

„Ion Creangă”

Revistă de limbă, literatură și artă populară

**EDIȚIE ANASTATICĂ
Vol. IX (1919-1921)**

VASLUI, 2008

„Ion Creangă“

Revistă de limbă, literatură și artă populară

vol. IX (anul 1919-1921)

Scanare și prelucrare text:
Ing. Angelica Olaru

**CONSIGLIUL JUDEȚEAN VASLUI
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI
PROMOVAREA CULTURII TRADITIONALE VASLUI**

„Ion Creangă“

Revistă de limbă, literatură și artă populară

EDIȚIE ANASTATICĂ
Vol. IX (anul 1919-1921)

Ediție inițiată și coordonată de
RODICA POP

VASLUI – 2008

**Casa Editorială *Demiurg*
(acreditată de CNCSIS, Nr. 1142/30.06.2003,
reacreditată în 2006)**

✉ Şoseaua Păcurari nr. 68, bl. 550, sc. B, et. 4, ap. 16,
700547 – Iași, România

☎ 0232/25.70.33; 0745/37.81.50; 0727/840.275
E-mail: iionita@mail.dntis.ro; ceddemiu@ yahoo.fr

Consilier editorial: dr. Alexandrina Ioniță

Director Marketing: Irina Ioniță (☎ 0740/08.20.05).

ISBN serie 973-8076-81-1
ISBN: 978-973-152-083-4

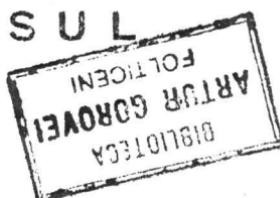
Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

C U P R I N S U L

- I. Pamfile.—Ani noi.
- Pr. D. Furtună, T. Pamfile.—Copilașii.
- O. Rotunde.—Plugușor.
- Z. C. Arbore, V. Moisiu, C. Răduleacu-Codin, M. Lupescu.—Povestiri și legende.
- V. Moisiu, Gr. G. Saltuzu, Gh. Gh. Cardaș, N. Romanaș.—Cântece.
- I. N. Popescu.—Vorbe adânci.
- T. Pamfile, O. Rotundu, Elena Stănescu, Gh. Gh. Cardaș, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Furtună, Pr. N. V. Hodoroaba.—Glume, jălii, taclale.
- I. P.—Cronică.

R E D A C T I A:

T. Pamfile, Strada Corbului

A D M I N I S T R A T I A:

M. Lupescu, Zorleni-Tutoga

B Ā R L A D

E x e m p l a r u l:

În țară	80 de bani
În străinătate	1 leu

A b o n a m e n t u l a n u a l :

În țară	9 lei
În străinătate	12 >

TIPOGRAFIA ȘI LEGATORIA DE CARTI, CONSTANTIN D. LUPAŞCU

INTEMEETORI: P. S. IACOV BÂRLĂDEANU, ST.
CAPŞA, G. A. COSMOVICI, N. I. DUMITRAŞCU, PR. D.
FURTUNĂ, PR. GH. GHEOLDUM, P. HERESCU, PR. I.
URBAN JARNIC, G. T. KHIRILEANU, N. L. KOSTAKI, M.
LUPESCU, C. N. MATEESCU, A. MOISEI, N. I. MUNTEA-
NU, I. NECULAU, A. NEGOESCU, T. PAMFILE, P. PÂNOIU,
T. POPOVICI, PR. P. G. SAVIN, A. TENEÀ, ȘT. ST. TU-
TESCU, G. TUTOVEANU, I. ZOTA.

Dela oamenii buni aşteptăm

A B O N A M E N T U L Revistei **ION CREANGĂ**.

Adm. M. Lupescu, Zorleni-Tufova.

FLORILE DALBE, An. I. No. 1 — 1 Ianuarie 1919.

«Florile Dalbe: » Răsar în zori... — M. Lungceanu: Înainte, copii!... -- G. Tutoveanu: Alarmă. — T. Pamfile: Sărbători. — V. Voiculescu: Ingerul Nădejdii. — „Florile Dalbe:“ Notișă.

An. I. No. 2 — 15 Ianuarie 1919.

V. Voiculescu: Când a fost să moară Neculuj... — D. Iov: Florile Dalbe. — I. U. Soricu: La strajă. — T. Pamfile: Bădişa-Dumitru. — G. Tutoveanu: În ceasul plecării. — T. P.: Notișă.

O CARTE BUNĂ

TREBUE SĂ OCOLEASCA SATUL, TRECÂND NECURMAT
DIN MÂNA UNUI CETITOR ÎNTR'A ALTUIA

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

KEDRACTIU:

T. PAMFILE
Bârlad str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL

In ţară 9 lei
In străinătate 12 .-

ADMINISTRAȚIA:

M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

ANI NOI

Un val necumpănat de greu a trecut peste fața lumii înfregi. Nu va fi fost om scăpat neafins de nevoie și durere, ne ars până în adâncurile suflețului de pojarul suferinșilor; nu va fi fost cămin din care moarțea nu-și va fi supită cu lăcomie ospățul.

Pentru apărarea graiului și simșirei cu cari Ziditorul ne-a îndreptat din veacuri la stăpânirea acestui colț de pământ, mii multe din cei mai buni feciori ai neamului au trecut peste pragul vieții. Cât de mult am plătit noi Românilor sporirea moștenirei străvechi, în zilele când noroadele se orânduiau pentru o viață nouă! Cât de mare vedem jerîsa noastră în ajunul răsplătirii sale, când, ca după o noapte înfricoșată de apăsătoare și de lungă, răsare așteptătul soare fânăr!

Dar, se vede pentru a pluții spre limanuri nouă, nu se poate frece decât peste popor de lacrămi. Am suferit și-am biruit. Astăzi, ne putem uita împrejur: Iată-ne aproape foșii frajii strânși laolaltă în casa noastră, din Nistru, la Tisa, la Dunăre și la Mare, împreajma unei drepte și pașnice întocmiri lăuntrice.

Să mulțămim lui Dumnezeu pentru țaria cu care ne-a ajutat să trecem cu bine acești ani de nevoinsă și primejdie și să ne strângem în zilele ce vin, ca fecioarele din vremuri păgâne, la veghe, împrejurul vîtrei strămoșești, pe care de-a pururi să rămâne nepotolică para iubirii și încrederii în ale noastre.

Deprinsă la frudă, revista «Ion Creangă», îndemnând și rugând, se așeză la locu-i vechiu, încchinându-se ca și până acum celor două comori cu care ne-am răscumpărat drepturile la viață adevărată: graiul și simșirea românească.

Tudor Pamfile

COPILAȘII

1. - Foarte des își este dat să vezi astăzi lucruri mărește. Oricine, și în cele mai neînsemnate împrejurări, pe vreme de răsboiu, este *alțul*: se simte mai înălțat, e vrednic de fapte și cunvinție eroice. Și copiliașii sunt alții!

Eram la o casă din marginea cea mai îndepărțată a orașului meu. Tatăl e plecat la răsboiu, ca și alte rude apropiate. Pe drum cărujele de rechiziție, cu provizii, fac mare sgomot. În oglindă e mișcare, voe bună, la care și cel 5 copii ajută cu ceva. Chiar mama, de și abia ridicată de pe boală nu pare frică. Are copii buni, și, dacă va vrea Dumnezeu, și va veni și soțul. Ba un copilaș știe și poezii!

— Ei, ce poezie știi?

— «Fluturașul».

Spune frumos «fluturașul», pe urmă «floricica», pe urmă încă vre-o două. Liniștit, domol.

— El, bravo! Ești copil cum însuți — îi zicem noi.

— Nu, că mai știe! — strigă, de lângă valră, frățiorii ceilalți.

Spre mirarea și a mamei, care nu-l învățase, copilașul întâi ridică mâna dreaptă în sus, strângе pumnisorul, deschide ochii mari și începe cu glas tare asupra mea, par că aș fi fost Bulgarul

«Măi Bulgar, măi Bulgăroi,
Ce-ți tot bați tu joc de noi?
Că komânu i om deștept,
Iti îsbește arma 'n piept!»

Il învățase frățiorul cel de 7 ani, căci el n'avea împlinișii nici
4. Cîntau soldașii pe drum mergând la mobilizare.

— L-aș trimite la grădina de copii... dar nu-l primește — zice mama — căci li lipsesc 2 luni până la 4 ani...

Fără îndoială, copilul de 4 ani, care face astăzi atâta bucurie neașteptată mamei, va aduce mâne mari cinstă Tării.

Am auzit, a douazl, că frații l'au învățat să zică același cântec și altfel:

«Măi Ungur, măi Unguroi,
Ce-ți tot bați tu joc de noi?... și a.s.»

Pr. D. Furtună

2.—Pentru Bârlad:

De pe frontul Salonicului veniau cele dintâi știri simbucurătoare, dar holârlî, nu se știa nimic: pe de-o parte se vestia spărțura în linia bulgărească, iar pe de alta Nemții strigau că s'au luat toate măsurile pentru pelecirea ruplui.

Intr'una din aceste zile, copilul meu a venit din mijlocul consăcolarilor săi din clasa a doua primară, c'un cântec, care spunea mai mult de cât toate telegramele.

I se strigă Bulgarulul :

Dacă n'ai ghiulele
Dă cu pa'lagele ;
Dacă n'ai carușe,
Dă cu chipăruse!

T. Pamfilie

PLUGUȘOR¹

1.—Aho !, aho !,
Seara lui sfântul Vasile
Să vă fie întru mulși ani, boeri,
de bine !
Bine seara n'o 'nserat,
Noi cu plugu' ne-am luat
Și am pornit la urat.
Am venit către curjile dumnea-
voastră, boeri mari,
Între mișele cojoacelor
Și pocnetele harapnicelor.

Seara cum o ajuns,
Scaunele o pus,
Mese o înfins,
Boerii s'o strâns.
Iar sfântul Vasile
Cu coalele pe masă ședeă
Tol pentru plugușor gândia
Și scriă:
S'o grăit,
S'o sfătuit,
Ca să facă un plug vestit,
Cu roșile de tabă,
Să meargă bine prin bahnă,
Cu coarnele de agud,
Ușurele de ținut,

Cu grindeiul poleit.
După câte plugurèle
Aiâlea și oticèle,
Legate tot în drimele
Ca să aibă parte domnul de ele.
Iar feciorul de 'mpărat,
La târg iute-o alergat,
S'o cumpărat
250 de juncani,
Jugăniți,
La coarne rotași,
Toși dintr'o noapte fătași.
Plăteă perechea 1500 lei
Să vă facă parte Domnul de ell
Iar pentru cei boi,
Mai ragești și voi măi flăcăi.
La juguri i-o înjugat,
Brazdă neagră a răsturnat
Și s'o apucat de sămănat.
Grâu mărunt și arnăut
Cu spor mare la vândut.
O dat Dominul s'a făcut.
Când din mână-l sămăna
Și din gură-l blăstămă,
Să se facă rodit și frumos
Ca și fața lui Hristos.
Iar vătașul ist' de sat,

¹ Impiedecându-ne răsboiul de a isprăvi tipărirea colecțiilor pe anul X [1917] și XI [1918], numerotarea veche, pe categorii de materiale, nu se mai poate păstra. Vom reveni la aceasta mai târziu.

El aşa este 'nvăşat:
 Pe la toacă s'a culcat,
 De noapte s'a sculat,
 Faţa albă şia spălat.
 La icoane s'a 'nchinat,
 La Dumnezeu s'a rugat,
 Şi la grajd a alergat,
 Şi a scos un cal graur,
 Cu şeaua de aur,
 Cu frâul de mălasă,
 În poftoave de argint,
 Cu caele de mărgărint,
 Cu spor mare la fugit,
 Cu zale până 'n pământ.
 Pe el când a 'ncălecat,
 Aşa tare-a nechezat,
 Că munjii s'au clătinat,
 Vâile au răsunat.
 La lan a alergat,
 De trei ori l'a 'nconjurat,
 În scărî s'a ridicat,
 În foiaig s'a răzămat,
 Trei spice a apucat,
 Şi 'n buzunar le-a băgat.
 Acasă a alergat,
 Pe înasă le-a scuturat,
 Casă i s'a luminat,
 Gloata i s'a bucurat,
 Numai giupineasa s'a scârbit,
 Cum, că grâul s'a stricat,
 Că-i frecut de secerat.
 —Taci sumee, nu te supără
 Nu ne vaicără,
 Că pânea ţi s'a strică.
 Pe alt cal a 'ncălecat.
 Negru ca corbul,
 Iute ca focul,
 Cu poftoavele de aramă,
 Nici să nu se bage 'n seamă,
 Cu hacurile de lut,
 Cum nici nu s'a mai văzut,
 Cu calelele de fer,

Se 'nnălţa până la cer.
 Să nu credeji că era mătitel.
 La târg a alergat
 Şi o cumpărat:
 19 ocă de oşel
 Şi 19 ocă de fier,
 Se plimbă printre ţiganii,
 Ca un boier de cei mari,
 Până ce-a dat de Gligorăş
 Ţiganul.
 Care bate bine cu ciocanul,
 Că eră scurt în picioare
 Şi numai bun de ciocane.
 Lung în degete
 Ţinea bine de cleşte
 De seceri s'a apucat.
 Şi a făcut seceri şi secerale,
 Pentru copile ochișele.
 Şi a făcut seceri mari,
 Pentru oamenii cei mal tari.
 Şi-a făcut şi mal mici,
 Pentru cei mai voinici.
 Şi seceri mai zimtoase,
 Pentru babe arăgoase.
 Şi o mai făcut încă una,
 Cu mănuşchiul de ciucălău,
 Ca să mai secer şi eu.
 Mai la vale lângă slănă,
 Mai eră şi-o babă cărnă,
 Cu secerea zimtoasă 'n mână.
 Seceră şi blăstămă.
 De-a draculul ce eră.
 Cu stânga seceră,
 Cu dreapta adună,
 În clăi snopii puneă
 Şi la gireadă cără.
 S'o grăit, s'o sfătuit,
 Unde să facă aria,
 Pe vârful dealului,
 În pravija vântului.
 Din cotro vântul bătea,
 Paile poligniă,

Numai grâu curat rămânea.
 S'a lăsat de la vale de vie,
 În herghelie
 Și-a ales 19 epe,
 Suruepe,
 Câte de 9 ani sterpe,
 Când călca,
 Scântei vârsa.
 Cu cozile felezulau,
 Cu nările vânțurau,
 Cu urechile 'n saci puneau,
 Nici căuș nu-i trebuiau.
 Cu dinșii întăpușau,
 Nici șapușă nu-i trebuia.
 Și-a încărcat 90 de care,
 Cu povoară împovorate,
 Cu lănsug de fier legate.
 Și s'a dus la moară la Hârlău
 La Ilinca, fătul meu,
 C'am mal măcinat și eu,
 Trăsni-o-ar Dumnezeu.
 De năvală ce era,
 N'aveau guzganii ce mâncă.
 Când văzu atâtea cară, cu
                               povoară,
 O tulă la lunca mare,
 Lucca mare, frunză n'are,
 Lunca mică, frunză-i pică,
 Tot în patru se despică.
 Iar morarul meșter bun,
 Hătu-i-aș bărbuța 'n ...
 Tac, bulac, ajuns de cap,
 Cu mănuși de lână,
 Cu ciocanu 'n mână,
 O 'nșfacal-o de călcăle
 Ș'a Izbit-o 'n căpălăie,
 I-a dat un ciocan în gură,
 Și-a aşezat-o pe făină bună.
 Și când a început a măçina,
 Ca apa făina curgea.
 Dar nu curgea făină,
 Ci aur și mărgăritar,

Ca pe la d-v boeri mari,
 Dar Ileana Cosinzeana,
 Ședea pe un pat mare, rotilat,
 În patru crapat,
 Cu sărmă legat,
 Cu *slăpici* de fag,
 Cu scândurile de brăd,
 Când a auzit boil răgând,
 Și feciorii șuerând,
 Din harapnice pocnind,
 A alergat din camără în camără
 Până 'n a nouălea camără,
 Și-a ales o silă rară, de nagără
 Dar i s'a părut că-i prea rară,
 Și-a dat-o pe ușă afară,
 Și-a întins mâna peste masă,
 Și-a ales una mai deasă.
 Și-a cernut,
 Și-a plămădit,
 Și-a făcut un colac mare
                               minunat,
 Pe piatra morii măsurat,
 Cu zahar zăhărit,
 Cu miere îndulcit,
 Ca pentru ai mel plugari gălit.
 Indemnați măi.

 De urat am mai ura,
 Dar ne temem c'om însera,
 Pe la casele domniei-voastre,
 Este 'nalte, tupilate,
 Cu lut luluite,
 Cu baligă de vrabie lipite.
 Că noi nu suntem de pe aici,
 Ci mai de pe departe,
 Tocmai de la Mîloc,
 Unde 'nghiașă apa'n toc,
 Și găluștele la foc.
 Unde penir'o mână de fărăjă,
 O ucis trei pui de mășă,
 Unde pentru o oală de chișleag,
 O ucis un blet moșneag.

Suntem de pe lângă Buda-
Veche,
Unde mâșa streche,
Iar moțanul ardă-l focu',
Mi-o rupt tot cojocul.
Rupești-l și voi flăcăi!
Mai suntem mulți și din Buda,
Unde-i mămăliga cât nuca,
O păzesc doisprezece cu
măciuca.
Cine ia o fărmătură,
Ii trage-o despicătură,
Hai, opriș boii, flăcăi,
Tragești, mă, plugul lângă prag.

Că ne-a da câte-un colac;
Tragești boii la fărnaț,
Că ne-a mai da și-un cárnaț.
Hopuri, hopuri, hopurate,
La mulți ani cu sănătate.
Hopuri, hopuri, hopurele,
La mulți ani cu floricele.

La mulți ani cu sănătate,
cinstiși gospodari, și să vă
fie de bine.

Auzită de la Gh. C. Andronic, Tudo-
ra-Albești, Jud. Dorohoi

O. Rotundu

POVESTIRI SI LEGENDE

1.—Cocostârcul

A adunat Dumnezeu într'o zi șerpi, broaște, șopârle și alte vie-
țuitoare de acest fel, și le-a băgat într'un sac, că prea mult s'au
pripașit. A chemat pe un om și i-a dat sacul ca să-l ducă și să-l
arunce în mare.

—Când vei merge la mare,—a zis Dumnezeu,—să nu deschizi
cumva sacul!

A mers omul cu sacul cât a mers și a vrut să vadă ce e în
sac. A deschis sacul: când coleă, șerpii și broaștele șopârle și au
eșit din sac și s'au împrășiat peste tot pământul.

Vede Dumnezeu ce-a făcut acel om și zice:

—Acum du-le și culege-le de pe unde le vei găsi!

Și l'a prefăcut în cocostârc. De-atunci cocostârcul tot culege
șerpii, dar unde să-i culeagă foșii!...

Zamfir C. Arbure¹

2.—Iarna pe casă

Un boer vede o fată o fată dintr'un sat, de-a noastră, și i-o
plăcut. Cum se dă în vorbă cu dânsa, îi spune că-i place și ar
dori să vie la dânsa. Fata-i spune să vie la casa unde a vîdè
iarna pi casă.

¹ Culeasă dela Nichifor Ulei din Dolna, jud. Chișineu și publ. în *Basarabia în secolul XIX*, București, 1898, p. 176.

Eră pe la secerat. Cum să se priceapă el, cum ar zări iarna pî casă la un timp de vară ca aceala! Slă supărăt și-i spune viziteului.

El zice că-l duce el, numă să-i deie ceavă carboave grele.

Il duce la o casă. Boerul vedea pe fată în ușă râzând.

— Da' unde îi iarna pe casă, fată?

— D'apoi nu vezil, cucoane, sania pe casă?

I-a plăcut boerului și a și luate-o¹.

V. Moisilu

Piatra Doamnei

3.—A fost odată, demult, demult, prin părțile acestea, o Doamnă care se chemă *Cârjoaia* și-si avea *hotacul* la locul ce se cheamă azi *Plaiul din mijloc*, colo spre Răsărit de râul-Doamnei și care atunci își avea matca spre Apus. Tot pe locul acela —unde era casa și masa Doamnei, pe loc scurs — se găseau unele scule și obiecte domnești: râsboiu de aur, furcă de aur și alte odoare, cari azi sunt îngropate în pământ.

Și Doamna Cârjoaia trecea râul, când și când, în partea cealaltă, își spăla hainele și le uscă la soare.. și în ce loc? Chiar pe piatra ce se vede colo.

Și a trăit aşa mult și bine; dar odată, pe când se odihniă și ea pe piatră, păcatele ei, biata l-au năvălit Tătarii, prin părțile acestea și, astăndupă urma, au venit în căularea ei până aproape de piatră.

Doamna, atunci, a sfecit-o și a retezat-o la fugă, să treacă dincolo, la hotacul ei. Dar ce să-l faci norocului?

Venise râul grozav de mare și Doamna Cârjoaia, tot fugind, s'a înnecat și înnecată e și azi.

De-atunci, râului în care s'a înnecat Doamna Cârjoaea, i s'a zis râul Doamnei; iar pietrei pe care își usca hainele și odihnea și ea, *Piatra Doamnei*.

4.—Eră odată, prin părțile Argeșului, o domniță fără veselie și domniță aceea se plimbă, când și când, și prin părțile noastre până spre Câmpulung, într'un car tras de bivali.

S'a întâmplat însă că, într'o plimbare pe care o făcea domniță, au urmărit-o Tatarii cari o găsiseră în ţară și au sosit-o tocmai atunci când poposise și ea să mănânce pe piatră.

Ce să facă Domniță? În grabă a înjugat bivolii, s'a sună în car și a volt să treacă dincolo.

¹ *Știri din Basarabia de astăzi*, București 1915, p. 189.

Dar n'a avut noroc, că plouase mult și veniseră mari falazurile. Bivolii s'a lăsat în apă, cu car cu tot și n'au mai esit la mal nici în ziua de azi. Iar biața domnișă s'a înnecat și ea acolo, în râu și nu i s'a mai știut de știre.

De atunci, pietrei pe care s'a odihnit Doamna, i s'a zis *Piatra Doamnei*; iar râului, *râul Deamnei*.

Priboeni-Muscel.

C. Rădulescu-Codin

5.—Povestea Suferinței

Umbla odată D-zeu și sf Petru pe pământ, prefăcușl în moșnegi. Și cum mergeau zice sf. Petru lui D-zeu:

—Doamne, toate cele ai făcut, numai pe suferință n'ai poruncit să se facă.

—Dacă vrei, Petre, să facem!

Și de-o dată răsare înaintea lui Sf. Petru o arătare de nici el nu știa ce este.

—Asta-i suferința, Doamne?

—Da, Petre. Ia-o 'n mâna și pune-o unde-i crede.

Ajungând prin niște munți, la un istor de apă rece, sfau să se răcorească. Sf. Petru pune arătarea ce făcuse D-zeu, pe-o piatră mare. Dar n'apucă s'o pue bine și slânca se făcu praf și pulbere.

—Ce-i asta, Doamne?

—Ce să fie, se vede că suferința e mai tare ca peastră, de să sfărâmat slânca.

După ce moșnegii s'a hodinit, o porniră cătră un sal. Ajungând la casa unui gospodar, sf. Petre puse suferința pe prichiul sobei; soba se risipi și se făcu sfărâmă, că Dumnezeu trebui să plătească soba omului.

Pornind iar la drum, D-zeu și sf. Petre ajunseră la un ferar. Cât au stat de vorbă cu el, sf. Petre pune suferința pe ilău; ilăul se făcu țandări.

Ieșind de la ferar, sf. Petre zise lui D-zeu:

—Ce să facem, Doamne, cu arătarea asta? Nu puțem scăpa de ea?

—Mai cearcă, Petre, poate și găsi și locul ei.

Și cum mergeau, ajung într'un sal, trag la casa unui gospodar. Sf. Petre întreabă pe D-zeu de n'ar fi bine să pue suferința în spatele omului acelui.

—Cearcă, Petre, și vezi ce are să fie?

Sf. Petre puse arătarea ceea în sănul gospodarului când dormea.

Așteaptă sf. Petre să vadă plesnind și gospodarul, dar el dormea dus. Suferința nu-l putu dovedi. Așteptă noaptea aceea, aşteptă el a douazi să vadă ce se întâmplă omului; dar el, pace! Parcă n'a dat nimic peste dânsul.

I-a murit omul nevasta, copiii, din vite, a sărăcili, dar pace! De pocnit ca piatra ori ca ferul n'a pocnit, iar suferința, săturându-se de el, s'a dus la alții. Și ori câte-a pășit omul, el s'a arălat mai tare ca piatra și ca ferul. Și de-atunci a rămas și vorba veche, că «să nu dea D-zeu omului cât poate răbdă».

Culeasă de M. Lupescu

C A N T E C E

1.— *Foaie verde și-un bujor,
Vileze mitraliòr,
Unde-jî su zisa să mori:
—Sus in vârlul muntelui,
De-asupra Carpatului
In Iaia Germanului,
In ploie gloanțelor
In sparul ghiulelor!
—De scăldat cin' te-a scăldat?
—Norii când s'au sculurat
Și roua când a picat!
—De 'mpânzit cin' te-a 'm-
pânzit,
Și cine te-a 'mpodobit?
—Iarba când a înverzit
Și flori când a înflorit
Viorele și bujor,
C'am fost al fării fecior!
—De'ngropat cin' te-a
'ngropat?
—Codrul când s'a sculurat,
Piscul când s'a dărâmat!
—Și cine mi te-a jălit?
—Munjii când s'au risipit
Că pentru Tar' am murit,
Pentru Tară și-ai mei frajii
Ce-s la unguri subjugăți!*

—*Foaie verde de bujor,
Vileze mitraliòr,
La mormântul tău jurăm,
Frajii să ni-i liberăm.
Din „Răsăritul“ I, p. 12).*

2.—*Frunză verde de pe vii,
La mândrele de pe Jii
Bubuie tunul și bate,—
Noi mereu cu arma 'n spale,
Drumul lung și capăt n'are
Noi cu arma în spinare;
Stau ei noștri — ascunși în
gropi*

*Și trimit Neamțului stropi.
Stropii ce-i trimitem noi,
Curăță Nemții 'n puhoiu.
Le-astupă cărările
Le slâng lumânările!
(La fel, p. 74).*

3.—*De jalea care-o avem,
Prin codri că purcedem,
Frunze de copaci rupem
Și pi braje le punem,
Slove negre le scriem,
La surori li trimitem,*

*La surori, la trăjori
Străiòri și dipărciori.
Prutul ista ni disparli
Apa ceasla n'are moarle ?
Da ne-om pune noi cândva
Și cu gura l-om sacâ,
Cu gura [și] cu căldarea,
Ol; sacâ-i ar vântu zarea !
Apa lui noi n'om mai bê,
Numa Nistru l-om împlè,
Să nu mai cim dipărtaji
Di-ai noștri pre buni Irați !
Aș mai cântă, nu mai pot
M'am amărât rău di lot,
Că mi-i faja ca slovă
Inimioara ca lină,
Ca lina de la lăp'oace,
Călcătă de dobitoace !*

V. Moisiu

¹ Din carte pomenită, p. 173.

*4.—Păsărică cânichioară,
Ce ai tu la inimioară
De cânji hojma pe răcoare ?
—Am un loc cu mare pară
Că mi-i dus sojul din Iară
Peste brazdă la holară.
Eu aştept din sară'n sară,
Să primesc înăcar scrisoare,
Să sling focul înimioarei.
El îmi scrie în hârtie,
Că cu dușmanul se bale
Și de mine n'are parte.
Eu bădiță n'am ce-ji face,
Dacă nu-i jara pe pace :
Dacă s'a 'mpăcelul
Tu acasă că-i veni
Și eu iară te-oi iubi.*

*5.—Iară slau și mă gândesc,
Mă gândesc și socolesc.
Câlă-i Nistru de colit*

*La Carpați când am pornit,
Lăsam copiii plângând
Și sojia suspinând.
Să rupea inima'n mine
Ascullând a ei suspine.
Eu îi zic sojiei mele
Cu mult dor și multă jele :
Nu mai plângе așa lare,
Că mă duc la luplă mare.
Roagă-le lui Dumnezeu,
Să mă apere de rău,
Să viu acas' sănătos,
Sănătos și mult voios ;
Să trăim iar împreună
Gând în gând și mâna în mâna.
[Culeasă dela Paraschiva Sultan. —
Coșernița-Basarabia].*

Grigore G. Soltzu.

*6.—Frunză verde rozmalin,
Vai de lin, vai de pelin,
Vai de copilul slăin,
Că slujește la slăpân !
Și siujește, nu-i plătește
Și tot hacul i-l oprește ;
Și slujește cu dreptate,
Și-i dă hacul jumătate.
Dela Năstasă Crețu.*

*7.—Sloisor de ghiajă rece,
Iarna vine, vara trece,
Și n'am cu cine-o petrece !
Trece vara, bogală,
Vine iarna, dușmancă ;
Trece vara ca o pâne,
Vine iarna ca un câne
Și stă de vorbă cu mine.
Ea din gură m'o 'ntrebăt :
—Da asă vară ce-ai lucrat,
De eșli gol și desbrăcat ?
—Am șezul și am șuerat,
Și prin codrii m'am plimbat !
Dela Năstasă Crețu.*

8.—*Foileana bobului,
Sus pe muchea Holmului,
Tipă puiul corbului.
Sus pe muchea Holmului ?
De j-i loame,
Să-jî dău poame ;
De j-i sete să jî dău vin,
Că lu ești copil străin,
—Nici mi-i loame, nici mi-i
sete
Făr'-mi-i dor de codru verde,
Să mai string vr-o șapte cele,
Toji ca mine lajî în spele ;
Si subjiri pe subjiori,
Când ii vezi te prind fiori !...*

Dela Năstasă Crețu.
Culese din Drăgușeni, jud. Suceava.

Gh. Gh. Cardaș.

9.—*Foaie verde de sacară,
Nistrule apă vioară,
Face-le-ai neagră cerneală
Să te pun în calamără
Să-mi scriu eu o hârtioară,
S'o trimit la maica'n jară
Să-mi deî bani de chelluală
Si strae de primineală,
Si cal bun de călărie,
Să mă duc la bălălie...
Frunzișoare de căpsune
Murgului aşa i-ași spune :
„Murguleț, coamă rolată,
Când m'ai scoale'n deal
odată,
Să-mi fac ochișorii roală,
Să mă uit în lumea ioală :
Să-mi văd Iraji grămăgioară
Adunați loji într'o jară,
Să-mi văd și surorile,*

*Ca'n câmpie florile :
Floricelele 'n florind,
Surorile lăcrămând...
Murguleț cu pași mărunji,
Du-mă 'n târg la Cernăuji,
C'acolo toji frajii vin.
Din Soroca și Hotin,
Dela Bălji și din Orshei.
Si cum vin ca niște zmei,
Se răpăd loji în alac,
Să-l bală pe austriac...
Murguleț cu coama val,
Haide-o vale, și 'nc'un deal -
S'ajungem noi în Ardeal.
Să-mi văd pe surori și fraji,
Cei de jară 'nstrăinaj...
Murguleț inim' aprinsă,
Hai mă scoale pân la Tisă
C'acolo-i tabăra 'nlinsă :
Tabăra ostașilor.
In lajă vrăjmașilor...
Foaie verde peliniță,
Gălește-mă, măiculijă,
C'un cal bun și c'o sulujă
Si c'o dragă pușculijă,
Si c'o mândră săbioară,
Dar greluță, nu ușoară
S'alung dușmanii din lajă :
Pe ungur și pe bulgar,
Să-i alung pișle hotar,
Pe austriac să-l bal la Viana
Unde înima mă 'ndemnă,
Iar pe neamțul cel hain,
Să-l gonim pân la Berlin !..*

De la ostașul Vasile Pancencu, din satul Lăpușna, jud. Chișinău.

Colecția N. Romanaș.

VORBE ADÂNCI

- 1.—Omul ce face la bește, se căește la frezle.
  - 2.—Beția o vindecă sapa și lopata.
  - 3.—Privește la el și-l scrie la fel.
  - 4.—Flueră în cutie și suge cep.
  - 5.—A suflat în fundul oalii.
  - 6.—Popa foacă și-i chiamă la biserică să meargă, ei la cărclumă aleargă.
  - 7.—Nu-l destul că-i cu mintea năroadă, dar a luat și purceaua de coadă.
  - 8.—Poruncește și-i aduce, atât cât nu poate duce.
  - 9.—Bea, pipota își înneacă, altul ca să nu-l întreacă.
  - 10.—Dela nebun și dela beat, adevărul lesne de aflat.
  - 11.—Ce e în inima treazului, e în gura bețivului.
  - 12.—Singur se dă de gol, fără să-i dea ocol.
  - 13.—Bețivului, când este beat, î se pare că e 'mpărat.
  - 14.—Când e plosca la mijloc, mare, mic, e cu noroc.
  - 15.—Tu îl bagă în mașe și el iese'n față.
  - 16.—Cât să dai ocol, tot te dă de gol.
  - 17.—Mergi pe cărare lină și dai drept în lină.
  - 18.—Vinul, ţuica, cui îl place, n'are cu ce să se'mbrace.
  - 19.—Hoțul învață la hoție și bețivul la bește.
  - 20.—Cine bea până la 'mbătare, nume bun în lume n'are.
  - 21.—Cine te vede întrând în cărciumă, nu zice că ai întrat să te 'nchini.
  - 22.—Bețivul când trece pe punte, închide ochii să nu vadă apa.
- De la d. D. Șușanu, învățător în comuna Șușani-Vâlcea,

Ion N. Popescu
Innvățător, Ștefănești-Vâlcea

GLUME, JATII, TACLALE

- 1.—Zice clăcașul basarabean, răzășului:

Dumneata, amu, zici tare bine că ești răzăș, și ești mare bogat; da oiu zice și eu de aceea, că

Ai atâta răzăsie,
Că stă vraghia pe chirostie
Și coada-i atârnă pe altă moșie!

A suzit-o de la Gh. Tinjilă, pe la Orhei,

2.—Intrebare pentru unul cu barbă:

— Măi tu u, ceala de colo! N'ai văzut pe unul cu barba... din-tr'insul?

T. Pamfilie

3.—Cucul țigănesc

Acu, ci-că trăia într'un sat un Român de cei cu limba neagră. Și-avea țiganul acesta la puradei, de era plin satul de el, um-blând după cerut; și, de puleau, și pe sub mânecă dădeau.

Acu un puradel mai multel, vede, cum vine el din sat, o cloară șezând în mijlocul drumului pe-o balegă de vacă. Cioara, se ve-de că dăduse de ceva bun, pe-acolo, că numai iată că începe a cărăi de s'auzează la șapte poște, nu alta.

Danciul, cum o aude, fugă la șairă și începe să povestă lui *daică-său*:

—Dabuleo teleo, dabulele, am văzut un păsărete,
    Sedea sus, sus,
    Într'un vârf de balegă puș
    Si căntă aşă cu foc,
    Cârr, clonc, cârr clonc,

Ce să fie oare teleo?

Atunci iată-său îi răspunde într'o suflare:

—Haoleo mo, doar nu li-i fi spariet, c'ala-i cucu mo! Hal hâneles?

Din Albești-Dorohoiu

Oct. Rotundu

4.—Neamțul și păduchele

Într'o zi, un Român se întâlnește cu un Neamț.

—Buna ziua, neamțule.

—Pună, pună, măi.

Românul vede un păduche pe umărul neamțului și-i zice:

— Ia stăi, măi, că uite ai un păduche pe tine;

— Nu-i păduche, și purice... răspunde neamțul.

— Ba-i păduhe că-e alb;

— Ii purece, da a fost la moară; și de asta îi alb;

— Ba-i păduche că e lat.

— Ii lat c'am dormit pe el; da-i tot purece.

Apoi neamțul se uită pe umăr și-i dă cu degetul!

Urziceni-Ialomița

Elena Stefanescu

5.—Căr mai vîl la noi?

Doi români poznași mergeau odată pe un drum cu un țigan. Amăi ei ca să mai rădă cu cioroju, începură a-l luă în baljocură.

- Căr! mai vîl la noi? zise cel mai tânăr cătră tovarăș.
 — Diminicioară să iau o cocioară, să și dau o lecucioară de molicioară! răspunse tovarășul său mai în vrâstă râzând.

6.—Cioromân.

- Ce ești tu măi ţigane? întreabă într-o zi un boer de ai noștri, pe un ţigan.
 — Cioromân! cocoane, manca-ji-aș!

7.—Ițic la teorie!

- La teorie instructorul spune:
 -- Măi! la răsboi în linia de trăgători culcași: unu frage și unu observă.

- Deci cum să face la răsboi, Ițic Șmil?
 — Să trăiști, don' sergent! linia de trăgători culcași, la răsboi unu frage și unu fuge.

Dela un soldat din regimentul 56 infanterie. Drăgușeni-Suceava.

Gh. Gh. Cardaș.

8.—Ochii muștili.

- S'ar fi 'ntrebat musca cu puricille:
 — Tu ce tot ăi face noaptea de nu te prea vezi foată ziua?
 — Păi... ce să fac?, ridic foată nopticica la fusani...; dar tu zlă?
 — Eu? Eee... mie 'mi-a ieșit ochii din cap râzându-mă de fusani aia ai făi că nu mă pot săroști... că dor m'așez pe obrazu-i colo, știi. când e băgați sub căruș la reveneală, în vremea seceratului, și el: Illip-Illip cu palma 'n mine... și el, de unde dracu, că tot pe el se plesnește!..

... și zice că de-atunci are musca ochii ieșiți afară din cap!...

Din Dolj.

N. I. Dumitrașcu.

9.—Țiganul la Iordan.

Pe-un Țigan îl bucurase Dumnezeu cu rodini tocmai pe la sărbătorile Crăciunului, când îngheță și coada moșanului în cupor de frig. Și eră vesel și cu chef țiganul, ca la răsfurnatul mămăligiei, că, nu de altă, dar și-a făcut socoteală să-și boteze danciul în apa Bobotezei, când are să iasă preotul cu Iordanul. Ce zice? «Să-i pun numele Iordache, căci de Iordan mi l-a trimis Maica Precista; și are să se călească, flămândul fatei, de n'are să-l trebuiască aghiazmă căt a trăi»... Și ce-i dreptul, că nu i-a mai trebuit nimic lui biețul Răfăilă. Căci preotul îl țufundă odată, îl cu

fundă de două ori — când să-l cufunde și a treia oară, ține-te bine, țigane, că lordache s'a dus în fundul pârăului să vadă dacă și neamul peștilor face Boboieaza... Si s'a înecat. Dar țiganii, măi om bun, roală împrejur prind a striga, în vreme ce tată său îl bocea și-l chemea pe lordache :

«Lordache, lordache,
Scoală, dragul tătichel ;
Viață la mă-ta și-i sugă
Și iar înapoi te-i duce ;
Și-i striga chiraleșo,
N'ar mai ajunge mă-sa ;
Chiraleșa de lordan,
Crapă popa de bostan,
Cum ți-a mâncat viață
Și tatea a rămas cu găoaza !...»

Din Petricani-Doroholu.

Pr. D. Furțună

10.—Boierul comedios...

Hm !. Ce-i veni odată în gând unui boier și să-i dăm dreptate, că fiind bogat poale și neavând ce face... Cheamă pe țiganul cel mai isteț ce-l avea în curte și-i zise : «Așculta, măi țigane ! Eu am să dau un vânt de pe cerdac .... și tu, dacă mi-i prin-de-o din fugă, capiși o vacă tirolă cu vițel. Te prinzi ?— Cum să nu, mă prind, numai să-mi dași un săp !.. Indată porunci boierul să i se aducă un săp și pândind momentul, dădu un vânt de pe cerdac, de al fi crezut că s'a descărcat o pușcă... Țiganul, spăriindu-se, și scuipă mai întâi în sân și apoi, se luă după ea, strigând : «Iacătă-o ! Iacătă-o ! Iacătă-o !» Si fuga țiganul după ea cu nasul în vânt ca un copoiu, desciins și cu capul gol. Boierul de la o vreme îl perdu din ochi. Țiganul, îndosindu-se după un delușor, și ce făcu în șip, să-i fie lui acolo, că se întoarse într-un suflet înapoi, strigând : „Am prins-o cucoanșule, am prins-o !“ Cum ajunse la curte, îi dețe săpul boierului și nici n'avu vreme să-l mai ducă la nas că i-l cârni de pe loc...—Da'bine mă țigane aşa miroase vântul meu ? «Asta nu-i a mea din săp.. — Haoleu, cucoanșule, da de unde șifi, dacă ași scăpat-o ? Cum ați putut-o mirosi ?

Văzându-se boierul păcălit, îl făcu pe țigan cu vacă.

Dela frate-meu.

11.—Boierul și baba

Un boier, cică s'ar fi înnecat la o mâncare c'un os de pește, adică să s'a opri osul în gât. A umblat el pe la doctorii din vre-

mea aceea, dar nu s'a folosit cu nimic. Întorcându-o pe descântece, chemă o babă.

Baba, după ce stânse căsiva cărbuni în apă, luă o pană de găină, o muiă în apă și ștergându-l cu ea pe la gât, îl descântă cântând: «Merge mășă 'n patru brânci,

Cu codiță face cinci...»

La acest descântec, pe boier îl buflu râsul și-l sări osul din gât. Și baba a fost lovită cămărășită la curie.

Dela mătușa-meă, Aglaia Halunga

Pr. N. V. Hodoroabă.

C R O N I C A

Din **Răsăritul**, I, 2 p. 19, după ce dă părți dintr-un mare cântec alcătuit de sergentul *Călin Socol*: «Colectia de poezii făcute în timpul răsboiului de soldați, s'a strâns de cătră *Casele Naționale* prin îngrijirea d-lor I. Manolescu și I. U. Soriciu, și va fi publicată în câteva volume ca prima lucrare a Caselor Nationale, pe dată ce greutățile de tipărire se vor mai ușură, ca să putem pune volumele la îndămâna cititorilor cu preț mai este, și să facem a patrunde în toate păturile sociale a-ceastă istorie de versuri a răsboiului, scrisă în răsboiu, de cei care au făcut răsboiul».

In numerele 1—7, din această revistă pentru învățături și îndemnuri bune, se dau cântece populare de răsboiu la pag. 11, 12 (pe aceasta o reproducem și noi), 18—20, 28, 42, 46 (acestea pomenesc pe Prințul Carol Moștenitorul Tronului), 74. (pe întâiul l-am dat mai sus), 95 și 109.

La p. 88—9 știri despre haiducul basarabean *Cojoc* poreclit și *Grozescu*, de loc din Grozești Bacăului.

Frunzulă din răsboiu, se chiamă două cărticele de căte 16 fețe mici, purtând numerile 55 și 56 din *Biblioteca noastră* și cuprinzând cântece culese din răsboiu, dela ostași din Ardeal și Bucovina. Peste tot 51 de cântece. Întâlnim și versuri obișnuite în cântecele cătănești, de rămasul bun și de dor, dar mai toate privesc zilele răsboiului ce s'a încheiat; ici-co!ă avânt; pretutindeni: greul, nevoie și chemarea vremii de pace, în metru corect.

Unul:

Răsboiule, jocul tău,
Risipă-l-ar Dumnezeu;
Răsboiule, hora ta,
Risipă-o-ar Precisă,
Căci la jocul tău turbat
Mulți voinici ai îngropat.

Hora ta'n turbată roată
Cuprins-a mai lumea toată.
Răsboiule, nuntă ta,
Se'nvârte'n toată lumea.
Tu te'ntinzi în lung și'n lat
Făr' nădejde de gătat.

Adunarea și alegerea acestor cântece s'a făcut de d-l E. Hodoș. Tiparul este al Tipografiei Arhidiecesane din Sibiu.

T. P.

O B O L U L

**Prietenilor Revistei «ION CREANGĂ» pentru strângerea fondului
Bustul lui Ion Creangă la Bârlad**

Suma adunată 1164.90
 Dobânzi pe 1917, și 1918 110.—
 Total 1274.90

Cine va poții să primească prin poștă și pe numele său în totală luna această Revistă, să trimită cu mandat postal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei «Ion Creangă», la Zorleni, jud. Tufova,

și îndată va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuar 1919, cum și pe cele care vor urma să iasă până la sfârșitul anului.

Pot și mai mulți să facă lovărăsie.

Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot dobândi următoarele:

Revista «Ion Creangă» Anul II	.	.	.	.	15.—
» » » » III	.	.	.	.	15.—
» » » » IV	.	.	.	.	15.—
» » » » V	.	.	.	.	15.—
» » » » VI	.	.	.	.	15.—
» » » » IX	.	.	.	.	15.—
» » » » X	.	.	.	.	15.—
» » » » XI	.	.	.	.	15.—
Calendarul revistei «Ion Creangă» Anul II (1912)	.	.	.	.	2.50
» » » » III (1913)	.	.	.	.	2.50
» » » » IV (1914)	.	.	.	.	2.50
T. Pamfile, Jocuri de copii, I.	.	.	.	.	1.40
» » » III	.	.	.	.	1.—
» Sărbătorile de vară	.	.	.	.	2.—
» Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului	.	.	.	.	2.—
» Boli și leacuri la cameni, vite și paseri	.	.	.	.	1.—
» Cântece de țară	.	.	.	.	4.—
» Agricultura la Români	.	.	.	.	5.—
» Un tăciune și-un cărbune	.	.	.	.	0.60
» Diavolul învățător al lumii	.	.	.	.	1.—
» Cerul și podoabele lui	.	.	.	.	2.—
» Văzduhul	.	.	.	.	2.—
» Dușmani și prieteni ai omului (Mitologie Românoască I)	.	.	.	.	3.—
» Comorile	.	.	.	II	1.—
V. C. Nicolau, Așezarea preistorică de la Strâmba	.	.	.	.	0.30
D. I. Urban Jaracic, Limba basmelor românești	.	.	.	.	0.40
I. Ciuncanu, Cântece	.	.	.	.	0.40

(Se trimit la cerere și contra ramburs, franco la adresă).

Domniei-sale

Domnului

Artur Garovei

Comuna

Fălcieni

prin Oficiul

Județul

MIRON COSTIN

**Revistă de cercetări și mărturii
istorice**

Redacția și Administrația : T. Pamfile, Bârlad, str. Corbului.
Abonamentul anual 9 lei.—De vânzare colecții vechi.

FLORILE DALBE

**Revistă literară.
Apare de două ori pe lună**

Redacția și Administrația, T. Pamfile, Bârlad, str. Corbului.
Abonamentul 18 lei.

O INTREBARE

Pe vremea răsboiului pentru desrobire, mulți frați de-a noștri s-au «refugiat» în Ținuturile Moldovei. În Moldova de sus, și în deosebi în Dorohoiu, am avut ca oaspeți de zile grele foarte mulți Români—oameni cu stare, alții chiar bogați și cu inimă largă pentru fapte creștinești.

Cât n'ar fi dat fiecare, în acele ceasuri amare, de năcazuri și de neliniște, să știe că va scăpa sănătos!

Iată, Dumnezeu s'a milostivit. Fiecare se află acum la casa lui. Și suntem în România Mare, liniștită și slăvită.

Deci, ca preot, ca martor al acestor zile și făgăduinși, ca unul ce—in amintirea acelor zile—aș vrea să văd lângă Biserică mea o tipografie pentru cultura satelor dorohoiene, mă îndrept către foști cei cu avere cari s-au adăpostit printre noi și întreb: Cine ar crede o faptă nemerită a ne ajută?

Sau se va găsi vre-un proprietar care, dând fondurile, tipografia să-i poarte numele?

Pr. D. Furtună

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

C U P R I N S U L

- M. Lupescu. — † Alexandru Moisei.
- T. Pamfile. — O lămurire.
- P. Caraman, Z. C. Arbure, T. Popovici, A. Moisei. — Povestiri și legende.
- M. Lupescu, G. Rotundu, V. Vermeșanu. — Datine și credință.
- A. Moisei. — De-ale copiilor.
- C. Georgescu-Munteanu, G. Rotundu, Nică Romanaș, Ion Bănuță. — Cântece.
- Gh. Gh. Cardaș. — Glume, jălbi, faclale.
- T. P. — Cronică.

R E D A C T I A:

T. Pamfile, Strada Corbului

BÂRLAD

A D M I N I S T R A T I A:

M. Lupescu, Zorleni-Tutoga

E x e m p l a r u l:

În țară	80 de bani
În străinătate	1 leu

A b o n a m e n t u l a n u a l :

În țară	9 lei
În străinătate	12 >

TIPOGRAFIA ȘI LEGATORIA DE CARTI, CONSTANTIN D. LUPAȘCU

INTEMEETORI: P. S. IACOV BÂRLĂDEANU, ST.
CAPŞA, G. A. COSMOVICI, N. I. DUMITRAŞCU, PR. D.
FURTUNĂ, PR. GH. GHEOLDUM, P. HERESCU, PR. I.
URBAN JARNIC, G. T. KHIRILEANU, N. L. KOSTAKI, M.
LUPESCU, C. N. MATEESCU, A. MOISEI, N. I. MUNTEA-
NU, I. NEĆULAU, A. NEGGOESCU, T. PAMFILE, P. PĂNOIU,
T. POPOVICI, PR. P. G. SAVIN, A. TENEÀ, ȘT. ST. TU-
ȚESCU, G. TUTOVEANU, I. ZOTA.

Dela oamenii buni aşteptăm

ABONAMENTUL

Revistei **ION CREAŃGA**.

Adm. M. Lupescu, Zorleni-Tutova.

FLORILE DALBE. An. I. No. 3 — 1 Februarie 1919.

V. Voiculescu: Icoană veche — D. Iov: Margaretele. — G. Tuioveanu: Unui viteaz. — T. Pamfile: Zădarnică teamă. — Nadeja Stirbey: Răzbunare. — I. Ojog: Cântec. — Șt. Petică: Poeme. — Maria Ionescu: Când va muri iubirea. — Victor Popa: Pastel de toamnă. — Gr. Tabacaru: Postumele lui Șt. Petică. — Răspunsuri.

An. I. No. 4 — 15 Februarie 1919.

G. Tuloveanu: Doină. — M. Lungceanu: Florile dalbe. — Nică Romanaş: În călătorie. — T. Pamfile: Părintele Ionică. — Nadeja Stirbey: Isbândă. — V. Voiculescu: Singuri. — Șt. Bălceşti: Povestea rănită. — Răspunsuri.

O CARTE BUNĂ

TREBUE SĂ OCOLEASCA SATUL, TRECÂND NECURMAT
DIN MÂNA UNUI CETITOR ÎNTR'A ALTUIA

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA:

T. PÂMFILE
Bârlad str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL

In țără 9 lei
In străinătate 12 "

ADMINISTRAȚIA:

M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

† ALEXANDRU MOISEI

Răsboiul care a sdruncinat lumea întreagă, dar care ne-a fost nouă de atâtă folos, a răpus și dintre însemnatorii Revistei noastre: este harnicul culegător și vrednicul învățător *Alexandru Moisei*, din satul Nemțișor, com. Vânători, jud. Neamț.

Moisei era născut în satul răzășesc Socea-Cândești, jud. Neamț, din părinți țărani. După ieșirea din școala normală «Vasile Lupu» din Iași, și-a ales satul Nemțișor, aproape de vechea mănăstire și cefate a Neamțului, unde s-a așternut pe lucru, adăogând la munca școalii, grija băncii populare din Vânători și a Cooperativa de lemnărie din aceeași comună. În plină și spornică activitate, răsboiul l-a chemat la luptă pentru țară, neam și rege. A luptat cu Reg. 55 infanterie din Peatra-Neamț, în Transilvania, și după retragerea trupelor noastre, se duse cu regimentul pe Valea-Prahovei. Acolo, într-o luptă cu Nemți, fu rănit greu și-și dețe sufletul într'un spital din Ploiești, lăsând în urmă o soție îndurerată.

«Ion Creangă» perde pe cel mai sărguincios și mai statornic culegător al comorilor populare din părțile nemțene.

Dumnezeu îl odihnească!

M. Lupescu

O LĂMURIRE

D-l A. Vlahuță are în «Dacia» de la 25 Ianuarie, un răvaș pentru d-l «G. T., Bârlad», în care, între altele îl întreabă: «Nu s-ar putea să dași o mână de ajutor celei mai bune reviste de folclor pe care am avut-o, — «Ion Creangă»? Eră o cinste pentru Bârlad, și o comoară de învățători, de neprefuite reminiscențe, de reîmprospătări profesionale pentru toți scriitorii».

Pentru căt a trăit această revistă, găsim în rândurile de mai

sus o răsplătită, care, ca și cu alte prilejuri, ne robește pentru viitor. De acest fel de sprijin, venit astăzi din partea d-lui Vlăhuță, altă dată din partea răposatului Delavrancea,—trei cuvinte într-o scrisoare,—apoi, alte trei ale neuitatului Haret, și ale altor doi sau trei,—dar nu mai mulți, dintre cei vii,—de acest fel și cam de atâta sprijin s'a bucurat până acum acei ce-au trudit în preajma revistei «Ion Creangă».

Răsărită din sămănța unui ogor pe care-l alintau vânturile anilor 1900—1906, «Ion Creangă» nu are cu Bârladul cultural sau oficial nici o singură legătură. Dacă s'a făcut, ori cum, o legendă, ea nu mai poate fi păstrată. O casă în care am avut dreptul să locuesc, nu însemnează «Bârladul», și o altă, din Zorleni, unde gospodărește nestrămulatul meu tovarăș, nu însemnează «Tulova»; și dacă pentru anii 1911—1916, d-l C. Lupașcu, tipograful nostru ne-a făcut înlesnirile pe care nu știm de le vom avea și de acum înainte, ele se doresc unor legături sufletești cu totul personale.

Am dorit să pomienim și noi «Bârladul» între colaboratori, între preșuitori, și săracelor noastre condici, nu le-ar sta rău să mărturisească un ajutor socotit, aiurea,—în alte țări, —în numărul datinilor frumoase.

Dar, când nu este aşa, putem noi spune că este?

De altfel, la 25 Ianuarie, înălțul nostru nostru număr din anul XII, anunțat prin «Răsăritul» de la Chișinău încă înainte de sărbători,—apăruse. Cei doi abonași ai Bârladului l-au putut vedea aşa cum a fost: mândru ca un păun,—cam costeliv ce-l dreptul, ca și acesta, și cam jumulit: și lipsesc bag-samă penele cu cari pe nedrept se împodobește... Bârladul!

Tudor Pamfil

6.—POVESTIRI ȘI LEGENDE

«Ce are să fie, are să fie!»

A fost pe vremuri un Turc, ce avea o casă de copii, dar era lipit pământului de sarac. De abia și duceă viața de azi pe mâne. În cocioaba lui dărapănată, n'avea de ce să agăța o mășť. Singura lini avere era un nefericit măgar, care stătea tot timpul cu dinșii la stele. N'aveau stăpânii ce mâncă, d'apoi el sărmâna vită! Era numai pielea și oasele, dar folosiă mult Turcului, căci îl dădea cu chirie la cărat poveri și-i aducea parale bunicele.

Și doar atâta căștig aveau și ei zilnic la casa lor!

Dar aceasta, nu pentru că Turcui nostru ar fi fost lenes și n-ar fi alergat după lucru. Dimpotrivă. Muncea sărmanul din noapte în noapte cu nevasta lui, și nu de eri de alătări, ci din linerește lor de când s-au luat, dar n'au eșit nici odată deasupra nevoilor, ba încă se înglodau din ce în ce mai rău.

Copii le dădea Alah pe fiecare an câte unul și casa se îngreuiă tot mai mult, și tot mai multe necazuri și mai iștovitoare munci cerează. Și de-ar fi putut măcar să împace atâtea suflete, care așteptau foate de la el, tot ar fi fost mulțumit. Dar de unde? Erau zile întregi când răbdau foși de foame: și el, și copiii și nevasta.

Iar măgarul, flămând ca și stăpânii, se lânguiă jalnic în fundul săivanului, bătând din copite și acoperind cu răgetele sale răgușite plânsul copiilor care cereau pâne.

Atunci Turcul înnebunit de durere, fugea de-acasă ca să nu mai vadă... fugea ca de chinurile iadului... Azi aşa, mâni aşa, până când într-o bună zi, văzând el că degeaba se luptă cu săracia, își perdu nădejdea. Ce să facă?

Să s'apuce de cersit, nu i-ar fi dat nimeni nimic, căci eră voinic și sănătos cu trupul.

Să s'apuce de furat? Hei, de câte ori nu l'a ispiti pe dânsul gândul acesta. În câte nopți pline de griji și lipsile de somn, nu eră să-l muște șarpele de inimă...

Dar vezi... hogea vorbește de cinsite în geamie, Profetul oprește în Coran, iar Alah nu iartă...

Atunci, plecă el de-acasă abătu și se duse la un fost prieten al lui, care din calic cum fusese odinioară, ajunse acum un pașă putred de bogat.

Voi să-l înțreb, ce-a făcut el de-a ajuns ce eră.

Cu greu puțu pătrunde în palatul Pașei, căci ienicerii văzându-l aşa de sdrențăros, nici nu voiau să audă de prietenia lui cu săpânul lor.

În sfârșit, întâlnindu-se cei doi prieteni, cu stări aşa de deosebite, cel sărac fu recunoscut îndată de pașă. Căci trebuie să știi Dumneavoastră, că Turcii îs oameni foarte prietenosi și nu se leapădă aşa ușor de un prieten, chiar dacă starea și boeria i-ar depărta mult. Astfel, întrând în vorbă Turcul cel sărac cu Pașa, și spuse păsurile ce-i înnăbușiau inima și ceru un sfat de la el.

Pașa, răslignit în fundul unei sofale cu ciucuri de fir, făcă loată vremea: părea că se gândește adânc. După ce fumă un ciu-

buc și sorbi agale un felegean de cafea gîngîrlie, rupse liniștea grea și vorbă răspicat și limpede ca din cartea profetului:

«Degeaba te sdruncini, sărman prieten! Zădarnic muncești din răsputeri! Nu așă mi-am făcut eu bogășii și vază 'n lume; ci m'am lăsat în voia bunului Alah, aşteptând în nemîscare ziua de ferice... Si văd că el mi-a purtat de grija.

Fă și tu ca mine și vei scăpa de necazuri!»

Săracul mulțumit pașei și se duse holărât să facă și el așă. Cum ajunse acasă, avu grija să-și aprindă narghileaua și apoi să cocoșă în pat, punând picior peste picior după moda turcească. După aceia începù a pușal trăgând din ciubucul narghilelei.

Coplii șipau și-l trăgeau de pulpana halnei cerând mâncare, mama lor plângea întrebându-l ce gândește să facă? Dar Turcul nostru părea împietrit.

Privea cu ochii în tavan, și dând din umere, răspundea nepăsător: «Ce-are să fie, are să fie!»

Femeia îl îndemna să plece la muncă și să aducă pâne copiilor. Il ruga smulgându-și părul să nu-i lăse să moară de foaine. Turcul însă, pironit în crohul său, își fuma liniștit și dus pe gânduri narghileaua sa. Numai din când în când își privea nevasta murmurând a leu: «Voia lui Alah! Ce-are să fie, are să fie!»

Dacă văzù și văzù femeia că bărbat'so lâncezește în trândăvie mereu, crezù c'a înnebunit și-l lăsa în plata Domnului; iar ea își luă în spate greaua sarcină a gospodăriei. Era covârșitoare muncă ei și pușin căștigul, dar dânsa era muițumită că poate olejl gâtlejurile copiilor, ba încă îl hrănea și pe soțul ei, care se lăsase cu alăta încăpăținare în vola lui Alah.

Degeaba mai cercă biala nevastă căle odată să-l înduplece și să-i arate că face rău ceia ce făceă. Ori ce i-ar fi spus, el răspundea la fel: «Alah e bun și mare! Ce-are să fie, are să fie!»

Seara, când biala femeie venia ruplă de oboseală de la treburi, aducând de-ale gurii și găsia copiii lăsați de capul lor, iar toate cele ce bruma se mai găsiau în căsuța lor, vânzolite și aruncate în neorânduială, își punea mânilor în cap!

Și dacă atunci cum era ea trudită și amărită, îl muștra pe bărbat'so că n'avea nici măcar grija de casă, el căuta s'o înbuneze zicându-i: «Lasă nevastă, ce-are să fie, are să fie!»

Une ori Iurcoaica, de aveă mâncare pușină pentru copii, se mânila amenințându-l: «Nici mâncare n'am să-ji mai dau înainte, că n'am de unde!» Atunci el, fără nici o supărare și răspundea neclintit în nepăsarea sa: «Ce-are să fie, are să fie!»

Și Turcul nostru păreă ca de piatră. Tăcea foată vremea și trăgea din narghilea, privind cum se ridicau în sus rotocoalele de fum albăstriu, pe care le scotea gâlgâind pe nas. Vedea în gândul lui raiul cu izvorul de bunătăși și de fericiri. Părea că î se arăta aevea râuri de lapte și de miere, rostogolindu-și valurile domoale pe prund de mărgăritare, iar zarea era încununată de crestele înalte ale munților de pilaf, alb și strălucitor ca omătul scaldat în raze de soare. Pe malurile râurilor, din mijlocul nisipului cu boabe de argint, se înălțau smochini și curmali și tot felul de pomi roditori. La umbra lor răcoritoare, prânzeau cântând cadâne, care de care mai ispășitoare, îmbrăcate în straiu subțire de mătăsă, iar în cosijă aveau aninați bani de aur și pe frunțele lor albe scăpiau diademe de stеле...

Și parcă vedea și pe nevasta lui printre ele! Da! Dar cât de schimbăță: Un înger muiat în aur și diamante. Mai să n'o cunoască! Cât de bună eră acum: nu-l mai ocără de te îniră-ce; ba chiar îi zâmbea și-i făcea din deget ca la un copil vinovat... Prefuzindeni era veselie și sărbătoare: numai ospețe și cânturi de prîvighitoare și de cadâne cu ochi negri... Și-l vedea și pe Alah, Stăpânul, într'un jelă strălucitor, pe care îcremenise soarele și luna ca două nestimate... De-adreapta lui, sta Proorocul iubit cu coranul în mâna și amândoi trimiteau daruri pe pământ, muritorilor credincioși și sărmani...

Și aşa, nădăduia și el că avea să vie ziua aceia în care se va îndura Alah și de dânsul.

• • •

Iată cele ce se petreceau la casa Turcului, când un mușteriu veni să închirieze măgarul, ca să aducă niște lut pentru împit. Turcoaica veni iute să întrebe pe soțul ei dacă vrea să-l dele; dar el o înțâmpină cu veșnica poveste: «Ce are să fie, are să fie!» Văzând femeia că n'o scoate la capăt cu dânsul, își căută de treabă și dădu bucurioasă măgarul.

Omul îl luă și se duse cu dânsul în niște ponoare. Acolo găsise el o comoară, pe care o săpase de cu noapte, sub un mal râpos. Acum se ducea să o încarce spre a o duce acasă.

La locul sătuit se opri. Trase măgarul alături, iar el întră sub mai unde se afla comoara, numai irimilići împărătesli. Începând a pune în dăsagi la irimilići și puse, puse, până ce se ingreuiară de tot. Atunci se grăbi să-i aşeze pe dobitoc, și după aceia se duse iarăși înăuntru să mai aducă aur, căci doar moivila de bani era mare. Tot cărând el întruna, ajunseră banii pe sfârșite. Mai ră-

măsesese înăuntru ca vre-o mână de irmilici. Dar vezi -- aşa e omul, lacom de firea lui, şi bine-a zis cine-a zis că «lăcomia perde omenia». Omul nostru intră şi de data aceasta sub mal; parcă nu-i venea să lase acolo cei căşi-va bani. Dar văi! Nenorocire! Malul se prăbuşit peste dânsul omorindu-l pe loc. Pe semne că eră o comoară cu blestem!

Măgarul, încărcat cu o povară aşa de ginggaşă, dar peste măsură de grea, văzând că nu mai vine nimeni la dânsul, nu mai aşteptă să fie mânat, ci o luă singurel spre casa slăpânului său. Se înşelege că l'or fi întâlnit mulţi pe drum, dar nimeni nu s'a gândit la irmilicii cei frumoşi, ce slăreau pitici în dăsagi, maiales că aceştia, pe faţa din afară erau plini de ţărână, ceia ce te făcea să crezi că măgarul ducea lut în spinare. Iar dacă-i vorba că dobitocul mergea fără slăpân, nu eră lucru tocmai de mirare prin părţile acelea.

Aşfel, măgarul a tras la casa slăpânilor săi, unde se opri cu minte la porțilă. Aici începu să zbiere şi să dea cu copita în gard, de oarece flămânzise de tot biata vită, după atâta aşteptare, în ponoarele cu pricina.

Turcoaica cum îl auzi, dădut fuga din casă şi care nu-i furmarea, când văzu măgarul aşteplatând singur la poartă şi cu dăsagii pe dânsul. Totuşi plecă să îngrijească de el. Vazând dăsagii uniflaşi, căulă în el şi când colo.

Pasă-mi-te, minunea lui Alah! Nu-i venea a crede ochilor! I se părea că visează: se mai uită a doua şi-a treia oară, se frecă la ochi şi începu să răscolească cu mâna irmiliciei cei zornăitori. Era nevea, nu visă!

Şi-apoi să nu-mi prindă a sări în sus de bucurie turcoaica noastră? Şi unde mi luă în palme capul măgăruşului şi începă să-l sărui şi pe-o parle şi pe alta. După aceia îl trase de căpăstru dinaintea căsupei şi cercă să ridice dăsagii de pe asin, dar erau aşa de grei că nici nu-i putea urmă din loc. Atunci alergă ea la barbal'so, care şedea în acelaş loc puşind liniştit din nar-ghilea. Repede îl spuse ea norocul ce dăduse peste dânsli şi-l chemă şi pe dânsul ca să-i ajute să dea jos de pe măgar povara cea scumpă. Dar Turcul nici nu se cintă. «Ce-are să fie, are să fie!» se osleni el să zică, iar apoi supărăt că-l turburase în visările lui, îşi ridică din nou privirea în tavan, urmărind fumul ce se înălţă sglobiu, încolăcindu-se ca un şarpe.

Trebui blâsa femei să se făbârcească multă vreme, numai ea singură şi cu copiii, până ce să ducă, cu chiu cu val, darurile lui

Alah la picioarele soțului ei, care se lăsase cu atâta incredere în vola soartei.

De-abia acum bine vol Turcul nostru să se scoale din pat, unde sătuse sănuit de-atâta amar de vreme, fără a deschide gura pentru altă vorbă de cătă:

«Ce-are să fie, are să fie!»

Căzù în genunchi și ridică ochii înăcrămași către cer, aducând mulțumiri lui Alah prin rugi ferbinți. În sfârșit nu fusese înșelat în nădejdile lui! Atunci văzù el că dacă și-i scris să fil bogat, poști și fără să te sbucumi de loc, și tot aşa de bine poști și calic, chiar dacă și-ai pune în gând să răsforni pământul!

Petru Caraman

7.—Porcul

Când Dumnezeu a creat vîsăuioarele, iată că a făcut și pe porc. Dar porcul nu era mulțumit de cum l-a făcut Domnul și tot osta «of și of!»

A auzit Domnul că oftează porcul și-a trimis pe îngerul său ca să-l întrebe de ce tot oftează.

Porcul, pentru a înșela pe Dumnezeu, s'a zis bolnav, iar Domnul știa că minte și atunci l'a blâstomat zicând:

—Să nu mai ridică ochii către cer și să te tot uști la pământ și să tot oftezi mereu!

De atunci porcul nu mai zice de cătă «of și of!» și nu se uită la cer.

Culeasă din jud. Hotin și publicată în „Basarabia în secolul XIX”, București, 1898, p. 193 de d-l Z. C. Arbure

8 —Cum grăesc unele păsări.

Acu, ci că eră odată într'un sat, un om, care avea de la Dumnezeu, darul de a înselege graiul tuturor dobitoacelor din lume. Așa, el știa de ce se tângue lupul, când urlă în zarea dealului, cum preaslăvește ciocârlia pe Ziditorul lumii, când plutește bătând din aripi oare, pe undele văzduhului, ce glăsuește greerul în nopțile de vară.

Necazurile și suferințele vîsăuioarelor din lumea aceasta — pe care el le înselegea — zavistia și vrajba dintre făplurile lui D-zeu, îl impeliște însă inima într'atâta, în căt nici odată, pe dânsul nimeni nu-l văzuse râzând.

Intr'o primăvară, omul nostru ieșise să răstoarne brazdă nouă. Fiindcă voia să-i dea zor, ca să sfârșască mai repede arătură de primăvară, el mai nălmise câteva pluguri.

Intr'o zi, cum soarele ajunse să în prânzul cel mare, plugarli noștri dejugaseră și în vreme ce plugurile se odihneau pe o râna, în brazda umedă, ei se aşezără roată în jurul unei mămăligi galbene, cumu-i șofranul.

După ce își puseră stomacurile la cale, cei mai fineri începură să se luă la hârjoană, iar gospodarii, mai la o parte, a mai ciorăvăi, ba de una, ba de alta.

În locul unde mâncaseră ei, se adunară o mulțime de cioare, cari cinguleau din fârmăturile rămase pe jos, pe când mai încolo, într'un tufan, ce străjuia dintr'un hat, un cuc spînseca linștea dimineații cu glasul lui: cu-cu! cu-cu!.

Românii nici una, nici două, începură să zburătuți cu bulgări bietele cioare, cari cărăiau cât le lăua gura și ferindu-se de a nu fi lovite, nu se dădeau duse nici în rupțul capului.

Atunci, omul nostru începă să râdă. Ceilalți oameni, cari—cum vă spusei—nu-l văzuseră nici măcar zâmbind până atunci, se grăbiră a-l întreba, că, cum se face, de i-a venit să râză; iar acesta le răspunse:

— Cum să nu-mi vină să râd, pe călă vreme voi alungați ciorele, căci iată ce ne zic ele în limba lor:

«Să trăiști, să vă îmulțești, să semănaști pământul, ploae la vreme ca să se facă bucatele, să avești voi din belșug și să avești de unde să ne aruncaști și nouă»; iar spurcatul de cuc, iată ce ne urează:

«Să muriști, ca să rămână câmpurile pustii și nearale, să crească numai tufani și copaci, ca să am eu unde să cantă!»

Auzită de la Tudora Volintiru, de fel din Dragașinii-Vâ'cei.

T. Popovici

9.—Dealul Picioarul Dragolei¹

Turcli venise la noi călă puzderie. Da' Vodă-Ștefan i-o bătuș și i-o îmiprăștiet, aşa, că ei au apucat care încotro au pușut.

După asta, la oamenii care s'o bătuș cu el, le-o dat pământ, să-și facă case. Și ci-că de-atunci îi sat pe-aici, pe unde-i satu' nostru: mai înainte pe aici erau păduri. Și ș'aista mai înainte era mai la vale—la lufărie² (1 km. depărtare).

Da, pă' să i bată Ștefan pe Turci, ei pradase și omorise tot ce 'ntâlnise în cale. Numai aceia puteau să scape, care fugiau și se ascundea prin păduri și pe unde redeau cu ochii.

¹ Din monografia ce va apărea.

² Satul Cândrești, sat răzăscut plin de documente, înființat de Ștefan-Vodă, după luptă de la Orble cu Turci.

O cucoană, de frica Turcilor o fugit și s'o ascuns într'un copac, ca să n'o găsască capcânii. Da, cum ședea ascunsă în copac, un Turc o zărește și-i taie un picior cu paloșul. Și de-aunci dealului iștua îl zice: «Piciorul Dragolei», că aşa o chemă pe cucoană: Dragolea.

Auzit de la mama: Maria Molsei.

A, Molsei

DATINE ȘI CREDINȚI

- 1.—Soarele la vremea deapoi are să fie alb.
  - 2.—Ou și pește cine mănâncă, să nu bee apă, că-l prind frigurile.
  - 3.—Unde-i fată mare în casă, cofa miroasă a brad (nu-i spalată).
  - 4.—Când se ieu doi, dracu' rupe o pereche de opinci până ce-i potrivește.
  - 5.—Când se strică oglinda își va muri un neam.
  - 6.—Spre Bobotează vorbesc—pe la miezul nopții, când se deschid cerurile—și dobitoacele.
  - 7.—Cu aghiazmă mare, strânsă de la 7 biserici în ziua de Bobotează, se stropesc și se boleză, copiii născuși morți, cari se fac moroi.
  - 8.—Copiii ce mor nebozează se fac moroi; ei vin noaptea și chinuesc pe mamele lor. Moroii se îngroapă în țințirile într'un ungher și se boleză în ziua de Bobotează, până la amiază, când sunt preoșii la slujbă.
  - 9.—Când unei fete ori nevesle i se umflă jătele, sun moroii din ele. Ca să le freacă trebuie să le ungă cu murdărie.
  - 10.—Dacă la Bobotează e ger mare, el se boleză și se moae; dacă e moină, ea se boleză și vremea se înăspriște.
  - 11.—În ziua de Bobotează se bea, în loc de apă, aghiazmă mare, căci atunci ori și ce apă e aghiazmă mare.
- Zorleni-Tulova M. Lupescu
- 12.—Dacă cuclel mănâncă grâu de vară, se face uliu.
  - 13.—Pentru ca să-ji treacă ulciorul de la ochiu, să furi câteva fire de orz de la cineva, să le pui în foc și să fugi afară ca să nu le auzi poenind.
  - 14.—Când cântă cocoșii seara, după asfințit chiar, e semn a ploaiei.
  - 15.—Când se uită după asfințit soarele înapoi, are să se schimbe vremea, sau are să fie vânt.

16.—Dacă norii se încreștesc ca valurile unei ape mici când suflă vântul, arunci e semn a vremete bună.

17.—Nu se cade să pocnești din frunză înainte de Rusalii, căci bate piatra; asemenei nici să nu le bași de pe copac sau să le rupi cu mâna și să le arunci, căci lot mare cumpără de piatră și ploaie mare are să fie.

18.—Când plouă cu piatră să nu arunci cu pietre în sus, căci arunci plouă și mai tare și cu piatră și mai mare.

Jud. Doroboi și Botoșani

Oct. Rotundu

19.—În ajunul sf. Vasile sara, se pun două oglinzi într-o casă întunecoasă și se aşeză omul în pielea goală între amândouă oglinzi, așa ca să se poată vedea tot, apoi dacă vede popi și mort în oglindă, moare; dacă vede nunță, se însoară sau se mărită.

20.—Dacă o fată volește să știe pe cine va luă, aduce apă neîncepută, în sara de sf. Vasile, și pune coșa pe pragul ușei, apoi pune în colă astăția cărbuni căji drăgușii are, fie care cărbune unui drăguș, și care cărbune se cufundă acela îi va fi bărbat.

21.—Oala nouă când o pui la foc pentru întâia oară, trebuie scrisă cu cărbune ca să fiarbă mai repede.

22—Când pui mazăre să fiarbă, să nu bagi lingura în oala în care fierbe, până ce nu fierbe bine, căci de altfel nu fierbe mazarea degrabă.

23.—Când ești bolnav de lingoare să nu te piepteni de loc, că cum te vei pieptänă mori.

24.—Când treci noaptea pe lângă cimitir să faci cruce cu limba în gură, că de altfel și se arată morșii.

25.—De sfârâie ciaunul când îl pui cu apă pe foc, te vorbesc dușmanii de rău.

Auzite în Brebu

V. Vermeșanu

DE-ALE COPIILOR

1.-- De-a fărlăcușile

La acest joc, copiii stau pe un rând col la cot și li se zic *fărlăcușii*. În fața lor sunt alți doi copii: unul, slăpân, vinde fărlăcușii; altul, negusitor, cumpără fărlăcușii.

Cel care cumpără, vine și întreabă pe slăpân:

—Vinzi fărlăcușile?

Celalalt răspunde:

— De-abia le-am sămănăt.

Se face că se duce de-acolo, negustorul; apoi vine și întreabă iarăși pe stăpân:

—Vinzi tărlăcușile?

—De-abia au răsărit—răspunde celalalt.

Se face că se duce și vine iarăși și întreabă:

—Vinzi tărlăcușile?

—Când s'or coace, atunci le-oi vinde—răspunde celalalt.

Se duce și vine din nou. Îi spune că-s bune (coapte) pe Marți și atunci să vie. Vine. Să locmesc și le 'ncearcă care-s coapte (negustorul lovește în frunte, cu degetul, pe țoși copiii, dar și-alege numai pe cei mai voinici—tărlăcușile coapte) de vre aşa.

In acest caz copiii s'așază pe două rânduri: vânzătorul cu tărlăcușile, lui formând o partidă, și cumpărătorul, cu tărlăcușile lui, formând altă partidă. Partida l-a apucă de un capăt al unui băș, iar partida celuilalt de celalt capăt al bășului. Se luptă, din răspuleri, fiecare partidă, călând să aibă în stăpânirea ei bășul. La urmă, o partidă rămâne biruită—dovedită—, când cad pe jos, se fârnoșesc, rămânând învinși copiii dintr-o partidă.

II.—Se poate ca negustorul să cumpere toate tărlăcușile, în acest caz, cumpărătorul pune pe bășii (tărlăcușii) pe două rânduri, aproape unul de altul și fașă în față. Vânzătorul (proprietarul), trebuie să treacă printre rânduri. Acum fiecare copil lovește în el cu căciula ori cu pălăria (cu ceea ce are), până ce scapă la celalt capăt. Acum, se zice că vânzătorul trebuie «să treacă prin pară».

De la Cezar Manolescu, Miroslăvești-Suceava.

A. Molisei

3.—Potca

Se juca și în patru și în șase și în opt însă chiar.

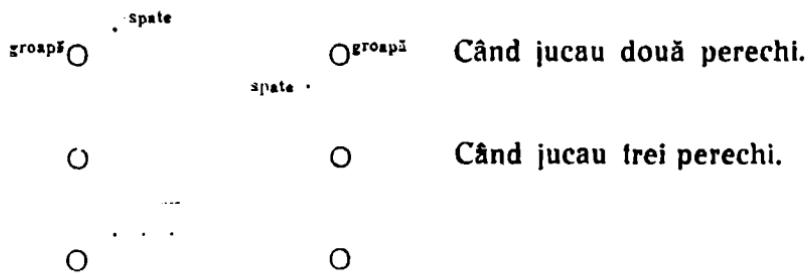
Se făcea un motitol de iarbă, bine și strâns legal, acesta purta numele de *potca*. Se scobiau apoi două gropi mari cât căciula și depărțate după cum se jucau 4, 6 sau 8,—mai apropiate la patru, mai depărțate la opt.

Doi însă treceau la prins, iar doi (sau patru, sau șase), la bătăie—care era locul de cinste. Dacă jucau potca în patru alegerea pozițiunilor se făceau prin fragere la soră. Sau că lăua unul într-un pumn un fir de iarbă iar în celălalt pumn un pui, ori numai într'unul un fir de iarbă și în celălalt pumn nimic; în ambele cazuri, numia care să fie la bătăie și care la prins; cine, ce nimereea, frebuia să-și ia locul sorocit. Într'altele se dau la o parte doi însă—câte unul din fiecare pereche — și acolo numiau două degele, unul la prins, altul la bătăie. Întorcându-se la tovarășii

lor, prindea fiecare câle-un deget. Care cum prinsese, aşa se rânduiau la joc. Tot în felul acesta se făcea fragerea la soră și când erau trei sau patru perechi, atât numai că se numiau patru degete, fiind față patru însă, câle unul din fiecare pereche; iar dacă se făcea fragerea pe pumnul închis, cu ceva, se făcea pe trei ori pe patru pumni.

Cei de la bătaie se așezau între gropi, nu tocmai față în față ci *in piez*, mai apropiat de groapa care le venia în mână dreaptă, ca să le vină bine la bătala potcii.

Spre a fi mai expliciști, putem lămuri cititorul cu figurile următoare:

Cei de la prins se așezau în picioare deasupra gropilor de din afară, făcându-se pavăză cu trupul lor, iar cu picioarele făcând mal împrejurul gropii.

Svârliau potca printre cei de la bătaie, căulând s'o asvârle fie deadreptul în groapă, fie s'o prină tovarășul lui—care-o asvârlea repede în groapă. Cei de la bătaie căutau s'o loviască, și rar dacă scăpa nelovită. Alergau cei de la prins toată ziua!

Nici la bătale nu era jocul fără grijă. Astfel, după ce loveai potca—și chiar dacă ai fi atins-o numai—trebuia să-ți ciocnești bețele cu tovarășul tău de nouă ori, și apoi să moi bățul în groapa dinspre dreapta, mai înainte ca cel de la prins să asvârle potca. Astfel treceai la prins, lucru ce se întâmpla foarte des. Din această cauză, cei cari nu se simțeau tocmai aşa dîbacă să lovească potca cu pulere, să și fereau să o alingă, mulțumindu-se doar să descânte aerul cu bățul, lăsând altora grija bătăii—ca și la bătaia mingii din jocul oinii.

Se înțelge că se iveau și aci diferențe, când se nimeriau cam în același timp și potca și bățul celui de la bătaie. Se aplauau tot de majoritate:

Trebue să ne înțelgeem asupra schimbului de la bătaie la prins. Când potca era atinsă, și cei cari o loviseră n'avuseseră timp

să-și ciocnească și bețele și să le și moaie în groapă (*bircă*), atunci trecea la prins perechea din care făcea parte cel care o lovise. Când cei de la prins reușeau să bage potca în bircă, fără să fie atinsă, la aruncătură, aceia scoțea de la bătaie perechea cea de lângă groapa celui care aruncase potca.

Și ca să terminăm cu jocul acesta mai trebuie să adăogăm că odată ce potca era alinsă cât de pușin, loți bătăușii trebuiau să-și moaie bețele în bircă, fiind obligată numai perechea care lovise să ciocnească și de nouă ori bețele.

CÂNTECE

10.—Foaie verde trei smicele,
Văzui fele cu mărgele
Coborând pe poticele,
Vesele și frumușele.
Iar mai jos de policea
Văzui pe draga mea,
Se bătea inima'n ea,
Ca'ntr'un pui de rândunea.
Foaie verde mărăcine,
Când se-apropie de mine,
Și cum ne priveam mai bine
Amețeală grea îmi vine,
Și cad jos în nesimțire.
Foaie verde cu trei fire,
Când îmi mai venii în fire
Ii spuse-i urâla șlire
Că m'a lual în oștire
Și mi-i inima'n topire.
Și-o să plec fără să vreau,
Pușca'n primire s'o ieau.
Bărăștii de Cepturi, Olt.

C. Georgescu-Munleanu

11.—Frunzulișă foi de soc,
N'am avut de loc noroc,
Că bărbălu'n oaste zace
Copchilașul nu-mi mai face.
Taci cu mania nu mai plângă,
Că tătucu-tu se frângă
De când săpă dealurile,

Văile ponoarelor,
În folosul cioarelor,
Arde-le-ar focu' de șanțuri
Mai bine să stai în lanțuri
Şanțuri în pământ uscat,
Tot duci dorul de bărbat,
Şanțuri în pământul moale,
Tot îl caști cu ochi'n cale.
Albești-Botoșani

O. Rolundu

12.—Frunzișoară trii zmicele,
Trupul meu ceal plin de jele,
Ca Nistru de pietricele,
Trupul meu cel plin de alean,
Ca Nistrul din mal în mal
Când se zbate val cu val...
Frunzișoară de-alămăi,
Jălui-m'aș și n'am cui, .
Jălui-m'aș codrului :
Codru are frunză verde,
Și pe mine nu mă crede...
Jălui-m'aș și n'am cui,
Jălui-m'aș câmpului:
Câmpul are floricele
Și de mine nu i-i jele.
13.—Frunzișoară trii aguzi,
Auzi puică, ori n'auzi,
Ori n'ai gură să răspunzi ?

Ba aud, bădișă, bine
 Și nu pot să es la fine,
 Că dușmanu-l lângă mine
 Cu două pistoale pline
 Să dee'n fine și-n mine,
 Să ne măntue de zile...

14.—Frunzișoara de-arnăut.
 Măciușă când m'o săcăt
 Tare bine i-o părut,
 Da și când m'o legănat,
 Tare rău m'o blăstămat.
 Și m'o blăstămat cu foc,
 Să n'am pe lume noroc,
 Și m'o blăstămat cu pară,
 De m'o ars la inimioară...
 Dela Luca Rotariu din jud. Băiți.

15.—Frunzișoara Iristioară,
 Păsăruică cânipoară,
 Ce cânji hojma pe răcoare?
 Am un foc la inimioră:
 Mi s'a dus puiu din țară,
 Și-l aşteptî din sară'n sară
 Să primesc o hârlcioară,
 Să-ni slâng focu'n inimioară.
 Dela Toadre Andrunachi, din Ni-
 lești, Jud. Chișinăul.

16.—Am zis frunză poamă
 Nu mă bate, mamă,
 Nu mă blăstămă,
 Rău te-oi îngropă,
 Că eu drept și-oi spune,
 Unde-am inserat,
 Di-la-deal de sat
 Cu puiul cel drag
 Nan și sprinceanat:
 Sprincenele lui,
 Pana corbului,
 Ochișorii lui,
 Mura cîmpului,
 Feișoara lui,
 Spuma laptelui,

Musicioara lui,
 Spica grâului
 Bărbușoara lui,
 Spicu orzului.

Dela Ion Druc din Sâncești
 jud. Chișinăului.

17.—O-le-le-o, frate peline,
 Amară-i frunza pe fine,
 Ca și inimioara'n mine...
 Amară-i și miezul meu,
 Ca și sufleșelul meu.
 Pelin beu, pelin mănânc,
 Pe pelin seara mă culc,
 Dimineață, când mă scol,
 Dau la cofă să mă spăl,
 Dau la cofă apă nu-i,
 Stibla¹ cu pelin în cui,
 Sârmanul omul străin,
 Ca și spinul lângă drum:
 Cine trece îl julește,
 Nimări nu-i bănuiește...

Dela Ion Druc din satul Sâncești,
 județul Chișinău.

Colecția Nică Romanăș

18. - Frunză verde de bănat,
 Pe Ferdinand² l-o pușcat:
 Toată țară s'a scusat.
 Foiae verde ca larba,
 Într'o Simbătă seara,
 Ni-o venit poruncă 'n sat
 Să sim gata de plecat,
 Foiae verde de maslin
 Cu tînăr și cu bâtrân.
 Foiae verde de departe,
 În Vașarhei, la cetate,
 Foiae verde de ovăs
 Acolo ne-am strâns cu tăși,
 Un malor tînăr venia,

¹ Stibla-crenguță

² Arhiducele moștenitor.

Militar pas ni-l lúa
 Și'n compănii ne'mpărția
 Și predică ni ținea,
 Să sim vîtejî la războlu,
 Să nu fugim înnapoi,
 Să dăm spate cătră spate,
 Să ne luptăm cu dreptate.
 Foaie verde mătrăgună,
 Și noi plecam la mașină :
 Cu banda ne pefrecea,
 Să ni pierdem voia rea.
 Foaie verde de trifoi,
 Toși șivilli după noi :
 Veneau maicele de-acasă,
 Neveste cu prunci 'n brașă,
 Maicele plângând feciorii,
 Nevestele soțiorii,
 Fetele mari frăștorii.
 Foaie verde mărăcină,
 Noi ne-am suit pe mașină,
 Pe mașina încocată,
 Focul și para s'o ardă.
 Căci, pe ea cum ne-am urcat,
 Cu jăndari ne-o 'nconjurat,
 Și slobod nu mai era
 Să vorbim cu nimenea.

Numai ne uitam cu țele
 La neveste tinerele,
 Cum rămâneau singurele.
 Foaie verde lemn uscat,
 Când mașina a plecat,
 Cu nevasta mîn'am dat ;
 Nevasta mi-o cuvântat :
 «Du-te, dragă, sănătos.
 Și să ai parte de 'ntors.
 Dumnezeu să te ferească
 De sabia dușmănească,
 Glonțul să nu te lovească :
 Să vii sănătos ucasă.
 Și'ncă una te-aș ruga :
 Dragă, un'te-ai aşeza.
 Să-mi trimești adresa ta,
 Ca să-ți scriu și eu ceva,
 Să-mi mai slămpăr înima :
 Prin cuvinte mîngâioase
 Vei afla vorbe de-acasă.»
 Apoi cu acest dulce sfârșit
 Odată ne-am sărutat,
 Și cu lacrămi am plecat.

Publ. în „Drum drept”, XII, p. 125-6
 cu semnatura Ioan Banulică
 Rusumunți, Mureș-Turda.

GLUME, JATII, TACLALE

12. — S'a mai depărtat...

Ci-că un țăran chiabur, robaci la treabă și cu scaun la cap, din păcate își făcuse fin un țigan. Tare se bucura, românul nostru cel vechi—să nu-i mai zic țigan, să nu se supere—că are acumă un neam aşa de seamă și cu dare de mâna în sat și din blajin și răbdător, cum era mai înainte, se făcuse fălos și țâfnos, de nu-i mai ajungeai la nas nici cu prăjina, pasă-mi-te să și mai slai de vorbă cu el.

Nănașul, cum e obiceiul, de căle ori se 'nțâmplă și cam postea pe țigan la masă, și țiganul cam des se întâmpla pe la naș.

Ce să facă oamenii noștrii ca să scape de el!? Căci se săturaseră de dragostea finului. Ba, mai luase și un obicei, bălaurul nostru când era mai ghifituit, tot la nănaș dormea.

— Măi nevaslă, zise rumâul, de azi încolo, sătui să sim, pe vremea când vine finul.

Zis și făcut. A doua zi țiganul vine, cum li era obiceiul. Așteaptă el, aşleaptă să puie nănașa masa, pace... nici gând n'avea ba și înseruse.

— Valeo! bietul finișor a rămas nemâncat, începù a se văicări femeia într'un târziu.

— Să-ji pun, finule niște lăpté acru, niște brânză zburată; azi am avut multă robolă și n'am gătit mâncăruri acătărea.

— Untos și piăcinos așă mai mai mânca, de lăplos și brânzos sunt sătul de-acasă.

Peste noapte rămase țiganul să doarmă la rumân. Dar foamea începù dela o vreme, să-l chinuiască rău de tot. Cântase cocoșul de mlezul nopții și el nu dăduse ochii în gene. De foame își sugea buzele în dorul laptelei și muncit așa de gânduri, cum ar face să mânânce, începu să se vaite: haoleu! haoleu! din ce în ce mai tare, că mi-ji trezi din somn pe gospodarii noștrii.

— Dar ce ai finule? întrebă rumânul din odaia de alături.

— Hapoi uite un lirc, ca un harhanghel, s'apropie cu iartagănul și dă să-mi fac capu' că n'am mânca lăpté acru!

Atunci pe dată româncă, aduce țiganului niște lăpté acru sborșit și subjire ca zero, anume pregălit. Românul face pe supăratul și să sborșăște la nevaslă să-i dea zor cu laptele acru la finul, să nu piară așa odor.

După ce-și potoli foamea, *boroiul* nostru se culcă din nou, dar n'apucă să așipească și rumânul îl întrebă:

— Ce face turcul, fine? s'a mai apropiat?

— Ba! de când lăpté acru-u-u am mânca, s'a mai depărlat!..

Auzită de la Toader Domniță din Sabușa-Suceava.

13.— Cum cântă clopoțele

Când moare unul bogat, clopotul cel mare cântă :

— Îi dă o oaie, îi dă o oaie!..

Când moare unul sărac însă, clopotul cel mic cântă :

— Nu-i dă nimica, nu-i dă nimica!..

Auzită de Năstasă Crețu, Drăgușeni-Suceava. Cardas Gh. Gheorghe

C R O N I C A

Generalul Berthelot, mergând la Sibiu, a văzut jocul *Călușarilor*; „Lectura pentru toți“ no. 2 (ianuarie 1919) ne dă o fotografie, care infățișează jocul. Alte ilustrații în *Luceafărul* No. 2.

O B O L U L

Prietenilor Revistei «ION CREANGĂ» pentru strângerea fondului
 Bustul lui Ion Creangă la Bârlad
 Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poștă și pe numele său în foată luna această Revistă, să trimită cu mandat postal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei «Ion Creangă» la Zorleni, jud. Tutova,

și încă din primăvară va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuarie 1919, cum și pe cele cări vor urma să iasă până la sfârșitul anului.

Pot și mai mulți să facă povărtășie.

Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot dobândi următoarele:

Revista «Ion Creangă» Anul II	15.-
» » » » III	15.-
» » » » IV	15.-
» » » » V	15.-
» » » » VI	15.-
» » » » IX	15.-
» » » » X	15.-
» » » » XI	15.-
Calendarul revistei «Ion Creangă» Anul II (1912)	2.50
» » » » IV (1914)	2.50
T. Pamfile, Sibile și filosofi	0.40
» Jocuri de Copii III	1.-
» Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului	2.-
» Cântece de țară	4.-
» Agricultura la Români	5.-
» Diavolul învățător al lumii	1.-
» Cerul și podoabele lui	2.-
» Văzduhu!	2.-
» Dușmani și prieteni ai cincului (Mitologie Românească I)	3.-
» și V. C. Nicolau, Așezarea preistorică de la Strâmba	0.30
D. I. Urban Jarnic, Limba basmelor românești	0.40
I. Ciuncanu, Doină și alte cântece	0.40
M. Lupescu, Alcătuirea unei gospodării	0.50

(Se trimit la cerere și contra ramburs, franco la adresă).

Domniei-sale

Domnului

Arthur Gorovei

Comuna

Fălticeni

prin Oficiul

Județul

MIRON COSTIN

**Revistă de cercetări și mărturii
istorice**

Redacția și Administrația : T. Pamfile, Bârlad, str. Corbului.

Abonamentul anual 9 lei.—De vânzare colecții vechi.

FLORILE DALBE

Revistă literară.

Apare de două ori pe lună

Redacția și Administrația, T. Pamfile, Bârlad, str. Corbului.
Abonamentul 18 lei.

O INTREBARE

Pe vremea răsboiului pentru desrobire, mulți frași de-a noștri s-au «refugiat» în Ținuturile Moldovei. În Mołdova de-sus, și în deosebi în Dorohoiu, am avut ca oaspeți de zile grele foarte mulți Români—oameni cu stare, alții chiar bogăți și cu inimă largă pentru fapte creștinești.

Cât n'ar fi dat fiecare, în acele ceasuri amare, de năcazuri și de neliniște, să știe că va scăpa sănătos!

Iată, Dumnezeu s'a milostivit. Fiecare se află acum la casa lui. Și suntem în România Mare, liniștită și slăvită.

Deci, ca preot, ca martor al acestor zile și făgăduinși, ca unul ce—în amintirea acelor zile—aș vrea să văd lângă Biserică mea o tipografie pentru cultura satelor dorohoiene, mă îndrept către toți cei cu avere cari s-au adăpostit printre noi și întreb: Cine ar crede o faptă nemerită a ne ajută?

Sau se va găsi vre-un proprietar care, dând fondurile, tipografia să-i poarte numele?

Pr. D. Furtună

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

C U P R I N S U L:

- T. Pamfile. — † Al. Zagorîj.
- D. C. Moruzi. — Urîul nărav al sudălmilor la Români.
- T. Pamfile. — Spicuri din trecut.
- N. I. Dumitrașcu. — Făt-frumos, feierul împăratului Barbă-albă.
- G. Georgescu-Munteanul, M. Lupescu. — Daîne și credințe.
- Gh. Gh. Cardaș, N. Romanaș, I. Banulică. — Cântece.
- T. P. — Cronică.

R E D A C T I A:

T. Pamfile, Strada Corbului

A D M I N I S T R A T I A:

M. Lupescu, Zorleni-Tufoga

B A R L A D

E x e m p l a r u l:

În țară . . . . . 80 de bani
În străinătate . . . . 1 leu

A b o n a m e n t u l a n u a l :

În țară . . . . . 9 lei
În străinătate . . . . . 12 >

ÎNTEMEETORI:

P. S. Arhiereu Iacob Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Furtuna, Pr. Gh. Gheoldum, P. Herescu, I. Urban Jarnic, G. T. Kîrileanu, N. L. Costachi, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Monteau, I. Neculau, A. Ne-goescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

— Miron Costin —

Revistă de cercetări și mărturii istorice.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA:

— T. Pamfile, Bârlad. strada Corbului —.

Abonamentul anual 10 lei.—De vânzare colecții vechi.

— Florile dalbe —

Revistă literată.

Apare de două ori pe lună.

Redacția și Administrația. T. Pamfile, Bârlad,
str. Corbului. — Abonamentul 18 lei.

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară
APARE O DATĂ PE LUNĂ

Redacția:
T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

Abonamentul anual
În ţară 9 lei
În străinătate 12 „

Administrația:
M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

† AL. ZAGORIȚ

Cetitorii noștri nu-l cunosc din paginile acestei Reviste, care n'ar fi putut plăti ridicatul preț al clișeilor, al căror lucru, însuș neasămuțul artist îl supraveghia; au lipsit și legăturile personale până cătră cele din urmă zile ale vieții sale, ca să mă pot folosi cu ceva din risipa bunătașii sale, — dar numele și opera lui n'au rămas nepomenite atunci când „Buletinul comisiei monumentelor istorice“ ori „Convorbiriile literare“ reproduceau duioase fărâme din arta țărănească ori infățișau seninile sale compoziții de stil românesc.

N'am căderea să fac cunoscut destoinicia arhitectului Zagoriț; îmi spunea că numai de curând primise însărcinări din partea Comisiei monumentelor istorice, că avea apoi, câteva lucrări. Cu acestea, sufletul lui lipsit de acea însușire care une ori se confundă cu „tupeul“, și absorbit în totul de farmecul artei populare, părea multămit; se bizuia, cred eu, cu o nefățarnică modestie, destul, în anii cari trebuiau să urmeze după neastămpărul linerești, și aşa, își putea căuta liniștit de colindările sale.

Culegea mereu, lacom. Ca un drumeț nebăgat în samă, străbătuse ținuturi întregi, îngroșându-și teancurile sale de credincioase căpătănești, cărora nu le mai rămânea de adaos de căt sufletul, poiezia. Venise în Bârlad, ca locotenent la un regiment de infanterie, numai de câteva zile și ii era desluș ca să știe loți tărașii de porși, toate capetele de corzi, toate țepușile de pe case sindilite, toate luminile de la poduri, toți stâlpii de la parmaclăcuri, toate scările, toate clădirile cari rămăseră grăitoare pentru un trecut cu care o rupsese

cosmopolitismul și inconștiența. Dând viață unei pietre de mormânt, pe care zadarnic va mai căuta-o astăzi cineva la locul ei, lângă pereții „Sfântului Spiridon”, schițând o căsuță rămasă din vrâsta vechilor mahalagii plugari ai Bârladului, Zagoriș își uitase de vremea prânzului, și în aceeași trebuia ca amurgul să-l scoată dintre crucile țintirimului de la „Trei-ierarhi”.

În cea mai apropiată zi eram cu el la Văslui; neimulțamit că un găsește nimic, privia necontenit în sus, „într'acolo. unde trebuie să fie ceva”.

Peste câteva zile pleca în Dobrogea cu batalionul. Cu mâinile sdrobite a zăcut și-a murit, — scriu unii prietenii cări l-au văzut neslăbit în nădejdea „că va fi bine”.

Academia Română începuse înainte de păzboiu tipărirea unei părți din opera lui Zagoriș; lucrul întrerupt, rămâne însă pentru totdeauna curmat. O nenorocire, după cea mai mare, de care, cu bună samă, cei ce îngrijesc de Sufletul românesc, nu se vor cufremura.

Tudor Pamfile.

Urîtuł nărav al sudălmilor la Români.

„De la cine au avut țaranii noștri să sufere mai mult? Cine le ardea satele și-i trecea și pe dânsii sub tăișul săbiei? Tătarii, Turci, Leșii și Ungurii... Cei doi dintăi erau Mahomedani, ceilalți doi, catolici. Dar în mintea țăranului, păgâni erau cu toții, și păgân a rămas și astăzi pentru dânsul oricine nu face parte din biserică lui. Pagânul întruchipează pentru el, omul rău necredincios, văvar, crud, tălhar, mincinos și încărcat de toate năravurile (1). Văzând că între păgâni sunt unii cari au și cruci, și evanghelii, și biserici, ii urau și ii desprețuiau mai strășnic decât pe mahometani, și nu priviau bisericele, crucea și evanghelia papistașilor ca lucruri sfinte și de cinste. Așa că atunci, badea-Ion când ne îngrozește cu injurăturile sale cără badea-Gavril care i-a amăgit, inierea care nu i-a găsit mâncarea, sau copilul care i-a făcut vre o poznă, el ii asanăna cu păgânilii, fără a-și pângări nici în minte, nici în suflet, sfânta lui Biserică, pe care o iubește și o cinstește poate mai mult ca

(1) În acest credem că-i o greșală de tipar, cum sună foarte multe, — când celim „moroșurile”.

noi (boerii), ascultând poruncile ei aşa precum le poale pricepe, și jertſindu-i până și pe patul durerii, el muncitorul trudit și flămând, până și hrana gurii. Oare odată vi s'a întâmplat să vedeſi pe cărăușul nostru răbdând de foame din sara de Joi și până Sâmbătă, pentru că nu a vrut să se înfrupte Vinerea, și nu găſia mâncare de post?“ (1).

Dumitru C. Moruzi.

Spicuiri din trecut (2)

XXXV

„Deci după acestea Domniea și de la Potlogi s'au rădicat, și la mănăſtire la Cotroceni lângă Bucureſti au venit, pentru că nu putea intră în Bucureſti, fiind clumă pre aceli vremi în târg, săvai că despre iſtovul și contenirea ei, acestea toate, pentru nenunărate păcatele noastre socotindu-le că venia, nici un fel de rău văzându-se că nu lipsia de pre acest ticălos de pământ (însă aceste rele nu incepule era din zilele Mării sale lui Costandin Basarab Voevod, ci mai de nainte câțiva încă din zilele lui Șerban Vodă)“. (Şt. D. Greceanu, *Vlața lui Costandin Vodă Brâncoveanu de Radu vel logofăt Greceanu*, Bucureſti 1906, p. 19).

XXXVI

Pentru lăcuste, când au venit în țară de făcea multe stricăciune...

Când au fost la al treilea an din Domnia Mării sale (lui Brâncoveanu), aſlându-ſe țara la mare lipsă și foame de stricăciunea lăcuſtelor, care încă din zilele lui Șerban Vodă venise acea urgie dumnezeiască pe acest pământ, de au pedepſit șapte ani cu dândeſele de le făcia multă stricăciune și pagubă, și aşa Măria sa Costandin Vodă, pentru aceia mână dumnezeiască ce era asupra acestui pământ, trimis-ău la Sfelagora și au poftit pe părinți de acolo cu rugăciune de au adus capul lui Sfântu Mihail Sinadichi; după ce l-au adus alci în țară, au făcut acea în Bucureſti mai întâi rugăciuni și litanii, și eſiră

(1) Din *Moartea lui Cain*, P. Neamț 1914, p. 46.

(2) Vezi „Ion Creangă”, VIII, p. 192-5.

afară, după aceiea și în țară au trimis sfântul acela cap, de l-au purtat pe unde erau lăcuse, cu arhierei și cu preoți, anume părintele Acsentie vlădica Sofianul, carele au fosf mai nainte vlădică la Sofia, aflându-se aicea în țară și cu mulți arhierei și preoți, de umbra făcând rugăciuni și osfeșanii prin toate locurile unde era lăcuse. Și aşa din tracel an cu vrerea și cu mila lui Dumnezeu și cu ajutorul Sfântului său ridicat lăcusele și au perit di pre pământul acesta și s-au cunoscut ciudă (=minune) mare aievea. Peștru aceea și Domnul după ce au adus capul Sfântului aicea la scaun în București, au făcut cunună de aur cu pietre scumpe asupra capului, și au făcut cutie de argint frumoasă de au așezat capul sfântului, și făcând și cătră sfintii părinți, care au venit aicea cu sfântul cap de la Sfetagora mușumilă și cel după puință ajutor sfintelor mănăstiri, s-au dus cu capul iar la Sfetagora” (*Ibidem*, p. 46-7).

XXXVII

Asupra săgeșilor:

„... spune mithul că însăgetându-se (vulturul) de un văنător și uitându-se unde îl pătrunse săgeata, văzând stanțul săgeșii că este din penele lui, au zis: nu-mi iaste cu ciudă altă căci m'au rănit, cât îmi este necaz că aripiile mele mă omor” (*Ibidem* p. 101).

T. Pamfile.

P O V E S T I .

1.—Făt-Frumos, feciorul Impăratului Barbă-Albă.

Povești, povești, cu smei, cu zâne și cu Fești-Frumosi... Mult mi-ați plăcut să vă ascult, cum vă povestea bătrânul cu mine pe genunchi, vară, la umbra mărului din mijlocul grădinii, iar iarna, în odaia caldă, la gura sobii...

A fost odată ca nici-odată, a fost odată un Impărat și o Impărăteasă peste-o țară, încolo, spre Soare-Răsare, unde oamenii erau numai unul și unul; acolo în țara aceia a fost, cum zic, un Impărat și o Impărăteasă, care, pe sufletul lor n'aveau decât un copil cu numele de Făt-Frumos.

Și nu de-geaba îl chesa Făt-Frumos, căci parcă era făcut din rouă...

Și creștea băiatul, creștea, și cu cât vremea trecea,
mai frumos se făcea... Toată ziua, ochii Impăratului și ai
Impărătesei, nu erau decât la el.. Să-l soarbă nu altceva...

Dar Tu, Doamne, multe vezi, și nu spui!

Și a crescut Făt-Frumos, cum mai spusei, și s'a făcut
mare, flăcău în toată firea, însă mult s'a întristat tătâne-său
când a simțit că era îndrăgostit c'o roabă din curte... Cât
l-a sfătuit tată-său, câte n'a făcut, la câte vrăjitori n'a fost,
numai și numai să-l facă să se desbăreze de ea... Dar de-
geaba! Chip n'a fost! Iar după atâta tristeță și atâta măhnire
în suflet, Impăratul Barbă-Albă și-a dat sfârșitul...

S'a măhnit și mamă-sa și atunci Făt-Frumos, văzând
câte necazuri aduce, a plecat să ia de mireasă pe fata lui
Roș-Impărat, pe care i-o răpise Impăratul Smeilor. Și-a încă-
lecat murgul, mare, și, la drum...

Să-și stâmpere gândurile
Să-și scurleze cărările...

A mers el cale lungă, că cuvântul din povește, de-aici
înnainte se găsește, a mers zile în sir din zori și până'n
seară...

Și mergea, se tot ducea,
Până ce soarele-apunea...

A trecut el porțile de fier, râul de sânge și când la
podul de aramă, trei smei,

Numai unul și unul,
Cu ochii cât pumnul,

cari i-au zis:

— Făt-Frumos, Făt-Frumos,
Dă-te de pe cal jos
Să ne luptăm cu folos...

Il înghețase săngele în vine când i-a văzut!

De pe cal a descălecat
Și la lupă s'au luat...

Și a isprăvit repede cu eil Căci nu de-geaba era el,
un seior la doi părinți!

I-a lăsat pământului, și dorul, dorul mânca-l-ar focul,
nu-l lăsa; parcă-l tot împingea din urmă ca să ajungă mai
repede la curțile lui Roș-Impărat, unde mireasa l-aștepta
de-atâta timp...

Incălecă pe murg, ii de te pînjeni și-și începu cântecul:

— Murgule, coamă rolată,
Fă-ji picioarele grămadă
Și du-mă la mândr'-odală...

Când, la Podul de argint, ce crezi că era, moșicule?
Sease zmei ieșîți la rând!

Mult s'a luptat și cu ei, mult i-au curs sudorile, dar
și ăstora le-a răpus zilișoarele.

Acum, calul lui alerga, alerga mereu, și când la Podul de aur, zmei câtă frunză și iarbă, măi bătrânule... Nouă zile în sir s'a luptat fociorul nostru cu ăștia, și era-era cât pe-aci să-l sugruine, bătrânicule, dacă nu întrezăria în depărtare palatele Imparatului Zmeilor...

I-a lăsat și pe ăștia pradă pământului, și înainte spre palat...

Pe drum întins,
De pulbere nins...

Ajuns acolo, a înmărmurit când a văzut pe fata lui Roș-Impărat în brațele ăului broscou de zmeu...

Și-a ținut puterile și a zis:

— Impărat al Zmeilor, dacă ești viteaz, luptă-te cu mine și cine va trăi, a lui să fie fata...

— Hei fecior de crai; vrei să-ji măsuri puterile?
Haideșil...

Și s'au luat la luptă, măi tată, și cât ai clipi, capul zmeului zacea departe într'un lac de sânge... Iar Făt-Frumos a rămas cu fata, aşa cum o vedei:

Mândră, 'năluă, subșirică,
Parcă-i trăsă prin verigă;
Gura ei, păhar, creștar
Cu dinți de mărgăritar;
Fața ei, ciucur de sânge,
Unde-o veză, inima-ți plângere...
Pe din sus de ochișori
Năframă țăsuță 'n flori...

Mult se mai miră Făt-Frumos când văzu într'un colț aruncate: un ășternut, o căciulă și un băt. Si le de te cu fociorul:

— Da, ce-or mai fi și astea aruncate aici? — întrebă voinicul.

Si răspunse fata:

— Astea au fost puterea smeuului; vezi ășternutul ăsta? Dacă te sui pe el, te duce unde ți-e gândul; punând că-

ciulița astă pe cap, nu te vede nimeni; cu bățul atingând un mort, îl înviezi, fie și după șapte ani...

Da' pocitania astă, cine e?

-- U-u! Åsta-i jumătatea de om, tocmai dela tată-meu,—răspunse fata... Cum să scăpăm de el?

Și Făt-Frumos îl omori.

Mare i-a fost însă mirarea atunci când a pus piciorul pe scară, că jumătatea de om a inviat!

— Acum haid' să ne luptăm!—îi zise pocitania.

Făt-Frumos zise:

-- Hai, și dacă vei mai invia iar, îi dau voie să mă omori și tu pe mine...

L-a tăiat Făt-Frumos și a două oară; și când a voit iarăși să piuiască piciorul pe scară, jumătatea de om a sărit în sus!

Și cum le-a fost vorba, aşa s'a și întâmplat! Jumătatea de om a tăiat pe Făt-Frumos al nostru, a luat fata și a plecat spre palatul lui Roș-Impărat,—Dumnezeu se ne ţie.

. . .

Împărăteasa, mama lui Făt-Frumos, cum s'a dus el de acasă, a plecat și ea să-l caute, că mult o durea sufletul după odorul ei...

Mergând ea, tot mergând, cale lungă să-l ajungă, că cuvântul din poveste înainte tot mai este,—după ce a trecut podul de aur, s'a înfricoșat de atâta sânge... Și a întrebat o pasere:

-- Ce sânge e aici, păsăruică?

-- Făt-Frumos l-a săcut!... Mergi înainte și ai să-l găsești și pe el mort...

Când a auzit aceste vorbe din gura paseriei, nici n'a știut încotro a apucat, ori cât a mers... Atât că a mers și a tot mers după vorbele paseriei, până l-a găsit pe-un loc bătut într'un lac de sânge, iar din picioru-i mușca un puiu de șearpe... A dat și l-a omorât. Iar șerpoaică, ce sta sub un otcoș de fân, văzând astfel, repede a rupt un fir de iarbă și a dat fuga la puiu, l-a atins pela nas cu el, apoi l-a trăs mai la umbră, unde a și inviat.

Împărăteasa văzând astfel de minune, luă firul acela, atinse și ea nasul lui Făt-Frumos și-l învie! Iar el nici că a băgat în seamă, ci se duse unde și lăsese calul, încălică și plecă spre palatul lui Roș-Impărat...

Pe când maică-să rămase locului, aşteptându-l gândind că tot s'o mai întoarce...

Ajuns la poarta palatului lui Roş-Împărat, Făt-Frumos se prefăcu în cerșetor și intră în curte. Slugile văzându-l frumos și curat, îl primiră să dea și el ajutor pela bucătărie...

Intr-o zi, pe când bucătarul frământa o pâne pentru fata Împăratului, îl rugă să-i ajute și el. Bucătarul, nu numai atât, dar și și dete să întindă chiar asma de pâne pe care trebuia s'o mănânce Împărăția... Lui, atât i-a trebuit...

S'apucă să frământe pânea, și când s'o întindă, își scoase inelui din deget, ce-l luase dela Împărăță în casa smeului, l-aruncă în pâne și-o puse să se coacă.

Iar când fură să se aducă bucatele la masă, Împărăția cum văzu o așa pâne bună și frumoasă, mult se minună și întrebă pe bucătar:

— Cine a făcut așa pâne frumoasă și gustoasă?

— Eu, Împărăță.

— Nu se poate, n'ai făcut-o tu...

— Ba da, Împărăță; dar mi-a mai ajutat și alcineva...

Cât s'a canunit ca să afle cine, și cum a pus în pâne inelul, numai ea știe!... Si tot nu s'a lăsat până n'a aflat că un cerșetor l-a pus... A pus de l-a chemat sus, și altă minune, bătrânicule, l-a cunoscut pe Făt-Frumos!

L-a întrebat, cum a înviat?

El i-a spus: iote-așa, așa, așa... — cum înviase.

— Dar puterea lui jumătate de om, în ce stă?

Iar ea i-a răspuns:

— În vatra bucătăriei; mi-a spus chiar el...

— Ba minte! Ia mai întreabă-l bine...

Și l-a mai întrebat.

A două zi i-a dat răspunsul:

— În muntele Alivonului este un lac cu lapte dulce din care bea apă un porc; în astă porc e un iepure; în iepure un cocoș și în cocoș sunt trei gândaci, și în acei gândaci îi e puterea...

Atât i-a trebuit lui Făt-Frumos! A încălecat pe cal și drumul spre muntele Alivonului.

Ajuns la poalele lui, s'a băgat cioban la un popă. Popa i-a zis:

— În toate părțile să umbli cu oile, tată, însă numai în muntele Alivonului să nu te duci, că va fi rău de tine...

El își luă oile, își puse fluiereul în gură și, să vezi și să nu crezi, drumul ii fu tocmai în muntele Alivonului la lacul cu lapte dulce...

Ajungând acolo, numai că s'a apropiat de lac și porcul a și venit la el. Și s'au luptat ei acolo, măre, din zori și până în noapte; iar în amurgul serii, când soarele era roșu de mânie, porcul ostenei, și Făt-Frumos se repezî cu două găleți de le umplu cu lapte dulce. Se spălă cu el și a două zi până la ziuă, su iarăși acolo, luă porcul cu nepus în masă, îl omoră, îl spîntecă în două și găsi iepurile; despîntecă și iepurile și în el găsi un cocoș îl despîntecă și pe el, luă gândacii și plecă la popă.

Toată nopticica n'a dat ochii în gene ca să nu rămâne a două zi ne-plecat.

A omorât gândacii și a pornit dela popă drept la poarta împăratului. Acolo a aflat că jumătate de om își dă ochii peste cap, --era bolnav.

Dacă a văzut și a văzut împăratul așa pe jumătate de om, numai-decât a trimes în tus-patră părși ale împărașiei după vraci ca să-l sviduie. Iar când să iese sluga pe poartă palatului, Făt-Frumos îl sprijoni și-l întrebă:

— Und' te duci băiete?

— Mă duc să caut un vraciu că jumătate de om este bolnav.

— Infoarce-te și spune-i împăratului iute că este un vraciu la poartă.

L-a dus la împărat. Împăratul i-a făgăduit ce i-o cere, numai și numai să facă să-i treacă jumătășii de om; așa de mult, ținea împăratul la el!

Și l-a zviduit.

Atunci împăratul puse pe asternut pe Făt-Frumos cu fața și cu totul dela zmei, îl ridică de un genunchi, iar asternutul plecă singur, ne-văzut, peste ape, peste păduri, râuri, orașe, peste nori, și în dreptul unei păduri mari a căzut! Și cântau acolo păsările de-țî luau alăuzul!

Făt-frumos întrebă pe-o ciocârlie:

— De ce cântați așa de frumos, voi, păsărelelor.

— He, cântăm dorul împăratului nostru ce ne-a murit de multă vreme, și-l tot strigăm cu cântările noastre, că poate s'o deștepta... Și nu e chip...

— Și unde-i e mormântul?

— În pajistea astă mică, la umbra sulciniilor...

S'a dus Făt-Frumos, l-a alins cu bățul și a înviat! A sărit drept în picioare, s'a frecat la ochi și a zis:

— Doamne, da' greu mai dormiu!...

— E-he, dacă nu eram noi pe-aici, mai dormiai mult și bine...

Și l-a întrebat pe Făt-Frumos:

— Cu ce te pot mulțumi?

— Cu atât: arătă-mi drumul spre acasă...

N'a știut.

Atunci a întrebat toate păsările cari tăcuseră și n'a putut nici-una să-i dea răspuns... iar când să piardă toată nădejdea, iacă vine și un ciocârlan șchiop: șoltâc-șoltâc; șoltâc-șoltâc...

L-a întrebat și pe el și i-a spus:

— Cum se nemeri, că tocmai dintr'acolo vin... Ce frumos! Uite drumul drept, pe lângă colelia asta, pe lângă salcina ceia, colesli la stânga până dai de-o nalbă, și de aci însântă te duci mai ușor ca gândul și ca vântul; calea de-aici încolo e deschisă...

Când a ajuns acasă, Făt-Frumos se cunună cu fata și a făcut o nuntă de s'a dus vestea și povestea pesle mări și țări, până pe melagurile astea ale noastre. Și am fost dat și noi fuga, că de, unde-i nuntă, sunt și lăutari; iar unde sunt lăutari, slavă Domnului, măncare, și mai ales băutură... berechet!

Și am pătrecut, măre moșicule, lață, până astăzi în zori,—dacă vrei să mă crezi.

Și trecui prin iesle
De nu mai este;
Iar de nu treceam,
Tot mai aveam!

(Aprilie, 1911; Bozieni-Doljul).

N. I. Dumitrescu.

DATINE ȘI CREDINȚE.

26.—Când văjeie focul în sobă, se zice că vorbesc dușmanii de noi, despre casa aceia și atunci se obișnuiește a se zice: „De capul dușmanilor.”

27.—Când umbli cu un picior desculț și cu altui încălțat, se zice că-lă va muri nevasta.

23.—Dacă cineva se gădelă, se zice că nevasta sau bărbatul îi va fi Tânăr.

29.—Cine are fire de păr alb pe cap, deși e Tânăr, se zice că va avea noroc.

30.—Cine se murdurește repede pe picioare, deși e încălțat, se zice că-i norocos.

31.—Tot aşa de omul care e păros pe mâni și picioare.

32.—Oamenii al căror păr în creștetul capului stă drept, se zice că-s răi.

33.—Cine are loc liber între dinții din față (postrungă) se spune că este „poamă bună”

34.—Când cineva bea apa rămasă de la un altul, se zice că ii va afla gândurile celui ce-a băut întâi.

35.—Când cuiva ia căzut (?) se zice că l-a spurcat mânzul.

36.—Când ai fost la o înmormântare e bine să avări de trei ori pământ în groapă, să te speli cu apă neîncepută și să arunci de trei ori pe deasupra capului înapoia, căci nu vei visa pe mort.

37.—În ziua de 9 mart, e bine să se facă socuri de bălegar în curți căci va fi ferită casa de șerpi.

38.—Când intră într-o curte și te lață câinii rău chiar dacă îi gonește stăpânul, se zice că ești om rău la suflet. — Tot aşa când un copil nu trage la tine.

39.—Când o nuntă se întâlnește cu un convoiu mortuar se zice că-lui va ploua la nuntă „cu găleata”.

40.—Când își plouă la nuntă, vei fi norocos în căsnicie.

41.—Când o femeie este îngreunată și poarte ceva, e bine să își deie; altfel leape de copilul.

42.—Nu e bine să se coase în ajunul unei sărbători.

43.—Ca să nu uiți ceva ce îi-ai pus în gând, se obișnuiește a face noduri la balisă.

44.—Până la un an nu-i bine să lasi copilul mic să privească în oglindă, nici să își iasă unghiile, căci e rău de moarte.

45.—Când își place un copil, nu-i bine să te minunezi de el căci se deoache, iar dacă să întâmplă să te minunezi de el, e bine să-l scuipi în față zicindu-i:—Pătu, să nu-ți fie de deochi.

46.—Barza când își face cuibul pe o casă, de acea casă se zice că va fi norocoasă.

47.--Nu e bine să ai porumbei la casă; e rău de moarte.

48.--Când mănânci un fruct prima oară în fie care dată e bine să te gîndești la ceva, că și se izbândește.

49.-- Când un negustor ieș primul ban la târg, sau când se deschide o prăvălie nouă, se face safteaua, își trece acel ban prin barbă ca să-i meargă bine la vânzare.

(Din judejul Olt, de la mama-mes).

G. Georgescu--Munteanul.

50.--În serbătorile paștilor arde-o candela mare în văzduh, care n'o văd de cât cei curați la inimă.

51.--Halat de cine moare în săptămâna luminată, că sufulțul lui se duce de-a dreptul în Raiu.

52.--Cine moare în săptămâna mare dinainte Paștelor sufulțul lui se duce în iad, căci raiul e inchis.

53.--În săptămâna luminată ușele raiului sunt deschise și intră în el cine vrea. Ca și la raiu, în biserică ușile de la altar sunt tot deschise în săptămâna luminată.

54.--Ouă sfintite din ziua de paști se ţin sub icoane pănă la anul și atunci dacă se sparg și sunt seci, omul nu va avea noroc, iar de se vor găsi pline, omul e cu noroc mare.

55.--Dă celui sarac în ziua de paști de pomană paști și ouă, că cum le dai, aşa le vei vedea pe ceea lume.

56.--Pânea-l față lui Hristos; să n'o calcă în picioare nici s'o sudui.

57.--Sfârmăturile de pâne și de nașură să le svârli în foc, că-i loc curat.

58.--A cui ou e mai tare în ziua de Paști, acela va trăi mai mulți.

59.--Când ciocnești cu cineva în ziua de paști și-i strică oul, să i-l dai, că pe ceea lume îl mănânci împușit.

60.--Slăinina sfintită din ziua de Paști, e bună de leacuri.

61.--Lumânarea aprinsă în ziua de Paști la înviere, de la lumânarea preutului, e bine să o aprinzi vara când sunt furtuni mari cu tunete, fulgere și trăsnete, că fugă necuratul din casă.

62.--Dacă în ziua de Paști se trag clopoțele neconțenit, vor fi roade bune în anul acela.

63.—Femeile care trag clopotul în ziua de Paști la invierea a două, li se face cânepa mare.

64.—Sunt clopote vârsate pe piatră; acelea când se apropie furtuna de sat, să se tragă, că furtuna încunjură satul.

65.—Cine zvărle în sus, cu mere până la Sf. Ilie, cheamă piatra căt mărul ce zvărle.

66.—Când tai unghiile, nu le arunca în foc. Pe ceea lume trebuie să te vâri în el să le scoți, și nu-i bine.

67.—În ziua de Sf. Gheorghe se urzică, ca oamenii să fie iuți peste an.

68.—În ziua de Sf. Gheorghe se fură mana vitelor. Ciobanii cari buciună spre Sf. Gheorghe scape oile și vitele de luarea manei.

69.—Spre Sf. Gheorghe se pun în stâlpii porților glii de iarba verde cu crenguți de răchite, ca toate să inflorească la gospodării.

70.—În luna Mai se înoește maiul și săngele din om.

71.—Primavara, când se începe aratul, se așumă plujul și boii cu lămâie în cățue.

72.—Pomena care în Sâmbăta morților nu se dă din toale înimă, se preface pe ceea lume în vermi.

73.—În postul Sf. Petru sunt trei zile de iarnă.

74.—La Sf. Onofrei (12 Iunie) să samănă hrîscă.

75.—În spре ziua Sănziene (24 Iunie) se fac coroane din floarea de câmp sănziene, care-i galbănă mirosoitoare, și se pun pe colțul casei spre răsărit, și dacă dimineața coroana-i cu lână și rouă pe ea, să te-i cu noroc; dacă nu se vede pe ea nimic, n'are noroc.

76.—La Probajeni - Probejeni se probejenește (se îngălbinește) frunza codrilor.

77.—La Iuda (6 Septembrie) să nu te includezi ori ce îți s'ar întâmpla, că pe urmă tot ciudă și bodrângos ai să fi tot anul.

78.—Cine-i iute și ciudos îmbătrânește repede.

79.—În ziua Crucii (14 Septembrie) să strângi burune de leac.

80.—În ziua Crucii să te scoli înainte de-a răsări soarele, să lipesci în gard baligă de vacă și să puț în ea boanci și să le lași acolo până se usucă. Strâng-le pe urmă uscate, că-s bune de beșica cea rea.

81.—În ziua Crucii strâng perje și le usucă: sunt bune de leac, fierle.

82.—În zile de posă nu se dă și nu se vinde ouă, caș, lapte și a., că nu merge bine la gospodărie.

83.—Noaptea, ori cine te-ar striga, nu te uită înapoi că-i lucru cu primejdie, ci călă-și de drum.

84.—Cine vede primăvara o rândunică ori un cocișlarc, tot anul va fi singur.

85.—Șerpele deși'l omori, coada-i umblă până după apusul soarelui.

86.—Să nu te scalzi primavara până nu mânânci caș dulce.

87.—Cine are oi, să ducă în ziua de sf. Gheorghe la biserică ca jertvă caș dulce și jântișă.

88.—Când se calcă ori se găinățază gaina, să nu te ușzi la ea că faci pe obraz niște pele urite care se chiamă curu-găinei.

89.—Cine face casă nouă, dacă vrea să știe dacă locul e cu noroc, pună sara o oală nouă cu apă pe locul acela, și dimineață, dacă oala-i sacă pușin, locul nu-i cu noroc; dacă priviștește peste margină, locul e cu noroc.

90.—Fie care casă are un șerpe cu norocul lui. Când moare barbatul, șerpele moare și el și unde a stat, se face o pată galbănă pe păretele.

91.—Când sfârșește de Iesuț pânza să încalece pe fuste și să iasă afară: de va vedea pe cineva de partea bărbătească femeea groasă va naște baet; de nu, față.

92.—Când o femeie urzește și intră la ea barbat, îi va ajunge bătătura; de intră femeie, nu-i va ajunge.

93.—Când săpi comoara, să nu cadă țărna înapoi, că rămâi orb.

94.—Când iezi banii din comoară, lasă câțiva în groapă.

95.—Din copac, când culegi roadele, mai lasă câteva; nu-l despoia de toate.

96.—Când cocci ouă în spuză, nu-l acoperi de tot, că îi vor muri puji de găină înădușiți.

97.—Nu-i bine să mânânci scurmaci (labe) de găină, că nu poți lăinui nimica.

98.—Când la gospodarie vin câni ori mâțe străine, e a bine; de mor și urlă cânii, iar mâțele pier, nu-i a bine.

M. Lupescu.

CÂNTEC E.

19. Frunză verde barboi,
A venit vremea di-apoi,
Să punem primari din noi,
Să judece pe ciocoi.
Primărija cu tulpan,
Primarele cu suman,
Judecă 'n boeri aman;
Primărija cu altiță,
Primarele cu bondișă,
Și judecă cu credință;
Primărija cu casâncă,
Primarele cu cojoc,
Judecă 'n boeri cu foc;
Primarele cu „cheptar”,
Primărija cu catrinjă,
Judecă 'n boeri de viță.

Dela Năstasă Crețu din Broșteni-
Drăgușeni-Suceava.

20. Iară frunză de podbal,
A venit vremea din an,
Să pun șeaua pe balan
Și să urc pe plai la deal,
Caut urma de jidan.
Când urcam pe plai mai bine:
Buna calea măi jupâne!
Nu-i schimba murgu cu mine?
--Ba eu murgu l-oii schimba,
Dar adaus ce mi-i da?
--Eu adaus că t-oii da:
Cu muchia baltagului,
Cu gura tesacului,
Cu baltagu te-oii lovi,
Cu sabia ti-oii hălli (hălcii),
Și ti-oii trage mai la vale,
Să te scutur de parale!

21. Mă dusei pescar pe mări!
Toată ziua pescăruș,
Seara la mal că ești;

Mă pusei în drum grecește
Număr banii depe pește.
Măi, crășmare, făgădane!
Adă vinul cu vadă,
Să-ji dau banii cu poală,
Că n'am când îi număra.
Potera mă 'ncunjura.
Căpitane poterași!
Fă-te 'ndărăt la oraș
Și-ji mai adă poterași,
Că-s fecior de peste Olt.
Şapte poteri țin în loc;
Și-s fecior de peste falce
Şăple poteri n'au ce-mi facel!

Auzită dela Ion Filimon din Broșteni-Drăgușeni-Suceava.

Gh. Gh. Cardaș.

22. Frunză verde de-o solcină,
Cresc trii flori într'o grădină,
Eu trecem, ele se 'nchină,
Mă cunosc, că sănt străină:
De străină ce-am rămas---
Numă-s neagră pe obras,
Neagră, neagră, și patată---
De părinți is departată....
De streină eu ce sănt,
Nu văd iarba pe pământ,
Nici codrușii înfrunzind,
Nici câmpiiile 'nverzind,
Nici livezele 'nflorind,
N'aud păsăr'le cîntând....
Nu văd zorile zorind,
Nici soarele răsărind,
Nici luna pe ceri mărgând,
Nici stelele luminând,
Nici puial la deal trecând...

23. Floricică albă-albastră,
S'o strică dragostea noastră,

Floricică gălbioară,
De-am ajunge 'n primavară
Să tocim dragoslea iară...
Floricică naramgie,
Cum o fost n'a să mai fie:
Dragoslea de astă vară
S'a 'ncuet într'o cămară
Cu trii uși, cu trii zăvoare
De m'o rupt la inimioară...

(Dola Stefan Doncile din Cobâlnica,
J. Sorocel).

N. Romanaș.

24. Tu, Galile, țara lată,
Lăsași copii făr' de tată,
Neveste fără bărbăși
Multe surori fără frați,
C'au perit pe la Carpați.
Când a fost în prânzul mare,
Vine-un căpitan călare,
Tot strigând în gura mare:
— Dați, feciori, fără cruceare,
Dați, feciori, cu voe bună,
Să nu vă pară că-i glumă.
Feciorii din gaiu grăiau:
— Căpitane, Domnule,
Lasă-ne să rătălim !,
Vezi bine că toți perim,
Pică unul, pică doi,

i) Să ne retragem.

Pic'o mie dintre noi.
— Rătăliji, că nu zic ba,
Care mai pulești scăpa,
Ca și eu oiu rătăli,
De-o pufea calul fugi.

25. Frunzulișă mărului,
Pe dealul Chirovului,
Mult am plâns și-am lăcrămat
Mulți voinici viață și-au dat,
Chirovul să-l apărăm,
Pe dușman să nu-l lăsăm.
O, ce jele mi-a fost mie:
Pe-a Chirovului câmpie
Stau voinicii răsturnați
Ca și butucii de brazi;
Câj prin hoțar am umblat,
Tot prin sânge închegat.
Florile s'or veștejît,
Și câmpul tot s'o 'nnegrit
De mulți voinici ce-or perit.
Si pămîntul s'o 'ntristat
Mulți voinici s'or îngropat,
Fără de cruce la cap:
Tot voinici de-ăi tinerei,
Plângere frunza după ei
Că alt cine nu era
După ei a se cânta
Numai frunza și iarbă!

Ardeal. I. Banulică.

C R O N I C A.

Când copiii de-abia stau popoșor, îl șează cineva'n pictorul și, ca să-i facă să pașescă, le zice: „dă două! dă două!” indemnându-l adică să înțindă brațile spre a ajunge la cel ce îl chiamă.

În „Luceafărul” no. 3-4, ceteam un „cântec de leagăn” semnat de Emanuel Bucur: „Adă două!” —, trei strofe care se încheie cu filul repetat. Strofe mijlocie:

Piesie leagăn, pe cărări
Plouă flori, lumină nouă,
Bașt din braje, bașt din nărti
Adă două! Adă două!
Alte: indemnul trebuie să alبă alt înțeleas.

T. P.

— OBOLUL —

Prietenilor Revistei „ION CREANGĂ“ pentru strângerea fondului bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poștă și pe numele său în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat poștal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei „Ion Creangă“, la Zorleni, jud. Tutova.

și îndată va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuar 1919, cum și pe cele care vor urma să iasă până la sfârșitul anului.

Pot și mai mulți să facă tovărăsie.

Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot dobândi următoarele:

Revista „ION CREANGĂ“	Anul	I [lipsă No. 3]	.	.	.	.	5.
„	“	II	.	.	.	.	15.
„	“	III [lipsă No. 1]	.	.	.	.	14.
„	“	IV	“	2]	.	.	14.
„	“	V	.	.	.	.	15.
„	“	VI	.	.	.	.	15.
„	“	VII [lipsă No. 9-10]	.	.	.	.	12.
„	“	VIII	“	2 numere]	.	.	12.
„	“	IX	.	.	.	.	15.
„	“	X	.	.	.	.	15.
„	“	XI	.	.	.	.	15.
„	“	XII	.	.	.	.	9.
Calendarul revistei „Ion Creangă“	Anul II [1912]	.	.	.	.	.	2.50
„	“	IV [1914]	.	.	.	.	2.50
T. Pamfile, Sibile și filosofi	.	.	.	.	.	.	0.40
„ Cântece de țară	.	.	.	.	.	.	4.
„ Agricultura la Români	.	.	.	.	.	.	5.
„ Cerul și podoabele lui	.	.	.	.	.	.	2.
„ Văzduhul	.	.	.	.	.	.	2.
„ și V. C. Nicolau, Strâmba	.	.	.	.	.	.	0.50
D. I. Urban Jarnic, Limba basmelor românești	.	.	.	.	.	.	0.40
M. Lupescu, Alcătuirea unei gospodării	.	.	.	.	.	.	0.50
N. I. Dimitrașcu, Flori de câmp	.	.	.	.	.	.	0.60

(Se trimit la cerere și contra ramburs, franco, la adrassa).

H. S. Porter Gorovac Fălticeni

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

CUPRINSUL

- T. Pamfile. — Trei morți ai noștri: Aurel Negoeșcu, D. Mihalache, Gh. A. Cosmovici.
- I. Banulică, A. Moisei. — Cântece.
- T. Pamfile. — Pagini vechi de vieajă moldovenească. Traducere din nemෑſte (A. Wolf, Descrierea principatului Moldovei, Sibiu 1805).

REDACȚIA: T. Pamfile, Strada Corbului 6   **ADMINISTRAȚIA:** M. Lupescu, Zorleni-Tutuva

BÂRLAD

Exemplarul :

în țară	80 de bani	în țară	9 lei
în străinătate	1 leu	în străinătate	12 „

Abonamentul anual :

Chișinău—Instituția „România Nouă”, Strada Pușchin No. 48.

Pretul 4 Lei.

ÎNTEMEETORI :

P. S. Arhiereu Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum, P. Herescu, I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Costachi, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoeșcu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

MIRON COSTIN
REVISTĂ DE CERCETĂRI ȘI MĂRTURII ISTORICE

Redacția și Administrația:

= T. PAMFILE, BÂRLAD, STRADA CORBULUI =

Abonamentul anual 10 lei.

FLORILE DALBE
REVISTĂ LITERARĂ — APARE DE DOUA ORI PE LUNA

Redacția și Administrația:

T. Pamfile, — Bârlad Str. Corbului. — Abonamentul 18 lei.

IOAN CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

Redacția :

T. PAMFILE

Bârlad, str. Corbului

Abonamentul anual:

În țară . . . . . 9 lei

În străinătate . . . 12 „

Administrația:

M. LUPESCU

Zorleni-Tutova

† TREI MORTI AI NOȘTRI: AUREL NEGOESCU, D. MIHALACHE, GH. A. COSMOVICI

Unul dintre întemeetorii acestei reviste, răposatul căpitan de jandarmi *Aurel Negoeșcu*, a căzut sub lovitura mișelească a unui rus, în Ianuarie 1917. În paginile noastre n'a publicat decât o poveste. Străin cu totul, prin creștere și îndeletnicire, de imprejurările vieții țărănești, pe Negoeșcu nu l-a adus alături de noi decât dragostea unor lucruri pe care le prețuia și știa să le ajute.

D. Mihalache era învățător în Goleștii-Badii, jud. Muscel. A cules cu pricepere folclor, fără a-și face din această muncă un scop deosebit. În tovărășia d-lui C. Rădulescu-Codin a lucrat o prețioasă monografie cu privire la *Sărbătorile poporului* de prin satele dumnealor, tipărită de Academia Română.

In paginile „*Vieții românești*“ din Iași s-au primit câteva nuvele scrise cu deosebit meșteșug; izbândă aceasta am socotit-o totdeauna ca o piedică pentru sporul pe care îl aşteptam în laturile noastre. Î-am spus-o într'o călătorie ce-o făceam la casa lui, și-mi amintesc și acum zâmbetul acela de om potolit.

A murit ca ostaș în luptele dimprejurul Bucureștiului pe 10 Noembrie 1916.

Gh. A. Cosmovici, institutor pensionar, în Târgu-Neamț, unul dintre întemeetorii Revistei, noastre, a fost petrecut lunile trecute spre locul de veci în mijlocul unei jelani obștești, — răspalata unei jumătăți de veac de muncă, de dragoste și de bunătate pentru școală și popor.

„*Ion Creangă*“ a publicat o culegere de zicători populare pe care Cosmovici o avea de mult pregătită și din care mai publicase și pe aiurea.

T. Pamfile.

CÂNTECЕ

26. *In robie cât am stat,*
Scris-am tot ce s'a'ntâmplat,
Şi din patimile mele
Mi-am făcut doină de jеле;
Acasă n'am apucat
Să scriu doină cât am stat,
C'am trăit mai mult tot bine
Şi n'aveam durere 'n mine.
27. *Frunză verde ruptă 'n zece,*
In anul patrusprezece,
Tristă veste vine 'n țară,
Veste jalnică și-amără:
A venit ca și-o furtună
Intr'o zi dragă și bună:
Să lăsăm lucrul curând,
Unii părintii plângând,
Alții mândrele neveste,
Şi să plecăm făr' de veste,
Lăsaiu coasa 'n brad, afară,
Şi plecăiu în altă țară
Lăsaiu nevasta oftând,
Copilașii mei plângând,
Lăsaiu ce-am avut mai drag,
Şi plecai cu—al „țării”¹ steag,
Mulți voinici s'or strâns supt
steag,
Câtă frunzuliță 'n sag,
Şi-am umplut câmpurile
Tot voinici cu mîile,
Si-or umplut lumea cu noi,
Să ne bage la război.

Ioan Banulică

29. *Vai de biata noastră țară!*
Astă vară n'a fost vară,
A fost numai foc și pară.
Păli-l-ar pe Neamțu, focul,
Că el mi-a mâncat norocul!
Lasăiu boii înjugați
Si părinti nemângâiați;
Lasăiu boii la răstee
Si părintii plini de jèle.
Si pornirăm la răzbel.
Prin sate, pe cele câmpuri
Vezi numa jèle și plânsuri
— Ieși Florică 'n deal la cruce
Să vezi Neamțu cum mă duce.
La coloane m'o luat
Năframa nu mi-ai spălat
— Dragul mândrui le-am spălat
Numai nu ţi le-am uscat,
— Dă-mi-le mândră și ude,
S'aşa-s bune la răcrute,
La răcrute tinerele
Amar de zilele mele!
Jălui-m'aş și n'am cui
Jălui-m'aş codrului
Codru-i jalnic ca și mine
Vara trece, iarna vine
Jălu-m'aş munțiilor,
De dorul părintilor
Jelui-m'aş brazilor,
De dorușul frațiilor,
Jelui-m'aş florilor,
De dorul surorilor²

A. Moisel

¹ Ungariei.² Această cântecă e scrisă cu creionul și culeasă de Moisel când era în războiu, de la Cârlan Ghorghe, ceia ce dovedește că deși în vîltoarea focului, el nu uită să culeagă și comorile neamului.

PAGINI VECHI DE VIAȚA MOLDOVENEASCA

*Andreas Wolf, medic sas, a avut de trei ori pri-
lejul să vadă și să cunoască Moldova: întâiu dela 1780
până la sfârșitul anului 1782; al doilea, 2 luni din 1788,
pe vremea răsboiului dintre Austriaci, Ruși și Turci; al
treilea 10 luni din 1794 și apoi dela 1795 până în Fe-
bruarie 1797. S'a bucurat pe cât se vede de cea mai
mare incredere a Mitropolitului Iacov, — a fost „omul
lui“, și în această calitate a avut de bună samă și în-
treaga cinstă a boerilor, în numele cărorva fi întâm-
pinat cu cronostihul latinesc pe Alexandru Ioan-Vodă
Callimachi, în Iulie 1795, când acesta venia să-și iea
scaunul¹.*

*Fire iscoditoare, Wolf a deprins limba poporului,
nostru la el acasă,—sigur că neîndestulător, dar îndeajuns
ca să poată ceti cronicile Țării, în manuscrise. Nu-
mai după aceasta, și apoi, cu ajutorul lui Cantemir și
Sulzer, a scris în nemțește acele două cărți: „Contribuții
privitoare la Descrierea statistică și istorică a Principa-
tului Moldovei“², din cari, întâia poartă data și locul,
1805, Brașov, având în frunte o foarte reușită gravură
a Mitropolitului Iacov.*

*Lucrează „de dragul științei“ căreia îi înfățișează
o națiune necunoscută. După părerea lui, Moldova este
o țară înapoiată în cultură, — firește, înțelegând prin*

---

¹ N. Iorga, *Documentele Familiei Callimachi*, I, p. CLXXV.

² *Beiträge zu einer statistisch-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau.*

aceasta, cultura îngrădită în linii, cu paragrafe și etichete înguste, pe care o deprinsese în comunitatea sa și o primia neconenit de departe, din patria cea mare, pe care nu putea s'o uite.

Cu o astfel de mentalitate, cu o mândrie și o pornire vădită, care de multe ori se desvălește, Wolf are uneori păreri greșite, cari însă adesea le răstoarnă prin însăși încheeri de-ale sale.

Totuși, în general, lucrarea lui e o carte de mare preț, chiar când vine după Descrierea Moldovei, a lui Dimitrie Cantemir, — mai pe scurt, mai sărac și pe alocuri în destul de falș informată. Cu oarecare dreptate, Russo în „lașii și locuitorii săi în 1840“, găsește că „neamțul“ în lucrarea sa „a rezumat cu discernământ și cu gust moravuri, istorie, caracter, guvern“¹, — firește, atât cât se poate cere unui „neamț“ a cărui seminție trăia în mijlocul fraților noștri, și care, prin aceasta, se vedea silit să aibă o anumită atitudine.

*

Din nenorocire, pentru zugrăvirea vechilor împrejurări de viață românească, într'un cadru mai mare, nu avem alte multe izvoare. Pentru acest cuvânt, am scos din cartea lui Wolf, pe care ar trebui s'o avem tradusă în întregime, numai câteva pagini, cari mi s'au părut că sunt mai în strânsă atingere, de viața moldovenească, de pe la sfârșitul veacului al optsprezecelea.

Tudor Pamfile

---

¹ Cf. *Viața Românească*. VII, no. 9, p. 292—3.

[p. 28:]¹ Producte firești²

[p. 32:] Fiindcă Moldova produce o mulțime mare de fejurite feluri de vite, după cum voiu arăta mai departe, se înțelege, trebuie să aibă și un mare prisos de livezi cu fân. Cea mai bună iarbă crește într'o bogătie de necrezut; se văd în cele dintâi luni de iarnă încă, în aproape toate ținuturile Țării, foarte multe pășune necosite.

[33:] Cu toate acestea, Moldovanul este foarte sărguincios când este vorba de făcutul și păstratul fânului³. Caii și boii li aduc bani și hrana lui, și de aceea el se vede dator să le poarte grija gurii. Boerii, cari au mulți servitori⁴ se îngrijesc să facă în fiecare an atâtă fân cât să ajungă pentru hrana foarte numeroaselor vite ale lor, ba să poată și vinde, în fiecare an, de două până la trei pungi de bani.

Aproape tot felul de grâne ar crește pe acest fericit pământ de muncă, dacă s-ar pune mai multă silință și osteneală. Lacoma stăpânire de-asupra bietului țăran vrednic de milă, îi aduce acestuia prea dese supărări când este vorba de răsplata muncii lui; această stăpânire cu mâna despotică, când nu-i ie totul, îi lasă foarte puțin.

Cele mai de seamă feluri de producte sunt următoarele:

1. *Grâul de toamnă*⁵. Acesta nu este cultivat într'o măsură aşa de mare ca în Germania sau în Transilvania vecină. Pricina de căpătenie a slabei culturi de toamnă, poate foarte bine să fie prea-timpuriul cules de vie cu care țăranul moldovan se indeletnicește tocmai pe când sămănăturilor de toamnă le este vremea să fie puse în pământ. Acestea se vede din

¹ Pagina textului german.

² Face parte din Partea I.

³ Din satul meu, Tăpu, jud. Tecuci, am cules și am publicat o tradiție că Tatarii luând robi din Moldova, îi punneau între altele, și la făcutul căilor de fân. — socotindu-i destoinici la aceasta.

⁴ Termenul propriu nu este acesta : servitor, slugă, ci *oameni, oameni de casă, oameni boerești*.

⁵ „Winterkorn”.

faptul că în ținuturile Neamț, Suceava, Botoșani, Dorohoi și [34:] Soroca, unde nu sunt vii, se găsește mai mult grâu de toamnă, decât în ținuturile prielnice podgoriilor; la aceasta ajută și o prea intinsă cultură a popușoiului.

[1 bis] *Sârcara* se întâlnește într'adevăr prin multe părți, însă câtimēa acestui fel de product nu poate fi luată în samă.

2. *Grâul de vară* este cultivat în măsură mai mare, pentru că cere osteneală mai puțină. Printre altele se întâlnește aici o specie de acest grâu care are spicile foarte mari și grăunțele așa de umflate, că samă că cu grâul de vară, ca și cu cel de toamnă. Moldovenii il numesc *arndut*. Acesta este de bună samă mai rodnic, mai bogat în făină ca grâul de vară pe care Românii din Transilvania îl numesc Crimpit¹.

3. Cu *orzul*, locuitorii acestei Țări sunt foarte obisnuiți, — ținând locul ovăzului pentru cai. De altfel, acestui product nici nu i se dă altă întrebuițare. Despre *orzul cilindrat*², pe aici se știe numai atâtă, că se aduce din Brașovul Transilvaniei, și că se cumpără din dugheni.

Berării nu s'ar găsi pe aici dacă nu s'ar afla vre-un neamț ori poate un ovrei care să se indeletnicească cu aceasta, în nă-dejdea căstigului. Cu 20 de ani mai înainte nu se știa în întreaga Țară nimic despre bere³. Acest lucru făcea pe acei străini veniți proaspăt din țările cu bere, ca să se folosească de prilej și să tragă în Moldova cele mai mari beții. În răsboiul [35:] din urmă cu Turcii, *Potemchin*, prințul rus, a adus în Moldova bere englezescă care n'a părut rea veselilor ciștinți boeri. După moartea prințului au fost vândute toate lăzile, plătindu-se pentru o sticlă, bucuros, dela 5 la 6 piaștri. În 1793 s'a deschis de cără un neamț o berărie în Iași. Berea care se deafăcea acolo era bună și eftină; însă pentru că a fost făcută în Moldova și nu în Anglia, n'a fost prețuită și berarul n'a eșit la capăt.

4. Și *ovăzul* este un lucru rar în Moldova. Lumea își dă indeobște cu părerea că ovăzul prea infierbantă caii, și apoi,

¹ „Krimpitze“.

² „Gerollter Gerste“, cred că: arpăcașul.

³ Ceeace nu este adevărat. Berea s'a cunoscut și s'a fabricat de foarte mult în Moldova; despre *brahd*, cf. I. Antonovici, *Istoria comunei Bogdăne*, Bârlad, 1906, p. CXVII—CXVIII.

nu este o hrana bună ca orzul. Totuș unii dintre ungurii cari locuesc pe aici îl cultiuă și sunt mulțumiți cu el.

5. *Mălaiul* obișnuit este peste tot, destul. Dintr'acesta se găsește un fel numit *mălaiu roș* pe care răposatul Mitropolit Iacov l-a adus din Rusia pe vremea celei din urmă secete; de atunci, cultura lui s'a răspândit și în alte ținuturi. Acest mălaiu este frumos și lucios, și la grăunțe aproape tot așa ca bobul de cânepă.

Moldovenii se indeletnicește cu cultura acestei plante nu numai pentru a avea cu cе hrăni puii de gojbalite, dar și lor le slujește de hrana făcând dintr'insul felurite bucate.

[36:] Mălaiul făcut¹ este fier de unii cu apă sau cu lapte² și prăjit cu slănină, cu unt proaspăt, și în zilele de sărbători cu cloiu; alții îl fierb cu carne de berbec, făcând astfel niște bucate gustoase, numite, ca și celelalte: *păsat*³. Din făina de păsat se face un fel de pâne coaptă în vatră, care este cunoscută sub numele de *mălaiu*⁴. Eu am văzut foarte adesea *Murzaci* *tatari* prăjind numai de-abia păsatul, ca și boabele de cafea, apoi opărindu-l cu apă cloicotită și bănd ceeace ieșia, ca pe un lucru bun. Această plăcută băutură cu care cinstesc oaspeții uleși, o numesc *talcan*; cu el m'au cinstit și pe mine de mai multe ori.

6. Și *hrișca*⁵ este cunoscută pe aici; fiindcă slujește țărului drept hrana, și este de mare folos și stupăritului din această Țară, hrișca este cultivată din destul. Din făina de hrișcă, oamenii fac, cu apă și sare, o fieritură numită *mămăligă*, care însă are o infățișare aproape neagră; unii o găsesc mai plăcută decât *mămăliga de cucuruz*⁶, care este mult mai hrănitore, se mistue mai ușor și nu-i așa de cleioasă ca cea dintâi. În vremurile vechi Moldovenii nu știau multe cu privire la cultura cerealelor; erau însă și prea lenesi; [87] de aceea nu se vedea

¹ Pentru păsatul făcut, cf. T. Pamfile, *Industria casnică la Români*, p. 243 și Ion Creangă, IX, p. 66—67.

² Zicala: *I-a căzut laptele nă păsat*, o dat norocul peste dânsul.

³ „Passat“; de bună samă, este vorba de *plăcie*.

⁴ „Malay“.

⁵ „Heidekorn. Buchweizen“.

⁶ „Kukurutz—Mamaliga“.

aproape în întreaga Țară altă plantă de căt această hrîșcă din care pricină, în vechile scrieri, Moldova era numită *Comania nigra*¹, iar de turci *Carabogdania*². Albinele se abăteau foarte pofticioase pe la florile acestei plante și culegeau multă miersă, care însă, nu se putea măsura la gust și la bunătate cu mierea culeasă de pe floarea teiului și de pe cea de salvie sălbatică.

7. *Popușoiul*³ (numit în Transilvania *Cucuruz*⁴; în Germania: Meys, türkisches Korn; în Valahia: *porumb*; în Moldova *popșoi*)⁵ este întâia dintre cele mai iubite plante ale Moldoveanului, care se poate denumi în deobște, sără a greși, *mana*⁶ tuturor Valahilor, — atâtă este cultivată de mult, de această națiune. Această plantă era cu totul necunoscută în Moldova cu o sută de ani mai înainte. Abia în 1710 o aduse în Țară *Neculai Mavrocordat*, indemnând poporul cu multă stăruință să cultive, pentru marea ei rodnicie. Așa spun toți în Moldova.

America este țara de obârsie a popușoilui (*zea*), pe care [38:] l-au adus mai întâi spaniolii în Europa, din India apuseană⁷, lucru pe care turcii nu-l prea recunosc, spunând că ei ar fi dobândit întâi acest cereal din Egipt, pentru care cuvânt, și în limba lor turcească i-au dat numele de missir-bogda (grâu egiptean). În Moldova n-am întâlnit în cei dintâi ani ai mei amândouă felurile de popușoi. În toată Țara sunt cătimi foarte însemnate de *popușoiu mare*. Despre celalt soiu de popușoi, *mic*, numit *popușoiu de trei luni*, din pricina că se coace în 10 ori 12 săptămâni, — Moldovenii nu știau nimic acum șapte ani. Era totuș bine cunoscut în Transilvania și mai ales în ținutul Mediașului.

Pentru indeobștea gospodărie moldovenească, acest soiu

¹ Părere cu totul copilărească.

² „V. Türkische und ungarische Chronik, § CXII, p. 207 (Nürnberg 1663, fol.) De asemenei Timon, *Imago novae Hungariae*, cap. XIV p. 73 (Vienn. Prag et Tersti, 1762 in 4-to.”).

³ „Turkischer Weizen”.

⁴ „Kukurutz”.

⁵ „Popschoi”.

⁶ „Manna”.

⁷ „Linne vollständiges Pflanzensystem etc., partea 12, p. 644 (Nürnberg 1785.—8).

de popușoiu este într'adevăr o plantă foarte binefăcătoare. Ca mâncare ține pe om sănătos, îi înmulțește puterile, îl hrănește în deajuns, și nu-i cere la pregătire, multă osteneală, căci și un copil de 10 ani o poate foarte bine face. Odată deprins, țăranul și casa lui se hrănește fără cheltuiala cu cuceruz, și tot cu el își îngrișă și porcii; și dacă nu mai are altceva, trăește foarte mulțumit cu *mămăliga* lui. Dacă umblă prin codri și munți, își ieșă cu sine ceva făină de cuceruz, o căldare și puțină sare, și aşa, nu-i silit să poarte grija pâniilor ori a altor bucate [39:].

Dacă se oprește la stâna lui, acolo găsește, pe lângă mămăligă, încă și lapte, și astfel își pregătește un ospăt pe care nu știu dacă l-ar schimba cu altul al lui Vodă. În acest fel se hrănesc și alți țărași săraci ai altor națiuni, cum sunt ungurii și sașii. Numai, se spune, și nu fără temei, că cultura prea întinsă a acestei plante ar fi potrivnică și, mai mult chiar, primjdioasă prosperării grânelor.

Tabacul se va produce în mare cantitate în Moldova, căci partea bărbătească, din toată Țara, fără deosebire de vrăstă, fumează și trage tabac pe nas¹, și nu se îngrijesc că Turcii le-ar răpi din această plantă, tocmai ei, osmani prea moftoroși, ca să ajungă să folosească tutunul moldovenesc. Nu deseori am văzut eu fumând tutun și femeile, mai ales grecoaicile și țigancele, cari se cam asamănă la față între dânsene. Moldovencele de obicei nu se gândesc la fumat, și socotesc că o batjocură când văd pe țărigrădence prefăcându-și gura în hornă. Tutunul din Țară îl folosesc numai țărași. Cel mai bun crește la Huși, — numele unui Episcopat — și la un sat de pe Siret, anume Păscănenii. Familiile boerești, ca și fețele mai de seamă ale clerului și ale altora, folosesc tutunul adus din Turcia, din care o ocă² prețueste 70 ori [40:] 80 parale³, și de multe ori chiar și 3 ori 4 piaștri. Ca să nu mai lungesc vorba, trec la felurile de poame⁴

¹ Cred că este aici ceva neadevăr.

² „Oca este o măsură turcească făcând cât 2 funzi și $1\frac{1}{4}$ “.

³ „O pară face, după convenția monetară, cam $1\frac{1}{2}$ Kreuzer, cum se arată în partea III“.

⁴ „Obstgattungen“.

și legume¹ ale Țării, cari nu sunt cunoscute sau nu se găsesc tot așa de multe în Germania, cum se găsesc aici. Întrucât pri-vește pe cele dântai, se poate spune că în Germania nu se știe aproape nimic de *minunatele și gustoasele mere, pere, perje și piersice moldovenești*; chiar și acele *mere* ce se numesc *dom-nești*², în Germania³, n'ar ridică nici o vâlvă, cu toată prețuirea ca le-o dau Moldovenii. Tot astfel se poate vorbi și despre *legume* din care se găsesc foarte puține soiuri, — nici acestea de mare samă. Trebuie însă, dintre ele să scoatem *pepenii*⁴ — atât cei galbeni, cât și cei verzi⁵ —, cari se fac aici într'un număr cu mult mai mare ca în părțile noastre, și cari se deosebesc mult prin mărimea și bunul lor gust. Aș mai putea să pomeneșc încă două dintre legume, cu totul necunoscute la noi. Una este numită de Moldoveni în limba lor *pallagele*⁶; cealaltă poartă numele de *bame*⁷, adică, — der essbare Ibisch — (*Hibiscus es-culentus*, L.). Aceste verdețuri sunt socotite în casele celor mai de seamă ca niște bunătăți deosebite, pentru care cuvânt se și cultivă într'o măsură mare.

[41:] Celei mai de bun neam dintre plante, *vîfei de vie*, și merge minunat în Moldova, cultura ei fiind socotită ca o indeletnicire aleasă. Într'adevăr, în Transilvania, vinul moldovenesc este aproape cu totul necunoscut căci cea mai mare parte din Transilvania are, în această privință, prisosul său. Brașovul și câteva sate de samă de Țara-Bârsei⁸, unde clima este mai prielnică, își aduc vinul de nevoie din cele mai apropiate părți ale Vălăhiei, mai ușor decât ar face-o din îndepărtata Moldova. În schimb, cele mai multe legături comerciale, cu privire la vin, le are Mol-

¹ „Küchengewächse“.

² „Maerye domnescht“.

³ La care, ca Sas, trebuie să se gândească pururi, și cu ale cărei bo-gății și insușiri, crede că poate compara o Moldovă robită! ...

⁴ „Die Melonen“.

⁵ „Zucker — și Wassermelonen“.

⁶ „Potluschaölle, — . Este vorba de spanischen Eyer, *Solanum Melon-gaena*. Linne.

⁷ „Bamie“.

⁸ „Burzenland“.

dova, cu Polonia și Rusia. Mai ales negustorii greci din Nișna¹, iau din Țară mult vin. Cu toate că nu se poate arăta hotărît când timea de vin care ieșă anual din Țară, totuș își poate face cîteva o părere aproape de adevăr despre aceasta, socotind că veniturile Domnilor moldoveni, din dările de pe vin, se ridică pe an la cel puțin 380 de pungi, pe cari slujbașii visteriei se îngrijesc a le strânge. Aceste 380 de pungi fac 190.000 de piastri; 1 piastru are 40 de parale². Fiecare vadă de must (de căte 10 oci) fiind taxată iarna de vădrari cu 4 parale, după suma de mai sus ieșă că trebuie să fie 1 milion și 900.000 de vedre de must pe care îl produc podgoriile moldovenești într'un an mijlociu. După următoarele observații însă, se socotește că produsul anual al vinului trebuie să fie cu mult mai mare [42:].

1. Acei boeri cari iau asupră-le vinăritul, se îngrijesc anume ca să nu-l ridice, spre a nu se pomeni păgubitorii. Se poate astfel încredință că în loc de a se vădrări 1.900.000 de vedre, suma ar trebui îndoită, adică 3.800.000 de vedre.

2. Clerul stăpânește un mare număr de podgorii, cari nu sunt supuse vădrăritului; se poate spune fără greșală că aceste vii sunt aproape a zecea parte din totalul podgoriilor Țării. Această a zecea parte dă un număr de 380.000 de vedre.

3. Fiindcă Moldovanul este în deobște prea inclinat la tăinuiri, este ușor de închipuit că în fiecare parte de podgorii din această Țară, vor fi îndosite multe vase pline cu această băutură, scăpând astfel de vădrărit. Sunt dese pildile când această neîngăduită dosire este descoperită și atunci, întreaga cătime de vin este luată pe seama stăpânirii. Însă, ce ochiu poate fi așa de pătrunzător, încât să poată străbate aceste feluri de vicenii, cari folosesc colțuri nebănuite!

Cine ar vrea să țină sămă de cele arătate până aici, cu multă siguranță, după cuvenita socoteală, ar ieși că o sumă mai mare de [43:] 4.200.000³ vedre de vin se dobândește în Moldova, într'un an mijlociu.

¹ „Nischna, Nisch-Novgorod“.

² E vorba, prin urmare, de *leul* vechiu.

³ „Socotite în măsura Transilvaniei, numărul se va ridica la 5.250.000 vedre („Eimer“). O vadă transilvăneană are numai 8 oci („Maass“)“.

Bunătatea acestui vin este deosebită, ca și în alte părți podgorene, după insușirile pământului pe care se produce. *Vinurile de Odobești* se pun în fruntea celor mai alese, pentru înfățișarea și tăria lor. Acestea le urmează vinurile de Cotnari, cari într'adevăr, nu sunt așa de tari, dar au un gust cu mult mai placut, apropiindu-se mult de vestitele vinuri de Champagne¹. *Vinurile de Huși, de Nicorești, de Iași și altele*² sunt de asemenei bune de masă. Dar toate, în deobște, ar putea fi mai bune, ori săr imbunătăți mai mult, dacă podgoreanul moldovan și-ar da mai multă silință și ar avea mai multă grijă în cultura vieții, dacă strugurii ar fi culeși la vreme, dacă vasele ar fi ținute curate, dacă beciurile ar fi zidite după moda nemțească, dacă vinul ar fi tras la vremea cuvenită și apoi, bine îngrijit câțiva ani, — dacă săr face astfel, deosebirea dintre vinul unguresc și cel moldovenesc ar fi neînsemnată.

Și totuș, cu toată lipsa de rânduială și pricepere, este de neînțeles aproape cum [44:] se produce o cătime așa de mare de vin. Dacă îți arunci numai o privire fugăre peste podgoriile acestei Țări, nu găsești peste tot nici un bucum de vie așezat într'o rânduială bună și nici unul curățit de hălăciugă. Prin unele locuri, corzile sunt prea dese, în cât, creșterea lor este impiedecată; prin altele, corzile sunt prea mari. Chiar și curățirea viei de burueni se face prost. Multe podgorii nu sunt săpate a doua oară. Strugurii cei dulci, buni, putrezesc pe lângă cei răji, ori, neașunși la copt și nedeosebiti, se amestecă unii cu alții, se mustesc și se tescuesc. Vasele sunt cu adevărat curate, numai când ies din mâinile dogarului. Vechi, ori abia întrebunțate, sunt prost îngrijite.

Nu rare ori am văzut vara pe moșiile boerești poloboace pline cu lână de oaie, cucuruz, grâne, și altele; alte ori aceste vase stau supt adăposturi de șindrilă unde-i priește mucegaiului și altor felurite feluri de stricăciuni, ca apoi, număr însemnat din

¹ Dimitrie Cantemir, în *Descrierea Moldovei* (ed. București 1909, p. 67) pune în frunte Cotnarii, urmând acestei localități la rând: Hușii, Odobeștii, Nicoreștii, Grecenii și Costeștii din Tutova.

² „Aproape toată Țara este plantată cu viță de vie, în afară de districtele Neamț, Suceava, Botoșani, Dorohoi și Soroca, unde pământurile sunt prea reci“.

aceste vase de tot chipul, să fie umplute toamna cu must. În *semnice*, care țin locul beciurilor, vasele se pot vedea acoperite de mucegaiu, pânze de paingâni și colb. Supraveghetorii (vornicii de curte) nu poartă nici o grija ca vasele să fie curate și umplute [45 :], căci li-i lucru știut că stăpânii lor nu-s obișnuiați să supravegheze singuri și să înfrâneze cu asprime asemenea neorândueli. Despre răvăcirea vinului nu se știa nimic în Moldova până la 1780. Atunci am impărtășit eu cătorva boeri acest lucru, și acum se poate vedea că făcându-se astfel, vinul se poate păstra mai mulți ani. Mai înainte se vârsa vinul stătut după un an și ceva ca nefiind bun la nimic, când putea fi întrebuințat, cu ceva osteneală. Totuș se astă, de sigur, încă mulți podgoreni cari de dragul șederii, se nspăimântă când aud de osteneală, aducându-și prin aceasta, pagube mari. *Cel mai bun vin*, în chip obișnuit, este vândut de boeri; cel care rămâne îl beau la masă; acesta, în cele mai multe case, din lipsă de îngrijire, este aga de rău, că în Transilvania îl dă deoparte, și cere apă.

Din *strugurii negrii-roșii* se face aproape peste tot în această Țară de vinuri, un fel de vin numit Wermuth¹, dar nu după mășteșugul nostru. Se umple un vas cu 80 până la 100 vedre cu pelin², se toarnă apoi must roș și se lasă acolo să fierbă. Această băutură slujește la unii ca doctorie pentru stomac; întrebuințarea ei se face cam des, și vai! adesea, prea des!

Având de afacă cu o Țară foarte bogată în vegetație, cu locuri de *câmpii* mănoase, pe care [46:] cresc cele mai bune feuri de ierburi, este învederat că vom găsi și fân cu îmbelșugare; sunt multe *păduri* cari se întind pe lungimi de poște, bogate în tei frumoși, arini, fagi, stejari, pini, brazi și ulmi; afară de acestea se pot întâlni multe pădurisuri neîngrijite de nimeni, mari cât un ținut; astfel își poate face cineva idee cât de lenicioasă este creșterea vitelor cornute, a cailor, oilor și altor animale, din care lucru numai, Moldova câștigă pe an o mare sumă de bani.

Nici nu-mi trece prin cap să vorbesc cu amăruntul despre

¹ Poate și vorba de *vin-pelin*.

² „Wermuthkraut”.

toate felurile de animale sălbaticice și domestice care se hrănesc pe pământul Moldovei. Alți scriitori, și mai ales Cantemir și Sulzer au făcut aceasta cu mult înainte de mine ; prin urmare, va fi de ajuns dacă voi da numai *niste scurte însemnări*.

Caii cari se impun prin statura lor mijlocie, însă frumoasă, ca și prin sprinteneala lor, slujesc Moldovenilor la multe. Sunt foarte mulți boeri cari au câte o herghelie¹ ce cuprinde câte 4 și 500 de iepe fătăoare, cu cei mai buni harmasari, între cari unii, și turcești. Cât poate fi de repede înmulțirea acestor folositoare animalele în această Țară, se poate ușor închipui. O [47:] mulțime nu prea mică dintre aceste animale se vinde în Austria și Prusia, unde caii vor fi întrebuițați la călărimea ușoară. Caii mari se găsesc dincolo de Prut, unde clima, iarba și apa sunt foarte prielnice. În ținuturile de munte, caii sunt într'adevăr mai mici, dar sunt tari și neobosiți.

Cu vitele cornute se face de asemenei un comerț de mâna întâi, care se prelungeste până în Boemia, Moravia și Silezia. După cum vitele crescute în Moldova au o mai mare căutare față de cele ridicate în Valahia, tot astfel și prețul celor dintâi va fi învederat mai mare.

Cu privire la creșterea oilor și folosința lor, nu putem pune Principatul Moldovei chiar alături cu un Regat, cum este Spania și chiar Anglia ori Franța². Privite așa, acestora li se cuvine locul de căpetenie, [48:]; altfel, s'ar găsi cu greu în altă parte a Europei o provincie care să stea la măsură, întâi cu Valahia și apoi cu Moldova, în privința numărului acestor folositoare dobitoace. Pentru Valahia se socotesc patru, iar pentru Moldova, trei milioane de oi (la o laltă cu caprele). Că numărul acesta

¹ „Eine Hergelie (Stutterei)“.

² „In Spania numărul oilor Merino sau al celor cu lâna subțire este de 5 milioane ; numărul celor rele, adică cu lâna tare, este de 3 milioane ; în total, 8 milioane. În Anglia însă, numărul trebuie să fi fost pe la începutul veacului trecut ridicat la 12 milioane. V. Statistick des Königreichs Ungern de d-l Prof. Mart. Schwartner, Pesta, 1798. 8. După cele arătate în Jurnal de Paris, Franța, în prea intinsul cuprins al prea numeroaselor sale state de după pacea dela Luneville din 9 Februarie 1801, are 30.307.600 capete de oi, cari dau anual 106.770.000 funzi de lână, cu a cărei industrie și comerț, Franța întrece toate națiunile Europei. Dar poate numărul dat să fie socotit prea mare“.

era cu adevărat atâtă la 1786 ne asigură un scriitor¹ vrednic de toată credința. După știrile unor negustori valahi, cari se pot lua ca adevărate, se pare chiar că numărul dat pentru oi trebuie mărit cu câteva sute de mii. *Numărul oilor din Moldova* nu se poate cunoaște decât prin arătările acelora cari iau asupra lor darea anuală care se cuvine Domnului, pentru turme, numită *oerit*². Acești oameni însă, înțeleg lucrurile mai bine decât Domnul. Ei m'au asigurat în taină că dacă s'ar aduna la o laltă toate oile și caprele din Țară, împreună cu celelalte scutite de dare, s'ar ajunge cu siguranță la un număr mai mare decât *trei milioane*. Lucrul acesta se înțelege ușor când ne gândim că Moldova este aşa de puțin populată, că are însă nesfârșite întinderi pline cu iarbă bună, și că acel gospodar de țară [49:] cu nimic altceva nu se iudeletnicește înai cu drag, decât cu acest soiu de economie. Astfel, am făcut cu vechilul unuia dintre aceștia următoarea socoteală: În toată Țara sunt 800 de boeri; să dăm fiecăruia dintre acești stăpâni câte 1500 de oi și vom avea o sumă de 1.200.000. Numărul familiilor moldoveni este de 77.000; dacă punem pe sama fiecăreia vînumai 24 de oi, ajungem la numărul³ de 1.848.000 de oi. Numărul oilor bisericești și ale Armenilor se ridică cel puțin la 200.000. Totalul va fi astfel de 3.248.000.

Să se apuce acum cineva și să socotească ne mai auzita sumă de bani ce s'ar scoate din laptele, brânza, untul, mieii, lâna, carnea, săul și pielea acestor oi! Aceasta ar trebui să se facă neapărat cu oile boerilor și ale mănăstirilor, și se va vedea că folosul ar fi negândit de mare. Folosul țăranului este însă prea mic, de oarece o parte din produsele acestei iudeletniciri, — această ființă apăsată trebue s'o dea Turcilor pe un preț hotărît de Domn. Și sfîndcă [50:] Domnul nu dorește să supere întru nimic, nici pe cel mai neînsemnat musulman, ca să nu fie mazilit⁴ într'al doilea sau într'al treilea an de domnie, hotăr-

¹ „Geschichte der Walachei und Moldau”, tradusă din italienă, p. 51“.

² „Das so genannte oerit“.

³ „Mulți boeri au căte 4 și 5 turme, fiecare cu căte o mie de capete; ba și între țărani se găsesc mulți cari cresc până la 200 de ci, dacă și mai mult. Firește, sunt și sate, cari au mai puțin“.

⁴ „Masilirt (abgesetzt“.

rește prețul oilor așa de scăzut, ca negustorii turci să fie pe deplin mulțumiți. Astfel, fără ca să se poată impotrivi, strivitul tăran se alege mai cu nimic din rodul ostenelii sale. Dar cu toată această nedreptate, oiaia este totuș un lucru foarte de sămă în negustorie, din care cei bogăți se folosesc cu mult. Mâncarea cărnei de oaie, vecină cu risipa, ridică și ea prețul acestui soiu de animale. În Moldova se taie rar vite cornute și porci¹. În căsăpli nu se poate găsi nici o bucătică de carne de vițel; numai pe la câte o casă, dacă se taie la șase ori la zece luni câte un vițel. Mai bucuros, se lasă acest animal să se facă mare, pentru ca vânzându-l, să se dobândească sunători destui, cum se și întâmplă în Moldova foarte lesne, precum am mai arătat, cu frumoasele câmpii, pe care hrana stă din prisos. Oile și păsările tinere sunt pentru mâncările alese ale multora din locuitori în zilele de dulce. Multele zile de post cari fac la olaltă peste 80 de săptămâni din an, crută foarte mult oile, mieii și alte feluri de cărnuri, și așa se poate înțelege cât de mult [51:] se pot spori banii, cu ceeace se poate vinde. În Moldova, ca și în Muntenia vecină, se află deosebite feluri de oi; cele numite țigăi² sunt ceva deosebite în Moldova; acestea dar mai puțină lână ca în Valahia³.

Oile acclimatizate prin ținutul Sorocii, cari se numesc în

¹ „Numai de puțini ani a început să se taie în Iași mai multe vite și porci“.

² „Die sogenannte Zigajart“.

³ „Cu prilejul arătării acestor feluri de oi, să mi se îngăduie a po-meni următoarele observații din citatul autor italian:

„In Valahia sunt trei feluri de oi și adume: *tigăile* [„Zigai“], *bârsanele* [„Barsan“] și *stogoele* [„Stogosk“]; cele dintâi au o lână foarte fină și scurtă, și o carne minunată; celealte au lână lungă și aspră; cele de al treilea, cari-s bastarde, dau o lână mijlocie. Soiul care se numește bârsane trebuie neapărat să fie duse vara la munte, căci căldura dela sesuri le omoară. Tigăile pot trăi la sesuri, numai să aibă în apropiere o pădurice, unde să se umbrească, și apă bună. Soiul cel de mijloc o duce la căldura verii mai bine și nu-l supără mai de loc asprimile vremii; carnea acestora are de asemenei un gust bun. Este de însemnat că nici odată nu s-a putut deprinde tigăile în Moldova, cu toate că îngrijirea lor este la fel cu a celoralte. Nu numai că soiul tigăilor se strică, dar și oile cari au fost aduse din Muntenia, fac, în anul al doilea, o lână mai mare și mai aspră, ca și a oilor de de baștină. Op. cit., p. 51, 52 și urm.“.

Moldova părăi¹, se pot socoti cu dreptate ca cele mai bune. Întâi, carnea lor este foarte gustoasă; al doilea au cu adevărat o coastă mai mult² ca alte oi, și al treilea cu coada scurtă [52:], și groasă, și lată, par mai deosebite. Lungimea cozii este de 6 țoli³, lățimea de 4, și nu se termină într'un vârf ascuțit, ci este oval-rotundă⁴. Despre acele oi sălbaticice, pe care Cantemir le descrie ca având o înălțime ciudată⁵, nu am nici o cunoștință.

Când o țară este aproape peste tot acoperită cu un prisos de păduri de stejari și fagi, își poate cineva închipui ușor că de întinsă trebuie să fie mai ales *creșterea porcilor*. Aceasta se întâmplă cu Moldova, unde, nu o jumătate de zi, dar zile întregi trebuie să mergi spre a putea străbate o astfel de pădure și unde, pe lângă mici tufișuri, vezi *îci* un stejar înalt, *colo* nenumărată mulțime de fagi. Moldovanul nu paște numai oile, dar se duce bucuros și cu porcii; lucrul este ușor când te găudești că din această îndeletnicire se poate trage o sumă de foloase. Printre neamurile de porci cari cresc în această țară, se găsesc mai ales în [53:] ținutul Orheiului, cum mărturisește și Cantemir, un soiu care n'are copită despicate, ci se naște ca și caii, c'o singură copită⁶. Răposatul *Mitropolit Iacov* m'a asigurat că asemenea porci se află și în Valahia, după cum se pot afla și în Polonia mare, precum arată un vechiu autor⁶.

¹ „Pirnei”.

² „eine Ribbe mehr”; minunea aceasta de bună samă că este luată după Cantemir; *op. cit.*, p. 72: „sunt a se socoti deosbit [oile] acele ce sunt în ținutul Sorocii că toate au căte o coastă mai mult decât celelalte. și că trăiesc ele. nu o pierd”.

³ Un țol („zol”) face cam 25 milimetri.

⁴ „Oare patria acestor oi nu poate fi Fez, în imperiul Marocco ?”

⁵ *Op. cit.*, p. 72—3: „Decât acestea [cu o coastă mai mult], sunt mai cu mult deosebite oile cele sălbatece, care cu greu se vor găsi și pe la alte locuri. Buza lor cea deasupra spânzură în jos de două degete mari; pentru aceea sunt nevoie ca să pască mergând îndărăt. Și grumazul lor este țapăn, fără de încheeturi; pentru aceea nu pot să-și întoarcă capul nici în dreapta, nici în stânga. și picioarele lor sunt scurte, însă atât de grabnice, încât nici cainii, când le gonesc, mai nu pot să le ajungă. Si adulmecarea lor este atât de aspră, încât de o milă nemțească departe, adulmecă pe vânător sau pe fiara care vine cu vântul asupra lor. Iară când vin asupra lor împotriva vântului, nu pot să-i adulmece până când le prind”.

⁶ *Op. cit.*, p. 74: „Râmătorii în ținutul Orheiului la satul Tohatin, în-

Fie că-i ghindă mai multă, fie anul mai slab în acest rod, creșterea porcilor nu pricinuiese nici cea mai mică cheltuială. Dacă lipsește acest fruct pentru îngrășare, se înlocuеște cu grăunțe de popușoiu, dar atunci prețul acestor animale se ridică. Astfel o pereche dintr'aceștia trebuie să se plătească 40 sau 50 de guldeni, în loc de 12 ori 16, ca atunci când ar fi fost îngrășați cu ghindă. Porcii îngrășați cu *jir* au intr'adevăr o carne bună; numai slănina și osânza este și rămâne moale și cam acră, îngălbenindu-se și râncezându-se după 5 sau 6 luni. La porcii îngrășați cu ghindă sau popușoi [54:] nu se întâmplă aceasta; slănina și osânza lor se ține ca și proaspătă un timp mai lung. Unii crescători necinstiți dau porcilor bostani și pește¹, după cum în alte țări le dău pâne de în; carne și slănina acestora însă este prea fără gust. Neguțarea porcilor în Moldova nu este așa de intinsă ca în Valahia. Acolo cărduri numeroase se mănă cătră Transilvania, ba iucă și mai departe, în Ungaria. Moldovenii însă au de-aface numai cu Polonii și Rușii vecini, cari nu pun pe carnea acestui fel de animal, un preț așa de mare. Dacă *coranul* n'ar opri întrebuințarea acestui fel de carne, Turcii n'ar umbla mereu după miei și oi, ci s'ar hrăni cu șuncă, slănină și trandafiri, și prin aceasta negoțul cu porcii s'ar mări mult, după cum se întâmplă cu oilor; astfel, Transilvăneanul, în loc de 5 sau 6 guldeni, trebuie se plătească pentru un porc cel puțin jumătate pe atâtă mai mult (în anii de eftinătate).

(Va urma)

---

tre apele Ichilul și Răutul, nu sunt cu copitele despicate, ci întregi, și mai ca și la cai; și rămătoarele cari le aduc acolo din alte părți, al treilea an încă fată prăsilă asemenea cu copitele întregi; și aceasta nu se întâmplă numai celor domestici, ci și celor sălbateci care se plodesc mulțime prin stuhurile ce sunt pe lângă Nistru².

¹ hrănire „mit Kürbis und Fischen”.

² „V. din nou imbogățitul *Curieuser Antiquarius* de P. L. Berkenmeier, p. 884. Așa ceva se află și în Istoria naturală a lui Blumenbuch: „In Suedia și Ungaria se găsește o numeroasă specie de porci cu unghia nedespicate, cunoscută și de cei vechi, după cum s'au văzut porci având trei unghii. În deobște se văd la aceste animale domestice, ca urmare a degenerării, mai multe soiuri, decât la alte animale de casă”.

In privința *animalelor sălbaticice*, această Țară este lăsată de fire să fie o adevărată grădișă de animale, unde se întâlnesc căprioare, cerbi, mistreți, urși, lupi, capre de pădure¹, ie-puri, vulpi și altele, în număr însemnat.

Despre vânători mari, n'am auzit pe Moldoveni vorbind niciodată ceva, ba, se pare, în această privință, să nu fie moștenitorii adevărați ai vechilor Romani, cari socotiau vânătorii printre artiștii [55:] și căpeteniile de oaste, cărora le dădeau aceleasi libertăți.

Numai boerii cari au moșii, strâng, când vor, pe la munți, oameni de prin satele lor pentru a impușca sălbăticuni stricăcioase, a avea cewă vânat la masă și a da avânt lucrării pieilor. În iernile cu ometi, se prind de tărani nenumărați șepuri, numai lovindu-i cu bățul; și-s veseli dacă pentru un animal ca acesta pot dobândi 5 ori 6 parale, — nu ca în Sibiu, unde un iepure se vinde cu un guldin. Nici căprioarele nu-s scumpe în Moldova. Cu 24 de ani mai înainte am cumpărat în Iași una cu 10 parale; acum însă trebuie s'o plătești cu 2 până la trei piaștri. Dihori se găsesc mulți. Tărani prind în tot anul peste 10.000, dăruind pieile jupânilor ispravnici dacă au câte o judecată pe care vor s'o câștige cu nedreptul; de multe ori însă le dă și altor boeri, cărora le plac foarte mult blănurile.

Cu privire la niscaiva păsări mai de seamă în această Țară, nu se poate spune ceva. Printre multele păsări de casă cunoscute, se văd numai pe la cărțile boerești *bibilice* (poule de Guinée)² cu câte un bibiloiu; acestea se bănuesc a fi aduse din Egipt prin Constantinopol și Grecia. *Păunii* [56:] sunt prețuiri pentru penele lor frumoase. Fetele mari și flăcăii dela țară își impodobesc capul într'un chip deosebit de placut cu acest fel de pene lucrative, aşezate alături de bani de aur și de argint. Prin casele boerești, ca și prin cele ale negustorilor se vede aproape pretutindeni câte o apărătoare de muște (Mios6-

---

¹ „Feldgeisse“.

² „Perlhüner“.

bion) foarte frumoasă, făcute din pene de păun, și căte un *cortel* (skiádion) cu care onorează căteodată pe musafirii străini. Un soiu de *goimi*, nu de samă, s'ar putea întâlni în Moldova, și Bogdan-Vodă III, în 1511, în al șaptelea an al Domniei sale, săgăduia Sultanului Baiezid II, printre alte daruri de supunere, mai de preț, încă și 24 de *goimi* pe an. Dar la aceasta trebuiau anumiți țărani deprinși, cari la rândul lor să-i dâruească Domnului, de unde apoi porniau la Sultan.

Albinăritul, care se duce atâtă de simplu încât aproape rămâne la ceva firesc, este unul din isvoarele de bogătie ale locuitorilor, și o indeletnicire de samă. Albinele, cărora le priește foarte bine în această Țară, și cari intrec cu mult pe oameni, chiar când sunt harnici și sărguincioși din fire, dau în anii buni, fără ajutorul unui meșteșug amumit, atâtă miere și ceară, pe care, altă țară mai puțin prielnică [57:] cu greu ar putea să le dobândească, chiar dacă cineva și-ar da toată silința și osteneala. Felosul anual al acestor plăcute și trebuincioase productive ar putea să fie în Moldova cu mult mai mare, dacă măestria firei ar fi ajutată mai mult de mâna omenească. Căci pentru îmbunătățirea stupăritului nu se întâlnește nici năzuință și nici un gust pentru o carte bună de cetit. Ingrijitorii unei priseci s'ar socoti că fac o adeverată neleguire, dacă s'ar îndepărta cât decât de datina lor moștenită dela strămoși. Vataful lor este insuflat de același lucru, iar stăpanul unei asemenei priseci se mărginește, când e vorba de a înfrâna o greșală făcută din neprinciperea oamenilor săi, la aceea că poruncește să dea vinovatului căteva sute de curele la tâlpi, pe când el, cătă vreme se îndeplinește osându acelei judecăți, trage tacticos din luleaua lui cea turcească. Firea trebuie să dea de-a gata acestor oameni nepăsători chiar și *știubeiul*. În multe păduri se găsesc destule scorburi de copaci. Acestea sunt retezate sus și jos, la aproape trei picioare, se mai largesc, cioplindu-se, îi se sfredesește urdinîșul, se acoperă sus cu o scoartă de copac iar peste aceasta se pune o jumătate de cărămidă ori o piatră mai mare. Si aşa, *știubeiul* este gata [58:]

Albinele, în trunchiul lor de copac, se aşeză sub cerul slobod, pe o întindere de pământ aplecată, care este împrejmuită de tușiuri dese, în mijlocul câmpilor strălucitoare de

multimea florilor. Aceste cămpii nu se cosec înainte de luna lui August, iar uneori rămân chiar neatinse. Unii prisăcari își pun prisăcile în păduri, unde sunt mulți tei și alte soiuri de copaci, cari se încarcă de flori. Locul acesta trebuie să fie ceva uscat și curățit de iarbă. Astfel stau fără acoperiș și în neorândueală dela 500 până la 1000 de știubeie, în locuri depărtate. Unii boeri bogăți au câte 3, 4 ori 6 asemenea stăpâri pe moșii și în districte deosebite¹. Rătezatul știubeilor este un lucru foarte curios în Moldova. La știubeie se umblă în tot cursul anului, fără multă socoteală, văzând, pe cât se poate, că să nu strice celulele cu ouă, și să aducă astfel o vătămare știubeiului, lucru care se poate întâmplă foarte ușor, când ar fi vorba [59:] de o mână nedibace.

Lumea este obișnuită să lasă totul în sara firii care intrădevăr, face minuni. Chiar și privitor la curățitul știubeilor de viermi, larve și alte insecte vătămătoare, albinelor nu li se poartă mare grijă.

În prisacă știubeile nu stau alături unele de altele, ci la 2 ori 3 picioare, și asta nu în linie dreaptă, ci după cum îl place hârbosului prisăcar. În anii mănoși, adică atunci când vremea îprielnică, albinele se înmulțesc nemăsurat. Nu-i un lucru rar ca un roiu să dea 15 până la 20 de roii tineri într-o vară. Nu

---

¹ „Imi sunt și mie cunoscuți căpătăni de prisăci, cari au pe moșile lor dela cinci până la 6000 de roii și mai mult. La 1780 pe când marele logofăt („Grosskanzler”) Cantacuzino-Deleanu, un milionar, încă trăia, în casa căruia eram cunoscut și cu care mă duceam adesea la moșie, unde mă minunam de multimea stupilor, imi surâse prieteneghe odată și-mi zise: Prietene, n’ai văzut nici un sfert. Pe aceste trei moșii avem numai 4000 de roi; ceilalți se află în alte districte! — După asta mi-a spus secretarul său că boerul ar avea peste 12.000 de stupi. Un mare folos ce-l au stăpâni de prisăci este acela că în albinele în mai multe ținuturi, căci dacă sunt mulți ani îmbielsgugați în ceară și miere, apoi sunt și ani când albinelor le merge mai bine într-o parte și mai rău într’altele și astfel, se dobândește o mijlocie vătămătoare. Când rodul este mare, și peste tot, mierea și ceara se vinde eftin; acest preț se ridică pe măsură ce rodul este mai mic. Uneori se iau mai mulți bani când recolta e proastă decât când este mănoasă; lucrul acesta se întâmplă și cu vinul. de altfel, ca și cu alte produse firești. Cel bogat nu pierde niciodată.”

rare ori se găsesc aşa numiții *roi virgini*¹, cari nu-s tocmai slabii, ca să nu-și poată strânge pentru iarnă hrana trebuie-ncoasă; astfel nici stupul-mamă nu slăbește. Asta este, se pare, pricina pentru cari aici albinele roesc, cu toate deseile rătezări [60:] și cu tot slabul ajutor ce li se dă. Prisăcarul nu lasă să-i imbatrânească știubeile, trei, patru sau șase ani, dacă vremurile sunt bine. Pe iarnă, știubeile se așează după vrăstă și după bogăția mierii, că să știe felul cum vor roi la începutul anului viitor. De aici iesă că mierea moldovenească are atâtă căutare cum mărturisesc cei mai mulți prisăcari, căci din faguri vechi și negri, nu se poate scoate nici miere plăcută, nici ceară frumoasă. Către sfârșitul lui Octombrie și câte odată și mai târziu, știubeile pline și cele slabe sunt rătezate, luându-li-se mierea și ceara, și lăsându-se cele mijlocii pentru iarnă. La baterea² știubeilor am observat în mai multe locuri că slugile dela prisăci se slujesc de un fel de burete pe care în limba lor o numesc *părthaghită*³.

Acest burete (*Agaricus muscarius*) il asvărăl, făcut bucățele, pe cărbunii aprinși, în la fum știubeiul pe care îl bat, albinele amețesc într-o clipă, și mor⁴. [61:] În fiecare sat sunt oameni cari își fac de treabă la stupi puțini, cu această frumoasă îndelnicire. Toți vechilii de pe moșiile boerești își fac din această meserie, pentru folosul lor, un lucru de samă. Pentru iarnă, știubeile cu roi se pun sub un fel de acoperiș de trestie (*Arundo phragmites*), paie sau gunoiu obișnuit, pentru a fi ferite de frig. Într'un astfel de beciu sau acoperiș, știubeile sunt așezate unele lângă altele, acoperindu-le cu fan ori otravă. Unul dintre cei dintâi gospodari, mai ales în ceeace privește prisăcaritul, un om foarte harnic, răposatul Mitropolit *Iacov*, a pus să sape în 1796, la una din moșiile sale, nu departe de Iași, la poalele unei movile înalte, o hrubă care avea o mare asămă-

¹ „so genannte *Jungfernschwärne*“.—Cred că e vorba de *paroi*.

² „Abschlachtung“.

³ „Purhagitze“, — „Fliegenschwamm“.

⁴ „Dacă fumul acestui burete otrăvitor vătămă mierea sau nu, nu pot zice, nici aşa, nici aşa. Oeace ști sigur, din vremea celor șase ani de ședere în această Țară, este că n'âm văzut încă un bolnav a cărui suferință să aibă pricină în acest fapt!“,—se laudă medicul *Andreas Wolf*!

nare cu un beciu boltit. De-asupra avea făcută o răsuflătoare ca un horn pentru a nu opri cu totul intrarea aerului. Lungimea acestei hrube era de 4 brațe¹ și lățimea de două brațe. După ce a făcut-o, a vrăit înăuntru pâie, le-a aprins, și-a ars pământul câteva zile, foarte bine². În apropierea iernii, puse albinele în această hrubă. Numai, încercarea nu reușî, căci după câteva zile hruba se prăbușî și toate albinele au fost ingropate sub dărămături.

Dacă săpătorul acestei hrube ar fi ascultat porunca mitropolitului și-ar fi întărit-o cu stâlpi [62:] de pământ, cum se obișnuște la gropile de sare, lucrul ar fi izbutit. Poate că asta s'a întâmplat din pricina pleilor cari au urmat fără contanire. Paguba ar fi fost într'adevăr mare, dar în această Țară se socotește o astfel de întâmplare ca o nimică-toată, căci se mai găsesc pe alte moșii știubeie de zece ori mai multe și mai bune, adăpostite gata, cari pot împlini lipsa.

Cu toată nepăsarea pusă și arătată până aici, față de această indeletnicire în Moldova, căștigul ce se scoate este mai mare decât în altă țară, unde prisăcarii cunosc pe deplin meșteșugul prisăcăriei. Numai în așezarea Tării, în clima potrivită, în bogăția de flori a câmpurilor, în mulțimea pădurilor, în locurile bune de așezare, în întinderile nelocuite cari se găsesc în mare număr și poate și în însăși ușurință indeletnicirii, — în toate acestea s'ar putea afla isvorul acestui căștig lesnicios. În Valahia vecină prisăcile se gospodăresc aproape ca și în Moldova, numai că pământul cald al Tării aceleia, nu rare ori usucă florile și iarba în multe părți. Aceasta-i pricina pentru care mierea și ceară muntească sunt cu mult mai scăzute [63:] Mierea se cumpără de negustorii turci în cea mai mare parte, pe bani gata, trimițând-o la Constantinopol. Pe vadra (de 10 oci) se plătesc 4 până la 5 piaștri, iar în anii răi, prețul se ridică dela 7 la 9 piaștri.

Ceara are și ea, după cătimea care se află, acelaș preț

¹ „Klaster”, lungimea brațului întins.

² Cum fac și astăzi Dobrogenii și cei din județele de pe Bărăgan, cu gropile în cari-și pun grânele toamnai; mai mult se făceau și prin Moldova, gropi pentru pâne; cf. T. Pamfile, *Industria casnică la Români*, p. 434 și *Latopisele*, III, 283.

schimbător. În 1795 se putea dobândi o ocă ($2\frac{1}{4}$ funzi) cu cel puțin 90 de parale¹ (2 lei și 10 parale).

Negustorii greci o cumpără în mare cantitate, negoțând-o apoi cu foles spre Venetia. Cât de mulți bani se pot scoate în tot anul pe acest lueru, se poate vedea din dijma pe albine, pentru cămara domnească, ce este de 60.000 de taleri — lei² (piaștri), și care în anii rodoși se ridicică la mai mult. În Moldova se dobândește și o ceară cenușie, aceea pe care albinele și-o așeză imprejurul urdinișului, din pricina miroslui ei plăcut și imbălsămător. Numai, păcat că nu se culege mai cu băgare de samă; ea se întrebunează numai pentru a afuma.

O țară care s-ar bucura de un climat potrivit ca Moldova, unde pe lângă aceasta, ridicarea aguzilor se face cu puțină osteneală, creșterea gândacilor de mătase ar trebui să fie în necontenită sporire; fără îndoeală, lucrul acesta ar trebui să se întâmple și cu industria mătasii, dacă duhul locuitorilor ar fi aplacat spre o muncă tot mai mare. Dar într'o țară [64:] în care lipsește o fabrică de postav pentru o lână atât de multă și de bună ce se iea de pe oi, cum poate să fie vorba de cîinfloritoare stare a creșterii gândacilor de mătasă! Învederat, luxul acestui product s'a furișat nu numai în portul celor de sus, dar se află și în cel al păturilor de jos; totuș Moldovanul nu este deloc insuflat de-a su indeletnicî cât decât cu creșterea gândacilor și industria legată de ea. Observațiile lui Sulzer rămân cu totul drepte că într'o țară în care cel mic nu are nici stăpânirea pământului său, nici libertatea sa, negândindu-se la mai bine, se mărginește numai să-și potolească foamea și de aici, până la industria manufacturilor, la fabrici și altele, este departe.

Îiindcă nu mi-i gândul să scriu o istorie naturală a Moldovei, trec peste alte feluri de vietiți cari se găsesc în Țară, de pildă gojbăliți, păsări, insecte, ș. a., pomenind numai lăcustele cari trebuie să fie socotite ca o plagă în anii când trec prin Moldova și se opresc pentru doi sau trei ani.

Fără a cerceta dacă acești primejdioși oaspeți vin din

¹ „Paralen“.

² „Löwenthaler“.

Africa¹, sau, după cercetările domnului Volney din Sura (Soria), [65:] Arabiei, pare sigur că vin din Tataria mică, de unde scoboară către Dunăre prin Moldova și de acolo pătrund și în Transilvania, unde însă, multădată rănduelilor stăpânirii, își găsesc moartea. Este de necrezut ce blăstăm aduc aceste insecte stricăcioase ogoarelor², păsunilor și viilor. Când sboară în stoturi minunat de mari, ele intunecă în totul lumina soarelui, ca un nour des, iar făsătul sborului lor, se audă din îndepărțare. Cu o foame nemaipomenită, ele se aşeză pe ogoarele și câmpii pline și în câteva ceasuri, toată roada pământului este mistuită. De cele mai multe ori căd asupra popușoiului, ne mai lăsând decât hlujii. Pentru iarnă, lăcustele își lasă ouăle sub scoarța pământului, de unde invie odată cu întâile raze ale soarelui de primăvară. Vremea aceasta o cunoaște țăranul și atunci, parte le ucide, parte le acopere cu paie, le dă foc și le inneacă în fum. Totuș, lăsatura înăscută în Valah, impiedică și aici întrebunțarea mijloacelor folositoare de stârpire grabnică a acestor stricăcioase vietăți, căci în deobște, o mare parte dintre locuitorii este încă stăpânită de credință greșită că nu trebuie să se impotrivească unei pedepse pe care Dumnezeu o pregătește Țării³.

Trec astfel, luni multe, ba și ani, în care lăcustele [66:] pustiesc ogoarele și câmpii. În Transilvania, unde după cum s'a spus, se arată de multe ori lăcustele, se întrebuintează cele mai bune mijloace pentru stârpirea lor, și de obiceiu, cu folos, putându-se cultiva pământul mai departe.

Cine dorește să aibă știri mai apropiate asupra acelor arătate până aici, îl trimit la *Istoria Valahiei și Moldovei*⁴ tra-

¹ „Mai ales din pustia Zaara unde acest viermăt aduce pagube înspăimântătoare; ca deosebit, locuitorii le mănâncă (Geografia lui S. Hübner, partea II, cartea X, p. 852, Dresda 1775.8^a).”

² Cf. Pamfile, *Agricultura de Români* (indice) și *Ion Creangă*, XII, p. 35—6.

³ Cf. *Ion Creangă*, XII, p. 35—6, aducerea moaștelor Sf. Mihail dela Sf. Munte și purtarea lor prin Țară pentru stârpirea lăcustelor, pe timpul lui Constantin-Vodă Brâncoveanu.

⁴ In nemăște; „p. 69—71.”

înusă de d-l prof. Piehl, că și la *Istoria Daciei Transalpine* a lui Sulzer¹, care cuprinde și descrierea Moldovei. Toate cele arătate până aici sunt văzute de mine și mai mult, n'as vrea și n'as putea să împărtășesc cetitorului.

[178:]² Ceva despre deoseblirea limbii valahe care se vorbește în Moldova și Muntenia

Cu toate că obârșia proprie a Valahilor, și cu a lor, și a Moldovenilor, este învăluită în multă intunecime³, totuși cei mai mulți dintre noi cercetători ai istoriei, spun laolaltă că această națiune este o amestecătură și o bastardă născută din vechii *Traci*, *Romani*⁴ și *Slavi*, născută dincoace, ca și dincolo de Dunăre, în Bulgaria de astăzi și muntele Henus⁵. Vorbirea lor lămurește deplin acest lucru. Cu toate că graiul popular care este vorbit, atât în Moldova cât și în Valahia, poate fi socotit ca unul și acelaș, sub numele de graiu valah [179:], se găsesc totuși, și ca rostire și ca deosebire de înțelesuri, mai multe cuvinte; tot astfel sunt altelor cu totul deosebite de ale tovarășilor lor din Moldova. Si cu toate acestea rămâne pentru amândouă popoarele acelaș graiu cu rădăcină din latineasca necărturărească, în care insă, din pricina lipsei de unele cuvinte, a trebuit să intre un mare număr de cuvinte din limba italiană, slavă, turcă, greacă și chiar rusă. De aici vine greutatea⁶ aceea că Transilvănenii sau Valahii cari trăesc în Banat, unde limba este imprestățată cu cuvinte germane și ungurești⁷, nu se pot

¹ „Vol. I, p. 95 și urm.”

² Capitolul IV, punctul VIII.

³ Pe care că sas, Wolfnici nu se putea să n'o pomenească în frunte...

⁴ Desigur că anumite vorbe puse în gura Mitropolitului Iacob, că spuse de acesta unor tineri boieri „în apropierea mea”, sunt neadevăruri.

⁵ Teorie îndeosebi plăcută sașilor, istoricui Ungariei.

⁶ Foarte mică.

⁷ În foarte slabă măsură.

înțelege cu țărani din Moldova¹. Din această pricina mi s'a întâmplat în întâile zile al șederii mele în Moldova, de multă ori să fiu întrebăt, pe când vorbiam muntenește: *Sti moldovenaesche?* (*Stii moldovenesc?*) Eu răspundeam: *Rumenaeschte stiu; dare moldovenaeschte nustiu* (valahicește știu, dară moldovenește nu știu). Mi se spunea într'adecăt că este vorbă de o singură limbă, însă că foarte multe² cuvinte se deosebesc cu totul de limba valahă pe care o cunoaștem din Transilvania.

Fără a mă afunda într'o cercetare mai adâncă a limbii, să mi se îngăduie să înfățișez numai puține [180:] cuvinte muntenești și moldovenești cari se deosebesc cu totul; aceasta pentru dovedirea celor spuse de mine. Spre mai multă limpezie, le impart în valahe, moldovenești și nemțești³.

Butsch – jarmarok = iarmaroc; doike – manka = mancă; porumb – popschoi = popușoiu; isme – mynthe⁴ = izmă; muschetzel – romenitze = româniță; puame de kurr⁵ – 0⁶ = ouă; drakul – diavul = și unul și altul; funye – fringie = și funie, și frângie; gaure – borte = bortă; sfredelesk – bortesk = și uua și alta; glumme – schage = și glumă, și șagă; glummesk – sohnguesk = glumesc, gugesc; felinar – funar = fănar; sapade, omot = omăt; lants – lanizuv = lanț, lânțug; urloi – odschagu = hogiag; tzarke – kolzophane = cojofană; scholomonar – pharnakelor = solomonar, fârmăodor; diple – skripke = scripcă; gladsche – stekle = sticlă; celalt cuvânt e glaja ardelenească; gledscherie – steklerie = sticlărie; leak – doftorie = amândouă; apelhike – specerie = spijerie; apothekar – speciaer = spijer; [181:] bitsch – bitschusohka = și biciu, și biciugcă; paat – aschternut = și pat și asternut; fedeleesch – barilke = și fedeleș, și balercă; naphrame – basmah = și näframă, și basma; teisseduyaeh = tăeșeii și una, fedeaua e altceva; ferige – ferilechi = feregă; trufasch – fudul = trufaș, fudul; trufie – fudulie =

¹ Neadevăr; Wolf ieă aici închipuirea drept fapt.

² De fapt: prea puține.

³ În locul rubriciei pentru cuvintele nemțești, am pus cuvintele moldovenești, spre a se vedea stâlcirea la care au fost supuse de naivul medic.

⁴ Aici le așeză unul în locul altuia.

⁵ Vreo păcăleală a cuiva.

⁶ În loc de ouă.

amandouă ; lobenitze – harbuz = harbuz; paepin – samos = și pepene și zămos¹

Așa că de aceste cuvinte mai sunt și altele dintre care unele au numai o mică asămănare.

După aceasta arăt încă alte cuvinte pe care Valahii transalpini și Moldovenii le-au imprumutat dela alte națiuni².

1. Din limba slavă: *slovă, predoslavie, sfetnic, sfătuiesc, sclavisesc, zugrav, zugrăvesc, scrimbișe, podorognă, sborchindă, râșniță de cafea, [182:] prochiresc, blagoslovenie, blagoslovesc, blago-veglenie, bogda-proste, mildă, milostivesc, milostenie, milostivit.*

2. Din limba grecească: *anison, afion, hirilisesc, hiritistre, gavanos, hipolipsis, hipopsie, un om hipopoticos, idropică, cutopiteasmă, clironom, clironomie, logodesc, logodnic, logodnică, melahirisesc, perigrafie, tipografie [183:]*.

3. Din limba turcească: *basma, dam[b]la, daradaică, dimirlie, gogoșlic, hașmașuchiу, iamurluc, imbir, ioslomele³, callacan⁴, cherimbar sau checibar, lulea, ciubuc, mahala, moflus, „pansaecher”⁵, sarisambur, şandervan⁶, sulimenit, surgun, surgunit, tahterivan, tingire, tuslubalgam.*

Fără aceste cuvinte și încă fără alte multe imprumutate din alte limbi [184:] Valahii și Moldovenii nu pot să se rostească în limba lor de naștere⁷. Biblia tradusă în limba lor, are atât de multe cuvinte slave, că oameni obișnuiați, ca și cei mai mulți preoți⁸, nu înțeleg nimic dintr'ușa⁹. De altfel în limba valahă curată¹⁰, o astfel de carte ar fi cu neputință de tra-

¹ Il scrie *Samos*; cf. insula cu același nume, și zice astfel că e un cuvânt grecesc; cf. *zamă*.

² Fără a le mai da traducerea în nemăște, se transcriu aici — nu cu stâlcirea din isvoadele lui Wolf.

³ „Eine Art Knödel in Speisen”.

⁴ pe care îl traduce prin „Vitriol”.

⁵ „Bezoarstein”.

⁶ Fântână (ășnitoare).

⁷ Ceeace este cu totul neadăverat; doavă isvoadele de mai sus, din care, unele cuvinte sunt și azi cu totul necunoscute, altele sunt atât de rare încât pot fi îndepărtate, iar pentru altele, limba noastră are sinonime.

⁸ „Popen (Pfarrer)”.

⁹ !!!

¹⁰ Pe care Wolf n'a cunoscut-o, se pare, decât ca un străin cu idei preconcepute.

dus¹. Dar e destul și poate au fost cam multe arătate din asprul cuprins al etimologiei.

[215:]² Despre caracterul Moldovenilor și despre unele obiceiuri ale lor.

Cine cunoaște însemnata înrăurire pe care o are *clima*, *temperamentul*, *creșterea*, *sistemul religios* și *forma de guvernământ* asupra individualității caracterului național, greu de cercetat, dar sigur ca rezultat când se cercetează, — îmi va îngădui să ating numai în treacăt acest subiect, asupra căruia Sulzer și Cantemir au spus atâtea lucruri interesante și pe care cetitorul le va judeca singur.

„Indrăsneala și mândria sunt ca o mamă și o soră pentru Moldoveni. În deobște, toți sunt îndrăzneți și veseli [216:] gata de gâlceavă; se potolesc însă lesne, împăcându-se cu protivnicul“. Asta o spune Cantemir³, care era însuș un Moldovan de naștere, un om învățat și sigur; lucrul acesta însă îl întăresc Sulzer și Carră, astfel că nu poate fi vorba de un ponos fără temei. Fiindcă aceste națiuni stau încă pe o treaptă foarte joasă⁴ ca știință și obiceiuri, rare ori știu să-și cumpănească pornirile. Când fericirea le surâde, sunt de o adevărată mândrie orientală care atinge despotismul, și dimpotriva, la nefericire și la intâmplări neplăcute, își pierd cumpătul, ajungând în doaga muierilor. Păcatelejosnice ca ucederile, jaful, hoția și altele trebuiești puse numai pe sama poporului de jos, căci niciodată,

¹ Dovadă, — atâtea ediții pe care le avem și pe care Wolf nu le prevedea.

² Partea VI.

³ „V. Descrierea Moldovei de Cantemir, p. 282 și 284 și *Transalp Dac* de Sulzer, vol. II, p. 347“.— Ediția românească din *Descrierea Moldovei*, p. 244: „Dârzia și semetia este maica și sora lor, căci dacă are vreunul cal bun și arme bune, atunci gândește că nici un om nu poate să-l întreacă, și nu s-ar feri, de ar fi cu putință, însuș cu Dumnezeu să se lupte. Si toți de obicei sunt îndrăzneți și semeti, foarte înținăți de a începe gâlceavă: însă prea lesne se liniștesc și se împacă iarăș“.

⁴ Firește, după părerea cu totul personală a autorului.

sau, numai cu totul rar, s'a făcut vinovat un boier de-asemenea lucruri. Dacă-i vorba de socoteli violente, ca să scoată vre-un folos de undeva cu orice chip, Moldovanul le află îndată și isbuteste să ajungă unde pofteaște.

Dacă purtarea în lume ar fi călăuzită cum trebuie, de-o judecată dreaptă, n'ar fi poate [217:] un popor care să întreacă aceste națiuni în ceeace privește virtuțile vieții sufletești. Sunt din caile afară de politicoși, ba, urbanitatea lor către străini, mai ales, nu are samân; dimpotrivă, față de cei mai mici, în toate imprejurările, au un ton de stăpân poruncilor. Un egoism și-o nesocotință care poate fi impinsă până la sălbăticie. Vai de acel supus care greșește, fie din neștiință, fie din grabă. Mânia lor n'are mărgini. Nu îndrăznesc să arăt dacă *răsbunarea, îngelătoria, zavistia și nepăsarea* sunt *mogenite* din vechi sau sunt imprumutate dintre viciile națiunilor străine cu cari au venit în atingere¹.

Printre însușirile mai de samă și vrednice de laudă ale Moldovenilor aş putea pune *ospitalitatea*, — darea cinstei pentru locul cel mai bun² la petrecerile lor, — plină de *cumînenie* și săcală, ce isvorăște dintr'o neincredere sigură, — imprejurări cari se întâlnesc în toate țările cari suspină sub cel mai greu sceptru de [218:] despot. Câte știu din propria-mi experiență din felurile prilejuri, am să le arăt cu credință cetitorului.

Moldovenii primesc pe fiecare străin de-o însemnatate oarecare, cu toată cinstea datinii pe care o cunoșc din strămoși și pe care o țin cu sfîrșenie până în ziua de astăzi. Cum ai intrat în casă, ai cinstea de a fi silit să șezi pe sofă. Stăpânul bate din palme (un semn obișnuit, care ține locul clopotelor dela noi³), și îndată se umple odaia de primire⁴ cu servi-

¹ „Cea mai bună descriere a Grecilor cari trăesc în imperiul turcesc se găsește în Călătorile lordului Sandwich, apărute în englezete la Londra în 1779 (V. *Göttingische Anzeigen von gelerten Sachen*, bucată a 75-a din 10 Maiu 1800, p. 745).

² Cf. strigătul: *faceți loc!*

³ Si la mănăstiri se striga așă—zice gluma: Egumenul ieșiu în pridvor, și pocnind din palme, zicea: Hei, să vie un proclat aici! — „Despre plesnitul din degete, al turcilor, ținând mâna în sus ca semn de atenție, cf. *Sămănătorul*, II, p. 825.

⁴ „Visitenzimmer (Cassa de mussafirr)“.

tori. Fata de casă, de obiceiu o țigăncușă, aduce pe o tablă de argint un pahar cu apă proaspătă și o chisecă în care se găsește aceea ce se chiamă *dulceafă*¹. Fata o trece stăpânei (cu coanei)², care o prezintă singură fiecărui oaspe. Și fiindcă acesta este întâiul semn de cinste,—pe orice vreme a zilei ori a anului,—neprimirea dulceței ar arăta urita creștere a ospetului. Aceasta [219:] își umple lingurița și apei bea apă. Între acestea se iveste *cafegiul*³ cu tablaua sa pe care stă ibricul de fier și ceșcuțele pe farfurioare. Cafeaua este rășnită și fiartă fără zahăr, cum am întâlnit-o și pe la turci. Cucoana de găză înfățișează singură ceașca pentru fiecare ospete. Dar iată în aceeași clipă și ciubucciul⁴, și întinde fiecăruia, după mărime, câte o pipă aprinsă. Dacă vine din întâmplare, o grecoaică potită, nu se săsește de a-și așeză pipa în gură, lucru care moldovencelor nu le place. După aceasta se vorbesc lucruri felurite,—niciodată însă nu se deschide cuvântul despre politică, finanțe sau stăpânire. Fiindcă amândouă națiunile (Moldoveni și Greci) se bănuiesc între dâNSELE, trebuie să fie foarte cu băgare de samă în vorbă și în judecată, când se spune căte ceva, drept ori nedrept. Chiar și glumele îngăduite sunt rău primite, și așa, toată con vorbirea ieă infățișare greoai și pedantă. Ca să se sărute mâna femeilor tinere, ori ca să se așeze cu dâNSELE la vorbă cu viincioasă, bărbăților, din pricina geloziei, nu le place. De astă, fetele de boier sunt ținute sub mare supraveghere, dela 4 ori 5 ani, până la măritiș, și niciodată, în afara de oamenii de casă [220:] nimeni nu trebuie să-și facă socoteală că poate privi în față o cuconită⁵; chiar și la boli, un medic nu trebuie să caute o fată mare, fără ca să nu vadă intrând în casă⁶, odată cu el, o ceată întreagă de oameni ai curții, cari

¹ „Dultschatze însemnează „Süssigkeit“, pe care cucoana și-o pregătește în casă, după cum se fac conservele, din trandafiri, alămaie, smeură, rădăcină de cicoare, căpșune, viorele și zahăr; la cei mari ea se ieă și înainte, și după masă, înainte de a lua cafeaua, cu un pahar de apă; în cafeă nu se mai punе zahăr“.

² „Kokoane“.

³ „Der Kaffebediente (Kaffedschu)“.

⁴ „Der Tabakspfeifenbewahrer (Tschubuktschia)“.

⁵ „Kokonitze“.

⁶ „Harem“.

insoțesc pe părinți. Aceasta mi s'a întâmplat și mie, adesea. În cei dintâi ani ai șederii mele în Iași, un *agă* de pe-atunci, *Cantacuzeno* mă chiamă să-i văd o fată mare, bolnavă. Tatăl fetei mă primi la scară cu sărutul de bună venire, mă condusese în odaia sa și după ce mi s'a făcut onorurile cele mai mari, vorbind despre ori și ce, în afară de boala fetei, făcând seranul obișnuit, când se iviră vre-o 20 de persoane, multime de slugi și copile de casă. Apoi se ridică de pe sofă, și cu toții mă conduseră în iatac, unde sta frumosu-i odor, cuprins de niște friguri fără nici o însemnatate. Fata păru că și insănătoșită când am deschis îndepărtele ferești, ca să iasă necuratul aier închis, cu toate că o paznică bătrână se împotrivi cu totul. Când am vrut să-i cercetez pulsul, văzuiu cu uimire cum toate privirile s'a ridicat asupra mea deodată; totuși nu m'am turburat; am cercetat ce trebuia asupra pricinilor boalei și apoi am trecut în odaia agăi unde am arătat cele de nevoie cari în câteva zile trebuiau să pună pe bolnavă în picioare. Intre acestea [221:] firește, am mai venit, fiind totdeauna urmat de tot norodul casei. Din acest exemplu se vede până la ce înălțime se ridică *neincrederea* la această națiune; pe de altă parte își poate cinea ușor închipui ce se pot prileji cu aceste obiceiuri ciudate cari întrec rânduilele mănăstirești.

Cazuri la fel cu acesta mi-a fost dat să le întâlnesc la *Turcii din Hotin*. Voiu greși puțin dacă voi crede că această neincredere a fost împrumutată de *Greci* dela *Turci* și de *Moldoveni* dela *Greci*. Când m'a adus *Paşa* din Iași la Hotin, gazdă mi s'a dat un *teşterdar* (vistier¹) căci acesta putea să vorbească ceva valahicește. Era un om seund, cu o barbă mare, și avea o singură nevastă, despre care se spunea că este cea mai frumoasă din Hotin. Într'un timp s'a imbolnăvit și bărbatu-său m'a rugat să o văd. El mă condusese prin șase odăi goale, fiecare închise cu câte o cheie deosebită. La intrare în odaia a șasea, trebui să stau în mijloc. Odaia de a șaptea era închisă cu două chei. După ce ușa să deschise de două degete, teşterdarul șopti femeiei sale câteva cuvinte și apoi iarăși închise ușa.

Io urmă mă duse în fundul odăii și deschise ușa dinainte,

¹ „Schatzmeister“.

numai atât că a putut nevastă-sa să-și arăte mâna. Supărăția turcească cere [222:] ca medicul să găcească boala după puls. Eu găsiu pulsul cu totul firesc și într'adevăr, spre marea mea fericire a fost aceasta, căci dacă ceream și văd corpul sau limba nevestei sale, aş fi fost în mare primejdie. Între acestea îndrăznii totuș, cercetându-i pulsul, de curiositate, să afli dacă nu cumva această Tânără turcoaică se însășimântă la vedereua unui om străin: i-am strâns mâna dreaptă cu stânga mea și-am simțit atunci plăcuta ei svâcnire. Înătă după asta, odăile s'au incuiat, și tocmai când ne-am aşezat pe sofă, auziuu întrebarea teșterdarului: Ce are gadinna (nevasta) mea? — Domnule, ziseu eu, este în luna a cincea a sarcinii¹! Altceva n'am mai avut ce-i spune; dar el ridică ochii și mânile cu uimire, și după câteva momente, mă privi cu veselie și-mi zise: — Prietenie, ești nu numai medic (hekim-bașa), dar ești și proeroc! Si fiindeă știam că teșterdărița măncase ceva care-i pricinuiă umflarea stomacului, i-am dat să iea o bucătică de zahăr cu picăturile Hoffmann. Însoș el i-a dus-o și după o oră mi-a adus bună vestea că medicamentul lucrase și că durerile gadinnej sale trecuseră. Dacă această persoană ar fi fost în primejdie de boală [223:], aş fi ajuns și eu în mare incurcătură, căci astfel sunt obișnuiti Turcii în asemenea imprejurări. Si poate, Grecii și Moldovenii, pe ei și maimuțăresc.

Totuș, la dreptul vorbind, trebuie să recunoșc că Pașa, cu toate cele al sale de taină, este o excepție rară. Fără să-mi arăt cea mai mică dorință, imi dădu pe *chislari-aga* (supravghetorul haremului) și pe capichihaie (șezar în Iași) să-i văd haremul cu cele 12 femei și două roabe.

O astfel de cinste, zadarnic aş fi căutat-o la un Moldovan ori la un grec (a căror fete nemăritate se țin ca și inchise). Dacă aş vrea să fac un pas mai departe în ce privește asămănările acestor națiuni, apoi unele trăsături ale caracterului lor, ar fi mai mult spre lauda Turcilor. Iată căteva pilde:

Turcul, oricât de rău ar fi batjocorit, se îmbunează și pede; celelalte două neamuri însă, nu. *Grecul* își păstrează

² „Lucrul acesta îl știam eu cu 14 zile mai înainte dela capichihaie în casă, cu toate acestea, nu-l știa nimeni și teșterdarul crede că asta o aflasem din cercetarea pulsului.

mânia în taină, și știe când este vremea nimerită pentru răsbunare. Valahul zice chiar că *Tainye a Minhye* (ține minte)¹ și când nu te găudești, ești jertfă nepotolitei sale patimi. Un frate al unui turc a fost ucis [224:]; fratele viu scoase sabia ca să omoare pe ucigător; nefericul căzù în genuchi și cu mâinile ridicate, se rugă să se indure și să-l ierte: aman, aman! Și turcul rămase nemîscat. Asemenea exemple la Turci se pot află multe. Sălbatecul *fine-minte* îngrozește pe Turci, după cum însuș tefterdanul mi-a spus. *Dacă un turc a făgăduit ceva unuia dintr-o binefăcătorei săi, fine să-și îndeplinească făgăduința cu orice chip*, fie c'ar păgubă ori cât. Asta am văzut-o chiar la pașa despre care a fost vorba mai înainte, pe care l-am îngrijit într'o boală grea. Intr'o zi îmi făgădui să meargă la doua zi la *Kamenitz-Podolsky* (Caminiek în Polonia), ca să văd acest minunat oraș. O întâmplare veni că pașei, la doua zi i-a fost mai rău; eu am vrut să amân plecarea, dar el a dat poruncă să se inhame 6 cai la trăsură, și numai pentru a-și ține cuvântul, porunci oamenilor săi să aibă toată grija de mine². Cu o astfel de jertfă [225:] un grec sau un Valah bolnav, nu s'ar obișnui ușor.

A. Peștitul

Înindcă fetele boerilor sunt foarte din scurt supraveghiate încă din cei dintâi ani ai tinereții lor, și înindcă nici un bărbat, cu nici un chip nu se poate aprobia de ele spre a putea vorbi, faptul că o fată să devie mireasă, trebuie să se petreacă într'un chip cu totul deosebit. Când un Tânăr vrea să se însoare, își trimite părinții, ori în lipsa lor, pe prietenii și neamurile sale de aproape. Fetele se cer în căsătorie și se aleg cum s'ar alege o marfă.

¹ „Tine minte“ este porecla ce-o dă săsimea Românilor din Ardeal; ² Haltrich, *Zur Volkskunde der siebenbürgen Sachsen*, p. 129.

³ „Du sculăurile mele, dacă ajungi în Comenitz-Podolzky, vecinului meu! — Pașa mi-a făcut rugămintea aceasta când a fost să plec. Iubital său vecin era comandanțul acelei cetăți de pe atunci, gazdă la care am văzut eu un strălucit cabinet numismatic, despre care în Moldova nu se poate nici pomeni. Unii boieri bogăți au intrădevar căte o monedă greacă sau romană, veche, dar la înființarea unui cabinet numismatic nu s'a gândit încă nimănui“, — se miră Wolf cel care ștă depinde statoriuie a vremurilor de-atunci!

Tatăl ori în lipsă, unul din prietenii mai de aproape, se gătește să facă cererea cătră părintii fetei ochite, cari nu pot să nu stea de vorbă. Nu; nu-i cuvânt de o socotire adâncă a insușirilor morale ale viitoarei perechi, de cercetarea purtării de până atunci a Tânărului, — o, nu-i vorbă de asemenea lucruri neînsemnate, ci numai de puțină ocolirii din drum a greutății ce se întâmpină din partea hotăririi [226:] *zestrei*¹.

Acesta-i lucrul de căpetenie în tot sfatul, căci cererile se ridică la 60 și 80 de pungi pentru *bogați*, iar pentru *mijlocagi* și *codași*, după starea lor. Vai de părintele care are 8 ori 10 fete. El trebuie să se sărăcească cu totul prin aceste înzestrări sau să nu-și înzestreze una sau mai multe fete. Căci totul se invărtește imprejurul zestrii. După ce s'a lămurit și acest lucru greu, invoiala încheiată se întărește printr'un legământ și ziua nunții se hotărăște.

B. Nunta

Cantemir a descris pe larg sărbarea nunții la această națiune în a sa „Descrierea Moldovei“, însă fiindcă de-atunci și până astăzi unele din amănuntele acestei ceremonii s-au schimbat, voiu căuta să arăt cetitorului căt mai pe scurt și căt mai bine, ceeace însumi de mai multe ori am văzut. O descriere amănunțită ar lua prea mult.

De obiceiu nunta ține o săptămână întreagă. În ziua de dimineața cununiei religioase, care va fi de obiceiu Duminica, mirele se'mbăiază. După aceasta, mireasa însoțită de mama sa [227:] se duce și ea la băie, într'o trăsură cu perdelele geamurilor lăsate. Moldovencele, de obiceiu își spală corpul la băie cu puțină grijă; numai grecoaicele se folosesc de unsori de păr². În dimineața zilei de cununie vin prietenii miresei însoțiti de un taraf de lăutari țigani la casa mirelui, unde-i duc și zestrea care nu stă numai decât în bani sunători, dar și în acarate sau

¹ „Heirathsgut (Sestre)“.

² „V. Partea VII, C. [unde-i vorba de băile din Iași: Grecoaicele se mai deosebesc de Moldovence și prin aceea că după baie (aproape zilnică) își dau sprincenele și rădăcinele pleoapelor cu *praf negru*. Acest praf îl adue din Constantinopol; el este făcut cu *Spiessglanz* alcoolizat și gogoașă [de stejar?] (Galläpfeln)“.

moșie, vaci, boi, cai și altele. De îndată ce mirele a văzut în mâinile sale izvodul de întârire scris cu destulă grijă, trimite îndată o trăsură înhămată cu 6 cai la mireasă, pe care, până atunci n'a privit-o în față. Înaintașii sunt minunat impodobiți, cu năframe bătute în fir de aur, la cap și la coamă.

Până la sosirea miresei, odăile mirelui se umplu cu mibilele primite, iar când trăsura cu mireasa se apropiu, mirele trebuie să se îndepărteze. Socrii și prietenii o primesc jos la [228:] scară cu un sărut, însoțind-o apoi în odaia hotărâtă pentru singurătatea sa. Apoi mirele trimite după alți prieteni, care apar îndată. Fiecare sosit este primit de 4 persoane: *întâia* în locul soacrei celei mari, îi dă dulceață; *a doua*, un pahar de apă; *a treia*, cafea și *a patra*, un păharel de rosoglio sau o prăjitură. Această cinste se face tuturor oaspeților, ca și cum ar fi niște prieteni îndepărtați și neașteptați. Cine dintre aceștia vrea să joace, joacă, de oarece muzica țiganească nu mai înțează. Numai sărbătorita mireasă trebuie să stea în odaia ei, pe o sofă turcească, picior peste picior, fără ca să poată schimba un cuvânt cu cineva, fără ca măcar să poate privi la fereastră. Numai femeilor le este îngăduit s'o poată vedea, să-i aşeze cozile implete cu peteala ce-i atârnă și pe față, și florile ce-i acoperă capul.

Dar, cum li se face tuturor foame, strigă unul: *Scoatem dantul*¹. Atunci apare *vornicul*², cu buzduganul tintuit cu argint³ la care este legat o năframă cu fir; apoi vin oaspeții, bărbați și femei, după care urmează mirele care ține în mână două năframe de mătase cu fir [229:]. Toti se țin de mână și joacă lant, din odaie, pe scări, în curte și iarăș se întorc în odaie jucând. Apoi mirele se îndepărtează, mireasa trece în locul lui, luând cele două băsmăluțe din mână mirelui, și jocul de adineoarea urmează la fel. După aceasta mireasa se duce iarăș în singurătatea ei odaie, pe când oaspeții se aşeză la masa încărcată.

După ce masa se ridică, întreaga adunare se pornește spre biserică în această rânduială: în cîntecul muzicei de țigani, vornicul cu buzdugarul în mână deschide drumul, călare, urmându-i mirele și ceilalți prieteni, tot călări. Apoi vin femeile și mi-

¹ „*Skuatjem la dantz!*“.

² „der Hochzeit-Wornik (Tanzvorsteher)“.

³ „mit Silber beschlagenen Buedugan“.

reasa, în trăsuri. Aici mirele este primit de nănaș¹ iar nănașa primește mireasa, bine acoperită peste față, conducându-i în biserică, drept înaintea altarului unde personalul bisericii, cu cartea veche aşteaptă ca să le-o pună logoditilor pe cap², după care slujba adevărată începe. Mirii își împreună mânila și nănașul la schimbă de trei ori înnelele; după aceasta preotul ieă o *coroană de fier* pe care o dă amândurora și o sărută pe rând, de trei ori, și apoi o pune mirelui în cap, peste părăria care o avea³. *A doua coroană* va fi iarăși sărutată de 3 ori [230:] și pusă pe capul miresei. Amândoi trebuie să-și spună numele lor, la cererea preotului, să arate că s-au luat din bună voia lor și că-și făgăduesc unul altuia dragoste și credință. Când la acestea se răspunde cu *da*, preotul le dă să bea dintr'un pahar de vin, le dă blogoslovenie⁴, apoi își dau mâna, în timp ce preotii citeșc felurite rugăciuni, între cari și evanghelia despre *nunta din Canaan*⁵.

După terminarea slujbei, se aruncă în popor *parale*⁶, cofeturi⁷ și alte asemenea, după care toată nunta se întoarce în aceeași rândueală la casa *socrilor mari*, pentru adevărată masă a nunții. Acest prânz ține până noaptea târziu, fără ca Tânăra pereche să fie de față,—trebuie să stea tot de-o parte. Cât privește masa, se vede prea puțină rândueală. Cine nu-și vâră degetele cu îndrăsneală în farfurie, rămâne flămând, și cine nu-și mânâncă repede ceeace are în talerul său, este în mare primejdie, căci până și cel de-al treilea ori și patrulea vecin îi înhață bucata, ca un adevărat algerian⁸. Vrea cineva să fumeze tutun după plac, o fac de-odată atât de mulți, că nu se mai vede nimic din pricina fumului. În timpul fumatului se pernește

¹ „Nanasch”.

² „den Logoditzilor”!

³ Datina aceasta de-a sta „cuconul mire”, „împăratul”, acoperit în biserică, se păstrează și astăzi prin jud. Suceava, sau s'a păstrat până mai dăunăzi încă și la țărani.

⁴ „Blagoslowenie”.

⁵ Tipicul de azi, patru nunți, fiind desigur și pe-atunci același, vedem din acestea că Wolf nu-i prea știa rostul.

⁶ „Parale” (mici monete).

⁷ „Ueberzuckerte Erbsen”.

⁸ Pot fi între acestea și ceva brașoave în cari Wolf pare să fi fost destul de dibaciul!

jocul cel lung, care ține pâcă la miezul nopții, la care [231:] nu trebuie să se arate mireasa. În sfârșit, oaspeții se pregătesc de plecare, rămânând pe lângă nănași, numai neamurile, pe când mirele, cu felurite și reticuri este dus în *cu totul intunecata* odaie de culecare a miresei, unde tocmai a doua zi abia va fi sigur pentru întâia dată despre ce preț are drăguța lui porumbiță, cu cari și-a topit în curgerea unei nopți întâia dulceață a dragostii. De căte ori însă miresele nu-și văd cu spaimă risipită speranța și așteptarea lor. Eu știu o întâmplare când o fată care avea epilepsie s'a măritat cu un Tânăr care nu știa nimic de boală. Despărțirea nu i-a fost ingăduită.

Nu pot încheia acest capitol, fără să numai fac pomenire despre o datină mai veche pe care o îndeplinău chiar și boerii acum douăzeci și patru de ani, dar care a rămas și astăzi în clasele de jos ale poporului. Cele mai de-aproape neamuri, parte femeiească ale mirelui, merg după noaptea nuntii în odaia de dormit a tinerei perechi și cercetează cămașa nevestei. Dacă află pe dânsa oarecare semne sigure pe care dorința lor le așteaptă, încep să strige de bucurie cu totii, ca să afle toată lumea că mireasa și-a păstrat floarea tinereții sale numai pentru mirele ei. Când sosesc ceilalți nuntăși, această cămașă se pune ca un steag pe o prăjină lungă. Acest steag ciudat îl iea vornicul și în cântece [232:] iuți de lăutari, joacă toată adunarea până ce intră în casă. Acolo vornicul se așează în mijloc, și imprejurul lui, ca fiind lui Israîl imprejurul vițelului de aur, joacă laolaltă, în puternice cântece de sărbătorire pentru semnele biruinței. Această datină este aşa de înrădăcinată încât *poporul de rând n'o uită niciodată*. La boieri, dimpotrivă, se face cămașa miresei mototol între două farfurii frumoase și se lasă de neamurile mirelui să stea între cofeturile aduse ca să vadă toată lumea pe masă. Vai de mireasă unde astfel de semne nu se arată¹, și de trei ori vai pentru părinții pe capul cărora cade acest mare nenoroc: fata li se trimite acasă (și de căte ori pe nedrept), rușinată și batjocorită; alte ori *zestrerea ei* trebuie mărită cu o sumă însemnată de bani. Asemenea întâmplări neplăcute într'adevăr, nu mi s'a dat să văd în timpul

¹ D-l dr. Gr. Tăbăcaru mi-a spus că pentru jud. Bacău, datina vestirii fecioriei se îndeplinește la masa cea mare când găina friptă se aduce așezată pe farfurie cu picioarele dedesubt; numai altfel fiind, găina se așează, — altfel.

șederei mele în Moldova, însă despre adevarul celor spuse, mi s'au făcut incredințări. Firește că trebuie să fie vorba și aici de oarecare *meșteșuguri tainice* după care cineva, care se teme de rușine, caută să dea faptului de mai sus, o altă infățișare, *nevinovată*.

C. Jocurile Moldovenilor

Inclinarea funăscută, ba s'ar putea spune [233:] chiar și ingrijită printr'un anumit fel de viață, — cătră tot ceea ce-i ușor, se poate vedea și în petrecerile și jocurile Moldovenilor. Aceștia îndepărtează dinadins orice lucru care ar ostene corpul, și ar trebui să mai treacă o sută de ani, poate, dacă ar mai rămânea sub stăpânirea Turcilor, până când un Tânăr Moldovan să se poată măsură cu un adevărat școlar, ager și vioiu. Rare ori am văzut feciori de boieri de samă jucându-se cu *mingea*, care joc de altfel nu stă decât în asvârlirea mingei dintr'o măuă înt'alta, ștând pe loc¹, — altfel decât în Germania, Ungaria și Transilvania, unde se vede o întrecere între tineri la prinsul și asvârlitul mingei și unde corpul se află în necurmată frâmăutare. *Popi-cele* se cunosc foarte puțin în Țară; numai dela cel din urmă răsboiu rusu-turc, *cu conasit*² au invățat *bileardul* dela Nemți și dela ofițerii ruși; jocul acesta le place; el era cu totul necunoscut în toată Moldova. Dimpotrivă, alte feluri de jocuri care să nu ostenească spiritul, cari să nu turbure trăudăvia trupească, au iudestule locuitori acestei Țări³. Mai ales *jocul de cărți* este în deobște iubit. Cu 24 de ani mai înainte, în toată Țara se aflau numai aşa chematele cărți nemțesti cu care se jucă [234:] *Mariajul*⁴ și *Panțarola grecească* care are oarecare asemănare cu jocul numit *Woylo*. Astăzi îosă, în folosința tuturor sunt cărțile franțuzești; le-am văzut introducându-se, și din nenorocire am văzut jucându-se aproape la toate adunările boierești jocuri ca *umbra*, *cadrilul*, *pichtetul*⁵ și altele.

¹ Mare neadevăr; jocul mingii are atâtea rândueli, căt se prind cu ele pagini întregi. V. cele trei culegeri ale mele, *Jocurile de copii*, la *minge*.

² „Kokonaschen (junge Herrchen)“.

³ Cele trei culegeri ale mele de *Jocuri de copii*, — cu cari tineretul țărimii noastre se veseliește dela vîrstă cea mai fragedă până încoace, după căsătorie, sunt o probă că Wolf nu cunoștea unele lucruri cu temeiul.

⁴ „Mariage“, — căsătoria.

⁵ „l'ombre, quadrille, Picket“.

Jocurile de noroc sunt de asemenei pe gustul multora, găsindu-se în adunările de petrecere ale tuturor boierilor. Cel mai plăcut este jocul turcesc numit *iurdum* care se asemăna cu *pharao*¹, plăcut mai ales acelor *chevaliers d'industrie* moldoveni cari scot din pușta boierilor într'o sară, dela două până la 300 de ducați. Tot așa se întâmplă și cu *pharao* care din nenorocire, se joacă tot așa de mult. Am fost martor în 1788 când unui boier i-a luat la cărti un colonel rus 4000 de ducați din cari 1000 în aur, îndată, iar pentru rămășiță i-a dat sănetul de nevoie. *Trictracul*² și alte *jocuri de degastare*³, pentru că se potrivesc cu trândavul fel de a trăi al acestei națiuni, sunt de asemenea în cinste, aducând îndestulă plăcere. Numai *gahul*, care cere tineră și incordare de minte nu-și găsește bună primire; eu, cel puțin, n-am avut niciodată prilejul să văd jucându-se printre acești oameni, o partidă din acest joc [235:] așa de potrivit pentru trecerea de vreme.

Tinerimea mahalalelor și chiar cea dela Tară găsește plăcere și trecere de ler cu alt joc care pare foarte cuminte și nevinovat. El se intrupează într'o alcătuire de lemn care în limba locului se chiamă *scrânciob*⁴ și care se face de dulgher în chipul acesta: Două furci groase de stejar lungi de-aproape două brațe și jumătate⁵ se îngroapă în pământ, într'un loc slobod, la o adâncime de 5 până la 6 picioare, și la o depărtare de un braț și jumătate. Fiind perpendicularare pe pământ, pe de-asupra se întepenesc cu o *stinghie* (A). Prin mijlocul furcilor se petrece un osiac (B) având la capete una sau două manivele. De osiac și cătră cele două furci sunt dăltuite și întepenite două perechi de *brațe* (D)⁶ prinse cruciș, la aceeași depărtare. La capătul fiecărei perechi de brațe atârnă în osie ce căte un *scaun* (E) în care pot sta doi însă. Se găsesc astfel în partea dreaptă 4 scaune și în partea stângă tot atâtea, după cum se vede în alăturatul desenului.

De îndată ce se pune scrânciobul în mișcare cu ajutorul manivelei, el urmează să se învârtească fără alt ajutor, cătva.

¹ „Pharaospel”.

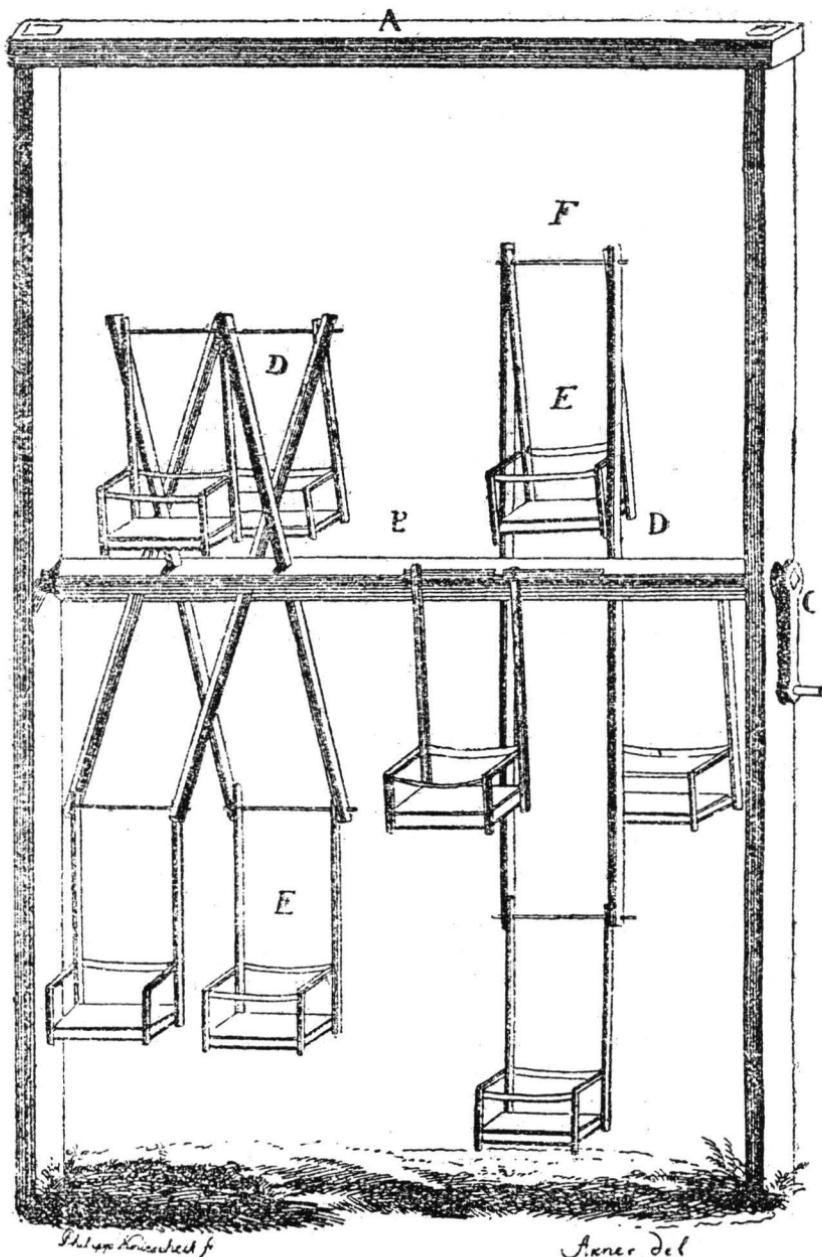
² „Brettspiel”.

³ „Würfelspiel”.

⁴ „Skrantschow”.

⁵ „2½ Klaster”.

⁶ „Leiden”.

timp, pe când persoanele care se află în scaune, din pricina că acestea se învârt imprejurul osăecelor lor (F), [238:] rămân totdeauna cu capul în sus și cu picioarele îndreptate spre pământ¹.

Fiindcă Moldovenii se strâng imprejurul acestei petreceri, — din ce pricina, nu știu, — numai 7 săptămâni, adică dela întâia zi de Paști și până la Ispas, lăsând pentru cealaltă parte a anului scrânciobul sub cerul slobod, în sama vremurilor, — time-retul de flăcăi și fete năvălesc la scrânciob în acest răstimp, ca să poată fiecare să se bucure de plăcerea lui, spre marele folos și al stăpânului.

De obiceiu, o persoană care vrea să guste învârtitul, că un sfert de ceas, plătește dela 4 până la 6 parale; uneori dă 1 sau 2 piastri. Fiindcă deodată nu se pot da în scrânciob mai mult de 16 persoane, se întâmplă de multe ori galcevi și chiar ridicări de prefuri căud adesea, un flăcău îndrăzneț, ca să se poată da cu draga lui mai de grabă, trebuie să-și cumpere locul dela altul cu câțiva ducați².

Fetele boerilor cari, din pricina că sunt totdeauna ținute sub aspră supraveghere, ne putând gusta această plăcere în târgul cu scaunul domnesc, caută să scape pe vremea aceasta de contrăugerile supărăcioase ale locului și se duc cu frații [287:] și mamele lor pe la moșiile de mai pe aproape, unde astfel de scrânciobe se găsesc neapărat și unde se pot bucura de această nevinovată veselie, fără nici o grija.

În țările vecine, afară de Muntenia, acest izvor de plăcere este cu totul necunoscut³. Facerea că și folosirea acestei

¹ Mi-i peste puțință de crezut că a putut vedea Wolf un astfel de scrânciob cu... manivelă, în Moldova; bănuesc că desemnul și l-a făcut mai târziu din închipuire, întregind acolo unde aducerea anumite nu-l ajuta, cu aceia ce credea că trebuie să fie. Atât stinghia de-asupra, manivela, și poate că și a doua pereche de poliți, sunt adausurile sale. — Pentru terminologia scrânciobului, cf. T. Pamfile, *Industria casnică la Români*, București 1908, p. 469 și urm. La fel cu scrânciobele noastre sunt și cele rusești; în două, tablouri cari privesc părțile moscovite, ale lui Lebedev și Olearii, pentru veacul al 17-lea, se vede scrânciobul cu căte 4 poliți și în fiecare poliță stând în genuchi, căte un singur ins, ce se ține cu mâinile de brațele sau holobele poliției (cf. E. I. Vișneacov și alții, *Nășe proșloe* (Trecutul nostru) partea I, Moscova, 1916, p. 315 și 316; scrânciobul este numit *cacel'*).

² „Mahalagii lașilor și altor târguri nu-și țin fetele aşa de din scurt supraveghiate cu Voevozii și boerii“.

³ M'au încredințat călătorii cari cunosc Serbia și Macedonia, că scrânciobul se află și pe-acolo.

alcătuiri se pare a fi împrumutată din imperiul rusesc unde scrânciobele se întâlnesc în mare număr, căci pe locuitorii¹ acestei provincii de sigur că nu i-ar fi dus capul să nășcocească aşa ceva².

D. Ingropările obștești

„Ortodoxii³ își ingroapă morții sau în biserică sau în ograda bisericii. Tîntirimurile lor nu se află nicăieri în afară de orașe (mai potrivit zis: Târgușoare); dimpotrivă, religiunile înrudite sunt silite să-și înmormânteze morții cu totul departe⁴ de oraș. Pentru acest din urmă lucru mai ales, li se cuvine toată lauda, căci într'un stat [238:] civilizat unde se poartă mai întâi grijă celor ce trăesc, acesta este o rânduială de toată însemnatatea. Ar fi cu toate acestea foarte greșit dacă cineva ar vrea să socotească acest obiceiu ieșan ca o bună măsură de pază sanitară; chiar faptul pomenit mai sus, că Moldovenii își aleg locurile de ingropare în oraș, pe lângă biserici, dovedesc dimpotrivă. Numai din *socotinje religioase*⁵ nu li se îngăduie aşa numițiilor necredincioși⁶ să se ingroape în oraș. Moldovanul crede că are, nu ca alții, drept la o groapă lângă biserică Târgului. Numai el se crede că este *cretin*⁷, pe când catolicii și protestanții sunt socii în această Țară, nu drept creștini, ci că „*păgâni*”. Tot atât de puțin va păgubi sufletul unui străin dacă trupul lui va fi dat putrezirii pe dealul Păcurarilor⁸, Galatei sau în spre Prut, pe căt de neodihnite se vor simți rămășițele unui Mol-

¹ Frați buni cu cei de-a casă, pe cari sasul, firește, nu putea să-i săbă în dragoste.

² „Acest scrânciob („Drehschauckel”) este cunoscut de mai multe sute de ani în Anglia, Olanda și Germania. El se vede în picturile lui Breughel și Griffier (din veacul XVI și XVII) și mai ales în una a celui din urmă, care arată ca loc Londra și care se găsește în galeria bruckenthaliană din Bar”.

³ „Die Altgläubigen (Starowerski)”.

⁴ „Weit entfernt”;—ceea ce nu se potrivește cu adevărul; în marginea Bârladului vechiu era tîntirinul jidovilor; în Iași, cel al Armenilor este în mijlocul orașului, în ograda bisericii.

⁵ Ale nostre, neam fără pereche de îngăduitor!

⁶ „Celelalte religiuni înrudite cu ortodoxii sunt numite de aceștia eretici sau în limba lor *raskolniki*”.

⁷ „Kreschtin (Christ)”.

⁸ Din Iași, unde se află biserică azi paraclisul catolic Sf. Iosif: „auf dem Berge Pokurar”.

dovan, când nu se vor ști lângă biserică. Afară de asta obiceiul ieșit de a se îngropa morții în oraș face mare râu sănătății chiar *creștinilor* cari trăesc, căci nu-i destul, de pildă, că mocirile Bahului lui, atâtea băți și altele, împușc aerul din prejurul Iașilor, ca să mai fie nevoie și de 1500, până la 2000 de trupuri în putrezire, cari [239:] nu îndestul de adânc îngropate, să măreasă primejdia pentru cei vii? Fiindcă Moldovenii, ca și frații lor din Valahia, se socotesc urmașii Romanilor, de ce nu păzesc porunca celor 12 table unde scrie: *In urbe ne sepelito?* Totuș, cu privire la acest lucru se găsește un obiceiu și mai dăunător, căruia în numele umanității ar trebu, să i se pună capăt. Este vorba de *îngropările prea timpurii* cari îu deobște se văd la Moldoveni și la Grecii lor (ca și la Jidovii de-acolo). Cum *lî se pare* că unul din prietenii, bărbății femeile, copiii sau ceilalți ai lor a murit, cu toată graba se și fac pregătirile de înmormântare, și fără ca să treacă 8, 10 ori 12 ceasuri, mortul *bănuit* este și incredințat pământului. Ce obiceiu lipsit de sfîntenie și omenie! Nici o cercetare medicală nu este îngăduită! Nici un medic, nici un chirurg nu este chemat pentru cercetarea unui astfel de mort; unul ca acela care are numai înfățișarea mortului, fără altă desbatere, este înmormântat. Despre moartea aparență (Asfixia) nimenei nu vrea să știe nimic, și îndrăznesc să spun, nu fără temeinicie, că mulți ipohondrici, multe țiitoare isterice de cari nu se simte lipsă în Moldova¹, au fost îngropate încă fiind *în viafă*². Unii locuitori din Iași, cari știu ce vorbesc, spun pe față că în cutare noapte au auzit, după înmormântarea cutării răposat, un strigăt înfundat și sgomote [240:] în cutare ogrădă de biserică. Astfel de oameni se socotesc însă ca nebuni, când nu sunt luati în râs, făcându-se din mărturiile lor niște povești în cari nu lipsesc stațiile³.

¹ Aduse în datină de ostile rusești și nemțești...

² Cantemir scrie însă altfel (*Ibid.*, p. 242): „Însă nu-l îngroapă îndată în ziua aceea dintăi, ci așteaptă până a treia zi, ca nu cumva să se întâpte să îngroape de viu pe vreun bolnav carele numai a fost leșinat”.

³ Invederat, acei oameni spun ceeace cred despre strigoi;—cf. Pamfile, *Mitologie românească*, I, la acest capitol.

Erată. În No. 7, p. 17, rândul 2 să se îndrepte: *pătru* în loc de *trei*, și rândul 21: *Sibiu* în loc de *Brașov*.

— OBOLUL —

Prietenilor Revistei „ION CREANGĂ“ pentru strângerea fondului bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poștă și pe numele său în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat postal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei „Ion Creangă“, la Zorleni, jud. Tutova.

și îndată va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuar 1919, cum și pe cele care vor urma să iasă până la sfârșitul anului.

Pot și mai mulți să facă dovărăsie.

Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot dobândi următoarele:

Revista „ION CREANGĂ“ Anul	I (lipsă No. 3)	5
” ” ” ” ”	II	15
” ” ” ” ”	III (lipsă No 1)	14
” ” ” ” ”	IV ” ” 2)	14
” ” ” ” ”	V	15
” ” ” ” ”	VI	15
” ” ” ” ”	VII (lipsă No. 9–10)	12
” ” ” ” ”	VIII ” 2 numere)	12
” ” ” ” ”	IX	15
” ” ” ” ”	X	10
” ” ” ” ”	XI	15
” ” ” ” ”	XII	9

Au apărut:

T. Pamfile—Carte de rugăciuni

“ ” Cartea cântecelor de țară

“ ” Povestire pe scurt despre Neamul românesc ed. II.

“ ” Cartea povestirilor hazlii.

Tipărite toate cu litere cirilice.

Prețul unui exemplar 1 leu 25.

Depozitul Chișinău, Str. Mitropolitul Gavril, no. 39
și la toate librăriile românești din Chișinău.

T. PAMFILE:

- Jocuri de copii*, I Bucureşti 1906.
" " " II " 1907.
" " " III " 1909.
- Carte pentru tineretul de la sate*, Bârlad 1907 (în colab).
- Povestire pe scurt despre neamul românesc*, Bârlad 1907. Ed. II, Chişinău 1919.
- Cimilituri româneşti*, Bucureşti 1908.
- Graiu vremurilor, poveşti*, Vălenii-de-munte 1909.
- Feei-frumoşi de-odinioară*, Bucureşti 1909.
- Industria casnică la Români*, Bucureşti 1910.
- Sfârşitul lumii*, Bârlad 1911.
- Sârbătorile de vară la Români*, Bucureşti 1911.
- Firişcare de aur, povestiri şi legende din popor*, Bucureşti 1911.
- Culegere de Colinde, Cântece de stea, Vicleeme, Sorcove şi Planguşoare*, Bucureşti 1912.
- Boli şi leacuri la oameni, vite şi păsări*, Bucureşti 1912.
- Culegere de ghicitori româneşti*, Bucureşti 1912.
- Cântece de jardă*. I Bucureşti 1912.
" " " II (sub tipar).
- Agricultura la Români*, Bucureşti 1913.
- Povestea lumii de demult*, Bucureşti 1913.
- Sârbătorile de toamnă şi postul Crăciunului*, Bucureşti 1914.
- Un tăciune şi-un cărbune...* Bucureşti 1914.
- Crăciunul*, Bucureşti 1914.
- Cromatică poporului român*, Bucureşti 1914 (în colab).
- Diavolul învăđibitor al lumii* Bucureşti 1914.
- Insemnări cu privire la moşia, satul şi biserică de la Strâmba*, din jud. Tutova, Bârlad 1915.
- Insemnări cu privire la aşezarea preistorică de la Strâmba din jud. Tutova*, Bârlad 1915 (în colab).
- Cerul şi podoabele lui*, Bucureşti 1915.
- Văduhul*, Bucureşti 1916.
- Mitologie românească: I. Duşmani şi prieteni ai omului*, Bucureşti 1916.
- Mitologie românească: II. Comorile*, Bucureşti, 1916.
- Carte de rugăciuni*, Chişinău 1919.
- Cartea cântecelor de jardă*, Chişinău 1919.

Dr. Arthur Gorovei *Fălticeni*

Anul XII.—No. 11—12

Noembrie-Decembrie 1919

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară
APARE ODATĂ PE LUNĂ

La împlinirea celor 30 de ani de la moartea lui
ION CREANGĂ

C U P R I N S U L :

- T. Pamfile.—O prefăță (la *Operile complete ale lui Ion Creangă* editate de Soc. „Glasul Țării”, Chișinău).
- Radu Manoliu.—Neamul lui Ion Creangă.
- M. Lupescu.—Ion Creangă și normaliștii de la „Vasile Lupu”.
- G. T. Kirileanu.—Două scrisori ale lui Ion Creangă.
- D. Furtună.—Două cuvinte despre S. Fl. Marian.
- T. Pamfile.—Spiciuri din trecut.
- Gh. Gh. Cardaș, Z. Vononca.—Povestiri și legende.
- M. Lupescu.—Datine și credințe.

REDACȚIA:

T. Pamfile, Str. Corbului

ADMINISTRAȚIA :

M. Lupescu, Zorleni-Tutova

BÂRLAD

Exemplarul:

în țară . . . . . 1 leu
în străinătate . . . . . 1,20 lei

Abonamentul anual:

în țară . . . . . 9 lei
în străinătate . . . . . 12 „

Chișinău.—Tipografia „Glasul Țării”. Strada Pușchin No. 48.

Prețul 2 lei

INTEMEETORI :

P. S. Arhiereu Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmoveni, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Furtună, P. Gh. Gheoldum, P. Herescu, I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Costachi, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu I. Neculau, A. Negoești, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

INSTIINTARE

Domnii abonați cari pe anul care se încheie n'au trimis încă mîcul abonament al acestei Reviste ce trebuie să trăiască, sunt rugați cu toată stărulnța să ni-l trimită în grabă. Altfel vom fi siliși să le înaintăm, cu un spor de cheltueli, chitanțele prin poștă. Îl rugăm, prin urmare să nu ia în nume de rău lucrul acesta și să plătească factorului postal la prezentarea chitanțelor.

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

Redacția :

T. PAMFILE

Bârlad, str. Corbului

Abonamentul anual :

In țară	—	9 lei
In străinătate	:	11 „

Administrația :

M. LUPESCU

Zorleni-Tutova

O P R E F A T A¹

După ce Rușii au rupt din trupul Moldovii partea dintre Prut și Nistru pe cari au botezat-o *Basarabia*,—ca să pară alt pământ, cu alt soiu de oameni,—tăiate au rămas aproape cu totul legăturile dintre cele două părți ale aceluiaș neam. O vreme, boerii din „cealaltă moldovenească“ mai veniau să-și strângă dijmele și să-și ia socotelile, ori vechilii lor mergeau pe la Iași, pe la Botoșani ori prin alte părți, cu catastihurile moșilor ca să-și dee sămile cătră stăpâni; și călugării mânăstirilor de la munte luau Moldova de-a curmezișul până'n bălțile Nistrului unde sfintele lăcașuri aveau moșii, și de unde se înturnau apoi pe aceleași cărări. Dar această mergere dela frate la frate, s'a îngreuiat cu vremea; unii boeri și-au împărțit moșile, alții le-au schimbat, și peste câți-va ani, printre străjile de la Prut nu mai putea pătrunde mai nimeni.

In aceste călătorii, ca și în ăltele de mai târziu, ale altor frați—cari veniau de dincolo de munți, din Ardeal, ori împreună cu Bulgarii coloniști din Dobrogea,—au pătruns în „Basarabia“ un număr de cărți,—unele din acele lucruri scumpe, cari ţin înima trează și mintea ajințită spre locurile unde se află tulpina neamului și de unde că să vină totdeauna proaspete adaosuri de viață. Dar aceste cărți erau cu totul neîndestulătoare.

In chipul acesta se poate judecă trista stare a lucrurilor în cari frații moldoveni din Basarabia au rămas în curserea unui veac încheiat și întrecut, după ce cărțile moldovenești tipărite ori scrise de mână s'au fărâmat și s'au rărit, după ce tipografia Mitropoliei din Chișinău a fost închisă și bă-

¹ La, Ion Creangă, *Opere complecte*, Edit. Soc. „Glasul Țării“, Chișinău, VI -|- 272 pag. Două stampe.

tută la mezat și după ce de dincolo de peste Prut, unde se aflat acum slova nouă în cîinste, zadarnic mai venia, când venia, câte-o carte „latinească“.

Ce câmp prielnic au avut în aceste împrejurări vrăjmașii noștri, ca să ia în batjocură graiul moldovenesc, ca unul în care nu se putea spune ceva, nici pe înțeles și nici într'o împletitură frumoasă de vorbe. Și dovada eră aceasta: Dacă din limba moldovenească s'ar putea izvodi cevă, s'ar vedea: unde-s dară cărțile, unde-s gazetele moldovenești? Și nu numai că ele nu se întâlniau în Basarabia, dar—spuneau dascălii ruși, apăsându-și palmele pe piept — nici dincolo în „România“, la acei urmași de urmași de neamuri fără țari și cneji, nu se pot scrie în moldovenește două cuvinte mai de doamne-ajută.

Cu aceste spuse și auzite au trăit Moldovenii, vrăstă după vrăstă, și se pot arăta hotărît, că aşa i-a aflat anul 1917 când, mergând ca „moscali“ cu polcurile lor în România, ori primind în satele lor oastea românească, au început să înțeleagă rostul cel vechiu și statornic al minciunei rusești.

*

Moldovenii din Basarabia,— să nu le zicem Basarabeni,— au primit la început pe Români cu această fereală pe care a știut-o ajâta străinul care-și vedea năruindu-se malul pe supt picioarele sale. S'a întâmplat c'au venit uneori „Români“, cari fiind din părțile de munte ale Mușcelului și Argeșului, nici nu puteau să le spună că-s altceva de cât aşă. O față mai întunecată, o fire mai aprinsă, o vorbă mai năvalnică. „Aiștia nu-s Moldoveni! De geaba zice cine ce zice că Români îs tot una cu Moldovenii, că nu-i aşă. Nu samănă!“ Dar când cel opriț într'un sat a scos din geanta lui de os taș „român“, o carte, să a început să cetească, nedumerirea a prins îndată să se ridice ca o ceață din sufletele tuturor. „Cu adevărat că zice frumos ce zice; și noi înțelegem parcă, și înțelegem tot mai bine ce zice, și tot mai mult ne place!“. Și când cartea aceea se întâmpla, cum s'a întâmplat mai peste tot, să fie una dintre povestile lui Ion Creangă, ori o pagină din „Amintirile“ sale, cuvintele de încheere erau acestea: „Dacă acela care a zis aşă, îi de pe-acolo, de pe la dumneavoastră, apoi vedem lămurit că tot Moldoveni sănțeți și cei de dincolo de Prut.

Astfel, lăsând pe mai târziu nădejdea să-și lămurească ce

legături poate să fie între Moldoveni și Români, Moldovenii din stânga Prutului s-au apropiat tot mai mult de tainicii lor frați veniți de dincolo,—de învățători, de slujbași și de ostașii ce mergeau spre Nistru.

Nici un scriitor n'a cucerit sufletul Moldovenilor din Basarabia, și nici o străduință veche și nouă, n'a adus atâtă folos deșteptării naționale în acest colț al Românismului ca scrierile acestui poveștăș din ținutul Neamțului.

Ion Creangă este cel mare și cel mai bland cuceritor al sufletului moldovenesc din Basarabia.

*

Pentru ca cetitorii din această parte a Țării noastre să fie înlesniți în deosebi la înțelegerea „Amintirilor“ lui Creangă, credem folositor să-i apropiem de locul și împrejurările în cari a trăit și-a scris marele nostru povestitor.

Humuleștii, satul în care s'a fost născut Ion, feciorul lui Ștefan al lui Petrea Ciubotariul și-al Smărăndei, se află pe părăul Neamțului, căruia dela sat la vale îi mai zice și Ozana. Peste părău este Târgul Neamțului, cu cele șapte biserici; din sus de târg, se văd și astăzi zidurile vechi și părăsite ale Cetății-Neamțului. În fund, cătră miazañoapte și cătră apus, la o vrâstă depărtare, încep munții, în liniștea și frumuseță cărora se aflau vestitele mânăstiri: Neamțul cu tiparnașa de cărți, Secul, Agapia și Văraticul, locașuri cari răsfrângău pe atunci, mai mult decât astăzi, o mireazmă religioasă care se împerechia minunat cu firea vioaie a țăraniilor moldoveni de pe-acolo. Cu neamuri printre călugări și căluărițe, se poate bănuî în toată casa dorul de a-și deprinde copiii cu cetitul — întâi și întâi pentru a-i face preoți și dascali, dar poate și pentru a gusta fiecare la vrâsta lui din înțelepciunea scripturilor și ajutorința condeiului.

Ion, copilul, este trimis de mama sa la carte — cum multe mame s'a dovedit că au făcut la fel, și cum îndeobște fac și astăzi, — și tot dânsa a fost aceea care a stăruit mereu să-i rămâie feciorul pe drumul apucat, cu toată întârzierea, căci Ion, feciorul lui Ștefan, născut la 1 Mart 1837, avea 19 ani când se deschide la 1853 școala mânăstirii Neamțului din Târg¹, și aşa, sunt de crezut toate câte le spune el în adu-

¹ Nu 1852, cum ceteam în ediția a V-a a „Minervei“.

cerile sale aminte. La școală, după cât se pare, *Ștefănescu Ion*, cum îl botezase părintele Isaia Teodorescu – Popa Duhu, întâiul său dascal rânduit, – mergea cu învățatura potrivit de bine. *Ștefănescu Ion*, în 1854, vara, se afla în clasul al treilea; avea 21 de tovarăși dintre cari 8 lipsiau aproape statornic dela școală, și notele lui la „Catihis”, „Istoria sfântă”, „Abețădariu”, „Geografie”, „Aritmetică” și „Caligrafie”, sunt peste tot „bun”. Tot nota „bun” are și pe iarnă, la toate felurile de învățături, dar pentru purtare, se vede în dosar¹ scriind „rău”, alături de 30 de „absenții”. Se pare că de aici, a plecat cuin spune el, la școala de catihei dela Fălticeni, și după desființarea acestei școli, la seminarul din Socola, ale cărui învățături le-a sfârșit și după care a fost sfînțit diacon la 26 Decembrie 1859. Ca diacon a slujit la mai multe biserici din Iași până la începutul lui Decembrie 1872, când a lepădat straiul preoțesc², cu mult suflet amar, năcăjît pentru lucruri cari astăzi ni se par cu totul nevinovate.

De aceea în scările sale Creangă va căuta să asvârle împotriva cui credea el că se cade, cuvinte de acelea cari unora nu le vor fi pe piac; la asta ajutau pe cât se vede, și vânturile cari băteau prin Iași, printre scriitorii de pe la 1880 și ceva mai încoace. Cetitorii însă nu vor uita că adevaratul creștin nu se cântărește după anumite vorbe împrăștiate în veselia scrisului, mai ales atunci când ele mușcă și înțeapă acolo unde trebuie.

Toți căți au cunoscut pe Ion Creangă, ni-l zugrăvesc că având o fire deschisă care spunea aceea ce credea, și credea aceea ce era cu adevărat. Așa a fost ca diacon, așa a fost ca institutor în Iași, așa a fost cu prietenii lui, cari l-au prețuit după cuviință și cari apoi l-au îndemnat să aștearnă pe hârtie aceea ce foarte frumos povestia.

Ion Creangă începe, să scrie Tânziu, după 1876, și scrie cât se vede cuprins în cartea aceasta.

Sunt rânduri muncite din greu, nu pentru ca să le dea o întorsătură năștesugită, ci să le taie o albie de curgere căt mai firească. De aceea, spre deosebire de atâția scriitori vecchi și noi, Creangă se minunează când alții îl încarcă de laudă. Pentru dânsul, tot ceea ce-a scris sunt niște

¹ Dosarul 9 din Școala de băieți no. 1 din Târgu-Neamț.

² D. Furlană, *Ion Creangă. Cuvinte și mărturii*, București; no. 960 din „Biblioteca pentru toți”, p. 39.

„prostii“, și așa avea de gând să le boteze, când urmă să iasă toate într-o carte.

„Iubite cititor—scunse se el, ca să se pună în fruntea cărții,— multe prostii și fi cetit de când ești. Cetește rogu-te și aceste, și unde-i vedeā că nu-ți vin la socoteală, ia pana în mâna și dă tu ceva mai bun la iveală, căci eu atât m'am priceput, și atâta am făcut“.

Cartea cu scriurile sale a ieșit în 1890, adică îndată după moartea lui, întâmplată la 31 Decembrie 1889.

*

Opera lui Ion Creangă este cea mai răspândită scriere românească. Pe lângă ediția din 1890, pe lângă cea a „Bibliotecii pentru toți“ în mii de exemplare, pe lângă cele cinci ediții ale institutului „Minerva“, trebuie să ținem samă de un foarte mare număr de cărțicile cuprinzând numai unele din bucătile lui, precum și de nesfârșitul număr de foișe, cari au împodobit atâtea gazete.

Ediția aceasta pe care ne-o cere setea cetitului în Basarabia, alcătuiește tot scrisul lui Creangă, în cuprinsul căruia n-am putut primi aceea ce printr'un prisos de cinstire, s'a adaus aiurea sub numirea de „Felurite“. „Fragmentul de biografie“ ni s'a părut vrednic să fie trecut la „Amintiri“; „Calcul dela Talpalari“ este numai auzit dela Creangă, fără a fi și scris de acesta; „Versurile didactice“ nu pot rămâne; „Poeziile populare“ ca și „Rostirile, zicătorile, cuvintele“, sunt culese din popor, iar cât privește articolul „Misiunea preotului la sate“, nu-l putem atribui lui Creangă, de oarece nu ne putem închipui ca „diaconul“ Creangă să publice în 1872 îscălind ca „preot“, un articol, tocmai despre rostul preotiei la sate, și tocmai în anii când i se făceau de mai marii săi cele mai negre amaruri.

Am păstrat din „Felurite“ numai două bucăți: „Acul și Barosul“ și „Inul și Cămeșa“ cari pot împodobi oricând o carte de cetire.

In sfârșit, trebuie să arătăm că n'am găsit neapărata nevoie de a da la sfârșit tălmăcirea unora din cuvintele mai rar întâlnite astăzi, câtă vreme am crezut că cei mai mulți cetitori ai acestei ediții vor fi Moldovenii din stânga Prutului, tot așa de moldoveni ca și Ion Creangă.

NEAMUL LUI ION CREANGĂ

Pe temeiul informațiilor culese mai de demult, complecțate însă cu informațiile extrase din opera lui Ion Creangă și mai ales cu interesantele amănunte cuprinse într'o comunicare scrisă a d-lui V. A. Gheorghită, sculptor și maistru la Școala normală „Vasile Lupu” de lângă Iași și rudă cu Ion Creangă, am alcătuit acest tablou genealogic. În cu acest prilej să aduc în chip public mulțamirile mele d-lui V. A. Gheorghită pentru amabilitatea cu care mi-a pus la dispoziție toate datele familiare de cari avea cunoștință.

1 *Mihai Creangă* din Pipirig, satul Dolhești, are pe 2 *Ioana*, 3 *Ana* (nemăritată) și 4 *Nastasia*.

2 *Ioana* căs. cu *Ion dela Brașov*¹⁾ zis și *Nică Creangă* are pe: 5 *Petrea*, 6 *Alexandru*, 7 *David Creangă* vornic în Pipirig, 8 *Vasile*, 9 *Nică*, 10 *Smaranda* căs. cu Diaconul Babă din Băboești, Pipirig, 11 o fată căs. cu Popa Gavril din Largu.

4 *Nastasia*, căs. cu Coman din Brețca, are pe 12 *Coman Brețcanul* căs. cu Maria (V. Bistrițeanu).

7 *David Creangă* căs. cu Nastasia, neam cu *Ciubuc Ciupotarul*²⁾ zis și *Ciubuc Mocanul* și „Omul lui Vodă”, călugăr la m-reia Neamțului, — are pe 13 *Ion David*, 14 *Popa Gheorghe* din Tg. Neamț, 15 *Dumitru* zis al *Ioanii*, 16 *Smaranda*, 17 *Vasile* din Baroaia, 18 *Ioana* căs. cu I. Zociu, 19 *Măriuca* căs. cu Petrea Gheorghită.

12 *Coman Brețcanul* are pe 20 *Ion Coman* căs. cu Nastasia (Zabulic) și aceștia au pe 21 *Ioana*, 22 *Ana* căs. cu Gh. Rusu și 23 *Smaranda* căs. cu V. Capră.

19 *Măriuca* are pe Al.-Petrea Gheorghită căs. cu 21 *Ioana*, și aceștia au pe 26 V. A. Gheorghită.

16 *Smaranda* căs. cu Ștefan al lui Petrea (feciorul lui Petrea Ciubotarul, acesta: frate cu Vasile căs. cu Mărioara,

1) Refugiat, din pricina „papistăiei”, cam îndată după răscoala lui Horia. După cum se vede, și-a însușit numele lui socru-său. Rămâne stabilit deci că numele Creangă nu aparține colonilor Ardeleni.

2) Venit din Ardeal, poate chiar în același timp cu Ion dela Brașov. Refugiat din pricina „papistăiei”. Om avul. Printre rubedeniile lui pomenim pe Mitropolitul Iacob. Numele lui s'ar fi afând înscris pe clopotul bisericii din Pipirig. În privința legăturilor ancestrale între acesta și I. Creangă reținem cuvintele lui David Creangă: „bunicul măne-tă, Smarandă”.. (Amintiri din copilărie), precum și pro-prile cuvinte ale lui I. Creangă: „unchiul unchiului mamei mele” (Moș Nichifor Coțcariul).

părinții lui Ion „Mogorogeagă” și deasemeni poate că frate cu Mariuca căs. cu Andrei, și cu Anghelița căs. cu Chiriac au pe 26 Vasile¹⁾, 27 Zahei, 28 Ileana, 29 Ion Creangă, 30 Cătrina, 31 Maria.

29 Ion Creangă căs. cu Ileana (fiica Preotului Grigoriu din Iași) are pe 32 Const. Creangă și acesta are pe 33 Horia, 34 Ioan, 35 Letiția (Timiraș).

Radu Manoliu

ION CREANGĂ ȘI NORMALIȘTII dela „V. Lupu”

Pela 1880, cel mai bun abecedar eră acel al învățătorilor asociați dela Iași, între care eră și Creangă. Acest abecedar, „Noua metodă de scriere și cetire” eră după metoda scriptologică și cuprindea trei parti: cunoșterea literelor, unde se întrebuiau cuvinte monosilabe din cari se alcătuiau propozițiuni scurte, apoi veneau cuvinte de două silabe, de trei silabe și apoi de mai multe silabe, cu exerciții multe de scriere și cetire. Partea a II cuprindea bucăți scurți de cetire, despărțite în silabe, și în sfârșit a treia parte cuprindea descrieri și paratului cu surte poezioare și fabule. La sfârșitul cărții erau literile chirilice, cu bucăți de cetire și rugăciuni și se sfarșia ca tabla înmulțirei.

Când apăruse și alte abecedaruri ilustrate, după metoda cuvintelor normale, introduseră și institutorii de a Iași în abecedarul lor ilustrații, însă numai la partea III. Aceste tablouri erau făcute de renumitul pictor Ștefan Soldănescu, de baștină din Fălticeni, cu care Creangă era bun prieten. Ilustrațiile erau bine reușite și pe gustul lui Creangă, cu tablouri mai mult din viața de țară.

În cuprinsul abecedarului erau multime de notițe explicate pentru învățători asupra predării lecțiilor și mai ales pentru acei ce nu aveau „Povățitorul la noua metodă de scriere și cetire”, în care se găsiau povești cum să se facă lecțiile cu începătorii.

La școala primară no. 1 dela Trei Erarhi unde erau institutori Pr. Enăchescu și V. Râceanu, doi din tovarășii lui

1) Mort la 20—23 ani, Cel mai vrăstnic și mai deștept dintre frați, după spusa surorilor lui Ion Creangă.

Creangă la abecedar, ca institutor, cl. I o avea pr. Enăchescu. Normaliștii dela „V. Lupu“ se adunau adesea la acest institutor conștiincios, de luau parte la lectii, spre a vedea cum unul din alcătuitorii abecedarului procedează la lectii. Duminicile însă, și sărbătorile, atât Râceanu cât și Creangă, după eșirea din biserică, se străangeau cu elevii clasei IV ai școalei Normale și discutau cu ei talmăcindu-le lectiile din abecedar și din carte de cetire „Invățatorul copiilor“, care era una din cele mai bune cărți de cetire de pe vremuri. La discuții venea și preotul Enăchescu, propunătorul la clasa I, amestecându-se adeseori și el în discuții.

Aceste sfaturi și povește aveau loc mai mult toamna și iarna. Elevii mai luau parte și la lectii practice ale institutorilor vestiți din Iași ca : Darzău, Ropala, Săvescu, Creangă și a. căci pe atunci nu erau școli de aplicație, pe lângă școlile normale.

Cel mai minuțios în discuții era Râceanu, iar cel mai atrăgător, mai clar și mai popular era Creangă.

Când venia la aceste discuții, era totdeauna tuns, cu pardeșiu de șiac lung, cu pălărie gri, mergând drept ca un brad de munte și cu obișnuitul lui baț gros și ciotoros.

Grăia cu inimă, pe înțeleșul tuturor și cerea normaliștilor mai puține forme și mai multă treabă.

„Unde nu-i drăgoaste de breaslă și menire, și tragere de inimă, nu-i Doamne-ajută, măi băeți ! Băetii de țăran n'au ce trebuie, fug de școală și li-i urată cartea, că-i ține invățatorul în școală ca la gros. Ia schimbăți-le felul de viață și-ți vedea cum au să fugă de-acasă, la școală. Fie-vă dragi, purtați-vă cu ei bland, invățați-i cele de folos și-ți vedea cum are să vi se umple școala de băeți. Nu vă supărăți de nătângia unora și fiți drepti, și-ți vedea că nu-s sălbatici, ci băeți cuminti. Nu țineți copiii numai la carte, ci schimbăți-le des ocupația. Jucăți-vă cu ei, căci între copii, trebuie să fi și tu copil, Nu vă sați veninul amăraciuniei voastre în sufletul copiilor, că-i păcat“.

De-acestea și multe alte povește dădea el normaliștilor. Când ne intorceam la școală dela aceste conferințe eram alții, imbarbătați, ridicăți sufletește și cu diazugul de-a munci pentru acei din mijlocul căror ne tragem.

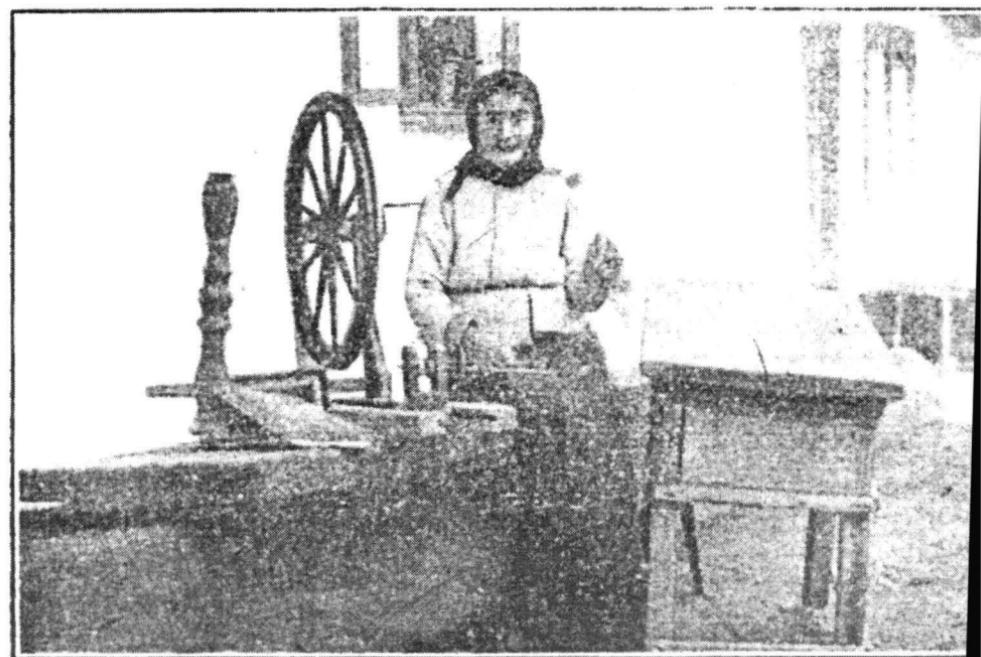
V. Râceanu și Pr. Enăchescu, se purtau cu noi normaliștii mai serioși, se uitau la noi mai de sus și ne considerau ca pe niște copii, pe când Creangă, Dumnezeu să-l erte, cu greu se

ION CREANGĂ
1 Martie 1837 — 31 Decembrie 1889

Două surori ale lui Ion Creangă: Maria și Illeana

Una din surorile lui Ion Creangă și lucrurile casei din Humulești care au mai rămas
masa roata de tors, fușalăii și popul hornii.

Fotografii leuate de T. Pamfile în vara anu

despărțea de noi. „— Mi-i drag de voi, măi băeți, zicea el părintește, că sunteți și voi feciori de țaran ca mine și când stau cu voi de vorbă, par că sunt între băstani cu care am holteit, săracelile zilele acelea“. Iar noi îl petreceam până în oraș departe și ne despărțiam de el, dând mâna ca la un frate mai mare. Adesea, când eșiam dela lecțiile lui, ne duceam pe lângă el vorbind și discutând, de ne treziam în Sărărie, el aproape de casă, și noi la cățiva chilometri departe de școală,

Si povetile lui ni-au prins bine în viață, căci erau spuse din inimă și din practică, pe când teoriile pedagogice din cărți, cereau alte condiții de viață a școalei primare, nu ca cele la care ne-a trimis soarta.

Și de-atunci au trecut 39 de ani. Iar cuvântul bun și înțelept a rămas în sufletul noastră din următorii lui și va rămânea, că ce-i cuminte și înțelept, trăește pentru cel ce vede și aude, — cum va trăi și amiuntirea lui Creangă, care, și ca luminător al neamului său, a lăsat o dără ce nu se poate astupă.

M. Lupescu

Două scrisori ale lui Ion Creangă

Între scrisorile mai vechi date de d-l Iacob Negrucci spre păstrare la Biblioteca Academiei Române se găsesc și aceste două dela Ion Creangă din anul 1885.

Foarte interesant e răspunsul lui Creangă la îndemnurile de a mai scrie în *Convorbirile literare*:

„Iucurajat de d-v., voi mai încerca a scrie căte ceva. „Timpul însă, pe când voi avea ceva gata, nu vi-i pot hotărî; „căci știți d-v. tare bine, că *aceasta e treabă de gust, nu „de silință*“.

Și mare lucru e gustul...

G. T. Kirileanu

Iași 1885 Februarie 22

Stimate Domnule Negrucci!

Prin ziarul „Voința Națională“ de eri Joi 21 se vede publicată o „Decisiune Ministerială“ destul de aspră și pe cât se pare, nepărtinioare, în privința cărților didactice, deocamdată a celor de parte științifică, după raportul comisiunii însărcinate cu esaminarea unor asemenei cărți.

De sigur că și cele de parte literară vor trece prin asemene purgator degrabă, degrabă. Eu, împreună cu colegii mei: Răceanu, Ienăchescu și Grigorescu, încă de pela 1868 am început a scoate la lumină asemene cărticele și anume: 1) *Metoda nouă de scriere și cetire* pentru clasa I-a primară. 2) *Invățătorul Copiilor*, carte de citire pentru clasele primare. 3) *Geografia Județului Iași*. 4) *Harta Județului Iași*. 5) *Povățitor la cetire prin scriere*, și 6) *Regulele Limbei Române*, de D-l T. Maiorescu pentru clasa II-a primară, retipările de unii cu învoiearea *autorului*. „*Metoda Nouă*“ și „*Invățătorul Copiilor*“ sunt aprobate și prin *decret domnesc* din timpul d-lui Maiorescu. Celelalte încă sunt aprobate prin decisiuni ministeriale.

Noi fiind ucenicii d-lui Maiorescu și ai societății literare „Junimea“ par că nu ne-am prea teme, ca lucrările noastre să fie asvârlite cu despreț din școală, dacă comisiunea însărcinată nu va judeca *munte-nește...* Vorba ceea (cimilitura râmei): „apără-mă de găini că de când nu mă tem“.

Dori[n]d dar cu nerăbdare a ști cam ce soartă ar ave cărțile noastre, vă rugăm respectos a face prin prietenii d-voastră să aflăm cam ce ne așteaptă în privința cărților mai sus însemnate.

Ertați-ne, vă rugăm, de îndrăsneala ce am avut de a vă supăra și primiți din parte-ne încredințare de stima și respectul ce vă păstrăm.

I. Creangă

Iași 1885 Maiu 15

Stimate și mult iubite d-le Negruzzi !

Văzând cele cuprinse în scrisoarea d-voastră din 12 ale curentei, m'am pus pe gânduri !

Pisemne d-voastră nu mă credeți că sunt bolnav și aproape, dacă nu de tot, idiot. Așa ocupat 30 de oare pe săptămână cu școala primară, plus dusul și întorsul de 2 ori pe zi, cine știe de unde, prin ploae și noroiu, ger sau arșiță, cum se întâmplă, nu e lucru tocmai ușor pentru omul vrâsnic și greou. Se mai apropie încă și examenul cu multișoare formalități de îndeplinit.

Cu toate aceste, încurajat de d-voastră, voi mai încerca a scrie căte ceva. Timpul însă, pe când voi avea ceva gata, nu vi-l pot hotărî; căci, știi d-voastră tare bine că aceasta e treabă de gust, nu de stîntă.

Vă salut respectuos și vă doresc sănătate și bucurie.

I. Creangă

DOUA CUVINTE DESPRE S. FI. MARIAN

In cuprinsul Bucovinei și în părțile învecinate, neobositul preot folclorist S. Fl. Marian are mulți elevi și admiratori. Ei povestesc felurite lucruri bune despre harnicul lor profesor, catehetul dela Suceava.

Iată impresiile unuia din acești foști elevi: „Marian era un om foarte sărguincios. Noi, școlarii, atâta pricepeam că de samă din viața lui. În deobște nu ne dădeam socoteală despre valoarea lui deosebită. Era pentru noi ca orice alt preot. Cel puțin mie mi se pare că de obiectul lui — Religia, ca predare — prea mult nu se ocupă. Doriă parcă să trăim acest obiect, să sorbim simțirea religioasă din viața poporului celui bun și muncitor, nu s'o învățăm cu el din slove...“

La școală venia totdeauna obosit. „Iaca o lecție mai de parte...“. Și pe urmă parcă, nu știi cum, vroia să învețe el dela noi... Ne întreba despre obiceiuri mereu. Eu i-am adus știri despre niște bureți — cum se cheamă la noi în ținutul Storojinețului: *urechea babei, tocmai gei, creștătică*. El scria neîntrerupt. Noi, fără să ne dăm samă, rădeam.

Avea atunci o vorbă foarte blăjină, dulce, ca de ceartă pentru noi, când ridică încet capul și ni zicea: „Măi, măi, măi; cum nu-mi dați voi pace!“.

Adesea lua băieți acasă la el; avea o grădină ca de-o falce de loc. După cum iubiă florile, pomii și roadele pământului nostru, tot așa nu putea suferi pe „cuconăși“, pe „fudu-lași“, pe cei cari nu prea muncesc. Pe unii ca aceștia cari umblă tot „cu chila'n tureatcă“ obișnuia a-i numi „cozi de câne“. Pe copiii de săteni veniți la liceu li lăudă în schimb, li măngaiă și avea mare placere să li scuture mere din grădina lui. Trecea pe stradă nebăgat în seamă, ca orice preot, modest, — poate că mai modest și mai neștiut decât alții.

Dușmani nu prea avea, căci nu prea punea preț pe dușmanie și pe lucrurile acestei lumi trecătoare.

Numai hăt, târziu, după ieșirea din școală, ne-am dat socoteală și noi că părintele nostru Marian a fost cel mai de samă profesor pe care l-am avut...“

Pomenind pe Creangă, cetitorii vor primi credem cu drag amintirea de mai sus, despre unul care a lucrat și el din greu pe acelaș ogor al literaturii poporului — fie acest popor din Humulești, fie din Ilișești, fie de aiurea.

D. Furtună

SPICUIRI DIN TRECUT

XXXV

Dintr'o scrisoare vâlceană din 1821 Februarie 18 : „După cutremur ce au fost acumă, s'a ivit o stea cu coadă ; și vorbescu oameni cum s'a pricepe“.

(N. Iorga, *Studii și documente*, VIII, 131).

XXXVI

Insemnare pe manuscrisul grecesc 9 (42) dela Academia Română. „La l^t 1774 când s'au încheiat pacea între Rusia cu Turcii, în luna lui Iulie, atunci cu 3 luni mai înapoi, la luna lui Aprilie, s'a întâmplat la Vlahia, în județul Dâmbovița, aproape de Târgoviște această ciuderie“. E vorba de ivirea din senin a unui nou luminos, din care au început a ieși trăsnete etc.

(C. Lițică, *Catalogul manuscriselor grecești*, p. 9).

XXXVII

Conacăsie scrisă pe la 1818 :

„Bună zio, boeri dum[neavoas]tră! Bună zio ! V'am întreba pi dumvoastră di traiu și di vieți: cum trăiți, cum veți, cu putere Dumnului, cu mila împăratului ? Al nostru Tânăr împărat, în trămbiți au intrămbițat, multă oaste au rădicat, și s'au sculat la vânat. Si au vânat codrii și munți, câmpii cu florile, văili cu apili. Cându au fostu la mijlocu de cali, au văzut o urmă de f[i]jară, Singur Tânărul împărat au stătut și s'au mirat iar sfetnicii dum[i]sali și filosofii au stătut și l-au sfătuit că nu-i urmă de f[i]jară, nici urmă di flo[a]ri di rai, ca si fii dumnealui Tânărul împărat di bun trai. Iar alții din sfetuici dumsali au stătut și l-au sfătuit că nu-i nici urmă di flori di rai, și-i urmă de zină, că si fii dom[nea]lui [soție buna]. Tânărul împărat când au auzit, foarte că s'au bucurat, și în scări de aur că s'au înălțat și pi d[e]asupra oști dumsali s'au uitat. Si n[e]-au ales pe noi, pe acești doi voinici mai înalți di stat și mai tari di cap și mai buni di sfat. Si am purces pi fața pămânlului, pi crugul ceriului, pi mersul stelii. Când s'au fost pi dreptu această casă, văzum steo că si lasi. Deci și dumstră, boeri, voi steo și n[e]-arătaț sau răspunsul să ni daț, Răspunsul nostru ci este ? Un

păbar di vin și doo năfrămi di in, cusute cu fir ; și un colac dî grâu curat, ca să o ducim înainte tânărului împărat, și cu noască că-i lucru adevărat. Măcar că și dumului tânărul împărat, într'o vreme pi aici s'aui primblat și prin grădina dumilovostri s'aui uitat și au văzut un pom mandru și frumos, fiind casă[i] di folos. No[s]apte creștè, zio înflori, pământ rodu nu rode. Iar așe dumului, tânărul împărat au socotit să o răsă[deaj]scă în grădina împărat[e]ască, pi tot anul și cr[e]ască și să inflor[e]ască, pământ rodu si rod[e]ască. Deci siliț, boeri, și vă gătiț, că vini nunul cel mari cu finul dumșali, cu multă osti di împreună, pre cai buni simet giucând, din năfrămi săltând, din pistolii dând, din ploci dregând¹, în veselie dumstri viind ; iar așe dumului, tânărul împărat, di undi au socotit u[e]-au ales pe noi, p'aciști doi sfetnici filosofi în cai di olac, ca și vinim și să vă spunim dum[nevoas]tri, si strângiț conac. Conacul dum[nevoas]tri ci esti ? Buți di viu, balerci di rachiu, ialoviți grasi, casi călduroasi, cuconi frumoș, ca și șidem cu toț la masi, măcar că și dumului tăărul nostru împărat foarte că s'aui lăudat, că di nu viț strângi di acele di agiu[n]s, nu viț găsi loc d[e]-asco[n]s. Si bini v'am găsit, boeri, sănătoși !“

(Teodor Codrescu, I, p. 171).

XXXVIII

Inchinăciune miresei, tot de-atunci.

„Agiunga-te voi bună pi d[u]m[ne]a ta cucoană mi[e]asi, dî venire dumisali cuconului mirilui. Etă că și dumuealui, cuconul mirili au sosit și au trimes slugile d[u]m[ne]iali să inchini poclonili dumitali, lucruri scumpi, nипрѣтѣluiti, cergi, adâmaștii, lucruri scumpi boerești. Ci ar fi fost vremuri cu dumnalui cuconul mirili a luă aceste lucruri și dum[ne]alui cuconul mirili cum mai în grabă la Tarigrad au umblat și multă marfă a luat și ia cară au încărcat, ca și vii pre uscat. Si corabii cu vrere lui Dumnezeu au sosit și în plin au umblat. Si noi încă nădăjduim în mila lui Dumnezeu și si afli lucrurile, și toti și altili diplio. Si ti pofteaști dumului, cuconul mirili pre dumta, cuconă mirasi, ca poclonile si-i primești și slugile să-i cinsteaști, și duinsali, cuconului mirilui, cu dragoste si-i multămești. Cu al doile rând și eu te poftesc pre dumta, cuconă mirasi pentru

¹. Poate că „din ploști [vin trăgând“ (T. P.).

ceastă corabie frumoasi, încărcată cu marfă di la Tarigrad. ci esti sosită înainti dum[ital]li, și esti foarti gre, că mă dor mă-nile și nu mai pociu ținè. Si pi loc ar vra si stè, și vroești ca si vi[e] la stăpânire dum[ital]li. Si dunta cu dragosti si o priimești si pri mini cu un bacăș frumos si mă mulțămești. Că fii și mai proștișor, numai si fii bunișor. Si bini v'am găsit sinitos !“

(*Ibidem*, p. 177).

T. Pamfilie

Povestiri și legende

1. — T A R A F Ā R Ā B A T R Ą N I

Intr'o țară de bună samă, cale lungă dela noi, se hotărise tineretile, să omboare pe bâtrâni. Poveste veche... De ce ar mai trăi adică, cei cu băribile albe ? S'au trăit traiul, s'au mâncat malaiul, s'a isprăvit.

Ce? Numai ei știu să dee sfaturi și îndemnări, numai ei îs cu scaun la cap și cu așezare la minte ?

Impăratul, și el Tânăr, lesne dete aspră poruncă. Cine-o ajunge la cinci zeci și atâția de ani... moartea să i se tragă.

Au pierit deci mulți bâtrâni sfătoși și multă înțelepciune s'a petrecut odată cu ei.

Numai un Tânăr mai milos, spune tâmplarea, nu s'a indurat de tatăl său, că-i dădu viața și l-a fost ascuns într'o chivnită, purtându-i de grija.

A trecut după aceea, câtă vreme a fi trecut. „Dumnezeu îu bate cu ciomagul“, grăiau bâtrânilor cu limbă de moarte în acea țară.

S'a iscat dar secetă mare. Uscatu-s'au holdele și nimașurile cîmpurilor, secat-au izvoarele pământului. A fost foamea mare, boliste și rălele curgeau gârlă pe tinerii, ce începeau a cărunți fără vreme.

Toate le-ar fi indurat, cum le-ar fi indurat, dar altul era răul cel mare : omătul se topise, primăvara intrase în țară și ei n'aveau nici un fir de sămânță de aruncat în pământ.

Scotocit-au toate hambarele ce altă dată nu mai încăpeau de mișină, sfaturi lungi făcut-au sfetnicii cu împăratul, dar nu era nici un chip de îndreptat răul cel mare. Si nici de împrumutat n'aveau de unde să împrumute, căci vecinii erau răi. Si toți le erau dușmani. Mare jelenie și groază cuprinse

pe întreg norodul, dela vădică până la opincă, gândindu-se că primăvara a sosit și ei n'au cu ce sămănă ogoarele.

Bătrânul ce era ascuns în chivniță, își vedea mereu feciorul abătut. Intr'o zi îl întreba:

— Feciorul tatii, da' de ce ești așa de îngândurat? Poate t'ă căsunat cineva vre-un rău; poate te-a ajutat vre-o nenorocire? Spune-i tatei toate pe șteau, poate el te va putea ajuta macar cu povățuiala.

Fiul i-a povestit îndată, din fir, în păr, tot năcazul. A stat bătrânul puțin la gând, apoi a grăit:

— De-o camdată nu vei spune nimării nimic; iar când, cele din urmă pale de omăt se vor topi de pe câmpie, tu ia plugul și du-te de ară drumul cat îi înaintea casei tale. Grapă-l apoi și... liniștește-te.

Făcă feciorul precum glăsuiă sfatul bătrânesc și ce să vadă? După o ploiuță repede de primăvară, începând să răsară și grâu și popușoi și orz și ovăz, ba și fasole, și mazăre pe alcurea!..

S'a vestit în toată țara de așa mare minune. Auzi dumneata: să ai de unde culege, când n'ai sămănat?

Se înțelege, auzi și împăratul de aceasta. Degradă porunci să aducă îndată la el pe omul acela. S'a infățoșat deci la dânsul și acel ce era socotit amu de înțeleptul înțeleptilor.

— Cum ai făcut? Ce ai făcut? Cine te-a sfătuit? Îl luă repede la întrebăt împăratul. Zăpăcit de atâtea întrebări și de teamă, nu spuse dintr'odată adevărul. În urmă mărturisi.

— Să-mi aduci pe tătane-tău încoace! porunci împăratul. Fă infățoșat și bătrânni.

— Cum ți-a venit în gând, că în drum se găsește sămânță?

— Apoi Măria ta, căte nu cad în drum, când merge omul cu căruța?

Mosneagul își primi răsplătă împărătească, pentrucă măntuise dela peire o țară întreagă și nici nu mai rămâne vorbă că și fecioru-său fu iertat, că nu-l ucisese.

Apoi ci-că de pe vremea aceea, fraților, nu să mai ucid bătrânnii...

Comunicată de fratele meu, învățător în satul Broșteni-Drăgușeni, după cele auzite în anul 1915 dela moș-Ion Vârlan, în vrăstă de peste 50 de ani, din același sat.

Gh. Gh. Cardas.

2. — TEȚÂNUL

Despre acest munte [care se află pe teritoriul satului Mihalcea, Bucovina] se vorbește foarte mult prin localitățile învecinate...

Așa spune un mit că Tețânul își trage numele de la generalul roman Coecina. Poporul spune despre un împărat *Tăță*.

Alt mit spune că și-ar trage numele de la cuviutele unei mame desperate de răpirea copilului ei prin un vulturn ce-l radicase pe munte. Scăpat prin ciobani, mama apucă din mâinile acestora copilul ce plângea, și spre a-l liniști, îi oferi sănul său cu cuviutele: „*Tăță na, tăță na* (*Teți-na*)”.

O variantă al acestui mit, sună așa: O uriașă de peste Prut se abătuse pe la vecina ei uriașă din Tețân să împrumute sita de cernut faină. Copiul ei rămase dincolo de apă (Prut); căutându-și mama, strigă: „Mamă, unde ești?” Iar maica sa din deal, oferindu-i sinul, îi răspundează: „*Tăță, na... tăță na*” (străinii esprimă *Tețina*). Și de atunci teritoriul de dincolo de-Prut, de la poalele muntelui, se chiamă Mamăești (Mamăeștii vechi și Mămăeștil noi), iar muntele se chiamă Tețân, Teținul, Tețina.

Pe vârful acestui munte se văd încă ruinele unui mare castel de zid masiv... care prin un drum boltit subterau să fi comunicat cu cetatea din care se află încă urme pe o poiană din Lapte-acru, de lângă hotarul Mihălcii...¹

Zaharia Voronca.

Datine și credință

— Când legumele și verdeturile din grădină le mănancă vermi, stropeste-le cu aghiazmă dela Trif, că fug și mor.

— Când în grădină ai chifturițe multe și strică legumele, pune-le furci din loc în lac, Vinerea, și toate fug.

— Când în ziua de Stratenie picură din streșini va fi bun pentru albine.

— Din ziua de Stratenie vulpele să tem să meargă pe gheță.

M. Lupescu

¹ Din *Mihalcea, cu neamurile boerești ce au stăpânit-o*, Cernăuți 1912, p. 7—8.

— OBOLUI —

Prietenilor Revistei „ION CREANGĂ“ pentru strângerea fondului bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poștă și pe numele său în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat poștal 10 lei pe numele : M. LUPE SCU, Administratorul Revistei „Ion Creangă“, la Zorleni, jud. Tutova.

Și îndată va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuar cum și pe cele care vor urma să iasă până la sfârșitul anului. Pot și mai mulți să facă tovărăsie.

* * * * *

Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot dobândi următoarele:

Revista „ION CREANGĂ“ Anul I (lipsă No. 3)	5
II	15
III (lipsă No. 1)	14
IV . . . . . 2)	14
V	15
VI	15
VII (lipsă Noi 9—10)	12
VIII . . . . . 2 numere)	12
IX	15
X	10
XI	15
XII	10

Au apărut :

T. Pamfile — Carte de rugăciuni.

„ *Cartea cântecelor de țard.*

„ *Povestire pe scurt despre Neamul românesc, ed. II*

„ *Cartea povestirilor hazlii.*

Tipărite toate cu litere cirilice.

Prețul unui exemplar 1 leu 25.

Depozitul Chișinău, Str. Mitropolitul Gavril, no. 39
și la toate librăriile românești din Chișinău.

T. PAMFILE

- Iocuri de copii, I* Bucureşti 1906.
" " II 1907.
" " III 1909.
- Carte pentru tineretul de la sale, Bârlad* 1907 (în colab.).
Povestire pe scurt despre neamul românesc, Bârlad 1907. Ed. II, Chişinău 1919.
- Cimilituri româneşti, 1908.*
Graful vremurilor, povestiri, Vălenii-de-munte 1909.
Fefl-frumoşl de-odinloară, Bucureşti 1909.
Industria casnică la Români, Bucureşti 1910.
Sfârşitul lumii, Bârlad 1911.
Sârbătorile de vară la Români, Bucureşti 1911.
Firişoare de aur, povestiri şi legende din popor, Bucureşti 1911.
Culegere de Colinde, Cântece de stea, Vicleeme, Sorcove şi Plu-guşoare, Bucureşti 1912.
Boli şi leacuri la oameni, vite şi păsări, Bucureşti 1912.
Culegere de ghicitori româneşti, Bucureşti 1912.
Cântece de sără, I Bucureşti 1912.
" " II (sub tipar).
Cartea cântecelor de sără, Chişinău 1919.
Agricultura la Români, Bucureşti 1913.
Povestea lumii de demult, Bucureşti 1913.
Sârbătorile de toamnă şi postul Crăciunului, Bucureşti 1914.
Un tăciune şi-un cărbune.., Bucureşti 1914.
Crăciunul, Bucureşti 1914.
Cromatica poporului român, Bucureşti 1914 (în colab.).
Diavolul învăđitor al lumii, Bucureşti 1914.
Insemnări cu privire la moşia, satul şi biserică de la Strâmba, din jud. Tutova, Bârlad 1915.
Insemnări cu privire la aşezarea preistorică de la Strâmba din jud. Tutova, Bârlad 1915 (în colab.).
Cerul şi podoabele lui, Bucureşti 1915.
Văzduhul, Bucureşti 1916.
Mitologie românească : I. Duşmani şi prieteni ai omului, Bucureşti 1916.
Mitologie românească : II Comorile, Bucureşti 1916.
Cartea de rugăciuni, Chişinău 1919.
Cartea povestirilor hazlii, Chişinău 1919.
Pagini vechi de vlaică moldovenească (trăd. din nemăşte), Chişinău 1919.
Mănuşchiu nou de povestiri populare cu privire la Ştefan cel Mare, Chişinău 1919.

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară.

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA

T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 15 lei
În străinătate 20 „

ADMINISTRAȚIA

M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

INTEMEETORI: P. S. Arhieereu Iacob Bârlădeanu, St. Capsa, G. A. Cosmo-N. J. Dumitrișcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum. P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, G. T.-Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea. Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

CASA ȘI NEAMURILE LUI ION CREANGĂ DIN HUMULEȘTI¹

In vara anului trecut vedeam pentru înțâia dată casa din Humulești, în care se născuse și copilărise Ion Creangă, și în care frăia mătușa Ileana, sora povestitorului, cu o altă soră, Maria, cu fiica și ginerile ucesteia și gloata nepoților.

Casa, firește, nu și-a mai putut păstra înfățișarea de pe la 1850, cu bârnele ce se încrucisau la cheoloare, cu vatra, cu cuporul, cu lajă veche. Acoperișul înnoit a putreziat iarăși pe-alocurea și cheotorile,—pe cari mi le-arată o pictură de acum zece ani, ce voiu reproduce-o cândva,—au fost rătezate; fereasta de cătră răsărit a fost lărgită și în afară de ușa din față, totul a fost încolo prefăcut. Rămasă în vechile-i dimensiuni, casa aceasă, pe cari unii o numesc «bujdeucă» luând drept cea din Tâcău, pare să fi fost una de mâna întâi, a unor fruntași cum au și fost cu adevărat Ștefan al lui Petre Ciubolarul și Zmaranda, părinții lui Ion Creangă.

In păretele de cătră răsărit se află bălțută o lespede de marmură neagră care poartă o însemnare: «Aci se născu și petrecu anii copilariei Ion Creangă, 1837 — 1889». Indemnul, după cum ni se spune, e al unor studenți, «din colo, de departe».

Mătușa Ileana mi-arată singurile locuri cari se mai păstrează de pe vremea lui «Ion». Lajă de stejar greu, pe care moda a

¹ Chipurile celor două surori ale lui Ion Creangă, și lucrurile vechi din casa bâtrânească, s'au dat în no, care încheea anul trecut al revistei noastre

scos-o din nuntru, de lângă părești și pe care ploile n'au puștuit-o încă puțrezi, acolo unde se află, în grădină, în marginea popușoilor; în lăja se văd sfredeliturile unde cei din casă, împreună cu Ion Torcălău, așezau cozile fușalăilor. O masă veche, grea, asemenei de stejar, se umbrește veșnic sub poalele unui măr; Roata de tors, fușalăii și... popul hornului, strujit cu măestrie, pe după cari Ion, cu frații și surorile lui, se jucau cu mâtele. Încolo, nimic, în afară de amintirile îndepărțate, cari, se înțelege, în mijlocul celor mai grele nevoi, nu pot aduce nici o mânădere blestetă bătrâne...

Aflu în treacăt, că este vorba să se răscumpere această casă spre a fi preșăcuță în biblioteca sătească, și în schimbul ei să se înalte celor ce-o stăpânesc, o alta, al căreia lemn s'ar fi și dăruit dintr-o pădure regală... Dar mătușa Illeana are altă soluție. „Îi bine și aşa, cum ne-a spus și ne-au făgăduit atâja domni, dar mai degrabă ar fi bine să se dreagă acoperișul acesteia, că plouă...” Înțelegătoarea mătușă Illeana, șiie bine cine-a fost și cine trebuie să rămâie fratele ei Ion, pentru Țară, dar înaintea acestui interes, foarle mare, nu-și poate ascunde îngrijorarea pentru fiica și ginerile surorii sale Maria, pentru nepoții acestei surori mai mari, cum și pentru însăși această soră Maria, pe cari cu greu pot ca s'o văd, bogată de-o dinloară, madam' Pastilă din Tecuci, o bună cunoștință a familiei mele.

*

La 18 Decembrie trecut, primesc din partea d-lui Zahiu Grigoriu, magistrat în Războeni-Neamț, următoarele șiruri:

„Cel ce vă scrie acestea, ca nepot, are durerea să vă comunică știrea morții surorii lui Ion Creangă. Illeana, cea mai mică dintre surorile lui, singura rămasă în viață, căci soră ei mai mare Maria, pe care ați cunoscut-o astă-vară, a murit și ea cu trei săptămâni înaintea surorii ei mai mici. Înmormântarea a fost Marți 16 Decembrie...”

T. Pamfile

In amintirea studentului Ioan Preuțescu.

O datorie de piețele pentru sufletul ales al studentului teolog Ioan Preuțescu, amintit într-o scurtă notiță, dăunăzi, că a căzut răpus de lăpusul exantematic, ni impune să adăogăm următoarele :

Era de loc din Bălătești (Neamț), fiul preotului de acolo.

La școala de preoți din Iași a făcut parte dintr-o generație fericită, care se pregălia dela sine, cu nespusă nădejde pentru viitor, în ideile și simțirile naționale, de libile înțelegerătoare pentru popor.

Așa că, dacă «Neamul Românesc pentru popor» era scris aproape în totul de siminariști ieșeni, e bine să se știe că printre ei lucra cu dor nespus Ioan Preușescu, — viitorul student teolog entuziașt, care, singurul, nu se sfia a se duce la Universitate în portul național dela Bălțătești.

La «Ion Creangă» din Bârlad, se putea oare să lipsească, făcând culegeri, lângări și vioiu prieții al sătenilor? În același ceată de siminariști «populari» entuziaști, Preușescu lucra cu neastămpăr, plănuia cu patimă, istorisla, îmbărbăta. Il găsală la orice instituții culturale din București. La Dorohoi venia ca să lăcrămeze de vestirea crezului nou, de amintirea lucrului nostru pentru literatura populară, de ceea ce ar trebui să facem. A fost înfruparea studentului român ce nă va trebui loideaua.

Dragi prieteni dela «Neamul Românesc pentru popor» și dela «Ion Creangă», vărsați o lacrimă și pe mormântul lui Ioan Preușescu, în amintirea jefelor lui! ¹.

Pr. D. Furțună

**Penru ce frajili călugări, cari păzesc via mănăstirii,
nu trebuie să guste din struguri înainte de praz-
nicul Schimbării la față a Domnului.**

Din Tipiconul de Iași din 1816 p. 548.

«A ști ni să cuvine, cum că predanie avem de la sfintii părinți, de la mântuitorul acesta prazd. al schimbării la față. A mâncă struguri, unde să astă. Carii aducându-se în biserică și înainte puindu-să, după rugăciunea amvolului, eşind preotul cu cadelniță, și cădindu-i. Ceteaște asupra lor rugăciunea cea pentru blagoslovia strugurilor. Si să împărțesc la masa frajilor.

Iar unde nu să astă struguri, în locul acestora faguri, de miare și miare, să pun înainte și asemenea blagoslovindu-se să împărțesc la masă frajilor. *Îa aminte că deacă cineva din frajii va mâncă struguri mai năințe de un praznic ca acesta. A-*

---

¹ Din *Neamul Românesc*, XII (9 April 1917).

cesia cerlarea ne ascultări să o primească și să nu guste struguri peste foală luna lui August. Ca unul ce porunca tipicului o au trecut cu vederea. Ca de la aceasta să se înveașe și celalăii a să supune tipicului slinșilor părini. Si această cerlare să face și fraților celor ce păzesc viile.»

Pr. C. Bobulescu

PLUGUȘOARE ¹

25.—Aho! ho, ho! ho, hoo!
 Buna vremea găzdă bună,
 Stați pe loc cu vorbă bună
 Și ascultați din când în când,
 Ochil la fereastră aruncând
 Și să fiu lu la fereastră
 Nevestă, nevestă.

Indemnați, flăcăi!
 Hăi! Hăi!

Dol plugari stăteau pe-o coastă
 Lâng'o blană de fereastră,
 S'auzea din când în când
 Glas de clopoț răsunând,
 Căci plugarii se jaluiau,
 Că guvernul li jupea
 Să le dele taxiă,
 Și s'au luat și el prin sat,
 Ca s'apuce de'ncasat,
 Căci îs grele lămpurile
 S'au gălit căștigurile.
 Mânași, băeșii!

Hăi! Hăi!

Și de nu ne dași plată fru-
 [moasă],
 Ne ducem la altă casă,
 Casă din vechime-aleasă
 Din lemne de plop cloplită,
 Cu boele 'mpistruită

Cu ușa de răgoz,
 Bate vântul și-o dă jos,
 Cu păreșii de urzică
 Bate vântul și mi-i strică.
 Ia-n mai tragești, feciorași
 Hăi! Hăi!

Iarna grea, omătul mare,
 Rău de omul cel ce n'are,
 Iar de noi li foarte bine,
 Că vine zlua de mâne;
 Noi de-așear' am căștigat,
 O avere de'mpărat.
 S'un ban foarfe bănos,
 Ca să luăm contractul
 Lui conu Ghîșă Sângios ¹,
 Să pun mâna pe avere
 Să scap iuse la putere,
 Căci li rău de mine frate
 Înlătura mi se zbate
 Tot de chin și de năcaz
 După vremurile de-az',
 Căci a venit vremea de-apoi
 Să s'ucidă pentr'un popșoi.

Mânași, flăcăi!

Hăi! Hăi!

Te mai împinge păcatu
 Și cu necurătu

¹ Saint-Georges, boer răposat, de
 prin pările noastre.

De mai pici pe ghiașă,
 Val de bleata viață !
 Pingelele mi s'au ros
 Deși 's înfoarce pe dos ;
 Călcăile mi-s bune.
 Că's puse 'ntr'o Lune.
 Merg pe drumurile
 Plin țs de durere,
 Pământ n'am un petec
 Parc' aş fi bezmețec ;
 Merg din casă 'n casă
 Cul de mine 'i pasă ?
 Așl ară măcar o falce
 Să mai am parte de pace
 Dar pacea s'a depărtaf,
 De oameni s'a 'nstrăinaf...
 la-n mai fragești, flăcăi !
 Hăi ! Hăi !

De urat am mai ură,
 Dar ne temem c'om însera,
 Căci drumurile ni's deparate
 Și cărările 'ncurcate
 Noi am venit să vă urăm,
 Câte-un galbău să vă luăm.
 Să trăiști muști ani și buni
 Cu credința din străbuni,
 Iar ziua lui sfântu Vasile
 Să vă fie tot de bine,
 De-acum până'n veșnice !

Ahohohooo..!

Auzili dela Ioan Săvescu, Hanțăști-Dorohoi.

Pr. N. V. Hodoroabă

26.—Stejărel cu coaja groasă
 Fata mamei cea frumoasă,
 Ce făcea, ce dirigea
 Treaba înainte-i mergea,
 Ea făcea un malalou două
 Și bors într'o oală nouă.
 Fuga la plugari alerga
 Doamne-ajută că le da.

Plugul badii s'a pe loc
 Și ara fetei busuloc,
 Până soarele a răsărît
 Busulocu felei a încolțit,
 Până soarele a aslințit
 Busulocu fetei a 'nflorit.
 Mânași băești ! hăi !
 Ș'o venit o copilișă
 Să-l dau și el o steblușă,
 — Copilișă, copilișă,
 Pentru tine n'am steblușă,
 C'am să dau la flăcăi făr' de
 [mușlașă
 Ce se 'nvașă a strâng'e'n brașă,
 Și sărută cu dulceașă.
 Ș'am pus șaua pe doi cai
 Ș'am plecat în jos la raiu,
 La ușa raiului când am ajuns
 Am îngenunchiat, ușa s'a
 [deschis

In ralu am intrat,
 Singur eu m'am bucurat.
 Am văzut mesele, înlinse
 Și făclile aprinse,
 Ș'am plecat în jos la iad.
 La ușa iadului când am ajuns,
 Ușa iadului mi s'a deschis,
 In iad când am intrat
 Copil nebotezași
 Sub talpa iadului aruncași.
 M'am uitat la o scrije
 Ș'am văzut și mândra mea,
 Dolsprezece mi-o înhamă
 Dolsprezece mi-o mustre,
 Două spre zece dimeril de
 [jratec li da

Pe s'fămâna le mâncă.
 Mândro mândrușa mea.
 Eu te rog să-mi spui curat
 Căști voinici te-o sărutat ?!
 — Numai doi cu clorapi noi,
 Iar celalăi-s după oi,
 Cu trișcuța prin zăvolu.

Din Varlu-Câmpulul.

D. Urzică

POVESTIRI ȘI LEGENDE¹

470.—Banii, cinstea și țiganul.

Cică era în vremea, când umbila Dumnezeu pe pământ. Și umbilând el aşa peici pe colo, ajunge mergând pe drum, un țigan.

- Da 'ncotro mergi, măi creșline?
- Ia la muncă mă duc și eu, unde-oi găsi, răspunde țiganul.
- Nu măi luă și pe mine'n foărăsie, că tot pentru muncă is pornit și eu, zice Dumnezeu?
- Ba cum de nu, face țiganul bucuros, și-au pornit împreună, la drum.

— După o bucată bună de cale, Dumnezeu și spune tovarășului, că tare se simte moleșit și că s'ar odihni oleacă. Țiganul, nu s'a pus nicăi el de pricină, când li vorba de odihnă. Pensemne cât de cădură, cât de oboseală, l-a furat somnul pe Dumnezeu și-a adormit.

De țigan n'apucase a se prinde somnul. Și dacă a văzut că moșneagul doarme, s'a apucat să-i scocească prin traistă, în care a găsit o bucată mare de mămăligă și-un boț de brânză. S'a pus *maramoiul* și-a mâncat tot, apoi s'a așezat să doarmă și el o leacă ca tot sătulul.

Numa iacă se scoală Dumnezeu și prinde-a *bâjbâi* prin traistă, că-i era foame.

Dar traista era scufurată parcă anume!

Prinde a-l zgâlțit de sur luc, Dumnezeu, pe țigan, și-l întreabă:

- Da cine mi-o mâncat mămăliga și brânza din traistă bre?
- Habar n'am zice țiganul, că și eu am *așipit* oleacă.
- Bre! Da gospodar om a fost și asta care mi-o mâncat *lainul*, că și traista a sculurat-o.

Ei, de-acu să mergem, zice Dumnezeu, că ne-am odihnit tare bine. Și s'a pornit amândoi la drum și au mers până într'un loc unde aveau de trecut un pod peste o apă cam adâncă.

Pe când treceau el pe pod, Dumnezeu a făcut de săa rupt podul. Dumnezeu, a înțotat repede și a eșit la mal. Țiganul răcnea cât ce putea: sari și că m'a nec! Dumnezeu de colo de pe

¹ La numărul 377 de povestiri an. IX, p. 227, a se adăuga 76 cuprinse în an. X (p. 5—97) și 6 (p. 101—106) an. II din an. XII (p. 6—9, 18—25, 106—8) adică 377+92=469.

mal și zice : Dacă mi spui cine mi-a mâncaț măliga și brânza, din tralstă, eu te scot la mal.

Țiganul, cu toate că vedea cu ochii că se prăpădește dar el, spune că nu știe. Dacă vede aşa, Dumnezeu, și dă mâna de ajutor și-l scoale pe țigan la mal ; apoi pornesc amândoi mai departe la drum. Cum mergeau ei aşa, numai iaca scoate Dumnezeu o comoară în cale !

— Halal ! zice țiganul. Cu asta am scapat de muncă și tu și eu. Amândoi am găsit-o, amândoi s-o împărțim frătește. — Tu, zice, țiganu împărțește, și eu am să aleg.

Dumnezeu a început să împărțească conoara, și a desfăcăto-o în trei. Apoi îndeamnă pe țigan să-și aleagă pe care vrea.

— Dar văd că făcuși trei părți mă verel ! Pentru cine una, brel !

Dumnezeu îi spune : — Una pentru mine, una pentru tine și una pentru cel care mi-o mâncaț mămăliga și brânza din tralstă.

Țiganul, zice de colo grăbit : — Apoi eu am mâncaț și pe una și pe alta :

— Ei dacă tu ai mâncaț, ai făi să fie și banii, dar ascultă ce zic eu : Bani să ai și tu, și foști țiganii din lume, dar cinstie, ba.

V. B. Tîrîca

471.—Chinul mămăligei.

Când s-au înfășăsat la Dumnezeu, toate lucrurile de pe pământ, (căci atunci și ele se mișcau) ca să primească porunci și ca să-și spue fiecare necazul, ci că ar fi venit în fața tronului sfânt și mămăliga. Si cu glas jălnic și-a povestit chinul.

— Înlăi ară și în pământul răscolit, mă samănă.

— Știiu, zise Dumnezeu.

— Pe urmă grăpă peste mine și după ce răsar, mă prășește de două ori !

— Știiu, grăi Dumnezu.

— Pe urmă mă lasă să cresc și să mă coc și după ce m'am copl bine, mă tale și mă aduce acasă.

— Știiu, făcu Dumnezeu.

— După aceea mă curăță de strujăni, mă face grăunțe, desfăcându-mă de ciucălău, grăunțele le vânjură și le duce la moară, unde mă preface în făină.

— Știiu, zise Atotputernicul.

— Din făină, înă amestecă cu apă fierbință ameștecală cu

sare, mă mai lasă să fierb o bucată și apoi mă învârte cu un băt până mă face boț.

— Știu, zise Aloștilorul.

— Apoi mă răstoarnă pe un fund și iar mă lăe cu o așașoară.

— Știu, grăi Dumnezeu.

— După ce mă lăe, sfărși de spus mămăliga, mă pune pe foc și mă prăjește.

— Apoi asta nu o știu, vorbi Dumnezeu, supărat de cele auzile.

Și de aceea spun bătrânilii, că-l păcat să prăjim mămăliga !

472.—Feciorul de împărat și soarele.

Să poveștește, că în vremea veche, era un fecior de împărat, care de câte ori să scula dimineața, după ce să spăla și să îmbrăca, eșia afară și îndreptându-se spre Răsărit, zicea către soare :

— Buna dimineața, sfinte soare !

Soarele îl răspundea :

— Iți mulțămesc, împărat ca foști împăraști !

Fiului de împărat tare bine îl părea la auzul răspunsului dat de soare și de aceia făcu cătră sine întruna din zile :

— Nu sunt împărat și sfântul soare foluși mă face împărat da' Ian să mă însor, să văd cum are să mai zică !

Și s'a însurat odrasla de împărat. După nună, aducându-și aminte de obiceiul lui vechi, Tânărul ești iar în răsăritul soarelui și grăi cătră acesta :

— Buna dimineața, sfinte soare !

— Iți mulțămesc, gospodar ca foști gospodarii !

Mladisei de împarat, auzind vorbele astea, nu i-a părut de loc bine și mânilndu-se și-a alungat îndaia împărăteasa.

Rămânând singur, cum a fosă și mai înainte iar să sculă de dimineață și dădū buna dimineața soarelui.

Acesla îl răspunse, fulburându-și strălucirea razelor :

— Iți mulțumesc, mascaraua mascaralelor !...

Auzile prin vara anului 1915 de la cumătru Năstasă Crețu din Broșteni-Drăgușeni jud. Suceava.

Gh. Gh. Cardaș

473.—Iezerul sau lacul Dorohoiului.

Poporul crede că în vremi senine și liniștile de vară, pe la miez de noapte, se aud uneori eșind din lac glasuri de fe-

mel și că, o cruce se vede în mijlocul lacului, când scăde apa. Multă vreme nu s'a știut, ce să fie, până când un îndrăzneț boer anume Condea, s'a hotărât să pătrundă ascunsă lâină a lezerului.

Așa, el a dat poruncă oamenilor să gălească năvoade mari, și într-o bună dimineață, după ce a dat sărindare pela biserici și a pus pe preoți să facă sfintirea apel, a întărit năvoadele în lac.

Oameni sdrazeni purtau năvoadele, cări, după ce au dat de fund, au stat acolo, încât abea le mai urneau din loc, căci părea, că ceva foară greu se prinsese de năvoade. Undele încep să fiarbă, mugesc însiorător; își privitorii de pe șârmurile lacului fug însășimântați, numai Condea să nemîșcat și pecarii frag greu suflând. În sfârșit ce era? La suprafața apei ieșă că se înfășează o fecioară frumoasă, cu părul negru, umed, cu față searbădă dar senină, stând pe luciul apel, și, îndreptându-și voloșii ochil finți la Condea, deschise gura sa și grăi astfel:

— Mare noroc ai avut tu, Condea, de nu te-au înghiștit apele lezerului, cum a înghiștit pe își cei ce s-au îspitit să-i afle lâină. Norocul tău, însă, și s-a tras de la două lucruri.

Întâi fiindcă ai început cu ajutorul lui Dumnezeu și al doilea, fiindcă în trupul tău curge sânge de al strămoșilor mei. Iață și povestea locului după care umblând, și-ai pus vlașa în pericol: Pe locul unde se află lezerul, era în vremile vechi un schit de călugărițe, care părăsise lumea cu toate deșertăciunile ei și adunându-se în jurul schitului jurară că nu-l vor lăsa nici odată. Prin prejurul schitului se întindeau păduri dese, prin care nici odată nu calcase picior de bărbat. Când într-o bună dimineață, ne pomenirăm cu vre'o câteva fete tremurând de groază, căutându-și adăpost în schitul nostru. Ele ne spuse, că în țară au năvălitt dușmanii și că au prefăcut orașele și satele în cenușă.

Dintre oameni, unii au scăpat la munți, iar alii au căzut în robie. Dacă auzirăm noi de atâta jale pe biata țară, fare mult ne îngrozirăm și îndață ne strânserăm la rugăciune în biserică. De-abea ne adunaserăm, când auzirăm tropote de cai și sunete de arme îndreptându-se spre schitul nostru; toate rămaserăm ca împetrile, plonindu-ne nădejdea numal la Dumnezeu. Ce să întâmplat nu mai știm; destul că a douazi de dimineață, razele soarelui ne-au luminat fața, dar ochiul nostru, în loc să

vadă pământ, vedea numai apă încoiro se întorcea. Vil suntem noi de atunci și vîi ne păstrează Dumnezeu până în ziua învierii de apoi; iar ceea ce auziști voi în nopțile senine și liniștile sunt rugăciunile noastre făcute pe vechi ceasloave la razele duioase ale lunei.

Acesea zicând, se scufundă în undă, care mult bolborosiră și făcură spume în urma ei.¹

Petre Gh. Stoica

474.—Băișu.

Dincolo de Dealul-Mare calea trece pe lângă comunele Luncoiu, Luncoiu de jos se află în stânga, iar Luncoiu de sus rămâne în dreapta; tot pe partea dreapta se află în hotarul Luncoiului de sus, un deal conic (țuguiat), numit *Dealul Felei*. Numele acesta și-l are de la o înămplare, ce s'a petrecut aici. La poalele dealului au fost odinioară o crâșmă. Se spune, că cu prilejul unei nedeie, un fecior volnic, îndrăgostit de o frumoasă fată, s'a prins pe rămășag cu alii tovarăși de al săi, că va duce în brațe pe iubita sa până sus pe vârful dealului. Și a dus-o în vânjoasele sale brațe, dar pe când a ajuns sus pe culme la ţinta dorită, a ameșit, pe loc î s'a slins viața: Din acel ceas dealului i s'a dat numele cel poartă în ziua de azi.

475.—Criscior.

Spre miază noapte-apus de la Criscior, vecinătatea Bradului, nu departe de țărmul drept al Crișului, se află un deal cu numele *Bunei*, care se extinde până la hotarul comunei Zdrapți. Partea de către apus a lui se numește «Cornul Buneiului». Numele dealului se aduce în legătură cu o înămplare miraculoasă ce s'a petrecut în vremurile vechi în „Cornul Buneiului”. Se spune adică, că un om bătrân, păscându-și oile pe aici, deodată a găsit într-o stâncă o deschizătură adâncă, în forma unei stolne, iar înăuntru ce să vază? Erau, mă rog, comori și bogății de petre neslimate, de-și luau vederea cu strălucirea lor. Amăgit de această vedenie, bătrânul a intrat în gaură, dar a pășit-o, căci stâncă s'a închis și a rămas închisă 7 ani de zile. Era adică stâncă fermecată, de numai la 7 ani se deschidea odată. Atunci a eşit bătrânu încărcat de multe bunătăți și în mâna cu o lingură mare de aur. Lui însă î s-au părut cei 7 ani numai

¹ Această bucată a mai fost publicată și într-o carte de ceteire.

cât e o clipă, căci îndată ce a eșit la lumina zilei, umbără să-și alle oile.

Dar de unde să mai dea de ol după o vreme de 7 ani? În urmă merse în sat, unde a aflat multe schimbări; casa și era pustie, iar oamenii se mirau de el, căci foșii îl credeau mort de mult, perit fără de urmă. Bătrânul a mai trăit încă mulți ani și la moarte a lăsat o avere mare. Era, mă rog, o avere ce o scoase din sânul pământului. Se zice că de alunci i s-a dat dealului numele de *Bunaeni*, care adică conține înăuntrul său multe bunătăți și poporul e de credință că în el se află comori ascunse.

Această tradiție, cu mici variații, o aflăm în mai multe părți ale Ardealului; poporul leagă înșâmplarea de slânci cu peșteri, iar la Crisclor, precum vedem, s'a dat nume unui deal pe urmele tradiției.

S. Moldovan

VORBE ADÂNCI¹.

1725--1738.

- Taranul nu știe ce-i șofranu, da' nici târgoveșul ce-i pădureșul, cum îl arătă țaranul cu bășul.
- Amărâtă-i viața calcului, când îl bate vântu fraista.
- Femeia care-i cuminte, și mai mare de cât uu bărbat.
- Da stai oleacă moșule, că doar nu stai în baltă [unui grăbit].
- Să dîres ca sărbușca, cu două ouă de prepeliță.
- Să ţine de mine, ca chioara lui Calău.
- Vorbește drept, ca glupâneasa cea chioară.
- Calul să nu-l crezi, că nu te-a lovi, și cânele că nu te-a mușcă.
- Fudulia șăde'n strana măturii.
- Fudulia-i bucate gata: când vrei să mânânci, alunci n'al ce.
- Să dai tot, numai sărac să nu te laști.
- Pentru' un boț de mămăligă, râde prostu de se strică.
- Iarna-i colț de iad și vara colț de rai.
- Cât sue iarna năboiu, sue și vara puhoiu.

Gh. Gh. Cardaș

¹. La No. 1692--1690 (an. IX, p. 153) să se adauge 12 (an. X p. 108) și 23 (an XII, p. 12) 1724.

C A N T E C E ¹.

2464.—Foae verde trei susai,
 Tinerele mă însurai,
 Tinerele și luai
 D'o sușă cincizeci de ai,
 Dințil'n gură slau cunună
 Ca parii de la grădină,
 Fără șapte, nu sunt opt,
 Măsele n'are de loc.
 Subțirică ca sobă,
 Dreaptă ca cobilișă,
 Rumenă ca ciuperca,
 Sprâncenată ca livgă,
 De bărbată, e bărbată,
 Numai îi trebuie-argată.
 De-i pomenești de darac,
 Sare și ia lumea'n cap.
 De-i pomenești de argeă,
 Parcă întră dracu'n ea.
 Când îi pomenești de furcă
 Trage pătura, se culcă,
 Se învelește cu sacul
 Și doarme, pân'o ia dracul.
 Foale verde, foale lată
 Venii seara de la sapă
 Ostenit și plin de apă;
 Găsii loanta stând în casă.
 Și iar verde de sulfină
 Iși luă hârdău 'n mâna,
 Pleacă la vaci în obor:
 Ele fug de se omor.
 Rămase-un vișel bălățaf
 Șăla sări pește gard
 Nea, nea, nea, Priene, nea !

Că nu este boala ta,
 Și e nevesica mea,
 Ce mi-a dat' soacră-mea !
 Foicica florilor,
 Iubliu fruntea fetelor
 Lualu ciulul berzelor.

2465. — Foae verde de aglică
 . . . 'n lege de furnică.
 Lighioae mișnică,
 Cum stricași frunza de mică
 N'o lăsași să odrăzlească,
 Voînicel s'adăpostească.

2466.—Foale verde bob năut,
 Unde-aуз pe cer lunând
 Și la balta fulgerând,
 Ploaia 'n codru răpăind,
 Care 'n străgălie bălând,
 Negustori la târg mergând ;
 Negustori bucureșleni,
 Trec la târg la Răureni,
 Să-și petreacă mărsile,
 Să-și umple chisellile ¹.
 Unde aуз cucul cânfând,
 Chiseluța zârnăind,
 Inema 'n mine bălând,
 Ca 'ntr'un pușor de lup,
 Să casc gura să-l imbuc !

2467. — Foale verde și-o laleă
 D' aci pân' la mândra mea,
 Nu e deal, nu e vălcă.
 Numai cărăruia mea :

¹ La ro. 2485 (an. IX, p. 249) să se adauge 28 (an. XI, p. 9—11, 29—31, și 50)=2463.

¹ Chisellă=Pungă de piele, lungă ca de un cot. În vremile vechi în ea pungă țineau negustorii banii. Mai erau chisele pentru ținut tutunul. Cele de tutun se făceau și din băștet de porc.

A crescut iarba pe ea.
 Iarba crește, eu o zmulg,
 La pulcușă tot mă duc.
 Foale verde pălămidă,
 Pulca neîchil cea dorită,
 Când erai a mea iubită,
 'Ti-era casa zugrăvită.
 Bătălura pardosită
 Cu var și cu cărămidă.
 Și iar verde trei coștrei
 Dar acum de când nu vrei,
 Și iar verde trei susai,
 Pare 'mi casa grajd de cai
 Bătălura mucegal.
 — Mucegal mucegăios,
 Ce ești, neică, mânișos ?
 Mucegal aprinde-le,
 Neică, desmânie-le !

2468.— Foale verde de trei [zlonți]

Măriușo dintră băili,
 Na la neica trei carbonji,
 Și nu te lubi cu foști !
 — Foale verde trei coștrei,
 Nu-mi trebuie banii tăi,
 Că banii se cheltuesc
 Cu vecinii mă 'nvrajbesc !

2469.— Măriușo din Mizil
 Cu cămașa numai fir,
 Dela mână până col,
 Se uită Mizilul tot ;
 Dela col și până la mână,
 Numai firicel și sărmă.
 Măriușo, Mărioară,
 Căci n'ai lindă și cămară,
 Și bordejui din curte-afară,
 Sa mă găzduiesc și diseaiă.
 — Am și lindă și bordelu

Să găzduesc și doi și trei,
 Numai să fie d'ai mel.

2470.— Foale verde bob năut
 De când maica m'a făcut
 Ibovnică n'am avut ;
 Dar aseară 'ntr'un ianat,
 Trel de-odață am căpătat :
 Una 'n deal, una în vale,
 Și una'n capul satului.
 A din capul satului
 E copila dracului,
 Mă spuse bărbatului.
 Și iar verde și-o măslină.
 Pentru-o gură de copilă
 Mi-a cerut despăgubire,
 Un galben și două lire.
 Și iar verde salbă moale,
 A din vale-i ca o floare,
 Dar în gură ce mai are ?
 Rahat și cu scorțișoare.

2471.— Marișico le la munte,
 Ce-ai lăsat părul pe frunte
 Că și-a eșit vorbe multe,
 — Vorbe multe și ponoase,
 Las' să-mi lasă, că nu-mi pasă,
 M'a făcut malca frumoasă,
 Să iubesc zapci de plasă,
 Scrisorii de la masă,
 Logofeși făr' de muslașă,
 Când se 'nvașa strâng-e'n brață
 Și sărușă cu dulceașă !

2472.— Și iar verde foi mărunte
 Ferește-mă, Doamne sfinte,
 De grădina cu cucute,
 De-omul cu ibonici multe !
 Până se duce la toale,
 Trece-o noapte jumătate,
 Până vine și la mine,
 Se luminează mai bine.

2473.—Și iar verde foi de
[prund,
Tot mă uit, puică, mă uit,
Ti-lau sama cu deamărunt,
Din creștet până'n pământ;
Ochil tăi plătește mult,
Ochii și sprâncenile.
Gura și cu buzele
Care 'mi mânca zilele!

2474.—Cât voiu fi și-oliu mai
[trai
Fată mare n'oliu iubl ;
Fata mare se mărită,
Rămăi cu înima frîptă,
Și-oi iubi d-o nevestă
Că-i dragostea 'n mâna mea,
Și d'oi da de vre-o beleă
Plătesc gloabă și-oliu scăpă,
Bătaia de d-asupra.

2475.—Foale verde de năut
Mărgărit verde'n florit,
Cine mi te-a ciulpavit ?
Fete mari la târg trecând,
Nevestele la iubit
Sârboacele la prășit.

2476.—Foale verde frej susal,
Mândrulijă de pe plai,
Of ! ce gură dulce ai,
Numai neichii să o dai,
Că e colișor de rai ;
Și ai ochi de îngeraș
Ce se uită drăgălaș.
Drăgălaș s'apoi pizmaș !

2477.—Și iar verde mărcine
Du-mă, Doamne, tot pe bine
Ca să nu mor ca un câine !
Și iar verde avrămeasă
Să mor la maica acasă,
Să-mi văz mândrușa frumoasă
Cum m'așteaptă bucuroasă,
Să-mi dea gurișă, că-mi pasă.
Și iar verde și-o crăișă
Să ești, puică, la porțișă,
Să-i dai lui nelca gurișă !
Și iar verde s'un mohor
Să vli, neică, la pridvor,
Să-mi dai apșoară, că mor !
Din jud. Ialomița.

Dobre V. Ștefănescu

GLUME, JÂTHI, TACLALE.

435.—Badi-Ion-Badi-Vasile

- Di undi vii «Badi-Ion-Badi Vasâli»?
- Di pi ceia lume jupâne l..
- Da' ci vești măi aduci dipi acolî Badi-Ion-Badi-Vasili ?
Tali neu cl măi faci ?.. Are civă bani dl chiltulalî ?..
- Stă giupâne, în poartă raiului și vinde chiperi din coarja basionului.
- Vinî lî mini Badi-Ion-Badi-Vasili să-și dau u mli di lei ca

^{1.} La no. 421 (an. IX, p. 351) să se adaoge 11 (an. XII p. 12—16) și 2 [ibidem p. 31—32] — 434.

și duci tați și albi dî chelulali și și poașă și și apuci dija dî u nighisirli măi mari.

436.—Vaca și vișelul.

— Badi-Ion-Badi-Vasâlă n'ai vuzut pî gâlbînusu miu : amuș alb, amuș negră, cu hop ūp, ūp după eli și c'un tinghi-linghi la ghîl ?...

437.—Jidau la stână

Odată că un jidau s'a fost tocmit la un boer, ca un fel de prisfav la stână. Slujba lui eră să vle în flectare săptămână și să obliciască cum merge rânduiala stânei. Dar el în totdeauna când venea la oi avea frică mare de un dulău care lătră a boallii și gros. Ciobanul o bagă în seamă tremurătura jidauului și înfr'o zi se apucă el și ascund cânele cu pricină.

Când vine jupânuș, mult să miră el că nu mai aude pe dulăul care îl bagă în spărilești, și întreabă :

— Da undi nă chinilli cila mari, mol ?

— Care giupâne, întreabă ciobanul prefațându-se că nu știu nimica.

— Aclali mari dî făt, mol...

— Care omule ? mai săcură odată ciobanul.

— Aclali carl lătră: hom, hom, hom !...

438.—Dudl'n Idi

Să povistescă că odată s'au fost bătuți doi jidani, aşa de fare încât a mers treaba până la judecată. Pe jidani, uitai să vă spui, îi chema : pe unul Dudl și pe unul Idi.

La tribunal, judecătorul întreabă pe marilor :

— Cum a fost măi ? spune !.

— Apoi și trăiști Domnului giudicător, iussi cum u fost : măi înțâi Dudl a dat unu în Idi și Idi a dat unu și il în Dudl, și apoi u început : Dudl'n Idi, Idi'n Dudl, Dudl'n Idi, Idi'n dudl... zise marforul evreu repede:

439.—Jidau care bate ca doi câini

Ce-i trăsnește prin minte unui jidau ?: să se tocmească și el cioban la un boer. Jidau, cioban? vești zice, cam rar lucru, mai ales că slâna nu-i depară de «pudure»? Da pe semne că Ițic al nosiru, căci aşa-l chemă pe jidau, eră frate cu Herșcu, cel ce-a murit de «frichi» în fundul cărușii când s'a întâlnit cu ceata de «tulhuroi» pe drumul deia «Duruhoi», — de să arătat aşa de voinicos.

Și cum păștea el oile pe un pripor de dești, cu gluga în spate și cu bâta în mână, numai lată că vine «berbecele din pădure» și se dă pe lângă ei. Amu nu știi: ori că i venit să mai vadă ce fac; ori ca să le întrebe de sănătate; celi ce pot să vă spun este că jupân: *halea, palea*, o început să se ia la trântă cu cele mioare.

Ițic al nostru, tot Ițic și în ziua de Paști!.. De ce să facă el ca ciobanii cei fricoși, care sar cu bâta și cu vorba la lup de îl alungă peste nouă coclauri; mai bine să-și arăte voinicia sub niște tufari. Zis și făcul.

Da mă luai înainte cu vorba și ulțai să vă spui că, Ițic temându-se de câni, își luase obiceiul de a umbla cu oile la păscut fără nici un cățălandru înăcar. Stând ascuns în desis se gândi jidau că ar fi tare bine dacă ar începe a lătră ca un câne, poale auzind lupul să-i deie prin gând să plece dintr-o lătrând un câne, n'are să se prea slăiască și mult mai bine ar face să lătre ca doi câni. N'a mai aşteptat deci mult jupânul cu bâta în mână, și punându-se în patru labe odată și începù a lătră repede și fără nici «un frichi».

— Hibâr, habâr; hibâr, habâr; hibâr, habâr!..

Din Broșteni-Suceava

Gh. Gh. Cardas

C R O N I C A

Pr. Ioan I. Răușescu, Colinde (no. 1 din Biblioteca „Duminica Poporului”), o cărticică ce cuprinde 17 colinde culese din Dragoslavele, Muscel. Unul din acestea (p. 157) a fost publicat și de noi (av. VI, p. 365-6) sub îscălitura *Danil Răușescu*.

T. P.

* La suma de 1274 lei, 90 bani, banii strângi pentru *Fondul Ion Creangă* este să se adăgoi 63 lei, 10 bani dobânda pe anul trecut; el înfățișează prin urmare suma de 1338 lei. Ajutoare, pentru sporirea lui, se pot trimite la Redacția acestei Reviste, Bârlad str. Corbului,

* Imprejurări tuturor cunoscute, a împiedecat apariția regulată a acestei Reviste în anul trecut. Avem însă dreptul să socotim ca o biruință însemnată și aceea ce s'a făcut, nădăjduind că viitorul ne va fi mai prielnic, cu ajutorul cetitorilor noștri.

* Administrația Revistei „Ion Creangă” mai are încă puține colecții de vânzare din anii trecuți. Doritorii de a le vedea le pot cere.

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară.

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA
T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
În județ 15 lei
În străinătate 20 ,,

ADMINISTRAȚIA
M. LUPE
Zorleni, T.

INTEMEETORI: P. S. Arhierul Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. M. Vici, N. I. Dumitrișcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum, P. Herescu, Urban Jarnik, O. T.-Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculău, A. Negescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

ANIVERSAREA MORȚII LUI ION CREANGĂ LA 1919.

Prăznuirea lui Ion Creangă la Humulești.

Invățătorimea din Târgu-Neamț, a prăznuit la 3 Ianuarie pomenirea lui Ion Creangă. După un parastas slujit la biserică sf. Neculai din Humulești, corpul didactic, și Liga culturală a mers la casa copilariei lui Ion Creangă, unde a vorbit d-nii G. Popescu, I. Barliba și elevul T. Stan. După prânz, s'a desfășurat șezătoarea de sărbătoare la școala no. 2 din Târg. Începută printr-o cuvântare a d-lui C. Stan.

Cu acest prilej aflăm că pentru ridicarea unei alte case care să adăpostească pe urmașii lui Creangă, s'a strâns o sumă de bani. În fruntea dăruitorilor se află M. S. Regina și Senatul întreg eu diurna pe o zi.

Ziarul *Mișcarea* din Iași, publică o scrisoare pe care «marele povestitor a adresat-o lui Eminescu prin Decembrie 1877 «în bojdeuca sa din Ticău, unde Eminescu a scris *Doina*».

Iată această scrisoare, a cărei publicare se face fără alte amănunte :

Bădie Mihai,

Ai plecat și mama din Iași, lăsând în sufletul meu multă scârbă și amăreală.

Această epistolie îl-o scriu în cerdacul unde de atâtea ori am stat împreună, unde mama, uitându-le pe cerul plin de minunății îmi povestiau atâtea lucruri frumoase... frumoase.

Dar coșcogemite om ca mine, gândindu-mă la acele vremuri, a început să plângă...

Bădile Mihai, nu pot să uit acele nopți albe când hoinăream prin Cîrle și Aroneanu, fără pic de gânduri rele, dar în dragosteia cea mare pentru Iașul nostru uitat și părăsit de loși.

... și dimineața când ne întorceam la cuiburi, blagosloviți de aghiasmă cea fără de prihană și atât de ierătoare a Tincăi, care ne primia cu alai, par că cine și ce neleguire am făcut și noi...

Ti-aș scrie mai multe, însă a venit Enăchescu și trebuie să plec cu dânsul la tipografie.

Cu loată dragostea,
Ionica

DINTR'ALE LUI ION CREANGĂ

Aminări dela cei ce l-au cunoscut, culese din Humulești și Tg. Neamț, cu prilejul comemorării celor 30 ani dela moartea scriitorului.

Cum se ţine femeea.

Creangă se găsea cu mai mulți prieteni în casa părintelui V. Enăchescu din Tg. Neamț. În vorba lor, iată că se arată la portă V..., ¹ defensor ecclastic, un om voinic cât uu brad.

— Mă rog, aista-i V... pe care l-a lăsat nevasta? Întreabă unul dintre oaspeți cu mirare.

— Aista-i...

— Dar ce vă mirați așa?! le taie vorba Moș Creangă.

— Apoi cum să nu ne mirăm, când ian te uita ce român vrednic și frumos este, de să-l îndrăgească un sat de femei.

— Așa o fi; dar dacă nu șiie cum se ţine femeea!.. le răspunde Creangă.

— Apoi cum se poate, Moș Creangă, una ca asta?

— Ba se prea poate, le răspunde Creangă, căci el, dobitocul o ţine de urechi, în loc să fie de...

Și tocmai după câteva clipe, Creangă, spuse și cuvântul care îtrebule:

— De picioare...

(Auziță dela Pr. Enăchescu din Tg. Neamț).

Semnul lui Enăchescu.

Într-o zi din zile, Creangă, în lovărășia prietenului său preotul V. Enăchescu (din Iași), trecea pe strada Ștefan cel Mare spre școala lui Grigore Ghiță Vodă, unde învățase el carte la vesitul Popa Duhu (Isaia Teodorescu).

¹. Vîntul,

Cum mergeau ei dondănid, zăresc în ușa unei dughene o negusloreasă de-o frumusețe rară, împletind la un colțun.

— Pune un semn, Enăchescule, la locul cu norocul, că la fufoarcere să stăm pușin de vorbă cu puiculeana asta.

— Lăs c'am însemnat eu locul, zise Enăchescu, și-și urmă drumul.

La înfoarcere Enăchescu caută semnul. Ba-i îci, ba-i dincolo, ba mântuie ei de mers strada înțreagă și Enăchescu nu mai găsește semnul. Atunci Creangă mâniaș, îl întreabă :

- Mă, dar unde dracul și-l semnul ?
- Se vede c'o plecat, răspunde Enăchescu.
- Cum o plecat ?. Dar ce semn ai pus tu ?
- Apoi n'ai văzut că la picioarele negustoresei era... un câne?
- Mă ! zise Creangă, plesnindu-se peste frunte, dar bine-a mai făcut, cine le-a făcut pe tine popă, că prost mai ești!

(Auzită dela pr. Enăchescu și Focșa).

Din amintirile Smărăndișei despre Ion Creangă.

Eram vecini și nu trecea o zi ca el să nu fi venit pe la noi. Pe atunci în Hămulești loată lumea lucra la lână : forțeau deavâlma și băieți și fete și bărbați și femei, fără nici o rășine. Creangă era fare meșter și la tors și la făcut țevi. Ii plăcea să se ia la întrecere cu noi fetele și de multe ori ne rămânea. Atunci ciuda noastră și bucuria lui ! Dar ni era drag pentru că făcea fel de fel de ghidușii de care râdeam cu lăcrămi ; ba încălță măștele cu coji de nuci ; ba își făcea obrăzare de scoarță și-și punea barbă de lână și dinși de fasole, de băgă în spăriești pe cel copil fricoși ; ba păcâlea pe băieți cu scosul săngelui din grindă și căte și mai căte drăclii !

Un lucru însă nu ne plăcea la dânsul : eră cam mâncăcios și hâlpav. De aceea noi ceilalți copli nici nu ne puneam la masă cu dânsul, căci rămâneam flămânci.

Și mai avea un obiceiu : punea porecle la loata lumea ; însă și eu i-am pus una : «torcălău», de n'a uitat-o căt a trăil.

Așa eră Creangă ca băet, dar nici ca flăcău n'a fos! mai breaz; tot ghiduș, tot păcălit, tot vesel și neasămpărăt. Atâtă doar că era mai lotru și mai încrezut într'însul, că doar învăța carte și avea să se facă preot ; însă clăcile, horile și săgile cu fetele nu le-a lăsat niciodată; mă rog îi plăcea lumea asta și i-a plăcut căt a trăit.

Se înțelege că noi, fetele, li trăgeam nădejdea și știindu-l că-i plac tot *bucăjile bune*, căutam să-l îmbucărим cu ce aveam mai ales : smântânică, alivenci, plăcincioare...

Bletul Creangă, câte bunătăți de-al de acestea și căji purcei frîpșii n'a mânca el dela Axenia Bordeianului, care-i purta Sâmbetele mai mult ca celelalte fete !

Dar vorba ceea :

De s'ar lua loși cel dragi,
N'ar mai fi frunze pe fagi...

Creangă n'a uitat niciodată Humuleștili și pe ai lui. Aproape în fiecare vară venia pe aici.

Alunci era o adevărată sărbătoare în sat.

Iși strângea foate neamurile și pe loși prietenii și cunoșcușii, punea un bureu cu vin într'o cărușă și cu lăutari în frunte, să suia pe dealul Humuleștilor și șineau petrecerea căte o săptămână încheiată. Apoi o lua cu colinda pe la mănăstirele Neamțu, Secu, Agapia, Varatec. Trecea apoi la Pipirig, Largu și aşa mai departe pe unde avea neamuri sau cunoșcuși.

Creangă nu era fudul și nu înconjura pe nimeni și mai avea un dăr: cunoștea pe oamenii din ce neam sunt numai după fier (fizionomie).

Numai ce-l auziai: «Măi sică, da tu nu ești al lui cutare?» — Ba da !— Apoi te cunoști după fier...»

O dată ducându-mă la Iași cu băieșii pe la școli, l-am vizitat pe Creangă acasă la el. Trăia în Ticău, într'o căsuță cam hrenultă. L-am găsit în cerdac, scria. Nu știa, bletul om, ce să-mi deie și cum să-mi între în voie, aşa bucurie mare ce i-am făcut ! Nu m'a lăsat să plec până ce n'am stat la masă cu el. M'a ospătat cu ce-i plăcea lui mai mult: sărmălușe și plăcinte cu poalele 'n brâu.

După masă numai ce-mi spune: «Amu să-ji arăt și averea mea». Și începe a slrigă: Văsilică, Todirică... și ce să vezi ? Vrio 20 de mâși și măje, care de care mai frumoși și mai grași. Încep a da bujuc în casă și care cum intra, odată să și asvârleă ori în brațele lui Creangă, ori pe umeri, aşa că în scuri nu-i mai vedea dintr-o măști.

Apoi Creangă a început să le dea din resturile dela masă pe rând, la fiecare, căte o bucătică; iar mâșii naibei, așteptau ca niște copii cunoșcuși ca să le vină rândul și nici unul nu îndrăz-

nea să ia pe altul pe dinainte. Să nu vă fie însă cu mirare de cele ce vă spun, pentru că măștii lui Creangă erau muștrului și deprinși a face fel de fel de drăcii ca animalele dela circ.

Mai ales avea un motan, care deschidea ușa ca și un om.

Bielul Creangă l iață că se împlinesc 30 de ani de când a murit, iar eu încă tot o mai duc...

Culese de P. Gheorgheasa și d-ra Eugenia N. Posă, nepoata Smărăndei.

31 Dec. 1919.

P O V E S T I

71.—Povestea praznicului.

Cică în vremurile cele mai din vechime, pe când se pisau grăunțele cu șoporul și se bea apă cu pumnul ar fi fos o băbăș'un moșneag, cari locuiau într'un sălișor de la poalele unei păduri.

Se iuară amândoi din dragoste, și lineau unul la altul ca la ochii din cap. Slădălie și bucluc nimenza nu văzuse în casa lor. Erau bătrâni acuma și cu părul ca zăpada și ei niciodată nu s-au probozât în viață. Trăiau ca niște hulubăși în căscloara lor, și se mulțumiau cu cât aveau. Munceau amândoi pe cât îl ajutau puferile și nu-și bănuieau unul altuea: O singură fată avuseseră și ei, și pe aceea li-o luase D-zeu, tocmai când scăpase cu dânsa. — Ce să facem? Iși ziceau ei. Ce ni-i drag nouă oamenilor, i-i drag și lui D-zeu! Să ne dăm acuma'n cap? Greutășile și supărăciunile și amarurile doar îs toate pe oameni... D-zeu s'o eră pe dânsa și de noi să-și aducă aminte... A trebuit să treacă multă vreme, până să nu-și mai amintească ei aşa de adesea de moartea ei. Erau oameni plini de credință și cu frica lui D-zeu. Veșnic se rugau pentru frica lor cea răposată și pentru ușurarea bătrânețelor ce-l apăsau. Dar nu se mărgineau numai aici. Aveau un obicei, ca în fiecare toamnă, să facă câte-un praznic.

Când se simțiră ei că nu mai au mult de trăi, și că li-i aproape funia de par, se holârâră să facă un praznic la care să chemă tot satul. Au muncit amândoi o săptămână încheiată de au făcut mulțime de mâncări. Moșneagul aducea apă și făcea lemne, iar baba cocea și fierbea 'ntr'una. Când au socotit ei, că cele două-spre-zece cuploare de mălati și mâncările făcute vor

ajunge pentru întreg satul, puseră toate în mijlocul casei și se porniră amândoi să chemă lumea la praznic, unul dintr-un capăt de sat și altul din celălalt. O săplămâna întreagă deabia au îsprăvit de umblat satul, căci era cam mărișor și apoi și el umbrai înecul. La ori ce casă ajungeau, fiecare zicea: Să veniți dragii moșului (mătușei) la noi la praznic, căci am pregătit totul.—Om veni, om veni bucuroși—răspundeau oamenii—numai să ne mai regulăm trebile o leacă. Și tot aşa umbără ei din casă în casă. Fiecare om pe care-l chema și venea în urmă la praznic, deschide ușa, mânca, zicea o bădăprosie, făcea o cruce de mulțumire Celui de Sus și ieșea. Moșneagul cu baba prin sat. Când au gătit ei de umblat și au venit acasă, ce să vadă? Nimic. S-așteptără să găsească tot salul în ograda lor și când colo, bațăr nici un om. Nu venise nimeni la praznic, și cu toate acestea veniră loși. Ușile erau deschise și mâncarea nicăieri. Dau în colo, dau în coace, se succesc, se cărnesc, ca să afle cine le-a mâncat bucătele, dar degeaba. S'a dus ca pe gura lupului atâla amar de mâncare! Nu li era acum de altă, cât că s'or face de râs în fața întregului sat și când? tocmai acum la bătrânețe...

Slând și tot gândindu-se ei aşa, făcu moșneagul către babă după un răsfâmp de lăcere:

- Știi ce babă hăi?
- Ci-i moșnege?
- Babă, știi cine ne-o mâncat nouă mâncarea?
- Cine moșnege?
- Nimeni altul decât rolul își blăslămaș de muște de pe părești.
- Iraaa!.. că bine zici făcu baba. Hai să le ucidem!..
- Hai! făcu moșneagul.

Și, punând el mâna pe topor, iar baba pe vâtrar, începură a ucide la muște și'n dreapta și'n stânga. Când le-au gătit aproape de ucis, și păreșii casei erau ca și dărămași, căci bătrâni, bătrâni, dar dădeau de nădejde fiind plini de năduș și, când chic de apă se mai răsuflau pușin, numai iată că o muscă a dracului venea și tot năcăjea pe babă, căuând să î se pună pe frunte unde curgea pușin sănge dintr'o zgârieitură și pe care baba n'o simțise.

— Babă hăi, ian slăi tu să și se așeze musca asta pe frunte, ca să pot pune mâna pe dânsa, căci după cât înțeleg eu, asta ne-a adus tot rolul de muște în casă de ne-o mâncat praznicul

— Iaca slău zise baba.

— Musca se aşeză binișor pe fruntea babel și începu să sugă lacomă la sânge.

— Dă'i acum, moșnege—zise baba arătând cu degetul—că lată s'o pus pe fruntea mea !

Moșneagul, prost—cum era lumea pe atunci,—nici una nici două, arse babel un topor pesle frunze de-o culcă la pământ cu tot cu mușcă. O omorîse deabinele. Văzându-si isprava, scoase un strigăt de desnădejde, și căzu jos ca leșinat. După ce și veni în fire, se sculă, luă cofa din tindă și abea fărându-se, se duse la fânțană, ca să aducă o leacă de apă și să siropească pe babă, că poate va mișa. Când însă se pleacă în fânțană ca să scoată apă, își văzu umbra, și-și zise în sine : A, astă'l hoțul care ne-o mâncați praznicul și repezindu-se asupra umbrei lui cu cărligu, căzu'n fânțană. Apa se izbi de călăva ori de pietrele vinețe și acoperite de mușchi. Câteva învârticușuri urmară și apa se liniști, iar moșneagul se făcu nevăzut, despărțindu-se astfel pe vecie de baba lul cea scumpă pe care o iubise din tinerețe și pe care el singur o ucisese.

Astfel se slărși praznicul babei și al moșneagului și aşa cred că s'o întâmplăt, dacă fi povestea adevărată,

Și eu încălecai pe-o șea

Și vă spusei povestea aşa.

De la Niță Gârnet Hângășii-Dorohoi

N. V. Hângescu

CANTECE BATRANEȘTI ¹⁾

72. — Chira

In vadul Brăilei,
Schelea Dunărei,
Încarcă ml se'ncarcă
Două, trei saldale ²⁾)
Nouă galioale.
Da, cine le 'ncarcă
Harapul buzat
Negru și ciudat
Cu solzi după cap,
În spate cocoșat,

În piept mi-e găvănat;
Când te uită la dânsul,
Nu și poți săne râsul.
Încarcă, ml-se 'ncarcă
Două trei saldale,
Nouă galioare;
Dar cu ce se'ncarcă ?
Fir și ibrișin,
Poslav de cel bun,
Blane de samur,

¹⁾ La no. 69 (an IX) p. 44, a se vedă oga 2 (an. X p. 106-8)—7.

²⁾ Corabii mici cu pânză, ce azi se zic caice.

Sculuri de malasă,
 Că-i marfă frumoasă.
 Harap ce făceă ?
 Vin de unde bea ?
 Tot de la Chira;
 Bea și se 'mbăta,
 La Chira mergeă,
 Din gură-i ziceă:
 — Chiră, Chiră-Lină,
 Frumușică zână,
 Floare din grădină,
 Ia-mă-i tu pe mine,
 Mult și o ședeă bine,
 Că eu și-oiu așterne
 Parale mărunte,
 Că sunt pustii multe:
 Căpălălu și-olu pune
 Tot curagușei¹
 De căte doi lei;
 Da 'nvelișul tău ?
 Galbeni venetici
 Tot de căte cinci !
 Chira răspundeă,
 Așa mi-și grăia ?
 — Nu te iau pe lini.
 Nu ești lege bună.
 Unde s'a văzut
 și s'a pomenit
 Harap negru, urât
 C'o albă 'nsojît ?
 Harap ce'mi grăia ?
 — Chiră, Chiră-Lină,
 Floare din grădină,
 Frumușică zână
 Ia-mă-i tu pe mine,
 Mult și-o ședeă bine !
 Chira răspundeă:
 — Harape buzate,
 Negre, 'nnumurate !

Nu te iau pe lini,
 Că nu mi-o fi bine;
 Că tu, că mă-i duce
 În țara hărăpească.
 Pe min' m'o vedeă
 Cumnatele mele,
 Surorile tale;
 Pe min' m'o cinsti,
 Da nu m'o cinsti,
 Ci m'or otrăvi !
 Harap ce 'mi făceă ?
 Pe Chira-o luă,
 'N saldal o-aruncă.
 Frumos mi-o legă
 De negru catarg,
 De creștet, de cap.
 Călc că 'mi porneă
 Pe Dunăre'n jos,
 Mergeă de folos.
 Din și Constandin,
 Frățioril Chirei,
 Hoșil Brăilei,
 Șerpili Dunărei,
 Și ei că'mi veniă
 Pe la miez de noapte
 Cu sudori de moarte;
 Joi de dimineață
 Acasă 'mi veniă,
 La Chira sărigă:
 — Chiră, Chiră-Lină,
 Descue-ne poară,
 Ridică lopata,
 Să băgăm avereia,
 Ba'o pustia !
 Măsa răspundeă,
 Cu lacrămi grăia:
 — Dine, Constandine,
 Fie-vă de bine;
 Chira nu răspunde,
 Că n'are de unde.
 El cum auziau,

¹⁾ O monedă veche, turcească, de argint.

Aşa că 'mi ziceau:
 — Mai că noastră, mai că,
 Nu spune cu gura,
 Ci-arătă cu mână,
 În cofr'o a luat Chira !
 Din și Constandin
 În sald s'aruncau,
 Unde că vâsleau,
 Valul spîntecau:
 Isa ! la lopată.
 Sajungeau odată.
 Caic c'ajungeau,
 Făceau cum puieau,
 Cârma că-i frângneau,
 Caic că opreau.
 Din și Constandin
 La Chira strigau:
 — Chira noastră, Chiră !
 Unde ești, copilă ?
 Neică Constandine,
 Eu te 'nțeleg bine;
 Dar eu sunt legală
 De negrul catarg.
 De creștet, de cap,
 Din și Constandin
 Aşa de vedea
 El ce mi-și făceau ?
 În caic săriau,
 Harap s'ascundeă,
 Iar ei mi-l căulă
 Si că mi-l găsiă,
 Pe Dunăre 'l da,
 Caic că 'nlorceau,
 Acasă' mi veniau.
 Acas' de 'mi sosiau,
 În casă intrau;
 Iar Chira plângând
 Si cu greu oftând
 Astfel le grăia,
 Astfel îi ruga :
 — Neică Constandine,

Fă-și milă de mine,
 Nu mai sunt felică.
 Ci sunt văduvișă,
 Văduvișă grasă,
 Grasă și frumoasă,
 Chip de jupâneasă !
 — Neică Constandine,
 Ascultă de mine;
 Noi să ne řinem,
 Noi cu cărciumă,
 Voi cu hoția !
 Mă-sa că veniă,
 Chira 'i cuvântă :
 — Mai că noastră, mai că !
 Nu mai sunți felică,
 Ci sunți văduvișă,
 Văduvișă grasă,
 Grasă și frumoasă,
 Chip de jupâneasă !
 Mă-sa că făcea
 Chira ce 'mi făcea ?
 Ea că 'mi alegea,
 Cârclumă și făcea
 De margine de târg,
 Unde hoți se strâng.
 Cârclumișoră mică,
 Treabă de nimică,
 C'o sută de uși,
 C'o mie de buși.
 Bucu-lalomișa.

73.—Badea halducul.

Foale verde măr de prund,
 Alelei! soare rotund,
 Ia sfîntește mai curând,
 Că mie mi s'a urât
 Tol urcând și scoborând,
 Scoborând din deal la vale
 Cu mâinile la pistoale,
 Si urcând din vale'n deal

Cu mâna pe iatagan
 Și 'ntrebând de căpitân.
 -- Căpitane Haramane,
 Vara vine, iarna trece,
 Din două una 'lî alege :
 Orl la muncă, orl la luncă,
 Orl cu capul hă/ăciugă,
 Să puiu coada la măclucă;
 Să puiu codița de corn,
 Să usuc trupșor de om.
 Și iar verde matuslat,
 . . . . . crucea, om bogat,
 Toată iarna m'am rugat
 Să'mi dai mălăiaș și sare.
 Să'mi scoț copiii din foame !
 Și iar verde și-o laleă
 Da-ua Malca Precista
 Și Sfânta Dumînica,
 Veni-va primăvară,
 Să puiu gândul dracului,
 Să frag brazda dracului
 La ușa bogatului !
 Și iar verde solz de pește,
 Trage, mândro, și'mi ghicește,
 Voinic de ce îmbătrânește ?
 Codrul de ce 'ngălbinește ?
 De bălæea vântului,
 De arsură soarelui,
 De cîntarea cucului,
 De șrica haiducului.
 Și iar verde de măcriși
 . . . . . crucea făguriș.
 Mă mir de ce 'ngălbiniș ;
 Nicu un rău nu șl-am făcut,
 Câte-o cracă șl-am tăiat,
 Armele le am afârnat;
 Nûmai arme și pistoale,
 Strâlucesc ca sfântul soare !
 Și iar verde lobodă
 Toată lumea-i slobodă,
 Numai Badea la 'nchisoare

Cu șapte perechi de flare ;
 Fiarele s'au ruginit,
 Drumul nu s'a desfăcut.
 Și iar verde ș'o laleă,
 Dar și Badea ce grălă ?
 Vînde, malcă ce'i aveă,
 De mă scapă de beleă.
 Vînde, malcă, pe Bălan,
 Soția lui Caraman,
 De mă scoate din buștean.
 Vînde, malcă, și papucii,
 De 'mi mai descue bușuci !
 Grindu-lalomija

74.—Ion.

Foale verde de năul,
 Malcă, tu când m'ai făcut,
 De ce nu m'ai strâns de gât,
 Să mă trântești de pământ,
 Să nu trăesc necăjt,
 Cu purcelu'n dîsagi frîpt,
 Cu vinu 'n ploscă frezit,
 Cu talerul pe oblânc ?
 Înting în sare și mână,
 Dau călcâle și mă duc;
 Și mă duc la Câmpul-Lung,
 La grajdul lui Asan furc.
 Să-i măscr grajdul de lung,
 Să 'mi aleg d'un cal porumb,
 Cum e bun de zurbalâc.
 Foale verde, foale lată,
 M'a trimis tata la sapă,
 . . . . . în coadă, nu mi-e dragă.
 Eu duc pe murgul la apă,
 Să se facă lat în sapă,
 Să mă poarte vara toată.
 Să-i dau apă din Isvor,
 Să mă poarte binisor,
 Să nu-mi strice vr'un oscior,
 Că sunt fânăr și gingaș,

Frumos ca un păunaș,
 La înimă om vrășmaș.
 Foale verde foi de rug,
 M'a trimis fala la plug,
 . . . 'n ceapă meșeșug.
 Bolii nu știu să-i înjug;
 Eu i-njug cu coadele.
 El mă 'mpung cu coarnele,
 Mai mari sunt păcatele !
 Plugul este-o goangă rea:
 Niște lemne grămădite,
 Niște boabe risipite,
 Niște vîte omorâte.
 Nu știu: s'o face, nu s'o face,
 Mai mare foamete-om frage.
 Verde, verde de săpică,
 Mă dădui din deal în luncă,
 Să-mi leg ața la opincă
 Și să-mi talu și d'o măciucă;
 Greșiu măciuca cam scurta,
 Numai că încape 'n glugă.
 Verde foale de secare
 Și plecalu pe ceea vale,
 Mă găsiu c'un boer mare:
 — Bună ziua, măi cucoane !
 — Mulțumescu-ji, măi moçanel
 Dar moçanul ce'mi ziceă
 Măi cucoane dumneata,
 Calul nu-l al a schimbă ?
 Pentru unul să-ji dau doi,
 Să facem schimb amândoi ?
 Dar boerul ce-i ziceă:
 — Măi mocane, dumneata,
 Eu calul nu l-olu schimbă,
 Caseară l-am cumpărat
 Optzeci de galbeni am dat.
 — Și-ai schimbă calul de frică,
 Să nu te 'ndeși în măciucă ?
 Eu pusei mâna pe glugă,
 El socotea că-i dau urdă;
 Eu scoselui blata măciucă

Și 'ncepuiu a râpăi,
 El ziceă: aman! aman!
 Eu mă intorceam și-i mai dam,
 Călușelul l-l lăam.
 Verde foale de secare,
 Striga lumea 'n gura mare:
 — Da ce faci tu, măi loane ?
 Uite că ciocolul moare !
 — Las' să moară ca un câne,
 C'o supt săngele din mine.
 Bucu-Isalomita

Dobre Ștefănescu

75.—Jalea și dorul clo- banului.

Pe culmă dila deal
 Mi-aolește d'un cloban
 Din floer și din caval;
 De-aolit ce-mi aoleă,
 Oilele le pierdeă.
 Pe drum la vale-apucă
 Și cu lupu se 'nfânează
 Și «bună-ziuă» că-i da:
 — «Buna ziua, lupule».
 — «Mulțumesc, ciobănuile».
 — «Daolică lupule,
 «N'ai văzut oilele ?»
 — «Ba eu, măre, le-am văzut,
 «Le-am văzut și le-am păscut:
 — «Pe vălcele
 Plotogele,
 Pe la fânâani
 Căpătâni,
 Pe izvoare
 Măfisoare,
 Pe costișe
 Stau cornișe,
 «La mijlocul dealului
 «Samarui măgarului,
 «Căpătina șapului,»

Cloban jalnic rămâneă
 Căci turma că mi-o perdeă;
 Și de dor de Marița,
 Pe drum la vale-apucă.
 Cu'n lăutar se înălneă
 Și din gur' aşa-i ziceă :
 — «Măi lăutar, dumneata
 • Dar' ar dracu 'n scripca ta ;
 • Nu cumva ai putea face
 • Un cântec ca la țara mea
 • Să sune scândura
 • Să rup opinca ?»

Lui cântecu nu-i plăcea
 Mai 'nainte se duceă
 Cu'n lăutar se 'nălneă,
 Lăutarul cu țambalu
 — «Măi lăutar, dumneata
 • Dar'ar dracu 'n fundu tău de
 [căruiș],
 • Cu ștreanguri multe pe el ;
 • Nu cumvă ai putea face
 • Un cântec ca la țara mea
 • Să sune scândura
 • Să rup opinca
 • Să-ji dau galbinu ?»

Lui cântecu nu-i plăcea
 Tol 'nainte se duceă
 Cu'n cimpoer se înălneă
 Și din gur' aşa-i ziceă :
 — «Măi ciumpoer, dumneata
 • Dar'ar dracu'n bâzoulul tău ăl
 [mare] ;
 • Nu cumvă ai putea face
 • Un cântec ca la țara mea
 • Să sune scândura
 • Să rup opinca ?»

Lui cântecu nu-i plăcea
 Tol 'nainte se duceă
 Cu'n Turculeț se înălneă
 Turculeț cu flașnetă :
 — «Măi Turculeț, dumneata
 Dar'ar dracu'n flașnetă aia a ta ;
 • Nu cumva ai putea face

• Un cântec ca la țara mea,
 • Să sune scândura
 • Să rup opinca
 • Să-ji dau galbinu ?

Lui cântecu nu-i plăcea
 Tot 'nainte se duceă
 Cu'n Ungurean se 'nălneă
 Ungurean cu șapte floere la
 [brâu] :
 — «Măi soțule, dumneata
 • Dar'ar dracu'n floerile tale
 [dila brâul tău] ;
 • Nu cumva ai putea face
 • Un cântec ca la țara mea
 • Să sune scândura
 • Să rup opinca
 • Să-ji dau galbinu ?»

Lui cântecu mi-i plăcea
 Trei zile că mi-i juca,
 De chimir se desclinează.
 Și'un galbin că mi-i scoateă
 În mână Ungureanului 'l da
 Și la târg că mi-și mergează
 Șo vișă cumpăra,
 Si din una
 făcu două
 Si din două
 făcu trei
 Si din trei
 făcu patru
 Si din patru
 făcu cinci
 Si din cinci
 făcu șase
 Si din șase
 făcu șapte
 Si din șapte
 făcu opt
 Și 'ncherbă turma la loc
 (Spusă de Lină Balan din comuna
 Gorușești județ Vâlcea)

C. M. Popescu

DE-ALE COPIILOR.

481.—Gula se deosebea de polcă prin aceea că era jucată numai de două perechi: una la prins și una la bătăie, iar gula era un bețișor scurt și gros cât un deget. Din această pricină când era izbită, se ducea la depărțare mare fiind ușoară, nu grea ca motofolul de iarbă numit polcă. Se înțelege deci că gula era jucată și de copii mai mici, cătă vreme la polcă trebuia mâna puternică, ca să o asvârle distanță îndestulătoare pentru clovnitul bețelor și pentru mulatul în bircă. Și tot pentru că o jucau cel mai mici, la gulă se ciocneau bețele numai de trei ori.

Înind mulți copii se făceau multe tabere, care băteau gula toată zilnică. Un singur neajuns avea jocul acesta: dacă te-ar fi lovit gula și când era izbită își făcea bubă, cătă vreme potca ori cu ce putere ar fi venit nu își făcea nimic. Era aleasă însă gula și din pricinile pe care le arătarăm cât și din faptul că nu schimba des de la bătăie la prins. Mai adăogând și neajunsul polcii, că după două trei izbituri se desfăcea, ori căt de bine și strâns ar fi fost legat motofolul, vom înțelege ce îndemnau copiii să nu se prea împrietenească cu potca.

Vine acum rândul jocurilor de toamnă și de iarnă ale celor mai în vîrstă.

482.—Incepem cu popicul.

Era de două feluri, *mare și mic*. Pe cel mare îl jucau flăcălandri și de multe ori și oameni însurași, iar pe cel mic, numai cei mici, dela 13, 14 ani în jos.

Mai întâi toată ceala se împărtea în două în chipul următor: Din toți se alegeau doi șefi, cari se dau la o parte și numla două degete: «*ăsla al meu, ăsla al tău*». Venind la ceată, doi copii prindeau câte un deget trecând fiecare la cel care-și numise degetul. Din nou numiau șefii degetele, iarăși le prindeau alții, până ce toată ceala se împărtea în 2 cele egale. Dacă cumva unul n'avea lovărăș rămânea *sprânjar* și îndatorința lui era să stea întotdeauna la prins. Era mai bucnos bielul copil să fie mereu cal de alergătură de căt să stea la o parte și să privească la alții, cum se joacă.

Odată împărțiti cei doi șefi *dau pe un ciomag*. Cel din urmă avusese loc de prins—după ce mulaseră mereu pumnii de la un

¹ Mulți din cel cari cădeau la prins se serveau de căciulă, când o prindeau.

capăt în spre celalalt—trebuia să asvărle ciomagul, aşa cum era prins și cât puluse să prindă—la spate și pesle umere depărțare de 9 slănenți¹. Dacă îl svârlea, ceata lui trecea la bătale, dacă nu, trecea la prins.

La popicul mare, popicul era în chipul *fărușului* un bețișor ascuțit la un cap și lung ca de o palmă și jumătate cel mult. Popicul mic era o retezătură de băț cât mosorelul de așă, dacă nu chiar un mosorel adevărat.

Era obicei, când se juca popicul, ca fiecare să-și vină de acasă cu bățul. Se întâmplă totuși ca să n'albă fiecare bățul lui; atunci fugia căte unul acasă și se înforcea degrabă cu căte un braț de ciomäge, făcute numai pentru popic.

Cei de la prins se risipiau *răsfirăți*, unii mai aproape de locul popicului, alții mai departe, iar cei dela bătale se înșiruiau, după înălțime, dar mai cu seamă după putere și dăbăcia, cu care putea să lovească popicul, rămânea cel mai vrednic la urmă.

Care era acum țesătura jocului?

De la o depărțare mai mare sau mai mică, după cum erau de mari jucători, însemnată printr-o dâră pe pământ, dai deasărlită în popic, ținând să-l asvârli cât de departe, spre a fi împăieditulător, ca să și fugi repede să-și *luri* bățul și întorcându-te cu el să-l *moi*, doi într-un cerc mare, numiș *jar*, făcut împrejurul popicului, când se juca popicul mare, ori într-o groapă cât căciula, făculă cu ciomagele tot lângă popic, când se juca popicul cel mic. Dacă cei de la prins reușeau să asvărle popicul în jur, mai înainte, ca tu să moi ciomagul, erai dat la o parte de la bătale, înlocuindu-le urmașul tău.

Erai scos și când nu loveai popicul. Când cădeau la bătale mai mult din cel nevoiaș, se îngămădeau foarfe multe bețe la spatele popicului. Dacă furai bățul dar își muia popicul mai înainte, așezai din nou bățul de unde îl furasei, fapt care îsca neînțelegeri de oarece unii, cei de la bătale căutau să-l așeze mai aproape de popic, căătă vreme cei de la prins îl vroiau cât mai departe. Se potolea însă foarfe repede gâlceava, pentru că jocul nu răbdă să fie întreruptă multă vreme. Dar venea rândul vreunui bun ochilor și bun lovitelor în acelaș timp. Acesta lovila strănic de bine popicul, de-l trimețea la mare depărțare. Avea timp atunci să culeagă toate ciomagelei, să le moale și să înceapă bătala popicului iarăși cu loate ciomagele. Când lotuș se lăco-

¹. Pe acest 9 îl înțâlneam și la poetă și'n alte jocuri.

mia prea mult, pierdea toate ciomagele, fiindcă popicul era mulțat mai înainte.

Când se sfârșia jocul acesta? Când la bătale nu mai aven cine să bată de oarece numai erau bețe. Rânduiala jocului era astfel întocmită, că cel dintâi să albă drept de a lovi cu toate ciomagele, spre a nu le pierde pe toate, cu voie sau fără voe, se da singur la o parte. Trecea apoi la bătaie unul dibaci, care putea printre lovitură bună să-și ia înapoi toate bețele pierdute de înaintașul lui. Și tot astfel se urma jocul, nefiind îngăduit, celor mai din urmă să bată popicul de căt cu bețele rămase nesvârlite și cele pe care le ar fi putut lura, când bătea bine popicul. Se putea prin urmare, ca unora din cei sortiți la bătaie nici să nu le vină rândul, ca să bată popicul, precum putea căte unul să fi singur bătaia și peste o oră. Cel de la prinț însă prea nenorociști se socoliau atunci, și din cauza pierderii răbdării călau într'una nod în papură. Ori că se atrăneau de muiatul ciomagelor, susținând înfodeauna, că popicul său muiat mai înainte, ori că se cerlau pe înșipitul popicului, când se juca popicul cel mare. Trebuie să spunem că numai cei de la prinț puteau să pună mâna pe popic și deci tot ei îl înfigeau. Dacă cel care înfigea popicul era meșter înșelător putea să grăbească sfârșitul bătălei parăldii contrare spre a le lua ei rândul. Astfel putea să-l înfingă în pământ cu putere sau să-l înfingă ori prea aplecat ori prea în picioare. Fiind prea aplecat bășul trecea pe deasupra, iar în celealte cazuri, chiar dacă îl lovia, numai că-l trânteau pe spate. Totuși ca să nu se înfărâle ceară prea mult și să se spargă jocul din cauză cerlii, nu se prea abuza de aceste șmecherli.

Un singur neajuns avea popicul, în deosebi popicul cel mare. Căud era lovit și el săbura învârtindu-se pe sus, dacă ar fi lovit pe careva îl și rănia numai de căt. Era foarte periculos. Căte unul mai prostușii și, în înferbinșeala jocului, întindea mâinele să-l prindă, când venia sfârâind și când se striga: «Jine mă, prindet mă cutare». Se alegea cu căte o rană, care punea capă, jocului.

Dar cazurile rele se întâmplau rar de tot. La popicul nic se rânduia căte uuul să-l prință în căciula, când îl era asvârlit de cel de la fund, pentru ca el să-l bage în gaura sapătă cum spus erăm lângă locul unde se așeza popicul. Dar la popicul cel mare nu era nevoie. Orânduindu-se la fund căte unul din cel mai

drepaci, cum jarul era mare, de 3, 4 metri în diametru, mai întotdeauna din svârările, popicul cădea în jar mai înainte de cât beșele, mai ales, că popicul putea fi svârlit și pusea să treacă din mână în mână, câtă vreme bășul nu putea, ci trebuia muiat numai fiind ținut în mână și numai de cel care-l furase nepuțând să petrecut altuia, ca popicul.

Mult se juca jocul acesta! N'avea concurent decât purceau. Mai ales când se brodiau buni bălăuși, și când erau flăcăi mai zdraveni, jocul ţinea vremea prânzului până la cina cea de sară. Atât de căutat era jocul acesta, că se făcea ciomege, anume penitru popic (mai grele la un capăt) și căte un popic era păstrat 2, 3 ani. Era apoi și timp de jucați, toamna lârziu înspre iarnă, nemai fiind zor de treabă.

Prințipele-Ferdinand.

Pr. Florea A. Drăghici

C R O N I C A

Moldova de la Nistru I, 1, p. 15, aduce o traducere din rusește: *Şarpele*. Un moşneag îndeamnă pe doi înzi să nu meargă prin pădure, că vor da de un şarpe—o grămadă de bani. Mergând unul să aducă hrană și ceea ce trebuia ca să care comoara, acesta pune nevasta să facă o pâine otrăvită. Celalt, crezând de-a rămâne singur cu banii îl impușcă; apoi moare însuși otrăvit. Povestea, în multe feluri, o avem și noi (*Mitologia românească*, I, p. 350-5).

Revista istorică, V, p. 271 2. D. N. Iorga crede că *Vasilica*, numele ce-l poartă capul de porc cu care mai ales ţiganii umbăla în sl. Vasile, ar avea o origine apuseană. Un cântec care se cânte în 1521 la Queens College, are această traducere. „Acest cap de mistreț în mână-l aduc, cu panglici vesele și flori de câmp: pe toți vă rog. cântați bucuros (Refren latinesc:) Acei cari sănțeți la masă: Capul de mistreț îl aduc, dând slavă Domnului!

Capul de mistreț, după cât înțeleg, felul de bucate în țară mai bune. Cântați deci pe unde ar fi de găsit. [Refren: Serviți-l cu cântec! Capul de mistreț îl aduc, slavă dând Domnului].

Fiți veseli, o domni, mai mult, mai puțin; aşa poruncește al nostru stăpân, ca vesel cu foșii să fiți de Crăciun. Un cap de mistreț cu muștar [Refrenul ca mai sus].

In sedința senatului din 26 Ianuarie, după propunerea d-lui C. Șumuleanu, s'a aprobat ca jumătate din diurna senatorilor pe o zi să se trimită comitetului humuleștean pentru îngrăjirea casei urmașilor lui Creangă, și jumătate celui ieșau, pentru îngrăjirea bujdeucel din Ticău. Iașul, astfel, î se împarte cu Humulești, drept pe din două, prin osul mărinimei senatului cu satul Humulești, din com. Târgu-Neamț!!

T. P.

blă Artur Gronec folclorică

Anul XIII. No. 3

Martie 1920

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA

T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 15 lei
În străinătate 20 "

ADMINISTRAȚIA

M. LUPESCU
Zorleni-Tuteova

INTEMEETORI: P. S. Arhierul Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum, P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, G. T.-Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoeșcu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

Biserica și literatura populară

(Un document bisericesc din 1888)

Printre actele personale ale tăiei, folkloristul și academicianul Simion Florea Marian, se află și o adresă din Martie 1888 a „consiliului consistoriului arhiepiscopal greco-oriental al Bucovinei”, semnată de mitropolitul Silvestru Morariu.

Pe lângă importanța ei de natură privată, intrucât prin ea î se face adresantului o observație personală pentru publicarea de anecdotă populare, în cari este vorbă de preoți), această adresă mai este și de importanță publică, intrucât se poate cunoaște din acest document al vremii cum judeca forul suprem al bisericii ortodoxe din Bucovina (compus din bărbați toarte luminați, între ei și profesori ai facultății de teologie din Cernăuți), asupra literaturii populare, în special a satirelor, ce decurg din publicarea lor.

Pentru a satisface curiozitatea cetitorului zilelor noastre dăm aici reproducerea fidelă a numitei adrese.

No. 614. Cucerniciei sale, părintelui Simion Marian, învățător de religiune la gimnaziul superior ortodox-oriental în Suceava.

Au fost odinioară niște timpuri foarte nefaste, în cari pentru defaimarea clerului nostru, pentru injosirea Bisericii, pentru subminarea Autorității și pentru încătușarea poporului nostru în intuericul neștiinței și al orbiei spirituale totale, inimicilor noștri nu s-au sfiat nici de cele mai infame mijloace.

Spre ajungerea scopurilor astor infernale se serveau mai ales de anecdotă, de povești și de niște fraze, în cari persoane din statul clerical și cel învățatorial figurau ca participatori la ne-cuvintele și apucăturile cele mai scandalajoase.

Aceste anecdotă și povești precum d. e. și „*Dascălul Pascăl*“, „*Băetul ispitit*“ și altele asemenei acestora, cu părere de rău și numai în nefavoarea Bisericei și a poporului nostru erau cunoscute și păstrate numai din tradițiune și cu timpul mai că se deteră uitării; un fact foarte însemnat, căci cu dispărerea lor, se împuținărau incățva preocupările cele multe contra Bisericei și Școalei.

Numai unele din frazele cele păgubicioase precum de exemplu: „*Cu tropariul umpli hambariul*“, „*Cu condacul umpli sacul*“, „*Iar cu gramatica rămâdi de nimică*“ și altele de asemenea, se furișară și în șa numitele „*Bucoavne*“, care există în școale ca cărți de cetire și să învățau de copii de-a rostul.

Cu timpul „*Bucoavnele*“ amintite au dispărut și frazele cele clasice, rămânând doară încă în memoria celora ce erau necesitați să le învețe; dară și cei puțini, ce le știau se rușinează a le exprima, cu atât mai puțin a le păstra pentru descendenți.

Pe când se petrece aceasta pe câmpul școalei, pe câmpul Bisericei noastre se află bărbați, cari uitând-și chemarea să și în loc de a predica religiositate și moralitate și de a indemnă pre popor la participare mai activă a culturei spirituale, caută a păstra acele anecdotă, povești și fraze, a le înregistra în foi periodice și în scripte volante ca un fel de tezaur clasic, ca nu cumva să se piardă din memorie, iară sub cele publicate a-și pună chiar numele său, precum d. e. ai făcut și Cucernicia Ta cu publicarea celora din „*Revista politică*“ de data 1-lea Februarie 1888 Nr. 2, care numai de un preot și cu atât mai puțin de un *Catehet* ar fi să nu se publice și cu atât încă mai puțin să fie subscrise de dânsul.

Deoarece, după părerea noastră, literatura românească prin emiterea acestor anecdotă, povești și fraze nu pierde nimică din clasicitatea să, iar de altă parte prin publicarea lor poporul pierde aplicarea de a trimite la școală pre copii, organele clericale se înjosesc în privința chemării sale înalte și chiar servitul dumnezesc se micșorează și să tărăe în tinere; considerând și scandalizarea produsă în popor și nu mai puțin

și raporturile păstorilor sufletești supuse încoace și constatănd această scandalizare: Consistoriul află a' Ti reproba acest pas cu totul nedemn de starea noastră preoțească și incompatibil mai ales cu oficiul Cucerniciei Tale.

Din consiliul Consistoriului arhiepiscopesc greco-oriental al Bucovinei, Cernăuți într'al 1/13-lea Marte 1888.

(ss) Silvestru

(ss) Stefanelli

Citind acest document cetitorul va trebui să zâmbească. Cum adeca: anecdota populară să fie inventată de „inimicii noștri“, pentru a „înjosii biserică“ și a-i „submina autoritatea“? Părere absurdă și ridicolă totodată!

Cât timp a apărut la Suceava ziarul „Revista politică“ (15 Mai 1886—8 Februar 1891) repăosatul meu tată, care era editorul ei, a tipărit într'insa un număr însemnat de legende, povești, anecdotă, balade și cântece populare, cari toate au intrat mai târziu în volumele publicate de el.

Între anecdotele publicate în numitul ziar referitoare la țigani, șfabi, unguri, se află și câteva referitoare la români.

Satira noastră populară nu s'a întins numai asupra neamurilor învecinate și conlocuitoare cu noi, pentru „a lăua peste picior și a biciu într'un chip sarcastic, împungător și mușcător toate scăderile, deprinderile și nărvărurile cele stângace și rele.“

Românul, bun observator și zeflemit din fire, s'a observat și pe sine și cu un simț fin critic-satiric și-a zugrăvit în mod sincer nevasta, soacra, nănașa, rudele, apoi figurile mai însemnate ale satului, ciobanul, dascălu, primarul, preotul.

Era firesc să prindă în satiră și comicul în vorbă, faptă sau atitudine ale tuturor acestora, întrucât devenia el o lature caracteristică a numitelor personajii.

Pe departe deci de a vedea în anecdotă și satira populară română niște „infame mijloace“ cu „scopuri infernale“ ale străinilor, vom vedea și mai departe un produs firesc al fantaziei sale poetice, care poate ar lipsi dacă ar lipsi și ridicoulul la sate, fie el întrerupt chiar și în persoana onorabilă a „popei“.

Mai nelogice și mai ridicolе însă ne par concluziile la care ajung autorii faimoasei adrese. Prin publicarea de anecdotă și satire populare (cari, întrucât fie zis nu se puteau răspândi în popor prinț'un biet jurnal, foarte puțin citit de

țărani în anul Domnului 1888) credeau autorii adresei că: 1) „poporul pierde aplecarea”; 2) „serviciul dumnezeesc se micșorează”; 3) „scandalizarea se produce în popor”.

Realitatea este tocmai contrarul. Prin atitudinea reproșabilă a unor preoți, ca cei asupra cărora a trebuit să se oprescă privirea critică a satiricului anonim al satelor, s'a ajuns la urmările deplânse de Consistoriul arhiepiscopal ca fiind produse prin publicarea de satire populare, cari nu erau și nu sunt decât opinia satelor înregistrată de folklorist în ziarul sau opera sa.

Consistoriul arhiepiscopal din Cernăuți în frunte cu mitropolitul Silvestru atribuiau o importanță exagerată tendinței distrugătoare a acestor inotensive și hazlii anecdote.

Anecdoce citate în adresă erau dintre primele publicate de autor în ziarul său. Iar adresa cu observația consistoriului s'a folosit de acest prilej pentru a da primul semn de alarmă împotriva unei primejdii închipuite.

Influența observației este clară: reprobau publicarea anecdotelor populare pentru a opri răspândirea lor în public și deci urmările nefaste, ce ar fi putut deriva din aceasta.

Observația a fost în adevăr crudă și nemeritată. Căci a-i arunca în față unui preot cucernic, care nu a fost nici fariseu, nici negustor cu cele sfinte, cuvinte grele ca acestea: „în loc de a predica religiozitatea și moralitatea“ face contrarul; și „uită de chemarea sa“; „se înjoosește în privința chemării sale înalte“ etc. — însemnează a-i face o mare nedreptate, a-l jicni adânc!

Dacă dojana consistoriului ar fi avut efectul dorit, astăzi n'am avea atâtea opere însemnate de folklor românesc, cari după cât vedem n'au zguduit temelia bisericii noastre.

Drept răspuns elocvent la adresă a fost ruperea și aruncarea ei imediată într'un colț întunecos al saltarului de la masa de lucru, pe care se intinseră în grabă colecțiile de „Satire poporane române“, cări văzură lumina zilei într'un volum special publicat după cinci ani (la 1893).

Volumul, în care pe lângă mulți alții se satiriza și „popa“ satelor noastre (și multe satire li fuseseră comunicate chiar de preoți sau studenți în teologie) era un protest pe cat de hotărât pe atât de demn al preotului-folklorist dojenit de mai marii săi.

O nouă dojană n'a mai urmat. Fie că autorul fusese so-

cotit incorigibil sau, ceia ce este mai probabil, onorabilul consistoriu, care răsfoia numai ziarele, nu-și luase osteneala să citească noul volum al preotului consacrat de Academia Română prin numirea de membru activ al ei, prin decernarea premiilor sale și nu mai puțin prin conferirea din partea M. S. Regelui Carol a medaliei „Benemerenti clasa I“ tocmai pentru culegerea și publicarea de „scrisori poporane“.

Liviu Fl. Marian.

POVESTE

72. De când pot lua oamenii lemne din pădure

Era odată un fecior de zmeu vânător, care avea trei câni, pe cari îi chemea : Aude, Vede și Greul Pământului.

Odată, într-o zi cu soare, a plecat la vânătoare. Câinii erau năzdrăvani. Cum a intrat în pădure, a mânat câinii să stârnească vânătul, iar el și-a ales locul nimerit, unde s'o pus la pândă. Câinii năzdrăvani se duceau tocmai în vizuinile vânătului, ca să-l abată spre stăpânu-su. În locurile cele mai tari, câinii au fost opriți de „Mama Pădurii“, care i-a luat și i-a închis în casa ei; iar ea a plecat, călare pe vânt, vânătă de mânie, să întâlnească pe îndrăznețul ce i-a încălcăt moșia, ca să-l sfarme dintr-o suflare. Când l-a găsit, a suflat cu fiori năpraznici asupra lui și l-a îngălbenit. Luându-l puterile „feciorul de zmeu“ s'a rugat să-l mai lese trei ceasuri, ca să-și plângă trei păcate.

Și l-o lăsat.

Mai venindu-și în fire, vânătorul strigă : „Nea Aude ! Nea Vede ! Nea Greul Pământului !“ Ține-o, n'o lăsa, că omoară pe stăpânu-tău !“ Și Aude, a auzit și s'a trântit în ușă, de s'au scuturat toți copacii din pădure, dar ușa nu s'o deschis.

Și a mai strigat odată și amu Vede a văzut și s'o trântit în ușă, de s'o hurducat muntele, dar ușa nu s'o deschis.

Și a strigat a treia oară și a auzit „Greul Pământului“ care s'o trântit odată în ușă, de s'o hurducat pământul, și-o căzut dinții „Mamii Pădurii“, iar ușa s'o sfarmat în mii de țanduri. O țandură rătăcită, o nimerit în nasul „Mamii Pădurii“ și i l'o șters de-o rămas cărnă. Atunci o prăpădit jumătate din putere.

Indată cânii au ieșit și s-au dus la stăpânu-său și când l-o văzut cum șade în genunchi înaintea „Mamii Pădurii“ li s'o împietrit inima și s'o repezit la babă și-o făcut-o în mii și mii de bucăți, apoi au suflat-o pe vânt, s'o ducă în apa oceanelor, să-și piardă numele.

Și de-atunci au pus mâna oamenii pe păduri și și-o făcut bogății din ele, că cu mii și milioane de ani în urmă, nu era chip să rupi un gătej din pădure, că te mâncă „Mama Pădurii“.

Am încălicat pe-o ciută
Și-am spus o poveste slătă.
Am încălicat pe-un răsteu,
Și v'am spus povestea c'un zmeu.
M'am împedecat de-un rug de mure,
Și v'am spus povestea cu „Mama Pădure“.

Auzită de la bunicul meu Ion Coman din Pipirig.

D. A. Gheorghieță
Invățător la Școala „Ion Creangă“

DATINE ȘI CREDINȚE

1. Când te duci la un om sau când te întâlnești cu el pe drum zici: „bună dimineață“ dacă e dimineață [dela răsăritul soarelui și până pe la 8 ceasuri]. Dela 8 și până dă soarele în astăzi și zici: „bună ziua“!... Dela, când dă soarele în apus și până astăzi, și zici: „bună vreme“. Când însăreză: „bună sara!“

Dacă l-ai ajuns pe un om pe drum, și dai, dacă îl cunoști: „bună calea“ sau „bun ajuns“! dacă-i străin și zici întâi: „buna ziua“ sau „bună sara“ și apoi și urezi „buna calea“.

Când dai de un om arând, sau sămănând, sau treerând, sau tăind vre-un porc sau orice alt lucru de țară, și zici „noroc bun“!... De să întâmplă, să nimerești pe un om mâncând și spui: „buna masă“!... El își răspunde:

— Poftim la dânsa!...

Tu atunci și mai zici, dacă ești sătul:

— „Dați cu bine.

„Ca și cu mine,

„Când m'oi punе, nu rămâne!...“

Dacă tu taci mulcum când intri, atunci gazda zice, plesnindu-te cu vorba:

— „Poftim la masă, dacă ți-ai adus de-acasă...“

Se mai zice, când intri la cineva, stând la masă:

Gazda: „da tare și-i soacră!...

Tu faci, dacă ești flămând:

— „Tare, tare!...

Când intri la un gospodar, care stă la masă și el te poftește la ea și tu ești flămând, atunci zici:

— la am stat și eu asără în Podu-Leloiae¹.

Deasemenea mai zici, când se întâmplă, să dai de un gospodar, stând la masă, ca răspuns la poftirea lui să stai cu el la mâncare:

— „Dați cu sănătate, că noi'om sta măi de-oparte!...

Sau:

— „Dați cu pace, că și nouă ni să face!...

La un hram sau mai ales la o nuntă, dacă te îngheie gazda la masă, tu răspunzi glumind:

— „Iar lasă, că doar n'am venit pe aicea de foame, ci am venit, că n'oi n'avem după ce be apă!...

Ori unde merge spre bine la o lucrare, să zici când ajungi: „noroc bun”!...

La mort dacă intri, nu zici nimic. Te duci și săruți icoana de pe pieptul celui mort zicând: Dumnezeu să-l ierte! și alta nimic.

Când pleci, iarăși nu zici nimic. La mort deasemenea nici nu să strigă, nici nu se iesă după cel ce vine în casă. Dacă ești după el, se crede că mai moare cineva.

În biserică când te duci, nu se zice nimic. Numai cel ce să scapă sub el zice: „bună dimineața” și atâtă tot. Oamenii să miară de această treabă.

Tovarășul cel ce-a venit cu cel cu pricina, zice norodului.

— Nu vă mierați, c'o dat „buna dimineața”; ci vă mierați că s'o scăpat cu iel!...

Când iesă cineva din casa ta, ești dator să-l pitreci, dacă n'ai mort.

Dacă nu-l pitreci, cică casa zice:

— Vai de mine, cum am mai rămas pustie!... Nu iesă nimeni după oaspete!...

Notă. — Auzite și luate în samă în satul Broșteni-Drăgușeni și scrise prin anul 1915.

* * *

2. Omul care a mânca 7 ani ceapă, vede vântul; alții zic că se face solomonar.

DE-ALE COPIILOR

483.— **Arșicul.** Mi aduc aminte în copilăria mea cum mă jucam cu arșicul. Ne alegeam patru. Unul trebuia să fie *împărat*, altul *vizir*, altul *om bun* și altul *om rău*. Aruncam arșicul pe rând. De cădea cu muchea cea în formă de urechiusă în sus, însemnă *împărat*, cealaltă muchie *vizir*, partea netedă și bulbucată *om bun*, iar cea adâncă și încrețită *om rău*. La început alegerea era cam greu de făcut, pentru că îndată ce unul dădea aceeași figură cu arșicul ca un altul dinainte, se chema că i-a luat locul, și acela trebuia din nou să-și caute soarta. Vizirul avea impletită bine în două o batistă de buzunar, zisă *țușcd*. El era la porunca împăratului și aplica omului rău pedeapsa, după ce se asculta plângerea omului bun; omul rău, cu toate îndrituirile și rugămintile sale, tot rău rămânea și trebuia să primească o pedeapsă cât de mică. Întindea palma și vizirul îi da după poruncă: una *linsă*, una bună, una țapănă, una din adâncul iadului din fundul tătarului și așa mai departe, expresiuni ce le găsia mai potrivite împăratul, pentru a indica puterea loviturii și felul de a se da. Una *linsă*, era cea mai ușoară, ba aş putea zice că nici nu era pedeapsă, ci numai să da de formă, tărându-se pe palmă batista impletită. Vizirul trebuia să aplice pe cât se poate de exact pedeapsa, refiind nici mai indulgent, nici mai aspru. Împăratul putea să-l pedepsescă, demonstrându-i chiar pe palmă și cu aceeași batistă impletită cum a dat și cum trebuia să dea, după ce omul rău era pedepsit acuma din nou aspru. De cădea iarăși *om rău*, era rău de dânsul. Omul bun se plângea din nou împăratului, și vizirul cu țușca intra în funcțiune. Omul bun putea însă cere împăratului și ertarea, dar putea fi pedepsit în locul omului său. De cele mai multe ori însă omul rău, dând cu arșicul, cădea împărat, ori vizir, ori om bun, și cel scos arunca arșicul la rându-i până iar se stabilia, care ce-i și începea din nou jocul.

Acest joc dela care uneori ne despărțiam cu ochii plânsi, ne aduce mult haz. Și acum, gândindu-mă la dânsul, găsesc în alcătuirea lui multă înțelepciune și vrednicie de a se juca încă. După cum e arșicul înfăptuit dela natură la genunchiul mie-lui, cele de mai multe ori poate să cadă *om bun*, partea cea

mai frumoasă, bună și netedă, dar încercând să ajungă *împărat* ori *vizir*, și dându-l pe muche, cazi om rău. Împăratul are ureche sau trebuie să aibă spre ascultare și a priveghia toate. Vizirul—după formă—indoelnic.

In timpul jocului putând fi când împărat, când om rău, ești moderat în aplicarea pedepsei. De se întâmplă la joc un copil mai mic în vrâstă sau din fire mai linistit și cade om rău, și dai o pedeapsă mai mică și-l dojenesci mai mult. De ajunge el să fie mare și dă pedepse prea aspre, vizirul vădit greșește, sau omul bun cere ertare... Iată dintr'un joc de nimică, o pilduire mare pentru viață și înțelepciune pentru viitor.

I.—C. T. T.

484.—Unui rus. „Băieții basarabeni, care se credea să fie rusificați, când văd vreun rus trecând prin satul lor, ii cântă, sărind într'un picior:

Rus	
Babarus	
De unde dracul te-a adus?	
Dela apă răce,—	
Acolo dracul să te'nnece!	

(„Basarabia dela Nistru”, I, No. 1. p. 5).

T. Inculeț

485.—De-a datu cu mâna peste căciulă. Copiii s'așeză în cerc. Un alt copil se'nvărtește pe la spatele cercului, lovind pe cine crede din cerc — cu mâna peste căciulă și fuge. Cel lovit trebuie să fugă și să ajungă pe cel ce l-a lovit. De-l ajunge, și dă pumni; de nu, lovește pe-un altul. Cel ce lovește trebuie să se așeze în locul copilului lovit, — unde n'are ce-i mai face.

Jocul urmează, până ce ajunge rândul la fiecare copil.

Jud. Neamț

Al. Moisei

486.—Punareta

Punapi	
Tapi-tapi	
Ros și gri.	

487.—Uni, doni, trini, pani,
cinga, ıingga, sotii, boti
la batioc.

Trușești — Botoșani

C. Atanasiu

488. — **Cățeaua** Se aşeză un şirag de 30—40 de flăcăi sau chiar şi oameni însuraţi, unul în spatele altuia, în linie dreaptă.

Din ei, cel mai dibaci în joc se pune în frunte şi când şiragul este gata aşezat, el prinde a zice :

— Aho, amù!..

Ceilalţi jucăuşi răspund :

— Aho amù!..

— Oameni buni a venit timpul aratului! (zice el tot mereu).

— A venit timpul aratului! — repetă jucătorii după el.

— Hai s'arăm!..

— Hai, s'arăm.

Şi incep fiecare a imita aratul plugului, prinzându-se unul de altul şi trăgându-se de trei ori. Toţi strigă: hăi, ţa, hăream, ţa la roate!.. — făcându-se apoi că mâna boii.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni de arat, am arat, di-amù hai să semănăm.

— Hai să sămănăm!..

Fiecare cată să prindă pe cel din faţa lui, zicând că ia sacul cu săminţă, astfel că se fac cu toţii ca o plută.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni, de arat, am arat, de sămănat, am sămănat; di-amù hai să grăpăm!..

— Hai să grăpăm.

Şi fiecare trage cu degetele mânilor, pe spatele celui din faţa lui.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni, de arat, am arat; de sămănat, am sămănat; de grăpat, am grăpat; di-amù hai să prăşim!

— Hai să prăşim... .

Fiecare dă cu pumnul în cel din faţa lui, imitând prăşitul.

— Aho amù!..

— Aho, amù!..

— Oameni buni, de arat am arat; de sămănat am sămănat; de grăpat am grăpat; de prăşit am prăşit; di-amu a venit vrema cositului.

— A venit vrearea cositului!..

— Hai, la cosit!..

— Hai, la cosit!..

— Hai, să ne punem jos, să batem coasele!..

— Hai, să ne punem jos să batem coasele!..

Și tot se lasă fiecare pe **clunchi**, făcându-se că bate coasa și zic cu toții din gură: „tic, tic, tic!..

Se scoală apoi în picioare, pun poala cămășii în bata berneviciilor, în formă de tioc, apoi dau cu degetele unei mâni pe cealaltă mână, imitând coasa și cutea, și zic: pâcea, pâcea, pâcea!..

— Hai să cosim!..

— Hai să cosim!..

Incep cu toții să da din mâni ca cosașii, căutand să facă daună celui din față.

— Aho amù!..

— Aho amù!..

Oameni buni, de arat, am arat; de sămănat, am sămănat; de grăpat, am grăpat; de prășit, am prășit; de cosit am cosit; di-amù hai să facem căpiji!..

— Hai să facem căpiji!..

Se iau în braț unul pe altul, făcându-se că clădesc căpiji.

— Aho amù.

— Aho amù.

Oameni buni, de arat, am arat; de sămănat, am sămănat; de grăpat, am grăpat; de prășit, am prășit; de cosit, am cosit; de făcut căpiji, am făcut; di-amù hai să cărăm căpițele și să facem stog!

— Hai să facem stog!..

Toți vrau să se ia în brațe unul pe altul, dar nu pot, deoarece se fac lanț cu toții.

— Aho amù!..

— Aho amù!..

— Oameni buni,

„S'a dus cătaua la vie,

„Si s'a dus să nu mai vie...”

— „S'a dus cătaua la vie,

„Si s'a dus să nu mai vie...”

— „Si s'a dus cătaua la moară,

„Si s'a dus la covată :

„Si linchi din făină odată!..

„Si mai linchi odată!..

„Si morarul dormea lângă foc,

„Invălit într'un cojoc.

„Si s'a sculat,

„Si a luat :

„Pe Besensacu,

„Cu care îndesa sacu.

„Si i-a dat una,

„Si i-a mai dat una;

„Şi i-a spart capul
„Ca la dracul“.

Oamenii repetă toate, zise de fruntaşul jocului după fiecare vers.

- „Şi s'a dus cătauă la pârlaz,
- „Şi s'a 'ntâlnit c'un câne breaz
- „Când s'a 'ntâlnit,
- „Când s'a 'nci...
- „Când s'a 'nci...

„Şi aşa s'a 'nci!... (Aceiaşi repetiţie din partea oamenilor).

Fiecare prinde poala cămeşii de dinainte a celui din faţă şi strigă: „Iaca aşa s'a 'nci!...“

Conducătorul jocului ţine în mână o sfâşie cu nasturi şi când toţi s-au prins bine de poala cămeşii, el se cujbează spre dreapta, făcându-se că loveşte în cei din coadă. Codaşii fug repede la stânga. Atunci el se întoarce mult mai repede ca ei în acea parte şi unde nu mi ţi-i croeşte pe spinare sau peste trup, „căci ce poate“ cu sfâşia din mână. Şi tot aşa când la dreapta, când la stânga, până se desfac toţi unul de altul şi fug care încotro. Asta se întâmplă îndată, căci nu-i tocmai moale să stai în cămeşă şi să rabzi să te croiască unul cât ce poate pe spinare, cu sfâşia bătută cu nasturi mari de alamă!...

NOTĂ. — Acest joc de ţară se joacă îndeobşte la sărbătorile Crăciunului şi ale Sfântului Vasile, sara, când nu-s fete. Mişcările sunt urmate de joc mărind astfel frumusetea şi dibăcia jocului cătauă. Melodia ce se cântă e deosemenea foarte vioaie şi armonioasă.

Cătauă ca şi alte jocuri pe care le voi descrie pe viitor este teatrul de iarnă a oamenilor de la ţară. La noi în sat s'a jucat din vechime cătauă şi se joacă şi până în ziua de astăzi cu multă plăcere.

Broşteni-Drăguşeni, jud. Suceava

Ghi. Gh. Cardaş

O SAMĂ DE CUVINTE

Goghie = peşte mărunt.

Toflică = peşte mărunt. „Am cumpărat nişte *toflică*“.

Desnainte = De-aici înainte.

Băto şi *bătâcă* = bădiţă.

Pâşân şi *pâşână* = ruşinoasă, tăcută.

Hamzău = uluc, teică mare.

Halău = uluc dintr'un butuc, de adapă vitele.

Holătă = mulțime sgomotoasă.

Cuşchie = un pare ce slujeşte la ridicat în cumpănă.

Stâlpă de busuioc = creangă de busuioc.

Hojmâc = rărunchiu = un deal în forma rărunchiului.

In trepede = repede. „Du te'n trepede“.

Dubas = un om gras, greoi, lenes și murdar.

Guduruță = un om ce se gudură, se lingusește, ca un câne.

Tucă = toană. „I-o venit = tuca de ducă“.

Poponeț = pop = stâlp la casa, de sprijoană.

S'o brânzăluț = s'o sfădit, l-o batjocorit.

Nirăesc = se strică. „Să nirăesc popușoii“.

Di pruja = *prujăluesc* = *spune pruje* = vorbe ușoare

Târlomată = rămășiță, resturi netrebuitoare.

A năimi = *a năni* = a tocmi slugă.

Jigâtă = slăbuță. „Tare-i jigâtă“.

Culese în diferite prilejuri din
Zorleni-Tutova de
M. Lungescu

GLUME, JATII, TACLALE

440. — De cea bobată...

Un țigan, ci-că, a intrat într'o vie să mănânce niște poamă.

Până da de struguri s'a pus pe frunze, și-a inceput să mănânce.

Dând de struguri a zis :

Până da de cea bobată,
Mă hrănii de cealaltă.

St. St. Tuțescu

41. — Luleaua Țiganului

Odată, un țigan s'a dus la oraș, ca să-si cumpere o lulea.

Intră într'o prăvălie, își alege o lulea și întrebă pe negustor:

— Cate parale, luleaua este, negustorule?

— 10 bani, *țigane!*

— Hm! „zece bani, țigane“! Aleagă — s'ar praă de prăvălia și de luleaua ta; mă duc la altă prăvălie să cumpăr.

Plecă țiganul supărat foc și intră în altă prăvălie.

Iși alese și aici o lulea bună și apoi întrebă pe negustor:

— Cate parale, luleaua asta, negustorule?

— Un franc, *vătafe*.

— „Un franc“ să dea vătașu, că face; numai o horba bună s'auză!

Plăti și plecă mulțumit.

442. — Și... luleaua mea la el?

Zice că odată, un țigan s'a dus c'un rumân să se scalde. Da nu știu cum se făcu, că țiganul se'n necă.

Atunci rumânul dete fuga să spuie și țiganilor d'acasă despre întâmplarea întâmplată.

Acasă găsi numai un danciu și-i spuse:

— Măăă... s'a 'nnecat tat'tău!

— Haoleo!... fir'ar al dracului; și... luleaua mea la el!

443. — La... loc zâmboc!

Odată, un țigan n'avea ce să mănânce de prânz.

Ce se gândi el? Mă duc la nașul să mă satur. Nașu-său era rumân chiabur.

Pe drum, desfăcu cureaua cu care era 'ncins și lăsa catarama tocmai la vârf.

Și zicea, plimbând cureaua pe burtă-i:

— O să mănânc până când n'o mai încăpea mâna pe-aici (pe sub curea).

Când intră în casă, nașu-său tocmai se sculă dela masă.

Da el, când văzu așa, puse mâna pe curea și strângând-o repede cum fusese mai înainte, zise:

La... loc, zâmboc,

Că n'avuseși noroc.

Și plecă năcăjit acasă, fără să mai vorbească cu nașu-său.

444. — Nu mănânc de furat!

Odată, un țigan plecă de cu noapte cu fiu-său la târg. Trecând printr'un sat, văd un curcan pe-un gard.

Danciul zise lui tat'său:

— Teteo, bolboroș pe gard în jos!

Il iau, ori nu-l las?

Țiganul cel bătrân zise:

— Nicu-ți zic, nici nu te'nvăț;
Dar tu ia-l, nu-l mai lăsă.
Îl împărțim părălește
Partea mea o dau pe pește;
Eu n'am jurat,
Că nu mănânc de furat.

445. — Taie, mamă nața..

O femeie avea un copil de vre-o 4—5 ani. Intr'o zi îi dă să mănânce mămăligă dumicată într'o strachină cu lapte.

Copilul sta jos de mânca și era incins peste cămeșă cu o ață; da el mânca, mânca de zor, căci îi era foame.

Dela o vreme începu să se sature și apoi să plângă; mânca și plângea.

Mă-sa îl întreabă că de ce plângе?

Da el zice: Taie nața, mamă...

— Ba să fii tu al dracului, dacă ți-oi tăia eu răta; mânca lapte din strachină, că ai; da eu nu tai răta pentru tine.

Bielului copil îi pleznea burta de sătul ce era, iar măsa nu se pricepea să-i tae ața.

446 — Țiganul la treierat

- Mai țigane, hai la mașină, la treierat.
- Nu merg, că-mi dă pleavă'n ochi.
- Hai mă, că merge și boerul.
- Poasă meargă și cucoana.
- Hai mă, că-ți dau carne cu varză.
- Păi cine-a zis că nu merge?

Merg și eu și... frate-meu.

447. — Mănânci caș

Un rumân, odată, întreabă prin țigan:

- Mai țigane, mânânci carne de miel?
- Auzi, ce vorbă pe el!
- Mânânci zară?
- D'apoi dară!
- Mânânci unt?

- Dracul l-a văzut?
- Mănânci caș?
- Ei, ași!
- Mai țigane, mânânci ciorbă?
- Mai e horbă!

Auzite în lunie 1917 de la soldații bolnavi pe când mă aflam în „Spitalul Mobil No. 2^a în localul școalei primare din Bucium –lași.

Ion N. Popescu

448. — O nuntă

-- „Bre, așa-i cum zic, doar am fost și eu la nunta asta. Era o masă mare-mare, întinsă... pe un fund de fedeleș. La masă erau bucate fel de fel și tot de-un fel, da mânca lume de pe lume! La stârșitul sfârșitului s'a dat de gustare mirilor un firișor de pasat, fierb 9 ani de zile intr'ua iaz cu apă uscată. Și D-zeu pe semne n'o avut de lucru în ziua aceia și s'a apucat să puie el sare în fieritură. Sfânta Duminecă l'o ghiontit peste mână, că de ce s'amestecă la bucătărie, și El a scăpat prea multă sare așa că păsatul era ocnă.

Mirii o mâncau cum o mâncau, că erau miri, n'aveau încotro, dar nunu nici n'o vrut să guste. Atunci lui i-o adus un grătar plin cu fasole fripte. Eu care stam ciunchit după ușă, când o trecut stolnicul bucatorilor pe lângă mine, m'am întins să fur un șold de fasolă friptă, că tare mai mirosia frumos și-mi era poftă să mor. Nunul, talhar, mă trage cu coada ochiului tocmai din capul mesei și svârrr... c'un talger în mine! Eu, șiret, cum l'am văzut oțărându-se, m'am plecat frumușel jos, iar talgeru, nebun, a trecut peste cap fulger și o pălit drept în gură pe Catinca de colo de pe pat; de aceia-i știrbă. Doar ea s'aflase în treburi și acolo că și aici!“.

Junimea Moldovei de nord, I (1919) no. 16–17 p. 15–6.

La Administrația Revistei „Ion Creangă” se află de vânzare colecțiuni din anii din urmă. Doritorii de a le cumpăra pot cere lămuriri.

Rugăm plata abonamentului

Chișinău, Tip. „Glasul Țării”, str. Pușchin, No. 48

Stui și Altur Gorovei Fălticenii

Anul XIII. No. 4

Aprilie 1920

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA

T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL

În țară
În străinătate

15 lei
20 "

ADMINISTRAȚIA

M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

INTEMEETORI: P. S. Arhierul Iacob Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum, P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

Terminologia fagului.

Numirile de mai la vale pe care le-am dat pentru terminologia fagului se pot atribui în mare parte și altor copaci din pădurile noastre.

Când răsare din pământ, fagul poartă numirea de *făgușor* sau *pui de fag*. Dacă mai crește de ajunge cât mâna în grosime, se chiamă *smincioagă* sau *zmincioagă*. Ca piciorul, cu crengi multe, necurățite și la marginea pădurii, sau în rărime, fagul se numește *ciufari*. De aceiași grosime la desime, poartă numirea de *sulhar*, sau tot în rărime dar un lemn rău, fără însemnatate și cu frunze uscate pe el: *cârtac*. Când fagul ajunge în grosimea *turchinii*, ca cofa, oamenii îl dau numirea de *cătur*. Mai gros ca cătul, *fag*, propriu zis sau *copac*.

Un fag lăsat de sămânță într'un parchet unde s'au căiat ceilalți copaci, se numește *sămincier*. De obicei se lasă mai mulți sămincieri într'un parchet, dar cu o distanță destul de mare între dânsii.

Partea de jos a fagului se numește *cioată*, trunchiul se numește *turbană*. Apoi vine partea de sus, *vârful*. Vârful sau vârvul, crescut într'un an să chiamă *mladă*. Fructele fagului se zic *jir*. Mai avem încă: *frunze*, *crăci* și *crăngi*.

Un fag ca cofa, retezat la ambele capete se numește *zlotun*. Dacă-i mai gros, *butuc*. Butucul despicate în mai

multe bucăți, ne dă denumirea de *lodbă*, pe care o dăm fiecarei bucăți în parte. Despicăturile din butuci și din zlotuni de un metru lungime, poartă numele de *șuşuri*.

Rădăcina rămasă în pământ după tăerea copacului, poartă numirea de *cioată*. Teșitura (tăetura) copacului se numește *pleș*. Un lemn retezat, nedescicat și rotund se zice *mereu*. Despicat, *patrare*. O retezătură mai scurtă ca zlotunul poartă numirea de *coltiș*, dacă este mai ales mereu.

Bucățile mici, tăete pentru foc, se numesc *despicături*. Mai multe lemne de fag subțiri și uscate se zic *vreascuri*. Mai subțiri ca vreascurile și uscate sau verzi, *târșuri* sau *gătejă*.

O pădure de fagi poartă numirea de *făget*; o pădurice mică de fagi se numește *făgițel*.

O grămadă de lemne groase, de 4 palme domnești înălțime și o palmă domnească largime, se numește *palmă*.

Două palme la un loc se zic *picioară*.

Două picioare sau patru palme se numesc *bucată*.

Două bucăți la un loc, sau patru picioare se chiamă *stânjen*.

Fagul este un copac foarte căutat, atât ca lemn de lucrue cât mai ales pentru căldura care o dă el. Iarna, pe ger mari cu câteva lemne de fag în sobă, tot o mai duci, cum o ma, duci. El este un lemn tare și ține mult timp căldura netrecându-se aşa ușor, povestea cântecului:

— „Săracul foc de răchită:
„Eu mă culc și el să culcă;
„Dar săracul foc de fag:
„Eu mă culc și el să scoală,
„Și sare la mine'n poală!

De asemenea și frunza fagului e invocată în cântece. Un cântec de jale din satul meu zice:

— „Săraca frunza de fag
„Multe-mi spune c'am să frag!... (sau)
...Tot îmi spune c'am să zac...

Gh. Gheorghe Cardas

Broșteni-Drăgușeni, jud. Suceava

POVEȘTI

73.—Las' să moară dacă-i prost..

Era odată un băetan. El s'a tocmit slugă la un mocan ca să-i păzească oile. Umbla băetul cu oile prin toate părțile. Intr'o zi era sub poalele unei păduri. Cum sta el cu oile, numai ce vede într'o parte a pădurei o focărie; se duce și el într'acolo. Ce se vadă? O droae de băieți încurajurase cu foc o viperă, care nu putea ieși din primejdie. Vipera, cum îl vede, îi zice:

— Măi ciobanule, întinde căța și mă scapă de la primejdie și ce mi-i cere, ț'oia da.

Băietului i se făcu milă de viperă, întinde căța, și ea, suindu-se pe căță, băetul o ridică binișor în sus și o scapă dela moarte.

— Măi băete, zise viperă, hai cu mine la părinții mei să-ți deie un dar pentru binele ce mi-ai făcut.

— Da cum să las eu oile singure?

— Lasă-le că nu fug, și am eu grija de ele.

Băietul ia viperă pe căță, și mergea pe unde-i arăta viperă. Pe drum ea îi zise:

— Tu să ceri de la părinții mei darul de a ști ce grăesc dobitoacele și păsările. Cu acest dar ți-a merge bine în viață. Da să nu te lași de ce-ți spun eu, că părinții au să-ți deie avere, care-i trecătoare, ci să ceri numai darul de a ști darul ce vorbesc dobitoacele și păsările.

Băietanul nu ieși din cuvântul și sfatul viperei.

Ajunși la părinții viperei, aceștia, când auziră primejdia prin care trecuse fata lor, se umplură de bucurie și făgăduiră băetanului avere mare.

— Nu-mi trebuie avere, zise băetul; dați-mi darul să știu ce grăesc dobitoacele și păsările.

Da ce să faci tu cu asta, măi băiete? Ia-ji avere și mergi în pace.

— Nu-mi trebuie avere, că ea-i câne ușernic. Dați-mi ce vă cer; de nu, rămâneți sănătoși!

Văzând părinții viperei că băetanul îi om statornic, îi dădură ceea ce-a cerut — darul de a ști ce grăesc dobitoacele și păsările.

Și luându-și rămas bun, se duse la oisoarele lui, pe care le găsi neclintite în locul unde le-a lăsat, sătule și rugumând.

Cum mergea el pe drum către oi, iaca sus, doi corbi, croncănid. Un corb zise cătră celalt:

— Vezi tu colo, unde doarme boul cela negru? Acolo, sub bou, este o comoară. Halal de cine-a găsi-o, că-l vede Dumnezeu!

Băetanul se duse unde dormea boul, îl scoală, pune semn, și luându-și oilă, porni acasă. Cum a ajuns, el zise cătră stăpân:

— Bădică, eu am găsit o comoară; haidem, s'o săpăm. Stăpânul nu-l credea, dar după rugămintele băetanului, se înduplecă și se duse cu el. N'au săpat jumătate de ceas și au dat peste-o bute de galbeni. Bucuria stăpânlui! Luără banii de-acolo, și ce-i era drag băetanul până acumă, că era cuminte și ascultător; din ziua aceea fi era ca un copil.

Gospodarul avea o fetișcană numai bună de măritat. Văzând că flăcăul îi cuminte, harnic, și cu noroc, făcu ce făcu și-si mărită fata cu ciobanașul. Îi dete partea lui de avere iar el și cu baba lui se dădură de-oparte și lăsară pe băieți să facă cum i-o povățui Cel-de-sus.

Tinerii se puseră pe treabă. Casa li era casă și masă masă. Toate le mergeau în plin.

Odată, tinerii gospodari porniră călări, să vadă moșia și stânele de oi.

Cum ajunseră la stână, cânilii tineri hârâiau la cei bătrâni; nimeni nu pricepeau de ce?

Ciobănașul însă știu de ce. Pela stână cercau lupii. Cânilii tineri se înțelese că lupii să vie să strice din oi, să mânance cât or putea și să le lese și lor de mâncare. Câinii bătrâni nu se învoiră la această tocmai. Ei nu voiau să-și vândă stăpânul. Ciobanul înțelese graiul lor și dete poruncă să se omoare cânilii tineri.

Toți au rămas mirați de porunca stăpânlui.

După ce mai rândui, unele și altele, porni cu nevasta cătră casă. Pe drum eapa pe care era călare stăpâna, și care rămăsesese mai în urmă, râncheză odată. Calul stăpânlui răspunse. Stăpânul începu a râde.

Femeea ceru bărbatului să-i spue de ce râde?

- Am râs și eu, aşa, că mi-o venit a râde.
- Ba nu, să-mi spui și mie de ce-ai râs?

— Taci măi femeee, c'am râs și eu, ia aşa.

— Ba, nu, să-mi spui de ce-ai râs, c'ai râs de ceva, și trebuie să-mi spui și mie, dacă-mi ești bărbat cu credință și dacă ții la mine.

— Tin la tine, da ia am zis și eu aşa, n'am râs de tine.

— Nu se poate, să-mi spui de ce-ai râs? Si cum se ține scaiul de lâna oii, s'a ținut și ea de bărbat să-i spue de ce-a râs, până ce omul își pierdu răbdarea și-i zise:

— De-ți spun, de ce-am râs, am să mor, căci aşa-i spuse părintii viperei, că de va descoperi aiurea despre darul ce i-au dat, va muri.

— Poți să mori, da mie să-mi spui de ce-ai râs?

Si nu se lăsa femeea de om ca să-i spue de ce-a râs.

Văzând el, că nu-i de chip. Si ca s'o spărie a chemat un meșter, l-a pus, de i-a făcut sicriul, l-a împodobit cu flori, și s'a culcat în el, să moară. Femeea, nu și nu, să-i spue de ce-a râs. Poate să moară barbatu-su, da să-i spue de ce-a râs.

Si cum sta el aşa, culcat în sicriu, vine un câne, pune două labe pe sicriu și se uită la stăpânu-său, curgându-i lacrimi din ochi.

Stăpânul știa că îl jălește, dar nu-i zise nimic. Un om, văzând cânele, zise unei slugi:

— Dă câinelui istuia o bucată de mămăligă, că i-a fi foame. I se svârli mămăligă, dar cânele nici nu se uită la ea.

Si cum sta aşa, iaca vine și un cocoș. Văzând mămăligă și sfămături, începu a-și chema găinile: cât... cât... cât!...

Cânele: cum vede pe cocoș rotindu-se, strigând găinele, zise cucușoului :

— Măi pintenatule, tu strigi găinele și te bucuri și nu vezi că stăpânul nostru moare ?!

— Las' să moară dacă-i prost!... Eu am 20 de găini și când găsesc un grăunte le strig la mine, și ele mă ascultă și vin. Si când sunt aproape de mine, eu înghit grăuntele. Si el o femeie are și n'o poate stăpâni; las' să moară dacă-i prost!...

Si stăpânul auzind vorbele cucoșului; începu a râde cu hohot, se sculă din sicriu, puse stăpâniere pe femeee și nici taina nu ia spus-o și nici el n'o murit...

Si de ce râsesese! Eapa pe care mergea stăpâna rugase pe cal să steie să-l ajungă. El i-o zisă să vie mai repede, dar ea i-o zis:

— Tie și-i ușor că sunteți numai doi, dar noi suntem patru și mergem greu.

Și cum erau patru? stăpâna unul, eapa doi, stăpâna era groasă și eapa a făta.

Culeasă de M. Lupescu

Dela d-na Ana Castănescu din
Zorleni-Tutova

74.— Până ajunge orbul să-și capete vederile

A fost odată ca niciodată, că de n'ar fi nu s'ar povesti. A fost odată un împărat orb. Și împăratul istă n'a fost orb chiar din facere, dar trăind în lume, Dumnezeu știe ce-a fost pătit—că patimele-s pe om—de-a fost orbit. Și ani de-a rândul au trecut și nu s'a mai lecuit. Câți doftori în țară, pe la toți a cercat, dar nici leacul să și-l fi aflat.

La urmă a dat printre babe, că doar babele se răspund că știu multe, și a căpătat răspuns, că dacă și-a spăla ochii cu lapte de femeie curată, adică de femeie care să nu fie drăgălașe la mulți, ci numai bărbatului ei, atunci ar putea să se lecuiască.

Dă el sfoară'n țară, de se găsește aşa o femeie; să-i aducă lapte și ce-a pofti aceea va primi. Multe-a cercat și nimică n'a aflat.

Dar era în vremea aceea un om sărac și păștea porcii la un boier. Și avea porcarul acesta o frumusețe de muiere atât de minunată, că dacă venia cu de mâncare la bărbatu-su, porcii, de spaimă ei, o rupeau care 'ncotro la fugă, de nu-i mai putea-i aduna cu săptămânilor.., Atâta era de holbată săraca de ea.

Aude porcarul istă de porunca ce s'a fost dat în țară și zice:

„Măi, de bună seamă că femeia mea are să-i fie de leac împăratului.“

Vine acasă și-i povestește neveste-sei: „Mă femeie, este o poruncă venită în țară, da nu știu zău de-a fi cineva harnic s'o câștige.“

„D'apoi cum, ce-i?

„Poi iga ce-i! Este un împărat în cutare țară, aşa și aşa. Și Dumnezeu știe ce-a dat peste dânsul de nu mai vede

cu ochii. Si leacul lui, cică, numai lapte de femeie poate fi. Dară ce fel de femeie? Tu nu știi! Si nici nu-ți mai spun, pentru că știu că nu mai câştigi...“

Femeia, bine că i-a spus, -- se pune pe capul lui și atâtă îi roade urechile numai decât să-i spue. Vede că nu mai are bietul om încotro, și-i spune: „Numai lapte de o femeie, care s'a drăgostit cu șapte bărbați într'o noapte îi poate fi de leac“.

Atunci ea ca o nebună prinde a bate în palme și a țupăi și a striga cât o lua gura că: „aista-i norocul nostru! Brava! Aista-i norocelul nostru!“

Omul numai ce stă și se crucește. O întreabă că ce-i și cum?

„Apoi“ zice ea „ast'noapte șase au fost la mine. Cel de pe urmă se ducea tocmai când veneai tu. Da nu știu zănu-i fi de un folos ceva? Ori tus' șapte trebue să fie străini?...“

„Nu, nu-s de nici un folos, pentru că tus' șapte trebue să fie străini!...“ îngână bietul om pe gânduri.

„Să lăsăm dară pe deseară“ zice ea „că vine el și cel de-al șaptelea!“

„Ba acu-i prea târziu! zice omul, și în gândul lui: Bată-te varga lui Dumnezeu, hăzenie a pământului, tu, dacă și tu te-ai găsit să ai câte șapte ibovnici pe noapte, apoi una mai spălătică trebue că nici nu le mai știe capătul!...“

Și de groază, își ia lumea în cap, și nici de nume nu mai vrea să-i auză...

Merge ce merge, și mergând așa, îl găsește pe dracul bătându-se cu o baba. Da bătaie dela roate! Si pentru ce anume se băteau ei? Diavolul avuse pâne cu baba în parte. Si — babele șugubețe, când a fost toamna la strâns se pune baba cu dracul în cale să strângă ea din pământ și el de deasupra. Când gătesc de lucru, se trezește diavolul că baba l-a celuit*), pentru că au fost avut barabule.

„Stai tu, târfă, la anul nu mă mai înseli tu! se gândește diavolul. Si zice el către babă: „De-acu ou mai strânge și eu din pământ și dumneata de deasupra!

„Bine, se poate!“ zice baba.

Anul al doilea seamănă ei păpușoii. Si strânge baba păpușoii și dracul din pământ *ciocelejii*... Vede Michiduță că iară-i tras pe sfoară și-i hotărăște babei: „de semănat am semănat în parte, de-acu hai să ne și batem în parte“.

„Bine, se poate“, zice baba.

*) Înșelat.

Iese dracul afară și-și cată o jordie lungă-lungă. Vine în casă Baba ca să apuce mai de grabă: culișerul.

Până să îndoieie dracul jordia baba din cotruță, îl frige nu ceva. Vede Aghiuță că-i rău îi zice; „Stai, stai, n'ați deacu ie jordia și culișerul îl iau eu.“

„Bine“, zice baba. Dar hai afară, la aer, ca să ne putem bate mai zdravăn“.

„Hai“.

Și afară unde nu mi ți-l prinde băbușca a-l tăia de departe cu jordia... Diavoul cu scurtătura ce era să facă?

Noroc de pielea lui că tocmai atunci răsare și porcarul nostru pe acolo.

„Breee! Da ce-i aicea? strigă omul.

„Bătaie-i, bătaie! țipă diavoul.

„Cum aşa bătaie?“ întreabă cela iară.

„Oprește, mă rog, baba, că-ji spun eu cum.“

Oprește omul baba: „Ian mai lasă-l mătușă că am o lecție de vorbă cu creștinul ista.“

Și-i povestește Necuratul câte-atas cu baba și acu nu i-ar mai trebui nimica, numai să poată scăpa de belea.

„Dacă-mi găsești ce-mi trebuie“, face omul, „te scap“.

„Haide, spune, te rog, repede, ce-ji trebuie!“

Și-i spune ista ce fel de leacuri îi trebuie: lapte de femeie curată.

„Degrabă, degrabă, dacă mă scapi, poate tot mai găsim o femeie curată, la cutare nuntă și de mai zăbovim, apoi și aceea o celuesc flăcăii, că tocmai s'au pus doi pe capul ei“.

Iși face acu omul obraz cătră babă și zice: „Irra mătușă, ia-n du-te și-mi adu o leacă de apă din casă“.

Se duce baba în casă și zice dracul către om: „Sui, mă rog repede și hai“.

Atâta de mâncat era de babă.

Sare omul în cărca dracului... Dracul face căți-vă pași și-i pică omului pălăria din cap.

„Stai, drace, să-mi ridic pălăria“.

„Cum să stau? Unde să stau? Că până la pălăria ta trei zile încheiate trebuie să mergi înapoi“.

„Cum trei zile, dacă numai acumă ea a picat?“

„Pentru aceea numai trei zile, că chiar acu a picat și de mai mergem pe atâta, apoi nici într'un an de zile nu ajungi până la pălăria ta“.

Lasă omul pălăria prăpădită și ajung la nunta cu pri-

cina. Zice diavolul: „Repede, repede, du-te la stogurile celea și-i da acolo de-o fată că să de vorbă cu doi flăcăi. Și flăcăii o îmbie cu o ploscă de rachiу, fiindcă tocmai stau s'o cîntăreascd...“

Se duce omul repede încolo și se roagă de flăcăi că are să-i spue ceva fetei, să-i dea o lecuță drumul... I-au dat-o Și o poftește ista să-i dee un păhăruț de lapte. Câte parale i-a plătit ori cum i-ă mulțumit nu știu...

Destul că vine omul voios, tare voios la drac și-i spune: „Iga, am căpătat“.

„Ai căpătat! Da și pe aista tot eu te-am ajutat să-l capeți“ zice dracul. „Și să știi că femeia curată e numai aceia pe care dracul o păzește de întinare“.

Pe urmă diavolul i-a mulțumit că l-a scăpat de mânilor babei și porcarul s'a mulțumit că s'a cotorosit de femeia sa și că a dat de leacul împăratului, — și dus a fost fiecare în lumea lui.

Omul nostru ajunge la împăratul cu pricina: „Luminate împărate, iaca leacul“.

Se spală împăratul cu laptele cela și îndată-mare prinde a vedea cum vedeam și eu când eram flăcău de 18 ani.

„Măi, minunat lucru-i femeia la casa omului!“ zice împăratul — și apoi către bietul porcar care sta smerit deo-parte: „Ce vrei omule pentru binele ista?“

„Nimic“, zice el „numai să rămân la curțile Măriei Tale!“

„D'apoi cum, n'ai casa ta?“

„Păi văd că n'am, că parecă am prins și eu o țără a vedea“¹.

Alex. L. Morariu

GÂCITORI

863. — Garofă

Am o rață soiborăjă,
Cu gurmozu şoboroi.

865. — Poama

Am o vacă a fată,
Și vițelui a fată.

864. — Macul

Oastea unui împărat
Într'un vârf de paiu usca.

866. — Hornul

Am un sac cu gura 'n jos,
Ce pun într'nsul, nu se varsă.

1. Poveste auzită în 25 Iulie 1916 dela soldatul Nicolai Huțuleac din Frătăuji -nou, Bucovina.

867. — Mămăliga când o faci

Pe roșă, trei picioare,
Pe trei picioare, neagră,
Pe neagră, limpedea,
Pe limpedea, mușuroi,
Pe mușuroi, popa bulihoi.

873. — Pușca

Tandură de lemn uscat,
Face alarmă 'n Tarigrad.

868. — Sfecă

A intrat popa 'n camără,
Ș'o dat pe fete afară.

874. — Pușca

Găinușă,
Păstrăvușă.
Pesu' gușă,
Sură, pură,
Pe la nări,
Cu lumânări.

869. — Grinzele dela casă

Patru iernează,
Patru vărează.

875. — Oglindă

Intr 'un vârf de arin,
E pușin senin.

870. — Gălușca

Sfântă poamă busuioacă,
Inghițit-ai cât o snoapă.

876. — Scaunul

Am fost aseară la voi,
Și mi l-alii pus dinapoi.

871. — Porcul

Unul ară,
Doi să miară,
Patru 'mping,
Ș'un coșoflinc,
Și două bălălăi.

877. — Albina

Ca ferea,
Ca merea,
Merge la biserică,
Roagă-să,
Inchină-să,
Când vine acasă, plângă-să.

872. — Pușca

Am o vacă neagră,
Pela pântece,
Cu descântece.

Aceste cimilituri le-am cules prin vara anului 1913 dela niște fele din satul Broșteni-Drăgușeni.

Gheorghe Gh. Cardaș.

POVESTIRI ȘI LEGENDE**476 — 80. — Mănăstirea Curchiul din județul Orheiul**

1. „... ea ar fi întemeiată în vremea lui *Ștefan cel Mare* de un vestit căpitan de oaste, *Dumitruș Curtea*, ceea ce a determinat pe unii să zică monastirii: Curtea, și [să spună că Dumitruș] s-ar fi făcut cătră sfârșitul vieții monah și apoi stariț al monastirii“.

2. „După a doua legendă, ea ar fi fost întemeiată de fiul diaconului

satului Morozeni (jud. Orhei), anume Dumitraș Curcă. Înzestrat cu o putere deosebită, se făcu calfă sau *ataman* de hoți, prădând prin codrii Orheiului. Ucigând odată niște drumeși, un moșneag și o bătrână, află cu groază că aceștia erau proprii săi părinți, și din pricina amarei remușcări ce începu a-i sbuciuma sufletul, cum și după povăța unui schimnic din schitul Râșca, din apropiere, se făcu călugăr, iar mai târziu cu o parte din foștii săi tovarăși, alese un loc de pocăință, adică monasirea, care de atunci i-ar fi purtat numele de Curca".

3. „După a treia legendă, întemeerea ei ar fi avut loc în următoarele împrejurări. Prădând odată Turcii târgul Orheiului, o parte din locuitorii îngroziți au fugit și s'au adăpostit prin codrii nepătrunși ce acopereau odată dealurile din valea Vaticiului, unde astăzi se găsește monastirea Curca, iar mai în sus *Tabăra*. Turcii urmăruindu-i, se încinge o luptă, în care creșlinii mai puțin la număr și mai slab înnarmați, sunt cu totul nimiciți. Dintre ei nu scapă cu zile decât un singur bătrân. Când mamele și soțiile cele din tabăra femeiască au aflat dela bătrâni sfârșitul crud al barbașilor, au venit, i-au plâns, i-au înmormântat, iar pe acel loc au înghebat o bisericuță de lemn spre pomenirea lor. În jurul bisericuții s'au adunat apoi să trăiască în pustnicie unii din fiii acestora, iar schitul, după numele bătrânlui, a rămas cu numele de schitul Curca sau al Curchiului".

4. „După o altă versiune, monastirea Curchiu ar fi fost întemeiată în următoarele împrejurări :

„Pe vremea unei năvăliri de Tatari, locuitorii lordachi și Mihail Curcă, din satul Buzești, fug împreună cu preotul satului Teofan, care ia cu sine soția și doi copii, peste Prut, în Moldova, unde după puțină vreme preotul a și murit. După un an de pribezie, lordache Curcă, se hotărăște a se reîntoarce în sat, spre a dezgropa averea ascunsă când a fugit. Auzind de această întoarcere, văduva preotului îl roagă pe lordache Curcă, să ia cu sine și pe cei doi copii ai săi, cari aveau să-i arăte locul unde și preotul îngropase parte din averea lor, rugându-l să o întrebuițeze la creșterea lor.

Dar nu multă vreme după reîntoarcerea lor, ei cad în mâinile Tatariilor. Lordache Curcă scapă din mânele lor cu fuga iar copiii preotului rămân în robie. Puțin după aceea moare și văduva preotului. Lordache Curcă, mușrat de cuget că a lăsat copiii în robia tătărească și măhnit de moarlea părinților săi, își mărturisi sbuciumul sufletesc unui duhovnic, care îl sfătuie ca din averea sa și a preotului să facă o monastire. Reîntorcându-se acasă, frații Curcă au rugat pe sătenii din Morozeni să le vândă locul unde Tatarii au luat copiii preotului și cu binecuvântarea mitropolitului Moldovei, Iacov, au întemeiat acolo un schit cu o bisericuță de lemn, făcându-se și ei călugări. Lordache luând numele de Zosima iar Mihail pe cel de Manase".

(Înălile trei legende sunt luale din *Revista eparohiei Chișindului*, no. 7 — 10 din 1896, iar a patra din P. Crușevan, *Basarabia*, Moscova 1893, p. 148, amândouă în ruseşte; reproducere din Arhimandritul V. Puiu, *Mondstările din Basarabia*, Chişinău, 1919, p. 32—2. — În Z. C. Arbore, *Basarabia în sec. XIX* p. 325 — 6, se spune: „Pentru a-şi ispăsi păcatul, lordache a plecat la Iaşi şi s-a spovedit Mitropolitului Iacob; după binecuvântarea ierarhului, ambil fraţi Curcă s-au călugărit şi au zidit monastirea Curcova, tocmai pe locul unde era comoara preotului“).

T. Pamfile

5. „Bătrânii povestesc, cum că pe vremea lui Ștefan Vodă, mare Domn al Moldovei, trăia la curte un boer, Dumitrașcu Curtiu. Acest boier era mâna dreaptă a Domnului, căci împreună cu el a bătut adese pe turci şi tătari şi de multe ori s'a scăldat în săngele pagânilor. Pentru vitejia boerului, Domnul prinse mare dragoste pentru Dumitrașcu Curtiu, şi nu era om la curtea domnească mai aproape de inima marelui Domn; de aceea Domnul detine boerului său de frunte bani fără număr din visiteria sa, pietre nestimate, moşii şi ecarete. Dar iată, c'a observat Domnul că dela un timp încocace boierul Dumitrașcu a devenit foarte trist şi nu mai lua parte la petreceri; l-a întrebat că ce stă tot pe gânduri, de ce a slăbit, şi faţă i s'a tras Dumitrașcu a răspuns Domnului, că i s'a urât cu războaiele şi că voeşte să meargă la călugărie. Auzind despre această dorinţă a favoritului său, Ștefan Vodă i-a dat drumul să facă după dorinţă sufletului său.

Şi a incălecat Dumitrașcu calul său roib şi a plecat acasă la Brăneşti, unde trăiau părinţii săi. Sosind însă aici a găsit satul pustiit de turci şi tătari iar pe părinţi omorîşi. După ce şi-a înmormântat părinţii, s'a dus boierul spre satul marelui boier Tudoraş Sobeu, care locuia la moişia sa de pe Ichel, căci acolo trăia ursita sa, duduca Ileana. Aici iarăşi a găsit totul prădat şi pustiit de Tătari, iar pe ursita sa duduca Ileana luată în plead de pagâni. Desperat, Dumitrașcu căzu peste dărămăturile curjei boereşti şi începu să plângă şi să blestemă soarte sa. În acest timp tocmai ieşi dintr-o pădure apropiată un pusnic şi se apropie de viteazul desnădăjduit, zicându-i că el ştie unde au dus pe ursita sa Tatarii şi că-l va ajuta să scape din robie, dacă se va lega înaintea lui Dumnezeu cu mare jurământ, promiştându-i că se va călugări, precum a promis lui Ștefan Vodă, şi va intemeia o mănăstire, acolo unde Dumnezeu îi va arăta. Dumitrașcu a primit, numai să-şi scape ursita sa din mâinile pagânilor. Şi a făcut mare jurământ sărutând crucea şi cu mâna pe evanghelie. După aceasta pustnicul a plecat împreună cu Dumitrașcu la monastirea Râşca, unde a lăsat pe viteaz, iar luându-şi el calul şi îmbrăcămintea de ostaş, s'a dus spre Cetatea Albă, unde se topea în robie duduca Ileana. Sosind acolo, pustnicul s'a strecurat pe furiş în grădina paşalei şi găsind aici pe Ileana, îi spuse că a venit să

scape, dar că nu vor izbuti dacă ea nu se va lega cu jurământ mare naintea lui Dumnezeu, că se va călugări, odată ce va scăpa din plean, și va intemeia o monastire de călugărițe. — Duduca Illeana a primit și ie a numai să scape din mâinile păgâne, și a jurat pe cruce și pe o evanghelie că așa va face, cum a sfătuit-o pustnicul.

După aceasta, pustnicul a imbrăcat pe Illeana în haine bărbătești, a urcat-o pe un cal și a plecat cu ea, neobservat de nimeni. Sosind la monastirea Râșca, pustnicul blagoslovi Tânără pereche și le dete drumul sfătuindu-i de a nu călca jurământul lor.

Tinerii însă, după ce sosiră acasă, făcură parastas pentru odihna sfafetelor părinților uciși, apoi se căsătoriră și se aşezară la casele de la Brănești zidite din nou. Așa a trăit în pace boierul Dumitrașcu cu cucoana sa, dar dela un timp, atât el, cât și dânsa, simțiră remușcarea conștiinței pentru jurământul dat și călcat. După lungi suferințe morale, au hotărît a se despărți și a se călugări, iar pentru a afla unde să intemeieze cele două monastiri, se lăsă aceasta în voia Domnului care de sigur le va arăta fie în somn, fie în aieve. Și în adevăr, într'o noapte ambii soți au visat, cum că s'au dus ei în grădini cu pomi, și acolo au cules două pere pe care fiecare făcu un semn, apoi merseră pe malul Ichelului și aruncară perele în apă, iar apa le-a dus până s'a oprit o pară într'un loc, iar cealaltă s'a dus pe apă mai de o parte mult de locul unde s'a oprit cea dintâi. Crezând în ceea ce au visat, ambii soți au făcut pe urmă întocmai cum era în vis, și para lui Dumitrașcu s'a oprit acolo, unde astăzi e monastirea Curchi, iar para cucoanei sale Illeana s'a oprit acolo, unde acum se află monastirea Tabăra de călugărițe. Așa s'au intemeiat aceste două monastiri, după legenda populară locală...

Astfel leagă poporul român din Basarabia numele lui Ștefan cel Mare și de această veche monastire românească.

Zamfir C. Arbore

481. — Legenda racului

Ucigă-l toaca se văzu odată singur și în singurătatea sa i-se urise Ce să facă, ca să-i treacă de urit? Văzând că Dumnezeu sfântul tot fabricează mai una, mai alta, se apucă și el de lucru, gândind să-și fabricheze și el ceava, cu ce să-și poată petrece în râs și voie bună, să-i mai treacă de urit. Se apucă de una, n'o nimeri; se apucă de alta, dar nici asta n'o nimeri pe plac, și o duse cu încercările, până iaca făcu—un rac și-i plăcu, cum îl făcu așa: bun de jucărie. Numai că, nu-i făcuse două labe, și asta îi păru lui cam nefiresc, că racul să nu umble, ca alte vietăși: cu capu în jos; deci îi mai adause încă o ghiu-

tură de picioare... Dă apoi a-l îmboldi, ca să pășească, dar pace ! racul era țapăn. În zadar îl împingea când înainte, când înapoi, că racul nu da semn de viață... Mâniindu-se dracul, luă un lanț și-l leagă, și crezând că așa o să se trezească... se înhamă la capătu lanțului și hai ! cu racu. Dar nici pomană de trezie ! Se încredință, dracul, că dacă l-o târi mult așa i s'or roade picioarele și vezi... multă trudă trebuie iară la așa un lucru până îl reparez, deci să gândi altcum... Îl aruncă într'o apă ce curgea pe acolo și hai cu racul și în sus, și în jos, dar nicio ispravă... Dumnezeu sfântul stând la o parte râzând pe sub mustăți și fiindu-i milă de truda zadarnică a dracului, odată, ne mai putându-se stăpâni, râse cu hohot. Dumnezeu întreabă că : ce hărăbagie-i aceia ? Dracul zise, că-i rac, dar că nu-l poate face să umble, nici pe uscat, nici în apă. Dumnezeu îi spuse, că nici n'o umbla, până Sfinția Sa nu i-o da putere. Dracul rugă pe Dumnezeu ca să-i ajute racului. Dumnezeu zise că dacă l-ar fi făcut Sfinția Sa i-ar ajuta ; dar și așa îi ajută dacă i-l dă Sfinției Sale. Nu avu încotro ci, ca toluși să se bucure cât de puțin de făptura mânilor sale, îl dete lui Dumnezeu care făcu ca racu să miște. Dracul părându-i rău că l'a dat lui Dumnezeu, sări și apucă lanțu în mână, să tragă racu la sine, dar deodată lanțu se rupse, iar racul bătând din coadă, apucă înapoi către Dumnezeu ; dracu o tulii după rac și-i încleștă unghile în spate să-l tragă la sine ; dar înzadar : ce-i dat odată, dat rămâne...

De atunci, până în ziua de azi, racului i-se cunosc pe spate urmele lanțului și a unghiilor dracului ; iar racu, ca să nu mai apuce în mâna dracului se duce tot înapoi, ca să ajungă în mâinile lui Dumnezeu... Partea dinaintea racului, dela urmele unghiilor dracului în sus, nu-i nici bună de mâncat, că-i amară ; iar partea de jos îi bună, cu-i îi bună și cui îi place.

G. Bodnaruk

VORBE ADÂNCI

(Se rostesc și ca chiuturi în joc)

1739—1757

Diferite zicători populare și strigări în joc.

De frumoasă nu-i urită, nici de rău, nu-i sede bine. Când se duce parcă vine.

Dine, Dine, Constantine, nu dai fata după mine, că eu țoi ține-o bine, cu ciocane de curechi și cu pumni după urechi.

Saraca baba mă, umple borș într'o lulă și mâncam și eu și ea și încă mai rămânea.

Trei ciobani, cu baciu patru, bat în unt și ale格 c...u.

Constantin floare de schin, mândră floare rea putoare.

Aburăcă-te purice, nu mai pot de pântece, c'am o mamă maștenă (*maștehă*), și mă hrănește cu hârbu, pân ce-mi crapă burdifu.

Pentru un boț de mămăligă, joacă baba, de se strică.

Hai la joc genunche goale; las' la dracu că mi-i foame.

Eu la joc, mama la joc, malaiu de joi în foc. L'am pus cu lopata și l'am scos cu covata. Si l'am scos pe prispă afară și l'a mâncat câni de-asăra.

Frunză verde de antonică, nici un dor, nu te mai strică, ca dorul de mămăligă.

Frunză verde lapte acru, fuge baba de-o ia dracu.

Frunză verde lapte dulce, fuge baba, fuge, fuge și nime n'o poate ajunge.

Foaie verde tricolici, n'am văzut ca pe aici, fete mari cu copii mici,—

Da ia hai, în sat la noi: toată fata are doi.

Căud eram în vremea mea, scripcă nu-mi mai trebuia, scripă era gura mea.

Lelița cu nasu lung, ducea mâncarea la plug, mă miram, ce zăbăvea, s'o pus jos și horpăea.

Lelița cu ochii verzi, niciodată să n'o crezi, când a zice, zău și atunci te 'nșală mai rău.

Frunză verde ș'un burete, câmpușor cu iarbă verde, nime umbra nu ți-o vede, numai păsărele te își umbresc aripele.

Frunză verde cimafaiu, copilă din ceala plaiu, un-te duci și cu te dai, spune măcar lui Mihaiu.

Foaie verde poamă coarnă, de-aș ajunge până la toamnă, să mă însor, să iau cucoană. Da mai bine o țărâncușă, că ea umblă și disculță¹.

Smaranda G. Cosmovici

---

1. Culese dela Ruxandra Costache Chelariu din Bălătești jud. Neamț.

Glume, jătili, tacitale**Logodnicul prost**

După ce l-a imbrăcat starostele l-a dus sara la fată. Fata îndată, cum este treaba la țară, a făcut niște călțunași cu brânză de cari mirele nu mai au zise. Mireasa li așeză frumos pe masă și îi poftește să mănânce. Natăfleață, că aşa îi zicea mirelui, văzând că sunt buni, începe a ghionti pe staroste și îl întreba incet că oare cum le zice la aceștia ce îi mănâncă? Iar starostele, temându-se să nu audă cei din casă, îl ghiontește și îi zice: „*crapă și taci*“ El mănâncă mâncare bună, cum știa el de credeai că se bat calicii la gura lui și pe urmă se scoală zicând în glas tare!

„Staroste, am mâncaș șapte zeci și șapte de *crăpuștaci*.“

Ion Miron

Culegere din jud. Tighina

CRONICĂ

In LAMURA, no. 3 (Decembrie 1919) d. Al. Al. Busuiocescu, după ce vorbește în treacăt de caracterul particular al operei lui Alexandri („viața liniștită și voioasă a boerului moldovan.... romantismul optimist al generației dela 48“) ori Eminescu („îndureratul suflet al poetului desamăgit de viață, desamăgit de filosofie, desamăgit de lume, de oameni“), urmează, cu privire la operile lui Creangă:

„Care-i societatea de care să-i legăm opera? Căci nu ne trece prin minte, de sigur, să o numim literatură țărănească. E în ea un suflet românesc atât de larg, în cât nu l-am putea lega nici de Humuleștii lui cu căsuțele mici și strâmbă ca niște cutiuși turtite, și nici măcar de țărănamea întreagă din vremea lui. Nu țărănamea e în cărțile lui Creangă, ci sufletul de oricând și de oriunde al neamului nostru. E un fel de a gândi, un fel de a-și spune judecata, e o înțelepciune particulară, un humor deosebit, și e un anume fel de a privi viața și lucrurile pe cari nu le vom întâlni niciodată aiurea și pe cari le simțim ale noastre de înalt și pentru totdeauna. În viața unui popor nu e adeseori decât o singură carte în care să între atâtă suflet specific cât e în „Amintirile lui Creangă“.

Pr. PETRU GH. SAVIN, *In zile de sărbători*, bucată de teatru într'un act cu obiceiuri de anul nou. Chișinău, 1920, 76 p., 3 lei. A se cere dela autor, din Jorăști-Covurlui.

Dr. Arthur Gorovei *Solticean*

Anul XIII. No. 5-6

Mai-Junie 1920

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA
T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
In țară 15 lei
In străinătate. 20 ,

ADMINISTRAȚIA
M. LUPEȘCU
Zorleni-Tutova

INTEMEETORI: P. S. Arhiecul Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrascu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gb. Gheoldum, P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoeșcu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

Căluțu'

— Obiceiul de Sf. Vasile, Sara —

Mai obișnuim a întâmpina pe sfântu' Vasile și cu *Căluțu'*, ori, cum se mai zice, cu *calu'*; după cum *capra*, pe care o joacă flăcăii tot în această seară bogată în obiceiuri scumpe, sămănă cu *capra* obișnuită, tot aşa și *căluțul* nu-i alta de cât închipuirea calulni adevărat, de toate zilele și de toate felurile. Acest *căluț* are multă trecere prin părțile de sus ale Moldovii. Poate și pentru cuvântul că n'aduce atâtă spaimă câtă aduceau vechii *irozi* ori *capra*, care mai este încă. Cu fiori ne-aducem amirte cu toți de zilele copilăriei, când nu ne cuprindea cuptiorul de spaimă căpreș, care clămpănea de s'o ardă focul, ori de-a irozilor, care băgau în toți spărietii pe bietele fete, mai ales! Tin minte c'un megieș al nostru din Mănăstireni, având fată mare și copii mici, nu voia să primească irozii; dă ei, măi tătuță la bietu' moșu' Gheorghe Vârlan, și, mai în râs, mai în batjocură, au prins a se zgâhiu, cu nepus în masă ca irozii: cu camanace, cu sabii, cu murueli și câte *gâmbioase* și *târhâluri* toate, pân' au ajuns și 'n casă; și atata s'au *mătăhălit* nepricistuiți, c'au răsturnat hornul moșneagului, de i l'au făcut *halamândra unt cu ouă* în mijlocul casei imprejurul *popului*... Si n'au avut judecată? N'a'mblat un an de zile bietu' moșu Gheorghe la Botoșani cu chip ca să-i plătească hoții hornu' măcar? Că de spaimă fetei să copiilor nu mai zicea nimic; făr' de cât, dac' a văzut să a văzut, și-a făcut singurel dreptate: A găbit odată 'n dreptul casei noaste pe-un irod

Ş'apoi să fi văzut cum moşu' și cu *fajă-sa*¹-l ținea, iar baba'l ardea cu cociorva de-l încalzea la *giuglă* și-l deprindea tananica! Na, na, na!... Ardă-te-ar holera, crancăule și spânzurătule și limujderiule, cum mi-ai spăriet tu fata și băeții și cum ne-ai năruit hornu'!...“ striga biata mătușa Catrina zisă ‘n șagă și „Păhăruțoaia“, că Doamne, tare-i mai plăcea păhăruțu' plin... Si multe oiu fi mai văzut în Mănăstireni pe urmăda', din anul acela înainte, irozi n'am mai văzut și nu știu zău, dacă s'or mai oblici când va pe viitorime. Cu capra mai imblă flăcăii aşa câte-odată; dă, li frumoasă și ea, da-i tot cam spărioasă... Cu căluțu' zic și eu: de-a mai mare dragul să imbli și de-a mai mare dragul să-i vezi pe flăcăi imblând. Ș'apoi nici cel lucru mare nu-i a-l alcătui. Ci-l faci din lemn, li pui două bucățele de pelcică în chip de urechi, li imbraci cu pânză, (din nenorocire, adesea cu hasă), li impodobești cu purici galbeni (bumbișori) și cu fel de fel de țărtămuri și cordele frumusele drept coamă, apoi legi binișor o veșcă de sită dinainte și 'ncă una în partea din urmă, li încingi zdravăn femeestă c'o fuștă, nu uiți a-i pune și clopoței la gât și coadă dinapoi — și mană, băete, căluțul prin sat! Cel care-l călărește se 'mbracă 'n străe, de obiceiu, soldătești, căci aşa poate arăta că 'ntr'adevăr este ceva mare în acea sară...² Si întrând în casă, după ce cer voe, prin a zice, din fluer ori din trișcă obișuuită țărăitură, pe care o frământă țeapău și des la pământ; apoi începe călărețul:

Hopai ță și hopai na!
Iaca-i calu', iaca-ta!
Frunză verde vișinel,

Și căluțu'-i tinerel,
Niș Cazacu' nu-i bătrân
Și și-așteaptă măr din săn!

Și-l joacă și-l zuruește mereu priu toate ungherile casei, urmând a zice tare, ca să se audă peste fluer:

Haide lufă,
Pe supt ghiață,
Trandafir la lelea 'n brașă;
Ferbe, lele, lapte dulce,
Și dă la cal să mănânce!
Hopai na, hopai na,
N'are calul ce mânca,
Ș'am venit la dumnetă

Doar mi li-i hrăni ceva!
Hop, hop, hop!
Și 'n cel hărtop,
Unde fac ciobanii foc;
Iaca-i una, iaca-i două,
Pân' la patruzeci și nouă.
Haide'n sus și haide 'n jos,
Joc de spăimă bucuros!

1. A se lua sama la acest cuvânt, căci nu se zice „*fată-sa*“ ci „*fajă-sa*“ cu „f“.

2. Țăraniul nostru e săracnic pătruns de însemnătatea gradelor soldătești. El salută mai degrabă pe jandarm decât pe prefect. Săraca frică

Șapoi un flăcău întreabă :

- De unde ești
- Si la noi ce rătăcești?
- Eu îs de la Rusalină¹
- Unde-i săceta haină.
- Si ce cauți în țările noastre!
- Si cu ce 'ndreptări ai răzbătut,

- Si la noi te-ai abătut?
- Apoi D-voastre erați la vânăt,
- Da' noi în palaturi l-am intrat;
- Si Măria Sa Impărătească în-
- [dreptări ne-a dat.

Atunci celalt se face că n'are la știință despre una ca asta, se 'ncruntă și vrea să-i iee pe toți în răspăi; da' i trece oțărala 'ndată, căci călărețul își cere iertare și zice :

- Că din sara *iasardă*
Noi n'om mai veni prin țară...

- Apoi, băete, ertat să fii
Si pe-aici tot să mai vii!

Șătunici de bucurie izbucnesc cu toții în strigăt întreit :

— Trăiască, băeți!

Si se pornesc jucând tropăită pe loc, în vreme ce călărețul își urmăză vorbele răschirate :

Hopai ța, hopai na,
Iaca-i calu', iaca ia!
N'are calu' ce mâncă

Iară noi răgoz i-om da!
Frunză verde de răgoz,
Călușu' nostru-i frumos!...

Si se duc flăcăii cu călușu' lor cel frumos la altă casă,
unde-i fata mai frumoasă și hrana calului mai grasă...

(Așa îmblam noi cu călușu' având călăreț pe Gh. Smântană, meșterul meșterilor din partea asta. Am îmbla poate să amu cu dânsu!, da-i vorba că el nu vra, de când i-au furat caii. Căci anul trecut, după ce a îmblat toată noaptea lui sf. Vasile cu călușu' și prin alte sate, când a venit acasă la Bozieni, mai ie căii dacă ai de unde! El poate trecu-seră Prutul. Atunci oamenii l-au prins a râde: „Apoi ce-fi mai trebuie căi? Ai destul căluș, bă omule!...“)

Mănăstireni-Botoșani

Dumitru Furtuna

De-ale copiilor

489 — Un concurent serios al popicului era *purceaua*. Tot aşa de iubită era și ea, tot în același timp, (toamna și primăvara), era căutată și tot de aceiași vârstă.

Purta numele de *purcea*, osul de la genuchele picioarelor dinainte ale patrupedelor. Se puteau găsi atunci foarte multe oase de felul acesta. Erau și vite mai multe și nici serviciu sanitar, care să execute prescripțiunile legii, ce ordonă ca vitele moarte să fie ingropate. Muria dobitocul cuiva, îl tăra săracul la margine; ce i s-ar fi datorat mai multă milă pentru serviciul făcut aceluia stăpân fără inimă. Acolo era jupuit de piele și părăsit pe seama corbilor și p'a cainilor. Mai erau însă și alți tirani, mai tirani decât omul — ticăloșii de lupi, cari *jăcmăniau* câte-o biată de viață și'n grajdul omului. Lupului însă nu-i face viață nici un serviciu, bineînțeles afară de potolirea foamei, când i-a căzut prada.

In sfârșit purcele de acestea se găsiau multe.

Astăzi deși s-ar mai găsi ei purcele, ne mai fiind nici păduri multe cu lupi, nici vite multe ca să stea slobode pe câmp, totuși ar iscodi ei *purcea* și din vreun lemn, ori le-ar găsi prin cimitirile de vite, dar nu-l mai joacă, fiindcă jocul a pierit pentru totdeauna și nu se mai pomenește de el. De ce ?

Cum e satul meu, cu curți strămte, cu linii drepte și strămte și fără locuri virane, nici nu este joc pentru *purcea*, cum n'ar fi nici pentru popic. Țiganul se mulțumește să zică numai :

S'ai mai zice trei granate
S'a schimbă lumea la toate
Si la vorbe și la fapte.

Dar fără să ne spună și de ce. Noi vom zice, ca și la început, că vina cade asupra desființării islazurilor. Arându-se ele, a pierit ocazia, care întâlnia copii mai mărișori și deci mai iscodehnici. Neintrunindu-se aceștia, au pierit jocurile islazului, și incetul cu incetul a pierit și gustul jocurilor cu bățul, cum era și *purceaua*, dar care totuși s-ar putea juca și acum, neavând nevoie de întinsoarea islazului. Toate se schimbă însă și se prefac. Mărturisim și noi, împrumutand părerea de rău a bătrânilor, după cele trecute că distrația copiilor de

azi o formează jocurile de noroc: cu nasturi, ace, cu cărți de joc, cu bani, etc., jocuri care iesc instințele reale, necontribuind cel puțin cu ceva sănătății lor trupești.

Iși au și jocurile de azi îndreptățirea lor, dar noi suntem datori să ne achităm cu jocurile vechi.

Cum se începea purceașa noastră?

Se făcea cu ciomagă o groapă în pământ mai mare ca căciula: avea să fie *cocina*. La 2—3 pași departe de cocină și împrejurul ei la distanțe egale, fiecare jucător își făcea o găurice cât pumnul și care purta numele de *bircă*.

De la buza cocinei în oricare parte se făceau jărăituri pe pământ, oricât ar fi vrut cel care le făcea.

De la capăt înspre cocină puneașă bățul toți la rând, pe cale-o jărăitură mutându-se tot la rând înspre cocină până ce-i venia unuia rândul să-și mute bățul în cocină. Acesta avea să fie purcar (în batjocură, se zicea, că „ia purceașa de coadă”) iar sortul acesta se chiamă „dat pe draci” — draci erau jărăiturile. Numai la purceașa „se da pe draci, cum de altfel,—am și văzut, aproape fiecare din jocurile celor mai mari își avea sortul său.

Purcarul n’avea bircă: rostul lui era să bage purceașa în cocină mânându-o numai cu bățul și fără să ia în mână de cât în anumite cazuri. Ceilalți o izbeau strașnic, ca să depărteze de cocină.

Osul de la genuchi, cum se știe, are 4 fețe: ei bine, și la purceașă fiecare față își avea numele ei și rostul ei în joc. Astfel partea convexă era botezată: *soare*; partea corcavă: *lună*; partea mai îngustă și lăptă: *alun*; și partea opusă alunului: *lenchiu*: Lenchiu era față de căpetenie în purceașă. Așa dacă purceașa, când se oprișe să așezase pe alun, cu lenchiu în sus, cel care lovise „lua imediat purceașa de coadă”, se făcea purcar.

Fiecare jucător, pe dată ce lovia purceașa trebuia să-și moaie ciomagul în bircă spre a nu-i lua purcarul înainte; altfel lua purceașa de coadă. Numai la începutul jocului fiecare avea voie să-l loviască câteodată fără grija muiatului. Se zicea c’o „gustă”. De-acela întreba purcarul:

— „Ați gustat-o?

— N’am gustat-o“.

Și joc! cu sete, de-o duceă colea-colo! Alerga bietul purcar pentru păcătoasa de gustare, de-i ieșea sufletul!

Dar ce încordare, după ce se termină gustarea!

Mâna bietul purcar cu grijă purceaua spre cocină până se aprobia de *zboiștea* purcelei. Cu coada ochiului trăgea să vadă care îi va ieși purceaua, ferindu-se de partea aceia, cu bățul înaintea purcelei, când colo se pomenia poc! din altă parte; țașt și el să-i moaie ciomagul în bircă. Bietul purcar! Ce să facă mai înainte? Ori în bircă să moaie, ori purceaua s'o păziască! La bircă nu reușia, iar purceaua, care poate nu fusese lovită cu putere, fiind nepăzită, era lovită de altul, în toată voia și trimeasă, de sfărâia.

Iar canon, ca s'o aprobie și, poate, ca să i-o depărteze iarăși. Până când? Până muia și el mai înainte în bircă altuia. Era înlocuit și el la purcărie, trecând la odihuă și unde putea să-și verse și el focul și să-și curețe necazul de purcea. Îi întârzia însă momentul acela *cogemile*, dacă umbila înfășurat cam tofoloc (umbila încet, nu era repede în mișcări). Numai dacă îl slujia norocul să cază purceaua *lenchiu*, scăpa și el mai curând: fiind înlocuit de nenorocosul, care lovise purceaua de rândul acela.

Mai era încă un caz favorabil pentru purcar: când cădea purceaua, *alun* (pe lenchin și cu alunul în sus). Atunci avea voie s'o ia în mâna și s'o svârle la cocină.

— „Durdugică durdugea

După ce-o cădea

Nimeni să nu mai dea“.

Zicea el svârlind, iar ceilalți căutau s'o loviască de sus. Dacă n'o lovia nici unul, nu mai era voie s'o lovești până n'o atingea întâi purcarul. Acu era acu! Hoțul de purcar mintea cu bățul c'o atinge, și dacă vre'un grăbit o isibia atunci, tot degrabă lua purceaua de coadă. Dar dacă purcarul era din cei prea adormiți, pierdea și de astă dată ocazia. Cei dibaci asvârliau însă purceaua ca să se opriască foarte aproape de cocină și dacă avea noroc să n'o isbească de sus, distanța de cocină fiind aproape dintr'o măsură era băgată în cocină și haț cu piciorul pe ea! scăpase!

Lua purceaua de coadă atunci cel care mutase după el la draci. Totuși rar reușia căte unul să bage purceaua în cocină. Mai degrabă se puneau purcarii din cauză bircii ori din cauză lenchiului.

Mai aveai drept să dai purceaua *durdugică* și când cădea cu *luna* în sus, dar numai când o lovise de sus, adică tot din *durdugică*.

După cum se vede jocul acesta n'avea nici o mișcare cu

pericol și tot așa n'avea un sfârșit anumit. Era astfel întocmit că mantuirea unuia cerea neapărat chinuirea altuia. Numai soamea li da de cap, sau când sta căte unul 2-3 ori numai purcar se necăjia și pleca acasă urmat fiind de toți ceilalți dacă nu se mai îndoiau să dea din nou pe draci.

Prințipele — Ferdinand, jud. Teleorman.

Pr. Florea A. Drăghici

Povestiri și legende.

482 — PĂDUCHELE ȘI PURICELE

Din capu' locului păduchele a fost făcut de Dumnezeu, ca tot ce-i viu și mort pe lume; a fost făcut pentru osânda oamenilor trântori și puturoși. Păduchiile după ce se înmulțeau în tufa din capu' omului, s'apucau, impleteau părul și înhășându-l de coadă, il târau și-l înnecau întru vr'o știoalnă ori băltoc, și așa se curăța lumea de-un zăcăș.

Dar n'a trecut mult, că omul, fire răzvrătită, s'apucat într'o zi și a început să ucidă această zidire a lui Dumnezeu, prinzându-i și strivindu-o între unghii. Atunci, zice întâmplarea, Dumnezeu a născocit alt soiu de păduche, cu picioarele mai lungi, cu trupul mai subt, ca să poată iugă în grabă când va vedea primejdia apropiindu-se de dânsul. Si chipul acela de păduche, s'a chemat *purice*, care

Unde paște,
Se cunoaște;
Unde sare,
Urmă n'are.

T. Pamfile

483 — ȘTEFAN-VODĂ IN VRANCEA

A fost odată, mai de mult, o bătălie mare în hotarele noastre. Ungurii trecuseră munții și Ștefan-Vodă rămăsese biruit. Atunci, ca să nu cadă în mâna dușmanilor, Domnul atuai-o de-a dreptul prin codrii. Și-a mers, și-a mers cât o fi mers, până ce-a răsbit aci în valea Pucnei.—Pe vremea aceea doar nu era lume multe ca acu. Ici unsat, colo altul, dincolo altul... cum se aşezase fiecare prin păduri.

Și-a nimerit pe Dumbravă, în dealul Bârseștilor, la o babă.
— Bună ziua mătușă...

— Bună să-ji fie inima, i-a răspuns baba, că nici prin gând nu-i trecea cu cine sta de vorbă.

— Mătușă, să bine și-mi dă ceva să mănuânc, că vin din cale lungă și n-am întâlnit nici un sălaș în cale.

Baba de cuvânt, i-a și dat niște jiniță și o pâne de meiu, iar drumețul, de obosit ce era, îndată ce s'a ospătat, a și adormit,

Și cum se odihnia el, pe semne s'a desvelit la piept, iar bătrâna a văzut sub sarica lui cămașa de zale.

— O fi vreun hoț, își da baba cu socoteala. Și cât pe ce să porniască de a fuga să chemă feciorii...

Dar, privind la fața bălână a vomicului care dormea, și la părul lui ca înătasa, se gândi că poate să fie un om de viață aleasă, căzut cine știe cum în strâmtoire.

De aceea, gazda, aşteptă până s'o trezi să-l iscodească; și se temea se nu se arate cumva feciorii ei, că erau aspri și cu bănat asupra streinilor.

Ci Ștefan-Vodă, cum a dat puțin șchii în gene, a și tresărit și, frecându-se la ochi, a întrebat; Mătușă, e departe de aci până la hoțar. Ar fi cineva vrednic să mă scoată într'acolo?

— Ideparte maică, a respuns baba. Dar cum să pornești într'acolo, că peste tot e codru de nu răsbate nici pasarea...

Atunci s'a liniștit Vodă, când auzit că eșise la bun lîman, și că n'a nimerit cumva în țara ungurească. Și îlpădând sarica, s'a arătat cu straiele lui de Domn. Apoi începu a spune bătrânel, cum a fost la la bătălie, cum oastea i se risipise și cum s'a rătăcit prin colclaurii aceia.

Și cum sta obidit, Vrincioaia, că așa-i zicea babei, numai ce a căzut în genuchi și i-a zis.

— Doamne, nu te întrista. Eu sunt bătrânnă; am văzut multe și multe am pășit... dar nici odată n'am pomenit ca omul vrednic să rămână până lu urmă de rușine... Iată, rog mila Măriei Tale, să mă reped până de vale, să dau de veste feciorilor mei, să adune tovarășii lor de sub Dumbravă, și de cei care țin strajă la veghiul lui Bucur și, cu ajutorul lui Dumnezeu, s'or îndrepta toate.

De cuvânt, Vraneloaia a plecat și cât te-ai șterge la un ochiu iat-o îndărăt cu 7 feciori tot unul și unul, ca niște brazi, nu altceva, și cu pletele până la brâu.

— Iaca, Maria Ta, tovarăși de umblat și ostași de luptă...

Asta-i Bârsea, ăsta-i Spirea, arătând cu degetul pe cei trei mai mari; ăsta-i Spulber, ăsta-i Pavel și Bodea și Nistor.

Iudată ce i-a văzut Vodă, cu lăncile cât răzlogul și cu arcul la umăr, flegare cu ceata lui, i-a vanit inima loc. De sărg, a pornit ia-

răși spre hotar, a buciumat din vârful Cozei, de pe *vovârghia* Cristianului și a trecut valea pela Tulnici; apă izbind pe Unguri i-a risipit la gura Lepșei, uude tăbărâseră cu prada.

Atunci, de părere de bine, Vodă Ștefan a stat și s'a veselit acolo cu toți oștenii trei zile și trei nopți, a făcut iarmaroc cu vin și cu pâine, ma rog ca la un praznic, iar când a isprăzit masa a chemat la el pe feciorii Vrâncioaei și, făcându-le ocolniță și uric [pe piele de vițel cu slove de aur, le-a zis.

Fraților, Dumnezeu v'a scos înaintea mea. De nu dam de casa Vrâncioaei, cine știe cât ar fi prădat liftele țara. Ci, fiindcă am izbândit asupra lor, întoarceți-vă la mama voastră. Ducești multă sănătate dela mine, iar drept răsplătă pentru vitejie, tot hotarul munșilor din apa Trotușului spre miazăzi, al vostru să fie și dela moghile Vrâncii, dinspre Milcov până în cotul Săcuilor, spre țara Ungurească tot voi să stăpâniți.

S'au închinat atunci feciorii Vrâncioaei Domnului, plecând genuchiul la pământ și întorsându-se la vatra lor, au împărțit între ei munjii, și au întemiat satele, — că pânătunici fuseseră cum negustori de vite fără semn... De-atunci se tră și până azi cei din Negrilești, din Spinești, Bodești, Păulești, Nistorești și Bârscăști și Spulber.

Soveja (S. Mehedinți), *Oameni dela Munte*, București 1920, p. 99 — 101.

DATINE și CREDINȚE

2352 — 2375

- În an mare nu-i bine să se însoare omul.
- Din ziua de sf. Ion de primăvară (24 Febr.) se dezleagă gura la păsери.
- În luna lui Faur trebuie să înghețe ouăle corbului.
- Cine ține (prăznuște) ziua lui sf. Haralambie, Bine face, căci sfântul îl ferește de boale.
- Când primăvara vezi întăi fluture roș e a bine; de vezi fluture galben vei-fi bolnăvicios tot anul.
- Cine vede primăvară întăi mei negri îl vor mâncă vara puriciei; de va vedea întăi mei albi îl vor mâncă păduchii.
- Când cioarele umbăla neliniștite în cărduri, se va strica vremea.
- Ca să le crească părul mare și frumos fetele se iau spre sf. Toader cu lăutoare în care au pus srtoh de fan înainte de a răsări soarele.

- La sfinti se tragi iarbă mare cu diuții din pământ.
- Cum va fi în ziua de sfinti aşa va fi și în ziua de Paști.
- În ziua de blagoveștere începe să cante cucul.
- În ziua de Alexii Boji, omul lui Dumnezeu, invie toate jivinete.
- În ziua de Alexii Boj se dau foc la gunoaie,
- În ziua de Alexii Boj, să nu zici „șepră”, căci pește vară vei vedea șepri mulți,
- În ziua de Alexii să te ferești de-a vede furca, căci vei vedea șepri cât ea.
- În ziua Maria Eghipiteanca se răsădesc pomi.
- Prier, ori prește ori te belește.
- Cine răsădește brâzășori mici, când grosimea capului va fi cât cupuleomului, ei va mori.
- Când îi s'a fură din tufa de leuștean și din sare, nu merge bine la casă.
- Căți crăcușori va avea stâlparul ce ții în mână la Florii, atâtă copii vei avea.
- În săptămâna mare de lângă Paști nu se mănâncă untdelemn și masline, nu se fumează tutun nu se bea vin și rachiu și nu se mănâncă pește. Cui mănâncă în săptămâna mare odată în zi, îi va fi ușor pe ceea lume.

Jud. Suceava.

Gh. Cardas.

— „Potrivit obiceului din Puunga (jud. Putna), când moare cineva depăstește între streini, femeile fac un *secru* în care pun hainele mortului și-l îngroapă, închipuind aidoma pe cel răposat. E drept că preoții nu-l slujesc, dar bocitoarele jelesc lîngă secru în tocma ca la orice înmormântare.

Nedelea, mama lui Dumu (ucis în Bugeac, unde era la oi), așezase pe lăiți într-o lacră cămașa flăcăului junghiat și chemase pe vecini și cunoșcuți la privechiu...

. . . scandura cea albă unde ardea lumânarea...

Odaia se umpluse mai toată...

Bocitoarea Ilinca, al cărui bărbat nu se întorsese dela oi, de mai mulți ani), urmă...

Geaba te chemăm,
Geaba te-așteptăm,
Mult ești supărat,
De te-ai depărtat.

Nu te-a răpus vântul
Nu te-a 'nchis mormântul,
Ci 'nvreme de sară,
Hoții te 'njunghiară.

Ochii tuturora a început a se painjeni.

Dragele mamei sprincene
Cum vi-ți face buruenele

Dragii mamei ochișori
Cum vi-ți face pomioși

Dragele mamii odoare,
Cum vi-ți face lăcrămioare.

. . . cu ochii fironiți la secriu, Ilinca urmă :

Odihnește Dine
Supt cruce de lemn
Creștinescu semn,
Numai cei pribegi
Rătăcesc în veci

Pe întregul pământ,
N'ai loc de mormânt
Nimeni nu le știe
Groapa să tamăe,
Crucea uu' s'o puie.

Când s'a isprăvit privilegiul...

Soveja, S. Mehedinți) *Oameni dela Munte*,
București, 1920, p. 74 — 6.

— Când ține cărbuni într'un foc pe câmp, locul acela
nu-i curat.

— O iezițatură se sparge cu argint viu (tot acolo, p. 97).

Boli la oameni, leacuri și desanțe

379 — *De beșica cea ră*

Beșică albă, beșică roșă, beșică
albastră...

S'au strâns toate gugoasele
Și au făcut masă mără
Și pe beșica cea ră n'au chemat-o.
Beșica cea ră s'a 'nfocat
Și din rădăcin'a secat.
A rămas ca un fir de mac

În patru despicate,
lîr mare aruncat;
Să se izărască,
Să se topească,
Ca spuma de mare
Oa rouă de soare.
De la mine deseânțecul
De la Dumnezeu leacul.

(De la S. Topală, Sărbă, Dorohoi)

380 — *De șopârlaiță*¹⁾

Am 9 șopârlaiți
 Din 9 ieau una și rămân 8
 Din 8 ieau una și rămân 7
 (Și tot aşa până la una)

Si pe acea una am luat-o;
 Ea s'o *istrovit*²⁾
 Si leacu o venit!

(Se iea buruiana zisă șopârlaiță și care are 9 crenguțe într'un fir ; este cu floricele albe. Descântând, tot rupi căte-o crenguță).

381 — *De mușcătură de șearpe (la vite)*

Ediță preștiță,
 Ești din măduriță,
 Și te bagă'n ciolănele!

Ciolănelele s'o uscat
 Și iarba o 'nverzit
 Vitei leacu 'i-o venit

(Se iau 3 mlădițe de pom roditor).

(De la I. Cordăreanu, Măndrești, Boloșauii)

Dumitru Furtună

382 — *De mușcătură de șerpe*

Nidișă preștiță
 Șăde pe vătrișă,
 Se face cenușă
 Din lemn de cătușă
 Șărpele mușcă
 Pe loc crăpă :
 Din păr în piele,
 Din piele 'n carne,

Din Carne 'n os
 Din os în on.
 Descântecu dela mine
 Leacu dela Dumnezeu.
 (În trei zile de loc, cu apă
 nelncepută și c'o buruiană de
 oriceu fel).

383 — *De spăriet*

Un spăriet te-a spăriet
 Doi spărieti te-a spăriet.
 (Și aşa până la nouă)
 Nouă frați din nouă tați
 De la trupu lui (cutare) să vă depărtași.
 Și să vă ducești în punejii mari
 Și 'n fântâni mari,
 Cu păcurari,
 Acolo-s mesē 'ntinse
 Făclii aprinse,
 Acolo să trăiți,
 Să văcuiji
 La trupu (cutăruiă) să nu gândiși.

Să rămâne curat luminat,
 Ca Maica Precistă ce l'a lăsat.
 Să piară spăriștul
 Din trupu' lui,
 Din fața lui,
 Din inimă,
 De supt inimă,
 Și să rămâne curat, luminat
 Ca maică-sa-ce l'a lăsat !
 (De nouă ori se desculță la
 spate c'o bucată de mătură
 părăsită legată cu lână neagră)

(De la S. Topală, Gâlbă, Dorohoi)

D. Furtună.

1) Umflătură la gâtul vitelor.

2) S'a prăpădit.

384 — *De speriat*

I . . . de dimineață se scula
 Și pleca pe cale, pe cărare :
 Se întâlni, înainte îi ești,
 Două *culloaice*,
 Broaște cu broștoaice,
 Șerpi cu șeroaice,
 Turturele rupturele,
 Cu ceas rău cu speriat
 Prin lăpile picioarelor a intrat.
 I . . . plângă și se vătă,
 Maica Precista din cer că auzea,

Pe scară de argint se coboră
 În cărjă de aur se sprijină
 Și din gură 'i grăia :
 — „Taci I . . . nu plângе, nici
     [te vătă],
 „Că la N . . . te-oi duce
 „Si-i rămâneă curat,
 „Luminat
 „Ca argintul strecurat“.

Se descântă în visc, apoi viscul descântat îi va fierbe cu rămăie,
 piper și răsină.

385 — *De abubă*

Maica Sf. Maria
 De dimineață se sculă,
 În cămașe roșie s'acoperează,
 Cu brâu roșiu se încindează,
 Cu rochie roșie se îmbrăcă,
 Cu măhiramă roșie se legă
 Și umblă din om în om
 Și din casă în casă,
 Unde-o găsi o bubă cui roșată
 Să i-o scoată în față,
 Pe I . . . îl găsia
 Și i-o adurează
 Prin toate vinele,
 Prin toate încheeturile,

Prin rânză și osânză,
 Prin ficați și bojoci.
 Bubă albă,
 Bubă neagră,
 Bubă roșie,
 Bubă albastră,
 Bubă galbenă,
 Bubă de nouăzeci și nouă de
     [[seluri,
 Să ești din pământul viu,
 Să intre în pământ mort,
 Să rămâie I . . . curat,
 Luminat
 Ca argintul strecurat !

Se descântă în rachiu cu căline sau, în lipsă, cu ismă, ori se
 descântă într'o prună de la Joimari și se pune pe abubă.

386 — *De pureci*

Am înfipt cuștitul în pâine,
 Fugîși puricilor după vânt !
 Cum se strâng 'pești' la leasă,

Așa să fugă puricii din casă,
 Fugîși, vă răspândiți !

Se descântă într'o pâine, în care se infide un cuștit și se zic cu-
 vintele din mai sus de trei ori.

387 — *De lăuzie*

Cocoșu roșu,
Să te duci
Peste nouă mări
Si nouă țări,
Să-mi aduci leacu
Femeii M . . . .
Dacă nu-i aduce leacu,
Iți taiu capu!
Doamne lăuse Hristoase

Și Maică Precistă,
la durerea
Dela femeia M . . .
Și-o fă curată,
Luminată
Cum Dumnezeu a zidit-o!
În numele Tatălui și al Fiului
Și al Sf. Duh - Amin.

Se descântă de trei ori pe zi, în trei zile, în apă neîncepută, cu busuioc, și cu apa descântată se udă femecea lăză, la cap, la piept, și la încheeturi.

Din Bacu-lăomîți

388 — *Din ele*

Năjît pricăjît
Cu cojoc întors,
Cu dosul sfocos.
Voi, elelor, să vă duceți
Unde cocoșii nu cântă
Și unde popă nu toacă;

N . . . să rămâie curat,
Cum măsa la fapt,
Ca aurul strecurat.
Eu cu descântecul,
Maica Precista cu leacul.

Se descântă în apă neîncepută și se pune la stele. Se descântă Luni seara, Miercuri și Vineri seara, în câte trei sticle. Din apă aceasta se dă bolnavului să bea și să se spele.

389 — *De râie*

Râie porcească,
Râie rumânească,
Râie ovreească,
Râie galbenă,
Râie albastră,
Râie roșie,
Râie neagră;
Râie de nouă feluri de râie ești.
Din măduvă să ești,

Din măduvă în os,
Din os, în carne,
Din carne 'n piele,
Din piele,
Să se spele,
Să rămâne curat
Luminat
Ca argintul strecurat.

Din Grindu-lăomîța

Dobre A. Ștefănescu

390 — *De gâlcii*

Gâlcilor	Mutelor
Modogâlcilor	Din rădăcină să secați
Ieu vă trag pe mână	La râu la lordan vă dusăi
Voi să vă trageți pe vână;	Și vă săcați
Ieu vă mut	Și v'aplecați
Voi să vă mutați.	Și'n capu șutelor vă mutai.
Șutelor	

(In timpul când se zice descântecul, descântăloarea trage mâna pe gâtul bolnavului.

Ieu N. Popescu

391 — *Descântec de roșajă (boală de dinți)*

S'o dus roș-poroș,	Și l'o fierăt roș-poroș,
La pădurea roș-poroș,	Și l'o dat la băiețil lui roș-poroș,
Cu toporul roș-poroș,	Care cum sorbă,
S'o tăiet nulele roș-poroș,	Orbă,
S'o vinit acasă roș-poroș	Care cum gustă,
S'o făcut o leasă roș-poroș	Crăpă.
S'o miers la lalta roș-poroș,	Să cheie roșajă din gură,
S'o prins pește roș-poroș,	Cum chere busuiocul dipi strat
S'o vinit acasă roș-poroș cu peștele,	Ca argintul strecurat.
Și l'o curățit roș-poroș,	Descântecul dela mine
Și l'o pus la foc roș-poroș,	Și leacul dela Dumnezeu.

Se descântă cu un cușit încălzit, dându-se pe lângă obraji și zicându-se de 9 ori descântecul de mai sus, fără nici o oprire (pe nerăsfătate).

Auzit în vara anului 1916 dela răposată baba Nastasia lui N-lai. A Todiresei moartă în anul 1917 în vrăstă de 70 de ani.

392 — *Descântec de șopârlaijă (boală de gât)*

Nouă babe, nouă fete, nouă șo-	Cinci babe, cinci fete, cinci șo-
[pârlaijă],	[pârlaijă],
Opt babe, opt fete, opt șopârlaijă,	Patru babe, patru fete, patru șo-
Şepte babe, șăpte fete, șăpte șo-	[pârlaijă],
[pârlaijă],	Trei babe, trei fete, trei șopârlaijă,
Şăse babe, șăse fete, șăse șopâr-	Două babe, două fete, două șo-
[laijă]	[pârlaijă],

O babă, o fată, o şopârlăiţă,
Nici o babă, nici o fată, nici o
[şopârlăiţă.
Să se afle de leac,
Cât un fir de mac,

În patru dispicat.
În mare aruncat.
Să cheie şopârlaiţa din gât,
Cum chere busujocul depe strat,
Ca argintul strecurat.

Descântecul dela mine și leacul dela Dumnezeu și Maica Domnului.
Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia.

393 — *Descântec de obrințit (umflătură, inflamație).*

Ciobanul pe deal,
Oile pe vale :
Ciobanul a prins a cânta,
Oile a prins a zgheră,

Obrințitul a prins a se desuinstă.
Descântecul dela mine
Si leacul dela Dumnezeu.

Se descântă în făină de popușoi sau în apă în care s'a muiet făină. Se zice de trei ori în sir.

Auzit în vara anului 1916 dela cumătra Nastasă Cuțu în vrăstă aproape 40 de ani din Broșteni. El mi-a spus acest descântec după cele auzite dela mama lui bătrâna moartă de vîro 30 de ani.

394 — *Descântec de orbaltă*

Oaia sgheră
Ciobanul făscăie,
Orbalțul orbaltă,
Și cocă,
Și junghie,
Și dure.
Orbalțul nu cocă,
Nu duri,
Nu junghie,
Și nu orbaltă.
Ești din obrazi
Din creieri capului,

Din față,
Din sfârcul nasului,
Din măsele,
Din dinți.
Și (cutare să rămâie curat și
luminat
Cum a fost dela Dumnezeu lă-
sat.
Că descântecul ii dela mine
Da leacul dela Dumnezeu și
Maica Domnului.

Se descântă cu o peticușă, cu lână lae și cu făină de popușoi

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia din Broșteni-Drăgușeni.

395 — *Descântec de sclintit*

S'o luat (cutare).
Pe cale, pe carare,

Pân' la jumătate di cale,
Pân' la podul de aramă.

Pe pod s'o suit,
 Podeala s'o ominșit,
 (Mâna sau piciorul) s'a sclintit.
 Ș'o început :
 A să văiră,
 A se căină,
 Și-o auzit Maica Domnului,
 Din porta cerului.
 În cârjă s'o razamat,
 Jos la el că o plecat.
 — Ce ți-i (cutare)?
 „Ce te caini.
 „Ce te vairi ?
 — Cu nu m'oi căină,
 Cum nu m'oi văiră
 Dacă m'am luat:
 Pe cale, pe cararc,

Pân' la jumătate de cale,
 Pân' la podul de aramă.
 Pe pod m'am suit,
 Podeala s'a smintit,
 Și piciorul s'a sclintit.
 — Nu te căină,
 Nu te văiră,
 Că voi stuchi,
 Și voi tocni
 Și voi suflă,
 Și voi vindecă.
 Voi face:
 Piele din piele,
 Carne din carne,
 Și os din os,
 Cum înainte a fost.

Se descântă cu un inel.

Auzit în vara anului 1916 de cumâtrul Nastasi care îl știe dela mama lui moartă în 1916 în vîrstă de aproape 70 de ani.

396 - Descântec de spăriet

Urlă,	Dute 'n pădure neagră,
Burlă,	Că acolo-i leacu tău.
Fugi în pădurea neagră,	Acolo te boldește,
Unde cocoșul negru,	Acolo te rânește,
Nu cântă,	Acolo te spărie.
Și cânele negru,	Fugi dela (cutare)
Nu late.	Ca el să rămâne curat,
Nu te spăriè,	Cum de Dumnezeu a fost lăsat.
Nu te boldi,	Că discântecul îi dila mine
Nu' te rângi la (cutare).	Și leacul dela Dumnezeu.

Se discântă cu miatura când doarme cel boala, sau în apă. Unii mai discântă și în lapte dulce cu un cușit.

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia.

Drăgușeni-Suceava

Gh. Gh. Cardoș

O sănă de cuvinte

3010 — 3046

Hărmanit = dat la harman, aria unde se trieră cu caii.*Cu nechimurlinta* = fără socoteală, fără măsură.*Aftaragaci* = biciu scurt, plumbuit la vârf.*Chelea curcii* = pielea curcii = nu-i pasă, nepasare.*A țurnui* = a învăța de asprimea, a stărui cu asprime să facă ceva, dojeni.*Bâcsai* = om scurt și gros, îndesat de i se văd numai ochii.*Măduhă* = măduvă.*Găliți, angării, gujbăliți, gobai, cobăi, ulturi* = paseri de curte.*Călivie*, = vin cu pâne în străină.*A se blăzni* = s'o blăznit = s'o suparat fară mânie = i s'o stricat curajul.*O linge molia* = a o roade molia.*A se anistui* = a se ascunde. „S'o anistuit“.*Taraplașniță* = urma mare în glod.

Zolem tutova

M. I. Lupescu.

Toromete = se zice despre un copil mic care e gras, greu, trunchios.*A se poropodi* = a se pune pe cineva cu cearța, din lucru de nimic, presupus.*A căsună* = a cădea pe capul cuiva ca să facă ceea ce-i zici, cam cu de-a sila.*Chiantă, chiantaură* = se zice unei femei proaste, ba chiar și acele care greșește ceva.*Coveie* = se zice despre un om beat, care merge împleticindu-se pe drum, aşa că face coveie, coveie, când la dreapta când la stânga.*Târpel* = a da târpel, a da ocol, a căuta.*Pâtrășcan* = nătărău, tontovan.*Tăpur* = tanjoș.*Tecșilă* = pungă de bani; traistă de piele.*Văpaijd* = foc mare cu bălbătaie.*Zăpârste* = ultimul copil al cuiva, care e și cam pipernicit.*Zâpri (a se)* = a nu se putea urină.*Gâvleaje* = nătărău.*Mozoc* = om cu gura ca botul de câine.*Chiantaur* = zevzec, prostănac.*Hoașcd* = babă bătrână.

Reacădn — când o plăstă de fân rămâne numai începută jos, se zice că e reacădn.

Schild — loc de trecut peste o apă.

Smag — mucigai, miros.

Olaiu — laturile unui caic.

Snagă — n'are snagă 'n el, fără putere, slăbit.

Şişcav — slăbănoşit, căruia nu-i prea place mâncarea.

Socomete — codru de mămăligoi, turtă.

Tagă — a pune tagă — a nu mai vrea să faci ceva.

Voiceşti-Vâlcea

Ion N. Popescu

Cântece

2478. Foaie verde ş'o lalea
Săraca inima mea,
Cum inoată'n sange râu
Ca un şarpe în dudău,
Şi codiţa prin otravă,
La inimă am otravă.

* * *

2479. Aseară ţi-am dat cercei
S'acum nu te văd cu ei
Uite-asa, las'asa,
Vino Liță'n coace
Guriță, nu-ți place?

Aseară ţi-am dat mărgele
Acum nu te văd cu ele.

Uite-asa, las'asa,
Vina Liță'n coace,
Guriță, nu-ți place?

Aseară ţi-am dat basma
S'acum nu te văd cu ea.
etc. etc.

Cine ţi-a mai da cercei
Să se'ncheie ca și ei.
etc. etc.

Cine ţi-a mai da mărgele
Să se'nşire ca și ele
etc. etc.

Cine ţi-a mai da basma
Să-s' destrame ca și ea.

Uite-asa, las'asa,
Vina Liță'n coace,
Guriță, nu-ți place.

Mih. Gr. Stoica

Culese din Pările, 1920

GLUME, ZĂȚII, TACLALE**449 — Logodna în vremea veche**

Se zice că mai de mult logodna se făcea în tâlcuri sau însăslături de credințe, și dacă flăcăul o păcălea din cuvinte pe fată, n-o lua sub cuvânt că-i proastă.

Deci au plecat într'un sat un flăcău în starostit la o fată. Cum au ajuns la fată nu era nimic acasă decât numai fata, iar el a intrat în casă și a găsit'o spălându-se, iar fata rușinându-se a zis: ră-i casa fără toacă. Flăcău n'a întăles cuvântul și întreabă mai departe. „De unde să legăm caii, copilă?» Fata le răspunde: de vară ori de iarnă. Flăcăul ești a fară ne înțelegând și leagă caii de gard. Da unde este, copilo tatăl tău? întreabă flăcul. La moară zice fata, și va veni degrabă? Dacă va înconjura va fi de grabă acasa, da de va da deadreptul va zăbovi". „Da mama ta unde este? S'a dus în sat să facă din două babe bărâne una Tânără". Da sora ta unde este? Ea este în camără, plângе râsul cel de astăvară". Si flăcăul văzând că nu întălege nimic, dar cunoscând că fata este întăleaptă încalecă îndată spuind fetii să se pregătească de nuntă.

Ei n'a întăles să vede că era ne cărturar, iar eu după cât mi-aș bătut capul am aflat că este cam aşa răspunsul fetei:

Casă fără toacă, însamnă fără câne care te vestește când vine cineva. Iarna ori vara este sania și carul. Deadreptul cu zăbavă, și împrejur mai degrabă, însamnă că deadreptul sunt gropi, glod și alte nevoi. Din două babe bărâne una mai Tânără, din două cămași rupte, una mai bună; ceea este în camari și plângе râsul cel de astă-vară, însamnă că a avut un iubit astă-vară și acum îi grea.

Chițcani-Tighina

Ion Miron

450 — Jidanul și Badea-Ion

S'a fost dus într'o zi Badea Ion, cu un jidan în pădure ca să aducă niște lemne.

Nu știi din ce pricină, ne lovindu-se în cuvinte, Badea Ion nici una, nici două haț de jidan. Că-i căr, că-i măr, „șezi Badi-loane leși glumi la o parti ci mi dor dija spatlli",

jupânul vrând, nevrând să țineă de draghinii căruții și să rea în sus strigând :

— „Hop în sus și hop în jos,

„Gioc di frichi bichiros!..

„Eu di frichi dimitale, Bade-loani,

„Sar cât căruți di mari!..

Badea-Ion mai stătea un răstimp, ca să mai răsuflă și apoi iar îl luă la răfuială și jidanul tot mereu strigă :

— „Hop în sus și hop în jos,

„Gioc di frichi bichiros!..

„Eu di frichi dimitali Badi-loani

„Sar cât puduri di mari!...
„Să l'a bătut rumânul nostru pe jidan până s'a hrănit.
Păsă-mi-te a avut bătutul de ispășit și pacatele celorlalți jidani care înșală pe creștinii noștri dela sate.

Dela Ion A. Gavriloaiei din Broșteni.

451 — Hop cu mâna de iarbă

Când l'o înșfacat Badea Ion pe jidan de șarbă,
El o făcut : hop cu mâna de iarbă!...

Dela Ion A. Gavriloaiei.

452 — Ion Chetrarul și jidanii

Ion Chetrarul vestitul haiduc din meleagurile Neamțului, când prindea câte un jidan îl luă la bătaie și-l silea să joace.

Prinșii n'aveau încotro trebuiau să joace, căci tulhuroiul di Badea-Ion avea un boț tari gros și strașnic de iute îl purta pe mâni.

Jucând ei cântau :

— „Frunză verdi captâlan,

„Gioaci Leibi și cu Avsam ;

„Gioacî Leibi și cu Strulea,

„C'aşa gioci di când lumea:

„S'or giucă cât u fi lumea!...
Dela cumătru Năstasă Crețu.

453 — Rusul dela petrecere

— „Ni făcut chef, cât ni făcut,

„Di-amù di huidem acasă!..
Dela Năstasă Crețu.

454 — Ce zice Neamțul despre țigară (lulea)

— „În sus : fum,
În jos : scuipat,
În gură o ramas un c.... !...
Dela Năstăsă Crețu.

455 — Rusul și șopârla

A fost odată într'un sat o casă pustie. Pricina care făcuse pe oameni să n'o locuiască, era că de câte ori ar fi făcut foc cineva în vatra acelei casă, eșia o șopârlă și să încalziă împrejurul lui.

Dela o vreme o chicat sorțu unui rus ca să vie în acea casă ciudată. El cum a ajuns într'un amurg de sară, o scăparăt din amnar și o atâțat vr'o două paie peste care punând vreascuri uscate și-a întemeiat un pui de focușor de tot să stai și să te încalzești, mai ales când ți-i frig.

Și cum stă rusneacul nostru cu luleaua în gură și pufluiă pe lângă tăciuni, iaca esă șopârla dintr'o bortă și să pună cu pântecele la foc. Atunci rusul, n'a mai stat mult la îndoială și odată pune gabja pe șopârlă și pliosc cu ea în spuză. După ce s'a fript bine, o ia binișor și o mănâncă toată, și apoi zice în sine, mustrând șopârla :

— „Șopârcai,
„Cu cine șopârcai
„Da cu Ivan nu mai vai!...
Dela cumătru Năstăsă Crețu.

456 — Rusul și lingura

Un rus odată fiind chemat la o masă, a chitit o lingură care a fost mai mare și mânca bulpav de parcă să bateau cainii în gura lui.

Românii noștri nu s'au putut stăpâni să nu-i tragă o liiciușcă, și de aceea zise unul din ei :

— Măi rusule da' mare lingură ai!..

Rusul să uită lung la el și-i răspunde cu glas liniștit :

— „Las'că i-oi mai tăia codu!...“

— „Nu aşa măi!.. lasă lingura ceia mare că-ți strici gura cu ea!.. mai grăiră unii.“

— „Las' că-i bună!.. urmă rusul, că strică gura, da tocmește fața!...“

Auzită dela Năstăsă Crețu.

457 — Femeea care tine la bărbat

O femeie spunea :

— „Eu pe bărbat îl cauț tare bine, dar pe ibovnic nu prea. Pe bărbat îl hrănesc cu borș limpede cum îi lacrimă; iar pe ibovnic, iau numai cu niște scrob cu unt. Pe ibovnic îl iau din Sâmbătă... 'n Sâmbătă... da pe bărbat mai des : din Paști 'n Paști... din Paști 'n Paști...“

Dela cumătru Năstasă Crețu.

458 — Nevasta harnică

O femeie scutură lăicerele. Și să făcuse o pușcaraie de nu vedea nici în cer nici pe pământ. Vecina spăriată sare de pe prispă și prende a striga cu putere :

— Arde casa cumăträă!...

Gospodina însă îi răspunse cu glasul blajin :

— Ba nu cumăträ, scutur eu țoalele :

„Că de când m'am măritat,
..Nu li-am mai scuturat!...“

Dela răposata baba Mihăiosa moartă în vîrstă de 80 de ani din Broșteni-Dragușeni

459 — Tatăl nostru tigănesc

Tata, caracatata, miciucica miciucioi, ciomorococo, plesnită, puf!...

Dela Ion A. Gavriloaiei.

460 — Sfatul cu limbă de moarte a bunului că-re puradei!

— Sa nu fumați pe vînt, mâncă-v'ăși !

Și dimineață când vă veți scula să halabuciți 60 de îmbucături înaintea mâncării celei mari și hapoi să va hapucați de treabă...

Dela Ion A. Gavriloaiei.

461 — Popa și Dascălu!

Popa cântă în altar sfânta slujbă și cântând întrebă pe dascăl care-i isprava hoților din noaptea trecută :

— Dascăle, pascăle, ai luat pe behe-he? (berbecele).

— Ba părinte, (dracul să te ie) m'o și bobobo (bătut) și ni-o luat și pe onibobo, (ii luase și calul) răsunse dascălul din strană tot căutând.

Dela Năstasă Crețu.

462 — Popa și dalta

Să tot povestești oameni, că s'ar fi aflat înainte, într'un sat un preot, care pe lângă darul preoției mai avea și pe acel al hoției : îl plăce părintelui să vâre în traistă un lucru mai înainte de a-l perde omul. Da' mijlocitorul și chiar purtătorul mai cu temei al acestui dar nu era părintele ci dascălul sfinției sale.

Oamenii aceluia sat au oblicit de obiceiul popei și să păziască. Ba unul mai posnaș chiar i-a făcut-o părintelui și umbrii sale.

Intr'o zi s'a fost dus popa și cù dascălul cu aghiazmă la acel român. Intră ei în casă și-și arunc ochii prin toate părțile să vadă n'or găsi ceva de ciordit. Când colo pe laiță o daltă. (Românul o dăduse prin spuză și o pusese anume la lumină ca să o vadă popa și cu dascălul).

Popa râzând-o zise dascălului cântând :

— „Stersai dalta dascăle?

Dascălul răsunse ținând înainte isonul :

— „Părinte, o ștersăi, și mă frispăi și pe laiță c'o pusăi !...

Ei luase daltă, după sfatul părintelui, ca s'o puie în traistă și când a luat-o și-a fript mâna și a lăsat-o repede pe laiță.

Dela cumătru Năstasă Crețu.

463 — Popa cu cadeiniță

— Ori ai,

Ori n'ai

Trebue să dai !...

Dela Năstasă Crețu.

Drăgușeni Suceava

Ob. Gh. Cardaș.

Flor. Petru Gyorovici - fălticen

ANUL XIII. No. 7-8.

IULIE-AUGUST, 1920.

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATA PE LUNA

REDACȚIA
T. PAMPILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
În județ 15 lei
În străinătate 30 "

ADMINISTRAȚIA
M. LUPESCU
Zorani-Tutova

POVESTIRI ȘI LEGENDE

4991.—Dați de pomană, căci Dumnezeu dă înzecit.

Un blet creștin sărman lipit pământului și cu o casă de copii, își agonisise niște bănișori cu munca palmelor. Ca să mal îsgonească sărăcia de pe lângă bordeiu, și-a cumpărat omul o vițelușă, că și zicea: s'a face vițeaua vacă, vaca a fălă, și când ai în casă o lingură de lapte, nu-i tot una ca atunci când n'ai nimica !

Copiii omului se învărtiau foată ziua pe lângă vițea, îi dădeau să mânânce tot ce le ieșiă înainte și socotiau și dânsul că-i poate priji, aşa că vițeaua începusă a crește și a se face aşa de frumoasă, că și feră mai mare dragul să-și sprijini ochii pe dânsa.

Într-o Duminică se duce omul nostru la biserică, unde a rămas până la sfârșit ca să asculte și cazania. Preotul a spus o frumos și pe urmă ar înșiră despre raiu și, despre iad și la urmă le-a zis :

— Dați de pomană, oameni buni, dacă vreți să vă dea și vouă Dumnezeu înzecit înapoi !

Omul cu vițelușa a prins la minte vorbele preotului și se tot gândită la ele, aşa că după slujbă s'a dus la el și i-a spus că are și dânsul o vițe a pe care bucuros ar da-o de pomană, dacă-i vorba să-i întoarcă Dumnezeu înzecit.

Preotul a fost tare bucuros văzându-și cuvințele lui răsăditile în susținutul credincioșilor și-a răspuns săraçului :

J. La No. 483 al ultimei legende publicate în numărul trecut, urmează a se adăuga 15, numărul bucășilor publicate acum în No. 9-12, pentru completarea anului IX (1916).

— Bine, fluile, lare bine!

— Dar cu să dau vițica, laică părinte?

— Cui s'o dai! De, știi eu? Și mie poți să mi-o dai — îi răspunse preotul, care era lacom dinspre parlea averii.

Omul s'a dus acasă, a luat vițeaua de funie și-a dus-o de-a dărull-o părintelui, și pe urmă s'a întors acasă la nevastă și copil. Copiii li plângneau de se prăpădialu iar el îl măngâia cu vorbele părintelui dela biserică: «Dați de pomână frajilor, că Dumnezeu vă înțoarce înzecit în apoi!».

Și băieșii plângneau cu zece rânduri de lacrămi după vițeaua lor, pentru care și-ar fi luat bucășica dela gură ca să o hrânească și să o crească pe dânsa.

Dar Dumnezeu a dat și să împlină vorbele părintelui.

Cum săteau vițeaua omului cu alii zece viței și părintelui în ogrădă, și cum era astă într-o zi caldă de vară, a apucat-o strecchia, a ieșit din ogrădă cu ceilalți zece viței după dânsa și a croit-o de goană. Și fiind deprinsă cu copiii creștinului, și fiind doritoare să se ducă la dânsil să le lingă fărâja din poale, a pornit drept spre casa nevoiașului, cu viței cu lot.

Omul l-a deschis bucuros poarta, vișelli și vișellor de după dânsa, și apoi, chemându-și copiii, au îngenunchiat cu toții și-au mulțămit lui Dumnezeu pentru darul înzecit pe oare că l-a trimis. Copiii, mai ales, nu și puleau astămpăr de bucurie.

Dar n'a trecut mult și iaca părintele găsând după viței, dar omul nostru nu l-a prea înțeles ce vrea să zică.

— Ce părinte? N'ai spus sănșia ta că celul ce dă de pomână, îl înțoarce Dumnezeu înzecit? Nu și-am dat, după astă vițeaua mea sănșiei tale? Și acum, nu vezi cum Dumnezeu mi-a înzecit pomana? Ce altă mai posibilă sănșia ta?

S'a dus apoi pe la judecători, pe la târguri, să se judice, căci părintele nu se mulțăma cu judecata omului, dar degeaba. Cu spusa părintelui, omul nostru a ajuns peste tot locul dreptatea lui dreapta, și aşa a rămas în ograda lui cu cele unsprezece capete de vite.

Așa că a ajutat Dumnezeu. Și aşa a scos mai pe urmă nevoiele din casa lui¹.

1. Dela Teodor Nicolaevici, Suceveni-Bucovina, împărț. de d-ii Il. Onciu.

500.—Râs cu plâns.

Mergea într-o zi pe-un drum de câmp un om călare, cu cânele după dânsul. Cânele sărează de colo până colo, până când iaca vede un ciocârlan; și cum îl vede, de tot, la dânsul să-l prindă și să-l mânânce. Și ciocârlanul,—lucru curat nu era el,—cum îl vede pe câne și-l înselege, li zice :

— Ce umbli tu să mă prinzi pe mine, un dram de carne și unul de pene. Ce n'șelegi tu, dacă m'ai prinde și m'ai mâncă. Te miri ce, și mai nimica. Așa, mai bine să-ți dau eu să te saturi, un hoit întreg-intreguț, să ai să mânânci și să-ți mai rămâie.

— Și de unde să mi-l dai? — întrebă cânele.

— Ai să vezi!

Și căt te-ai șterge la ochi, sbrerri tocmai pe capul calului, într-urechi. Cum îl vede drumeșul, saltă binișor băltagul din lurealca ciobotel și poc o dată în ciocârlan. Dar ciocârlanul a avut vreme să sboare, aşa că bietul cal să-a pomenești cu lăuda despicată și cu botu'n pământ. A rămas lait. Omul, văzându-și isprava, a mai stat el acolo căt a mai stat, șuerând a pagubă, dar pe urmă și-a luat sama, a scos șeaua de pe cal, și-a așezat-o frumușel între umeri și-a pornit la drum.

Cânele a rămas să ospăteze iar ciocârlanul a început să șupăte pe lângă om, care nu și vedea înaintea ochilor de scârbă.

— Iaca, omule, — zice ciocârlanul, — văzuști pozna?

— O văzul, — răspunse omul,

— Acumă, asta nu se cheamă poznă; asta se cheamă plâns; dacă vrei am să ţi mal arăt cevă.

Merg așa amândoi: unul cu șaua în spinare pe carare și ciocârlanul pe delături, șopâlnind din loc în loc, până dă Dumnezeu și ajung în sat. În sat, la marginea satului, o arle și'n arle oamenii înforțeau năsada pe arle cu furcile. Între oameni era și popa, — că a lui era aria, — și preoteasa.

Întră omul, le dă «sporul cel bun» și începe să le spule comedie cu șaua. Și tocmai când să ajungă pela jumătatea povestii, iaca vede pe ciocârlan cucușat pe capul preotesei și pe popă și pe arle cu furca, să-l șteargă cu mestesug de pe furcă, dar, lucrul dracului, nu șiu cum face, că scapă furca mai jos c'un lat de palmă și-așterne pe preoteasă la pă-

mânt, moară ca toși morșii !

Toși au rămas înlemnisi, înainte de a strigă, numai drumețul să jămbuț a răde.

Alunci, iar a să bârnă și ciocârlanul pe lângă ureche și-a zis :

— Astă se chiamă „râs”.

Și iaca povestea lui «râs cu plâns».

501.—Cei trei oameni pocită.

Intr'un sat trăiau o dată trei seitori în prietenie strânsă. Dar n'a făcut mult prietenia lor, căci aşă a fost lăsat de Dumnezeu ca să se despărțească. Au venit peste satul lor vremuri grele de foamele aşă că cei trei prieteni tineri s'au împrăștiat în lume, ca să-și agonească fiecare pânea cea de foale zilele unde or putea.

Au trecut aşă ani mulți de trudă și de năcaz, până când a dat Dumnezeu și lor să au abălut peste satul lor vremuri de bielșug și voie bună. Cel trei prieteni, cări acumă erau moșnegi slăbănoși, său întors pela vîtrele lor, unde voiau să trăiască rămășița de zile care le-o mai dădea Dumnezeu și să se îngroape unde său îngropat și părinții lor.

Când său întâlnit iarăși cel trei prieteni de demult, au început să rădă unul de altul, că, ce să vedeți dumneavoastră : nici unul din cel trei însă nu era ca lumea : Unul avea barba și mustășile negre, iar părul capului li era alb ca omătul. Altul era cu chica neagră și cu barba și mustășile albe, iar cel de al treilea era spân ca 'n palmă.

Cum rădeau ei și se 'ntrebau unul pe altul, zise unul :

— Eu, ca mine, sună cum sună, dar ce-i pe capul vostru nu-i curat : Mie mi-au înfirat mustășile și baiba tocmai lăzii ; eram alunci de două zeci de ani, și două zeci de ani nu-i un fleac de nimică. Cu-alăta-i mai bătrân părul din cap. N'are, aşă, drept să înălbească mai de vreme ?

— Ha, ha, ha ! — răse al doilea ! Eu, de mic, am umblat înfoldeaua cu capul acoperit. De-a pururi am avut căciulă ori pălărie în cap. Și astă am urmat-o și mai lăzii, când îmi dase mustășile sub nas și părul sub buză. Dar acolo ce puteam face ? N'amic ! Gerul și ninsăarea mi-au bălut barba și mustășile și pe când părul capului slătești la adăpost

și căldurică, mustățile și barba, săracele, înălbeau de sule-rișă, că ce puseau să facă altceva!

Cu mine, vedești, lucru se 'nselege, dar de voi,—Doamne ferește, m'apucă râsul.

Și apoi, începù și cel de-al treilea:

— Cu mine, întâmplarea-l mai minunată. Când aproape să mă facă mama, slătea de vorbă cu tata. Mama se rugă la Dumnezeu să fiu fată, să albă mai curând cine-o ajuta la tors și la răsboiu, iar tata, rugă pe Dumnezeu zlua și ncăptea, ca să-i facă nevasta un bălet, să aibă cine-l purta mai departe numele.

Așa, Dumnezeu, ca un om deștept, ce-și face soco-leală: ca să-l impacă și pe tată și nici cu mama să nu se puie rău, mă face pe mine, bărbat la trup și femeie la cap, cum mă řili și cum mă vedești

Și aşa, cei trei prieteni de demult, s'au dumerit și nu s'au mai răs unul pe altul.

602.—Credința femeii.

Un om, ca să încerce credința femeil lui, nu s'a mai sculat într'o dimineață când trebuiă. Femeia repede îl întreabă:

— Ce-i bărbațe? Ce-i minunea asta pe capul casei noastre?

— Femeie, femeie,—zice omul de-abia scoțând capul din dușag; laca ce nenorocire m'a plesnit! Val de mine și de mine. laca, astă noapte m'am ouat. laca și ou! Ce să mă fac, că-mi plesnoște obrazul de rușine! De astăzi înainte, eu unul, nu mai pot ieși cu față în lume!

Și omul, arătă neveste-sel un ou de găină, pe care și-l pusește sub oghial de cu scară, aşă că nu-l văzuse nimic. Și adăogă:

— Să nu care cumva să afle lumea, că te-ai topit de pe față pământului! Te ucid ca pe-un puțu de năpârcă!

Blaia femeiei, când vede și-aude cele întâmplări, a înlemnit, și mai mult nu. A făgăduit românului că, Doamne ferește, să-i lasă din gură ceva. A ieșit repede afară și cum a ieșit, a chemat vecina la gard și l-a spus:

— Drăga Măgdălină, mare nenorocire ne-a păllit: astă

noapte, bărbatu-meu s'a ouat două ouă! Val de mine, ce rușine, val de noi, de amândoi: dar să tacă, să nu se afle'n sat, că m'am șters de pe lume!

Și cele două femei s'aue despărțit. Vecina, doar de-a dat prin casă să spună comedie lui bărbatu-său și copilloară și-a și ieșit afară! Se temea că n'a astă satul mai degrabă ce s'a înlămpiat gospodarilor de peste gard: repede a chemat pe Lisaveta de-alături și i-a spus:

— Știi ce, soro? Val de mine și de mine! Nu știi nimic, n'auzit nimic? Românul Paraschivil s'a ouat astă noapte trei ouă! Tacă și închină-te! Tacă să nu s'audă încaltea vorba dela noi!

Dar n'a recut cât ai numără părți la zece și vecina de-alături astă din gura Lisavetei că unul, — și-i spunea pe nume. — s'a ouat patru ouă, de s'a minunat foată lumea.

Și aşă, din vorbă în vorbă, tot sburând vorbele din gard peste gard, a ajuns jalba și la împărat, că omul cutare s'a ouat 99 de ouă într-o noapte. Cum vede împăratul jalba, îndată trimile după om: mort-copt, să-l aducă la judecată, — cu toate ouăle ouate peste noapte, și să-l judece. Un om ca acela, făcă împărația de râs și de ocară. Să-l aducă și să-l judece și să-l osândească numai decât.

Așă, pleacă slujbașii și-l umflă pe om pe sus. Femela, pierise ca'n pământ. Cum ajung la scaun, împăratul îl și întreabă:

— Iaca omule, ești părăt că te-ai ouat astă noapte o sută și una de ouă! Ce ai de răspuns?

Iar omul zise:

— Eu, măria ta, nu cred că să fie pără împotriva mea!

Și aluncl scoase împăratul jalba și cel că omul celă se ouase numai 99 de ouă!

Iar omul zise:

— Apoi, mările împărate, una-l „o sută și unul”, și alta-l „nouă zeci și nouă”! Dar vorba-l că nici astă nu-l vorbă adevărată.

Și-i spuse împăratului foată înlămplarea, și-i zise:

— Și iaca aşă:

Dela nevastă-mea a sburăt că jânjarul

Și la măria ta o ajuns cătă harmasarull

Și de-atunci a și rămas și vorba asta!.

---

1. Din com. Tuțcani, iud. Covurlui (d-l notar Șuşnea).

503.—Cine-șl dă, lui își dă.

Eră o dată o babă bogată care avea doi feciori voinici și frumoși neinsurați, și dela babă, nu departe, trăia un unchiș sărmănu și beteag, care și mulă zilele cerând de pomană de pe la unul și altul; la baba cea bogată venia de multe ori, și baba, de milă, de silă, li dădea ce se'nămplă, și moșneagul își cauță de săracie.

Într-o zi, feciorii babil porniseră cu noaptea 'n cap la pădure. Vremea eră cam răcoroasă, spre iarnă, și baba și-a pus în gând să le trântească feciorilor un cuplu de plăcinte pentru seară, să lipă valea! Face ea ce face, le plămădește, le 'ntinde și le dă la copă, când numai laca și sărăntocul cela de moșneag cu cerutul la poartă, după cum li era obiceul.

Baba, ce-șl zice :

— Lasă că te pun eu bine, să nu mai dorești tu nici iarbă verde!

Se duce'n odala de dincolo, unde avea niste otravă, o ia și-o pune într-o plăcintă, li face semn ca s'o cunoască, și apoi li dă vânăt în fundul cupitorului, ca să se ruminească mai repede. După asta lese afară la moșnegu și-i zice :

— Să vîl mai de-apoi, uncheșule! M'ai înțeles? Să vîl negreșit mai de-apoi, c'am să îi dau ceva să-ți placă.

Săracul, de cuvânt; spre sară laca-l din nou răzămat de poartă.

Baba ieșe numai decât și-l întinde plăcinta cea otrăvită.

— Na-șl!

— Bodaproste, jupâneasă, bodaproste! Dumnezeu să-ți facă parte dintr'insa. Bodaproste, bodaproste! Dumnezeu să-ți primească!

la moșneagul plăcinta, și fierbințe cum eră, o supune repede sub poala sumanului și o pornește spre bârligul lui.

Mergând el aşă, nu știă cum să se roage lui Dumnezeu pentru baba cea milostivă; mergea și se rugă pentru dânsa și feciorii ei, și când era aproape să ajungă la bordelui, se 'nălnește cu cel doi feciori ai babel milostive.

De frig frig era, și ce-șl zice moșneagul: «ia să fac și eu pomană din pomană, că dar din dar se face ralu. Dumnezeu vede!»

Rupe plăcinta 'n două, dă o jumătate unuia și jumătate celuilalt, le spune de unde-s, și apoi pleacă 'nainte, mulță-mil peste măsură că pușul face și el măcar altă bine pe lume:

— Lăsă, că n'olu să mor eu de dorul plăcintelor!

Cel doi voinici, însoțeași cum erau, au înghișit plăcinta ceea repede și degrabă, și cum au isprăvit-o, au început să se valte:

— Văleu, văleu!

Până acasă li s'a părut un veac.

— Dar ce-avești, maică; ce vă doare?

— Iaca, mamă, ce-l și cumu-l; ne-am întâlnit cu un cheșul cela; avea o plăcintă proaspătă și-a rupt-o 'n două... Murim, ne prăpădim, mamă!

Și baba a rămas înlemnită; și-a dat samă pe dată de cea ce se întâmplase, dar ce putea să facă? Până să strige la un vecin, la altul, cel doi feciori ai babii se lăvăliau peios și-și trângneau trupurile de durere:

— Murim, ne prăpădim, scapă-ne, mamă, scapă-ne!

Dar baba n'avea nici o putere! Vremea trecea și nu peste mult, cel doi voinici ca brazii închiseră ochii pentru vecie.

Sărîră oameșii, sări tot satul, dar ce putea cineva; baba se bătea cu capul de foși păreșii și se văilă:

— Doamne-Dumnezeule, mare și minunat mai ești!

Și iar se îsbila cu pumnii în fâmpale și strigă:

— Cine dă, lui își dă, și lui își face pomană!.

504.—Vremea călugăriei.

Un fecior pornește într'o zi la călugărie și pe drum se întâlnește cu un unchiaș bâtrân care nu era altcineva decât prea necuratul necurat.

— Unde mergi, tineret?

— Mulțămesc dumitale, moșule, mă duc la mănăstire să mă călugăresc; văd eu la alii că viața asta î plină de îspite și de păcate. Așa, la mănăstire, ca la mănăstire: volu și sculit, și pe lumea cealaltă volu avea și eu parte de-un coljișor în raiul lui Dumnezeu!

1. Din Bucovina, împărt. de d-l I. Onciu.

— N'ai gând prost, dumneata, — îl răsunse diavolul bine-l la mănăstire, și alt loc mai nimerește pentru Ispășirea păcalelor, nu cred că se poale astă pe fața pământului. Nu-mai că vremea n'ai prea nimerește-o dumneata. Ești fânăr cum te văd, ești voinic și ești frumos, să prinzi fetele de înijoc și să le strângi în două! Cum să lasi lumea asta și să le inchizi în mănăstire?

Ce păcate ai făcut, ca să ai ce ispășit! Du-te, băiețe, acasă, de trăește și iubește, și te însoară și crește-șii feiori, să alătă cine-șii pomeni numele după moarțe! Ascultă-mă pe mine, și lasă călugăria pentru mai târziu, când vei avea pentru ce să te chinui: să ai ce răscumpără cu zilele din urmă petrecute 'n preajma mănăstirii!

Flăcăul ridică ochii sus, și pică pe gânduri.

— Întoarce-te înapoi: ieă munca de coadă și muncește și te veselește!

Apoi se despărțiră: uncheașul o luă pe-un drum iar feiorul porni înapoi spre casa unde crescuse.

Moșneagul acela avea dreptate!

Acasă, voinicul a început de unde o lăsase și nu peste mult s'a insurat; după insurătoare a dobândit mai mulți copii din cari, i-au murit cășiva, după socotința lui, cel mai frumoși și mai mintoși. Așa, a avut vreme și pricină să cărtăreasă împotriva lui Dumnezeu cel nedrept, să sudule și să facă păcate. Mai târziu, încolo, când să între pe calea bătrâneștelor, ii moare și nevasta: alte sudălmi, și alte păcate.

Și căle nu vin pe capul unui om!

Bătrâneștele, așa, i-au apucat plin de păcate. Ce să facă? Să mai aştepte, păcatele s'or mai famulă și iadul se va aprinde pentru dânsul încă mai cumplit. Astfel își face bătrânuțul toate socotelele și se hotărăște să plece la mănăstire.

Și pleacă.

Dar pe drum se întâlnește iarbăș c'un moșneag, — cu dracul, din nou:

— Buna ziua, vere!

— Buna ziua, vere! dar încofro?

— La mănăstire. Văd eu că cele multe zile nu le mai am. Atâtea nevoi cu dreptul și fără dreptul m'au brăzdat și m'au umplut de păcate. Mă duc la mănăstire să mă po cănesc și să scap de muncile iadului.

Iar dracul zâmbi și-l răsunse:

— Hm! Muncile iadului! Ce minte ai și dumneata! Dar cum crezi că Diavolul slăpănilor al întunericului celui din fundul pământului, ar avea nevoie pentru muncile lui cele grele de niște unchilași bâtrâni și slăbănoși ca dumneata! Acolo trebuie oameni voiniți, flăcăi încinți și în putere, să alege și să slujească peste tot, și nu niște arătari, să le doboră cu suflarea. Cum își poși închipul dumneala că s-ar găsi în iad oameni de vîrstă dumitale! Așa, de geaba mergi la mănăstire! Mai bine întoarce-te înapoia și vezi de-și pregătește culcușul de veci pe pașul și pe perna dumila e!

Și apoi, cel doi s-au despărțit: unchilașul nostru s'a întors acasă, și dracul s'a dus în drumul lui.

Și laca așa nici acumă n'a putut merge la mănăstire!.

505.—Baba știrbă și cioriciul.

O băbălie cu gura boștora de dinși mergea pe drum și morfolla o bucată de cioriciu căpătat din sat. Adică vorba vine că n'avea baba dinși: avea vre-o trei rădăcini, dar și acelea erau prea locile și prea darămate.

Și cioriciul, se vede că fusese pe spinarea unul porc ~~cama~~ mare de zile, că nu se dădea bătut de loc.

Până 'ntr'o vreme! Că văzând mătușa că nu-l poate prinde în gură la un loc mai potrivit, se trudi căt se trudi, îl apucă între două degete, îl privi cu mânie și-l îsbăi de pământ, zicându-i :

— Na, arde-te-ar mânia focalui, să te ardă; satură-te de joacă. Eu cauți să te mânânc, și pe tine te-a apucat *hincu'*, și sal de colo-colo; mai sal și de-acuma dacă poți!.

506.—Norocul și partea.

Norocu-i noroc și partea parte. C'o duce omul bine când ori norocul ori partea îi păzește oala pe vatră, nu mai ră-mâne vorbă; dar mai bine-i când și norocul și partea slau pe lângă om și nu-l slăbesc cu dragoslea.

Laca o poveste :

1. Spusă de d-na M. Lupescu, Zorleni-Tulova

Un pescar se nevoia din greu să-și scoală cele de rebuință pentru casa lui, dar de dat înainte, dă ca racul.

Stătea într-o zi pe malul apel cu năpalca, când laca vine unul și-l zice :

- Buna ziua și într'un noroc!
- Mulțumesc dumitale!
- Da ce faci aici?
- Păi laca, mă irudesc și eu să prind căte-un chiile de pește!
- Bună treabă; dar de ce, mă rog, nu cumperi din târg?
- Pentru că-s sărac!
- Și de ce ești sărac?
- Pentru că n'am noroc!
- Cum n'ai noroc? laca, eu-s norocul tău. Na-și galbenil aceștia și păsărează-și-i l

Norocul a plecat, și pescarul, ce socotește el? Pune galbenii în mămăliga cu care momla peștilor la năpuică, vără năpalca în apă, și lăsă! Vine un pește mare, înhașă mămăliga cu galbenii, și drumul! Așă, laca pe pescar din nou sărac.

Nu trece mult după asta și într-o zi pescarul nostru se află larăș pe malul apel la pris pește; și se nimeri că un om strein intră în vorbă cu dânsul.

- Noroc să dea Dumnezeul! zice streinul.
- Noroc am avut, dar pe semne că n'am avut parte!
- Il răspunde pescarul.

- Păi laca eu îs parlea ta!
- Să-ji dea Dumnezeu zile, dacă este aşa!

Și până să plece streinul, în năpalca săracului pică un pește greu. L'a pris omul l'a spînțecat și a găsit întrânsul punga cu galbeni dărultă de noroc.

Strâinul a plecat în drumul lui, iar pescarul și-a strâns ce-avea, și a luat-o plin de gânduri spre casă¹.

507.—De unde să mai fie!

Se duce moș Dumitru la Muslata-efendi, pe vremea când erau Turcii prin Moldova, și-l zice :

- Efendi, am ajuns la mare nevoie! laca, și-l, noi intrăm acumă în cășlegile Crăciunului; și am o fată, și fată

1. Din Tepeu-Tocuclu.

ca toate fetele, a avut un Ibovnic; și Ibovnicul, ca loși Ibovnicii, a cerut-o să l-o dau. Acù, trebuie să l-o dau, că altfel nu se poate. Așa-i treaba. Da, vezi, efendi-dumneata, eu până când s-o ceară Ibovnicul cela, eu nu prea credeam că-i de mărîțat și nu m'am închipuit cu de toate căte trebuie la o nuntă. Mă rog dumitale, efendi, să-mi faci bine cu zece galbeni până 'n vară, c'atuncea olu vinde ceva din pâine și și l-olu da înapoi.

Turcul stă o leacă pe gânduri și-apoi, arătându-l lui moș Dumitru o masă de lângă părete, și zise:

— Moș Dumitru, trage săltarul cela și vezi că sunt niște galbeni într'un talger. Iea-ți de-acolo zece galbeni și ta-ți treaba cu dânsili. și Dumnezeu să-ți ajute în cele pornișe.

Moș Dumitru trage săltarul, și lea cel zece galbeni și-i răspunde lui Mustafa-efendi :

— Foarfe mulțămesc, efendi, foarfe mulțămesc! Să îl minț că la vară la Sâmbătă, când se fine larmaroc la Teucui, am să vă negrești cu banii. Olu lua înaințe pe pâne și î-loiu aduce! Foarfe mulțămesc pentru o facere de bine ca asta, Mustafa-efendi!

Și moș Dumitru a plecat.

Cu cei zece galbeni și-a ridicat nuntă fetei în cășlegile aceleia, a mulțămit lui Dumnezeu că a aflat chip să poată face o treabă ca asta și să a rugă și pentru sănătatea lui Mustafa-efendi :

— Dumnezeu să-l păzască; defreabă Turc! O sută de galbeni dacă ceream,—cred eu,—o sută de galbeni îmi dă-deal.. Mare lucru, să fi cerut și să nu zică: «lea, bre moș Dumitru, din săltarul cela, o sută de galbeni!»

Cășlegile trec și vine primăvara. Și căte nu-s de făcut primăvaral! Și când ai altătea de pus la cale, vremea trece fără ca macar s'o bagă de samă.

Vin Paștile, trec Paștile, vine vara, trece Sâmbătă, trece Sf. Ilie, trece Sf. Dumitru, vine din nou Crăciunul și după Crăciun vin Cășlegile. Anul fusese buu, moș Dumitru vânduse ba una, ba alta, dar nu știa cum săcuse că nu se mai strânse cu parale. Fugau ca dracul printre degele: Avea bun gînere, dar de, ca la început, căte nu trebue la o casă nouă! Mai dă-i ceea, mai înădește dîncolo, paraua se strecoară printre degele. Unde mai puț, după toate, iacu alta bucurie; un nepoțel grăsuț și frumușel, vine tocmai în ziua

de Gligorie Bogoslovul. și 'n casa fetel lui, cum se întâmplase, nici o pară de două !

— Tată, să ne dai ! — zice fata.

— Da de unde, păcatele mele ! — zice moș Dumitru. De unde să vă dau ? Nu știi voi că și sacul căt e de sac, și tot are fund ?

— Păl, ce ne facem noi cu băelui nebolezat ? Să-l lăsăm așa ?

Moș Dumitru și și se chitește în tot chipul și nu știe cum să lasă la capăt. și cum se gândea, de-odată îl duce mintea locmai la prietenul lui, la Mustafa-efendi.

— Am să mă duc la el ! Las' că și Turcu-l vînoval ; nu mi-a mai adus de loc aminte. Am să mă duc să-l mai rog odată ! — zice în sine moș Dumitru. Am să-i mai cer zece galbeni peste cel zece din anul trecut, și gata ! Ș' am să-l plătesc eu !

Zice și merge la Turc.

— Buna ziua, efendi ! Iaca ce-l și cuma-j treaba ! Nevoia, și pace !

Iar turcul să și l ascultă pe moș Dumitru cu foată băgarea de samă,

— N'ain avut nici un chip, efendi ! N'am putut. Dările-s multe, datorile-s mari. Ce să fac ! Fânțâna că-l fânțâna și tot seacă. Așa-i lărășenia și cu mine; dă 'ncolo, dă 'ncoace, le-am uitat Mustafa-efendi, uită-te-ar năcazurile !

— Nu-i nimica, moș Dumitru, zice Turcul ; nu-i nimica zici că și mai trebuie alii zece galbeni ? Trage săltarul cela și lea [i-i] !

Moș Dumitru, vesel, trage săltarul, îl trage și se uită, și se uită mult. Taigerul era tot acolo, da-i vorba, că galbeni nu mai erau într'insul.

— Poi, efendi !

— Ce-i, moș Dumitru ?

— Nu văd nimica, efendi !

— Unde să vezți ?

— Nu văd nici un gaibăni săltar

— Apoi ! — zice Turcul, — n'or să, moș Dumitru, că de unde să mai fie, dacă n'ai mai pus de-un an de zile !

¹ Dela capitol. C. Nechiforescu, în Grăpi-Bacău.—Varianță în Ion Creangă VII, p. 11.

508.—Bucuria părintelui.

Era într'o vreme un sat cu preot, lare cum se cade. Și în satul cela pe aluvi, aduce năpasta molima holerii, că muriau bieșii oameni pe-un cap. Și îninormânta părintele și cu dascalul, da vezi, mai sta să nu-i dovedească.

— Doamne, dascale,—zice părintele—bine ne mai merge!

— Bine, părinte!

— De-a da Dumnezeu și-a murit tot satul, și tu bine că facem avere!

— Să te-audă Dumnezeu, părinte! Să dea Dumnezeu să moară tot satul, să-l îngropăm și să câștigăm; pe urmă să mor și eu, și să mă îngropi sfintia ta, iar la urmă să mor și sfintia ta, și să te îngroape când!

509.—Cuptorul lui Nastratin Hogaș

Nastratin Hogaș și-a făcut și el un cuptor, afară, în bălătură, să aibă omul unde să-și coacă pita și mălaiul. Și l-a zidit din cărămidă bună, și l-a lipit cu lut, și când l-a văzut gata, a chemat pe vecinul din dreapta să-l arăte. Cășal omul!

— Iaca, vecine, cuptorul meu! Mare, trănic și frumos..

Și vecinul din dreapta, după ce l-a măsurat cu ochii și l-a înconjurat de două-trei ori, l-a răspuns:

— Bun! Bun cuptor: și mare, și trănic, și frumos! Numai, păcat că nu l-am făcut cu gura la vale! Vezi, cum îl el cu gura la deal. Doamne ferește, se întâmplă să vle odătă o apă mare și te pomenești că și-l îneacă! Și-i păcal de munca dumitale!

Nastratin, ca om între oameni, a stat ce-a stat, să cumpănit cu capul și și-a zis: «Poate să aibă omul dreptățile lui; am să-i fac gura încolț m'a sfătuif creștinul celal».

A stricat, aşa, cuptorul, și tot în locul dinăuntru, a făcut altul, tot aşa de mare, de trănic și de frumos, dar cu gura la vale. A chemat după asta pe vecinul din stânga gospodăriei lui, și l-a zis:

— Privește acumă cuptorul meu și spune-mi cum își pare?

Iar vecinul, ca vecinul, —vorba cela: «bine, bine, dă-păcat că nu-i la mine!» zice:

— N'am ce spune: frumosu-i frumos; mare-l, mare; bunu-i bun; da eu, vezi dumneala, l-aș fi așezat într'allă parte cu gura. Cum l'ai pus dumneata cu gura la vale, când va bate vântul, tot focul, să řii, are să ţi-l susțe de pe valră; și bagă de samă că vara, pe la noi, mai toldeauna bate vântul de la vale. Încolo, n'am se zice: bun cuplor l-i făcut!

Nastralîn stă iar pe gânduri. Omul, poate să albă dreptate: vine un vână, și ţi-i mai mare ciuda că-ji suflă focul din vatră; și, Doamne apără, te pomenești că ţi-l svârle pe casă, și mai mare primejdial! Hai, săracă așezarea cupitorului și-l face a doua zi cu fața în sus. Și-l eră acu mai mare neaslămpărul, să vadă ce-or mai zice oamenii! Chiama disdimineașă pe vecinul din spatele casil și i-l arată:

— Iaca, înlăi l'am făcut cu gura la deal, și unul mi-a spus că nu-i bine: pe urmă l'am făcut cu gura la vale, și altul și-a dat cu părerea că nu-i bine nici așa. Apoi, ea, ce mi-am zis cu mințea mea: «La miazănoapte, nu; la miază zi nu; hai acum să-l așez cu gura în sus, spre apusul soarelui; ce zici?

— Ce să zic, vecine! Tot gura-i rău așezată. În colo, n'am ce zice. Cum l'ai pus acuma, toți căi ori trece pe-alci pe drum. Toți or căasca gura și s'or uita să vadă ce-și fierbe pe valră și ce coci înăuntru. Și nu-i bine. Omul, la casa lui când are, când n'are. Trăește cum poate și cum dă Dumnezeu. Așa și dumneata: era mai bine dacă-i făceai gura cupitorului în jos!

Lui Nastralîn iar îl peri tot cheșul. Când să zică și el că nimerit-o, hop! și pică supărarea coaplă și răscoaplă! Și nu i-l ciudă de alta, cât îi pare că vecinul lui cam are dreptate: cu adevărat, prea i-l cupitorul în vileagul lăsuroră!

De astă, a doua zi, cum s'a scutat dimineașă a dărămat lucrul lui, bun-făcut, și și-a durat altul, al patrulea cupitor da acu l-a făcut cu gura la răsărit. Și Nastralîn, după ce l-a isprăvit din zidărie și din tencuială, l'a privit cu mare mulțumire, și-a șters fruntea, și și-a zis singur: «Acu, slavă ţie, Doamne, că mi-a venit gândul cel bun: nici dracul nu-i mai poate găsi nod în papură.

Și repede, chiamă vecinul din fața casii să-și arăte isprava:

— Ce zici?

— De, ce să zic, vorba cela:

Cum s'o dau, să zic,
Treaba să n'o stric!

Bună Ispravă! mare, frumos și înainte cuplor! Și tu călăruș să scoși dintr-însul niște mălaie, să te tot lingi pe bot. Și vatra bună, și arcuiala gurii îl rămnunată, da eu, drept să-ți spun, i-aș îl dat altă oșezare. Cum l'ai făcut dumneata cu gura încoace, și-l cu totul peste mâna; trebuie să-l înconjură ca să pun o oală pe valără, și nu-i bine. Poate ai treabă prin casă: dacă ar fi așezat cu fața încolo, ai vedea când își dă oala în loc, și-ai alerga repede, —oricând se slinge jarul ori când pălălaea-l prea mare... De... Astă-i... Dar vorba cela: omu'ști face ce'i place lui...

Da, Nastratin, vedești, nu era dintr-aceștia; el vrea să albă lucruri cari să placă și alțora. Și de aceea, într'a cincea zi, de dimineață foarte, și-a stricat cuploul și l'a făcut, cum să a pricoput el, pe patru roate, ca să-l poată înfoarce în toate părțile, după gustul vecinilor.

510.—Peștele și porcul.

Un porc se tăvăllă în nămol, pe marginea unei ape curgătoare. Un pește venit vesel și sprințen aproape de dânsul și vorbi:

— De ce te tăvălești în nămol, piele răpănoasă ce ești, și nu vîl colează lângă mine, unde-i apa limpede și rece?

— Iaca, aşa, și răspunse porcul, pentru ca să îl fac în cluda ta!

— Ba ai vrea tu, măi porcule, dar mi se pare că nu poți!

Și din una într'ală, s-au luat la sfadă, până când peștele î-a zis:

— Dar, mă rog, ce-i de capul tău! Râsu! lumii! Dacă îl mai a călăril, nu și-ar zice lumea porc!

Iar porcul î-a răspuns:

— Eu sunt aşa cum sun! Pe mine când mă face omul și mă mânâncă, își linge buzele și zice: «bunu-i, mă», dar pe mine când te frige și te mânâncă, cum face omul? „Pliu! pliu! pliu!”².

T. Pamfile.

1. Cele trei de pâna aici, auzite în Bârlad.
2. Culegere din com. Țepu, județ. Tecuci.

Frăția de cruce și alte înrudiri sufletești.

CAPITOLUL I.

Neam. Străinătate. Îndrăgire. Recunoaștință binefăcerei. Ajutorință pe lumea cealaltă.

Între părinți și fiți (*feciori, copii*), între frași și surori, — în rândul dintâi, — ca și între neamuri, *nemușuguri, nemelé-nii, nemoléni¹, rude, rudenii, cimótii sau cimolénii*, — în rândul al doilea, — felurita nevoie a stabilit cu incetul numeroase drepturi și datorii, pe cari le-a consfințit chiar tradiție națională de care ascultăm, și uneori legăturile concrete cărora îl s-au supus generațiile trecute. Astfel s'a putut spune totdeauna că «sâangele apă nu se face», că «corb la corb nu-și scoate ochii», că «este mai aproape cămeșa decât sumanul». Dimpotrivă, *străinătatea*, care nu însemnează decât locurile și viața în care lipsa „fratului” se simte mai puțnic, a zămislit, poale, cele mai dulioase plăsmuri populare, pentru cel ce are a *jindui*:

Jelul-m'aș și n'am cul, —

Jelul-m'aș codrului :

Codrul are frunza lui

Și nu crede nimănul.

Codrul are crângi plecase

Și la dânsul n'am dreptate.

Jelul-m'aș câmpului :

Următorul cântec lămurește: străinătatea este acolo unde lipsește mama, tata, fratele, sora:

Foileana bobulu,

Strenel ca mine nu-i

Decât pușul cuculu,

Câmpul are peliniță

Nici la dânsul n'am credință;

Câmpul are iarbă verde,

El pe mine nu mă crede.

Jelul-m'aș casei mele :

Casa mea-l plină de jele

De jos și până 'n podele².

Între acești părinți, frași și neamuri trupești, apropierea, nemușugul sau înrudirea sufletească apar cu totul impusă de fire:

Străin sunt, Doamne, pe lume

Ca și-o floare din pădure;

Străin sunt, fără de mamă

Ca și câmpul fără mană;

Străin sunt fără de tată,

Ca câmpul bălui de piatră;

Străin sunt fără de frași,

Ca și munții fără brazi;

1. Tichindeal, *Fabale*, Buda 1814, p. 158.

2. Pamilie, *Cântece de jard*, II, p. 129.

Sîrăin sunt făr' de surori,
Ca și cîmpul fără flori.
La casa sîrăinului,
Ca la umbra spinului :
Dinalară-l vîruuită,

Dinăuntru-l oîrăvită ;
De ce dai să te umbrești,
Mai tare te dogorești ;
Dar casa mămușii mele
Dinăuntru-l *lag'* de miere¹.

Și acesta :

Frunză verde odolean,
Toată lumea-l dintr'un neam,
Numal eu pe nimeni n'am !
Toți au fraji și cu surori,
Numal eu căzuț din nori.
Toți au fraji și surorile,

Numal eu căzuț din stele ;
Toți cu fraji și cu soție,
Numal eu ca cucu'n vie :
Toți cu tată și cu mamă,
Numal eu stau să-mi fac
[samă]².

Ca totul, în lume, se înselege, această înrudire de sânge își are și ea neașunsurile sale, întrucât prietește relațiuni reciproce. Prilejul cel mai dese ori întâmplat vine atunci când Tânărul sau Tânără, ajungând vrâsta „florilor fălorilor”, se desprinde pe nesimțite din preajma cuibului în care s’au născut. În care au fost apărăși «de foc și de apă», și se îndreaptă, dintr’altă pornire, fiacăul spre fată, fată spre fiacăul sîrăin, învăluindu-se tot mai mult în mrejele acelui simșimânt, care, dacă nu exclude vechile legături de sânge, le răcește, în tot cazul. *Dragoste* dintr’cel înrudișii prin sânge slăbește când apare cealaltă *dragoste*: „că așă a lăsat Dumnezeu, — zice ierăciunea, — să se deslipsească feciorul de tatăl său și de mama sa, să se lipsească de femeia sa și să fie amândoi un trup, pe care dacă Dumnezeu l-a unit, omul să nu l desparătă”.

Inainte de a părăsi casa părînlească, feciorul își știe cântă povestea șarpeiui *intrat în săn*, de care nu-l poate mânlul nici malcă-sa cea iubitoare, nici tatăl său cel fără teamă, nici frajil săi cel îndrăznești, nici surorile lui cele duloase, ci rămâne numal la mila mândrii lui, care, înfășurându-și mâna în năframă, apucă și îndepărtează primejdioasă lărișoare din sănul lui.

Iată acest interesant cântec, într’un vesimânt care nu-i tocmai cel mai frumos, și care se ‘ncheie într’un chip neașteptat de glume! :

1. Pamfilie, *Cântece de jard*, II, p. 130.

2. *Ibidem*, p. 138.

Frunză verde de aglici,
Strigă Milea pe colnici,
Pe colnici și pe vâlcele
Iși vătă zilele grele
Și păcate multicele :
—D'alei Mile, maică, Mile,
De ce ești înneajit?
Orți porcii mi l-ai pierdut,
Orți opincușe mi-ai rupt,
Orți merinde mi-ai sfârșit?
—D'alei malcă, maica mea,
Nici opincușe n'am rupt,
Nici merinde n'am sfârșit.
Da eu, malcă, m'am culcat
Supt un păr mare, rotat.
Şarpe'n săn că mi-a intrat.

Și se 'nlinde,
Mă cuprind,
Se lungeste,
Mă sfârșește,

Inimioara mi-o lopește !
D'alei malcă, maica mea,
'Nfăsură mâna 'n basma
Bagă tu mâna de-l lea,
Că se 'nlinde,
Mă cuprind,
Se lungeste,
Mă sfârșește !

Inimioara mi-o lopește !
—D'alei, Mile, maică, Mile,
Decât să fiu făr' de mâna,
Mai bine eu făr' de fine,
Că mai am feclori ca fine !
—D'alei talcă, taic'al meu,
'Nfăsură mâna'n basmă,
Bagă tu mâna de-l lea,
Că se 'nlinde,
Mă cuprind,
Se lungeste,
Mă sfârșește,

Inimioara mi-o lopește.
—D'alei, Mile, talcă, Mile.
De cât să fiu făr' de mâna,
Mai bine eu făr' fine,
Că mai am feclori ca fine !
—D'alei surioara mea,
Nu cred c'al fi ca malcă :
'Nfăsură mâna'n basmă,
Bagă tu mâna de-l lea,
Că se 'nlinde,
Mă cuprind,
Se lungeste,
Mă sfârșește,

Inimioara mi-o lopește.
—D'alei dragă frate-al meu,
Fă cum o da Dumnezeu,
De cât să fiu făr' mâna,
Mai bine eu făr' fine,
Că mai am eu frași ca fine !
—D'alei vei loji frași al meu,
Frași al meu; loji vindecet,
Urul din vol vă 'ncercăști,
Mâna 'n basma 'nfăsurăști,
Și băgaști mâna de-l luaști,
Și din săn mi-l arunciști,

Că se 'nlinde,
Mă coprind,
Se lungeste,
Mă sfârșește,
Inimioara mi-o lopește !
—D'alei Mile, dragă frate,
Mult și li având dreptate,
Dar decât noi făr' de mâna,
Mai bine noi făr' fine,
Că mulți mai suntem ca fine.
—D'alei tu, drăgușa mea,
Mândra mea, iubita mea,
Eu, măre, că m'am culcat
Supt un păr mare, rotat,
Şarpe 'n săn că mi-a intrat,

Și se 'ntinde,
Mă cuprinde,
Se lungesțe,
Mă sfârșește,

Inimioara mi-o topește!
D'alei tu, iubita mea,
Mândra mea, drăguța mea,
'Nfăsură mâna 'n basmă,
Bagă tu mâna de-l ia,
Că se 'ntinde,
Mă cuprinde,
Se lungesțe
Mă sfârșește,
Inimioara mi-o topește!
Frunză verde și-o lalea,
Draga Milei ce făcea?
Nicăi mâna nu 'nfăsură,

In săn la Mile-o băgă.
Când acolo ce găsiă:
Plină de poli o scoteă.
Atunci Mile că-l spunea:
—D'alei tu, drăguța mea,
Mândra mea, lubila mea,
Eu, drăguț 'am încercat,
Cine gând bun mi-a purtat:
Părini și orl drăguță ?
Să le dau eu comoară ?
Comoara ce am găsit
Care tu o-al nimerit ?
Milă, singură-ai avut,
Singură m'ai cunoscut :
Iea banii să te 'mbogășești,
Cu ei să te 'mpodăvești !.

Avem astfel a doua categorie de împerecheri susținute, care, se zice, are o temelie cu totul fisiologică; după o vreme, iarăs se zice, această temelie se macioă cu totul, cade «în slăbiciune», și face din bărbat și femeie, două ființe deosebite, înjurate la greutățile vieții casnice, menite să rămână lângă «pânea și sarea» lor, până la sfârșit.

Sunt însă și înainte de căsătorie ca și după dânsa, alătorea împrejurări când apropiерile susținute nu sunt cu puțină între frați. fie din deosebirea de vrăstă, fie din cea de sex, fie din neînțelegerile pe care le aduce chestiunea averii și alele; și atunci, cel îu nevoie, și astăzi sau cauță aproapele între strelni. Un prilej îl poate aduce o scăpare de la primejdie, care poate fi foarte felicită. După cum fecioara scăpată din mâinile păgânilor răpitori se dă mireasă voinicului mânăluitor, tot astfel Tânărul scos din ghilata unei primejdie, se dăruiește, ca răsplătită a binefacerii primite, pentru toldeaua celui ce-l va fi *ca un frate și mai mult ca un frate*.

Iată un Tânăr, băstămat de maica sa, ca să fie mâncat de șarpe: cerând sprijinul unui drumet, își se lărgăduiește frate, după scăpare:

...Tinere hușean,
Viteaz mo-dovean

| Ia lasă drumu,
| S'apucă cîmpu,

La mîne te-abale
 Și vin de mă scoale
 Din gură de șarpe,
 Că le-oiu prinde trate
 Și ș-i-oliu țineă parle
 D'acum pân' la moarte.
 Procleful spuscat,
 Trupul mi-a 'mbucat
 Pân' la jumătate,
 Mai mult nu mai poate
 De arme bogate,
 La brâu înfesate,
 De paloșul lat,
 Lat și ferecat.
 Ia faie pe șarpe
 Și vin de mă scoale,
 Ca să scap de moarte,

Că le-oiu prinde trate
 Și ș-i-oliu mulțami
 Și ș-i-oliu dărul
 O sulă șoimel,
 Cincizeci ogărel
 Și arme bogate
 Cu mânere late,
 Pe muchi ferecate.
 Șarpe de-l tăid,
 Samă că-i luă
 Pe unde-i umflat,
 Trupul mi-a 'mbucat;
 Pe unde-i subșire
 E șarpele'n fire,
 Bun de spinfecat
 Și bun de fălat!¹.

Dar, o legătură ca cea dintre fraji, se poate întâmpla nu numai după primirea ajutorului în nevoie; ea se poate produce la cale, se poate întâmpla, în vederea unui ajutor, unei înfrântări de primejdii, cum se întâmplă pe vremea haiducilor naționali și-a luptelor legendare². Dălina vie o avem în multe mărturii:

«Doisprezece tovarăși [haiduci cu loșii], fraji de cruce, fughi delă coarnele plugului...»³.

Alte ori, alături cu frajii de cruce de-al codrului, întâlnim și câte o soră a acestora, ajunsă cine și cum în mijlocul lor, spre a împărăti cu dânsili soarta bună ca și pe cea rea.

1. G. D. Teodorescu, *Poezii populare*, p. 499; varianta mai scurtă și cântec cu aceeași temă în G. Bibescu, *Poezii populare din Transilvania*, p. 8, 411-2 și 447; la V. Alexandri, balada *Balaurul*.

2. N. Gane, *Atință, Șanta*, București, 1916, p. 6.

3. St. O. Iosif, alunecându-ne la vremurile lui Horea, Cloșca și Crișan, scrie (*Sămănăt rui* IV, p. 564),

Straj r străvechiu, și plin de bărbătie.

O runul uriez spre ceruri cată ...

La umbra lui, de-o noapte 'ntunecată,

Trei căpitani și-au fost jurat frăție ...

Mai târziu, e 1848, când

... tanăr eretu ridică steagul

și sub gorun zceleasă jurăminte

Răsună: „Moarte domnilor nemernici!».

Din vîlea halducească, dallina a fost strămutată în cîmpul poveștilor :

«Smeul sări în apol cu groază, apoi îl zise :

— Nea Bogdane, aici e moșia noastră, și te-a adus Dumnezeu la noi; apoi alde să ne prindem fraji până la moarte; vine să trăești cu noi, și știi bine că și frajilor mei o să le placă prieleția ce legămă¹.

•Vișin-volnicul e gata să răpuie pe Strâmbă-lemne :

— Nu mă făla, Vișine,

Că și-oiu și fraje

Până la moarte.

Așă dar se făcură fraji și plecară amândoi².

Între fete, firește, asemenea prilejuri lipsesc.

Această frăjie având la temelie un fel de parallelism susținut și trupesc, cel ce se prind fraji sunt cam de-o vrăstă; înălnim totuși o dată un copil care se prinde frate de cruce cu un cioban în vrăstă³.

Uneori, ajutorul ce și-l dau cel ce se prind fraji de cruce, este cu totul lumesc :

laică un act olténesc din 1662 care arată cum trei însă înfrătesc pe un al patrulea care le sare într'ajutor pentru a-l ușura la răscumpărarea unei moșii primejdulite. Drăghici postelnicul cu frate-său Barbu și vărul lor Mihu, «într'acela noi văzind că ne la moșlia pre sama lui și poftind a-ș luarea banii dela noi, săj rămăie moșlia pe sama noastră, noi n'am avut puteare să dăm banii loți, ce am întrăjit pre Pavăl armășul] de au dat berbeci 20 și oi cu miel 14», rămânând ca să aibă și el parte din moșie⁴.

Astăzi, deseori recunoaștem, că „banul ţine loc de tată și de mamă”, că «fratele» și-i «frate, dar brânza-i pe bani». O dată, într'o vreme pe care de multe ori ne-am deprins s'o regretăm numai pentru că a fost, —se judecă astfel, și tot

1. Marian, *Sârbătorile*, II, p. 87.

2. Fundescu, *Basme*, §. 8. București 1897., p. 158.

3. C. Rădulescu-Codin, *Traditii și amintiri istorice*, București 1910, p. 38: „Bine, să ne prindem, copile, [îi răspunde ciobanul], dar n'o să rădă lumea când ne-o vedea fraji? Eu, cogeamile omul și tu, un copilag!”. — Lumea! Ce ai dumneala cu lumeal! Nu știi că gura lumii numai pământul o astupă? Hal să ne prindem că n'are să-ți pae râu!... — Halde, dec.—zice ciobanul răzand și s'a prins”.

4. Gh. Ghibănescu, *Sărate și invadă*, VI, p. 91.

ca pe-alunci se judecă și astăzi în satele noastre. Cu cât jind privesc în jurul lor își acel ce n'au frați și surori, gândindu-se la zilele acelea când părții «le vor lăsa să-nătale» și se vor duce pe lumea cealaltă! Câte nevoi nu vor năvăli peste acești rămași ca'n streini, și de câte ori nu-și vor înțoarce ochii împrejur spre a zări pe-acel ce le-ar putea sări într'ajutor! Și încă, lumea aceasta, cu marginile ei hotărîte, este ce este, dar căt de slingher se va simți pe cealaltă lume, aceea care este fără sfârșit! De aici grija pe această lume, ca să-și facă tovarăș de vlaejă veșnică; cel ce n'are sora, își va căulă.

Iată pentru o credință bucovineană ne spune că cine are *trăji de cruce* pe lumea asta, va trăi cu dânsli și pe cealaltă lume: „la olaltă vor bea în crășmă”¹. Surorile de cruce vor fi ca florile, și necontenit florile acelea se vor pleca unele cătră altele².

Prin judecătorie Muscel pare a se spune că un flăcău trebuie să-și alibă neapărat, *furlalul* său³.

Despre latura supersficioasă a trebuinței unui frate de cruce vom vorbi mai departe.

CAPITOLUL II.

Terminologie.

Iualinte de a trece la descrierea felurilor practici privitoare la consacrarea în nemuririle sufletești, între cari *întrăjirea* este numai una, să pomenim terminologia acesteia, sub numele căreia le-am adăpostit pe toate.

Frați sunt înșii născuți din același tată și aceeași mamă. El își mai zic *frați buni*, *frați drepti*, *frați dulci*, *frați de sânge* sau *frați primari*.

T. Pamfile

(Va urma)

1. E. N. Voronca, *Datinis*, p. 1228.

2. *Ibidem*.

3. *Sămănătorul*, V, p. 207. Era el [Dinu], cu Gheorghe al Măntolului, cu Țoliu, cu Chelcea și cu *furlatu*.

◀ Cap. III.

VORBE ADÂNCI

(Unele sunt cehluri de joc; altele cântece. A se vedea p. 62-3).

1758—1809.

Altă vorbă n'al ce zice, da la moară n'al ce duce ?

Un cărbune ș'un taciune, faci băete, nu mai spune.

Iubește-mă țașo dragă, cât sunt cu cămeșa neagră, că dacă m'oi premeni, șeple fele m'or iub).

Şeple gâștele potcovile, au plecat să se mările, și gânsacul le-a 'niâlnit, și, Doamne, rău le-a mai bătu.

Foae verde barabolu, la viței copilă hăi ! La viței eu nu m'oi duce, macar lupii să-i măñânce.

Cuculeș cu pana sură, ce tot cântă în băltătură după Anica lui Furtună ?

Mosorel de ajă, le Ileană și-l înhață.

Păsărlcă, păsărea, spune Mariei să stea, să-i spun și înima mea.

Sub potcoava cisunei mele, —buf, mocane buf,— sede dracu ș'o muere,—buf, mocane buf, și mă 'nvaș 'a face rele:

Bine-i sede lelei, frate, cu strai din lârg luale ; dar mal bine l-ar sedea, de-ar fi țesute de ea.

Lelea cu șorț de matasă, îi bună de preoteasă, pacat că nu știe-a coasă.

De ciuda barbațului, am să beau a dracului.

Foae verde ș'un dudău, Ileano, de răul tău, mă duc la crâșmă să beu, unde-o fi oca un leu, c'acolo-i sumanu meu.

Lelea cu șorț de Brașou, ar fi bună după domn ; cenușa-i ajunge 'n horn și 'n cupitor măștele dorm.

Uiu, iu, ș'aș bea rachiul, da diseară a cui să flu ? A bădilei ș'a matale ș'a cul ne-a mai da parale.

Uiu, iu, și bun rachiul, da diseară a cui să flu ? A celui cu pălările, că de-aseară mult mă 'nghie.

Nora lui Burlacu, dă 'npoi ca racu, ș'a dat de dracu, că ș'o spart capu.

Colo 'n vale la fântână, două fele spală lână, Cuza le șine de mână. Colo 'n vale la pârâu, două fele spală grâu, Cuza le șine de brâu.

Rău mă dor șelele, după cel cu zelele.
 Rău mă doare capu, după cel cu comanacu.
 Măi jidane, barba ta, face dracu badana.
 Măi jidane, cap de câne, face dracu mânăstire.
 Măi jidane, capu tău, tare-i prost și nălărău.
 Vine Moișe dela școală, cătă în oală, oala goală, lă pe
 Rîchi la bălae că măncat zeama de oae.

Drum bun l cararea ca bumbacu, unde-i ajunge să-ți
 rupă capu.

Hup, zap, zap, deghè mă duc, și de slab eghè mă
 trag, după moșu băț mă fac.

Culese dela Ruxanda Coslașche Chelariu, din Băilești, jud. Neamțul.

Smaranda G. Cosmovici

Cu gându la Malca Domnului, și cu mâna în fraista
 omului [fășarnicul].

Om norocos.. găsește pân'a nu prăpădi omu'. [hoțul].

Unde nu-i frică de bărbat, nu-i rușine nici de sat.

Frate-mi ești, frate să-mi fi, da la noi mai rar să vîl.

Muljâmita sacă, nimărui nu-i dragă.

Când li cloara 'n cheuloare și eu îs în picioare.

Poale până'n călcăi, și minte de loc nu-i.

Barbatu s'a dus să vle, numai acasă să nu fie [unul
 ulișărnic].

Tăcești măi, gura vă meargă, că mie pacea nu mi-i
 dragă.

Ce de sfadă, penit'e bardă L. Tata bătrân o pierdut un
 topor și n'o mai făcut alăta ciorobol.

Sfadă fără bataie, ca măncarea fără sare.

Nuntă fără scripcar și morți fără bocloare, cine-o mai
 văzut.

De ce are omu pastru părești? Ca să odihnească un
 drumești..

Dă doamne: ploae și vânt și zile de friguri.

Se uită ca vaca din glod. [omul rău].

Sunt patru nebuni pe lumea aceasta: cel ce cinsăște
 crâșmaru, cel ce flueră vântu, cel ce flueră calu la apă, și
 cel ce caută neamurile în zile de lucru.

Trăește căt stâncă lui Irinii.

Are o masă curată, parcă-i puntea lui Miron.

Sărquină leșă pânza, iară lenea perde vremea.

Nu-i harnic cine muncește, ci-i harnic cine agonisește.
A umbiă legând ploile. [de geabă].

Trage săracu și la vale și deal ca Duman [adică muncește mereu, ne-puindu-se de pricină].

Trage săracu ca boul [dem].

Cum nu-i calu ca bou, aşa nu-i țiganu ca omu.

Jud. Suceava.

Gh. Gh. Cardas.

Iar s'o slăbit poștoroncile — îl slab în poștoronci — îl slab, nu mai poate nimic.

Poară slabă minte — nebunătec, zăluț; se potrivește ori-cui.

Tacă-jii lioapa — tacă din gură, nu mai vorbi nimic.

In locu roș — nu se găsește mai de loc, rar de tot, scump lare.

I'so invârtit inima — și-o schimbă gândul, părerile.

Zorilean-Tutova.

M. Lupescu.

O SAMĂ DE CUVINTE

8047—8095

holotic — în fire, în simșire.., «să-și vie în holotic».

sâmbără — rând, răstimp, la semănături: „Am semănat popușoi și mai de vreme și mai târziu, dar sâmbra de la mijloc s'a nimerit mai buni.

halău — călcător de struguri, lin și uluc la șipot.

mogâldane — momâl, mai ales prin popușoi. „Am fost la popușoi de-am pus niște mogâldane, că-l prăpădesc cloarele”.

algăci — se strigă cailor, la treier când se întorc înprejurul steajărului (parului din mijloc). «Ho algăci, algăci call». (accentul pe ă).

elac — un fel de coș, format la gură din doi drugi de tel, în care se fixază niște prăștini încovolate ce-l formează

corful și fundul și cu care se cără paelele ce les depe arle
și se duc la șură.

estăc — răsadniță pentru zarzavaturi.

cotoc — picior de pasere (când e fript).

harlan = bucață.

copan = bucată.

ciorbalâc = un linguroi mare; stomacul vișei, tălate,
 necurășit încă de pielea dedeasupra, din care se face clorba
 de burtă.

a jirui = a se face semn la copaci. (Oltenia).

hujmèle—hujmèli = babe (știulești mici și necopii de
 popușoi).

paradaise = patlagele roșii, dumade (Oltenia).

ſambre = bucăți de lemn cu cari se ghizduesc pușurile.
a ſambrui = a ghizdul (Prahova).

T. Popovici.

drânganie = boală îndelungată; ce drânganie o li și
 astă de nu-l mai trece, săracu!

târomește = bolezile într'una, o târomește, nici că zace,
 nici că se scoală.

băsălărgil = s'a largit prea mult, s'a disformat.

hăbuc = prea ai pus casăraveșii dești, aşa că s'a făcut
 hăbuc cu dudău cu tot.

măgăoarie = spereteare în chip de om la cînepă.

coconășă = un colac mic ce se coace înainte și pe
 care-l mănuști cald.

poropodit = s'a poropodit pe mine aşa din senină, zî-
 cîndu-mă că eu am făcut culare lucru și nu l-am făcut bine,
 certîndu-mă.

tînchi = n'are parale tînchi, adică de loc.

mozoc = nume de câine; unul copil care e făcut.

năplai, năclai = zăpuc fare, de nu poși merge pe câmp.

nagară = belea.

pogoniciu, pogonar = cel care ia pogoane, locuri de
 muncă la altul, ca să île muncească în bani; pogoniciu —
 cel cu care bagi în plug să ari, însă el n'are bol, nici plug,
 aşa că umblă la plug ca să-i ari și parțea lui.

găldan = lac mare și adânc.

budulan = firul de ceapă sau de praz ce face sămânță.

s'au căprit = s'au amestecat; a luat rumân pe țigancă,
 ori țigan rumâncă și s'au căprit, s'a stricat legea.

stârcil = ciucit jos ; şade stârcil pe vine.

chisnav = bolnăvicioas.

duhăneală = miros greu și neplăcut ce lese din gura culva.

obricit = oprit cu jurământ de a face ceva ; de-o pildă : cutare e obricit și nu mânânce niciodată. Lunea cu dulce, îndesă și s'a întâmplat o mare nenorocire și ca să nu mai dea ceva pește ei, s'a obricit.

prelucă = un loc strâmt pe unde se poale trece cu înlesnire ; când apa își face loc de scurgere pe unde n'a mai fost, se zice că și-a făcut prelucă, și-a făcut loc de mers.

lohoarcă = coaja dobleacului copi ori feri, după ce i s'a mâncat miezul.

o jără = nișel, pușin de tot.

bajal = bățul cu care se bate mingea la « Oină » ; clocașul clocanului pe nicovală ; când cineva vine și să călămp de nu mai pleacă, își vine cu greu că-l îl degeaba și zici atunci că îl-a căzut bataș pe cap.

a mălrăști = a prăpădi, a strica tot pe unde a trecut ; măsă, au scăpat ori le-a dat drumul nadins la bol în porumbi, că mi-a mălrășit tot locul.

colelean = color de ocean verde.

tărhot = gunoaie, dodreancă, toriște, ce rămâne de la mâncarea vitelor.

juhaș = arșagos, boalaică, care se șine numai de boala.

zăhdac = zăpăcit.

pocâllit = de foame, să pocâllit, nu mai poate răbdă.

Volceașu-Vulcea,

Ioan N. Popescu.

CÂNTEC E

2480.—Foale verde avrămească
Pulcă, de dragosteia noastră
A crescut un nuc la coastă.
Nuce face, ori nu face,
Dar de loc nu se mal coace.
Ard'o focu 'nstrăinare
Că mi-l plin trupul de-ostare.
Să ochii de 'ndepărtare.

2481.—Foale verde ș'o lale,
Când eram la mama mea,
Ori și cine mă'ntrăba :
— „Dar a cui li felia,
„Că albușă-l cămeșă,
„Și rûmenă l-i fașă.
„Și bună l-i înlimă ?
Dar de când m'am măritat

Orl și cine m'a întreba :
 „Da a cui e nevasta,
 „Că veștedă i-i fața.
 „Și negrușă cămeșa ?.

2482.—Poae verdi grâu mărunt,
 Am lăsat cu giurământ,
 Să-mi faci racia de argint,
 Ca să-mi treci pila mormânt.
 Să ferești ţărna 'ntr'o parte
 Să vezi oasele 'nșirate ;
 S'o ferești și pl obraz,
 Să vezi moarlea cu necaz...

2483.—Poac verde iarba grasă,
 M'o ajuns un dor di casă,
 De copil și de nevastă,
 De doryl dela nevastă,
 Să-mi las murgu să mal pască.
 Și eu să mă odihnesc.
 Că nevastă mai găsesc,
 De dorul dela copil,
 Să pun șaua și să măi,
 Copili să mi i măngâl.

2484.—Foae verdi grâu mă-
 [runt,

Acste cântece le-am auzit dela Illeana lui Ion al Gavriloaiei, din satul Broșteni --Suceava.

2486—Foale verde de sulie
 Ne pornesc la bâlalte,
 Și ue plâng surorile,
 Pe câmpul cu florile.
 —Und'vă ducești, frajilor,
 Făcăi și 'nsurațiilor.
 Und'vă ducești voi de-acasă,
 Dela plug și dela coasa ?
 —Ne ducem în ţără departe

Tot pe drum pe lângă drum
 Tot pl drum pl lângă gard,
 Lumea mă face că-s beat.
 Nici prin sat cu oamenii,
 Nici pe dial cu epurlli.
 Că prin sat mă fac curvar,
 Și pe dial mă fac fălhar,
 Nici nu fur, nu curvăresc,
 Numai căl-un pui iubesc.
 Nici nu fur, nici nu omot,
 Nici nu pol trăi ușot,
 Cine fură și omoară
 Nu trăește'n a lui ţără.

2485.—Frunză verde, îl de
 [mac.
 Săraca frunza de sag,
 Tot imi spune căm să fac:
 Săraca frunză de nuc,
 Tot imi spune să mă duc:
 Săraca frunza de soc,
 Tot imi spunesă mă 'ntorc.
 Că eu sunt fărde noroc;
 Săraca frunza de tel;
 Tot imi spune căm să pei.

Să luptăm pe câmp de
 [moarle.
 Peste dealuri, peste munte,
 Zic că a făcut moarlea nună
 Ne posfăște și pe noi
 Insurăși și văduvoi.
 Și flăcăși mii, de mii,
 Să jucăm la nunta II.

Gh. Cardas

2487.—Toarce furcă și tu fus
ă mă duc la crâșmă'n sus.
Ulte dracul cel de fus.
S'a dus la bărbat și spus:
—Omule, femeia ta,
Sade'n crâșmă și tot bea
Cu voinici alătura.

2488.—La crâșmă, la făgădău
Mă 'nțâlnii cu socru-meu,
—Bălele, la fata mea,
Că și dau șase boi cu ea.
—Să-mi dai șase lângă șase,
Fata ta, nu știe-a șase,
Mame i trebuie șasătoare,
Fata ta'i scurtă'n picioare,
Ii trebuie cataligî
Ca să jungă la tălpigî.

Mihail Gr. Stăescu

Portița, jnd. Chișinău.

2489.—Foale verde de dudău,
Lele, bărbăselul tău,
Ologl-lar Dumnezeu!
—De căt să mi-l ologească
Mal bine să mi-l orbească,
Că olog șeade la foc
Și vede prin casă tot.

2490.—Și iar verde ș'o laleă,
Vecine, nu șili ceva,
Mi-a bolnăvit nevestă?
—Și iar verde mărăcine,
Ba eu șiu, vecine, bine;
Căle leacuri sunt pe lume,
Toate sunt în săn la mlîne!
Foale verde ș'l-o cicoară,
'Ncarcă carul de povară
Și pleacă cu el la moară,
Nevestica ș'l-se scoală!

Carul că mi-l încarcă
Și la moară că plecă;
Nevestica se sculă,
Mâna 'n pulbere băgă,
După el că'mi aruncă,
Și din gură că-l ziceă:
—„Du-te, —aleagă-se de lîne,
Ca pulberea după câine!'
Folclică foale lată,
Dar'ar Dumnezeu d'o zloată
Să găsești la moară gloață
Să șezl o lună 'nchelată!
Să dea Dumnezeu d'o ploale,
Grăunțele să'li înmoale,
Să umbil după zăblăie;
Zăblale să nu găsești,
Să le-usuci pe ipingeă,
Până dracul te-o luă!

2491.—Să fiu caine'n patru
[brânci]
De nu te-ol făcea să plângă!
—, Și iar verde ș'l-o laleă
Zău să fiu ș'l eu căjeă,
De nu mi te-ol fermecă,
Să umbili pe bătătură
Nebun, cu șigara 'n gură,
Desculț și fără căciulă!

2492.—Foicică de năut,
De 'șl-e bărbatul urât,
Leagă-i un curmeli de gât,
Și-l scoate Vinerea 'n lârg
Și pune prislav să strige,
Să strige în gura mare:
Hal, la bărbat de vânzare!
Dacă'l vedea și-l vedea,
Mi l-ăl da dl iamauă!
Și vei scapă de beleă
Și ăl veni la neica!

1. De gloabă.

2493. — Și iar verde arșaraș,
Bață-le crucea de naș,
Cu cine mă cununași !
Cu vrâlul salului,
La propleaua gardului,
De mânâncă nespălat
Și se culcă ne 'nchiinat !

2494. — Foale verde sămulastră.
Se mărîtă Lina noastră,
Foale verde și-o laleă,
Lino, nu te mărîtă,
Că nu și-a venit vremea !
Foale verde bob de linte,
Las' Lina să se mările,
Să vedem eu ce-oiu luă ;
De-olu luă mai grozăvioară,
S'o blestem ca ea să moară,
Și să moară de vârsat,
Să și-lu că lo-am blestemat !

2495. — Frunzulijă și-un pelin
Voînicel strein,
Mârul dulce 'n drum ;

2496. — Frunzulijă osamie,
Mal în jos de Orăștie
Vin doi frați din călănie,
Și se pun spate la spate.
Se 'ntreabă frate pe frate :
Ce-o să ne facem noi, frate !
Că de când ne-am călănit,
Boii 'n grajd ne-a 'mbătrânit,
Pluguri ni au ruginil,
Părinjii ne-au putrezit,
Mustăcloara s'a mărît,
Felișele ne-au urit !

Cine pe drum trece
Tot sburătoarește.
Cu bulgări din drum
Ca p'un om strein ;
Tulploara-i plângé
Cu lacrâmi de sânge.
Tacl, tulpină, tacl,
Că tot tu le faci
Și bune și rele
Tot înimele mele !
Voînicel strein,
Strein și sărac
El când întră 'n sat
De călni 'mi-e lătrat,
De nișmeni chemat ;
Unde poposea,
Gazdă nu găsea.
Voînicel bogat
El când mi 'ntră 'n sat,
De foști mi-e chiemat ;
Unde poposla,
Gazdă își găsiă,
Lumânare-aprinsă,
Mesișoară'nlin-ă.

2497. — Folcică foale lată,
Murguleț, coamă rotăla,
Ia mai scapă'mi capu-odaia,
Că te-olu băga 'n grajd de
[piatră

Și la iezele te-oiu legă
Fân și apă că și-olu da
Orz pisat tot din covârlă
Apă bună din găleată.
Jud. Jalomița,

Dobre V. Ștefănescu.

C R O N I C A

H. Jarnik, Zur interpretation von I. Creangă's Harap Alb, extras din *Ar.hiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen*, Bd. 177, '8 și '9.—O foarte conștiințioasă lucrare datorită fizului bumanului și bâtrânului prieten al literaturii noastre populare, d-l Ion Urban Jarnik, în care se înseamnă pe 36 de pagini interpretări la traducerea germană a povestii lui «Harap Alb», făcută în 1910 de d. G. Weigand (Ion Creangă's Harap Alb, herausgegeben, übersetzt und erläutert, von Prof. Dr. G. W., Leipzig).

Considerațiuni asupra textului în general, preced. de același, în aceeași revistă, vol. 135.

S. Mehedinti, Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca și unele sale (Discurs de primire la Academia Română) București 1920.

După ce pomenesc meritele predecesorului său, D. A. Storza, d. Mehedinti arată că ceea ce caracterizează pe om în scara liniilor este *munca* și, ca ajutoare, cătate, păstrate și perfecționate, *unelele sale*. Munca și unelele sunt singurele criterii de a căntări gradul de omenie la care a ajuns un popor, atât pe terenul strict practic, utilitar, cât și pe cel al manifestărilor sufletești. D. Mehedinti vorbește apoi de ritmul muncii, ca punct de plecare și muzicei și apoi de legătura dintre muncă și muzică din punct de vedere al sporului (de pomenit cântecele la clăcile și sezătorile noastre). D îpă d-sa, instrumentele muzicale ca formă și funcție au o origine în unele (toba-piuă; scripca arc); că dansul este o muncă imitativă, ca și cortul. Artele plastice ca și stilurile izvoarăsc din muncă. Ca ilustrația, pentru deslegarea chestiunilor etnografice, d. Mehedinti ieșă *doina* în care vede un sullet al ciobanului nostru, —fătelegând prin doină căntarea scură, ca melodie și măsură, pe care a suzit uneori sub această etichetă.

Limpedea etnograf, încheie cuvântarea sa prin sfatul că lăbitoril de știință să culeagă toate unelele muncii românești însinându-le pește tot de modul lor de folosință.

Ideile acestei cuvântări se vor afia într-o lucrare care va apărea, precum și în una din proaspete lucrări ale autorului.

Am dorit să stim, pentru părțile de țes ale Olteniei și Munteniei, ce sunt flăcările sau verigile coșului? Ar fi bine ca lămuririle ce ni se vor trimite, să fie însoțite de un desen.

T. P.

TIPOGRAFIA CONSTANTIN D. LUPAŞCU.—BARLAJ

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATA PE LUNA

REDACȚIA
T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
În țară 15 lei
În străinătate 20 ..

ADMINISTRAȚIA
T. POPOVICI
Zorlești-Tutova

CUVANT

Rostit în sara zilei de 3 Octombrie în Orfelinatul agricol „Ferdinand”, din Zorlești-Tutova cu prilejul retragerii domnului Mihai Lupescu, din fruntea acestui aşezământ.

lubite prieten și tovarăș,

Alăii, înaintea mea, cu vorbe mai cuprinzătoare și mai alese, și-au rânduit cununa binecuvântășă pentru munca dumitale pe lărâmul școlii. Florile acestei cununi îi le-a îngrijit singur, cu răbdare și slăruință, în acest ogor pe care astăzi îl treci în grija altuia, sub ochii întâmplători ai unor prieteni ca noi, cari astăzi ne astăm strânși în preajma dumitale. Sunt flori crescute aici, lângă zidurile acestui aşezământ domnesc; sămânța lor însă, ne-ai adus-o din depărătele ţinuturi sucevene, curată și frumoasă, după ce-ai ales-o și-ai încercat-o anii de-a rândul în ţărinele proaspăt-desfundate prin râvna tinereșii.

De bună samă, dumneala și îl mai bine decât noi loșii aceea ce pretutindeni ai desăvârșit, ca unul pe care munca și vederea împede a țelului nu te-ai spăimântat nici odată. Chiar dacă noi cu loșii am fi încărcat acum umerii dumitale cu un prisos de răspâlnă, sună încredințat că dumneala nu îl-ai fi oprit dintrânsul decât aceea ce-ți venia pe drept. Pentru acest cuvânt, cred zadarnic să-și pomenesc eu aceea ce-ai adus într-o tovărașie neturburată de 14 ani, la alcătuirea cărșilor pe cari împreună le-am dat poporului, și mai ales, la îngrijirea Revistei *Ion Creangă*, aflată astăzi în al 13-lea an al vieții sale; voi spune numai că în 1908, când apără înălțul ei număr, *Mihai Lupescu* era acela care cu

16 ani mai înainte, ajutase cu unul din cel doi bani al săi și muncise alături pentru înșelarea și publicarea *Şezătoarei* din Foștienci, sora mai mare a revistei pe care acum o trece de asemenea în grija urmașului dumisale de aici.

Scump și drag prieten și lovorăș, când astăzi te aşezăm în jâlțul bâtrânețelor dumitale, în mijlocul unui bleșug de vole bună și încă a unui mal mare bleșug de tristeță, îngăduiește-mi ca în numele celor ce au osenit alături de dumneata în preajma revistei *Ion Creangă* să îi aduc întâi mărurisirea celei mai calde mușămiri și celei mai depline recunoștințe, iar apoi să îi fac urarea aceasta: îndepărându-te trupește din locul de muncă vecin cu noi, să fi deponi în deplină sănătate și bună petrecere anii cuveniți odihnel; să ne fi și să te știm în cămīul dumitilie din Bogdăneștili Sucevei ca acea loamnă fărzie, care înfruntă brumile și-și deschide în raiuri cu frunze de aramă, neașteptatele, curatele și plăpândelete sale flori... Să ne rămăi îndelungat ca o înflorită loamnă fărzie. Nu gândi nicăi o dată că vei aduce astfel rușine atât primăveri uscate și slărpe, câtă vreme avem încă nevoie de înfruntările bâtrânilor!

Dumitale, și lovorășel dumitale de viață, sărig Iarăș: drău bun, și s'auzim numai de bine!

Tudor Pamfilo

Redactorul Revistei „Ion Creangă”

Frăția de cruce și alte îndrumări sufletești.

CAPITOLUL II.

— Urmare —

Frații din aceeași mamă, dar cu tata deosebit, precum și cei din același tată, dar cu mamă deosebită, își zic frații *vilregi* sau *mașteri*. Prin excludere, se dă titlu de *frate* și bunului prieten, căruia unul i se adresează cu „*frate N*”, „*al dumitale ca un frate*”, „*ca un frate mai mic*”; cel ce viețuesc la olaltă, ca și cei ce se cred apropiăți sufletește, își zic

iarăs frați: „*Fraji Intru Hristos*” își vor zice clericii, iar mirentii își vor spune după lexicul strein, *contrafrajii*.

Aceștia își vor fi unul pentru altul și *Irăjior*, *Irăjic*, *Irăluj*, *Irălic*, *Irăjân*, *Irăjn*, *Irăjisor*, *Irăliuc*, *Irăjuc*, *Irăliuluc*, *Irăliulej* și *Irăliuj*.

Legământul lor suflaresc, real, dorit sau închisut, care nu s'a consacrat printr'o practică rituală va fi *Irăjă³*, nume prin care se înțelegea mai de mult în Transilvania însăși *rudenia*, și mai rar *Irăjimea*.

Mai înălțim apoi și acești frați:

Fraiele de mână este numele vornicului care slujește pe mireasă în timpul nunții.

Fraiele de mire, *Fraiele de mireasă* sunt vorniceli sau chemătorii la nuntă.

Fraji sulletești, copii boleznați în același apă³, cără au acelaș naș, sau același moașă⁶; cel boleznați în același apă se numesc și *Fraji de bolez*⁶. Prin Bucovina, se numesc astfel copiii cără au acelaș naș. *Fraji de cruce* sau *fărlași*, sing *fărlați*, se socoteșc între dânsili, copilul boleznaț cu copilul nașului său, sau copilii cu acelaș nume.

Fraji de lapte sunt frații cără au supă la același doică sau mancă.

Sorile sau surorile își zic *surorèle*, *surioare* și *soruje*.

Când doi sau mai mulți fac legământul de frate, se zice *se prind*, *se pun*, *se leagă*, *se lac*, sau *se jură* *Fraji*, sau *Fraji de cruce*, *se Irăjesc* sau *se întrăjesc*. În deosebi, aceștia își zic *Fraji*, *fărlași*⁸, *fărlași*, *tuitași*⁹, *Irăjiori*, *Fraji de cruce*, *Fraji din dragoste*.

1. Pentru accepțiunile *frate*, *tată*, și *mamă* ca titluri reverențioase între fețele bisericesti și între vechii boeri, a se vedea N. Docan in *Arhiva*, XI, p. 426 7.

2. N. Iorga, *Studii și doc*, XIII, p. 243.

3. *Dicționarul limbii române*, sub *frate*.

4. Marian, *Nașterea*, p. 182.

5. Culegere d a Teju-Tecuciui.

6. Marian, *Nașterea*, p. 181.2; Gorovei, *Superstiții și credințe* p. 161: „*Si „cei ce se lau într'o lăutaare se văd pe lumea cealaltă”*”, deci se socoteșc ca frați.

7. Voronca, *Datinele și credințe ale poporului român*, p. 1134.

8. Meriten, *Sărbătorile*, III, p. 190.

9. Rev. *Sămănătorul*, IV, p. 236, 238 și V, p. 204.

Feelele își vor zice *surori, soruici, surale, sorii, surori de cruce, verișoare sau mălcuțe*¹.

Feelelor își vor mai zice *veri, iar felele vere, văruice sau verișoare.*

Dalina se cheamă *înfrăjire, înfrălăjire, înfărăjire, înfărlăjire, frăjie sau frăjietate de cruce*, și : *insurăjire, Însurăjire, Însorosij, sau mălcuțare*:

Prin Hațeg avem *îrtelele jurat sau sora jurată, prinși în locul răposașilor lunateci*; prin extindere, dalina aproape și pe *talăl jurat și mama jurată, în locul talălui său mamă moară*.

CAPITOLUL III.

Frați ziuatici și lunatici.

Am făcut în ca izvodul trebuinșelor cari fac pe om să-și apropie «un frate» sufletește, lăsând de opările latură superslușoasă și anume credința Românilor din multe părți, care cere înfrățirea sau insurățirea, ca o nevoie pentru înlocuirea unui frate sau soră zâuatecă sau lunatecă, după moarte.

Doi frați sau surori, se zic *ziuatici*² sau *zileteci* când sunt născuți în aceeași zi a lunei,—firește că în anii deosebiști; de pildă dacă la 20 Maiu 1883 s'a născut Ion și la 20 Iunie 1885 s'a născut Sanda, Ion și Sanda sună ziuatici.

Ziuatici se mai numesc,—mai rar însă,—și frații născuți în aceeași zi din săplămână:

1. Numele zilei când se prind: *mălcăldu, mălcăldă*.

2. I. Slavici, *Din Bătrâni*, Buc. 1916, p. 138.

3. *Noua Revistă Română*, VII, No. 6.

4. O Densușeanu, *Oraiul din Tura Hațgului*, p. 96.

5. Ion Creangă, VII, p. 26.—Cred. o gresală de tipar, prin confundarea lui *u* cu *n*, când ceteam în Ciorovei, *Credințe*, p. 883: «Doi copii născuți în aceeași zi sunt zânameți» — ceeață care are alt înțeles.—Cred. Rom. din Principele Ferdinand, jud. Teleorman, împărt. de păr. Pl. A. Drăghici: «Doi prunci născuți în aceeași zi nu pot să trăiască: sau moare nuul din ei, sau amândoi».

Lunalec vor fi frașii cari se nasc în aceeași lună. De pildă, dacă Toma s'a născut în Septembrie 1884 și Gheorghe în Septembrie 1887, Toma și Gheorghe sunt lunatici.

Imprejurul frașilor ziuațici și lunatici găsim mai multe datini întemeiate toate pe credința într-o unitate sufletească a celor doi; această unitate, după moarlea unuia, nu se mai poate nici păstra de la sine și nici întregi iarăș dela sine, fără îndeplinirea unor ritualuri.

Asfel:

Dintre doi frași lunatici, unul trebuie să moară, lucru care atrage după sine și moarlea celuilalt. Ca să nu se întâpte una ca aceasta, cel doi frași trebuie să desfășui¹.

Când moarlea unuia din cei doi frași nu să pună împiedecă, lucrul acesta trebuie să facă neapărat pentru cel rămas.

Dar nu numai prin moartea unuia se primejdusește viața celui rămas, ci și alunci când sufelește, unul dintre frași trece într-o stare deosebită, când se desprinde de celalt, cum este cazul când își serbează nunta. Când un frate lunatic se căsătorește, celalalt frate trebuie scos din tiare. Cea mai mică primejdie pentru frațele căruia nu îl se face acest lucru, este îmbolnăvirea².

Prin jud. Covurlui, în ziua cununiei unui frate lunatic celalalt trebuie să stea cu fierășele în picioare, ca să nu înnenească³.

La moarlea unui frate lunatic, prin jud. Tecuci, celalalt frate este dus undeva, pus în tiare și păzit, ca să nu vină și să și vadă frațele răposat: dacă acest lucru foluș s'ar întâmpla, moare și frațele rămas⁴.

Prin jud. Dolj, dacă un morți este ziuatec sau lunateci

1. Culegere din jud. Bacău.

2. Ion Creangă, VII, p. 26: «Când doi frași sunt ziuațici sau lunateci, când se cunoaște unul, trebuie să oștă din tiare, ca să nu fie împiedecași. Lucrul acesta se face și cu mirele sau mireasa lunateci. În jud. Tecuci, se împiedică mireasa, și se ține până la sînșitul soarelui, când vin vîrnicul și mirele de-o despiedică. Dacă nu se urmează astfel, mirele nu are parte de mireasă.»

3. Ibidem, IV, p. 21.

4. Culegero din Tepej jud. Tecuci. — Gorovei, Credințe, p. 170: «Când doi frași sunt lunateci, și unul moare, îl pună pe cel rămas în tiare, pentru ca și el să nu moară.»

cu un frate viu, și scot din fiare. Scoaterea se face astfel: îl leagă cu fiarele cailor sau ale coșnului,¹ pe mort și pe viu, de picioare. Închide fiarele și apoi le deschide de trei ori. Sătunici e scos din fiare, adică cel viu este scăpat de primejdile de a muri după frate-său. Dacă s'a uitat și scoale din fiare, până nu l-ar îngropa, și scot pește mormânt sau chiar îl desgroapă pe mort, fie căl de târziu, numai să se facă această scoatere din fiare.

Prin jud. Brăila, pentru a nu muri și frațele rămas după cel lunatic sau spre a nu i se întâmplă o mare cumpană² se pun cei doi frați în fiare, legându-se și încuindu-se un picior al unuia, cu piciorul celuilalt; lucru acesta, se pare că-l face, pentru un bălat: o fală, și pentru o fală: un bălat, cari rămân ca lovarăși, —înlocuind pe răposați. Încuierea și descuerea se face de trei ori³.

La Români macedoneni, dacă moare un frate născut în aceeași lună cu altul, rămas în viață, care trebuie să fie față la înmormântare, își pune în brâu o cheie pe care o poară apoi patru zile⁴.

Prin alte părți, la înmormântarea lunaticului, a cărui soră sau frație trăește, «se dă cu pușca» de-asupra momântului. «Aceasta se face, ca să nu se ivească vre-o vrăjă pe cealaltă lume între frați».⁵

Toate aceste dălini au de scop să aducă pe acel rămas în însușirile unei ființe de sine slătătoare după ce o jumătate din sufletul său a murit, a fost îngropată, și de unde, sub diferite chipuri, poate reveni ca să primejdiască cea laltă jumătatea care se socotește nedespărțită.

1. Gorovei, op. cit., p. 383 cred. din jud. Vâlcea: Aceștia, când se căsătoresc, sau moare vreunul, celalalt să leagă în flărele dela coș.

2. Prin Tepu, jud. Tecuci, se crede că gemenii nu trăesc; dacă moare unul, moare și celalt;

3. Ion Creangă, VI, p. 211.

4. Cosmulei, Datine și cred. maced., p. 37.

5. T. Burada, Dat. pop. rom. la înmorm., Iași 1882 p. 39.

CAPITOLUL IV.

Desfacerea frăției fraților lunateci sau zluateci și prinderea altui frate în locul celui răposat. Tată-jurat, mamă-jurată.

Am pomenit în capitolul precedent că cea mai obișnuită pricina care aduce o înfrâșire este moartea unui frate zluatec sau lunatec ; frațele sau sora rămasă, ca să poată trăi, uneori trebuesc deslegați, și câteva din practicile rituale le-am pomenit ; mai adese ori însă, ca să poată supraviețui răpcsalului, trebuie să-și prindă alt frate sau altă soră, după ce s'a îndeplinit desfacerea vechei frății.

Mal întâi să pomenim desfacerea acestor frății cât împreună sunt încă vii, și înlocuirea ei cu alte două frății.

Prin judecata R.-Sărăt se lea o *ldscaie*, se facea în două cu barda ori cu un cușit pe *pragul* ușii și fiecare frate lunatec înghele căte o jumătate. Din acel moment, frăția veche nu mai este.

Alte ori, cei doi frații vîi se împiedică într-o pereche de *jăre*, unul c'un picior și celalt cu celalt picior și apoi un al treilea, un copil strein, care va fi cu fiecare frate de cruce, și va despledecă.

Dar desfacerea cu temeiul a frăției și prinderea unei alte frății se face când unul din lunateci moare. Frațele nou scoale pe cel lunatic din groapă și își aşază unul din plăcioarele sale în sicriul răposatului pe când lunatecul rămas îl întreabă :

- Te faci frate cu mine ?
- Mă fac frate cu tine ! — răspunde frațele nou.
- Ești frate cu mine până la moarte ?
- Sunt frate cu tine până la moarte.
- Te lepezi de morți și te legi de mine ?
- Mă lepăd de morți și mă leg de tine

Aceste întrebări și răspunsuri urmează de două ori¹.

Prin judecata Buzău, „după ce s'a dat drumul sicriului în groapă, frațele său sora copilului mort se scoboară în groapă pe secriu iar celalt copil îl rădică din groapă, și punându-se față în față, apucă un colac, unul cu o mână și celalt cu

1. Împărt. de d-l I. C. Petrescu, com. Margăritești.

alta și-l frâng în două; după aceea se sărută și astfel se fac frați de cruce¹.

Prin jud. Gorj, «dacă mortul e lunatec cu un frate rămas în viață, înainte de punerea în mormânt se bagă în fiare mortul cu cel viu astfel: se leagă un capăt al fiarelor de piciorul drept al mortului, iar de celălăt, piciorul celui viu, de unde cel viu e scos de un alt om care îl va fi tratat până la moarte, în locul celui mort, pronunțând aceste cuvinte:

— Te lapezi de frate-tău?

— Mă lăpăd.

— Te prinzi frate cu mine până la moarte?

— Mă prind!

Aceste cuvinte se zic de trei ori. Apoi descupe fiarele, socotindu-se frați până la moarte.

Iar dacă nu vor face astfel, au credință că până la o jumătate sau un an cel mult, mor și ei².

1. Marius, *Inmormântarea la Români*, p. 359.

2. Ec. I. Constantinescu, *Monografia comunei Brănești*, jud. Oorj, Ig.-Jiu, 1914 p. 136.—Cred. Rom. din com. Boureni, jud. Dolj, împărt. de d-l N. I. Dumitrașen: «Dacă cineva din frați sau rudele este născut în același lună sau zi cu mortul, sunt lunateci sau zăuateci și atunci trebuie scoși din fiare. La mormânt se încheie fiarele cu care se impiedică copiii de piciorul mortului și celul lunatec sau zăuatec cu el. Se chiamă o ruda cu cheia fiarelor, care zice acelui de trei ori vorbele:

— Îmi ești frate până la moarte, să te scot din fiare?

Acela îi răspunde:

— Îți sunt!

Apoi descupe fiarele. Și astfel este scos cel viu cu cel mort din fiare!».

Cred. Rom. din com. Catane, aceași județ, împărt. de d-l St. Tuțescu: «La nuntă ca și la moarte, se scot din fiare și de sunt lunateci, născuți în același lună, bine înțelegs numai cei dintr-o familie, căci dacă nu se scot din fiare, se imbolnăvesc și chiar mor. Pe copil îl scoate din fiare o fată; pe fată, un băiat. Bagă lata sau băiatul strini pe și lunateci în fiare, de unul de un picior și pe altul de alt picior, apoi zice *gînereul* sau *Alui* vin de e luratec cu mortul:

— Îmi ești frate până la moarte, să te scot din fiare?

Răspunde:

— Sunt!

Se zice de trei ori. Pata și datează să facă ceea ce a scos-o din fiare: *ciorapi*, ș. a.; *băiatul*, să-l cumpere ceva. Legămantul acesta, — *frâția de cruce*, — e pe vecio.

Cu alte amănunte, urmărим datina în jud. Olt, Teleorman și Vlașca.

Prin jud. Olt, fratele morțului lunatec se pune în *fiare* și se prinde *frate de cruce* cu un altul, așezându-se pe marginea mormântului și rupând o *furcă de strâns lân*, pe care unul o apucă de un corn și celalt de altul¹.

Furca, de bună samă, însamnă *sufletul* celor doi frași. În ce'e două trupuri.

Prin jud. Teleorman, dașna urmează numai când răposatul este *strigoiu* și are frate lunatec sau ziualec:

•Se așează coșciugul (*tronul*) cu morțul în el pe *pragul casei* cel mai din afară. Într'un *lanț de fer*, de obicei *verigele coșului*, se leagă piciorul drept al morțului cu piciorul fratelui sau surorii sale ziualece sau lunatece, și se închid capelele lanțului cu un lacăt. Altineva, *stren* de-aî casel și de sex contrar cu cel vîlă, întreabă :

— 'Mi-ești frate (sau soră) până la moarte, ca să te scot din flare ?

— Iți sun! —răspunde cel cu piciorul în lanț.

Așă se întreabă și se răspunde de trei ori. După al treilea răspuns, se deschide lacătul și cel scos din flare rămâne în casă.

Li se dă apoi o *farcușă* de lemn, lăsată atunci din vr'un pom ca s'o rupă. Pește prag.—unul afară și altul înăuntru—despică furcușă care este semnul înfrâșirii lor până la moarte nepuțându-se luă unul pe altul de bărbat și soție. În urmă se ridică îndată răposatul și e pornit la biserică în cîntecele preotului.

Scosul din flără se obișnuiește și la *căsătorie*, când ginerile sau mireasa sunt ziuatoci sau lunateci cu frașii sau surorile lor respective. Se urmează aceiași rânduială pe pragul casei. Cel scos din flără, atât la nună că și la moarte, rămâne în casă încă ziua. Totuși, pentru că e un ceremonial copilăros și plăcăsilor, când sunt în cauză prunci de câte un an, în multe părți se celeste de preot *deslegarea*, sau ucasă, sau la biserică. Una din două trebuie însă și se facă de oarece moare cel care nu e scos din flără.²

1. Marius, *Inmormântarea la Români*. p. 360.

2. Ion Creangă, V, p. 243.

Pentru judeșul Vlașca avem mărturiiile unui preot care oficiase înmormântarea :

«Cadavrul era descoperit [ângă mormânt], după ce larea prohodului]. Se aduse niște *lanțuri* cu cari se împiedecau cali și se împiedecă moarta la ambele picioare iar cu alte lanțuri, ce erau în legătură cu lanțurile dela moară, fu împiedecat un frate [lunatic] al moartei. Aceste lanțuri se încuiără la un picior cu lacăt de cără un copil care sta cu cheia lacătului în mâna. În aceste momente domnia o lăcere adevărată înmormântală... Deodată se aude o voce răgușită în mijlocul acesiei lăceri și tot deodată apare... o babă... zicând cără fratele moarlei :

— Te lepezi de sora ta, să te faci frate cu Neagu ? Neagu era băstău ce înneă cheea lacătului :

Fratrele moarlei răspunse solemn :

— Mă lepăd !

Acest dialog urmă până de 3 ori în urma căreia apoi Neagu desculă lacătul și descalenă atât pe cel viu cât și pe moară...»¹.

Pentru unele pățiri din Banat «persoana adoptată ca frate între cel viu și cel mort leagă cu un *lănușor* pe fratessău cel viu de mâna dreaptă iar cu celalt capăt de lanț leagă mortul de mâna slângă unde pune o lacătă și o încule cu cheea. Astfel legat stă fratrele cel viu până să gătaș cu ceremonialul... După ce să gătaș cu tot ceremonialul fratrele adoptat desculă lacăta, trage lanțul jos și deslegând pe fratrele cel viu, aruncă lănușorul într-o depărtare anumită zicând :

Doamne ajulă, Sână Marie,

De bine și sănătate să fie.

Cum am lepădat eu lanțul,

Așa să fie lepădat,

Lepădat

Și depărtat,

Și lunaticul

1. Rev. *Casa Rurală*, III (1895) p. 188 : „Copiii unui părinte ce sunt născuți în aceeași lună și aceeași zi, zice poporul că sunt lunatici, și dacă se întâmplă să moară unul din ei, la înmormântare, dacă nu i se face, ce e ce ai văzut, poporul crede că cel mort se face strigou și neințărziat vine și omoară pe toți cei din casă”.

Sau zilălicul

De la fratele meu N...)

Și după ce a roslit cuvintele acestea, fratele adoptat imbrățișeză și sărulă pre fratele viu al celui repausul¹.

Pentru Țara-Hațegului avem, în transcripție literară, următorul text care începe cu arătarea ritualului pentru *fată-jurat*:

•*Fată jurat*—povestește cineva—e când moare la cineva și prinde pesle groapă un alt fată, ca să fie bine, să nu moară care rămâne, copili. Se înșelcă de mai înainte nemurile că pe cine să prindă fată. La groapă copili stau foși de o lature și fată jurat slă dincolo și apoi rup un colac, și jumătate rămâne la fată jurat și jumătate la copil. Se prinde și mama jurată, ca cum prinzi fată, dacă moare mama; prinde pe cine le place. Dacă moare frate, ori soră, prinde frate ori soră pesle groapă. Se chiamă *frate jurat* ori soră jurată. Asta se face dacă se lămplă ca al care moare să fie zilălic ori lunatic, născut tot dintr-o lună și dintr-o zi cu al de rămâne, —într-o Joi, într-o Marți, cum se zgodește. Eu încă am avut un copil la Stretenie și într-o Joi, și după ala am avut fata pe care o am, și tot în luna aceia și iar într-o Joi. Ală a murit și fata a prins frate jurat pe crâsnic; pe ală l-am poslit, și-a fost de măsură la copilul meu².

CAPITOLUL V.

Ritualul înfrățirii.

Trecem la ritualurile înfrățiri.

Întăi, pomenim amesecul și suplul săngelui.

„Tâlharii cel mari se făceau *braji de cruce* îndeolală, pentru a-și fi cu credință unul la altul, pentru a-și săne dreptatea. Se tălau la *brațul drept*, în cruce, și-și sugeau sângele, jurându-și credință până la moarte.”³ •Prinț copii,

1. Marian, *Sărbătorile la Români*, III, p. 195-6.

2. O. Deusușianu, *Graful d-n Țara Hațegului*, Buc. 1915, p. 96.

3. E. N. Voronca, *Daiurile și cred. pop. rom.*, p. 533.—Pentru judecătura pomenim că tăetura se face tot la brațul drept, la încheietura mânilor, în față, și tot cruciș, cu cuștitul (Impr. de d-l Const. Chirileanu com. Broșteni).

și acum a rămas obiceiul de a se face frați de cruce împungându-și *degetul cel mic* de la mâna dreaptă și sugându și săngele, sau scriindu-și cu sângele cela pe hările, prietenie și lubire eternă¹.

Dalina o pomenește și Vlahuță, arătând însă că făerea se face la brațul săng: «Vasile zice:—hi, măi Ioane și ne-am prinde frați de cruce!—Hai! zic și eu! și scoate el birceagul din cingătoare, și-l acot și eu, suslecăm mâneca la brațul săng și ne facem o creslătură în cruce... colea sus... nici nu se mai cunoaște semnul... și doar a ieșit aşa, ca o gămălie de chibrit, o picătură de sânge, și Vasile a pus gura și-a supt-o dela mine—și eu dela el, și ne-am jurat de trei ori să rămânem frați până la moarte, și apoi ne-am luat de mână și am venit aşa, încet fără să vorbim până acasă. și n-am spus nimănui de asta... da oamenii știau, pentru că trăiam... mai bine decât frajii de sânge².

Prin satele de pe Crișul-alb, frații și surorile de cruce și înșeapă la *degetul cel mic* cu un *spine* și apoi își suc săngele unul altuia³.

2. Al doilea mijloc de înfrățire este *jurământul pe armă*; îl vom întâlni, prin urmare mai ales în viața haiducească: «Doisprezece tovarăși [haiduci cu foși], frații de cruce, fugiți dela coarnele plugului se adunără în jurul [noiui] [căpitan] și încrucișându-și fierul *cufitelor* și jurără credință și ascultare fără margini, cu drept de viață și de moarte a supra lor⁴. Avem aici și o înnoire a jurământului de frație.

3. *Jurământul pe cruce, pe pâne și pe sare*. Întâia mărturie ne vine dela un călător străin: Conteul de Lagarde

1. Voronca, *ibid*, cf. și p. 1142.—T. Barada, *Minunatarea* p. 40. «prin părțile de munte se sapă într'o stâncă o cruce, pe care cei ce vor să se prindă frați de cruce o sărută, apoi își fac la mână dreaptă și stângă și amestecă sângele lor; și astfel se fac frații de cruce. Această datină veche și leagă a-și da viața unui pentru altul».

2. După Gh. Ceașanu, *Superstițiile pop. rom.* p. 185-6.

3. Marian, *Sărbătorile*, II, p. 85.

4. N. Gane, *Aiuță, Șanța*, Buc., 1916 p. 6. — *Ibid.*, p. 16: «... să-l alegem pe dânsul de căpitan.—Pe măne?—Pe tine!—Jurați, zise Dumant scoțind *cufitul* din teacă.—Jurăm! răspunseră călății, încrucișând cuștilele cu ele».

povestea despre înfășirea sa în 1824 la Brașov, cu marele logofăt Dudescu. „Când după masă făcurăm, eu și marele logofăt, inviolabil cu surugii, logofătul îmi zise: Călătorim de șase zile împreună și alle cînsprezece vor trece fără că să ne despărțim. Să facem, dacă vîral, aşă cum ne lăvașă o veche datină românească, făcându-ne frași de cruce! Îndată logofătul puse într'un vas o cruciulișă de ivoriu pe care o purta foldeau la sine, adăugă pâne, sare, și-apoi îmi zise: Zi după mine: Pe cruce, pe pîrlă, pe sare, ne jurăm să fim frași și să ne ajutăm în toate împrejurările!»¹.

Peste munți, prinderea frașiei se face pe pâne și pe sare și jurământul este acesta:

Eu și-oliu și frate
Până la moarte.
M'oliu lăsă de pâne
Și de sare, mai bine,
De căt să mă las de sine!

După rostirea jurământului dau mâna și frașia este închelată.²

4. Amestecul săngelui, schimb de arme și jurământ

Ion Ghica într'una din scrisorile sale călăra V. Alexandri, pomenește această datină zicând: «La noi..., acei care se prindeau frași de cruce, mergeau în biserică, îmbrăcati în haine de sărbătoare, și acolo, la ușa altarului, se înșepau cu un ac la braj până scotea o picătură de sânge pe care celalt o luă cu limba, și himbau armele unul cu altul și pronunțau cîvintele: «viață ta e a mea!»³.

5. Jurământul în biserică și dăruirea reciprocă, o înțîlnim mai ales în documente. Datina, sub această înfășuire va fi avut o bună primire din parlea bisericii, care încă are de scop de a strânge legăturile dintre oameni până la cevă mai mult decât o frașie, precum scrie dâcul din porunca Domnului, la 1645: «Chiriac Postelnicul se gândi la sufletul său precum se cuvine tuturor pravoslavniciilor creștini după spusele evangheliei, a iubil pe aproapele lui ca pe sine însuș, de oarece întru unul suntem botezați și

1. *Convorbiri Literare*, XXXII, p. 287; text francez; cf. Hașdeu, *Oltenie și Călătorii*, Craiova 1884, p. 83-4.

2. Marian, *Sărbătorile*, II, p. 85.

3. *Biblioteca patră lofi*, no. 924-5, p. 115.

prin urmare *traji creșlinești suntem*. Din această pricină și Chirilac postelnicul înțelegând în toate cele ce sunt scrise în sfânta scriplură că cel ce va luă crucea și va veni după mine acela este vrednic de mine, a făcut postelnicul legătură de frăție cu boerul Domnului mele Constantin Clucerul ca să fie *traji de sușet nedespărțiri*¹.

Înțâia pomenire documentară o avem din 1487; dacă acestul va să bine cetății; vom da-o mai departe, la cap. VI. A doua o avem din 1526: Horvat logofătul se înfrățește cu sluga sa Nan pitarul².

Al treilea act, din 1537, pomenește *Irăja* dintre Lăudat paharnicul de o parte, iar de alta Vlaicu pârcălabul nepolușău Stanciu slugerul cu jupâneasa lui Vișa³.

Tot cînd pe atunci se face o altă înfrățire pe care o înfrățește Mircea-Vodă la 1549: «iar Oprea [fratele lui Rădoi] a așezat și a înfrățit pe Nanu, cu fiili ei pe partea ei de moșie, pe jumătate, în Strâmba, și în Lov, iar Nanul a dat Opril 500 aspri gata; și în cît s'au înfrățit înaintea lui Radu-Voievod care a plerit la Râmnic». Înărtitura mai scrie: „și iar, lui Pătru cu fiil lui, să le fie moșie din partea *fratelui* său Vasiliu, moșie de 200 aspri pentru că a plătit-o de bir cu 200 aspri gata, și partea *fratelui* Ion pentru că a scos-o de la bir cu 35 aspri”⁴.

Din 1569: «Din mila lui Dumnezeu Io Alexandru Voievod și Domn a țoată țara Ungro-Vlahiei... dă Domniea mea această poruncă a Domniei mele slugii Domniei mele, Necula, cu filii căji lui Dumnezeu și va dărul, ca să-l fie lui dreaptă partea Badei țoată câtă i se va alege de preludenii, căci l-a fost lui Badea dreapta ocină și moșie. Iar după aceea a venit singur înaintea Domniei mele cum că s'a înfrățit cu Nicula și l-a fost dat Badea [lui] Nicula țoată cea de mai sus zisă ocină. Si au fost mers în sfânta biserică și au fost pus mâinile pe sfânta evanghelie și s'au pus jurământ ca să fie ei doi *traji nedespărțiri* în veci. Si încă l-a mai dărult și dat Neculei mai sus zisa ocină în credință

1. Convorbiri Literare, XXXII, p. 284.—Arhiva ist., I, p. 29, publică un act de înfrățire religioasă între mânăstirea Bisericii și o altă mânăstire de sub Ceahlău.

2. Monitorul Oficial din 18 Sept., 1892.

3. C. Olurescu, Legătura lui Mihai Viteazu, p. 16

4. Al. Ștefulescu, Strâmba, Tg. Jiu, p. 14.

pentru Irăjie, din a sa bună vrere și cu știrea tuturor megleșilor din sus și din glos. Iar Neculă, el a fost dărulit pe Badea cu 8 felegene cu ceaprazuri de fir, socolile fiind 1300 aspri, și 1 cal bun drept 800 aspri, și 1 prăștin drept 80 aspri, și 1 calpac drept 20 aspri și bogasu drent 130 aspri. Si a fost cheltuit Necula la slânta Irăjie 220 aspri pe trei zeghe de cizme drept 150 (sic). Așfel s'au fosi în Irăjil și s'au locmii dinaintea Domniei mele și dinaintea a totă curtea Domnului mele cu știrea tuturor megleșilor din a lor bună voie. Iar cine ar voi să rază această Irăjie, și locmală, să fie proclat de 818 sănși părinți...»¹.

La 1577, pentru a se slânge neînțelegerea cu privire la o moșie, Vollă și cu feclorii popii Nan «de bună vola lor s'au înrăjil... în slânta biserică făcându-se fol una; Vollă le mai dele un cal negru, mare și bun, iară el și mal deteră lui, moșie, o falce din părțile lor din Toplița, care locmală s'a făcut înaintea popilor și a tuturor orășenilor din Argeș, și înaintea bunilor megleși împregiurași ai lor... Si a mai cheltuit atunci Voila aldamaș 230 aspri și un porc gras, iar pentru brisovul moșiei a dat 50 aspri...»².

Din 1583: Mareș cu Dan «s'au înrăjil și s'au învoiți dinaintea Domnului mele și și-a întors Mareș» dela Dan, în schimbul a 600 aspri, părțile lui Vășilu unchiul său, zălogit cu 350 aspri de argint și al lui Vlad cu 260 aspri³.

Tot de pe-alunci avem știrea că Petru III Schlopu era înrăjil cu Alexandru Vodă⁴.

Din 1620: «... și iar să se știe că s'au pris Radul și Bâldea și Drăghici din Pocivaliște, fărăjii, și însă s'au dus și în slânta biserică și au dărulit Rădu și Stan pe Bâldea cu o cămășceoară și cu o vacă cu lapte. Iar Bâldea a dăruit Radului și lui Stan un loc de grădină și un loc de vle pe lângă Valea. Și iar au dărulit Rădu și Stan pe Drăghici cu un taler de argint, și după fărăjia aceea Lupulul (?) i-au dat o vacă cu lapte, iar Drăghici

1. Ob. Obibănescu în rev. ist. Teodor Codrescu, An I. No. 7, p. 98

2. Arhiva ist a Ron., l. p. 143.

3. Al. Ștefanescu Strâmba p. 14.

4. P. V. Năsturel, Stavropoleos, Buc. 1906 p. 4.

au dăruit Radului și lui Stan un loc de casă și de grădină în Pociovaliște¹.

De sigur că și alte ori, când se pomenesc frățile și dănilile făcute, fără a se pomeni jurământul în biserică, pe aceasta trebuie să-l subînșelegem. Între aceste pomenirri avem:

Un act din 1619: «...și iar a dăruit Balicea al Gramei pe Mardarie cu un loc de vie pă din sus cu via lui Mardarie pentru fără/jia lor, iar Mardarie lui l-a dăruit lui Balicea al Ganei, o cămașă și o măramă și o dulamă...»².

Într-un act din 1620 se spune că unul dă altuia o bucată de pământ și niște țigani, primind în schimb, un cal, o blană, o șea și un frâu³.

Urmând cu pomenirile documentare despre înfrățire, avem:

Moșnenii de Măicănești, finutul Ilfov, rumânișii de Mihai Viteazul, ca să se poasă răscumpăra, întrăiesc pe Crăciun, Popa Mușat, Radul și Vișan; aceștia dau celor întâi ajutor bănesc și primesc în schimb 50 stânjini de moie⁴.

Alt act din 1620: « † Scris eu Fătul și Negoia cum s'au Irăjăi cu Vasile, și l-am dăruit cu doi rumâni de Nucșor, anume Albul și Nedeu și o delință bună fără de rumânu și cu delințele ce... și mărluria pop Stanclul.. și Stan Armașul de Năpărleni, pop Du|m|bravă și cu... de Dumnești și Albul de Grănești și Frace de Costenești: ș'am scris eu Fătul cum... să fie moie...».

† Eu Mușat post. amu datu Fătului o dulamă de grana cu vulpi iar eu Neagoe seiorul Fătului l-am datu un cal murgu cu să turcească de grana și cu frâu și o dulamă, cabanisă cu guler cu vulpi de almişcele roșiu. Ș'am întrăjil acești coconți de bună vola lor. Însă dulama Fătului preșul ei 4300 [aspri] iar dulama lui Neagoe preșul ei 5800 și calul și săo 4500. Ș'am dat jupânesel Fătului și a lui Neagoe 10 cărți de tăpan, 540. Ș'azu scris eu Mușat post. naintea a-

1. Ob. Chibărescu, *Sărete și isvoade* VI, p. 9. cf. și Ion Creangă, VII, p. 256.

2. *Ibidem*, p. 7.

3. *Convorbiri Literare*, XXXII, p. 294.

4. A. Glădei, *Monogr. com. rur. Bragadiru*, Buc. 1903, p. 39.

cestor boiaři ce sănt mai sus scriși. Pis Iun 14 dni văleat
7128¹.

Un aci din 1644 pomenește de-o *înfrățire* din «zilele» răpăosatului Mihail Vodă, iar Stan Blaj tatăl Pârvului Armaș el s'eu *fost înfrățit* cu Barbul cliuci, din Rugi, și au fost dat Stan Blaj Barbului cliuci, o deoñiș în Drăgoeni, iar Barbul cliuci el încă pentru *înfrățire* au dărât pe Stan Blaj cu un cal...².

Un act din 1645 arată că Chiriac a dat lui Costanțiu o moșie de 500 de slăneni, cu tot ce se afla pe ea; Costanțin a dat lui Chiriac 70 de bani ungurești și un cal cu o plasă de grana³.

Nu cunoaștem în ce va fi consacrat oficiul preoților, el însă era, și peală Ardeal, pe la 1628 se pomenește ca o indeletnicire care aducea un venit însemnat, sub numele de *îrății*, la olaltă cu osseșteniile, *impărliturile*, *cuscriile* și *cumetriile*⁴. Unișii au păstrat frâția de cruce⁵ până când s'a poruncit preoților ca «cinstea sau darul... de la *îrății* [ce] au fost obiceinuit a ceare», să nu-l mai ea⁶.

De pe malurile Oltului am cules mărturii în 1918 că înfrățirea tinerilor în biserică încă se mai obișnuiește⁷.

Pentru București, avem de asemenei o mărturisire⁸.

Dalina a fost cu mult mai slab practicată în Moldova, dacă este să judecăm după frecvența mărturilor documentare. Somer scrie că Ștefan Tomșa s'a înfrățit cu un neam al lui, Ioan II Despotul, împărțind cu el o tură în formă de cruce⁹. Despre Cantemir, scrie cronicarul că «scos-au alunec și pe Velcico din hălmămine și l-au pus vornic mare de țara de sus și hatman a pus pe gineri-său Bogdan. Deci lordachă vornicul, au și legal îrăție cu Bogdan Hatmanul, văzând că este ginerul lui Costanțin Vodă, de țineă la un cuvânt»¹⁰. Miron Costin răsplătește pentru felurite slujbe, deci pentru «lucrul

1. *Arhiv. Ist. a Rom.* I, p. 139.

2. Gh. Obăneșcu, *Sărate și izvoade*, VI, p. 44.

3. I. Bogdan, *Cneț do amente*, p. 43.

4. N. Iorga, *Dor. Bistr.* I, p. 43.

5. Iorga, *Săse și preoți din Ardeal*, p. 129.

6. Iorga, *Sud. Doc.*, XIII, p. 16.

7. Una dintre tezaurile, Juanu, s'a înfrățit astfel.

8. P. Negulescu, în *Convorbiri Literare*, XXXII, p. 287.

9. *Ibid.* p. 288.

10. *Lecții secrete*, II, 235.

nostru acestia nevoilor. [pe] dumnealui, *Iraiele* nostru Confis logofătul... Deci noi, având *Irăie* cu dumnealui, și făcându-ne slujbă¹, îl dăruescări cu salut Temerleanii dela șinutul Făiciei².

Pentru zilele de astăzi ni se comunică din jud Bacău că cel ce se voesc frași, «*teau căle două lumânările, se duc la căle un preot sau la mănăstire și le celeste molittele speciale pentru frajii de cruce; le mai celeste molittele de deslegare și mai multe rugăciuni*»³.

6. Ritualuri mai deosebite, pomenim următoarele :

Prin Bucovina, «*soră de cruce sau frate de cruce se face când își e drag cineva și vrei să te vezi cu acela pe ceea lume. Se fac doi colaci și o lumânare, și la lumânare se pune basmă, și te duci cu acelea la cea ce îi-e dragă sau la omul acela care vrei să îi faci frate de cruce, dacă n’ai soră sau frate și-i închini*»⁴:

— Poftim, soră N., de susțitul meu !

— Bogdaproste, soră M ! Să ne întâlnim pe ceea lume !

Colacii se fac mari ca la bolez și lumânarea o invățește cu crișmă.

Surorile de cruce sunt ca și a cele de sânge, ba încă mai mult, căci împărțesc crucea amândouă (?). Se fac de o dragoste (?)»⁵.

Prin județ R.-Sărat, cel doi prieteni cari voesc a se prinde frași de cruce fac fiecare din el căle o cornură (păpușă) mare de pâne dospliă, având pe deasupra coleturi. Le schimbă între dânsii, și ținând mânele întinse, le aproape. În acest timp, o fată mare din părinți buni adică având fată și mamă, iue cu mâna prin cele două păpușă zicându-le :

— Să fi și frași de cruce până la moarte !

Fie care din cel doi frași noi dăruesc pe fată cu căte o oglindă, o balistă, inel, cercei, &c. a.

Dacă sună două fete mari cari se prind surate, cel ce iue pesie păpușă e un flăcău; care își ieșă ca dar de chezășie o pereche de bele frumoase ori o balistă mândră⁶.

1. N. Iorga, *Stud. Doc.* XXII, p. 253.

2. Culegeri din com. Larga, de d-l C. Vartolomei, astăzi preot.

3. Voronca, *Op. cit.* p. 1142.

4. Cf. iatărea cu tâișul palme unui al treilea peste cele două mâni ce se dau la o învoială, ca să fie acea învoială statornică.

5. Împărt. de d-l I. C. Petrescu, com. Mărgăritești.

Prin jud. Muscel înfrășitul se face la Duminica Rusalii. Ior când iși dău [de pomană] copiii și flăcăii de văr și fetele de verișoare ori surate.

«Fiecare copil, fată ori băiat, și-alege un tovarăș de samsa lui, cu care se prinde văr, surată ori verișoară.

Fetele au și surate, și verișoare.

Dalul de văr și de surate se repetă în fiecare an în ziua de Duminica moșilor. Copiii iși lac (iși dau) cu străchinii, iar fetele și flăcăii cu farfurii și căni de porțelan.

În farfurile sau străchină se aştern flori de grădină și se toarnă și pușină apă; apoi se umple străchina (și farfuria) cu fel de fel de lucruri: felle de pâne, colivă, păsat, colarezi (orez sau fălnă cu lăptie), ouă, caș dulce, cozonaci, turle dulci și chiar fragi, căci fragile tocmai atunci se coc.

Se mai pune și o lumânare apoi străchina astfel îm. podobită se lămăie.

Iată cum își dă suratele (asemenea și verii).

Cu străchina ori farfuria încărcată, pleacă fată la acces pe care și-a ales-o să-l fie surată ori verișoară.

— Buna ziua, surată!

— Buna ziua!

Apoi sprinzând lumânarea, îninde străchina surăș-ului.

— Tine, să-mi fie mie pe lumea altă.

— Bogdaproște! Tine și tu p'asta, să-mi fie mie! — și-i dă una la fel tot aşa de încărcată.

E frumos însă când își dă două surate pentru boalaș dălă, adică când se priet. Iată cum.

Până a-și schimbă străchinile, ele se duc să tale căse o cracă de măr dulce și se duc cu ele la puș. Acolo și-a una într'o parle a pușului și alta în cealaltă. Tot cu ele se mai duce un flăcău care le întrebă:

— Dați surate până la moarte.

Ele:

— Dăm surate până la moarte, [întrebând și răspunzând de căte 3 ori].

— De azi înainte sunteți surori?

— Suntem [iarăș de 3 ori].

— De azi încolo, să știi: nu vă mai ziceți pe nume. ci surate. Apoi le dă în mâna crăcana de măr, dulce și apucând una de o ramură și alta de cealaltă, frag să o spândeze.

De aici înainte sunți surale!.

Din Banat avem următoarea descriere legată de *Mălcădu* sau de *Paștele mic*, nume ce-l poartă Lunea, Marta sau amândouă aceste zile la o lăslă, cari vin după *Duminica Tomei*.

„Insurățirea sau mălcușarea fetelor se face de comun numai la Mălcădu, pe când feclorii mânâncă cruce adică se înfrățesc nu numai în această zi, ci în oricare altă sărbătoare de peste an.

Mal de parte e de observat și aceea că între ceremonialul înfrățirii feclorilor și între ceremonialul insurățirii sau mălcușării fetelor o puțină deosebire..

Cum s'a făcut înțelegerea pentru mălcușare. Înălă se și pregătește o *turtă* din făină de grâu curat, iar făină pentru *turtă* aceasta se cerne și se plămădește de regulă de cătră o *muiere ierusală* sau de o *fată curată*. După aceasta, toate persoanele invitate la mălcușare se pun în prejurul mesel, și dacă unul dintre frați șiile să facă crucea, despre care ne va fi înălă vorba, o face, iar de nu, se chiamă altă persoană șiutoare, bărbat sau femeie, dar care le conving tuturora, și persoana respectivă plinește apoi tot ceremonialul.

De observat e și aceea că persoana care plinește ceremonialul mălcușării, se privește ca *fată sulțetesc* al fetelor mălcușat, și ca afare, nu numai că trebuie, ci chiar se și respectează de cătră felele insurățite.

Tatăl sulțetesc pline *turtă*—*pogațea*—după ce aceasta mal întăi s'a copăt, pe masă, și pe masă și pe *turtă* pune apoi o lingură de sare albă. În același timp, își celi de fată, cu deosebire însă felele cari vor să se mălcușască, își fac cruce și zic:

— Doamne ajută, înălă Marie,
De bine și de noroc să ne fie!

După aceasta, tatăl susține trage sora la o parte și cu ceu mai mare grija scoate din locul unde a fost sarea, coaja de la *turtă* în formă unei cruciuliște.

Scoțând cruciulișta aceasta picură pe dânsa atâția picuri de *vin roș*, căte personae numără la insurățire, iar după

1. C. Rădulescu-Codru și D. Mihalache, *Scribătorile poporului*, Buc. 1919, p. 678.

ce a picurat vînul, lale cruciulița picurată cu un ban de argint în alătarea bucășele căși picuri de vin a picurat pe dânsu.

Din bucășelele făiate cu banul de argint, mânancă fiecare mălcușă căte o bucășică, închină apoi toate căte un pahar de vin și se sărulă pe rând între olală mărturisindu-se că se vor primi în toată viața lor de surate sau surori adevărate și rostind în același timp următoarele cuvinte

Mălcălu,

Mălcălu,

Roagă-te lui Dumnezeu

Să ne ferească de rău,

Că și noi căl vom trăi

In tot anul te-om cinsti;

Te-om cinsti cu chișii de flori¹

L'aste măndre sărbători;

Te-om cinsti

Și pomeni

Că mălcușe ne-om mun)

Până'n lume vom trăi!

Din banul de argint, cari se lade în 3, 5, etc. părți printre sile scăse căte o bucășea, cu îndatorirea ca să-l păstreze bine până la moarte. Cine pierde bucășica cea de bani, pe aceea Sân-Petru nu va primi-o în săn, căci și-a călcăt credința de la Insurăție.

Cele ce și-au păstrat bucășica de ban, de când au măncat cruce, acelora când mor, li se pune acea bucășică în săn, anume ca să nu le opreasca Sân-Petru la ușile râului ei pe unele ce au fost fără credință față de surorile lor de cruce.

Sărsindu-se materialul descris în șirele de până aici, mălcușele sau surorile de cruce împreună cu părinții lor ori cu alle neamuri invită la această ceremonie, se ospătează cu mânări pregătite anumite spre acel scop. Iar ospătarea aceasta se părăndează cu toate suratele la anumite sărbători de peste an.

De observat e încă și acesta că din ziua în care s'au mălcușat mălcușele merg în tot anul cu pomene frumoase

1. Chișă, — și chișu, chișă, — buches.

unele la altele, dacănd tot o dată și căle o chilă de mălcuțe.¹

Prin alte părți, tot din Banat, fetele se fac mălcuțe (se însoțesc) așa, că iei în grădină, două, trei sau căte să însurățesc, acolo prințându-se de mâni se înlore în jurul unui altou de măr sau păr, de trei ori, fără ca să rostească ceva. După asta ele împart un colac și un ou de la Și Pașii, și mânăndu-l în comun, de aici în colo se numesc mălcuțe.²

Prin alte părți, asemenea din Banat, feclorii și fetele... cără s'au convorbit de mai înainte ca să se înșățească sau să se însurățească se îmbracă în ziua de Matcalău în halne de sărbătoare, ieau apoi cu sine ouă roșii sau pestrițe, păstrate anume din ziua Pașilor și se duc la un loc anumit, ales de mai înainte, într-o grădină, sau la câmp, unde este un pom înflorit (măr, păr, cireș, vișin, etc) și aici se întâlnesc unii cu alții. Aici fiecare își face o cunună de flori din acel pom și și-o pun pe capul său, și apoi luându-se de mână unul cu altul, pornesc spre dreapta și ocolește pomul de trei ori. După aceasta își ieau cununile de pe cap, feclorii la o lală și fetele la olală, elătură cunună lângă cunună și prin ele se săruia de trei ori, schimbă ouăle tardă și prin cununi și feclorii zic:

— Să sim frați până la moarte.

Iar fetele zic:

— Să sim surate până la moarte!

Iar la sfârșit se ridică unul pe altul și una pe alta în brațe și după aceasta mânâncă ouăle roșii cu pâine și cu sare.

După aceasta se face o ospătare și se petrec fărății ei între ei și suratele ele între ele și din ziua aceasta apoi feclorii se numesc unii pe alții lârlăți, iar fetele unele pe altele se numesc surate, soruice sau mălcuțe și au dorința ca până la moarte să trălască sincer și cu credință unul către altul și una către alta, mai departe, să se ajute unii pe alții, nu numai la lucrurile lor economice, și să se ajute frățește și la ridicarea unei cruci, săparea unei lănlăni, mai pe scurt la orice întreprindere. Iar cel ce nu și înve cuvânt-

1. Mariam, Sărbătorile la Români, III p. 190.2

2. Ibidem, p. 193.

tul, cel ce nu ajută frățește pe fratele său de cruce, acela are păcat înaintea lui Dumnezeu și se face de râs și băjocură înaintea consătenilor săi.

Și precum fac mălcușele, tot așa și frații de cruce, conștiințoși fiind de jurământul pus în frățirea lor, merg cu pomana unii la alții în sărbători mari¹.

Prin Transilvania, și anume prin vecinătatea Siblului mai mulți copii în ziua de Sân-Toader se adună la un loc și înăndu-se de mâni, se învârtă pe lângă un pom și cel care se prind frați de cruce, își adresează următoarele cuvinte:

— Frate, frate,
Până când mi-ai fi tu frate?
— Ti-o fi frate
Până moarte!

După aceste întrebări și răspunsuri, schimbă unul cu altul niște coșcei anume săcuți de mame, și astfel este închelată frăția.

Prin alte părți transilvănene, «copiii, după ce cresc mai mărișori se prind veri prin mijlociren unor colăcei cari se numesc brădulele și cari se agăță în pruni sau în alți arbori căle unui pentru fiecare copit ce se prinde vâr. Apoi se apucă foșii de trunchiul pomului și scutură. Acela al cărui brăduleș cade mai întâi este vărul cel mai mare. și după ce s'au prins veri, trebuie să fiină unul la altul toată viața în bline și în râu»².

Pentru vecinătățile Turnu-Severinului și pentru alte zile avem următoarea descriere:

«De dimineață, Luni, după Duminică Tomei, copiii aleargă în toate părțile spre a culege smicele de salcă (salcie pentru coroane). Astfel pregătiți după prânz și ieau cununele, ouăle încondeiate, pușină sare, toate obiectele necesare pentru înfărtășit și insurășit. — și pornesc la câmp împreună cu părini³.

1. *Sărbătorile la Români*, III, p. 193-4.

2. *Ibidem*, II, p. 85-6.

3. Se pomenește că în vremurile din urmă sarea a fost înlocuită cu zahăr, că pregătirea se face de un comitet ce cheltuiește din sumele strânse din colzații, și că vizitorii fărățăși sunt întâmpinați la câmp cu muzici.

Ajuși la locul destinat, însurășitul și înfărtășitul se fac pe, procedându-se în modul următor:

Se face o horă mândră și frumoasă, la care iau parte toși, mici și mari, părinți și copii, băieți și fetele, lăsându-și coroanele de salcie pe antebraj.

După câțiva timp, copiii se desprind din horă, lăsând numai pe cel mare să urmeze jocul și se retrag: băieți cu băieți, fetele cu fetete.

Înlocuști apoi în grupe de câte doi băieți și două fetete, își pun coroanele pe cap și încep înfrâșirea în modul următor: Mai întâi schimbă unui cu altul căte un ou din cele frumos încondeiate, apoi cel mai mare, băiat sau fată, își scoate coroana de pe cap și o prezintă orizontal celuilalt, care, la rândul său prezintă pe a sa în același chip, însă rezumată pe vârful degetelor și pe antebraj așa încât șoldul palmei e încununat cu cele două coroane. În palmă e sare. Alunci se înve următorul dialog:

Cel care are sarea în mână, întreabă pe celalalt:

— Îmi eşti frate până la moarte?

Și acesta răspunde:

— Îți sunt!

Apoi se pleacă și atinge cu limbă sarea din mână celui care a întrebat.

Aceasta se repetă de trei ori, înlocuind coroana pe partea cealaltă, de fiecare dată. Celalalt face asemenea, adică după fiecare întrebare, atinge și el sare din mână celuilalt de trei ori de-a rândul.

După aceasta, solemnitatea fiind sfârșită, legătura săibilită, își pune fiecare coroana pe cap, scutură sarea din mână, se iau în brațe și se învărtesc unul pe altul, iarăși de trei ori.

Fetele urmează tot astfel, întrebuințând însă dialogul următor:

— Îmi eşti surată până la moarte?

— Îți sunt!

---

1. I. Ob. Bibiceanu, *Poezii populare din Transilvania*, Buc., 1898, p. 486-6.

CAPITOLUL VI.

Urmări ale frăției de cruce.

In desărgește, după credințele vechi românești, frăția de cruce avea—și pe unde se practică încă—are aceeași țarie ca și frăția de sânge; unele spun însă, că frăția de cruce e mai puternică de cât cealaltă¹; altele, că e ceva mai slabă: «cruce-fără lalui,—nume cel puțină constelația del sinului,—nu-i aşa de dreaptă ca o cruce bisericească, după cum nici făratul nu-l aşa de drept frată ca un frată de sânge»².

Oricum, frații de cruce sunt socomișii ca neamuri. Nici frații de bolez, nu se pot căsători³ și prin urmare când vine prietenul ca un astfel de bolez să se poată face, se vor boala în aceeași apă numai pruncii de același sex; dacă ar fi de sex contrar, apa se schimbă, căci s-ar putea întâmpla ca la vremea lor să se placă unul altuia și să se ceară în căsătorie, ceea ce ar fi o călcare de pravile. Dintr-o astfel de căsătorie s-ar naște copii schilozi, arătări și onănil, cum se întâmplă de obiceiu și cu nașterile de sânge...⁴ Canoa-nele Sfântului Nichifor slatornicește că frații de botez sunt frați, fie el din locuri căi de îndepărțate, și că, dacă se iau cu bună știință, fac un păcat de moarte⁵.

Tot astfel biserica a dat grad de rudenie și frăției de cruce, legămant încheiat de atâta oră în biserică și prin înălțarea fetelor bisericești. Poruncele bisericilor—se vedea au fost păzite numai un timp; când ele au căzut în neobservare, însăși biserică a mijlocit, și iată, ca exemplu Pra-villa lui Matei Basarab, glava 210, opriște frăția de cruce:

1. Voronca; op. cit. p. 1135.

2. Ibidem, p. 114-2; cf. și 533—O poveste bănățeană (G. Cătană, *Poveștile Bănățenii*. Il Gherla 1891, p. 49-53) arată că un părinte a lăsat pe patul morții fratru altul, un sfat fiului său: *Să nu-și prindă fratre de cruce. Feciorul însă nu-l asculta și cănd a ajuns să moară în ștreang, a venit și frațele său de cruce și în loc de măngâdere, îi spune să se ţie tare și să-și primească o-* zândă după lăptă ce o săvârșise.

3. Marian, *Năsterea la Români*, p. 182.

4. Ibidem, p. 181-2.

5. El. Sevestos, *Nunta la Români*, p. 27.—Voronca op. cit. p. 1134 și finii se recordează neamurii cu frații moșilor; de acela la botez nu este de sătuit să servească multu.

•Văzând dumnezeeslii părinți cum mulți să făcea frași pre sfânta evanghelie și de multe ori și cu molitvele preoșești pentru care lucru se făcea frași deplini prin sfânta biserică, iar apoi mai pe urmă se lepăda de acea frăsie care făcuse pre sfânta evanghelie și se însura, de se împreună întru nuință, peniu aceea veni mare nefocmire bisericei. Deci văzând aceasta dumnezeeslii părinți cum iaste lucru necinstit și cum nu se cade, au făiat aceste și s'a oprit. Decia locmiră și porunciră ca mai mult, altă dată, să nu se mai facă acea prindere de frăsie, însă de va ajunge să o facă, atunci să fie neadăvărată și ca și când nu s'ur fi făcut nici odată. Așa să se zocotească, însă la neaparat fraiele cel de cruce pe sora fratelui său de cruce mulare, ci însă aceea căji se prind frași până în ziua de astăzi foarte să se canonisască, iară pe preotul carele le va celi moșilele și-i prinde, poruncesc să se pedepsească cu lipsa de preoția sa.

Trecând peste Indatoririle de dragoste și ajutor reciproc, care este însuș scopul principal al înfrățirii, venim la consecințele juridice ale faptului, ceea ce ne va conduce la siguranță că în Irecut frași aceștia se identificau cu totul frașilor de sânge.

Un act din 1487 Septembrie 5, scrie :

•Dat-am Domnia mea această poruncă a Domniei mele lui Roman și cununatului său, Vladu!ul și secoloril lor, ca să le fie lor la Huhurez partea lui Roman, și la Râmești, partea Vladului, pentru că au venit Roman înaintea domniei mele de-a întrăi pe cununatul său Vladul peste parțea lui ori călă are Roman la Huhurezu; ușiderea și Vladul își au înfrățit pre Roman peste parțea lui, ori călă are la Râmești, ca să fie frași nedespărțiti peste aceste moșie. Si Domniei mele au dat un cal... Si oricărula dintre dânsii și s'ar întâmpla mai înainte moartea, vânzare întru dânsale să nu fie, ci să fie moșile celor ce vor rămânea¹.

Acest lucru reesă și din actul din 1600 : Doi frași, boerii Giurgiu și Drăghici, se înfrătesc cu nepouata lor, călugărița Maria, legându-se că cel -care dintre dânsii va voi să strice această înfrățire și înlocuire, să fie blâstămat și anatemă și oricărui dintre dânsii se va întâmpla moarte.

¹. Mărza, Ornitologie, I, și 223.

ori lui Drăghici Postelnicul ori frațelui său Giurgiu, ori călugăriței Maria, și oricare dintre dânsii va rămânea viu, acesta să slăpânească toate averile lor». Înțâmplatându-se și în urmănd cei doi frați, și nici unul nelăsând urmași direcți, călugărilă Maria a moștenit întrega lor avere, cu toate că răposașii mai aveau o soră și un frate¹.

De asemenea un act din 1662 ne arată că fiil unuia dintre frații de cruce n'au putut să izgoniști, din moștenirea finită de tatăl lor în puterea frațelui căpălând astfel dela Domnie, o nouă înțărire².

CAPITOLUL VII

Frăția de cruce la alte popoare.

Dată această, care izvorăște din teimeleice nevoi suntelești și împrejurările de viață pe care în esență le vom avea în toate vremurile și în toale clasele societății, — o înțâlnire pe întreaga suprafață a globului. Nu vom mai face prin urmare citațiuni zadarnice, cu gând de a stabili similari imposibile¹, ci ne vom mărgini numai la câteva, privitoare la popoarele pe care le-am moștenit sau cu care am fost în legături de vecinătate.

Din ritualul înfrățirii noastre, găsim că cel al jurământului la Sciși pe care ni-l dă Herodot:

•Scișii fac jurământele cu acei cari jură în modul următor: ei toarnă într-un vas mare de pământ în care amestecă [pușin] sânge de al persoanelor cari au să jure; [acest sânge și-l procura] înșepându-și trupul pușin cu o sulă sau tăindu-se ușor cu un cușit. Pe urmă în acel vas ei aruncă un paloș, săgeți, o bardă și o suljă. Pe când se petrec acestea, ei recitează mai multe rugăciuni și după a-

1. Conovbiri literare, XXIII, p. 294—5.

2. Gh. Obănescu, Sutele și Izvoade, VI, p. 91.

3. Cf. P. Negulescu, în Conovbiri Literare XXXIII, p. 276—96.—C. F. Ceașanu, Superstiții, p. 165—70 Revue des Traditions populaires, VI, p. 577; VII, p. 56, 344, 601; VIII, p. 332; X, p. 476; XV, p. 191; XXI, p. 691; XXV, p. 438.

cela beau de acolo persoanele cari fac jurământul că și cel mai notabil din sulta lor»¹.

La Romani, datina a fost mult practicată², și a trebuit un rescript imperial al împăraților Deocililian și Maximini în anul 285 ca să o opreasă.

In Bosnia «preotul mai întâi le citește înfrăților o rugăciune în care le accentuiază datorille reciproce cari recurg din înfrățire, apoi le spune să se sărute și să jure în prezența sa, un strănic jurământ. După aceasta, paracrislerul aduce un pahar de vin bun. Cel mai lânări dintr-o frajilă de cruce își face o tăetură la mâna dreaptă până când dau câteva picături de sânge. Aceste picături el le amestecă cu vinul din pahar. Amândoi frajile de cruce beau apoi vinul din pahar. Prin aceasta înfrățirea (pobratimstovo) e pecellită și întărită»³.

Sârbii⁴ se înfrățesc în biserică unde de asemenei le citește preotul: «Să vă iubiți unul pe altul, fără minciună și înșelăciune, după exemplul sfântului Sergiu»; apoi epistola sf. Pavel către Corinteni și un lung pasaj din Apocalips⁵; la Slavii de sud, frajila de cruce — *brat ol crstă*—se socotește mai puternică decât cea firească.

Bulgarii se înfrățesc prin comunitatea de sânge.

Despre Albaneji se pot spune aceleași lucruri⁶; aceștia numesc datina *vălămaria* sau *vălarăria* (*Văllam*, frate)⁷.

Turci cunosc de asemenea datina; de la dânsili ne-rămas vorba *cărdălăc*, *cărdălăc*, (*cardaş frate*) ca și Orecii, cari au ajuns astfel la *uniri*—la *eterii*—precum a fost ceea ale cărei Iaspravi s-au desfășurat în 1821 pe pământurile noastre.

1. Ed. D. I. Ohica, IV, 70.

2. Vorbele lui Valeriu Maxim: «La Romani, semnul caracteristic al amicinției era ameseccul săngelui din ranele celor doi amici cu boalărie de a muri nonă pentru altul».

3. Creangă, op. cit p. 169

4. Pobratim făto de cruce: *posestrîm*, susțin.

5. Covorbind Literare loc. cit., p. 286.

6. Nențescu, *Dela Români din Turcia europeană*, p. 236-7.

7. Nagda, *Orhejieră*, p. 84.

GLUME, JÂTII, TACLALE

465.—Toată paserea pe limbă ei piero.

Flăcăui se tot învârtea pe lângă fata unui român ; o simțise că are zestre bunisoară. Fata prostisoară și cepeleguță bine, da flăcău n'o știa. Face ce face, și o cere de la părinții ei ; ceia i-o dău bunii-bunișori. Fac nuntă, da mireasa tăcea, de parcă era mută ; tot da din cap ca cali când îl bate musca, li trăgea cu lili, ori cu țili, ca cei cu urechile blegi, când o întreba cineva ceva.

Buba fetei însă i-o știau numai părinții și neamurile, da și căutau de treabă; taceau ca să se facă targul.

Și targul s'o făcut, fata s'o măritat și flăcăul nostru s'o căpătat cu odorul !

Cât o fost mireasă, își zicea și el și părinții lui și neamurile lui : Măi da spăsită mireasă, cuminte fată, — și câte și mai câte laude...

Ajung în satul flăcăului la casa lui.

Mama flăcăului, degrabă înjgheabă un pui de mămăligă și o străchioară de brânză și-i poarte la masă : Fata acu își dădu în petec de-al binelea, că n'o răbdă înimă să tacă, numai ce ciripi :

— Socruță dăguță—ata bună băză, băză oli, băză vacă ? (adică : Socruță drăguță astă brânză, bună brânză. Il brânză de oi ori de vacă ?)

— Valeu draga mamiei, da cum de-ai găsit tu pri-vighitoarea asta ! Fugi dragu mamiei și-o du la tată-său că te-or răde și curcile !

Și flăcăul nici una nici două, o duse frumușel de unde o luase—că ce vă închipuți d-v. unde-i dragoste puțină lesne-i a găsi pricină !

Că ce avea blata fată ? Mai nimic—dar lumea-i rea și cărlitoare.

(Dele mama). Jorilă-Covariul.

Pr. Petru Gh. Savin

466.—Lumea ajutătoare!

Un păgubăș cu duh.

— Bună ziua cunetre!

— Mulțumim d-tale, cunetre Grigore! Cum îți merge? Te-ai măngăiat de moartea nevestei tale?

— Așa, o lecăță; dar acum a venit și alt năcaz. Mi-a murit și vaca și n'am ce da copilloar.

— Lasă cunetre Grigore; te-or ajuta poate neamurile; bun îl Dumnezeu.

— Ti-ai găsit! Flecăre mă simte cu altă nevastă, dar cu altă vacă nu m'a simbiat nimenei.

467.—De când țiganii sunt de râs și fluerăți.

După ce a zidit Dumnezeu—sfântul pământul, lătă că se ia jidauț, pământeauț și țiganul, să se ducă la Dumnezeu ca să le spue care și ce să facă. Întâi merse jidauț, dacă-l el mai îndrăznește, și-i zice Domnul: «Ce vrei, jidane?». „Am venit să-mi dai binele, Doamne“, răspunde jidauț. «Bine să ai», zice Domnul.

După jidauț merse pământeauț și zice:

— «Dă-mi binele, Doamne». — Binele l-a luat jidauț. «Ce lucru?», întrebă sperios pământeauțul. «De lucru să fi», zice Domnul. A venit și rândul țiganului. Țiganul, dă ca el, fudul, lici colea, cu o voce tare, cum a intrat strigă: «Dă-mi binele, Doamne», «Binele l-a luat jidauț». „Dă-mi lucru“. „Lucrul l-a luat pământeauț“. „Ce râs, Doamne!“. „De râs să fii“, îl zice Domnul.

De aceea când întrebă pe țigani: Ce și-l, măi țigani când te apuci de flueri? El își răspunde:

— „Păi dă, ce-o să-mi fie! nu mi-l mică, da mă piscue.

O SAMĂ DE CUVINTE

3096—4030

cîledi — neam de departe, familie, «o plecat Ion cu tățe neamurile lui, cu tăți cîlediu, la nîște pământ dela cămp».

bol năsălnici = bol spărloș, cu nărvă rău. «Am luat eri nîște bol năsălnici din targ, de n'am putut face nimic cu II, nici bătră să-i îngiug».

puscărare și puscărie = fum, colb sau cenușă multă, stăriță și deluată de vânt.

gimbășii = glume, vorbe de clacă și de râs. «Moș Vasile când mai băcăte un păhăruș, apoi multe gimbășii mai sună, căte pe lumea asta».

geambaș = om șagănic, om care spune multe gimbășii, om îscușit la mintea lui de alțfel.

sătriancă = desemn vechi în romburi, foarte mult utilizat la țesăturile de mai de mult. Acuma să mai vede doar pe bețe cloplite ale ciobanilor.

gârnate = mărgele mari, lungărețe, de culoare neagră.

săcruș — 10. Iadă cu 4 piciorușe și cu capacul boltit. În asemenea iadă făcea mai de mult, parte din zestră unei fete. 2. Reciă cu capacul neboltit, unde se îngropau oamenii mai înainte vreme.

sfârloage = opinci rele.

smidărie = pădure deasă și măruntă cu anevoe de străbătut.

poghiaz = când iesă mult peste deasupra arei.

nahlap = bulgăre mare de pământ sau de omăt.

ha dău = om îmbătrânit la vîte și care a înfruntat ori ce primejdie. «Moș Chirilă a fost 40 de ani haldău la vîtele lui Bezadè—Vîțăl.

știob = un vas de lemn în care se dau spălăturile.

băsădu = când te prăpune la ceva, ura culva în contra altuia: «A pus băsăul pe mine».

troinic = un om dus pe gânduri aproape de neștiință din cauza unei întâmplări. «Ghiță a lui Golcea a

chicat mai anvară dintr'u nuc și a stat troinic mai bine dî o lună de zile.

hăhău — o bucată de lemn nepotrivită când o ei repede de jos pentru o trebuință: «Am pus și eu repe-di mâna pe un hăhău și fuga după iel».

jarcă — o palmă lipită bine de obraz: unde nu născo intors île și când î-o învelit iul Dumitru o jarcă, dî mai, mai să chice cea dî pi chicioare».

chez = semn neașteptat și care prevăstește ceva rău: «Când o murit mama bătrâna eu am avut un chez cu șasă zăle înainte de a-si dă sufletul».

a struhăni = a scutură: «la struhănesc și eu vr'o dol haldan».

farmac = înmătăate de țol, (măsură de țară).

hăf = purcel mititel și închiricit.—

hăfdă — o potecă prinț'un huciag sau peste un gard și pe unde trec băeșii sau îlgh oanelor săibatice.

tot dî-o barabă = tot dî un fel: «amândoi să ocam învățat cu ciorditul noaptea, amândoi tot dî-o barabă».

făburcă = năște zeamă lungă și prea apătoasă,

partam = seinn rămasă, partea rămasă dela lupi sau dela câni după, ce au mâncaț o oaie sau un berbec etc... «o rămas măi simel, din berbecele nostru numai niște partamuri, așa nă l-o crămpoșat dî tăt lup-chili.

hărgădu = un fel de gavenoș neșmulțuit.

jneap = o bucată mare de mămăligă: «o dat și el la dulăii lui nn jneap de mămăligă».

noldădu = un om moale, un: lasă-mă să te las.

a cărcdu = a se coace degrabă: «popușolu tău numă să cărcălit în vatră».

a timposl = a grămădi, a ținea caiea cuiva: «l'o timposit pi moș Gheorghe moartea pi drum».

bornari = un băț cioplit, gros și lung.

cluștac = o bucată, o rădăcină dintr'n nuie.

tașmădu = o bucată de nule mai lungă ca cluștacul: ia o pus mâna și el pl-un tașmău și o azvărlit în bol».

Gh. Gh. Cardas.

J. Suceava.

În Argeș vorbește față cu

Anul XIII. No. 11—12.

Noembrie—Decembrie, 1920

ION CREANGĂ

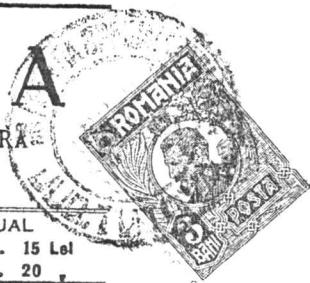
REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURĂ ȘI ARTĂ POPULARĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
T. PAMFILE
Chisinau Str. Pușchin, 48

*Zorlou
Iulie*

ABONAMENTUL ANUAL
In ţară . . . . . 15 Leu
In Străinătate : 20

POVEŞTI

75.—Povestea lui „Tărtăcuță bun viteaz”

Ci că unui om i-a murit femeia și s'a însurat de-a doua oară. Și femeia asta a doua era cum era, dar nu părea că face mâncarea aşa bună ca cea dintâi; din mămăligă și borș nu mai ieșea. Și odată o întreabă omul: «Ce ai, nevastă, de nu mai schimbi mâncarea? Femeia care mi-a murit nu făcea tot numai borș!»

«Du-ți copiii la pădure, — a răspuns femeia, — și atunci oi face și eu ca și dânsa»... Și omul, ce să facă,—ia copiii de mână, și o fată mică în brațe și se duce la pădure. Apoi lasă copiii la tulpina unui copac, leagă o curcubetă de un alt copac și se întoarce acasă. Când bătea vântul, curcubeta se legăna din copac în copac. Copiii auzind-o, ziceau că „tata taie lemne” și au așteptat ei mult, dar tata nu mai venea. Au început ei a plângere și a se întreba ce e de făcut. Și au făcut un leagan de frunze, au suiat pe sorioara lor în copac, i-au luat naframa dela gât și au plecat acasă.

Mama de-astădată facuse mâncări peste mâncări. «Ardă-vă mama focului,—a strigat ea la copiii cari intrau pe ușă,—și le-a dat să mănânce tot mâncarea cea de eri. Și au rămas băieții acasă... De sora lor din pădure uitaseră de mult. Iată într'o zi din postul mare, lucrând la un șanț, pe când stăteau la masa, dau în torbițele lor peste naframa sorioarei din pădure. Pe toți i-a cuprins scârba și mila și s-au hotărît să se ducă la pădure să vadă ce mai face sorioara, de mai

este vie ori ba. Au venit ei la pădure și au dat peste sorioara lor mică; ea se juca sus cu un măr de aur.

„Tu esti sora noastră?“ — au întrebat băeții. „Dar ce semn aveți că sunt sora voastră?“ — a răspuns ea de sus. Și au arătat naframa. Toți s-au bucurat că soarta iarăș a făcut ca ei să se întâlnească. Stăpânul ei da trei bani pe zi celui care va păzi un foc, ca se nu se stângă. Băeții au rămas acolo, punând pe foc lemn și surcele; stăteau toți împrejurul focului și o duceau tare bine. Iată crește și fata, ajunge fata mare, acumă și ea avea grija de foc; căuta lemn și surcele și le punea să ardă. Într-o zi umblând așa prin ograda boerului dă peste un cap de cal; fata îl ia și îl punе pe foc și ce minune, că peste noapte ca naște un băețel cu paloș în mână. Ii pune numele «Tărtăcuță bun viteaz», căci cu adevărat era un băețel minune de frumos și cuminte, și afară de asta și năzdrăvan. Iată împaratul acelei țări nu putea mărita fata; căți peștori veneau și o cereau de soție, ea nici după unul nu vrea să meargă.

Și a zis „Tărtăcuță bun viteaz“ cătră unchiul său, că vrea să ia fata împăratului. Și s'a dus și a înfăpt paloșul în mijlocul porții împăratești. Dimineața, împăratul vede paloșul înfăpt în mijlocul porții și trimite o slugă să i-l aducă în casă, dar sulga se întoarce și spune că nu-l poate scoate. Împăratul trimite mai multe slugi, dar toate vin și spun că e cu neputință a scoate paloșul din pământ. Atunci aduc boii; trag, smuncesc, — paloșul stă neclinăt. Vine un flacău cu un copil în brațe; era „Tărtăcuță bun viteaz“ cu unchiul său. Flacăul apucă paloșul cu mâna, baiatul îl atinge numai cu un deget și scot paloșul afara.

Împăratul văzând puterea flacăului cu mare bucurie a dat fata după el și au făcut nuntă. „Tărtăcuță bun viteaz“ a lăsat paloșul cu o năframă în cui la unchiul său și i-a zis: „Când îi vedea curgând sânge din năframă să știi că-s mort și atunci să iai paloșul din cui, și să-l lași în voia lui, că are să vie după mine“.

Și s'a dus „Tărtăcuță“ prin dumbrăvi și păduri; când într'o polană da peste o ladă cu douăsprezecete despărțituri; deschide una, două, trei despărțituri, toate sunt goale, dar când deschide a douăsprezeccea, da peste *fata pădurii*. Nu departe în altă poiană da și peste *mama pădurii*, care sta în umbra teilor și cântă: „Tare ml-e frig ș'a mânca; n'are cin'mă legăna“... Calul lui „Tărtăcuță bun viteaz“ se repede asupra mamei pădurii, începe a arunca foc de nări, a azvârli cu picioarele și a necheza aşa, încât mama pădurei abia, abia a scăpat cu viață. „Tărtăcuță bun viteaz“ s'a întors apoi la fata pădurii și a început a trăi cu ea împreună. Se bucurau de o viață ușoară și fericită. Nu peste mult vine la fata pădurii mama ei și s'a bucurat foarte când a văzut pe „Tărtăcuță“ ginere. Și a rămas și ea să trăiască cu tinerii împreună. Dar vicleana „mama pădurii“ a văzut că „Tărtăcuță“ are o inimă de viteaz, și o putere mai mare decât a ei și a pus la cale pe fiică-sa să-l ispitezască în ce se încheea puterea lui. Fata pădurii l-a ispitiit pe „Tărtăcuță“, Tărtăcuță i-a dat crezare și i-a spus că toată puterea lui se încheea în cele trei cușite puse după cap. „Dacă mi le-i scoate, — sunt mort“ Și în timpul somnului mama pădurii a scos de după cap dela „Tărtăcuță“. cele trei cușite, a luat pe fiică-sa și a încuiat-o iar în ladă, iar „Tărtăcuță bun viteaz“ a rămas fară să se trezească... A prins a picura sânge din năframă, a venit paloșul până la „Tărtăcuță“, unchiul său a luat cușitele și le-a pus iar după cap și „Tărtăcuță“ s'a sculat din somn. Cum s'a sculat s'a dus la ladă și a scos pe fata pădurii, apoi s'a dus la mama pădurei, a tăiat-o bucăți și i-a dat foc.

Iară tinerii au trăit în pace petrecând zile fericite și cine știe, poate că mai trăesc și astăzi dacă n'or fil murit.

(Basarabia)

L. A.

76.—Trei sfaturi ale unui om năzdrăvan

A fost de mult, demult, un băiet fără noroc. Slujia el pe la boeri, da din toată sudoarea lui nu-și putea agonisi macar bani de-o sdreanță de buleandră să-si învălească ciolanele. De mâncat mâncă răbdări prăjite la soare, că n'avea nici o prinsoare, apoi bea o *jumăt'* de *cocijd* de apă și se ținea sătul o zi de vară întreagă cătu-i ea de mare.

In pungă la dânsul totdeauna, *Miercuri*, Si cu toate acestea tot îi părea viața lungă cât o zi din postul mare și-i era silă de dânsa.

De multe ori a blasfemiat omul ista ceasul în care l-o făcut măsa și de multe ori ș'o ridicat glasul lui flămând către Cel-de-sus, rostind: strânge-mă Doamne.

I se lehemetise românului nostru și de veață și de tot. De multe ori i-o venit în gând să-si facă sama

Dar într'o zi de vară, când era soarele *achindii*, ș'o luat inima în dinți ș'o pornit în lume, spre răsărita soarelui să-si caute norocul.

O ajuns la o *cheatră* de hotar unde se despărțiau pustiurile de ținuturile cu oameni.

„Am să slujesc cheatra astă“ își zise el în sine.

Și s'o oprit acolo. Ia o matură, o curați de burenii și o spăla cu apă cu izvor, pe care o aducea cu palăria, pentru că-i lipsia un *ciur*.

Cheatra îl asvârlea de trei ori pe zi friguri și multe mâncăruri boerești, de se minuna calicul ce-o dat peste dânsul.

Sara se culca lângă cheatră, ca mielul lângă oae.

O slujit el aşa un an de zile, Cheatra drept plată i-o azvârlit trei galbeni. Ista când i-o văzut, i s'o cam zburlit părul. Cine știe ce i-o trecut prin gând, că aşa rotițe de aur să-ți iee ochii, n'o văzut el de când l-o fătat măsa.

Ia el cei trei galbeni și pornește. Si-o mers până s'o oprit într'un sat.

Din vorbă cu românii din sat, aude că este între dânsii un om năzdrăvan.

Nici una, nici două, nici doua, nici nouă, se duce la dânsul.

— Învață-mă, moșule, minte.

— Când ți-i lua femeie, să nu-i dai frâu lung, dacă vrei să-ți fie casa, casă și masa, masă.

— Mai spune-mi ceva, moșule.

— Mai dă un un galbăn.

Ista îi mai dă o rotiță de aur, iar năzdrăvanul capată glas:

— Când îi fi gospodar și îi avea vite, să nu le dai pe mâna străinilor, dacă vrei să ai parte dintr-insele.

— Mai zi ceva, bădică.

— Mai dă-mi un galbăn.

Ista îi dă și cel din urmă galbăn, iar înțeleptul glăsuește.

— Când îi avea de trecut o apă, să nu te îngizui să o treci până nu i-i cunoaște vadul.

— Mai spune, bade.

— Mai dă unu de iștia rotunzi, face năzdrăvanul zimbind de supt musteață.

— Nu mai am.

— Ei, dacă nu mai ai, nici eu nu mai știu.

Și zice ista: „rămâi sănătos“ năzdrăvanului și pleacă așa, că precum știi, nu mai avea ce sta că gătise rotunzii.

„Mai, da scump îi la vorbă hoțamanu ista“ se găndește românul din poveste și pornește, că înainte mult mai este.

Ajunge la o apă, cam lătuță și repegioară ca sageata. De-o-dată să o gândit la vad și își aduce aminte de vorbă moșneagului năzdrăvan.

Stă pe mal și se uită cum curge apa și cum săriau peștii dintr-însa, așteptând să se ivească vre-un creștin care să știe vadul.

Numai că vine un turc în fuga calului; calul era tot o sudoare și tot un *chic* de apă,

— Ce stai aici măi?

— Nu știu pe unde-i vadul!

— Pe aici îi, măi?

Și turcul intră'n apă. El după turc. Da cum dădeau spre matca apei, tot mai adânc era.

De odată calul nu se vede de loc din apă; numai urechile îi rămân de-asupra, ca două frunze de nuc uscate. Acolo era o bulboană.

Apoi calul gême odată din greu și-si saltă trupul în sus; turcul însă, Dumnezeu să-l ierte.

Poate să-i facă turcoaica praznic de-amu.

Ista nu-si perduse cumpătul. Dac'o văzut că-i cu zilele'n mâni, o dat'o înnot. Și nu știa, bata-l Dzeu, a înnotat nici ca toporul, da amu o înnotat, de frică se vede, pân'o ajuns coada calului.

Calul o mai gemut odată aprig și o mai săltat de câteva ori și cât ai număra trei, l-a scos la mal.

Calul avea legăți de el doi desagi cu bani.

— De amu-s ai mei, zice ista către murg. Da de ce parcă-ți plouă și-ți ninge, măi murgule? Ce-ți pare rău după harapu cel de turc? Lasă că eu ș'oi fi mai bun stăpân, că eu îs creștin, măi.

Și pornește el vesel spre satul lui. Și gândea și la turc c'a murite și la cal că-i cam supărat. Și-o început el a căta un *gers* cam de jele:

Plânge ochiul murgului
După banii turcului,
Plânge ochiul murgului
După trupul turcului,
Murgul are alt stăpân
L-a hrăni numai cu fân.

Cum ajunge în sat, se pune bădița pe gospodărie. Aude că un român are de vânzare două fâlcii de pământ. Intr'o zi o fost ale lui.

Și-o cumpărat el pământ, ș'o adiit gospodărie, ca aceea. Pereche nu-i găsiai, să fi mers șepte poste. Ba

ce mai mult? S'o gândit omul că i-i urât singur și s'o luat *giucărie* o fetișcană numai de 16 de ani, tragedă și rumenă, cum mi ți-i fraga și cu țătășoarele numai cât pumnul și tari ca cheatra de simțea nu cior la inimă când o strâng ea la *chept*. Da, de zburdăciune ce nu face omul? Da vă 'ntreb eu de ce n'o *rădicat* el coada a însurătoare când mâncă rabdări prajite?

Da să-l lăsăm pe român să se giugiuiească cu muerea, doar omul ii proaspăt însurat. Și mai bine să vedem ce s'a 'ntâmplat mai departe.

Sâmbăta, când era soarele pe la toacă, vine la el primarul din sat.

— Dă-mi până 'n sară iapa mie!

— Bine, ți-o dau.

I-o dă și se ia în urma primarului. Se așeză sub o coastă de unde să pândească ce face primarul cu iapa lui. Iși aduse iarăși aminte de vorbele năzdrăvănumului.

Primarul pune iapa că iapă era—la două grăpi și mâna primarul și mâna, de-a facut-o numai o spună, de sudoare.

Iapa, cum era a fata, dacă a muncit-o atâta, leaptădă.

El tace și se duce acasă.

Sara primarul ii aduce iapa acasă.

— Mulțumesc de ajutor. Să trăești că mi-ai făcut bine.

— Pentru puțin, jupăne primar.

A tacut el și a înghițit în sec paguba, da și o zis în sine: „mai ghine m'o învațat moșneagul“. Lasă ca de amu mă 'nvăț eu minte.“

„Cele două sfaturi ce mi le-o spus, văd că-s adevarate; ia să vad eu cel cu femeea tot aşa a ci.“

Amu se 'nsura un frate al femeei lui.

Sâmbăta spre Duminică, încarcă carele cu pâne, ie pe cele patru slugi cu dânsul și pornește la targ.

Când eșia pe poartă dă de grija femeii:

— Măi femee să nu cumva să te duce la nuntă că te spintec.

— Nu m'oi duce, bărbațele dacă zici tu.

Cum ajunge în târg, se îmbracă cu străe boerești, se *bădrgherește*, se ferchezuește, ia o trăsură și vine la nuntă Sâmbătă.

Sâmbătă, aşa schimbat, a boer mare, puteai să *giuri* pe ochii din cap că năi era el.

La nuntă lăi primit cu scripcarii cari i-o eșit pe la poarta înainte împreună cu nunii și mirii.

Stă el la masă, bea un pahar duice și pune un pumn de galbeni pe masă mirilor.

Toți iși dau ghionturi și se întreabă cine să fie boerul istă aşa de bogat?

Se uită el în toate părțile, doar ar zăpsi-o pe muereea lui. Ea pe sobă cu copchilul în brațe.

Soacra lui era bucătarita la nunta ceea. El se duce la dânsa și-i zice:

— Matușă, nu te supăra, da mie tare mi-a fi potă să-mi aleg o nevastă din nevestile istea.

Caută-mi una, vezi, care-i mai rumeană, ca-ți dau zece galbeni.

Ea se duce *tins* la fiică sa s'o ademenească. De o data fiică-sa nu se prea îndupleca să-și lase barbatul pentru altul, da pe urmă s'a potolit și s'a dus să se mărite de-a două oară.

Omul o luat o ocă de rachiul și o îmbătat-o *ghi-ne*, apoi i-o luat copchilul, l-o dus la neamurile lui, s'o pus în trăsură și tulea la târg, băete.

Dă străile înapoi de unde le-a luat, se 'mbracă cu ale lui și după aceia vine acasă.

— Aho, aho! s'aude pe 'nserate glas la poartă.

Da femea din casă lăi esă înainte scâncind.

— Ce-i măi femee?

— *Ne-o murit copchilașul.* — Ei lasă măi femeec, ca copiii s'or mai face, numai sănătate să fie.

Noi să ne pregătim de *masă* pentru sufletul lui.

Incolo, ce să vă mai spun? Atâtă numai, s'a întâmplat, că omul a zis:

„De-acu, dă-te suflete de-o parte și privește!

— Iartă-mă, bărbeate, iartă-mă, că n'oiu mai face ce-am făcut.

— Mai femee, eu te iert, da să nu cum-va să dee dracu să te duci undeva, fără voia mea, că te ve-de Sfântu.

Și iaca aşa-i cu femeea. Dacă vrei să-ți fie casa casă și masa masă, să nu-i dai frâu lung Că femeea îi drac prefăcut. Numai când ț-a spune că laptele-i alb dela vaca neagră, atunci s'o crezi.

Iar eu am încălecat pe un rug de mură și mi-o eșit pe gură o mare minclună.

Jud. Botoșani

M. Barbu

77. — O poveste cu multe întâmplări

A fost odată o babă și c'un unchiaș. Și ei aveau doi boi. Odată baba a zis unchiașului: Unchiașule să te duci cu boii la târg ca să-i vinzi! Unchiașul a plecat cu boii și trecând printr'o pădure, auzi un copac scârțâind. Unchiașul crezând că îl întreabă cât cere pe boi, i-a răspuns: trei sute de lei.

Dar copacul scârția mereu și omul crezând că îi cumpără copacul boii, i-a legat și s'a dus acasă. Când l-a întrebat baba în cât a dat boii, el a zis că în 300 de lei și că se duce mâne dimineață să-și ele banii. A două zi dimineață plecă la copac ca să eie banii, dar mare îi fu mirare când găsi numai funia. Lupii mânca-se boii. Atunci el de ciudă, se sui în copac și se apucă de tăiat. Dar când a tăiat copacul a căzut dintr'-insul numai banii.

Omul s'a dus acasă, a luat două căruțe din sat de la un om, și s'a dus el cu o căruță și omul celalt c' o căruță, la pădure și a umplut două căruțe de bani și a plecat acasă. Dar pe drum se întâlni cu Dum-

nezeu și cu sf. Petre, care îl întreabă pe om ce are în car, iar el a răspuns că are mângal și în clipa care a zis că are mângal, banii s'au și prefăcut în mângal. Ajungând Dumnezeu și la unchiaș, a zis că are bani și tot bani au rămas.

Și omul a rămas cu mângalul iar unchiașul a rămas cu banii. El a cumpărat niște pământ și a sămânțat numai bostani, și bostanii au răsărît și s'au făcut mari dar după ce s'au copt, unchiașul s'a dus la bucată și s'a pus pe un bostan mare și se gândeau cum are să-i ducă acasă neavând căruță.

Pe când se gândeau el și numai ce aude bostanul zicând: stăpâne, rupe-mi coada și dă-mi drumul. Atunci omul îi rupse coada și bostanul s'a dus acasă dar bostanii ceilalți s'au dus după dânsul și s'au făcut grămadă într'un loc. Tot într'acel sat era și un boer care avea o fată și care jurase după cine a râde, după acela să se ducă. Dar unchiașul văzând că în bostan trebuea și fie un om, îl luă de-a tavâlul să se duce la poarta boerului și eşind fata afară, a întrebăt pe om ce umbla cu bostanul? Iar unchiașul a zis că umbla ca să îl însoare. Atunci pe fata împăratului o bufni râsul de cele ce auzise de la uncheș. Și unchiașul, i-a zis că a râs de bostan și să se ducă după el fiind că a râs. Atunci fata împăratului n'a avut încotro și s'a dus după bostan. Dar bostanul nu se culca într'o odaie cu fata împăratului, ci în altă odaie, și noaptea se ducea omul care era în bostan și speria pe fata.

A doua noapte o sperie iar.

A două zi când se scula fata s'a dus la o baba și a întrebăt-o ce-l de făcut că o sparie în toată noaptea?

Atunci baba a zis că atunci când s'a culca omul ei, ea să se culce afară și când a intră el cas'o sperie pe dânsa, ea să se ducă să eie coropca cea de bostan și s'o pue pe foc, că el nu are să mai aibă unde sădea. Sara a făcut cum a învățat-o baba. Când a intrat s'o sperie, ea a luat coroapca de bostan și apus-o pe foc.

Dimineața a întrebat pe fată : de ce ai luat coroapca și ai pus-o pe foc ? Atunci fată a răspuns : pentru că mă sperii...

Atunci el a zis că : mai aveam trei nopți și eșeam de acolo cu herghelii de caii, cu cirezi de vaci și de boii, cu turme de oii și cu banii.

Vă spuse o poveste mare, mare, mai mică de cât o căldare.

(Această poveste a fost primită de la unul care a uitat să-și scrie numele și locul).

COLINDE

Sculați, sculați boeri mai,
Că vă vin colindători
Pe la miez de cântători,
Pe subt patru 'nchiotori.
Nu vă vin cu nici un râu,
Ci vă vin cu Dumnezeu.
Dumnezeu îi mititel,

Mititel

Si 'nfășetel,
Cu fașuța de mătasă,
Tesută de 'mpărateasă.

*

La doi meri
La doi peri
Cu crângile până 'n ceri,
Scoală, Biță, nu dormi,
Iată vin surorile,
Să-ți culeaga florile
Câte flori sunt pe pământ,
Toate merg la jurământ.
Numai floarea soarelui
Si cu spicul grâului

Stau la ușă raiului
Si judecă florile :
Unde li-s miroasele ?
Le-au luat cucoanele,
Ca să-și facă apele
Sa-și stropească straiele
Si soldații armele.
Scoală, Biță, nu dormi,
Iată că-ți vin frățiori,
Sa-ți înhame murgușori,
— Las' să vie să-i înhame,
Ca destul i-am înhamat
Când pe tine te-am aflat !

Să traiți

Sa 'nfloriți

Pân' la anul să sporiți
Să fiți veseli și frumoși
Ca trandafirii cei roși.

*

Sculați, sculați, boeri mari,
Dar sculați și nu dormiți,
Ca nu-i vreme de dormit.

Si-i vreme de veselit.
 La *trupina* nucului,
     Este-un pat
     Mândru 'nrotat,
 Cu scândurile de brad,
 Dar pe pat ce-i aşternut ?
 larba verde de pe Prut.
     Dar pe pat
     Cine-e culcat ?
 Fecioraş de împărat
 Par pe sub cap ce i-aţi pus ?
 Perinuţă de hurmuz
     La picioare
     Flori-de-doamne,

La mânute
 Flori albuţe,
 La pereţi
 Flori domneşti,
 La perdele
 Rândunele,
     'N-coltrele
     Turturele
 Busuioc al fetelor,
 Brebenei nevestelor
 Să trăişi toţi bucuroşi
 Ca trandafirii cei frumoşi.

Culese de: **D. Urzică**

VORBE ADÂNCI

1810 — 1823

Cându-i cu fata de mână, și chișleagul i-i smântână.
 Omul neslujît, ca lemnul necioplit.
 Sgârcitul orce apucă, se usucă.
 Golătatea mai pe 'ncunjurate, foamea *bustă*, pe
 neîntrebate.
 De cât doi „*fi-oliu da*“, mai bine un „*na*“.
 Ci-ca ești poftit la masă! Nu te du flămând de-acasă.
 În cuibul celui smerit, dracul s'a pus la clocit.
 Urma alege turma (toamna se numără bobocii).
 Săracu-i cine muncește, și harnic cine agonisește.
 Nu știe țăranul cumu-i șofranul, dar nici targovețul
 cumu-i pădurețul.
 Il cunosc cu pe *ghlavol*: ziua-mi fuge de bivol
 și noaptea, cătu-i pe lungă, stă cu dracul să se
 'mpungă!

Din motan cine se naște, știu că iarba nu va paște.

Ca vântul îl cuvântul! Nu-l ajunge cu armăsarul și nu-l prinzi nici cu agarul. Și norocul când te-ajuta, și plumbul se face plută.

Îi fată iapa cându-i dai, și-i pieră mânzul cei malai.

(Bucovina)

A. Leca Morariu

Glume, jătili, tăciale

468. — Salcia țiganului

Odată, un țigan vede o salcie pletoasă, în marginea unui lac adânc, ale cărei crăci erau aplecate până aproape de fața apei.

Ce se gândește el: Zice că biata salcie s'apleacă să bea apă și n'ajunge.

Se duce acasă și-și chiamă dancii cu cari pleacă la salcie. Ajungând acolo, se suie sus și se agăță zdravăn cu mânilor de o cracă de sus și zice danciului celui mare, ca să se atârne cu mânilor de picioarele lui; apoi toți ceilalți să facă la fel, până când va ajunge salcia să bea apă.

După ce se agătară toți patru — că patru erau — țiganul cel bâtrân ne mai putându-i ține — că atârnau prea greu — le zice repede:

— Tineți, voi, bine, că eu am să mai scuip în palme, ca să m'apuc mai bine de creacă.

Și, neisprăvind bine vorba, când să scuipe 'n palme, „știobâlc“ !, se scufundură'n apă și se'n necară, că nu mai aveau de ce se ține cu mânilor!

Culegere din jud. Vâlcea
Ion N. Popescu,

469. — Bătaia țiganului

Un țigan furase odată două fiare de plug și 199 pe coți de pânză. L-a prins însă pe deșteptul tâlhar la Hotin, l-a bătut și l-a făcut scăpat. De-acolo a fugit la Soroca, dar vorba ceea: a fugit de dracul și a dat peste tat-său, că și aici cât pe ce era să dea ortul popei, aşa-i fusese de grasă și de gustoasă calcavura de-a doua.

Mai cumetre, îl întreabă un român pe țigan întâlnindu-l pe drum. Am auzit că te-a bătut la Hotin de te-a stâlcit?

— La Hotin n'a fost nimica, cumătre, dar la Soroca să te fi întâmplat să fi vazut bătae ce mi-a dat. Tot cu *jeoca* și *possteoca*; iar când mă bătea cu *nepotul posteocel* (drugul de la căruță), pe unde mă ajungea, mă rupea. Câ în da cu muchea de topor, mi se părea mai ușor; iar când mă ardea cu câte-o curea lată, mă ustura pelea toată!

— Ei, măi cumetre! dar eu am auzit că te-a bătut până când te-ai..

— Apoi măi cumătre, dacă te-a bate și te-a lega, cum dracul nu te-ai scăpa!

— Și pentru ce, mă rog, te-au bătut ei aşa de rău?

— Iaca, de proști ce sunt. Mai de nimica. Pentru o scurtătură de pânzătură fără un cot nu era 200 și pentru niște fiare ruginite pentru plug gătite. Pe cel lalt de, l-am luat; dar pe cel lung uite acum mă dus să-l aduc...

Ioan V. Nestor

CÂNTECE

La mama pe când eram,	De-aș umbla pe sub pământ,
De lucram,	Draga mamei nu mai sunt;
De nu lucram	De-aș umbla
Draga mamei mă numiaș,	Cât aş umbla,
Da de când m'am măritat,	Nu mi-i ca la mama mea,
Trăesc numai cu bănat.	Eram puiu și rândunea

Și draguță cui oiu vrea;
De când îs la mama lui,
Nu-s nici rândunea, nici prim,
Nici draguță în nimăru.

—
Urâtu din ce-i făcut?
Tot din omul cel tăcut,
Urâtu din ce se face?

Tot din omul care tace;
Cine a stărnit urâtu,
Nu-l ar mai primi pământul.
Cât mi-i mie de urât,
Sufletul mi-i amârat,
Puterile mi-au slabit,
Văd că intru în mormânt.

AL. Leontescu

Frunzuleana și—un chir rău,
Iaca puica ce-aud eu,
Ca te țin părintii rău
Pentru că te iubesc eu.
Nu te iubesc nici c'un rău;
Te iubesc ca să te ieu;
Când a crește grâu în tindă
Ș'a bate cu spicu'n grândă,
Să mă-ta l'a secera,
Da tu-i plângе și-i oftă.

— Frunzuleana de trei nuci,
Să te duci, bădiță, duci,
Și să pică un rob la turci,
Și să cari cu carul apă;
Până ti-a crește barba albă;
Să cari cu carul fân
Până ai muri de bâtrân:

—
Frunzuliță de trei flori,
Of, măi frați și voi surori,
Voi nu știți când oi să mor:
Ia la Paști, la sărbători,

Când ii câmpul plin de flori
Și râpele de bujori.
Atunci mi-i drag ca să mor
Într'un capat de ponor,
Supt o tușă de maslin,
Să mă plângă puica lin;
Supt o tușă de bujor,
Să plângă maica cu dor.
Să te duci, bădiță, duci,
Până la văi și râpi adânci
Și-acolo când ai să ajungi
Să se întâmpile și să chici
Să dea Dumnezeu o ploaie,
Pământul să se răsmoaie,
Murgul tău să poticnească,
Mâna dreaptă să-țisclinteasă;

că ;

Mână stângă

Și ț-o frângă,

Să cunoască mic și mare

Că-i blâstăm de fată mare.

Culese din Basarabia.

La cireșul rătezat,
Şade Mihai răzămat,
Și Tudoara-i cată 'n cap.
Las' să-i cate, nu-i păcat,
Că i-a fost amorezat,

Dar de-acumă nu mai este;
Să vorbi numă 'n poveste.
*
De la noi a treia casă,
Năstica fata frumoasă.

Mai frumoasă, cum să fie ? Da-i dușmanul lângă mine,
 Ca și coala de hârtie Cu două pistoale pline,
 Și hârtia pocostită (zugră- Pregătite pentru noi,
 vita) Pentru noi,
 Pentru Timofte gâtita. Pentr'amândoi.
 Treci, Timofte, drumu'n Unu'n tine
 cruce S' unu'n mine,
 La Nistica, gură dulce. Sa ne măntue de ziie,
 * Si să vadă lumea toată,
 Auzi, puică, ori n'auzi, C'am iubit și noi odată.
 Orl n'ai gură să răspunzi ? (Culese din Tatar-Burei)
 — Aud, puiule, prea bine, I. Zaharia

Frunze verde de lipan. Unul mie, unul ție,
 Ne-am iubi și săntem neam Nu mai trebuie mărturie ;
 Ne-am lua, nu cutezăm, Unul tu și unul eu,
 Pentru că neamuri săntem ; Să ne ierte Dumnezeu
 Ne-am lăsa, nu ne'ndurăm... Dumnezeu ni-i ca un tată
 Las că vine postul mare, Dacă ne rugăm, ne iartă
 Ș'om da două sărindare : Culese de A.I. Leontescu

CRONICA

Lecă Morariu: De la noi, Povești bucovinene, cu
 cuvânt de N. Iorga. Desemnuri de Gottlieb Schmid. Cernăuți
 1920, prețul 5 lei. — Culegerea colaboratorului nostru, ajunsă
 așa de grabă și cu așa mare folos, la a treia ediție.
 D. N. I. Dumitrescu ne atrage luarea aminte că aceasta colecție
 a apărut și în *Biblioteca Sămănătorul* a librăriei diecezane din
 Cluj, în 1919 arătându-și părerea de rău că unele cuvinte ca
fortepianca, *ida*, *aff*, *chichion* și altele au rămas neexplicate.

Mu Vîrtor Gorovor Fălticen

Anul XIV. No. 1.

Ianuarie 1921

ION CREANGĂ

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA
T. PAMPFILE
Chișinău str. Pașchin No. 48

ABONAMENTUL ANUAL
In țară . . . . Lei 20
In Străinătate 25

ADMINISTRAȚIA
T. POPOVICH
Zorieni-Tutova

Pentru cuvântul „cârnileagă”

Pe lângă știrile strânse la un loc de către d. V. Bo-grea¹⁾ adăugăm din partea noastră cele ce urmează :

Pretutindeni cuvântul are două iusemnări : 1) *Toată eșlegile* de iarnă (carnavalul) și 2) săptămâna *penultima* a căslegilor de iarnă, înainte de postul mare. Aceasta, în deobște la Români, azi, — potrivit vechilor rânduieți bisericesti de mănăstire ; se ivesc numai asuora iusemnării a doua, unele confuzii în popor.

Postul mare (zis, mai cu seamă în Oltenia și Muntenia, „al păresimilor“) dureaza șapte săptămâni. El e fix. Căslegile de iarnă n’au o durată hotărâtă. Înaintea postului mare sunt trei săptămâni cu numiri deosebite. *Ultima* (deci cea de lângă postul mare) e săptămâna *albă* (în Oltenia și Muntenia se zice mai des a *brânzei*) ; *penultima* e săptămâna „cârnileagă“ (prin Dolj se zice „pistriță“) ; iar *antepenultima* e *hărța* sau *vrăstata* (adecă se mânancă și carne și brânză) ; în Sârbi-Dorohoi și. a. se zice că se mânancă „harț“ ; în România, — de ex. satul Sagna — se zice „hărțu“ ; în Dâmbovița „harți“ ; în Dolj „de harți“ ; prin Muntenia se zice de obiceiu : „Înem harți... mân-căm harji“).

Rostul ce-l au și azi, pretutindeni, aceste trei săptămâni, e acelaș precum l-au fixat din vechime călugării și preoții noștri. Anume : întâi mâncau de toate — și carne

1) „În cârnileagă“, „N. Românesc“ an XII. 34 din 6 Febr. 1917 c. f. și adaosul din aceiaș foie XII, 36 din 8 Febr. 1917.

și brânză, și aveau o săptămână de bielșug (ca și cea dintre Crăciun și Bobotează, ca și cea luminată dela Paști, ca și cea dela Pogorirea Domnului Sfânt), numită *hărța*, ca și ele. Ne apropiem de postul mare. Deci avem mai întâi o săptămână când se mănâncă „de frupt” — și frupt alb și carne — dar și posturi Vinerea și Miercurea, prin urmare avem o săptămână *vrăstătă*, cum sunt toate săptămânile obișnuite, de căslegi de peste an. Duminică seara, în această săptămână, se oprește (se leagă) carnea. Pentru asta se chiamă întreaga săptămână : „*cârnileagă*”¹). Dar ne apropiem de post și mai mult ; săptămâna ultimă e a brânzei, e săptămâna *albă*. Am avea 3 lăsaturi de sec: acumă, unul *de brânză* (ne amintim de colțunagii cu brânză din copilarie !) ; înaintea lui, unul *de carne* și, înainte de acesta, unul pentru amândouă, și *de carne și de brânză*. Biserica și calendarele vechi, firește, le numiau numai pe două, de unde le-a luat și poporul : lăsatul de carne și lăsatul de brânză.

E hotărât, de altfel, că în toate părțile *cârnileaga* (în Muntenia și Oltenia „cârnilegile”) e săptămâna *penultimă* a căslegilor de iarnă, înaintea postului mare. Așa mi-au răspuns cei mai mulți săteni din Dorohoiu (prin Hănești : „*cârnileaga*”) ; așa e în Roman, așa e în Dâmbovița, așa e în Oltenia (unde rar care o știu, zicându-i de obiceiu „*pistrița*”). Dintre cercetători, singur d. Philip pide a presupus că a fost așa „dela început” — ceiace astăzi este întocmai, pretutindeni în popor în privința „*cârnilegii*”.

Ici-colo, unii săteni (cum bine observă dd. Chirileanu și Vasiliu, în *Opere Complecte* de Ion Creangă, ed. „Minerva”, p. 438) încep să face confuzii. Unii confundă „*cârnileaga*” cu „*hărța*“ altii cu „*alba*“.

In Vlădeni—Iași, de ex. „*cârnileaga*“ ar fi imediat lângă postul mare, deci în locul „*albei*”.¹⁾ Ion Creangă cunoscând lucrul acesta, îl înseamnă zicând : *cârnileaga*“

1) Și, fiindcă aproape toate săptămânile căslegilor de iarnă sunt vrăstătă în felul acesta, deacela căslegile se numesc și în deobște „*cârnileagă*“.

2) Com de C. Lavronschl.

săptămâna cea din urmă a carnavalului“, (*loc. cit.* mai sus). Deci e confuzie cu *alba*.

In Moldova de sus unii o confundă cu *hărța*, cum și Creangă (*ibid*) o confundă, căci zice: „săptămâna *hărței* sau *cârnileaga*!... Tot așa și Bucovinenii.¹⁾

Hărța se uită. Prin satele din nordul Moldovei, pe oameni li auzi: „întai e *cârnileaga* și pe urmă *alba*.“ Ei zic că vorba „*hărța*“ înseamnă: să mânanci o zi de fruct, una de post... Un fel de *hărțai*, *hărțai*“.

In deobște însă toată lumea vede încă în *cârnileagă* săptămâna penultimă a cășlegilor de iarnă.

Cât pentru expresia: „Opt și cu-a brânzii nouă,²⁾ noi credem că la început n'a fost vorba numai decat de numărul opt. Cășlegile de carne variază. Săptămâna albă nu poate fi veșnic „a nouă“. In Evangelistare, care au la urmă calendarul pe o sută sau doră de ani, scrie durata cășlegilor în fiecare an. Poporul aleargă la moș părintele și întreabă cum întrebă și astăzi (căci calendarul „ortodoxe“ cum eunul tipărit anul acesta în Doro-hoiu, arată sf. Voevozi la... 7 Noembrie, iar Crăciunul la 24 Decembrie! : „Mă rog, câte săptămâni țin cășlegile acestea?“ Pentru anul acesta preotul răspunde: „Sase“. Pentru anul viitor: „Opt“, după cum li arată vechea socoteală a Evangelistarului. Altă dată pe a brânzei o spunea despărțită, ca *ultima*, și zicea: „Sase și cu-a brânzei şapte“. Ori: „Opt și cu-a brânzei nouă“; în sfârșit, cum era.

De aici unii merg mai departe; „Nouă... și cu-a brânzei zece!“ In Muntenia sunt vorbe care merg și mai departe: „Du-te'n zece... și cu a brânzei unsprezece!“ Se vede că omul știe a număra acumă mai bine săptămânuile cășlegilor. !³⁾

1917

D. Furtună

1) Cf. Marian Sărbătorile I. p. 114: *cârnileaga* e „a zecea înainte de Paști“.

2) N'are rost să se zică (*N. Rom. loc.*) că săpt. *albd* e: „a nona a cășlegilor de iarnă“, căci cășlegile n'au o durată fixă.

3) Pentru „Marte din post“, însemnăm că, prin Dâmbovița, auzi zîndu-se copilloar buclucași: „Taci, Marte din post.“

PLUGUȘOR

27. Aho, aho copii și frați
 Stați puțin și nu mănați,
 Si cuvântul mi ascultați.
 La ureche clopoței,
 Roată flăcăi ! .
 Sculați, sculați boeri mari,
 De păreți v' alăturați ;
 Lipiți-vă de perdele
 S'ascultați vorbele mele ;
 Că de caud sara a 'nsarat,
 Pe mulți boeri am deșteptat
 Si lui Irod Imparat
 De veste i-am dat.
 Iar Irod Impărat
 Foarte mult s'a bucurat,
 La grajdii a alergat,
 Doispre'ce juncanași a luat
 Tot ca unul țantăiei,
 Tot ca unul galbinei,
 Tot ca unul florărei,
 Ce coastă perechia mii de lei
 Intr'o vară varăti,
 Si 'ntr'o iarnă ernați,
 La coastă țantați.
 La ureche clopoței
 Mai îndemnați flacăi.
 S'am arat căt am arat
 Pân de picioare-am picat.
 S'am dat boii la suhat
 Iar un juncan ghilan
 S'a speriat de un ciocârlan,
 S'a trecut peste hotar
 Unde-i plans și mult amar.
 S'am trimis pe-un blăstămat.
 Ori în drum că a fost stat

Că juncanul s'a furat.
 La ureche clopoței
 Roata măi flăcăi !
 S'am pus șaua pe doi cai
 S'am plecat în jos la rai
 Cine face făr, de legă
 La Rai-n'are la ce merge,
 Că mi-l pună la grea muncă
 Si mai cere-o picătură
 Să-și mai ude limba 'n gură
 Se mai cere și pe-afără,
 Ca să scape din cea pară.
 La ureche clopoței.
 Roată flăcăi
 Eu de cate ori la Raiu am fost
 Am găsit Raiu 'ncuet.
 De trei ori am îngenuncheat,
 Raiu — abea s'a descuet
 Iar în rai când am intrat,
 Ce-am văzut m'am bucurat.
 Mese 'ntinse,
 Făclii aprinse,
 Mese 'ncoronate,
 De ingeri inconjurate,
 De pe astă lume date.
 La ureche clopoței
 Roată flăcăi.
 M'au luat de măna stanga
 M'au dus pe o uliță strâmbă.
 Ce-am văzut m'am grozavit
 Vătămanul satului,
 Cara apa dracului
 Iar cea baba vrăjitoare
 Ce ia mana vacilor
 Acu-i iapa dracilor

Doisprezece mi-o înjuga,
 Doisprezece mi-o înhamă.
 Doisprezece cu bice de foc
     [mi-o ardea,
 Trei demerlii de cărbuni îi da
 Si trei zile ruguma
 Si tot nu se sătura.
 La ureche clopoței
 Roata flăcăi.
 M'am uitat printr'o zăbreia
 S'am văzut mândruța mea
 Răzămată de-o nuia
 Si cu iuda lângă ea
 Si din gura tot zicea :
 Spune mândră — adevărat
 Cați voiniici te-au sărutat
 Numai trei cu iminei
 Numai doi cu ciorapi noi
 Ceilalți căți au mai fost
 Naiba-i știe pe de rost !
 La ureche clopoței,
 Roata flăcăi
 Stejărel cu coaja groasă
 Fata mamei cea frumoasă
 La ce focul te măriți
 Ca ești una la părinți
 Ca și luna între doi sfinți
 Că dacă te-i mărita
 Grija casei ți-a lua
 Bărbătelul te-a mustra
 Te-a mustra și chiar te bate
 Iară frății nu te-or scoate
 Si ți-or zice bine-ți face.
 La ureche clopoței,

Chițcani — Tighina

Roată flăcăi.
 Busuioc verde 'n carare
 Răsădit de-o fată mare
 Busuiocu 'n răsărita soarelui
 Crește și înfrunzește
 Copiliței inima-i crește.
 S'a venit o copiliță
 Pus-a mână pe-o stibliță
 Copiliță, copiliță,
 Ia mai lasă cea stibliță
 Cam *nămit* de l'am arat,
 S'ani nămit de l'am grăpat
 Ca să-mi fie de dar — dăruit
 La flăcăi fără musteață
 Ce se 'nvaț 'a strâng 'n brațe
 Si sărută cu dulaeță.
 La ureche clopoței ;
 Roată flăcăii.
 Unul ură, și doi fură
 Trei cotrobăesc prin șură
 Iar unul mai șărlatan
 Haț, găina de batlan
 Si mi-o vără sub suman.
 La ureche clopoței ;
 Ați eșit din șură măi ?
 Sară lui sf. Vasile
 Să vă fie boeri mari de bine
 Să vă vie binele ca albinele
 Noroçul ca busuiocul
 Si noroace 'n dobitoace
 Să trăiți, să le stăpâniți
 Si nouă să ne dărniți
 Aho ho ho.

Ion Miron

511. — Povestea Maicei Domnului nostru Iisus Hristos

In Ostrovul mare, în biserică mare, cu nouă uși, cu nouă altare. Da în biserică cine slujia? Nouă preoți, cu nouă diaconi. În altarul mare ședea sf. Maria mare; în altarul mic, sf. Maria mică. În pristolul de sus cine slujia? Ion, sf. Ion, nașul Domnului Isus Hristos. El din biserică când a ieșit, cu Maica Domnului s'a întâlnit. Iar Maica Domnului l-a întrebat:

— Ioane, sf. Ioane, cumătre mai mare, n'ai auzit, n'ai văzut pe un fiu al meu, de mine născut și de tine creștinat? Dar el a zis că de văzut nu l-a văzut dar de nume i-a auzit; că l-au pris cānii pagāni, fariseii de jidovi; grea muncă datu-i-o, pe cruce răstignitu-l-o, cu cămeșă de urzică îmbrăcatu-l-o și cu brâu de măcieș încinsu-l-o; cunună de spini pe cap punsu-i-o, chiroane în palme bătutu-i-o, trestie pe sub unghii vărătu-i-o, sus la Gorgoftan l-au pus, fiere l-au dat de au mâncat, cu oțet l-au adăpat.

Iar Maica Domnului s'a luat și se suia pe dealul Garaleului, zmulgând cosiță neagră, zgârâind față albă; și mergând, s'a întâlnit cu Itca și Matca, cu surorile soarelui; și au întrebat pe Maica Precistă:

— Maică Precistă, de ce zmulgi cosiță neagră și zgâri față albă? Iar Maica Domnului a zis:

— Cum n'oi zmulge cosiță neagră și n'oi zgâria față albă, dacă numai un fiu am avut pe lume și mi-a venit veste, că l-au pris cānii, pagāni, farisei de jidovi. Iar ele i-au zis:

— Maică Precistă, nici de samă nu băga; du-te la fântâna de Neluva și ia apă într'o nastrapă, și te spala la asfințit și te șterge la răsărit și caută că ai să vezi caille; ai să vezi patruzeci și patru de sfinți Apostoli și ai să vezi și pe fiul tau, pe Dumnezeu.

S'a dus Maica Domnului la fântâna de Neluva și a luat apă într'o nastrapă, și s'a spălat la asfintit și s'a sters la răsărit și a căutat să vază, și nu a văzut. Atunci iar s'a luat la Dealul Garaleului zmulgând cosiță neagră ai zgâriind față albă. Și mergând, s'a întinut cu o broscuță; iar broscuța a întrebat-o :

— Maică Precistă, la ce zmulgi costiță neagră și zgârii față albă? Iar Maica Domnului i-a răspuns :

— Cum n'oi zmulge costiță neagră și n'oi zgâria față albă, dacă numai un fiu am avut pe lume și mi-o venit veste că l'au prins cânii pagâni, fariseii de jidovi. Iar broscuța i-a zis :

— Maică Precistă, nici samă nu băga, că și eu am avut niște copilași, ca niște năsturași, în picioare crăcănașei, în ochi bulbucășei, în pântece pânticoșei și o venit o roată forforată și pe toți i-a facut farâme odată.

Atunci Maica Domnului o zâmbit de râs și a întrebat-o: Unde-s? Și ea o dus-o și i-a aratat, Atunci Maica Domnului i-a blagoslovit; și ei mai frumoși ca înainte au înviat; și a blagoslovit Maica Domnului pe broscuță, că unde nu a fi ea, să nu fie apă bună, și când a muri, să nu se împuțească.

Iar Maica Domnului se suia pe dealul Garaleului până ce a ajuns la un meșter de fer, și l-o întrebat :

— Ce faci meștere? Iar el i-a spus, că i-a poruncit împăratul Pilat să facă douăsprezece cue și el a făcut numai șase.

Atunci l-o blagoslovit, că de a da cdată cu ciocanul, să câștige banul. Și mergând mai departe a ajuns la un meșter de lemn și a zis :

— Buna ziua, meștere, ce faci! Iar el i-o spus, că i-a poruncit împăratul Pilat să facă șase cue și el face douăsprezece: Iar Maica Domnului l-o blagoslovit, ca să lucreze cu anul și să câștige banul, pentru că a spus că face mai multe cue decât i-o poruncit.

Iar Maica Domnului a mers mai departe, până ce a ajuns la țintirimul unde era înmormântat Domnul nos-

tru Iisus Hristos. Iar pe ușă era o lacată căt un clu-băr, iar pe mormântul Domnului o stâncă căt o casă. Iar Maica Domnului a blagoslovit, și lacata s'a descuriat și peatra de pe mormânt s'a ferit la o parte. Domnul nostru Isus Hristos s'a sculat din mormânt; și văzând pe Maica Sa a întrebat-o :

— Ce cauți pe aici Maică? Iar ea a zis :

— Cum n'oi cata, dacă te-ai lasat de te-au mun-cit cânii pagâni, fariseii de jidovi? Iar el a zis :

— Nu m'am lasat pentru tine ori pentru mine; m'am lasat pentru toată creștinatatea, căci care se naștea, nu se boteza, mama nu trăgea după copil, și care se lăua, nu se cununa; nu trăgea vaca după vițel, nici oaea după miel, nici păseri nu cântau. Dar acum ia să ieși la lume, să vezi, cum cântă toate păserelele, în toate glasurile; cei cari se nasc se botează, cei cari se ieau, se cunună, trage vaca după vițel și oaea după miel.

Iar la mormânt erau doi jidovi, cari păzeau mormântul; atunci Domnul i-a întrebat de trei ori :—Isac și cu Avram, voi credeți în mine? Iar ei au răspuns că cred. Și atunci le-a luat sufletele și pe Malcă-se și a sburat la ceri.

Dar în vremea aceea ceilalți jidovi erau la școală, după masă; și aveau pe masă răsol o știucă într'un castron și un cucoș în alt castron cu zamă, și o pâne de grâu. Dar ei blasfemau pe Domnul, că, când a umbla știuca prin castron ca prin apă, atunci să învie Iisus Nazarineanul. Și când cocoșul a bate din aripi și va cântă și pânea s'a face toată spică de grâu pe masa și din tot spicul a ieși un *mertic*, atunci să învie Iisus Nazarineanul. Dar când s'au uitat la știucă, ea umbla în castron ca prin apă; cucoșul a bătut din aripi și a cântat, în căt pe mulți i-a stropit, când a bătut din aripi; și aceia au rămas *chistrui* pe obraji, care sunt și azi din seminția aceea. Iar pânea toată era spică de grâu și din tot spicul eșea un mertic. Atunci eșind deacolo s'au dus la mormânt și l-au găsit gol, și pe pazitorii i-a găsit încremeniți; cu o mâna în barba și cu una arătând la ceri.

Cine-a ști povestea astă și-a spune-o într'un an, într'o jumătate de an, într'o luna, într'o săptămână, într'un ceas, într'o jumătate de ceas, l-a lă Maica Precista de mână dreaptă și l-a duce pe puntea dreaptă, pe facili aprinse, pe la mese 'ntinse, pe la pahare pline, pe la cuvinte bune. Iar cine-a ști-o și n'a spune-o într'un an, într'o jumătate de an, într'o lună, într'o săptămână, într'un ceas, într'o jumătate de ceas, l-a lă de mână stângă și l-a duce pe puntea cea strâmbă, pe la mese strânse, pe la facili stânse, pe la pahare goale, pe la cuvinte rele.

Scrisă de N. Gavrilescu, Bogdănești-Suceava dela mama-sa Gafă
ja a Ioanei de 70 ani din Bacău-Suceava și prescrisă or-
tografie de M. Lupescu

512. — Vântul și bondița

Odată vântul, rătoindu-se și fudulindu-se, azvârlia cu prășcau de omăt în țoate părțile și zicea :

— Unde-s cojoacele, să trec amu într'o clipă prin-tr'insele?

Da' după gard, atârnată într'un bold de spine, iaca-i răspunde un petecel de bondiță și-i răspunse:

— Ce grăși, vântule ?

Dar vântul se'nspăimântă și-i zice :

— Cu tine n'am vorbit !

Și trecu pe alături, înfricat până'n măduva oaselor.

T. Paunile

513. — Pânza femeiei și aratul românului

De la început lumea era proastă și multe lucruri le făcea pe dos; cele bune sunt toate de la Dumnezeu căci chiar sfântulețul le arăta cum să trebăuiască. Până și cele mai vechi treburi erau făcute anapoda. Așa se zice că la arat, românul, după ce întindea o brazdă de

la un capăt la cel alt, se întorcea din nou de unde a început. Ce mai la deal la vale, se chinuia greu. Dacă vede năcazul oamenilor, se scoboaără milostivul și ajungând la pământul unuia ce ara, zice: — „la, noroc, gospodar! Să dea Dumnezeu noroc, zise omul. Da grea muncă și rău vă tradiți. Si puse Dumnezeu mâna pe coarnele plugului și trăgând o brazdă de la un capăt la altul, se milostivi a le arăta ca s'o ia în curmeziș și să se întoarcă pe cealaltă bucată. S'au mulțămit mult oamenii de aceasta înlesnire și numai după ce Dumnezeu s'a făcut nevăzut, s'au zis în sinea lor, că trebuie să fi fost cel puțin un sfânt. Si de atunci oamenii ară cu lesnire și aşa va fi în veci. Trece Dumnezeu după aceia și pe la casa ueei gospodine. Când colo ce să vadă! Femeia țesea. Dar cum? Dădea odată cu suveica și când măntuia de bătut, rupea firul și iar dădea de la capăt. Se muncia ca și oamenii cu aratul. „Ce faci femeie aici? „Tes“, — zice femeia cam înghețată. „D'apoi aşa?“ Iaca aşa, căci aşa ştiu; ce, crezi că ştii mai bine? Dumnezeu cam mirat de răspuns, se milostivi a-i arăta și aceştia că după ce dai cu suveica, bate cu vătala și dai suveica înapoi, fără să mai rupi, căci aşa e spornic. Femeia mirata, mulțămi și făgădui că va arăta și altora, rămânând până azi acest fel. Trecu câteva sute de ani și Dumnezeu cu sfântul Petre se scoborî pe pământ să vadă dacă învățăturile date au prins rădăcini. Ajunse la unu ce ara și se făcuse că nu știe a ara zicând: Noroc, oameni buni, d'apoi cum arăți? Cum să arăm? Cum o dat Dumnezeu, ziseră oamenii; noi aşa am apucat din moși strămoși. Mulțămi mult de acest răspuns și-i blagoslovi, că căt o ara unul din zori până'n sară, îndestulează un gospodar într'o vară. Trecu Dumnezeu și pe la o femeie ce țesea, să vadă cum țese. Ce faci femeie hăi? „Tes“ D'apoi aşa țeși; cine te-a învățat? „Treaba mea“ zice aschidos femeia. Iar Dumnezeu blagoslovi ca să melițe, să toarcă, să țese o vară, și să le pună subsuoară. Si aşa a rămas și aşa va fi căt hăul.

514.—Dreptatea, bună ești, da anevoie eși

Intr'un rând un țigan voia s'o facă pe hâtrui. Au-zise din lume că dreptatea eșă ca untdelemnul deasupra apei și pe degeaba nu ești nici odată obijduit. Mergând el pe un drum cu acest gând, numai ce dă peste un om spânzurat de un copac. Ce se gândi el în sine? Ma, am să cerc și eu să văd unde mă scoate dreptatea“. Stătu lungă mort până ce niște oameni dădură peste el și atunci prefăcându-se că fugă, a fost prins, legat și dat pe mâna stăpânirii. De-o-cam-data țiganul a căutat să facă luând pe „nu știu“ în brațe, dar mai apoi mărturisi pe cum că el spânzurase omui din drum, de-a minune să vadă cum l'a scoate dreptatea,—își zicea în sine. În sfârșit a fost dus pe la toți judecători, după ce stăpânirea își făcuse rânduelile, dar țiganul nici „pac“ nu zicea. Il întrebă și procurorul: Tu ai omorât omul, spânzurându-l, țigane? Țiganul pace. Se amâna. Il întreabă și a două și a treia oară țiganul asemenea. Il dete pe mâna altor zapcii că să-l mai chirue, dar toți s'au ales cu atâta că el a omorât și nimic mai mult. Dar nimenea nu credea să fie alt fel, căci țiganul nu voea să dea nici o deslușire. La urmă îl judeca a jurații și stăpânirea credea că ori va fi spânzurat ori pus la închisoare. Pe când se facea judecata și toți erau de părere că este vinovat și trebuie pedepsit cât de aspru, sare unul dintre jurați și zice: — «la stați domnilor, cum poate face omoruri acest om? Poate fi smintit, poate nebun, poate altfel; nu vedeți că n'avem nici o probă sănătoasă? Poate a zis aşa el, într'o șagă, ori să se laude că aşa-s țiganii: se joacă cu viața lor». «Ha, zise țiganul: Dreptate, dreptate, bună ești, da anevoie mai eșă! Toți rămaseră uimiți de judecata cea luminată a juratului, iar țiganul povestii din fir în păr ce și-a pus el în gând la toți cei de față.

Jud. Covurhui

515. -- Înțelepciunea românului

Cică un împărat umbla prin norod în haine de cerșetor și lecuia multe nevoi ale celor mici.

Ajuns la un om ce-și ara câmpul și pentru că era bătrân și-și facea lucru cam anevoie, împăratul l-a întrebat :

— Bună ziua moșule ; da mai poți trebă lui ? !

— Mulțamim dumitale, nenișorule, iacă de, cam pușin spor.

— Da cele de aproape cari merg departe ori cele mai de aproape ce merg mai departe, cum te slujesc ? întrebă iar împăratul ?

— De, mă ajută rău, române ! Că la cele două de aproape mai pun una de beilic, ba și două de 'mprumut și tot nici nu câștig, iar cu cele cari merg și mai departe, cu toate că-s mai aproape nu mai pot face nimic

Chiar cu patru, tot nimic, mai zise omul, de oarece nu se pot face din tari, mai.....

— Da o gâscă ai prinde?

— Ba și două, nepoate, zise românul.

Uităi să spun că împaratorul era însoțit, aşa ca la o bătaie de pușcă, de doi slujitori cari aveau mare privighere.

După ce-și luă rămas bun dela om, plecară. Pe drum însoțitorii împăratului nu știau cum să se milogească ca să afle tâlcuirea vorbelor auzite și nepricepute de ei, până când împăratul văzând prostia lor, le dădu câte o beșteleală, spunându-le că peste trei zile unde le stă picioarele le va sta capul, de nu vor ști...

Neavând încotro, au trebuit să se întoarcă la cel care era odinioară, și după multă rugămintele tălmăci aşa :

Cele de aproape cari măsură departe sunt picioarele mele, cari din pricina bătrânetilor au slăbit. Iau câte un toiag de mă sprijin, dar nu pot merge ca un Tânăr; iar la un suit greu, mai merg și în patru labe ca ursul.

Cele mai de aproape care măsură mai departe sunt: ochii, cu cari iarăși nu mă pot sluji, decât cu ajutorul

altora tari (ochelarii), cari neaducând folos ca cei cari mi i-a dat Dumnezeu, degeaba-i mai pun!

„Da găștele pe cine închipuesc? întreabă boerii foarte mirați, așteptând cu nerăbdare să vadă ce-o mai fi?!”

— Găște... sunteți dumneavoastră! ? și dacă nu veți pricepe ceva acolo la stăpânire, mai poftim că vă tăcluesc eu toate.

Boerii rămăseră foarte mirați de înțelepciunea românului acestuia și lăudându-l, îi mai dădură câte o mie de galbeni și plecară cam rușinați.

A două zi talmăciră împăratului, care pricepu toată tăsherania lor.

(Auzită în delta Dunărei)

N. I. Muntaanu

516. — Dumnezeu și dobitoacele

La început, toate dobitoacele erau blânde și ascultătoare. Omul le ocrotea cu mila și paza lui. Le punea la jug, la car, la plug.

In tot locul și în totdeauna era stăpânul lor ocrotitor, dar și năindurător.

De multe ori le nacăcea și le trudea, încât multă vreme nu mai erau bune de nimic.

De aceea dobitoacele s-au dus cu jalbă la Dumnezeu și l-au rugat să le scape de răutatea și nedreptatea omului.

Dumnezeu le-a ascultat plângerea și a făcut pace între ele. Pace dreapta.

Inainte de toate le-a întrebat, că toate voiesc să iasă de sub stăpânirea omului? Unele răspunseră da, altele ba. Atunci cheamă Dumnezeu înaintea sa pe acelea, cari voiau să ramâna și mai departe în slujba omului. Pe acestea le puse de-a dreapta lui, iar pe acele, cari nu mai volau să fie supuse îngrijirei și porunciei omului, le trecu de-a stânga.

Dumnezeu sfântul pe acelea, care nu mai voră să rămână sub stăpânirea omului, le mustă și le împriștie prin păduri, ca să se hrănească singure cu ceea ce vor afla pe acolo.

De atunci s-au făcut acestea salbatece și cutreeră, codrii, slabe ca vai de ele și prigonite de toți.

Iar pe cari se învoiră să fie supuse omului și rămaseră iară în slujba lui, Dumnezeu le binecuvântă și le dete omului spre folosință și pază.

Acestea sunt dobitoacele de casă. Omul e stăpânul lor, el le folosește, dar le și grijește și le hrănește căci ele nu-i sunt numai sarcină, ci și adevarată binecuvântare la casă.

I. Bura.

517. — Satul Vadul-lui-Vodă de pe Nistru

„Acum câteva sute de ani, pe când turcii erau stăpâni, pe țările noastre, un domnitor de-al nostru, — care stătea în scaun la Iași, nu se știe ce o fi făcut de i-a supărat, că ei au voit să-l prindă și să-l omoare.

Acest domnitor moldovan însă, a prins de veste și încărcându-și averile în nenumărate care, și-a luat familia și multe slugi și a plecat spre răsărit ca să se mantue.

Ajungând el la Nistru, a tot cercat pe unde a fi mai bine de trecut și tocmai aici a găsit vad nemerit de a trecut pe celălalt mal și să a dus mai înainte.

O parte din slugi n'au voit să-l mai urmeze pentru că nu erau robi, ci răzași veniți cu chirie.

Aceștia voiau tocmai să se napoieze spre satul lor din preajma Iașului, când li nimerește un olăcar, ce le aduce vestea că turcii auzird că l-au ajutat pe domn în fuga lui, le-au ars satul și le-au luat gospodăria înconjurătoare ca și pământul.

Atunci ei jinând sfat, sau hotărît să facă sat nou aici, că lemne erau, pământ slobod căt puteai munci era, și peștele din Nistru atât de mult, că cu mâna să-l fi prins.

I-au dat numele care-l poartă și în ziua de azi și
s'au pus pe muncă rodnică, de-s mulțumiți urmașii și
vorbesc cu multă cinste de întâi ai întemeetorii satului.

(Alte legende asupra acestui sat în T. Pamfilie, *Mănușchiul nou de povestiri populare cu privire la Ștefan cel Mare*).

Cântece

2507—2514

Frunză verde grâu mărunt,
Lele, gâci de ce's cărunt
Ca nu's tare de demult ?
— Bade, tu-i fi cărunțit :
Oile pe munți păscând !
Și din flueraș cântând,
Ori la plug boii mânând !
— Ba, eu n'am încarunțit,
Pe munți oile păscând
Și din flueraș cântând,
Ori la plug boii mânând ;
Ci eu am încăruntit
Pe marginea sihlelor
Tinând calea mândrelor ;
Care mândră cum venea,
Sarutată se ducea ;
Care mandră mi-era draga,
O trageam la sihla neagră.

Scoate-l, Doamne, la rușine ;
Cine iubește și lasă,
Nu l-aș vedea facând casa ;
Aibă casa racului
Și hrana gândacului
În vârful copacului,
Aibă casa cucului
Și masa vulturului,
Și hodina vântului.

—
Frunză verde de masline,
Arsă-i inimioră 'n mine.
Arsă, arsa-i la oricare,
Da nu-i ars'asa de tare.
Arsă, arsa-i la oricine,
Da nu-i arsă ca la mine,
Că la mine-i arsă rău,
Stie unul, Dumnezeu.
Cine iubește și spune,

De la deal de Sărătura
Șuier, un voinic din gură.
Il cunosc pe șuierat
Ca-i voinic neînsurat
Și de fete farmăcat.
Cu turtiță
Dela țață
Cu păr galban din cosăta,
Cu surcele
Subțirele,
Cu păr negru din sprincene,
Cu otravă
Din dumbravă,
Și cu apă din Suceavă ;
Cu sulcină
Din grădină
Și cu apă din fântână.

Al. Leontescu.
Vlăsănești-Dorohoiu

Foaie verde trei alune   Intr'o zi a fost să fie,
 Ce mi-i dreg mie pe lume: S'am iubit cu lăcomie
 Nevasta cu hai e bune   •
 Si barbatu'ncins cu fune. Câte doruri am dorit,
 Altă foaie mintă creață, Nici de unul n'am murit;
 Ce mi-i drag mie'n viață : Ca de dorul dumitale,
 Nevasta cu cărpa creață Simt un junghiu până'n
 Si bărbatu' ncins c'o atâ !   spinare

Din Pipirig-Neamț.

D. A. Gheorghiuță. Câte târguri am umblat
 Peste chipul tău n'am dat,
 Si iar leană, poamă neagră, Dar în târg la Chișinău,
 Trec pe drum și toți mă'n- Am dat peste chipul tău.
 treaba: Creste-o floare'n fața ta :
 De ce-s Tânăr și s slabit? Cum să fac să fie—a mea?
 Eu le spun că îs slabit S'o pun în pahar s'o beu,
 Ca de Tânăr am iubit Sa-mi treacă de dorul tău?
 Intr'o zi cu dulce soare,
 Indragit'u-m'am de-o floare ; (Culese din Tatar-Bunare)
I. Zaharia.

Inștiințare

— Domnil abonați, cari au rămas în urmă cu plata pe anul și pe anii trecuți, sunt rugați u toată stăruință să ne-o trimîtă. De bună samă, dumneilor și cu strănicice greutăți se luptă o revistă ca aceasta, și căte neajunsuri a trebuit să ocolească, pentru ca să ajungă astăzi în anul al XIV-lea !

Una din revistele bătrâne !

— Administrația Revistei „Ion Creangă” aduce mulțumiri călduroase domnului Gh. Lalu, proprietar în Piatra-Neamț, pentru darul de 84 de lei, făcut fondului de tipărire.

— La administrația Revistei se află colecții și numere vechi; prețul numărului, 3 lei.

Său Artur Gorovei Folcloric.

ION CREANGĂ

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

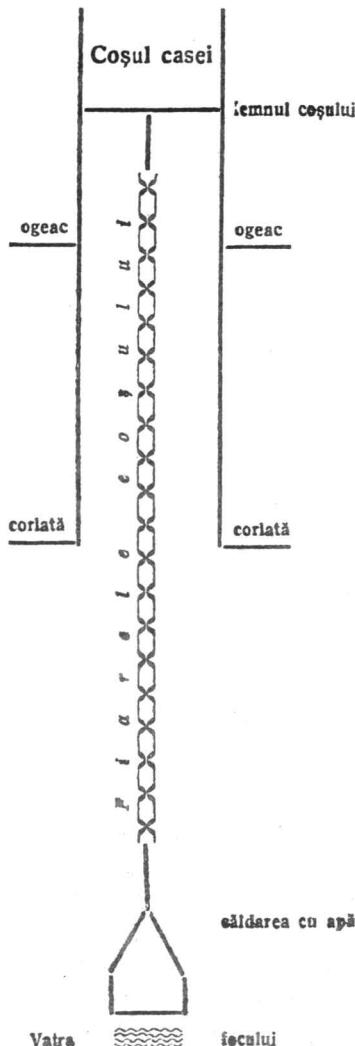
REDACȚIA
T. PAMFILE
Chișinău str. Pușkin No. 48

ABONAMENTUL ANUAL
în ţară . . . . . Lst 20
în Străinătate 25

ADMINISTRAȚIA
T. POPOVICI
Zorieni-Tutova

FIARELE COȘULUI

In cartea mea, *Frăția de Cruce și alte înrudiri sufletești la Români* (Bârlad, 1920) se întâlnesc de mai multe ori pomenite *fiarele* sau *verigele coșului*, *fiarele dela coș*, în datinile desfacerii frăției fratelui viu de fratele lunatec mort.

In paginile acestei reviste am rugat pe tovarășii noștri să ne dea lămuriri asupra acestor fiare, și până în prezent n'am primit decât următoarele șiruri din partea d-lui Ion N. Popescu, învățător în comuna Ștefănești județul Vâlcea.

Știrile d-sale le însoțește cu o schiță pe care o redăm, aşa cum se poate da, prin elementele de zăjărie.

„Pe aici se zice numai *fiarele coșului*; de verigele coșului nu se pomenește.

„Fiarale coșului sunt făcute de țigani de fier, legând zalele la capete, încheindu-le una cu alta, formând astfel un lanț. La capătul de sus se face un cărlig mai lat cu

care se prind zalele de lemnul coșului, iar la capătul de jos se face un cărlig mai îngust și puțin mai lung de care se atârnă căldarea cu apă sau *tuciul*, când fierb cu apă pe foc, pentru făcut mămăligă sau pentru orice altceva, ori de căteori se fierbe apă în căldări.

Pe aci, casă fără fiarele coșului, nici nu se poate.

Mai degrabă stă casa câtva timp fără coș, decât fără fiarele coșului.“

Mulțămesc d-lui I. N. Popescu pentru aceste relațiuni, cu atât mai cu cât este una din puținele mărturii de neuitare din partea prietinului acestei reviste.

T. Pamfile

Cântece bătrânești

76. Codreanu

Foae verde ca macu,
Blăstămat mi-i Codreanu,
Cum în sat ține calu.
Cum mi-aține medeanu;
Medeanu la *Movilău*
Unde trec și bun și rău,
Dela Ruptură la vale,
Unde trec mocani cu sare
Iată-al meu Codrean călare
Ii cu flinta la spinare,
Calare pe-un cal mărunt,
Ca scările de argint.
— Buna ziua, măi Codrene
— Mulțămăsc, sarar cu sare.
Nu ți-i murgul de vânzare,
De vânzare, de schimbare?
— Nu nu-i murgul de vânzare,
Nici nu-i murgul de schimbare!
Iar Codreanu dracului
Luă șaua mocănească,
Pusă pe-a lui haiducească.
— Oliolio, neică Codrene,

Zice cel sărar cu sare,
Nu ți-i milă dumnitale
Să-mi iei murguțul din cale?
Dă-mi vre-o două trei
părale
Să-mi cumpăr la copii sare!
lar Codreanu dracului :
Răspunde sărarului :
Ți-oi da vre-o doi pumni
sgârciți, —
Ți-or parea că-s bani cu
zimți.
Haide murguleț mai tare
Că ne-așteaptă puica 'n
cale !

Jorăști-Covurlui **Pr. Petru**
Ch. Savin

77. Frunză verde rug de
niure,
Pe sup' câmp pe sup' pă-
dure
Merge-o nevăstuică 'n lume,
Lăsată de doi bărbați
Și cu pruncușoru 'n braț ;
Pruncul o'nceput să plângă

Mă-sa o 'nceput să-i zică :

— „Taci, pruncule, nu mai
plângе,

Că ne-or auzi hoții !

Mă-sa vorba n'o gătit

Iaca hoții c'o venit :

— „Pune pruncu' la pământ

Și hai cu noi la hoțăt !“

— „Da' c ne mi l'a scăldă ?

— „Lasă-l, c'o plojă caldă,

I-a părea că mă-sa-l scaldă !“

— „Da lui țăță cin 'i-ada?“

— „A ploua o ploae dulce,
I-a părea că țăță suge !“

— „Da' cin' mi l'a legăna?“

— „la i-om face-un legănel
L'om pune 'intr'un stejărel ;

Vântul cân' l'a tragana

Pe dânsu' l'a legăna !..“

(Dela Illeana Gh. Smântană,

Bozieni, Dorohoi)

Dumitru Furtună

Povestii

78. Povestea lui Ionișă

Intr'o pădure mare, mare, al cărei capăt nu se vedea, cîcă trăia odata o babă năzdrăvana. Cine venea la dânsa, pe toți îi ispitea, punându-i să facă cutare și cutare lucru și cine în timp de trei zile îl isprăvea cu bine, îi da daruri și-l slobozea acasă, iar cine nu, aceluia îi tăia capul.

Odata cîcă a venit la această babă năzdrăvana un băeat să se tocmească argat. Pe drum el dă peste un pește care se sbatea cu chip ca să între în apă; băiatul îl ia și îl aruncă în apă; mai departe dă peste un sârman vultur cu aripă ruptă: îl ia binișor, rupe o cordea și îl leaga rana. Iată se apropie de locuința babei, toți parii de prin prejurul locuinții; erau plini de capete de om; băiatul văzând aceasta, l-a cuprins groaza, dar n'avea ce face, a mers înainte... Baba cum l-a văzut, îndată l-a trimis să pască iapa; i-a dat o azimă cu somnoroase și i-a hotărît, că dacă a paște iapa bine, a fi și de dânsul bine, iar dacă nu — capul i s-a lăsat și în par să anina. Băiatul s'a dus cu iapa la pascut, a păscut-o cât a păscut-o, dar de la o vreme i s'a făcut foame, a mâncat azimă cu somnoroase și pe data a adormit. Când s'a trezit, iapa era tocmai pe la mijlocul apei. A început el a striga și a plângе și

s'a arătat un peștișor cu trupul auriu care l-a întrebat de ce plângе. Băiatul i-a spus pricina. Peștele se întoarce înapoi în apă, o ia pe iapă din urmă și o scoate la mal. Iar băiatul bucuros pleacă cu dânsa acasă. Adoua zi iar paște iapa cât o paște; de la o vreme i se face foame, mânâncă azima cu somnoroase și adoarme. Când se trezește din somn, iapa sbura tocmai prin nouri. Băiatul iar începe a striga și a plângе; și se arată un vultur cu aripa legată, care îl întreabă ce durere are de plângе.

Băiatul i-a spus pricina, vulturul s'a înălțat în nouri și a coborât iapa jos. A treia zi ducându-se cu iapa la păscut, o broscă țistoasă sta pe uscat; băiatul a luat-o și a aruncat-o în glod. Mergând mai departe i s'a înglodat iapa, dar broasca cea țistoasă i-a ajutat să scoate din glod și băiatul s'a dus la păscut. Seară s'a întors acasă, baba l-a primit bucuroasă că și-a împlinit datoria și l-a lăsat să-și aleagă un cal, care i-a plăcea, drept rasplată. Băiatul, după sfatul unui argat, a ales pe cel mai mic. „In el, — zicea argatul, — sunt douăsprezece inimi; nu te abate după mare“. Și băiatul a plecat teafăr și întreg cu calul cel năzdrăvan. Merge, merge, ajunge la o apă. Calul se oprește și zice cu glas de om: «Stăpâne, descalecă, spăla-mă și mă piaptană; bagă mâna în urechea dreaptă, scoate haine și te îmbraca; bagă mâna în cea stângă, scoate basmaua cu mâncare și mânâncă...» Cum i-a spus așa și făcut. S'a îmbrăcat în strale împăratești, apoi s'a pus la masă, a mâncat, a legat băsmăluța și a zis «strângete măsuță» și masa s'a facut nevăzută. Apoi încaleca... calul îl întreabă: „Cum să te duc: ca vântul ori ca gândul?“ — „Ca gândul!“ Și au ajuns la curtea unui boer. Boerul l-a primit pe Ionă cu mare bucurie și l-a pus să îngrijească de flori.

El nu facea nimic; calul cel năzdrăvan noaptea uda florile, și le plivia de buruiene; s'au făcut niște flori frumoase, cum n'au fost decând lumea; cine intră în grădină, se minuna de frumusețea lor și de mirosul ce îm-

prăștiau De multe ori Ioniță se ducea cu calul său la vânat, dar în una din vânători dă peste o pană ce strălucea ca soarele. El a luat-o și a adus-o acasă. Când a intrat în casă, toată casa s'a umplut de lumină, aşa minunată pană ce era. Dar un argat, părându-l, s'a dus și i-a spus boerului despre pana cea minunată. „S'o aducă la minel a poruncit boerul. Ioniță a adus pana. „Să-mi aduci și pasarea penei“ — a poruncit boerul, iar de nu oi să-ți iau capul...»

Ioniță întristat a eșit de la boer și s'a de i-a spus calului porunca stăpânului său.

„Nu te întrista! a zis calul, — ci încalecă pe mine și haide...“

A încălecat Ioniță pe cal și au sburat până la cuibul paserei, unde ea clocea: a pus mâna pe dânsa și a adus-o boerului. Boerul s'a bucurat mult de slujba lui Ioniță, dar tot odata i-a poruncit să aducă și pe stăpâna paserei. Ioniță, iar întristat, s'a dus să spue calului său porunca boerului. „Taci, nu te întrista, — a răspuns calul, — du-te și spune boerului să facă o plută să ne ducem pe mare după Ileana Cosânzeana, că este stăpâna paserei“. Pluta a fostă gata, i-au dat drumul pe mare și apropiindu-se de curtea Ilenei Cosânzene, au început a striga: Hai la marfă, hai la marfă, feldefel de frumuseți... Slujnicile au auzit și au venit pe plută împreună cu Ileana Cosânzeana să târguiască. Calul începe a mișca pluta; până ce au târguit au ajuns la jumătate de mare. Așa Ileana Cosânzeana a fost adusă la curte, boerul încă mai mult s'a bucurat de slujba lui Ioniță și a început a petrece. Iar Ileana Cosânzeana a dat poruncă că „cine m'a adus pe mine las' să aducă și herghelia mea din mare.“ Ioniță întristat a venit de a spus calului său porunca. „Taci, nu te întrista, — a zis calul, — du-te la Ileana Cosânzeana și spune-i să dea douăsprezeci piei de bivol și douăsprezece măsuri de răsină. A adus Ioniță pielea de bivol și răsina, a îmbrăcat calul cu ele și au pornit după hergherie în mare. Au ajuns spre ma-

Iul mării, calul a dat cu piciorul în pământ, s'a făcut o groapă mare și Ioniță a intrat întrânsa, iar calul a inceput să se găti de luptă.

A eșit din apă un harmasar alb, cu coamele până în pământ și s'a repezit asupra calului de pe mal, dar nu putea face nimic, căci rupea din pielea de bivol și din râșină și s'a întors înapoi în mare. A eșit un alt harmasar, negru ca corbul, cu ochii ca jaratecul și s'a inceput o luptă pe viață și moarte. Când harmasarul obosise cu totul, calul lui Ioniță a strigat: «sai, stăpâne, din pământ»; și a eșit Ioniță, a încălecat pe harmasar și au plecat spre curte. În urma lor a venit totă herghelia. Și a dat Illeana Cosânzeana porunca: „Cine mi-a adus herghelia, acela să mi-o și mulgă.»

Ioniță iar a venit după sfat la calui său, dar calul n'a mai putut spune nimic. Însă peste noapte a plouat și înspre ziua a înghețat, picioarele cailor rămâind lipite de pământ. Ioniță a muls laptele și apoi l'a fierat, căci boerul avea gând să se scalde. Când laptele a fost gata, boerul a poruncit ca Ioniță să se scalde întâi. Ioniță a legat calul său de o toartă a ceaunului și a intrat în laptele fierl fără să-i fi fost ceva, căci calul său cu suflarea lui răcorea laptele. Iar când a intrat boerul, laptele fiind peste măsură de fierbinte, sărmanul își dete sufletul. Și a rămas Ioniță cu Illeana Cosânzeana, trăind în dragoste și buna pace zile lungi. Și asta mi-e povestea toată.

79. Fata babei și fata moșneagului

Trăea un moșneag și o babă; și moșneagul avea fată, și baba avea tot fată. Moșneagul ținea la a lui, ear baba la a ei și pentru aceasta vecinic era gâlceavă în casă. Prost trăia fata moșneagului: la biserică se ducea numai fata babei, la horă numai fata babei, ear fata moșneagului rămânea la vatră: ea purta toată gospodăria. Ba nevoea de babă s'a hotărît să igonească de tot pe fata moșneagului dela casă; o bătea, o ocăra

și strâga la dânsa, iar fata plângea de nu-și putea stăpâni lacrimile.

Baba cea hapsână nebunea mereu capul moșneagului:
„Du-ți moșnege, fata în bordei, în pădure, că acolo mai mult a toarce“.

Și satul de atâtă nebuneală de cap, moșneagul a luat fata, a dus-o în bordei, la pădure; i-a dat cremene, amnar și un *mărcoteți* de faină și a zis;

„Iți dau, copilă, tot ce-ți trebuie; lemne ai, foc ai și faină ai; fă-ți demâncat și... la tors!“

A înoptat.

Fetița a aprins focul în vatră, a gătit mâncare; dintr'un ungher; ese un şorecuț și zice: Draga copilă, dă-mi și mie o linguriță.

— Şoricuț, fă ca să-mi treacă de urât, și eu ți-oi da nu numai o linguriță, ci și mâncă pâna te-i sătura.

S'a saturat şoricuțul, a sărutat mâna fetei și s'a dus. Pela miezul nopții întră în bordei un urs.

Ei, fetiță, stânge focul și haide să te joci cu mine de-a „baba oarba“.

Şoricuțul s'a suit pe umărul fetei și-i șoptea la ureche:

— „Nu te înfricoșă, draga mea, zi: hai; stânge focul și ascunde-te după horn, iar eu în locul tău oi alergă și din clopoțel oi sună“.

Așa și s'a întâmplat. Ursu fuge, fuge după şoricuț — nu-l poate prinde; a început a urla și cu despicături a arunca; a azvârlit — nici odată n'a nimerit; a ostentă și a zis: Da meșter mai ești în „baba oarba“; pentru asta, mâne des-de-dimineață ți-oi trimete o cireada de vaci și un car cu bani.

Dimineața zice baba:

Du-te, moșnege, de vezi cât a tors fața ta peste noapte.

S'a pornit moșneagul, eară baba stă și aşteaptă cum are să vie moșneagul și are să aducă numai oasele fetei.

El se întoarce; iar cătelușul:

„Hau, hau, hau moșneagul aduce pe fată cu zestre nenumărată ; cu o cireadă de vaci și cu uu car de bani”

— Ce spui minciuni, afurisitule? În car, oasele sună.

A scărtuit poarta, a intrat în ograda cireada de vaci : iata și carul ; moșneagul cu fata lui sedea de-asupra gramezii de bani. Plin îi carul de aur.

La babă s'au aprins ochii de lăcomie.

— Și asta dreptate! — striga ea ; — du și pe a mea fată în bordei, la pădure ; fata mea are să aducă două cirezi de vaci, și două cără de bani. — A dus moșneagul și pe fata babei la pădurei, i-a dat cremene, amnar și un *mârcoteț* de faină și a lasat-o singură. Catre sara ea a gătit mâncare. Iată vine șoricițul și zice :

Natalița, Natalița, dă-mi și mie o linguriță.

— Fugi de-aici, afurisitule, — a strigat Natalița piesnindu-l cu lingura peste cap.

Pe la miezul nopții intra în bordei ursul :

„Ei, fetiță, unde ești ? Hai să te joci cu mine de-a «baba oarba».

Fata s'a însășimântat ; îi tremurau dinții de frică.

— A-a, iaca unde ești ! Na-ți clopoțelul și fugi, iară eu după tine, să-te prind.

A luat fața clopoțelul, dar mâna ei tremura și clopoțelul neconținut sună.

Ursul s'a aruncat s'o prindă și cum a prins-o a și mâncat-o.

Dimineața baba trimete pe moșneag la pădure :

— Du-te, moșnege ; fata mea are să aducă două cirezi de vaci și două cără de bani.

S'a pornit moșneagul, iar baba așteaptă la poartă.

Vine cățalușul :

— Hau, hau, hau ; baba noastră nu mai are fată, urșii toată au mâncat-o, moșneagul din urmă vine, și în car oasele sună.

— Ce spui minciuni, prostule? Moșneagul aduce două cirezi de vaci și două cără de bani, în car

galbenii sună. Na, mânâncă un colțunaș și zi: fata babei vine cu două cirezi de vaci și cu două cărăpâne cu bani; fata babei s'a mărita, iar moșneagului, ba.

Cățelușul a mâncat colțunașul și zice:

Hau, hau, hau: Fata moșneagului s'a mărita, iar a babei ba, că pe-a babei fata, urșil au mâncat-o.

Ce nu facea baba cu cățelușul; cu colțunași îl hrânea, și pe spinare îl bătea, dar cățelușul ținea tot a lui...

A venit și moșneagul; baba i-a eşit înainte să vadă ce aduce și, cum a văzut oacele Nataliei, a început a boci. A bocit, a bocit și a două zi de scârba a murit.

Iară fata moșneagului s'a măritat după un fecior de împărat, și moșneagul și fata au trăit în bună pace. Moșneagul a murit, iar fata a fi traind și azi dacă n'a fi murit de mult.

Satul Cuceoaea, j. Bârlădeanu

Ant. Lutean

80.— O judecată

— Să-mi spun și eu povestea :

Mai pe icl, mai pe coles,
Cum ū treaba mea;

Erau odată doi frați. Unul sărac lipit pământului și unul bogat, lacom și hârsit de mama focului. Cel sărac muncea cu ziua, femeea spăla cămeși prin sat, cum da Dumnezeu, — dar își țineau copilașii, despre care bine zice cine zice: că cine-i are, să-i tralască, cine nu-i are, să nu-i dorească! Bietul om însă, dacă avusese parte pe dânsii, trebuia să-i crească, și pace bună. Și să nu credeți că o ducea aşa de râu. Numai ce-l vedeați cum vine acasă. Se așeza pe laită și, până să răstoarne mămăliguță biata femeie, el punea mâna pe fluer și copilii jucau prin casă, sfântule Doamne! Dar lumea, ca lumea, și tot zicea: Mai omule! Ia mal

lasă cea veselie prostească și te mai du pela fratele tău. Ca-i bogat, putred; să te ajute și el cu ceva... Omul nostru, de unde până unde, a văzut că n'ar fi rău cuvântul lumii, și, rugându-se de frate-său, acesta i-a dat o pungă cu galbeni, zicându-i :

— „Na-ți o pungă cu galbeni. Prinde și tu avere cu dânsa. La un an să-mi aduci capetele. Auzi? alta nimică nu-ți cer de cât capetele, adică punga cu galbeni, întreagă, cum am zice”..

Saracul ieă punga și vine acasă. Dar ce să se gândească? Ca omul deprins cu sărăcia. Zice: „Mai! Daca mi-ar fi dat-o să nu mi-o mai ceară, calea-valea. Dar aşa, ce să fac cu dânsa? Mi-aș cumpăra vre-o sută de oi, și stâna; oile or peri de gălbează, și pe urmă ține-te calicule! De-aș sămâna câmp mult — ce? Eu îs D-zeu, să știu că n'a da o piatră? Și, când îi căuta bine, mai rău aş eșî”.. Deci era foarte suparat omul nostru. Până ce, într'o zi, femeia i-a și spus verde:

— „Ce-ți este omule, de nuți-s toți boii acasă de-o bucata de vreme?”

— „Pă' să-i mămânce cânil boi! De când cu punga asta de bani, săd ca găina 'ntre lemn, batu-l-ar fi fost mama cucului pe cel ce mi-a dat-o cu împrumut!”...

— „Cine ți-a dat-o?”

— „Bogatul cel de frate-mieu... Și zice că, la înplințul anului, să-i dau înapoi capetele”...

— „Hei, mai bărbate!“ — Zice în sfârșit femeia — „Du-te, îți spun, și dă-i înapoi banii... Și iar are să fie veselie în casa noastră... Tu iar îi cânta din fluer și copiil or juca în dorul mâmâligei”...

„Ba chiar hal!“ Și i-a dus înapoi punga celui ce o stăpânișe și mal înainte.

— „Frate!“ — îi zise cel bogat — „Atunci hai să ne prindem tovarăși la arătură. Tu tot n'ai plug, nici boi... După ce mi-i găti de arat, ți-ouă da și ție un plug cu patru juncani și ți-i ara... Bun?“

— „Bun“. (Da' numai de belele să nu se plângă omul cât trăește).

După ce s'a măntuit toată arătura bogatului, vine rândul săracului și ară cel sărac. Dar știi în ce zi? Tocmai în ziua de sf. Gheorghe. Atunci s'a îndurat cel cu avere să-i dea plugul și boiii. Cine nu știe doar că :

Săracul n'are soare
Nici zile de sărbătoare...

Acuma, îmbrăzdează el ogorașul, mai trage și două-trei răsturnături de brazde, când numai iaca vine D-zeu, în chip de om, și-i dă noroc bun. — „Cum, omule, de nu te temi și lucrezi într'această sfântă zi mare?“

— „Doamne, moșule, doamne! Tocmai azi s'a îndurat frate-meu de mine... Si bine a zis cine a zis

Că săracul n'are soare
Nici zile de sărbătoare...“

— „Bine, bine“ — ii răspunse Dumnezeu — „dar de, care din aceste două te prinzi tu : să crape boii sau să crape frate-tau?!!.

— „De! se gândește omul — „Dacă ar crăpa frate-meu, rămân atâția copii, și femei, și-i păcat; dar dacă ar crăpa boii, — el să fie sănătos, și boi și-a mai face!“ Și deci a zis: „Să crape mai bine boii!..“ Și boii au crăpat pe loc. D-zeu s'a făcut nevăzut — iar omul nostru și-a pus mâinile 'n cap de o aşa minune..! Hei ! Veți zice d-voastră, nu-i mare lucru... Dar să ascultați povestea mai departe, nu de alta, dar poate îți ajunge și d-voastră la vre-o greutate, ca și omul nostru, și pe urmă mi-ți pomeni că n'am spus pățania lui...“

Că el, sărmănuș, a pus plugul pe *traglă* și, în-hămându-se la Tânjala cea mică, a trebuit să târască atâtă povara până în ograda frăține-său.

— „Măi, unde-s boii !“

— „Mă mai întrebă! După ce m'ai trimis de sf. Gheorghe la arat, încă te mai faci ! Nu știi că au crăpat !!.“

— „Hei ! Ai să-mi plătești boii că altfel este văi de capul tău.... Hai la judecată !“

— „Hai !“ Vorbă să fie ! Hai la judecată, — doar un calic de felul lui putea să fie aşa de bucuros de judecați ! Si plângă bietul om. În cele din urmă se

scoală el, se spală, se închină la D-zeu, își iea sănătate bună de la femei și copii și se pornește. Frate-său trimit o slugă și-l aduce răspuns :

— „Să vie și afurisitul acela, să-l ieau în trăsură ; că aşa cine știe când va ajunge la judecata !“ Și s-au pornit amândoi cu trăsura. Mergând aşa, a trebuit să înserez. Trag la un boier. Cel bogat s'a culcat sus. Sâracul însă de-abea a putut să se oploșească într'o bucătarie. De unde până unde, scoate el o bucată de pâne și niște masline și prinde a mâncă. Sâmburil de masline li asvărlea tot în plită.

Ce să mai auzi ? Cucoana ieșe până în cerdac și-i vine miros de sâmburi de maslină și nu știa ce-o fi. Era îngreunată — și de tot să-i aduca mâncare de acela, că moare și mai multe nu ! Caută ei care în cotro, — nici ea singură nu știa ce fel de miros și de la ce fel de bucate venea ! Nu-i și nu-i ! Și de murit, cucoana n'a murit — dar a perdit copilul ! Na ! Nici asta nu se iea din drum... Și ce folos că au aflat ei pe urmă de unde vine toată nenorocirea : hai la judecata, omule din bucătarie ! Bietul om numai strângea din umeri :

— „Păcatele mele : M'am pornit cu un — iaca de-acumă am două pe capul meu !“

Deci s'au suit în trăsură amândoi, boerii cu pricina, pe omul nostru l-au pus dinapoi și mână, băete, sfântă dreptate ! Macar că o pusese pe gânduri greu sărmanultrebuia să-și dea samă la judecata. N'avea încotro

Leagă calul unde-ți zice,
Măcar cînii să-l mânance !

Și, fiindcă a venit vorba de cal, ce să se mai pomenească ? Norocul omului nu știe unde pândește... Se duc, se duc, ajung într'o poiană. Mai poposesc. Și nu a trecut vreme ca de când vorbim noi, și trece pe acolo, pe vale un om cu chirie ; dă într'o topliță și îngloada cali. Se sucește, se cărnește, — nu-i chip de ieșit !

— „Mai, ia aleargă, ce căști gura ! — zice unul din cei bogăți, sâracului nostru — „Dă mână de ajutor !..“

Omul, deși năcăjt ca val de el, se duce. Trage,

învârtește, opintește — scoate căruja din glod, d'apoi ce folos, că a rupt tocmai de la rădăcina coada la un cal ! Mare păcat, mai frate !

— „Calul ține atâtea sute de lei... Să-mi plătești calul... De ce mi l-ai slușit ? Scoate de unde știi paralele, ori dacă nu, — hai la judecata..”

— „Să vede că 'ntr'acolo ne-om duce !“ — oștează omul nostru. Și, cu cei trei părâși pe capul lui, a pornit-o înainte. Se gândea și el că unde-i stau picioarele, are să-i steie capul; și iaca ajung ei într'o pădure, la poalele unui munte. Părâșii au adormit la umbră.

El ce să facă ? Tot de una fi era. Deci tocmai în vârful muntelui s'a suit și ce socoteala și-a facut ? Zice :

— „Am să-mi dau drumul de-aicea cu capul în jos... Că tot de-o moarte am să mor... „... Și s'a slobozit cu capul în jos, la vale... În fundul văii era însă o babă și culeg a capsune. Așa că, prăvalindu-se el de-acolo — tocmai peste baba a dat D-zeu de-a picat și i-a rupt sălele bietei bâtrâne !... Chiu, vai, nevoie ! Hai ca de-acumă se ține și baba de dânsul, să meargă la judecata — că el nu păjise nimica, din căderea aceea. Ș'apoi lasă pâna la baba : — Așa !.. Bâtrâna cum eram, da' tot eram sănatoasa... De-acumă însă cine să mă hraneasca, o nenorocita pe lume și o patimă...“ laca-i ajunși pe toți la judecător, Intră fiecare și-și spune durerea : întâi fratele cel bogat care cerea despăgubire pentru boi; pe urmă boierul cel cu copilul pierdut; întră apoi și cel cu coada ruptă de la cal; pâna ce, drept la urma urmei, prinde a se boci și baba, că i-a sfărâmat lucru bun de săle !

Intră și sarmanul cel cu vinovațiile. Dar el credea așa că cu zile nu se poate să se mai iasă pe lume !

Judecătorul îl întreabă : — „Cum de a ucis boii frâne-tau ?“

„Sa traiți, domnule judecător ! Nu i-am omorit eu. Ei o crăpat, că lucram în sf. zi de sărbatoare. Și Dumnezeu mi-a zis să-mi aleg una din dvea: ori să crape frate-meu, ori să crape boii ! Și eu m'am prins, precum vedeti !“

— „Aşa?... — răsunse judecătorul cel drept — „Bine; cheamă pe frate-tau“. Intră frate-său cel bogat, iar judecătorul îi poroncăse: — „Sai dai omului acestuia plug și car cu boi, că el te-a făcut să nu mori — și tu ai căutat să-l faci să nu trăiască! Auzi? Cheamă și pe cel cu copilul pierdut!

El zice: — „Ei, d-ta spui că din pricina sărmășului acestuia și s'a prăpădit copilul; aşa-i?“

— „Da“.

— „Și ce vrei acumă?“

— „Ce-a vrea legea!“ — răsunse boierul.

— „Bine. Iaca, legea spune că, dacă el ți l-a prăpădit — el să-ți facă la loc alt copil, și dă-i bună pace! Ești mulțumit?“

— „Doamne păzește! Mă las păgubaș!“ — răsunse bogatul și s'a cam dus rușinos de pe acolo.

Intra și cel cu calul slușit.

— „Ei tu ce doresti acumă dela săracul acesta?“.

— „Sa-mi platească calul, domnule judecător!“

— „Și cât facea calul d-tale?“

— „800 de lei“.

— „Foarte bine! Fiindcă acumă n'are coadă, negreșit că face 700! Ce zici?“

— „Aşa! Cum zice legea!“

— „Bun. Prin urmare, având în vedere că ți l'a scos din mocirlă — ia fă bine și dă-i jumătate din preț omului acestuia, adica 350 de lei! Căt te văd!“ Aşa că n'a mai avut ce crâcni și cel cu calul a trebuit să-i deie omului nostru 350 de lei. Vine în sfârșit și baba.

— „Va sărut mânila, domnule judecător! O calică și o beteagă cum am să trăesc eu!?“

— „Și acumă ce vrei?“ — o întreabă judecătorul.

— „Ce-a vrea legea, vă sărut mânila!“

— «Apoi iaca ce zice legea, mătușa. El ți-a rupt săalele? (Și-l arată pe omul nostru)

— «El!»

— «Și cum, anume?»

— «Și-a drumul din vârful muntelui peste mine...»

— Foarte bine ! Du-te acumă și d-ța și te suie pe vârful aceluiaș munte... Tu, măi omule, să culegi căpsune jos, pe unde culegea mai înainte vreme baba — și să-ți dai drumul, mătușă, peste dânsul. Auzi ? Si să vă duceți și la Dumnezeu și tot aşa are să vă judece!..

— „Dă de unde, păcatele mele!“ — răspunse baba, mișcându-și falcile — „foarte vă mulțămesc. De unde știu că-mi rup eu capul, — nu că am să mai ajung să-i frâng șalele!..

Iar omul nostru, ca unul se nchinase cu credință la Dumnezeu, când o pornise spre scaunul judecătei, a venit mulțumit acasă și s'a făcut gospodar cum trebuie. Ceilalți văzând că este pe lume și o judecată dreaptă, și-au luat pe urmă de seamă, și nu le-au mai trebuit nimică, nici cofiță de la moși !

(Dela Gh. Bobu, Salcea Baloș)

Dumitru Furtună.

2515—2518

S'am zis verde ș'o alună,
Cucule cu pana sură,
la carteă ș'o du în gură,
La mândruță pe fereastră,
Cân's'a trezi ș'o cetească,
Lacrimile ș'o pornească,
Că m'au pornit și pe mine,
Cân'm'am despărțit de tine.
—

Frunză verde rozmarin,
S'o dus cucul cel bâtrân,
Și s'o dus la Rusalim,
Ș'a lasat puii de chin.
I-a lasat pi-o rândunea,
Sa-i mai hrăneasca și ea.
Și cucu când o vinît,
Puii mari că i-o găsit.
Da puii îi stau în cale,

Când la deal, cân'mai la vale,
Si tot dau ca să-l omoară
Pleacă dracu să se 'nsoare,
Ș'o 'ntâlnit cu broasca 'n vale:
Hai tu bioască după mine,
Că te-oi ține foarte bine,
Cu pâne și cu masline,
Cu rachiul de tescovine.
Cu găluște, cu curechi,
Cu pumni pe după urechi,
Cu găluște cu pasat,
Și cu pumni pe după cap...
—

Foiliță ș'o lale,
Maica, măiculița me,
Când erai cu mine gre,

Sa fii mers maica'º pădure,
 Ca sa ridici la nuele,
 Si sa ma faci bucatele,
 Sa ridici la lemn verzi,
 Sa ma faci mii de bucaºi.
 Maicuºa, cän'm'ai fäcut,
 Doamne bine º-o parut:
 Cu picior ma legänai,
 Cu dreapta tåta imi dai,
 Din buza ma sarutai,
 Cu gura ma blästamai.
 Blästamai blästam de foc
 Ca sa nu mai am noroc.
 Sa umbila din sat in sat,
 Ca cucu din brad in brad,
 Ne baut si ne näncaºat,
 Sa umblu din tarä 'n tarä
 Cu staile subgioara,

Sa n'am ce manca 'ntr'o
 saral!

Jud. Suceava   Gh. Cardas.

Frunzuliºa trei alune,
 Fä-ni-md, maicuºa bine,
 Cat mai sunt pe lngä tine,
 Ca daca m'ou departa,
 Pasarile-ai intreba,
 Nu m'o vdstu undeva?
 Ele-asa ti-or cuvnta:
 — L-am văzut in Serbia,
 In Balcani si suspinaº,
 Si din ochi lacrami varsa
 Si din inimä oftä
 Tari straine tot umbila,
 Si strigând: noroc, neroc,
 Pn'a dat cu totu'n foc.

X. Y.

Institintare

Admin straºia Revistei «Ion Creangä» roagä cu tot dinadinsul pe d-nii abonaºi rmaºi in urmă cu plata sa grdeasca cu trimiterea abonamentelor pe 1919 si 1920.

Singurul mijloc de trai al acestei reviste sunt numai abonamentele.

Este lucru cinstit si omenos ca dupä ce cineva primeste o tiparitura, sa plateasca costul hrtiei, tiparului si timbrelor poºtale,—truda celor ce se ostenesc cu scoaterea ei, fiind farä plata.

In curând d-ni abonaºi cari nu vor trimite abonamentul nici dupä aceasta postire, vor primi chitanºa de incasarea abonamentului prin functionarii poºtali. Li rugam sa achite plata scoºand chitanºele ce li se vor aduce de factorii poºtali, si a nu ne pricinui alte cheltueli zadrnice. Cheltuelile ce vom face cu incasarea prin poºta se vor incarca la plata abonamentului. Rugam pe prietenii revistei sa nu ne iee acea ta in nume de ru.

Nicu Artur Gorovei *Foltescu*

Anul XIV. No. 3

Martie 1921.

ION CREANGĂ

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ
APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACTIA
G. PAMPILĂ
Ghidul nr. Popescu Nr. 45

ABONAMENTUL ANUAL
la jard . . . . . Leu 28
la străinătate 25

ADMINISTRAȚIA
T. POPOVICI
Zorileni-Tutova

Incoreările poetice ale unui oștean orheean

Încă demult am primit, redactor fiind al gazetei „Cuvânt Moldovenesc”, câteva file cu poezii. Ele veneau dela Mitrofan V. Colesnic, din Ghidulenii Orheiului. Pozele se sfârșiau, cu aceste lămuriri, așezate după moda rusească :

„Va rog frumos dacă liț primi Sâmi trimetiș napoi că liaț primit or nu că sunt gata să trimet mai multe.

Și sâm trimetiș gazeta Cuvânt Moldovenesc.

Adresa mea :
Județul Orhei P. Chiperceni
Comuna Ghiduleni
Mitrofan V. Colesnic”.

Nu știu dacă i-am răspuns; mi se pare că nu, mi se pare că ceva se va fi pus de-a curmezișul împlinirii acestei îndatoriri. Și ceea ce n'am făcut atunci, fac astăzi, în acest loc.

Versurile lui Mitrofan n'au măsură, n'au rimă, n'au straiul croit pe cântec și pe moda ; au însă straiul întămplător care poate încalzi un trup și care, ori cum, poate adăposti un suflet.

Iată ceva din alcătuirile lui Colesnic, fostul moscal al lui Neculai ftoroi :

Frunzulijă lemn uscat
 Să te bată Dumnezeu Austriac.
 Că di când mă lupt eu cu tine
 Mmai scos sănătatea din mine.
 Că Jermanii țo ajutat
 Și pe mine prins m'ai luat.
 Și aşa mai slăbit de tare
 Că nici nu pot merge pe cărare.
 Că la mers când mă pornesc
 Ca un bat de vin mă potinesc
 Of ! Doamni, Doamni mă rog țai
 Scoatemă dintru această săracii
 Ca să mă torc înapoi.
 În țara me cei iubită
 Și cu tot felul de bunătăți im-
 podobită.
 Da în țara austriacă
 Nici dușmanu să nu trăiască.
 Că cine în țara străină cine va pîca
 În veci milă nu va mai afla.

Frunzulită trei alune
 Rău n'ai norocit pe lume
 Că tare m'am saturat,
 Tânările de vînturat,
 Și'n Austrie de lucrat.
 Nu-i sară, nu-i dimineață
 Să nu vîrs lacrimi pe față,
 Că tare m'am saturat
Forzețul de ascultat.
 Dimineața, până'n sara
 Strigă **ezda'n** gura mare,
 Și tare m'am saturat
 La drum de fer de lucrat.
 Numai umerile mele
 Stiu cătu-s **șpalile** de grele
 Dimineața până'n sara,
 Duc **relise** în spinare,
 N'apuc bine-a lepăda
 La alta mă alunga
 Bățul că mi-l arăta

A plângе și a zice că mai bine
 murē
 Când era mititel copilaș
 Și ăl clătina măsa în legănaș.
 De cât ajungem acești zile
 Să mă depărtez în țară diparte
 Unde nici hârtia nu străbate.
 Ca să mă măngâie căte odată
 Că n'am Duminice nici sărbătoare
 În toată ziua Is la lucrare.
 Paștele Domnului, ziua Invierii,
 sărbătoare mare
 Toată lumea o serbează,
 Numai prizonerii să oftează.
 În zori de zi înspre răsărit
 Clopotele răsună.
 Da pi noi în rând ne pune
 Și ni dau (vertai) strumenturi în
 mână
 Și la (arbai) lucru mână.

Și strigă : **ezda. ezda.**
 Muncesc, săracul de mine,
 Și vîrs lacrâme pe față.
 Dintr'alătea măncărî bune,
 Aicea nu am nici pâne ;
 Of, tare m'am saturat,
 Cu străinii de lucrat !
 Ca mila de la streini
 Ca și umbra dela spinii.
 Te-apropii să te umbrești,
 Și mai rău te dogorești
 Ca nu-s prietiniș mei,
 Ca să mă măngâie ei,
 Să moară de jale ei;
 Mă cuprinde-o jale mare,
 De par'ca să mă omoare,
 Plângeti ochi și lacrâmați,
 Că nu sunteți vinovați
 Rabdă, înimă, cum poți,
 Nu-ți spune scârba la tot.

T. Pamfil

**Boli la oameni,
leacuri și descantece**

398. — Tusea veche și năduful

Mulți oameni spre bâtrânețe s'aleg cu o tuse care-i cum e ţuica ori vinul, cu cât se învechește, cu atât se întărește și se împuternicește.

Omul tușește într'una mai ales noaptea și în deosebi în nopțile lungi de iarnă și mai cu seamă despre ziua. Când pe lângă această tuse omul rămâne cu o bârâială în gât, cu respirația grea și se îneacă tușind, se zice că acel om are *năduj*,

Iată cu ce s'ar putea lecul tusea veche și năduful:

1) lapte dulce fierăt cu untură de gâscă și batut;

2) lapte dulce cu usturoiu;

3) Ceaiuri de flori de tei, de soc, de mușețel;

4) Se ia o oală nouă, se unge cu păcură pe dinăuntru, cu ajutorul pămătufului din duholniță, până se înegrește bine pereții oalei. Punem apoi apă în acea oală și o punem la foc să dea în fierăt. Dăm bolnavului să bea din acea apă cât va putea răbda el, ca apa să fie mai călduță.

5) *Văsc fierăt*. Ce e văscul?

Iarna, — mai ales după ce a trecut toiul gerului — se văd pe copaci pădurii, în deosebi pe tufani, niște bobite de culoare galbenă, ca coaja de lămâie, și de mărimea unor alice de lup. Cresc în stare parazitară și se chiamă văsc.

Sunt moi la pipăit și dacă-i rupi coaja, se șăsește înăuntru un miez moale și lipicios ce seamănă cu mucii.

Se fierbe văsc într'o boală și se bea acea zeamă care-i foarte bună leac pentru tuse.

6) Tot ca leac împotriva tusei mai slujește și zeama de orz fierăt.

Goleștiu — Badii J. Muscel.

D. Mihalache

POVESTI**81.— Povestea lui Căpitanschi norocosul**

De mult, de mult, pe când era broasca fată mare și vârcolacii încă nu s-au fost apucat de luna, a fost un om, care avea și el un fecior. Si feciorul ista al lui eră prost, da prost de dădea 'n gropi, nu altă. Vazând bietul om, că nu poate da la brazdă de fel pe fecioru-su și că ori ce i-ar face, el tot nu-i de sețe de oameni și nu se dă cioplit, cum nu se da păcura la mâncat, ce-i vine într'o zi? Zice: — Du-te, mai băete, unde te-a îndrepta D-zeu. Poate că nevoia te-a deprinde mai bine cu vre-un meșteșug în lumea asta. De azi înainte nu mai ai ce căuta la casa mea. Du-te unde îi crede și tu că îi-a lumină mai din belșug soarele!

Și-i dă omul, sărmănu, într'o traistă ceva de ale gurei, îi leagă țapăna băerile traistei de draghina caruței și oflând, îl aburcă și pe dânsul în caruță. Ca de lenș ca eră, băetui cela de abia-și tărâia coastele și zilele. Și nici una, nici două, nici bine nu s'a suit în caruță și zice băetul cătră moșneagul care avea să-l ducă până la marginea pădurii și-apoi avea să-l lese: — Mână, moșule, — zice — și facă — se în voia Domnului!

— Hi cal, de iapa hă! — face moșneagul la cal și caii pornesc. Se mai uită bietul Căpitanschi, c'aga și chemă pe băetul cel prost, se mai uită el înapoi spre casă, da' — zice — ce să mă maluit degeaba! Dacă n'ăi fost om de ispravă, hai, du-te Căpitanschi pe meleaguri! — Și au mers ei amu cât au mers, numai iacă la un deal, țup-țup-țup, îesa un iepure din niște *cîrlitei*¹⁾ și se oprește de odată lângă caruță, parca era buimac. Cât ai număra până la două, Căpitanschi își și face vânt alivantă asupra epurelui.

Se iușise baetanul! A mai fugărit el epurele cât l-a mai fugărit, s'a mai burzuluit la dânsul cât s'a mai

1) Perumbel

burzulult, de ce a facut, ce a *dires*, să a jult el sănătos la nas, nu-i vorbă, da 'ncaltea a prins epurele.

— Nu mă ţinea de urechi, stăpâne, — face epurele; da-mi drumul că de mare folos am să-ți fiu!

— Cum, clăpăugule? Cum ai să-mi fii de folos? — se răstește Capițânschi.

— Cum? Încă mai întreb? D'apoi nu știi că eu îți sănă norocul?

— Noroc, noroc! Ce-mi pomenești tu de noroc, bre, când eu, păcatele mele, de toate oiu ști, da'numai de dânsul nu.

— Apoi lasă, tocmai norocul tău îs eu — îi mal zice epurele, rugându-se să nu-l omoare.

— A...ha...vra să zică tu ești acela, care m'ai facut să mă alunge tata pe drumuri. Si încă mi te mai scâncești, să te ert? Hă?

— Stăpâne, stăpâne! Nu șugul și nu te face Tanasa, că nu pricepi, stăpâne! Eu îi-am eșit înainte ca să te faci om și să-ți dau minte, cum n'a avut nimeni din neam și neamul tău.

— Mai, tu parcă nu arăți aşa prost român — face Capițânschi — da cum ai să-mi dai, bre, minte?

— Si nu atâta minte, cât noroc am să-ți dau, stăpâne, — îi mal zice epurele.

— Mai, eu tot nu te pricep, bata-te norocul.

— Ca, dacă nu mi-i omori pe tine are să te bata norocul — răspunde epurele. Că ai să te faci stăpân peste împărație mare, da numai să mă ascultă pe mine.

— Deodata-i foarte bine, bre epure. Numai cătă să fie aşa. Ferească-te să-mi cînji tu mie numai florile dalbe, c'apoi.....

— Despre asta n'ai habar, stăpâne. Decât iacă, noi avem mult de lucru și hai chiar de acum să ne apucăm.

— Hai bre, epure!

Si se pornesc ei la drum. Dacă moșneagul cel căruță, când l-a văzut pe Capițânschi că se duce razna-

cosilișa pe câmp cu epurele alături, bucuria lui. Zice:

— Am scapat de prost, ducă-s'ar învârtindu-se ca ciocărilia, că nu știu cum îl mai rabdă pământul de prost și de *părgar*¹⁾ ce-i! Pe semne că și lighioanele îl știu ce poamă-i! Și îndemnând telegarii, se pornește spre casă, zicând:

— Hă cal, de capă, hăi!... Și pe drum se gădea moșneagul că n'are să fie lucru curat cu prostul istă. Da epurele face cătră Căpițănschi: — Stăpâne, știi pe Holeră Impărat, cel care-i mai bogat de cât toți crai și împărații lumii?

— De unde să-l știi?

— Iaca, jumătate din împărația lui fi numai splai și ciulini și ferească-te Malca Domnului să intri într'înșii, că-i nevoie mare. Ei, îl știi?

— D'apoi tocmai pe mine mă găsești tu să-l știi? Ce? Am fost eu pe la dânsul? — răspunde prostul.

— Bată-te să te bată, stăpâne, lacă ai să mergi amu la dânsul cu mine. S'ai să te faci împărat în locul lui, dacă mi-i asculta.

— Ei, și ce să fac, bre?

— Du-mă plocon la împărat și zi-i că n'ai avut mai mult, ci cât ai avut i-ai adus. Că diseară dă praznic mare împăratul și are să se bucure nevoie, când mi-i duce. Și pornesc ei la drum, hai-hai, hai-hai, la Holeră împărat. Și mergeau mai cu căruța, mai cu carul, mai călare, da totdeauna pe jos. Au ajuns în sfârșit la palaturile împărătești. Când a văzut împăratul aşa lucru de epure, ce i-a adus Căpițănschi, zice că s'a bucurat amarnic, știi, pe părere de bine. Și mai la urma, ce socoți, să putea să nu se bucure? Că, dă, vorba ceia: Nu i-a luat ci i-a dat. S'a dat împăratul îndată poruncă slugilor să cinstească c'un *paliciu*²⁾ de vin de cel bun de nouă ani pe Căpițănschi, iar pe epure să-l vâre într'o bortă mare, mare, din prispa din jos a palaturilor.

1) Perdevară

2) Păhăruț

— Ce-l de făcut, măi epure? Așa-i c'am pus-o de mămăliga?

— Nu, stăpâne Căpițănschi. Bagă de seamă să nu uiți de mine. Stăl trei zile și trei nopți aici, în preajma porților împărătești și pândește, că eu am să-ți aduc răspuns, ca să știi ce-i de făcut.

— Apoi, cu bine, — se închină la despărțire Căpițănschi, hotărît să nu lasă din cuvântul epurelui celui năzdrăvan.

— Și cu sănătate fără de moarte! — răspunde epurele, care știa bine că n'are s'ajunga Holeră-Impărat să mânânce frigura dintr'însul.

Numai iacă, a două zi, trimete veste împăratul cela, că-și marită fata. Și că o da după cel care i-ar aduce o *hulpe* din papura părăului celui negru, știi, tocmai din împărația lui Negura-Impărat. Și ce, parcă epurele nu știa ce să facă? Scapă el cum scapă de acolo, de supt prispă, și țup-țup, vine la Căpățănschi. Da Căpițănschi dormea și horăia lângă poartă împăratească, de parcă clocoteau zece oale cu găluște la foc.

— Mai iea *pocrisul* de pe oală, stăpâne, c'or da găluștele în foc! Scoală-te, că s'apropie ceasul! — strigă epurele.

Cu chiu cu vai se scoală Căpițănschi, iar epurele îl spune, că iaca aşa și iacă aşa, se chiamă că-i porunca împăratului.

Și-i mai spune la urmă: — Amu, dacă viral să pui *gajba* pe fata lui Holeră Impărat, du-te iute tot înainte. La o cruce de drum ai să te întâlnești cu hulpea ceia. Zî cum i-i spune că eu, cumătru-su, îi fac rugămintă să vie până la mlne, ea are să vie în pripă.

Și s'a dus Căpițănschi și a două zi, cu noaptea în cap, vine cu hulpea de curmeiu la împărat.

— Iaca, Maria Ta, eu am adus-o.

— Bine, voinice, — face împăratul. Sa știi că a ta-i fata, dacă mi-l putea aduce și lupul cel breaz din

comoara¹⁾ vânturilor, știi, care când urlă, vâjăe vântul de ajunge până la capătul pământului.

— Știu, știu — răspunde Căpițănschi, care cum nu știa nimic, aşa nu-i era nimic și fuga la epure și să-i spue vorbele lui Holera Impărat.

— Lasă, lasă, știu eu ce te doare. Și iacă ce să faci: Tine drumul spre Miezul Nopții, da *sadea* spre Miezul Nopții și la cântatul cucoșilor ai să auzi lupul cela urlând. Are să se pornească atunci un vânt străšnic, da tu să nu te temi. Sa te izbești degrabă jos, la pământ, și să chiui cât te-or ținea urechile. Lupul are să vie după tine bland mai dihai de cât un miel.

— Ei, multe am făcut eu, am să fac și asta! — zice Căpițănschi și se duce și se întoarce cu lupul eel breaz.

— Bine voinice, mi-ai adus lupul. De-amûl îs hotărît să pun la isplătă până 'n de trei ori pe cel ce vrea să-mi iee fata. De aceia, dacă mi-i aduce și epurele cel ce fusese aici, supt prispa palaturilor mele, să știi că a ta are să fie fata!

— Ia, asta o știu și eu, Impărate! Și se duce repede Căpițănschi, *chipurile* s'aducă epurele cel năzdrăvan; și așteaptă el cât așteaptă pe lângă poarta Impăratească, da epurele nicăeri, pace sănătate! Mai șueră, mai strigă, epurele cel năzdrăvan nicăeri, tufa! — Mai zice, mare pacat. Are haz să mă întâlnesc cu nevoia și cu rușinea tocmai amu a treia oară! Ș'apoi mai zi că nu-i adevarată vorba ceia: «Nu zice hop până nu-i sărl». Ca, ce mi-a folosit, c'am adus ba hulpe, ba lup dela mama dracului — cruce de aur — și „când la dică, nu-i nimica“? Tiu....măi, bata-l toaca de clăpăug, unde a fi, unde s'a fi vărît? Mai umbla el sărmanul Căpițănschi cât mai umbla pe un ogor cu căpițe de mohor și s'a tot gândit și s'a frăsuit în mintea lui, până a adormit. Ce avea să facă? Dacă nu-i, nu-i. Și vorba ceia: «De unde nu-i, nici D-zeu nu iea».

1) Vale adâncă cu fânaț

Așa și Căpițănschi; de unde avea să iee epurele, dacă el parcă intrase în pământ? Da așa a făcut mai bine. S'a învălit bine într'o capiță de mohor și să te țil, mai frate: cum s'a culcat, cum a adormit. N'a trecut multă vreme însă și când să se întoarcă pe partea cealaltă simțește că-l mișcă ceva pe la coaste.

— Mai, ia asta-i și mai și: Ce ondrie¹⁾) să mai fie și aici?

Și-și face cruce. Cum s'a făcut și sfânta Cruce, și s'a luminat înaintea ochilor și dând *burnuzul* la o parte de peste cap, vede epurele.

— Iaca, te caut pe tine, bată-te norocul! — face lepurele.

— Tare bine ai făcut, dragul meu, că și eu te căutam. Și te-am tot căutat și m'am tot frâsuit până am adormit.

Și iaca ce, și iaca ce a zis Impăratul.

— Bine, stăpâne, știam eu că de noroc ai să ai nevoie și că aici, într'o capiță am să te găsesc, că nu de flori de cuc îți zice Căpițănschi, da ia să te învăț eu ce să faci!

— Lasă-mă, că-s destul de învățat; nu mă mai învăță, ci hai mai iute să te duc la Holera Impărat!

— Cum adică, să mă duc mai iute; să mă facă șriptura?

— Ba nu, — îi zice Căpițănschi — ci să mă însor eu mai iute cu fata Impăratului.

— Hai, dragul meu, că ai mai mult noroc de cât minte.

— Hai! Și se pornesc el spre curțile Impăratești. Epurele eră cam greoiu la drum și Căpițănschi tot așa, dă, ca de pe somn și de pe lene. Da când eră la deal, tot epurele se facea mai sprinten și mai cu chef la mers, că așa-i și norocul, feții mei, că și epurele: Unde i-l omului mai greu și mai *lăhamite* de viață, acolo s'arată norocul mai bine de fugă.....

---

1) Subtitrare artă.

Și iacă, nu departe de pădurea corbilor, acolo unde se strâng corbii în tot anul și țin sfat împotriva celor ce le mânâncă *hoiturile* de de pământ, întâlnesc ei un om, care venea cu carul de la târg. Și cât era carul de mare, era plin de caciuli.

— Stai în urma carului istuia — face epurele — că eu am să mă fac mort în drum, înaintea omului. Șo rupe de fugă, măi, săracu, și ieșe înaintea omului celui cu carul și se face mărtin drum. Da omul cum îl vede, socotindu-l mort, nu stă mult la cumpene; îl înșfacă frumușel de urechi și zvârrr...mi-l izbește în car, peste caciuli. — Ia — zice — acolo, măcar *jarca*¹⁾ mi-a fi de trebuință. Că tot îi trebuie nevestei să-și căpătească cațaveica! — Și unde prinde el a îndemna din toată inima boii, cu chip ca să ajungă mai degrabă acasă, că nevasta îl aştepta doar cu alivenci calde. Șapoi da, nu știi dumneata, că și calul, când vede el că vine înapoi acasă, parcă mai răpede pășește. Așa și omul ista: unde prinse a cântă și unde prinse a chiui, mătată, știi colo, moldovenește, că se cutremura până și putregaiul copacilor! Da epurele cel nazdravan, ce credeti, că ședea de geaba? E, hei...să fiți dumneavoastră sănătoși, da el știa hat și bine ce era de facut.

Că nu degeaba are neamul epuresc urechi lungi.... Și, cum vă spun, în răstămpul ista, epurele cel nazdravan azvârlea din car ori câte o caciula, câte o caciula și mai ales că pe om nici vânt râce nu-l ajungea despre treaba asta, a svârlit toate caciulele în urma carului, iar după asta zup! și el jos și să te cam mai duci duluță!... Da Capițanschi culegea mereu toate caciulele de pe drum și ducându-le în pădure, a durat o grămadă de caciuli, știi colo, cât mi ți-i vravul în anul cel bun. Și să fi văzut atunci pe epure cum cără în gura căte o caciulă căte o căciulă, și cum le aşeză, ți-ar fi trecut și de foame și de sete, ba și de urât! Și cum ședea ei acolo, lângă gramada ceia de

---

1) Pielea.

căciuli, face epurele: Zice — mi-i cam frig, stăpâne. Ia hai să durăm o țără de foc! — S'a scăparat ie-purele cel năzdrăvan cu amnar, cu cremeni și cu găitan și cu ce a mai avut el, s'a ațățat focul. Cât despre Căpițănschi, foc nu s'ar mai fi ațățat; atâta doar, că dacă a văzut scântee de foc, i s'a părut că-i acasă, la tata-su. Trântea, oameni buni, câte o căpîță de mohor pe foc, fără pic de milă. Ca, da, nu-i zicea lui degheaba Căpițănschi! Si pălăriă focul și se vedea ca ziua, nu altă, în toată pădurea ceia. S'a pârpâlit cât s'a pârpâlit epurele și de la o vreme l-a furat și pe dânsul somnul, când de odată, zmuncindu-l de urechi stăpânu-su cel prost, și zice: — Mai soldane, ce s'aude bre oare într'acolo?

— Ho, stăpâne că m'ai vârât în spărieți!

— Ia, nu te *măddărl*, s'ascultă; ce s'aude într'acolo — se mai răstește Căpițănschi zborșit.

Si, huet se auzea spre partea de Mează Noapte a pădurii.

— E, hei, stăpâne, s'acolo îi tot noroc de al tău. N'auzi că-i Impăratul? N'auzi cum strigă cânii și ogarii? Asculta, ia!..., Si hai, degraba, du-te și-i ieși înainte și cum te-i aprobia de dânsul, să prinzi a striga, căt te-a ținea capul și sufletul: Vaileu, vaileu, săriți oameni buni, că mi se înecă oastea; vaileu, vaileu!....

— Da hai și tu, mai epure, că aşa am avut în vorba cu Impăratul, să te duc la dânsul!

— Lasă-mă pe mine aici, că eu amuși, când oiu socoti că te duci cu Impăratul să-i arăți în părăul cela că și s'a înecat oastea, am să și dau drumul căciulelor să meargă ca *lisifele* pe apă, spre voi. Apoi să chiui de trei ori că eu am să vin la tine. Hai, mișcă-te și te du mai repede!....

Ce avea să facă? Se duce Căpițănschi și prinde a boci și a se vaicăra și a se tângui, că „Vaileu, vaileu, mi s'a înecat oastea; săriți, vaileu!“ Si-l aude Holeră-Impărat și vine la dânsul și-i zice:

— El, voinice, aşa-i că nu mi-ai adus epurele?

— Ba, mâne dimineață și-l aduc la Maria Ta și la fata Mariel Tale. Da „vaileu, vaileu” sărișă că mi se înecă oastea, vaileu!

— Care oaste, voinice? care oaste și se îneca?

— îl întreabă Impăratul.

— Iacă, vină și-i vedea, slăvite Imperatrici; ia auzi-l cum se vaicără. Și epurele tocmai atunci facea mereu: meac, meac, meac!.... Se duce răpede Căpitănschi cu Imperatul la marginea păraului și dă, tocmai, cum îl spusese: Înotau sarmanil ostași de numai caciulele li se zariau amu. Și s'a mînunat Imperatul și a vazut atunci că nu era din neam prost Căpitănschi și pe urmă s'a dus la palaturi.

Unde prinde atunci a chiui Căpitănschi, și la al treilea chiot, înfațosându-i-se epurele, îi zice:

— Epure, dragul meu, mai este oare mult pâna la ziua?

— Mai este o bucată, stăpane — face epurele, după ce s'a uitat holbat, știi, epurește, la luceafărul de ziua, care de abia răsărise ca de-o șchioapă.

— Dacă-i aşa, ia hai, măi epure, să ne hodinim la focul ista de pe marginea păraului. Eu oiu măi pune pe foc, tu-i măi grăi cu mine ba una, ba aita și dacă îi vra, îi și dormi. Din partea mea, eu în noapte astă, nu dorm. Am să stau să am să mă tot uit la tine, măi epure năzdrăvan, că amu prind și eu a pricepe vra să zică norocul omului....

— Nici eu n'am să dorm — face epurele cu durere, că lui inima-i spunea că are să se despărțească de stăpânu-su. S'au stat ei la foc toată noaptea, s'au spus povești care mai de care mai frumoase și mai hăzoase și Căpitănschi nu s'ar fi mai saturat de spus povești, dacă n'ar fi năpădit să vie zorile zilei. Dă, prost, prost, da la povești mă apuc în ramașag că nimeni nu-l întreceea. Și iaca, tocmai când s'apuca el să spue și povestea asta a lui, ce v'o spun eu amu,

asa pe când luceafărul de ziua se urcase hăt sus, ca de-un țapoiu, li zice epurele :

— Ia amu hal la Impăratul.

— Bine zici, măi epure, hal !...

Și când s'au înfațosat ei la Holera-Impărat, își lea sfârșit și povestea asta. Zice că Impăratul a fost amarnic strâns cu țățâna și a dat fata prostului, cu'n am zice, lui Capițânschi, ca de, mai la urma, dacă altora le da Dumnezeu minte și judecata, lui Capițânschi i-a dat noroc. Da zau, știu că n'are să deie unuia toate odată !.... Ș'apoi ce să vă mai spun ? Și apele seaca, și zilele se sfârșesc și norocul nu ține cât lumea.... În sara când Capițânschi era mire, li zice epurele : — Dragul meu Capițânschi, mă duc și eu la ale mele, cum și voi amu ați venit la ale voastre. De-amu nu mai ai nevoie de mine ! — Ș'a început a plângere epurele cel năzdrăvan și bun la inimă, și drept la urmă, când i-a mai zis cica ; — De noroc să nu scapi în toata viață ! — s'a facut epurele o stea frumoasă, frumoasă și luminoasă și a zburat la cer. Da Capițânschi a rămas stăpân de Impărație în locul lui Holera Imparat și dacă n'a fi murit, apoi numai decât are să moară, cum i-a cădea steaua ceia din cer. Și când ș'aduce aminte de moarte, el strășnic se încluď și trimete holera în lume, c'o are moștenire de la so-cru-su. Și iaca aşa, ce-a fost am văzut, ce-a mai fi iți mai vedea, feșii mei.

Că moșu a'st pe-o crangă de salăduș,
Și v'ea spus povestea cu facăm ;
Și a'st pe oală de lat
Și v'ea spus căt a știat :
Haram de cel ce-a crezut !....

Din Gh. Galimă, vîntuz, boerac,
din Revană, Dorobăd, de
D. Gr. Furtună

Clume, jăllii, taciale

470. — Tiganul la jurat

Un biet creștin de țigan, într'una de zile, pe la miezul nopții, a găsit în ograda unui om, un cojoc, o curcă și un stup de albine, pe cari le-a luat la bordelul la el, dar lumea, cum îi lumea, zicea că chiar le-a furat. Să nu se știe de unde, a zăpsit și cel cu lucrurile și l-a dat pe bietul puradel în judecată.

I-au venit cătaii și țiganul sta smerit înaintea judecătorului, dar la întrebări spune că el nu știe nimic (asta era într'o mercuri).

Judecătorul văzând că nu poate scoate nimic dela țigan, îi pune să jure pe cruce, că nu a furat el cojocul. Tiganul pune mâna pe cruce și începe a jura:

— „Doamne Sfânte Mercurat,
Dupa cap nepieptănat,
Sus îi cerul, jos pământul,
Doamne, mare-i jurământul,
De-am furat eu cojocu'
La mine i-a fost locu!“

Judecătorul n'a înțeles sucitura de cuvinte a țiganului și a crezut că s'a jurat că n'a furat el.

— „Cojocul nu l-a furat, după cum văd, dar la ce-ai furat curca?“

Pune țiganul iar mâna pe cruce și începe a se jura :

„Doamne Sf. Mercurat,
Dupa cap nepieptănat,
Sus îi cerul, jos pământul,
Doamne mare-i jurământul !
De i-am luat eu curca,
Să-mi umple carnea trupul,
și penele vântul“.

Omul dreptății crede că a jurat iar și se minunează de un jurământ aşa de strănic, dar urmează înainte: „Bine îi zice el țiganului, curca zici că n'ai furat-o, dar la ce-al luat stupul?”

Țiganul, iute pune mâna pe cruce și începe:

«Doamne sfinte Mercurat,
După cap nepieptănat,
Sus îi cerul, jos pământul,
Doamne mare-i jurământul!
De i-am furat eu mierea,
Sa mânânc cu muierea,
Iar ciara s'o ard sara,
Cu doagele să umplu țara !

Atunci Judecătorul, spune reclamantului să plătească amendă și cheltuiala țiganului nevinovat.

Culeasă de: **I Miron**
Chițcani—Tighina

471. — Biserica țigănească

Pe câmpul lui Bărgan,
Unde nu-i neam sfurisit de
                              țigan,
Aveau țiganii o moșie,
Cât se scaldă o ciocârlie,
Și 'n moșie o grădină,
Cât se baligă o găină.
Cioroc, boroc,
Se strinseră țiganii la sfat
Ca cloarele la un păsat.
Iacată că vine și vătașul cel
                              bătrân
Cu gârbaciul la spinare,

Și la șold cu un baros,
Cum îl șede frumos:
Și dete strănică poruncă,
Se iacă toți țiganii la muncă.
Să muncească, să sfătuiască
O mănăstire să pornească.
Dar în noaptea sfintei Bo-
                              botezi,
Când e cald, cu stele verzi,
Iacată că vine o zgăibuță
                              zbârcită
De cinci ani ne premenită,
Cu lulea în chiotoare

Și cu zgaibă pe picioare,
 Se opințește
 Balbâind pe țiganește :
 Crau și crau și crau...
 Ci dacăo haiducilor...
 Dacăho dânciucilor,
 Dacă vreți voi manastire
 Sa vă fie pomenire
 Să fie tare 'n temelie
 Faceți-o currat de caș
 Sa placă la obștie și la vătași
 Alta ca ea sa nu se găsească
 In toată țara românească ;
 Sa fie frumoasă ca un palat.
 Țiganii se sfătuira
 Și se socotiră :
 S'o facem de zid, mucezește,
 S'o facem de lemn, putrezește

S'o facem de fier, ruginește;
 S'o facem currrrat de caș,
 Sa placă la obștie și la vătași
 Dar când bătu vântul de
 primavara.
 Toate ușile să muiară ;
 Bătea vântul,
 Curgea untul,
 Aleigau țiganii ca pământul,
 Altii țineau ușile de verigă:
 Altii întingeau cu mămâliga,
 Se strinseră țiganii împrejur
 roată
 Simâncără bisericilor toata.
 Și aşa din pricina asta,
 Țiganii nici în ziua de astăzi
 Nu mai au biserică.

Cules de : M. L. Munteanu

2519.

Frunză verde și un mohor
 Cucule de pe răzor,
 Nu ma blâsițăma să mor
 Ca n'ai minte nici n'ai dor
 — Am și minte, am și dor,
 Da' n'am aripi ca să sbor,
 Aripioare de argint
 Ca să sbor pe sub pământ
 La mândruța la mormânt,
 Sa dau țărna la o parte,
 Sa văd dragostea ce doate.
 Am văzut oase 'nșirate,
 Si sprâncene închinat.
 Frunză verde trei lalele,
 Vin la noi și nu te teme,

cantec

Că de cine te-ai temut,
 L'am trimis la vaduvit.
 Foae verde mac batut,
 Nici eu singur n'am crezut
 M'am dus singur și am văzut
 Ș'am dat țărna la o parte
 Ș'am văzut oase 'nșirate
 La picioare —
 Avea o floare;
 Si la brâu.
 Un spic de grâu :
 La musteață
 Mintă creață,
 Si la cap
 Un cir de mac.

Jud. Suceava. G. G. Cardaș

ION CREANGĂ

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARE
APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA T. PAMFILE Chișinău str. Pușkin No. 48	ABONAMENTUL ANUAL In jără . . . . . Leu 20 In Străinătate . . . . , 25	ADMINISTRAȚIA T. POPOVICI Zorieni-Tutova
---	--	--

Cântecul cerșetoarei

Pentru a se vedea cum se creiază versurile de către popor, am notat această jelanie (cântec) după o cerșitoare ce trecea într'un cărucior pe drum.

O fi mai având încă urmăre, dar eu atâta am putut auzi în trecerea ei. M'a îndemnat a culege aceasta și faptul că în altă zi am auzit pe un alt cersitor, cântând o altă „compoziție a lui“, destul de plăcută la auz și foarte bine compuse versurile, cu figuri poetice și fond sănatos. dar neavând la îndemâna ceva de notat, n'am putut să le însemnez; cerșetorul a trecut și ele au rămas uitării și mi-a părut tare rău, căci erau interesante:

„Uite, mamă, vă'ndurați
De pomană să ne dați.
Nu gădiți că păgubiți
Ia rai pe masă găsiți;
D'unde dați, să izvorască,
Dumnezeu să vă ferească,
Copilași să vă trăiască,
Cu copii și dumneavoastră
Pe pământ să vă sporească.
Că e rău fără picere
Cine naște'n zile grele...“
„Bogdaprosti dumneavoastră
Dumnezeu vă miluiască.“

Cele din urmă două versuri se ziceau în vremea când cineva o milua

S. P. Colibaș
Afumați—lifov

518. — D o i n a

Dracul s'a pus odată rămășag cu Moldovanul, să se întreacă în cântece. Cine a putea să dovedească căntând și umblând călare în spatele celuilalt...

S'a încălecat Diavolul pe grumazul Moldovanului, și a prins a zice feluri de feluri de cântări din toată lumea, până ce i-a ostenit limba 'n gură și a isprăvit tot ce avea de cântat.

— Acum cântă tu! — a zis el cătră omul nostru.

S'a încălecat Moldovanul și a prins a zice *doina*. Si Diavolul umbla încovoiat și Moldovanul cânta... Si spunea toate câte îndurase în trecut, toate durerile, toate amărăclunele, toate nădejdile și toate bucuriile. Si cânta, și cânta, — și nu mai isprăvia... Si Dracul umbla cu limba scoasă, cu ochii holbați...

A umblat un ceas, a umblat o zi, — și-a cântă omul, că-l pătrundeau jalea lui până 'n suflăt pe diavol... S'acuma-i purta lăcrămând și suspinând pe Moldovan, până ce i-a zis istovit :

— Dă-te jos, că m'ai biruit.

(Mihail Sadoveanu; *Orhei și Soroca*, Chișinău 1921, p. 9).

519. — P o t o p u l

— (După spusa poporului) —

Ah ! ce drag mi-a fost și-mi este să aud cum sună graiul,
Graiul vremilor străbune, cari strălucesc ca Raiul...
Să ascult cum spun bătrânnii de trecutul de mărire.
Să ascult povestea lumii și-a tot ce-a trăit pe fire.

Povestirea ce urmează și voi esc so'o dau la lume,
Un moșneag mi-a spus'c-o dată mestecată
printre glume.

Eram la prășit în țărini. Și pe bolta azurie

De cu zori, plutea 'n văsduhuri nori cu fruntea cenușe... .

— „O să ploaie moș—Gheorghita“, zise unul de odată.

— „Hei, nepoate, să tot ploaie, nu mai vin timpuri
de-alt'data

Ca pe vremile lui Noe, când din ceruri Domn Prea Sfântul Hotărîse ca să piardă tot ce locuia pământul.“

— „Cum o mai fi fost și-atuncia? Ce grozav îmi pare mie? ...

Vai de viața lumei noastre, când a Domnului mânie Se revarsă peste dânsa“!...

— „Să nu zici aşă, nepoate! ...

Că din ceruri Domnul vede tot ce-i pe pământ și poate

Tot ce vrea să săvârșească... La prășit și bietul Noe

Se gasiă când moartea cruntă s'apropia 'n plină voe.

Eră pus din cer la cale groasnicul potop de apă

Și lui Noe grăi Domnul: — „Când vei mânca de pe sapă

Să știi că atunci veni-vor ploile ce-or curge 'ntr'una,

Căci voiesc să șterg pământul de om pentru totdeauna.

Dar fiind-că dintre oameni, numai tu crezuși în mine

Și voind să scap pe Eva de amar și de suspine

Îți zic: du-te, tae lemn, le încheie cum ți-oiu spune;

Iar pe urmă tu adună pe-animale cele bune.

Și 'mpreună cu nutrețul de nevoie viețuirei

În corabie să întri ca 'n locașul mânătirei.

Să întri și tu și soața și întreg neamul cu tine

Iară gândul vostru veșnic să fie 'ndreptat spre mine“...

„Aşa grăi din 'nalțime Domnul Sfânt. Iar dreptul Noe

Lasă sapa și se duse să 'mplinească sfânta-i voe ...

Ani întregi lucra de-arândul la corabia măreată

Și 'ndemnă pe tot norodul să-și îndrepte neagra viață.

Tutulor spunea cuvântul, ce din ceruri auzise.

Dar facea 'n zadar aceasta că mai mult se înrăise

În orbirea sa nebună lumea zacea 'n viclenie :

Nu știa ce e credința și a Domnului mânie:

Ba-și bătea chiar joc de Noe pentru munca lui greoale

Dară el avea tărle și nu putea să se 'ndoacie ...

Pe când toate erau gata, iar corabia încărcată

Si cu fiare si cu hrană penîr'o vreme 'ndelungată,
 Noe sta, prăsind pe câmpuri împreună cu seiorii,
 Când de-odată bolt'albastră se întuneca de norii
 Ce plutiau pe-aripi de vânturi și umbriau întreaga zare
 Revîrsându-se 'n şiroaie de cristale lucitoare...

Vremea prânzului sosise, dar pământu-albia de apă.
 Ei, voind să pună masa, n'au putut decât pe sapă...
 Astfel timpul se 'mplinise și- atunci Noe pleaca 'ndată.
 Iși ieă neamul și-apoi intra în corabie pe data...
 Numai Noiasă, ținută de cel-rău, stăteă de-oparte.
 Nu voia să se supună, vrând să-i facă și lui parte...
 (Pentru că el n'avea dreptul în corabie să vie
 Să s'amestece cu lumea ca de viață s'o răpuie).
 O rugau mereu să intre și copii și dreptul Noe,
 Dar în ciuda lor ea nu vrea să le fac' un pic de voe.
 Apele crescuse 'ntr'una — Ce vrea Domnul și nu face?
 Iar Noe, pierzând răbdarea, zise soaiei: „Hai, sui
Drace!..

Si-a fost de ajuns aceasta, pentru ca să între 'ndata
 Si Noiasa și cu dânsa și jigania spurcată,
 Care-acum, ajugând mare, începu să bage spaimă
 Găurind de-arând podeala ca să înnece tot cu faimă...
 Dar nici viperă vărgată nu dormea în vremea asta,
 Ci vărând într'una coada și-o frângea 'nfruntând napasta.
 Si de-accea 'n vremea noastră ea de coadă e lipsită
 Si traește cu ce poate prin pădurea înverzită.
 Ea de-apururi va fi scumpă pentru 'ntreaga omenire
 Căci print'r'insa câștigat-a lumea 'nalta mântuire...
 Apele creșteau ca marea. Tot pământul se 'nvelise.
 Iară lumea se 'nnecase și chiar munți s'acoperise.
 Dar Corabia lui Noe se 'nălța plutind în zare
 Si păstra să dea luminei iarăși lume, dar mai tare...

Patruzeci de zile 'ntr'una ploile nu contenise,
 Iar pământul, fiind neted, pe de-arând se *învolbise*
 Cu un strat grozav de apă, cu un strat ce numai marea
 Il mai are și acumă și e 'ntins căt ține zarea...
 Dar, de-odată, ceru-albastru se desbracă de noreată
 Si din 'nalturi iar lucește a soarelui blândă față...

Apele scădeau în grabă, dar pământul nu putuse
 Ca să rabde până la urmă greul potop ce căzuse.
 Numai unde era tare, munții daor mai stă 'n picioare,
 Iar câmpurile măncate de a apelor vultoare,
 Care și încep mai apoi să formeze mări, oceane,
 Cu întinderea pustie, fără fund, fără de limane,
 Dealuri 'nalte, văi frumoase și sub ele 'ngrămădise
 Arbori, feregi, care-acuma, după veacuri ne par vise
 S'au făcut cărbuni și-i scoatem, pentru-a-i arde 'n fierărie
 Ori pentru a scoate gazul cu lumina alburie ...

Văzând că secau într'una apele pe marea 'ntinsă,
 Noe slobozi afară pe un corb cu pana 'nchisă.
 El voia să afle veste de pe 'ntinderea de ape,
 Și făcu mereu la planuri: când putea-va ca să scape
 Din corabie? Dar corbul, nu mai avea gând să vie:
 Niște stârvuri l-atrăsesese pe acea 'ntindere pustie ...
 Atunci Noe, ce să facă?... Un porumbel mai trimise,
 Care 'ntr'o clipă se 'ntoarse cu-o ramură ce găsise.
 Și, de-ajuns i-a fost aceasta pentru ca să știe bine
 Că 'n curând avea să vie ziua jertfelor divine ...
 Multămit pâna în suflet, pe porumb l-a cuvântat
 Ca 'n tot timpul să trăiască în al omului palat;
 Iar pe corb el blasfemându-l l-a ursat să scoată puii
 Iarna 'n crăpătul de geruri prin pădurile pustii...
 Și de-atunci el pătimește singur, cronconind a jale
 —Cărd de corbi căt va fi lumea, nu va vedea nime 'n cale--
 În curând după aceasta corabia se oprise
 La poalele unui munte departe de-unde pornise..
 Pământul svântat acuma producea un aer tare,
 Care plin de farmec dulce, da vieții 'mbărbătare...

Noe afară cu toți ieșise. Și 'ndeplina-l fericire
 Pregătia frumoasă jertfă, Domnului spre mulțumire,
 Care 'ndată-a și primit-o binecuvântând pe toții
 Și, așezând curcubeul pe 'nălțime-albastră-a bolții...
 Semn de veci servi aceasta ca o sfântă mărturie
 Că potop pe lumea asta, nici odată să nu fie ...
 Asta fu povestea 'n care văzurăm minuni prea sfinte
 Eu mai știu. Și de aceea vi le-oi spune de-azi 'nainte...

Așa zise moș Gheorghită. Și pe ceruri numai iată
 Că departe, hăt departe, curcubeul se arată.
 Era semn că chiar plouase undeva pe 'ntinsa țară
 Iară noi 'nălăți în suflet am muncit până în seară...

Vasile Mărăcineanu

Pentru asămânări a se vedea *T. Pamfile, Povestea lumii de demult* p.
 119 și următoarele.

520.— Fiecare la rostul lui

Un negustor avea doi băieți în prăvălie. Unul mai mic, la tejghea, altul mai mare ce nu făcea alta de căt trăgea de mână pe trecători, cum că are marfă bună. Vezi că negustorul cunoșteă pe fie care. Cel mai mic, mai desghetețat, mai isteț totdeauna; pe când celalt, mai moale la toate trebile.

Trece o zi, trec două, ba și nouă și baștanii aceștia facând slujba înainte cu credință, începură de la o vreme să se ciondănească. Cel mai mare cătă pricina celuilalt că al doilea și mai mare și mai vrednic ca mine de are mai mare credință pe el stăpânul! Cel cu prăvălia băgând de samă că nu-i mai merg treburile strună ca înainte și pricepând pricina, se hotără în sănătatea lui să-i pue la încercare iară-și fără ca ei să bănuiască. Într-o dimineață îl trimise pe cel mai mare în piață unde se străgeau carele cu pane ce veneau de la țară, să vadă căte care sunt! Se duse și întorcându-se înapoi aduse răspuns: douăsprezece. — Da n'ai întrebat de unde-s! - Nu! Și-l trimite să întrebe. Veni și aduse răspunsul. — Dar n'ai întrebat cu ce-s! - Nu! - Iar s'a dus; înșărgiț le-a făcut toate, fără să știe celalt băiat.

Acu veni și rândul celui mic. Negustorul îl trimitea aceiasi treabă ca să vadă și celalt. Acesta ajungând

la cei cu carele, le numără, întrebă pe oameni ce au la căruță, de unde-s și cu ce preț dau pânea, insfărșit despre toate. Aducând răspunsul, negustorul îl întrebă ca să audă și celalt: câte care sunt ? Zece — Da ai întrebat cu ce-s, cum vând pânea și de unde-s ? — Cum de nu, zise băetanul; și începe să spună de odată ceea ce nu făcuse celălt mai mare de patru ori. — Ei vezi flăcăule ! zise negustorul, celui măi mare. Fie care aveți locul vostru potrivit vredniciei. Si de atunci a rămas zicala.

Cel mai mare, minte n'are
Cel mai mic îl mai vineic,

N. I. Munteanu.

1824—58

Vorbe adânci

Nu se umple caruță cu pește de undiță.
Cu apă și focul, numai nebunii se joacă.
Nu cere lapte de la o vacă starpă.
Moarte fără pricina și nuntă fără mînciună, nu se poate.
Nu căta la câne, ci al cui e cânele.
Se grămădește ca vadana la pat.
Pacatul vechiu aduce osândă nouă.
Pântecele n'are oglindă.
Moartea voinicului de mâna păcătosului.
Spinarea celui bătrân pute, dar vorba-l mirosă.
În pădure sunt și uscături.
Voinic Tânăr cal bătrân, greu se 'ngădue la drum.
Masoară de 7 ori și tae odata.
Ochii sparie, mânele bucură.
Râde dracu de porumbrei și nu se vede din el.
Câte capete, atâtea minți.
Cine n'asculta de vorbă, ascultă de cociorvă.
Cine mă știe, mă cumpără; cine nu mă știe, mă vinde.
Zi din gură; numai din mâni șezi binisor.
Cine sare multe garduri îl da un par în c...
Scrie-șterge, c'asa merge.

Banul te învață a grăi și hainele a merge.
 Nu toate mânele ghilesc pânzele.
 Flăcăul ce nu știe a bate pari, nu-i bun de însurat.
 Fata care nu știe a face mamăligă bună, nu-i bună
 de măritat.
 Malai duce, împrumut se dă.
 Râsul te râde și batjocura te batjocurește.
 Cu gavanul te hranește și cu coada îți scoate ochii.
 Cine nu se udă, nu prinde pește

M. Lupescu.

Noaptea când însetează, sticle și oale visează, po-
 menește strigând: Mai dă cu udătura, că mi s'a us-
 cat gura.

Când îl bei, te'mbună până bine ți-i adună și se
 duce nu-i mai pasă, cu punga goală te lasă
 Cu oala de dimineață se tămâe 'n toată viața.
 Eri vinul îl bătu ja spete și azi iar merge să se
 'mbete.

Picioarele bețivului atârnă într'o parte, căci a pus
 mai mult de-o parte.

Vînul face pe săraci bogăți, pe ciungii cu mâni,
 pe ologi cu picioare și pe orbi cu ochi.

Dela d-l D. Șușanu învățător în com. Șușani Vâlcea.
 Ștefănești-Vâlcea

Ion N. Popescu

Plugușor¹⁾

28.—Buna vreme în seara lui Sfântu Vasile!
 La mulți ani cu bine și cu sănătate,
 Că-i mai bună decât toate.
 Sculați, fraților, nu dormiți
 Că nu-i vremea de dormit
 Ci plugarașii badei de pornit,
 La câmpul curat, la mărul rotat
 La teiul plecat, la pământul bulbucat

1) „Cu hăiu” : a merge cu plugușorul. Revista „Primăvara” an III.
 No. 1 Februarie 1921, Dorohoi.

Unde Dumnezeu sfântul ne-a lăsat ;
 La munți înalți, la câmpi curați,
 La *munturi* cu rouă,
 La pământuri nouă.
 La vârfuri de munte
 Să semănăm flori mărunte.
 De toată sămânța am semănat
 Norodu ni s'o bucurat.
 Să sămănăm alămâe și tămâe
 Că aşa Domnul la carte scrie.
 Să sămănăm și alivan
 Pentru domnii de casă de așternut pe divan
 Că ești domn, mare și bogat
 De toată lumea lăudat.
 Sub mila Domnului erai, mulți feciori aveai,
 Din iasta casă luminoasă
 S'o născut o Doamnă mândră și frumoasă.
 Ea de când s'o ridicat
 Mult bine de la pări și o apucat,
 Pândă l mea toată s'o eie:
 Impăratul nu vrea s'o deie.
 Lumea toată o lua, împărații o prăda
 De plugurile de boi, de cărdurile de oi.
 El la aceia nu căta
 Pună plugul și ara, tot grâu sămăna;
 Ara piatră și năsip
 Sămăna aur și argint
 Se făcea mândru mărgărint,
 Ca să aibă norodul de împodăbit
 Toamna asta de n'a ploua
 Norodu nu s'a bucura
 A dat Domnul și ploae și sloață
 S'a făcut țarina mândră toată.
 Nimeni să nu gândească
 Așa pune mândra să filosească (filosofească)
 Filisfuri (filosofi) din lume
 Se scoală dimineață
 Si cată în spre cel munte

S'a văzut pluguri multe.
 Și mai cătă și la vale
 S'a văzut țarina mândră, mare
 El de bucurie s'a pus pe scaun
 S'a prins a scrie cărți, prin părți,
 Cărți pe nume și le-a trimes prin lume,
 Ca să-i vie secerători de pâne,
 Secerătorii când vinè,
 Amară ploaie huiè
 Da înapoi nu-i întorcè.
 Dumneata, părinte filosof, să te silești cu pânea
 Și ii fi vestit peste toată lumea.
 El de vrednic, de puternic
 O zi o secerat, a doua zi o cărat,
 A treia ca aurul strecurat,
 Tot pe ișt pământ turnat,
 Și ne-o dat și nouă un plugușor de argint
 Pocostit și împodobit cu mărgărint,
 Ca să arâm și noi la ișt pământ.
 Că nu suntem boeri să boerească
 Da nici împărați să împărătească
 Da nici negustori să negustorească,
 Ci — plugari să plugărească,
 Căci căji negustori sunt pe lume
 Pe toți plugarii ii țin cu pâne
 Că plugăria mult plătește: aur, galbeni conțenește
 Și mă rog creștinilor nu ne vorghiți,
 Căci câte vi le-am urat, tot cu deplin și adevărat,
 Și câte vi le-am mai urat.
 După cum Domnul Sfântul și nouă ne-o da.
 Că nu-i după gândul omului
 Da-i după puterea lui Dumnezeu Sfântul
 Care-a a urzit cerul și pământul !
 Zlua de Sfântu Vasile.
 S'ajungem și la anu cu bine.

Urătură susțină de către moș Stefan Zemcic din satul Coleala jud. Hedin.

Glume, jătii, taclale

472 . —Boerul și baba cu descântecele

Un boer odată, mâncând cu lăcomie niște pește, i s'a oprit un osisor în gât. Dă în sus, dă în jos, umbă pe la toți doftorii din țară după leac, osisorul să se clintească din loc, pace; statea bine unde statea pă'că ar fi fost de când lumea în acel loc.

Dela o vreme s'a cam lehemetuit și el de atâta cătare pe la doftori care nu-l putea lecui și s'a liniștit pe acasă.

Da în țara aceea, unde o fi fost, era într'un sat o babă care știa și toaca din cer. Iți închega apele, îți oprea și ploile, dacă vroiai. Cu alte cuvinte, ce mai la deal la vale, era o vrăjitoare de mâna întâi: Știa toate leacurile și descântecile de pe lume.

Boerul nostru cu toate că nu credea în asemenea bazaconii, că așa le zicea el, trimise un om de-al curții ca să cheme pe babă. Cum a venit, a chemat-o în o-dia lui și i-a zis:

— Uite ce, mătușă, am auzit că lecuesti pe toată lumea de orice boală ar fi; cu tămaduirile dumitale nu m'ai putea lecui și pe mine?

— De ce nu, cuconașule, zise baba; numai să-mi spui ce ai. Si i-a spus boerul toată șotia.

Atunci baba a început să frece cu mâinile pe la gâtul boerului și să descânte din gură. Boerul sta nemîșcat și asculta și el ce boscorodea baba. Între altele el auzi aceste cuvinte:

— Palaghia n'are ce mâncă,

„Palaghia n'are cu ce se'ncâlță,

„Palaghia n'are cu ce'mbrăca!

Boerul auzind descântecul babel, a început să râdă așa de tare, încât li sări osul din gât căt colo...

Văzându-se scăpat de boala, el a mulțumit pe baba

cu bani și vorbe bune, ne mai răzând de descântecele ei
Baba a primit frumușel darul boerului și s'a cam
mai dus ..

- Și iaca aşa a fost lecuit un boer de baba Palaghia...

Auzită în vara anului 1915 de la cumâtru Năstasă-Guțu din satul Broșteni com Drăgușeni.

Gh. Cardaș

473. — Țiganul spre târg

Vremea îi posomorâtă
Si țiganu-i supărăt,
Că se duce az pe cale
Nebaut și nemâncat.
Trist de tot, cu traista'n
spate —
Nu îi grea, că îi deșeartă, —
Si mergea pe jos țiganul
Cum plecase de la șatră.
In spre târg se abătuse
Ca să vada : n'a afla
Niscaiva straiete veche
Patru danci a-și cumpără.
Cum mergea, aude'n urmă
O căruță cum venia.
— Am să-l rog, zice țiga-
nul, —
Si pe mine să mă ia!
Pân'ce vine, fac o pipă,
Ziua bună-i dau frumos, ,
Că astfel îi vine'n minte
Si mă lasă iar pe jos.—
A sosit acum Românul,
L-a oprit țiganul'n cale ;

—Să mă iei, mâncă-ți-ași—
zice,
Că merg tare'n depărtare! —
— Nu se poate ! zice omul,
— Că doar caii îi hrănesc,
Ş'apoi unde ies eu oare,
Că să tau căti întâlnesc ?
—Nu mă iei ? — zice țiga-
nul
Nu mă iei ? — la samă bine,
Am să fac ce-a făcut tata,
Când pătise ca și mine !
Stă Românul, se gândește ;
— Oare ce-i cu tata-sau ?
Poate-i hoț, ori cine stie :
Dă cu barda'n Dumnezeu.
Nu-l luase oarecine
Si acela a pătit ;
Cine știe cât anume
A tot plâns și s'a căit.
Mai gândește iar Românul
Ş'apoi zice : — Sui și hai ;
—Ş'a pornit iute căruță
Dând vreo două bice'n cai !

Cali sboară din copite
 Tot isbind în drumul rău
 Și mereu gîndind în sine :
 — Ce făcuse tată-sau ?
 A ajuns în targ, oprește,
 Și nainte de-a-l da jos,
 Socotește-ăsa Românum
 Și-l întreabă chiar frumos :
 — Te-am adus cum vezi prea
 bine
 În căruță și degeabă,

Ca să-mi spui și tu acumai
 Cum ieșise--atuncea treaba ?
 L-a batut pe om ? ori calii
 I-a luat chiar tatăl tău ?
 Spune-mi ce putere-avuse
 Mai la urmă tată-tău ?
 — Ce să fac' — a zis țiganul
 Vrei să știi ? Ești curios ?
 Dacă nu-l lua'n căruță,
 Tată-meu, — mergea pe jos

Culeasă și atâtuită de I. Miron.
Chițcani-Tighina.

474. — Țiganul la vânat

Un boer a zis odată bucătarului care era țigan ;
 — „Mai țigane, să te scoli de noapte și să te duci la
 vânat ; cum ii ști, să-mi împuști o cocoară și să-mi faci
 mâncare că tare mi-i dor de carne de cocoara !“ Țiga-
 nul, grăbaciu la treabă, se scoala, iea pușca boerului și
 găsind în niște boji curcile boerești, împușca una câte
 una până ce le-a împușcat pe toate. Apoi vârindu-le
 în doi țuhali, vine la boer acasă. — „Ce-ai făcut țigane ?“
 — îl întrebă boerul.

— «Ce să fac, mâncă-le-ăș ! Am împușcat cocoare
 ca să te satur !“

— „Apoi nu vezi măi, Hărăpiă neprecestuită, c'a-
 cesteasă curci, nu-s cocoare, mâncă-te-ar puțina de du-
 bală !“

— „De !“ — face țiganul, — „apoi dacă-i curcă,
 de ce se'ncurcă prin codrii bojilor, prin calea vână-
 torilor ?...“

D. Furtună

475. — Țiganul vorbind turcește

Unui Român, îi intrase bivolii într'o vârzărie, a unui arendaș Turc — și era tare năcajît că Turcul îi închisese bivolii; iar el nu se putea duce să și-l scoată căci nu știa boabă turcește.

Tocmai, când era mai amărît și se frământa cu mintea, cum să facă și cum să dreagă, ca să se poată înțelege cu Turcul, iaca și un cumătru al lui — țigan — că întră pe ușă :

— Da, bine, ce ai cumătrele, de ești aşa de supărat — făcu țiganul, când îl vazu pe cumătru-su.

— Ce să am, cumătre, îi răspunse Românul — la dracii de bivoli mi-o întrat în vârzăria lui Mustafa și-acu nu știu, cum să mă înțeleg cu dânsul, ca să-i pot scoate, căci nu știu turcește.

— Tu ! cumătrele, da de ce n'ai trimes după mine să mă chemi, ca să merg eu cu dumneata la Turc, căci eu știu turcește, — făcu țiganul, lăsându-l gura apa, uitându-se la mămăiiga fumegândă, pe care tocmai atunci femeia Românului o răsturnase pe fund.

De bucurie Românul, unde nu puse pe țigan la masă, și unde nu mâncă țiganul până ce se sătură și să-i tie și pe mai multe zile.

După ce se ospătară, plecară împreună la curtea Turcului :

— Stai; cumătralule aici afară, ca să întru să vorbesc cu Turcul, îi zise țiganul, când ajunse la ușă.

Apoi, deschizând ușa, întră înăuntru.

Turcul stătea și el culcat pe un divan și tragea fum de tutun din ciubuc.

Țiganul, când îl văzu, începu să tremure și să i se încurce limba 'n gură de frică.

— Jiupunetale — zise el — vârzăratele o mâncat ghiholatele.

— Neder, bre, -- zise Turcul ; adică : Nu știu ce spul, bre.

— Da de unde, să le înădească — făcu țiganul —
dacă le-a măncat de prin tâlpi ;

— Crocmai bre ? mai zise Turcul ; adică : Ce
vrei bre ? Ce cauți bre ?

Și când zise „crocmai,” vră să se scoale de pe
divan.

Țiganul, crezând că de-acum îl și înșfacă la bătaie,
o sbughi pe ușă și „tunde-o părlea” !

Cumătru-so, când l'a văzut pe țigan, o șterse la
sânătoasa și mai și.

— Crocmai, bre,— striga Turcul, care nu pricepuse
ce volau acești oameni, ieșind afară din casă.

— I'auzi, cumătrule, Turcul ci-ca, să fugim în-
tocmai, mal zise țiganul, văzând pe cumătru-so care era
mai iute de picior, că-l lăsase în urmă.

(Dela maică-mea)

T. Popovici.

2520—24

Cântece

Foaie verde ș'o gherghină,
Plâng dol frați 'ntr'o gră-
[dină ;
Să-o fetiță li îngână.

— Taci, fetiță, nu 'ngână,
Căci nu plâng de jalea ta ;
Plâng de jalea maicii mele,

M'a facut să trag durere.
Foaie verde trei smicele,
Uite, maică'n sus la stele
Cum să văd dragile mele
Printre fumuri de ghiulele.
Deeăt, maică, mă faceai,
Mal bine-un pom răsădeal ;

Facea roada, nu făcea,
Nime samă nu-ji cerea.

Foaie verde grâu frumos,
Ramăi, Ardeal, sănatos ;
Să tu sănătoasa țără
De-oiu trăi să te calc iară ;
Iară dacă voiu muri,
Te-o calca cine-o trăi ;
Căci pe mine m'o 'ngropa
In munte la Varnița ;
Pe vale, la Sușița ;
Sub o umbră de stejar
Ca pe domnu ghenărar ;

**'N loc să tragă clopotul
Trage Nemții, cu tunul ;
In loc de popă cântând,
Vin obuzele troșnind
Şi îmi vin și gloanțele
Tot răr nd distanțele**

(Dela Gh. I. Iosif din Zorleni)
Culese de T. Popovici.

Cine-a zis întâi doina
Arsa i-a fost inima
Cum îi arsa și a mea.
Ca doina de unde vine ?
Din dragostea cu suspine
Și dojna din ce-i făcută ?
Din dragoste lungă, multă.
Cine-a zis dorului, dor
A grăit cuvânt ușor,
Ca pe cine doru-l paște
Mai bine nu s'ar mai naște.
Cum îl plac lejlile
Negre-i sănt și zilele,
Ca și mie mi-au plăcut
Și nu pot să le mai uit

Si nici nu le-oi mai uita
Cât oi și doina cântă.

(Dela Georghe I. Gheorghian, din Cu-
cloia) A: Luțean.

Tinerica mamei fată,
De te-aș vedea maritată !
Si nu știu cum te-i purta
Ca doară te-ai mărita ...
... Sa te duci în șazatori
Să te lipești de feciori,
Să le spui pe la ureche...
Ca doar nu ești fată ve-
[che...

Numai unul de-a mai trece,
Ești de patru zeci și zece...
Dinții i-ai, și sunt cam mari
Se hurduca și-s cam rari,
Si mai ai două masele
Și-s legate 'n lopățele
Și-amarăști lumea cu ele...
... Si să meargă veste 'n sat
Ca și tu teai maritat !

Ion Dindorina.

Mulțămire

Administrația revistei aduce mulțamiri d-lui C. Michăescu, proprietar din Plăinești, pentru suma de 100 lei, costul a 5 abonamente la revistă, pentru societatea culturală „Reînvierea“ comitetul școlar comună, școală, etc. din acea comună, cum și pentru sprijinul ce ne făgăduește prin facerea de abonați

Fericite de satelor cu asemenea proprietari !

Bibliografie

Tudor Pamfile, Povestiri populare românești Lei 9.

**T. Pamfile, Cuiul lui Pepelea, alcătuire teatrală într'un act, lei 2.50.
(La recomandare se mai adaugă lei 1.30. Adresa: Chișinău, strada
Pushkin 48.**

Scriitor Arthur Gorovei Foliosem

Anul XIV. No. 5

Maiu 1921.

ION CREANGĂ

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ
APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACTIA
T. P. PAMFILE
Chișinău No. 48

ABONAMENTUL ANUAL
In țară . . . . . Leu 20
In Străinătate 25

ADMINISTRATIA
T. POPOVICI
Zorieni-Tutova

Povești

8. Povestea cu finul lui Dumnezeu

Amu, că a fost odată un om aşa de sărac, de n'aveai pe ce pune ochii, când intrai în casă la el; și avea aşa de mulți copii, că în satul lui nu mai găsia pe nimene ca să-i mai boteze și copilul ce-i dăruise Dumnezeu, că de coate goale și de copil mulți, românul nu se teme, că-i deprins cu ei. Negăsind pe nimene să-i creștineze flăcăul ce-l venise la casă, luă drumul altui sat să-și găsească cumătru. În cale, trebuia să treacă print'r'o pădure. Cum mergea el, iaca vede la umbra unui copac un moșneag bătrân, ce se hodinea acolo.

Omul nostru, ajungând la el, îi dădu buna ziua. Moșneagul îi mulțemii și-l întreabă încotro îi este dusa? Omul povestii moșneagului totul, de-a-fira'n păr, și moșneagul de milă, se hotărî să-i boteze el singur copilul. Moșneagul era Dumnezeu, care cerceta pământul, să vadă ce-i mai trebuie, și cum trăesc oamenii între ei.

Românul mulțemii frumos moșneagului, și amândoi merseră acasă și-i boteză băetul.

La despărțire povățui pe om, că atunci când finul lui va fi mare și va cere avere, să nu-i dea nimic, ci

să-l trimeată la umbra copacului unde se hodineau el, când s'au prins cumătri, că va găsi acolo ce i-a trebui.

Băctul ista creștea ca din apă. Cât cresc alții într'un an, el creștea într'o lună. În scurta vreme se facu un flăcău mândru și voinic, de-ți era mai mare dragul să te uiți la el. Cerând de la tatu-su partea lui de avere, că el vrea să se însoare, tatu-su îl trimese la copacul unde se întâlni cu cumătru-su. Flăcăul asculta. Venind la copac, găsi acolo pe moșneag, nănașul lui.

Moșneagul cum văzu pe flăcău pricepu de ce vine la el. Băctul îi sărută mâna și ceru povățul. Nănașu-su îi spuse să iee un talger cu foc și să se ducă în herghelia ce era pe-acolo, în apropiere de padure, și care cal va veni cătră dânsul și se va întinde să mânânce foc, acela sa și-l ieă și să încalece pe dânsul. — Când ajunse flăcăul la herghelia, cu talgerul de foc, se repezi la el să mânânce foc tocmai calul cel mai urit și mai slab; dar n'avu ce face c'asa-l povățuise nănașu-su. Prinde calul și se aruncă pe el și merge o bucata bună pe el. În urmă se hotărî să-și caute de lucru la curtea unei împărașii. — Mergând pe drum, ajunge la o fântâna cu trei raze de aur. Flăcăul voi să le iee cu dânsul, dar calul, care era nazdravan, îi zice:

— Fat-Frumos, nu lua razele, că au să aducă boala sufletului tău și moarte trupului meu.

Fat-frumos nu voi să asculte, că bogăția îi lacomă; le luă și încăleca. Mersera tot înainte, până ce dădu de curtea unui împărat. Acolo, descalecă la poarta împărașiei și îndată o slugă îl duse înăuntru. Când văzu herghelia împăratului, Fat-Frumos aruncă razele asupra cailor, cari îndată începură a straluci ca soarele. — Împăratul când văzu aceasta, dadu afară pe vechiul său vichil peste cai și puse pe Fat-Frumos. Vechilul cel vechiu, de ciudă că a fost scos din slujbă, și înlocuit cu Fat-Frumos, pândi unde a pus cele trei raze și luându-le din ieslele cu fân, unde erau ascunse le arătă împăratului. Împăratul se cam înciuda pe Fat-Frumos și-l cheamă la dânsul și-i poronci să-i aducă pe

Rojalina de peste nouă mări și nouă ţări că aşa îl va erta.

Ce să facă, ce să dreagă Fat-frumos? Cum să se ducă el atât amar de drum? Se duce la calul său și-l întreba ce-i de făcut?

Calul îl povătuia să se ducă înapoi la împăratul și să-i spue că dacă vrea să-i aducă pe Rojalina, să-i deie o corabie în care să pună tot felul de mărfuri și de frumusețuri, aşa că văzându-le Rojalina, are să fie singură să tărguiască. Împăratul li face pe voe. Fat-Frumos porni cu corabia și după mult nacaz și drum lung, ajunse la poarta Rojaliniei.

Sluga ei, văzând corabia și frumusețurile din ea, spuse stăpânei că a venit la poarta ei o corabie cu multe frumusețuri și mândreșuri. Rojalina nu mai văzuse în viața ei aşa lucruri minunate. Cum îi spune sluga și pornește la corabie, intră în ea, ca să vadă ce lucruri mai frumoase a ajuns negustorul. Fat-Frumos, fără să priceapă Rojalina, dă drumul la corabie, aşa că ea rămase acolo. Când s-a desmeticit, corabia fugea pe mare și n'au ce mai face. Fat-Frumos o dusese împăratului, care se bucură mult că o are în stăpânirea lui.

Cum o văzu, împăratul îi zice:

— De multă vreme vreau să mă însor și să te ieu de sotie, dar tu văd că nu te grăbești.

Ea îi răspunse:

— Oi face nuntă, împărate, cu tine, dacă îmi vei scoate inelul de izbândă din fundul mărei.

Rojalina, de ciudă, când Fat-Frumos a luat-o prin șeretică în corabie, când se dusese la el să cumpere mărfuri, asvârlise în mare inelul din degetul său.

Ce să facă împăratul? Cheamă la el pe vechil și-i poruncește să scoată cum va ști, din fundul mărei, inelul logodnicei lui, că de nu, va fi rău de el.

Fat-Frumos cu ochii în lacrămi, că nu știa ce să facă, se duce la cal și-i povestește toată întâmplarea.

Calul îl povătuiește să se ducă la împărat și să-i cieie o corabie plină cu malai mărunteți. După ce-și

pregăti corabia, Făt-Frumos porni, și când ajunse în fundul mărei, dădu drumul la malai. — Impăratul peștilor, rămânând tare mulțemit de atâta amar de hrana, veni la Făt-Frumos și-i zise :

— Ce bine să-ți fac pentru hrana ce mi-ai adus ?

— Nimic alta să nu-mi dai, decât să-mi înapoezi o avere a mea ce este în fundul mărei, — un inel de aur frumos și cu o piatră nestimată.

Atunci împăratul peștilor dete poruncă la toți peștii să caute acel inel. Toata *greimea* peștilor se împânzi în fundul mărei și în cotloane și la urmă o mreană spuse că inelul se găsește în ea. Mreana se dădu de voie lui Făt-Frumos, și el spintecând-o, găsi inelul într'însa. Făt-Frumos duse inelul împăratului, care se bucură de vrednicia slugei sale și el se duse la Rojalina și-i spuse să se gătească de nuntă, că are inelul.

— Mă voi mărita cu tine, împărate, zise Rojalina, dacă mi-i aduce caii din fundul mărei, ce-i am în împărația mea.

Împăratul iar chemă pe Făt-frumos și-i dede strănică poruncă să aducă caii Rojolinei, din fundul mărei, din împărația ei, că de nu, va fi rău de el.

Făt-Frumos plângând iar se duce la calul lui să-l învețe ce să facă.

— Sa pui pe mine 12 chite de cânepă amestecată cu rășină și când mă voi duce în fundul marei, are să iasă la mine armasarul hergheliei și are să mă muște. Când va voi să muște din mine, are să apuce de cânepă și din rășină.

Așa și facu, și pleca cu corabia spre împărația Rojolinei. Cum ajunse acolo calul lui Făt-Frumos se lasă în fundul mărei și dă de un armasar strănic de mare și frumos. Se începe o luptă cumplită între cei doi cai. Harmasarul Rojolinei mușcă din cânepă și rășină, iar calul lui Făt-Frumos din carne. În cele din urmă armasarul Rojolinei a fost omorât iar epele au fost luate și duse la împărat.

Nici amu n'a voit Rojalina să facă nuntă cu împă-

ratul, până ce nu i-a mulge toate epele, laptele să-l fierbă la un foc din 12 cără de lemn, și în laptele fierbinte să se arunce.

Impăratul cheamă pe Făt-Frumos și-i spuse porunca logodnicei sale.

Calul lui Făt-Frumos ajută împăratului la muls epele, și ferbe laptele la un foc făcut din 12 cără de lemn, dar Făt-Frumos a povățuit pe împarat, după învățatura calului, ca să-i dea voie ca înainte de a se arunca în laptele fierbinte, să fie și calul lui lângă ceaun, calul ce l-a însoțit la multe drumuri, și să-l vadă și el când va muri.

Făt-Frumos a fost învoit și când împăratul voi să se arunce în laptele clocoțit, calul sufla cu nările promoroacă, că laptele se răci. Împăratul se scăldă foarte bine, fără să pătească ceva. — El ceru Rojalinei să se cunune cu el.

Rojalina se învoi, dar să se scalde în lapte fierbinte, fără să fie cineva cu el. Împaratul socotind că va scăpa și fără Făt-Frumos, mulse epele, fierse laptele, aduse calul lui împăratesc și când laptele clocoțea să arunca în el. Dar pe loc muri.

Dupa ce l-au mormântat frumos, Rojalina s'a măritat cu Făt-Frumos, în care ea găsise bărbatul ce-i trebuia. Si nunta a ținut trei zile și trei nopți; și-a fost multă lume acolo, și eram și eu care v'am spus povestea.

S'am încălecat pe-o prăjină
Și v'am spus o mare minciună.

Culeasă de M. Lupescu.

83. — Povestea fierarului

Apoi cică era odată un ferar; și ferarul acela se însurase dragă Doamne, cu o fată Tânără și frumușică de-a mare dragul să te uști la ea. La început îi mergea bine lui; avea o mulțime de calfe și ucenici și treaba îi sporia, dar dela un timp a început omul nostru să dea

îndărăt; îi mergea rău și casa să era grea, copii o multime. Văzând el că nu-i chip, dă drumul calfelor și ucenicilor, rămânând el singur, căci nu mai avea cu ce să hrânească atâtea guri.

Intr'o zi betul ferar, măhnit peste măsură, că nu mai avea ce mânca, își zice: „Mă duc să cauț pe dracul și să mă vând lui, pentru că atâta căt oi mai trai, să-mi dea bani mulți ca să trăesc în petreceri”.

Zicând el aşa, își ia tălpășița și se duce înainte ca să întâlnească pe scaraoschi. Mergând el aşa prin râpi, iaca dă și de cel incornorat; acesta îl întreabă. „Unde te duci, măi omule? „Mă duc, zise acesta, să cauț pe dracul, să mă vând lui“.

Hai cu mine, zise dracul, și eu îți voi da bani să trăești fericit fîmp de 8 ani, iar după 8 ani, vei veni la mine; acumă du-te acasă și îți voi trimite bani acasă. Ferarul auzind aceasta, ce era să mai aștepte? Își luă frumos picioarele la spinare și se duce acasă.

Ajungând el acasă, Doamne, ce-i văd ochii? În casă la el numai poloboace cu bani noi-nouți și strălucitori, de îți luă ochii.

Văzând ferarul nostru atâta bogăție, unde se pune el, mai tată, pe lucru; își rădică altă casă, își face un atelier mai mare, își tocmește calfe și lucrători și se așează pe muncă căci din fire ferarul nu era leneș. Iar din bani împărți la nevoiași și ajută pe văduve și pe orfani căci nici sgârcit nu era, încât i se duse vestea în toate părțile.

Dar vremea se duce și cu căt omul îi mai fericit, cu atât ea aleargă mai repede, aşa că și ferarului nostru îi ajunse frânghia la par, și mai avea încă o zi.

El se rugă lui Dumnezeu să-i vie în ajutor și ceru să-i dea un scaun, ca cine se va pune pe el să nu se mai poată scula până când nu-i va da el drumul; să-i mai facă un măr în grădină ca cine se va suț în el să nu se poată cobori până n'a vrea el, și o pungă ca pe cine va băga în ea, să nu poată ești fără voia lui.

Dumnezeu îi făcu voia, căci ferarul, cu toate că se dăduse dracului, dar tot era bun la Dumnezeu căci ajutase pe mulți nevoiași. A doua zi dracul aştepta să vie ferarul căci aşa avuse învolată cu el; dar văzând că nu mai vine, trimese pe un drăcușor să-l cheme.

Acesta cum ajunge, zise: „Bine, mă omule, de ce nu mai vii, căci împăratul nostru este foarte supărăt“.

„la mai stai și tu oleacă căci nu dau turcii, zise omul; iată scaunul istă, și te-i mai hodini puțin că-i fi ostenit“ Dracul ce se facă, se aşează pe scaunul cu pricina și unde mi-l ia românul nostru la bătaie de să dus glonț la iad să spue ce a pătit.

Scaraoschi înfuriat trimise un alt drac mai mare să-l aducă *nesupus* în masă. Omul nostru tocmai era sub măr când veni dracul la el și îi zise; «Bine, mă omule, da ce aştepți de nu vii, că stăpânul nostru a trimis eri un drac și tu te-ai apucat să-l bați» „Ferească Dumnezeu; pe la mine n'a fost nici unu. Dar mai înăti hai să mâncăm niște mere din copac căci poate de acum n'oi mai mânca și te rog dacă vrai să te sui să-mi dai vro căleva“ Dracul ce să facă? Se sue în copac și dădu mere, dar când să se dea jos, dă-te dacă poți.

Omul văzând pe drac în copac, unde îmi ia un cialtau și dă-i, și dă-i, pâna l-a făcut scăpat fugit de nici n'a atins pământul.

A doua zi vine singur scaraoschi cu o falcată în cer și una în pământ ca să-l ia cu resupus în masă. Ajungând el la ferar zise: „Bine, mă omule, mă faci să vin eu singur? De ce n'ai venit, că eu am trimis după tine doi draci și tu te-ai apucat să-i bați?“

„Vai de mine, zis: ferarul, dar la mine n'a fost nici unu“. „Bine, zise dracul, hai atunci mai repede căci n'am vreme de stat“. Ferarul zise: «Măi drace multe știi tu să faci, dar asta nu cred să o poți face, cu toata drăcia ta». «Ce treaba?» zise dracul. «Uite, dacă te-i băga tu în punga asta, să știi că multă putere ai tu». Dracul, nici una nici două, se subția și se băgă

în pungă ; iar românul nostru care atâta aştepta, îl legă bine la gura, îl puse pe nicovală și împreună cu toți lucrătorii să trântiră cu ciocanele de-l făcură chiselița. Când scăpa dracul, nu-i mai trebui nici ferar, nici nimic, ci se duse întins la iad... Ferarul scapând de dracul, se puse iar pe muncă și pe faceri de bine. Dar el într-o bună zi muri și se duce la rai cu ciocanul în mâna, batu la poartă și ceru să între, Sfântul Petrea îi zise : Du-te la iad, omule, căci tu te-ai dat dracului și acolo ti-i locul ».

Omul ce era să facă, se duce la fad și bate în poartă, dar dracii cum îl văd, tulea, băete, care încotro, se ascund încuind porțile. El văzând că nici aici nu-i primit, hai la rai iar înapoi și se făcu că scapă ciocanul peste gard. Muncindu-se el să-și ia ciocanul, Dumnezeu care tocmai se plimba prin rai, și văzând că nu poate scăpa de un așa păcală, îl potti să între înnauntru.

Si am încălecat pe o alună și v'am spus o mare minciună.

Jud. Iasi

Neculai Valdeanu.

Gâcitori

878. **Cotofana**

**Albă este, cucoană nu-i ;
Neagră este, ţigancă nu-i.
Coadă are, tigae nu-i.**

879. Cântarul

Mititel ca oul
Si trage ca boul.

880. Răsboiul

Petca înnoată,
Dunărea înghețată.

881. Fusul

Hurdu'n sus, hurdu'n jos
Hurdu pica burdios.

882. Fumul vatra și coarța

Tata lung,
Mama lată,
Cumnata sovâlcăiață.

883. Când mulci

Trag cinci de patru.

Catane-Doli St. Tutescu

884. Corabia

Am o rață
Fără viață.
Trece apa cât de mare
Și te poartă în spinare.

885. Stâlpii vetrii

Timoftei
Și Doroștei
Stau în vatră mititei.

886. Curechiul

Ciotârcuță
Botârcuță
Şede'ntr'un picioruș.

887. Ceapa

Am o baba bâtrână, cu mușeile'n pământ și cu pletele afară.

888. Iasca, amnarul și
cremenea

Am o vacă din pădure,
Buhaiul din târg
Și vițelul din prand.

889. Pâcla

Am o vacă brâncovanca
Când întinde brâncile
Cuprinde luncile.

78. — Cântec bâtrânesc

Sus la vârful muntelui
Cântă puiul cucului,
Da acolo ciu' ședea?
Irina și cu Pautea.
Irinuca s'o culcat
Dimineața s'o sculat

890. Cociorva

La pădure-s cucoană
Iar acasă-s lăieșită.

891. Scroafa cu purcei

Am o bute:
Boerii beau și butea gême.

892. Piua

Am o haită : zi și noapte
bate și nu vede pe nimeni.

893. Mămăliga și pânea

— Bună dimineața, călcăie
crăpăcioase! — Multămesec,
nesațiul casii ! — Bună dimineața, sațiu'l casli! — Multămesec,
cinstea mesei !

894. Harbuzul

Am o biserică verde, și într'insa
cântă cucoșil negri.

895. Oglinda

Cunună verde:
Lichi ! palma'n părete.

Culese din județul Suceava de răposatul învățător

AI. Moisei

Pe ochi negri s'o spalat
La icoane s'o 'nchinat
Curte nouă o mătarat
Și gunoiu că l-o dus
Unde jocă tinerii
Și sfătuiesc bâtrâni.

Si 'napoi că mi-o venit
 Si în curte c'or intrat
 Si din greu mi-o și oftat,
 Curtea s'o cutremurat.
 Tat 'su i-o cuvântat:
 — Irinucă, dragul tatei,
 Dimineața te-ai sculat,
 Pe ochi negri te-ai spalat,
 Curtea iute-ai măturate,
 Si gunoil că l-ai dus
 Unde joacă tinerii
 Si sfătuiesc bătrânii
 Inapoi că nu-ai venit
 Si 'n curte cum ai intrat
 Din greu tare ai aflat
 Curtea s'o cutremurat
 — Dară cum nu oi oftă
 Că greu nor de ploae vine.
 — Draga tatei Irinucă,
 Acela nu-i nor de ploae
 Că-s multime cani de turci
 Vin la tine să te ies.
 Da' pe tine nu te-oi da
 Până capul sus mi-a sta.
 Nici cuvântul nu-l sfărși.
 Cănnii de turci o sosit.
 Irinuca s'o 'ndosit.
 Turci 'n casă c'o intrat
 — Buna ziua, moș bătrân
 — Hai la masă să prăuzim
 — N'am venit ca să prânzim
 Noi am venim să pețim.
 — Da la cine mi-ți peți
 Ca Irina mi-o murit.
 — Nu-i, moșule, de crezut.
 — Haide dară la mormânt
 Mormântul v'oi arata
 C'am ingropat-o la fântâna

Unde-i iarba cea bătrână,
 Ei pe cai o 'ncălicat.
 Si la fug'o apucat
 Si-a mers căt loc o fi mers
 Si 'napoi că s'o uitat
 Si din gur'o cuvântat:
 — Nu știu soarele-o lucit
 Ori Irina s'o ivit.
 Si 'napoi mi s'o înturnat
 Pe Irina mi-o aflat
 Si pe cai o 'n calecat-o
 Si la fug'o apucat.
 S'o mers căt loc or fi mers
 Ea din gur'o cuvântat:
 — Turcilor, păgânilor
 Ia lasati-mă 'napoi
 Sa mă duc pân la bordei
 C'am uitat acolo 'n casă
 Punga cu galbini pe masă.
 Ei drumul că ei i-o dat,
 Ea din gur'o cuvântat:
 — De cat curvă turcilor
 Mai bine lac broaștelar,
 Soponele fetelor
 Si mâncare peștilor. ¹⁾

Culeșă în 1896 din Colărăz - Suceava
M. Lupescu

1) Munții Sucerei erau plini pe vremuri de Turci, cari erau negustori de lemnăril. Acești străini au adus în munte sifilișul și s-au băut joc de multe fete și neveste. De una Irina sau Irinuca se povestește și astăzi că a fost frumoasă și ca să nu cadă în mâna Turcilor, s'a făcut în Bistrița.

Neuitatul român N. Gane povestește în „Peatra lui Osman” o întâmplare a unor turci în Dorna.

Dafine și credințe

2376. — *De ce nu plouă*

Cum o să mai dea ploaie Dumnezeu, când vede atâta blâstămății pe ăstă pământ?!...

Că ce spune lumea?...

„Nu mai de mult, decât alaltaeri, în Călărași, spunea om din Ceacu¹⁾, că un vecin al lui, s'a apucat să sleiască puțul, că cu seceta asta, au scăzut și apele în puțuri. Și ce credeți c'a găsit în puț? Vre-o patru-cinci copii aruncați!... Copil făcuși de fete mari, ba și de femei măritate, cu Nemții, ori cine știe cu mai cine... Ptiu, batu-le-ar Dumnezeu și nu le-ar mai răbdă pământul, de ticaloase!.. Nu de alta, da am băut și apă din puțul ăla atâta vreme...“

„N'aveau atâta pământ să-i îngroape, păcătoasele, ca să nu-i mai arunce în puț, să ne mai spurce și pe noi?...“

„Iacă de ce ne pedepsește Dumnezeu!..“

Tot în legătură cu un astfel de fapt, citesc tot zilele acestea într'un ziar, pare-mi-se „Steagul”²⁾, în care se arată oficial de-o prefectură, dacă nu mă înșel, a județului Focșani, o corespondență tipărită într'un alt ziar, cum că în bazinul de apă al orașului, s'ar fi găsit „o sumă de cadavre omenești».

Aceiași credință, ca și cea de mai sus, a patruns până și în... ziare, punând lumea în încurcatură!..

Nu uitați însă seceta anului 1918.

N. I. Dumitrașeu.

2377. — *Pentru ce umbild cu Salcia în „Sâmbăta lui Lazăr”?*

În Sâmbăta lui Lazăr, care cade în întdeauna în ajunul Floriilor, se umblă cu „Lăzărelul” care se face astfel: mai mulți copii umbild din casă în casă cu ramuri de

1) Sat în județul Ialomița.

2) În 1918, pe timpul ocupației germane

salcie în mâna cântând cântece frumoase despre moartea lui Lazăr.

Pentruce salcia se bucură de această cinstă ? Iată pentruce :

Pe timpul când Sf. Iosif și Pururea Fecioara Maria, împreună cu Pruncul Isus călătoriau la Egipt și Mântuitorul Isus suferea căldura dela amiazi, Sf. Iosif văzu în depărtare doi copaci. Dând zor asinului cu care călătorea ca să meargă mai repede, ajunse la copaci, însă unul din ei își zbârli crâcile în sus din răutate, nevoind a primi în umbra sa pe Sf. Familie; acel copac era plopul. Cellalt din potrivă, își lăsa crâcile în jos până la pământ ca să adăpostească și mai bine pe Mântuitorul Isus; acesta era salcia.

Atunci Mântuitorul Isus afurisi pe unul și binecuvântă pe celalt. De atunci plopul tremură într'una ca un răufăcător, oricât de ușor să adie vântul; și el mai are darul nenorocit de a atrage și trăsnetul ; pe când salcia, care este iubită de albine, se acoperă de verdeață înainte de a înfrunzi ceilalți copaci, ca să poată sluji pentru Sfințele Florii.

În ziua de Florii la Biserică se împart ramuri de salcie și cum vin cu ele acasă, ating pe copiii cei mici ca să crească și să înflorească ca salcia ; iar după aceia le pun la icoană și le întrebuiștează în timpul anului contra mai multor boale. Se culeg tot felul de flori de primăvară și se duc la Biserică; pentru aceia este ziua lor.

Florile amintesc sărbătoarea strămoșilor noștri Romani sub numele de „*Floralia*“, care era zâna florilor, a înflorirei și a tinerețelor și se serba în luna de primăvară când totul înflorea.

Atunci oamenii își încununau și își împodobeau ușile cu flori și se încingeau cu flori și cu verdeață peste mijloc.

2378—In Jola mare

— *Joia mare* pe unele locuri se zice «*Jol-marl*».

In Joia mare seara și noaptea întreagă fac focuri cu gunoai și vreascuri ca să facă fum în grădinile cu pomi. Tot atunci, mai cu seamă pe la Caraș-Severin, fac „luminițele“. Și iată cum se fac „luminițele“ : pe la două ore dimineață, se fac luminițele în casa fiecarui Român ; ele sunt 7 focuri mici facute din lemn de alun uscat.

Lemnele le aduc fetele mari și nevestele tinere : tot ele fac focurile și acasa și la mormintele morților din neamul lor. Îndată ce s-au aprins focurile, vin copiii cu toaca pe cari o bat la fiecare casă, apoi merg la morminte și de acolo încărcați cu colaci se întorc acasă.

Prin Maramureș este o datină religioasă numita „*La moși*“, care se face tot în Joia mare, când fiecare familie se duce mai întâi la biserică ; după ieșirea din biserică, toți se îngrijesc de cele trebuincioase pentru serbare; bărbații cumpără băuturi, iar femeile coc colaci și fac mâncări.

Când însereză, se da de veste prin clopotul bisericii; atunci toți bărbații merg la biserică, iar femeile rămân acasă fiind prinse cu pregatirea mâncărilor.

După ce ies din biserică pun totul în dasagi; după ei merg femeile ducând și ele sticlele cu băuturi, pahare, vase, lumânări și altele și merg la cimitir, la morminte. Cum intră pe poarta cimitirului, merg către „șatră“, care este un fel de sopron lung și lat acoperit cu șendrila, iar de jur împrejur sunt scaune și o masă lungă și lată. După ce se da de veste a două oară tot cu clopotul, toți se aşeză la masă în cea mai mare tacere și cu rugăciuni așteptând pe preot care stănd în capul mesei zice rugăciuni, iar cântărețul cântă cântări de ale morților.

După terminarea slujbel religioase se aşează la masa și mâncanca. Fiecare familie dă preotului atâți colaci și lumânări câtii morți are. La spatele creștinilor stau săracii cari așteaptă la rând căci după ce au dat preotului să ospateaze și el, fiecare familie se întoarce

și împarte mâncările și băuturile ce i-au mai rămas, mai zic câte o rugăciune pentru cei morți și pleacă cu toții pe la casele lor.

2379. — *Focul din Sâmbăta Paștelui*

In multe sate din Zarand (Munții Apuseni) se adună fețiorii în Sâmbăta Paștilor, se duc la pădure după butuci, aduc câteva care cu butuci și le descarcă în cimitir. De cu sără fețiorii fac foc în cimitir, care foc nu se stârge în cele trei zile ale Paștelui.

In fața Bisericii este un loc mare, patrat; împrejur sunt lemne cioplite așezate drept bânci. Pela miezul nopței încep fețiorii a pușca cu trascurile și a toca; iar clopoțele nu le trag până după miezul nopței, căci este datina ca din Joia mare, după ce bagă Paștile în Biserica, nu este iertat să mai tragă clopoțele. Atunci încep a toca pe amândouă tocile, și pe cea de lemn și pe cea de fier și trag clopoțele odată cu toaca; iar când încep a toca, dau și cu trascurile de mai multe ori. Cam pe la două ore dimineața pușcă cu trascurile de 24 de ori, apoi toacă și trag clopoțele. La auzul clopotelor oamenii pleacă la biserică. Este de însemnat că în noaptea Paștelui creștinii lasă să ardă lumina în casă toată noaptea; iar de se va stinge lumina în vr'o casă, se zice că în aceea casă se va întâmpla mari nenorociri peste an.

Toți oameni stau afară în curtea Bisericii până vine preotul și atunci intră cu toții în Biserică.

După Sf. Liturghie se dau „*Paști*“ (datina generală la Români din Muntenia și Ardeal); cel care ia „*Paști*“ dă un ou roșu. După ce s'a sfârșit cu datul „*paștelui*“, îndată preotul ieșe la morminte în cimitir, acolo face rugăciuni, fiecare familie îi dă „pomelnicul“ și preotul pomenește pe cei morți și pe cei vii.

In urmă credincioșii împart săracilor carne, colaci, lumanări de ceară, o oală cu grâu cu lapte și blide cu miere. Pomana se dă după următoarea formă: se sărută colacul și îl întinde săracului zicând: «iata, îți

dau aceste pentru sufletul adormitului în Domnul, cutare-tată, mamă, fiu și alții; — apoi dau și preotului câte doi colaci numit *asa „pausul“*, lumânare și carne.

După prânz vin iarăși cu toți la Biserică; bâtrânil se pun la povești lângă foc, iar tinerii se joacă *„lopata“* (mingea) și încep a pușca; fetele se joacă de-a *„fătmălai“*, de-a *„inelul“* și altele.

Când trag clopotele denserat, tinerii înconjură biserică la jocul zis: *«de-a fuga mare»*, femeile stau împrejur și se bucură de jocul tinerilor.

Când se apropie sara, înainte de *„vecernie“* (înserat) ficioare iau *„primurile“* (panglice, petecele, frunzele) cele mai frumoase din cosițele fetelor și câteva năfrâmi cu cari împodobesc steagul pentru crai, care se numește *„Craiul și feciorii lui Crai“*. A două zi steagul împodobit foarte frumos fălfăie pe acoperișul bisericei.

După Sf. Liturghie, feciorii se adună în tinda bisericii, își aleg un *Crai* și pe banca de lângă foc ridică *Craiul* sus de trei ori.

Craiul se alege de regulă ficioarul celui mai cinstiț om din sat. Un fecior mai isteț ia steagul și urmat de *„feciorii lui Crai“* în număr de 10—12 și împreună ca tot poporul înconjură Biserică de trei ori în sunetul clopotelor, toacelor și a pușcăturilor, apoi însoțit de un flueraș merg prin sat și de la fiecare casă capată ouă roșii și colaci.

„Feciorii lui Crai“, mergând din casă în casă nu cântă nimic, ci când ajung înaintea casei, stegarul strigă cu voce veselă *„porția lui Crai“*; atunci gazda aduce colacul și ouăle roșii. Sara și a treia zi sara se face joc la casa omului al cărui fecior a fost ales *Crai*; jocul acesta se numește *„jocul Craiului“*.

Em. Elefterescu

2380. — Cum fac geambașli să fie caii iuți

Geambașii (negustori de cai), cumpără adesea cai, cari din frica lor sunt molai, dau pe danșii prețuri mici,

ș'apoi li duc în grajdurile lor, de-i hrănesc bine. Și pentru a-i face să fie iuți, li acopăr cu rogojini și-i bat fără milă cu ciomagul, care pocnește când dă în ei. Și tot atunci, meșterul de a face calul iute, strigă: „aista“!?

După ce calul e vărit în spărieți, când il vede și aude cuvântul „aista“ și se sfarmă când aude cel mai mic pocnet, se scoate în iarmaroc. Și când vine un muștereu, care vrea să-l cumpere, la întrebarea cumpărătorului, geambașul zice îndesat: „aista?“, calul începe a se uită speriat și a juca, iar geambașul râde de bucurie, lăudându-și marfa.

Mijloc barbar de chinuit animalul și mișelinic de înșelat lumea!

M. Lupescu.

Insemnări

In „Dimineața“ din 11 Decembrie 1920, se cere o pensie pentru văduva preotului folclorist Sim. Fl. Marian, dând astfel dovadă de prețuire a memoriei „celor cari au contribuit prin munca lor de-o viață la îmbogățirea graiului și păstrarea obiceiurilor noastre“. — D. F.

Administrația Revistei mulțămește călduros d-lui profesor universitar Socrate Lalu, București, pentru că plătit cu o 100 de lei abonamentul pe un an la această revistă.

D-lor N. I. Dumitrescu, N. I. Munteanu. — V'am răspuns.

D-lui Filip Manoliu. — Am primit bucătile; le vom păstra pentru mai târziu; feriți-vă de cuvinte streine ca „amorezat“; trimiteți-ne bucăți cu cuprins pe cari să-l poată ceti și tineretul: aşa-i vremea acum. Revista-i mică, îi scumpă și trebuie să facem pe gustul tuturora.

Stă Artur Gorovei. Față cu

Anul XIV. No. 6

Iunie 1921.

ION CREANGĂ

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ
APARE ODATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA	ABONAMENTUL ANUAL	ADMINISTRAȚIA
T. PAMFILE	In țară . . . . . Lel 20	T. POPOVICI
Chișinău str. Pușkin No. 48	In Străinătate 25	Zărnești-Tihuța

UN BLĂSTĂM AL COPIILOR

Am cunoscut ceea ce-a scris zilele acestea un profesor basarabean, aducându-și aminte de întâile zile de școală ca elev. Dascalul lui este rus. Ori că nu știe, ori că nu vrea, dascalul acesta nu grăește micilor moldoveni un singur cuvânt pe înțelesul lor, ca să-i ajute cât de căt la despicarea slovelor și a vorbelor rusești.

Doar ocări : prostule, boule, cap de oaie, idole!

Bieții copii îndură și tac. Dacă-i iarnă, tânjesc după săniuțele, după ghețuștele, după bătăliile cu bolovanii de omăt. Dacă-i primăvară, copiii se înfioară de carte și rămân cu gândurile duși la pajiștile verzi, la jocurile, la brândușele de pe coastă...

Și după ce firosul dascal își face aşa cum crede slujba și iesă, copiii saltă într'un picior, privesc după dânsul și-i cântă :

— Rus

Paparus,

De-unde dracu te-a adus ?

— De la apa rece

Pe unde dracu trece.

Și fac semn cu mâna după dânsul, vrând parcă să adaoge :

— De-acolo te-a adus dracu, acolo să te ducă tot el!
 Era un sămn de blăstăm, acesta !
 Și câte multe au fost !
 Și ce șir îndelung de ani au blăstămat copiii aceștia
 până când, — rusul s'a dus.

Tudor Pamfile

Povestiri și legende

521. — Cum se împrăștie minciuna

Amu, cica era odată un gospodar Tânăr care se insurase de vre-o 3—4 luni. Femeea îi era Tânără și frumoasă, și harnică para focului. Se împăca tare bine cu ea. O cercase el fel și formă cu toate, numai despre partea gurii n'o pusese la cercare. Intr'o zi, la pădure, își făcu el planul cum s'o tămadue și de minciuni, dacă o fi având și talantul ista.

Intr'o dimineață, el cheamă pe nevastă la el și zise :

— Bre omule, m'am tot îninut eu să nu-ți spun un păcat ce am, da' săcreata de înlmă nu mă lasă ; de căt îi auzi dela alții, mai bine să-ți spun eu drept. Am uneori obiceiu de fac noaptea căle un ou. Mă.. rog țile, să nu mai spui cuiva păcatul ista, că mă faci de râsul satului.

Și cum i-a spus asta, ridică sumanul cu care fusese învălit, și în pat femeea văzu un ou, pe care gospodarul avusese grija a-l pune acolo anume.

— Saraca-a de mine... mai omule, ce-i asta pe capul tău ? Și se roși, și se rușină tare, că are de bărbat aşa pocitanie. Barbatul trase de samă la schimbarea femeiei și stăru din răsputeri prefăcut, să nu-l facă de râsul satului. Femeea se prinse a nu spune nimic de patima lui, că «mă fac de râs și pe mine», — se tângua dânsa.

Peste zi, omul se duse după treburi. Cum ieși din ograda, femeea, tiva ! la nănașa-sa.

— Vai de mine și de mine, nănașă, ce mi-a fost dat să mai văd !

— Da ce-i fină ; ce-ai pățit de ești așa spărieta ?

— Nănașică dragă, mare păcat pe omul meu ; numai te rog, de toți D-zelii, să nu mai spui la nimenea : bărbatu-meu, astă noapte a făcut două ouă !

— Tacă fină hăi, nu mai spune !!

— Uite ouăle, nănașă, — și-i arată două ouă în loc de unul, cât văzuse ea în pat..

— Vai, oare ce să fie pe capul lui ? ! L-o fi blas-tămat cineva ! Săracul de el, că doar altfel e om al trebii.

— Vai nănașă, te rög să nu ne faci de râs !

— Da cum să fac, tocmai eu una ca asta !

Și nănașa a spus mai târziu la cumătră-sa că nu putea răbda, că omul cutare a făcut trei ouă ; cumătră-sa a spus la cumătră-sa că omul cutare a făcut patru ouă ; și așa a mers vorba din gură în gură până la împăratul țărei aceleia, că în împărația lui este un om care a făcut 99 de ouă.

Împăratul, minunându-se de cele ce-i aud urechile, dete poruncă să-i aducă pe omul acela la el, să vada cu ochii ce fel de român este, de face atâtea ouă ?!

Crainicli împăratului îl găsiră și-l duseră la împărat. Omul nostru, care știa ce-i pricina, merse înaintea lui fără frică, de se mirau și slugile împărești de el.

— Ii adevarat, măi omule, că tu te-ai ouat 100 de ouă ?

— Să trăești, măria ta, zise omul nostru ; eu știam că fața măriei Tale auzise că am ouat 99 de ouă ; unul l-ai adăogat Măria Ta. Și ca Măria Ta, a pus fiecare în spatele mele câte un ou. Dacă și Măria Ta ai adăogat unul, ce să mai zici de iștiealalți muritori ? !

Și povestii cum i-a eșit vorba că el face ouă. Împăratul l-a dăruit cu o pungă de 100 galbeni pentru

istețimea lui, iar pe femeee a inchis-o că și-a făcut bărbatul de râs.

Așa se duc în lume și astăzi minciunile dela unul la altul, de se face lumea de ocară și de râs !

522. — Solomonarul și balaurul

Amu, căcă era odată un om sarac, da atât de sarac, că n'avea nici măcar cu ce să-și ție zilele de astăzi pe mâne ; și avea și o casă de copii, toți goi și desculți. Ce să mai facă creștinul ? Intr'o zi, își ieă lumea în cap și se duse să găsască încotrova de lucru. Și cum mergea, intră în pădurea unui om bogat. Ajungând la el îi spune păsul. Bogatul îi dă faină, ceaun, și udătură, și-l trimese la lucru în pădure. Când ajunse unde avea să lucre, dădu de o mlaștină. Trecând prin ea, numai ce începe a se cufunda, până ce ajunge în fundul pământului. Aici se întâlni cu un Balaur mare și urât și cu solzi de aur pe el. Cum îl vede, îl și întreabă că ce cauță pe-acolo? Omul n'a răspuns nimic.

A stat el cât a stat acolo nebăut și nemâncat, împreună cu balaurul. Și văzând balaurul ca omul sătă nebăut și nemâncat, i-a zis :

— Eu îți dau drumul de-aici și te dăruesc cu tot felul de bogății ca să ai cu ce trăi, dar să nu spui nimări unde ai fost și ce ai văzut, că moartea ta s'a trage tot din mâinile mele.

Balaurul dădu omului mulțime de petre scumpe, ce străluciau ca soarele.

Omul ești din fundul pământului pe lumea asta și se duse acasă. Intr'o vreme s'a dus în târg ca să vândă din petrele scumpe ce avea, ca să cumpere ce-i trebuia pentru gurile din casă. — În târg era și un solomonar, care cunoștea că petrele cele scumpe nu-s de pe pământ. Indată a poruncit omului, să-l duca și pe dânsul de unde a luat petrele, că altfel îl va omori.

Văzând omul aşa, n'a ținut socoteala de sfatul

balaurului, s'a dus cu solomonarul la mlaștina din pădure și-i arată locul de unde luase pietrele. Solomonarul cum ajunse acolo, începu să descânte și de odată începu să forfoteasca deasupra mlaștinel, iar balaurul a eșit pe pământ. Omul a fost lovit cu coada de balaur și omorât, iar Solomonarul s'a aruncat repede pe balaur și a sburat cu el în nouri. Și de-atunci seude acolo, călare pe balauri, care poartă nouri cel groși, sloatele și grindina. Și când pe pământ sunt solomonari mai tarzi de cât cei din nouri, de-i descântă, și balaurul și solomonarul, cad morți pe pământ de se irosește o bucată de lume.

Din notele lui A. Moisel

523. — Carol - Vodă și Curcanii

Era o vreme ploioasă. În dosul unei lunci din preajma Plevnei stătea o ceată de căciulari puși de pază sub cărma unui caprar. Cum stateau dorobanții de pânda, iată și domnitorul Carol cu însoțitorul Lui, se apropie de lunca și se oprește nu departe de locul de pază. Curcanii fac Domnitorului cinstea cuvenită.

Maria Sa Vodă Carol scoase o țigară, o puse la gură și fumând, grăia cu al săi și din când își arunca cu drag ochii la vrednicile lui căciulari, cari faceau sfat și ei.

Ce era?

Un dorobanț dela munte, înalt cât un brad și mândru ca un Fat-frumos, prindea rămășag cu caprarul că el se duce să ceară voe lui Vodă să-și aprindă țigara dela El.

— Taci din gură, măi omule... cum ai să te duci în fața Măriei Sale? Nu te temi c'a cădea cerul pe tine de rușine?

— Să crăp dacă nu mă duc, don caprar, că doar n'are să-mi ieie capu, și chiar de mi-l-ar lua, doar suntem la războiu; mi-e Domnitorul Țărei, care de mi-o zice să mă arunc în apă ori să sar în foc, eu aşa trebuie să fac.

— Ei hai, că nu te duci!...

— Ba ia să vedeți, cum mă duc...

Și dorobanțul pune țigara în mâna stânga, ia arma în umăr, și pornește voinicește spre părintele Tărei.

Maria Sa pricepu ce-i la mijloc. Câți-va generali voia să opreasca pe curcan, dar Domnitorul îi opri.

— Ce vrei, băete? îl întrebă bland și părintește Maria Sa.

Dorobanțul ia arma „în prezentare“ de credeai că vrea să rupă și răspunse lămurit:

— Rog bunătatea Măriei Tăle să mă lăsați să a-prind țigara, că n'ain foc.

Bunul Domnitor, răzând, întinse țigara curcanului, care se facuse cum îi sfecla de roș pe obraz, își aprinse țigara, ia arma cu regulă la umăr, face stânga împrejur și pleacă militarește la tovarășii săi, cari, incremenți așteaptau să vadă ce pedeapsă va lua dela Voda, pentru marea lui îndrăzneala.

Domnitorul Carol, uitându-se după uriașul de curcan, zise cu duioșie și cu increderea în fiili ţărei:

— Cu aşa voinici nu se poate să nu biruim dușmanul nostru de veacuri. *)

*) Auzită dela un soldat toboșar din satul Bogdănești-Suceava, care a fost în războiul dela 1877.

524. — Dracul și femeea

Era odată un om, care avea mare dragoste de copii, dar Dumnezeu nu-l dăruise cu nici unul. Din zi în zi aștepta să vadă pe femeea lui îngreunată, dar degeaba; dela o vreme omul își luă grija că femeea l-a mai face copli și rămase tare supărat că n'are și el parte de-un flacău, care să-i moștenească avereia și numele. Supărarea n'o mai spuse nimăruj, că-i era oarecum să se jaluască femeli ca să nu-i strice și ei inima.

Intr'o zi se duce omul nostru cu carul la pădure, după lemne. Pe drum, se întâlnește cu dracul în chip de om, și numai ochii din cap îl sticliau ca două mâncări.

Cum îl vede dracul pe om, îl și oprește și după ce mai vorbesc unele și altele, zice cătră el:

— Dă-mi ce nu știi tu și eu îți dau un stambol de galbeni.

Omul, care știa toate cu deamărunțul dela casa lui, primește darul Dracului, care-i și pune banii în traista de mâncare și chefos că i-a mers bine la drum, se întoarce acasă bucuros, spunând și femeiei norocul ce-a dat peste el.

Dar și dracul s'a bucurat tare mult că a putut pune mâna pe un suflet de copil și că a putut să înșele pe om fără multă bătaie de cap.

Indată ce ajunse omul acasă iaca și dracul ca să-i dea copilul ce-i făcuse femeea în vreme cât el a fost dus de-acasă.

Amu-și tălmăci omul ce-au însemnat vorbele dracului ca să-l dee ceea ce el nu știe.

Barbatul spuse femeei de întâmplarea lui cu Dracul, și că păcatul lui, și-a vândut copilul Dracului.

— Taci barbate, zise femeia, nu fil supărat de asta; lasă că ți-l fac eu pe Uciga-l — crucea. Prinsoarea cu copilul a fost făcută de tine, nu de mine; ție ți-a dat banii; iar eu nu i-oi da copilul, că-i ai meu, făcut cu tine, nu cu el.

Omul nostru mai prinse la curaj și lăsa pe femeea să descurce treaba cu Dracu.

Necurățul, cerând hojma la om copilul, el îl trimese la femeie, că copilul e al ei. Dracul vine la ea și-i cere copilul că-i al lui, cumpărat de el. Femeia spune că-i da copilul, dacă î-a tamădui o rana care o are din naștere și o poartă cu ea de cându-i făcută.

Dracul, care se credea destul de meșter, căută el feldefel de doftorii, ca să vindece rana, da rana să se vindece, pace! A rămas Dracu cu toate leacurile lui de râs înaintea femeiei!

Femeea prinsese pe Dracu în capcană; și că să-l facă și mai de râs, îi cere să-i îndrepte trei peri dela rana ce are; și dacă a face treaba asta îi dă copi-

Iul. — Apoi îl povățui că să se ducă cu peri la ferar, că numai el îi poate îndrepta.

Dracul ascultă pe femeee și se duce repede cu cei trei peri la ferar, dar în loc să-i îndrepte, îi rupă și vine cu dânsili rupți la femeee.

Femeeca când văzu că dracul vine din nou la ea, pricepu ce-i pricina, și-i zice:

— Dacă n'ai putut să-i îndrepți la ferar, na-ți alți trei peri dela rană și ca să-i îndrepți, să-l moi pe limbă, c'au să se îndrepte.

Și s'a năcăjît Dracul trei ani să-i îndrepte îmbălându-i în gură, că îmbătrânise de ciudă, și tot nu i-a putut îndrepta.

Dracul rușinat a spus femeei că nu-i mai trebuie nici un copil și s'a dus pe pustii, Cruce-de-aur cu noi să fie.

Și aşa femeea răpuse pe Ucigă-l-Crucea care rămase cu rușinea în obraz.

Din hărțile lui **A. Moisescu**

525. — Femeea care a ținut toate sărbătorile

A fost odată o femeie, care cât a trăit, a ținut toate sărbătorile și sărbătoarele, toți sfîntii și toate sfintele de peste an, și cele auzite dela oameni. Din pricina asta ajunsese aşa de săracă, că mai n'avea ce se mănânce și cu ce să se îmbrace.

Căzând la boala grea, hainele de pe ea se rupsese și mai rău. Moartea a scăpat-o de săracie și de năcaz. Căteva femei se milostiviră de-au scăldat-o, dar neavând cu ce s'o îmbrace au pus-o pe laită în pielea goala, până ce mila creștinilor îi va agonisi ceva de îmbracat.

Peste noapte s'au strâns în casa ei, unde era moartă, goală pe laită, toate sărbătorile și sfîntii, pe care îi sărbătorește ea și începură a o mustre:

— Da cine-i vinovat, că va merge goală, înaintea

Inaltului Judecător, că dacă ea lucra în ziua mea, eu aş fi ertat-o, zise unul dintre sfinți.

— Şi eu aş fi ertat-o răspunse mai multe sfinte mucenite.

— Şi eu, şi eu... ziseră într'un glas toţi sfinşii şi toate sărbatorile, şi cu adevarat, de lucru, avea şi ce-i trebuie şi ei, şi ar fi putut să ajutore şi pe alii năcajiti, că bolnavă n'a fost...

Iar dimineaţa, femeile ce-au scăldat-o, o îmbracară în nişte haine vechi, căpătate de pomană şi preotul se milostiviu de-o îngropă.

M. Lupescu.

526. — Norocul

A fost odată un om sărman, sărman şi muncea şi răsmuncea şi el şi femeia lui şi copiii lui pâna nu mai puteau, şi degeaba. Parcă era un făcut. Şi el şi femeia lui şi copiii lui tot flământzi, tot goi şi tot ca vai de ei. S'a răbdat ei toţi cât au răbdat, mai mult de cât îşi poate încărca cineva. Numai dela o vreme, bietul om s'a fost luat de gând. Ce să facă, ce să facă? S'a socotit în sinea lui că, să se ducă, încotro o vedea cu ochii în toată lumea astă, pâna să găsi norocul pe care noroc să-l întrebe, să mai trăiască ori să moară? Odată hotărît, a pornit la drum. Dacă a pornit la drum, a mers, a mers, cât o fi mers. Numai se întâlneşte cu un om bogat. Dacă s'a întâlnit cu omul bogat, acela l-a întrebat:

— Maaai, un' te duci, tu?

— Un' să mă duc? Mă duc după norocul meu, dacă l'oi putea găsi, să mă jeluesc lui, că nici nu mai pot trai. Muncesc cu femeia, copiil, din zori de zi şi pâna în noapte şi n'am nici de unele.

— Bine, mai, bine; dacă e aşa, şi-ţi vei găsi norocul, să întrebi şi de norocul meu.

Am prea mare nevoie. Am atâtă bine că nu mai

știu ce-i la casa mea. Mai sunt mulțumit de toate și aș vrea să stau în cât mă aflu.

— Bine, bine, om bogat, o! vedea și asta cum este.

Și s'a dus omul ceala, s'a dus, până a ajuns la o apă. Acolo era un bâtrân, care tot lăua apa cu pumnul și o turna pe năspip, tot lăua apa cu pumnul și-o turna pe năspip. Cum a ajuns el acolo, a zis:

— Da, buna ziua, om bun.

— Mulțumim dumnevoastră, a răspuns bâtrânul.

— Da un' te duci, om bun ?!

— Un'să mă duc, a răspuns drumețul. La păcate, om bun. Muncesc din zor și până în noapte cu femei și copii și tot nu mai am nimic. Abea am sumăeș, pe mine, peticit tot.

— Am înțales, măi, totul. Așa-i norocul tău. Și ori cât te-ai chinui, te-ai strădănu, te-ai năcăji, totul e zădărnic. Sumanul ce-l ai, și se va lăua și aceia.

— Ba aceea n'a mai fi, a răspuns drumețul. De cât să mi-l ia, mai bine îl dau singur pe foc.

Și smac sumanul pe foc.

— Bine, zise săracul, cu mine e aşa, dar cu bogatul cutare cum e, că are atâta bine, că nici nu-l mai poate socoti ?

— Aaaa, bine c'ai venit că nu mă mai puteam hodini, răspunse bâtrânul, care era norocul. Așa-i norocul lui, măi.

Atunci a încetat bâtrânul cu căratul apei din o parte în alta. Pe urmă, omul sărac s'a întors la bârlogul lui, mai năcăjît de cât se dusesec. Cum a ajuns acasă, s'a întâlnit cu omul bogat și au vorbit amândoi :

— Iei, măi, ai fost ?

— Da, am fost.

— Am cunoscut, că ai fost, că de atunci toate mi-au stat pe loc.

Auzită în 1916, Aprilie 10 în Soci, com. Carliți, P-Nemț, de la unica și nevăzută mea surioara Smaranda.

Gr. Vasiliu

527. — Omul care au fost câne un an

De demult, hăt de mult, pe când șoareciile umbrai înhamăți la căruți și cocostârcii împiedicați, pe când vrăbiile cântau „cucurgu” și pe când şobolanii erau vătavi de moie și puricii pășteau ca oile 'n cărduri pe șesuri, pe atunci căcă ar fi trait într'un sat un om, care era rău din cale-afară. Toți li ziceau „*spinul satului*”. Nimeni nu se putea împăca cu el. De casa lui nimeni nu se putea aprobia, căci avea un câne aşa de rău, cum nu mai văzuse satui câne ca acela. Pe mulți oameni li mușcase, pe mulți copii li vărâse în boale, și pe multe femei le făcuse să le găsească „facerea” înainte de vreme. Într'o zi, trecând un om pe drum și sărind cânele la dânsul de frică, smulge o proptea de la grad și când cânele se repezi să-i sară în cap, el l-a isbi în cap cu atâtă putere, în cât li lasă lat. Omul cu cânele simțind de aceasta alergă după dânsul și cu ne pusă 'n masă îl duce la judecătorul satului — cum o fi fost aceștia pe atunci — ca să judece. Cum au ajuns la el, și i-au spus cum stă lucrul, acesta a hotărât, ca să 'i dea ceva ca despăgubire celui cu cânele. Stăpânul cânelui însă nu vroi. El ceru, ca cel ce i-l ucise, să-i facă nici mai mult nici mai puțin un an de zile încheiat serviciul pe care îl facea lui cânele. Cum omul acela, era un om cu care nu se putea nimenea înțelege și, pentru că spusesese că de nu-l face acest serviciu îl omoară cum i-a omorât și lui cânele, bietul om nevinovat, care nu făcuse nimic alta, decât își apărase viața, vrând nevrând, trebui să primească această pedeapsă. Se duse acasă măhnit, și spuse nevestei și copiilor ce i s'a întâmplat. Toți începură să plângă. Când sosi zlua ca să-și înceapă serviciul și veni „*spinul satului*” cu lanțul și cu hârbul de lături ca să-l prindă, tot satul se strânge la poarta lui. Nevasta, copiii și rudele se boceau, lumea clătină din cap, iar el trebuea ca să-și ia «râmas bun» de la toți și cânele să meargă în patru picioare, să se gudure pe lângă stăpân, să

guste din lături și să stea la legătoare. Când omul ii ducea de lanț acasă, el mergea ca un câne după el fară să vorbească, — căci avuse în vorbă, ca în acest timp de un an să bată numai ca cânele, iar de-l va auzi vorbind, sau spunând măcar un cuvânt, îl omoară pe loc. Până acasă la stăpân, satul îl petrecea ca pe un mort la groapă: cu țipete, bocete și vaiete. Mergea bietul om la osândă. Ce vrai? O pedeapsă de un an! Și ce pedeapsă! Mai dhai ca moartea.. Dar ce înjosire în fața satului? E de negrăit!... Își începu în sfârșit serviciul.

Neamurile tot mai veneau din când în când ca să vadă, dar el nu le putea zice decât: „ham, ham“! Vinea chiar și lumea de prin satele și târgurile megieșe ca să-l vadă, căci i se dusese vestea, ca de popă tuns. Trebuea să mănânce tot ce-i da și din fanț nu putea să scape niciodată. Era nevoie să facă servici credincios întocmai ca cânele pe care-l ucisese; căci ce simția omul că-l lipsește ceva de pe lângă casă, apoi îi mai da și vre-o căteva ceatlăe pe lângă cele-lalte. S'apropiase sfârșitul anului de serviciu. Intr'o noapte de iarnă, pe când cânele degera de frig învălit în niște zdrențe și nu-și afla loc în culcuș, numai lată că vin cățiva tâlhari ca să-i fure boii stăpânu-său din ocol. Cânele, începu să bată căt îl ținea gura: «ham, ham, ham»! «ham, ham, ham», și să izbească cu lanțul de poartă; se ridică în două picloare și urlă ca căuele când îi miroase a lup, dar degeaba, căci stăpânu-său nici nu voia să se urnească din casă. Tâlharii, scoaseră binîșor boii din ograda, închiseră poarta după ei și se făcură nevăzuți.

Cânele aproape răgușit, abia se ogol în culcușul său. Când răsări luceafărul de ziua și stăpânu-sau veni ca să dea mâncare la boi, după obicei, boii nicăirea. Îndată își aduse aminte, că cânele toată noaptea a latrat și l-a dat de știre, că este om străin în ogradă, dar ei nu vor să credă, socotind că urla să-l facă năcaz. Aceasta însă fu nenorocirea sa. Începu să se bată cu

pumnii peste cap și să bocească ca copiii cei mici. Se duse în haine schimbate și începu să bată în poarta, ca să vadă dacă cânele își va face servici conștiincios. Cânele trezit din somn, ridică capul din culcuș, scutură din lanț și începu să se gudure. Il cunoștu și nu voia să latre. Acest lucru însă, îi făcu și mai mult rău, caci se încredința că, cânele îl servise cu credințioșie. A doua zi când s'auzi vestea în sat de cele petrecute, toți ziceau că l-au ajuns blasphemele și sărindarele nevestei și ale copiilor celui osândit. Când se împlini anul ca să-l elibereze din servicii, tot satul se strânse ca la o adeverată minune. Stăpânu-său se duse la el în fața întregului sat și-l dezlegă strângându-și lanțul în jurul mânnii. Cel osândit, eliberat acum, era atât de slab, încât nu-l mai cunoșteai dacă-i om, ori alta ființă. Cum scăpa din lanț, se întinse odată tare, se scutură și stând în patru picioare se uita cuprins de mirare la lume. Nevasta și copiii vrură să-i vorbească, dar el nu pricepea. Uitase graiul omenesc. Toți începură a plângere. El se repezi deodată la nevastă-să, și cu ochii în lacrămi îi apucă mâna și-o linse, linse și pe copii pe obraz și în urmă scoțind un urlet tare, prelung și desprărat, fugind în patru picioare, disparu din mulțime. Stăpânu-său căruia î-se furase boii, văzând aceasta, își desfăcu lanțul de la mâna și, legându-și-l acum sieși la gât, o rupse la fugă în cealalta parte în care fugise cel osândit și pe care îl eliberase. Nimenea din mulțime nu îndrazni să fugă după nici unul din ei.

Aceașa-i povestea omului carea făcut-o pe cânele un an.

De la Niță Garnet
Hânlăști-Dorohoi.

N. V. Maneșeu

CÂNTECE

2525 — 44

Şapte săptămâni din post,
De când la puica n'am fost ;
Dar asă când m'am dus,
A n găsit lăcatu pus ;
Lăcatu l'am descuiat,
N'am găsit dragostea 'n pat
Nici rău, nici bine nu-mi pare
Numai la ficați mă doare ;
Cine naiba mi-a zis mie,
Să ieu fata cu mozie,
Să fiu slugă, nu soție ;
Mai bine una săracă,
Numai ochii ei să-mi placă;
Ce i-olu porunci să-mi facă

Nu-i ca fata românească ;
Ochii negri ca neghina,
Gura dulce ca smochina ;
Fata alba ca păharul,
Gura dulce ca zaharul ;
Când ia brâul și se 'ncinge,
Fața ei îi varsă sânge ;
Când ia brâele-amândouă,
Fața ei îi varsă rouă ;
Mai în sus de cingatoare,
Are două merișoare ;
Merișoare aurite
Pentru amurezi gătite.

(Dela G. Iosip din Zorleni-Tutova)

T. Popovici

—
Dragoste, ce-avem, măi frate,
Credeam moartea ne-o
desparte
Uite, moartea n'a sosit,
Noi de vii ne-am despărțit.
Dragostea-i fără noroc,
Ca și cărțile la joc,
Unul dă și altul ia
C'asa merge dragostea

—
Hai, Joiana valea 'n sus
Să te vând să-mi iau burnuz;
Decât oalele cu lapte,
Mal bine burnuzu 'n spate ;
Decât oale cu smântână,
Mai bine mănuși 'n mână.
(Dela Saudu Gâlcă din Rătești-Tutova)

Foaie verde de lalea
N'am puică pe unde da,
Să nu-ți mai văz căscioara
Căscioara, bătătura,
Care mi-au rupt înima.

—
Foaie verde iarbă lungă
Plopule, frunză rotundă,
Lasă-mă la umbra ta,
Puțântel cu mândra mea !
— Măi băiele te-aș lăsa,
Dar ți-e mândra tinerea
Si-mi faci păcate cu ea !
De mi s'a păli frunza.

—
Foaie verde murele
Spală-mi, mândra, rufulă
— Eu neică ți le-am spălat
Dar ele nu s'au uscat
— Le iau mândra neuscate

Să plec în străinătate
 Unde-oiu sta ș'oiu însera
 Rufuli mi-s'ar usca
 Unde-oiu sta ș'oliu hodini
 Rufuli mi s'or sbici.

Of inimă rupe-te,
 Suflete, aprinde-te,
 Din toată puterea ta
 N'a mai rămas nimică.

jud. R. Vâlcil

Const. Danilișeu

Foaie verde trei migdale
 Nu ți-e Doamne, aşa jale
 De tinerețele mele
 Că le petrec cu durere,
 Cu durere, cu necaz,
 Tot cu lacrămi pe obraz?
 Dar de lacrămi nu mi-i milă
 Pot să curg 'o săptămână
 Dar mi-e milă de obraz
 Că rămâne fript și ars.

Doru-mi-i, dorul mă 'ntre-
 abă
 De ce-s Tânără și slabă
 De ce port cămeșa neagră.
 Eu mă port că-așa mi-i dragă;
 Că pe cum mi-i cămeșa,
 Așa mi-i și înima.

Foaie verde-a bobului
 'N-gura Topologului
 Tâpa puiul corbului
 Ce ți-e pușor de tâpi?
 Ori ți-e foame ori ți-e săte,
 Ori ți-e dor de codru verde
 — Nu mi-e foame nu mi-e

Cine n'are nici un doru
 Poate să trăiască-ușoru,
 Că sunt doruri tare rele
 Abia poți umbla de ele...

[sete]

Nu mi-e dor de codru verde
 Foaie verde de bob năut
 S'as mâncă carne de Turc
 S'as bea sânge de halduc ;
 S'as mâncă carne de oaie
 S'as bea apă din cîmpoaie; Drag mi-a fost bădița mic
 S'as mâncă carne de miel Cât a fost de omenie.
 S'as bea vin din burdușel ; De la omenie 'n jos
 Si mi-e dor de maică-mea Rămăi, bade sănătos !
 C'a plecat și m'a lăsat

Cu cuibulețul stricat Cu bădița de-omenie
 S'a dus să ia paie 'n cioc Duce-m'as și 'ntr'o pustie
 Ca să-mi fac cuibul la loc. Da cu badea blestemat

Teamă-mi-i să stau în sat. Scrisă la lumini de stele

Când eram la maica mea
Eram pui de turturea
Și dragă cui mă vedea
De cându-s la maica lui
Nu-s nici pesere, nici pui,
Nici puințul nimănui...

(Din Ardeal)

Să-ți aline-a ta durere
Căt a mătale și-a mea
Căci tot una mă ardea

Foaie verde foi de fragi
Cântați păsărele dragi
Căci mândra culege fragi
Cântați păsărele bune
Căci mândra culege -alune
Vai, arde sufletul meu
Căci nu sunt cu ea și eu
I-aș cânta și eu ceva
Și cu dor ne-am săruta.

Leca Morariu.

Foie verde ș'o lalea
Eu dragă te-ashi întreba,
Simți tu dorul meu ori ba?
Ori mai ai pe cineva?
De-ți stămpără inima
Sau altă ce poate fi
De nici carte nu mi scri
Nu știu dragă ce găndești
Și cu ce inimă ești.

Altă foaie trei masline
Află puică despre mine
Căci sunt sănătos și bine
Cu serviciul mă împac
Dar nu pot de el să scap,
Nici un pas nu pot să fac.
Dacă legea m'ar lăsa
Eu la tine aș săbura
Și iar foaie și una
Așa mi-a fost inima
Dragă, dragă, de departe
Îți trimit această carte

Și iar foaie și una
Bună seara mândră mea
Mulțămește-mi dacă-i vrea
Buna seara mândră buna
Asta-i seara de pe urmă
S'o petrecem împreună
Ca doi frați de-o mamă bună
Bună seara, și-aș pleca
Nu mă îndur de fața ta
Bună seara și m'aș duce
Nu mă 'ndur de gură dulce
Poți tu zice dragă zeu
Că nu te-am iubit și eu
Ba eu dragă nu pot zice
Căci ți-a fost gurița dulce

I. Ungureanu.

Isăi.

Rugare Domnii abonați sunt rugați cu toată stăruința să ne trimítă plata abonamentului la Administrație.

Tip. Sc. „Glasul Tărlă“ str. Pușchin No. 48. Chișinău.

D. Petru Goroană

Anul XIV. No. 7

Iulie 1921.

ION CREANGĂ

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ

APARE ODATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA
T. PAMPFILE
Chișinău str. Pușkin No. 48

ABONAMENTUL ANUAL
In ţară . . . . . Lei 20
In Străinătate 25

ADMINISTRAȚIA
T. POPOVIC
Zorieni-Tutova

Datine și credințe

2381. — SÂMBĂTA MOȘILOR

Moșii alcătuiesc singura sărbătoare națională a poporului Român, adică amintirea celor mai vechi repauzați.

In fiecare an, această sărbătoare pune pe toți Românilor în o mare mișcare, încât prin toate orașele și satele mai mari, se fac târguri în timp de zece zile, la care întreg poporul românesc și mai cu seamă sătenii aleargă, lăsând orice treabă sau grijă, pentru a cumpăra și a-și face unul altuia tot felul de daruri numite *pomeni*, în amintirea moșilor strămoșilor.

Această sărbătoare cu toate că vine odată cu cea asezată de Sf. biserică pentru pomenirea moșilor, nu arată însă nici un fel de părere de rău sau întristare, ci are o față cu totul națională, caci slujește la tot felul de veselii și mai cu seamă la repetarea unor jocuri de obârșie curat românești păstrate sub numele de „*Călușeri*“.

La Sâmbăta moșilor este obiceiul a se da de popană oale, doniți (cofițe) și străchini cu măncărî (fripitură de miel, orez cu lapte, colarez, cireși); iar în doniță și oale cei mai cu dare de mâna pun vin, și la fiecare oală și doniță leagă câte un mănunchiu de flori și pun și o lumânare pentru sufletul morților.

Această datină este rămasă dela strămoșii noștri Romani ce ei o țineau cu prilejul amintirei repauzaților, întemeiață de Romulus în cinstea fratei său Reimus

pe care l'a ucis el, și pentru sufletuii fratelui sau, a introdus sărbătoarea *Lemuria* sau *Remuria* care se ținea dela 9-14 Mai. Asemenea mai iera la Români sărbătoarea *Laralia*, care se serba pentru cinstirea bâtrânilor și moșilor trecuți din viață. Ei aveau credința că morții ies din morminte și se impărtășesc de prinoasele ce li se aduc. Această credință este și la noi, că dela Joia-Mare dinaintea Paștelui și pânala Rusalii, raiul este deschis și morții în acel timp petrec printre cel vil. La Români această sărbare era numită „*Compitalia*”, ce se ținea pentru sufletele morților. Ea se serba la 2 sau la 9 Mai, când se făceau jertfe zeilor *Lari* sau mai bine *Lemuri*, adică sufletelor moșilor și strămoșilor.

Larii sunt sufletele curate și bune ale morților moșilor și strămoșilor.

Așa dar *Laralia* este la fel cu cultul moșilor noștri de astăzi.

De unde-i dațina cu *târgul Moșilor* din Bucureștiia

Pe timpul cotropirii Daciei de către barbari, tradiție ne spune că, o dată Tătariei cu cari Români avură des. ciocniri, au venit pâna aproape de București, așezându-se în marginea orașului chiar pe locul unde se face astazi *târgul*. Orașenii împreună cu căpitanul oștirei doar obanților s-au scutat să-și apere vatra strămoșeasce și întămpinara pe inamic chiar în tabăra lor. Aici s-încinse o luptă sângheroasă, din care Români eșiră învingători, nimicind cu totul tabăra inimică. Mâcelul a fost mare; după biruința și după izgonirea barbarilor, veniră părinții, neamurile luptătorilor ce căzuseră, le strânseră rămasile, și îl îmormântară după datina creștinească.

Așa dar după terminarea acestui lucru pentru aceași datorie se adună toată capitala pentru pomenirea acestor căzuți în luptă, la trei zile, la nouă, la șase săptămâni, la trei și șase luni și un an.

Apoi în fiecare an se facea acea adunare de popor, pentru pomenirea celor căzuți în acea crâncenă luptă pentru apararea Patriei.

Din cele mai depărtate timpuri pomenele Români-

lor se fac cu oale, străchini, ulcioare, doni i (cofe), cruci și alte lucruri; și unde este adunare multă de popor, acolo aleargă și neguțatorii cu mărfurile trebuincioase la prilej.

Din an în an se mulțiră vânzarea unor astfel de lucruri, pentrucă oamenii începură a cumpără nu numai lucruri pentru pomană, ci și pentru treb înțele casnice de peste an, care fiind mai multe și mai felurite, începură a veni și alți negustori cu lopeți, sape, seceri, coase, caldări, albii și altele; și aşa pomenirea morților facându-se regulat până la șapte ani, capitala și negustorii se deprinseră cu această adunare, și astfel rămase obiceiul a se ține acest târg anual și după ce au trecut al optulea, al zecelea, al douăzecelea an și aşa mai departe.

Apoi fiind că naivălirea Tătarilor se întâmplase câmpela începutul primăverei se cam apropiă de Sâmbăta morților ce Sfânta biserică o sărbează pentru pomenirea celor odihniți de veci, moși, strămoși, părinți, frați și copii ai noștri.

Așa dar se hotărî ca serbarea acestui târg să se facă în săptămâna din naintea Rusaliilor și aşa avem până în zile noastre târgul moșilor, sărbatorit îi toate orașele Țării cu multă pompă, ca una ce este cea mai mare și mai veche dintre să bătorile noastre naționale.

Ori cum eu cred că este greșita ideea că, datina moșilor ar fi amintirea acestei bătălii, și cum mai zic unii de o bătălie ce a avut-o Matei Basarab cu Moldovenii.

Cea ce este mai de crezut, este aceea că obârșia Moșilor la noi este română iar nu creștină.

Em. Elefterescut

Glume, jătili, tăciule.

476—480. — Păcălituri când se mergea la împesit

Mai de mult, și rar de tot și astăzi, prin satele unde n'au pătruns încă obiceiurile noi, flăcăii, cari se însurau, nu se duceau singuri la împesit, ci cu staroste, un gospodar bun de gură și cu tâlcuri ori cu părinți sau rude. Adeseori, în alegerea fetelor, însotitorii flăcailor întrebuițau *vorbe cu tâlc*, glume și păcălituri; și dacă fata știa ce să răspunda, treaba se facea, căci peșitorii puneau ochii pe ea și nu se lăsau până n'o faceau să fie a flăcailor lor, *chiar de o furau*.

Mai la vale, se spun câteva din aceste glume și păcălituri; și-ar fi bine, ca cetitorii noștri să adune și să trimeată la publicat asemenea vorbe cu tâlc, în cari se oglindește firea românului și priceperea lui în toate. Cei mai în măsură sunt tot preoții și învățătorii, cum și feciorii de țărani ajunși cărturari, care nu trebuie să lase să se piarda comorile poporului.

I.

Niște peșitori se duc la împesit la fata unei vadane, care era tare harnică și frumoasă, dar *cam cu totul*. În vremea cât au stat ei la casa vadanei și o ospătat, fata ridicând un scaun, scapă un vânt rău; ea-i spune tare:

— El,... hai, du-te naibei.

Mama fetel se roși cum îi racu de rușine și când peșitorii porniră de la casa ei, le dete un val de pânză, cu rugămintele să tacă, să nu mai ducă vorba de prostia fetei, și'n alte părți. Fata era pe-afară, la treabă, când măsa dădu valui de pânză peșitorilor. — Cum intră în casă, mama îi trage o *cheptăndtură bundă*, pentru rușinea ce i-a făcut.

Fata se făcu foc, când aude că mă-sa a dat peșitorilor un val de pânză, și eșind afară, fuga după peșitori, și cum ii vede le strigă :

— Bădișorilor, Bădișorilor !... Stați vă rog oleacă ; în valul de pânză ce v'a dat mamucă este un acușor, cu care m'am învățat a coase ; stați vă rog să mă-l ieu. Oamenii scoaseră din traiste valul de pânză și-l dete fetei să-și iee acușorul. Cum pune mâna pe val, îl sărută de vr'o trei patru ori și zise, fugind :

— Lăsa-i-l la mine bădișorilor că multe *târtăite* și *fâsărite* am dat eu până l'am văzut în ladă, și peici ță-i drumul Duluță.

Peșitorii vazând în fapta fetei istețime, și tragere de inimă la gospodărie, se întoarseră înapoi, logodiră flăcaul cu fata, și peste două săptămâni nunta juca în bătătură.

II

Niște peșitori merseră la casa unor gospodari să ii ceară fata. Unul dintre ei, ca s'o cerce, se duce la cofa cu apă, o ie de pe laiță și trage un gât de apă, apoi lasă cofa cu apă, jos, care era nespălată, de mirosia apa și zice :

— Cofa asta, fată hai, amirosă a mâna de om.

Fata îi răspunde repede :

— Să fiu al dracului, bădică, de-am băgat mâna în ea, de când a cumpărat-o tata din târg.

Peșitorii înțelegând că fata i-o mazacă și-o leneșă, își căutără de drum.

III

Altă dată niște peșitori se dusera la fata unei vadane care avea loc și casă. După multă vorba și tocmele, vadana opri peșitorii ca să-i ospateze ; ea zice fetiei :

— Fata hai !... ie fierul plugutul și du-te în cameră, ie unt din poloboc, să facem mâncare la oaspeți.

Fata ascultă. Vadana n'avea în camără decât o leacă de unt, într'un hârb. Fata, dând cu ferul plugului în hârb, îl strică și spăriată de pozna ce-a facut, vine repede și spune maică-sa :

— Mămucă, când am vrut să ieu unt cu fierul plugului s'a stricat hârbul.

Petitorii înțelegând săracia și fudulia vadanei ca și prostia fetei, își căutăra de drum, iar fata căpăta de la mă-sa un frecuș bun ca să nu mai grăiască altă dată aşa, și s'o facă de râs.

IV

La casa unei gospodar, veni oarecând niște petitori..

Pe prispa casel stătea o fetișcană ca de 16-18 ani, frumoasă și voinică și torcea.

Unul din petitori, după ce-l dădu „buna ziua” o întreabă :

— Fată; hăi, acasă-i tătucu-tu?

— Ba nu,—răspunse fata.

— Da unde-i dus ?

— S'a dus să schimbe numele grăunțelor.

— Da vine degrabă ?

— Dacă a încunjura, vine indată ; da de-a da de-adreptul are să mai zăbovească.

Petitorii se uită cu mirare unil la alții.

— Da mămucă-ta-i acasă ?

— Mamuca-i acasă.

— Da ce face ?

— Mamuca se năcăjește să facă din două babe, o nevasta Tânără.

Petitorii se uitau și mai mirați unul la altul și ziseră între ei ; ni se pare c'am dat peste dracu ; apoi o întrebăram :

— Frați ori surori, ai, fată hăi ?

— Am numai o soră mai mare,

— Da ce face ?

— Soră-mea plângе râsul de astă vară.

— Mal, zise unul din peștori, astă-i chiar naiba.
Hai s'o rugăm să ne tălmăceasca fâlcurile ei,

— Fata hăi, zise cel mai bâtrân; tu vrai să ne păcălești; tălmăcește-ne și nouă ce-ai înțeles prin tălcurile tale.

— Eu nu umblu să vă păcălesc, că vă spun numai adevărul.

Atunci ce însamnă aceea că tată-tu s'a dus să schimbe numele grăunțelor?

— Apoi tătucă s'a dus la moară să macine popușoi și să facă *făind*.

— Da aceea că de va încunjura, are să vie degrabă, iar de-a da de-a dreptul, are să vie mai târziu?

— In drumul tătucai, la moară, este o crâsmă; dacă a încunjura-o, vine mai degrabă; da de-a veni de-a dreptul, are să se încurce acolo și are să vie mai târziu.

— Ce însamnă că mă-ta face din două babe o nevastă Tânără?

— Mamuca a stricat două cămeșii vechi și rupte, ca să facă una și bună.

— Da că sora ta plângе râsul de astă vară?

— Poi sora mea, astă vară, s'a dat în dragoste c'un flăcău din sat, și-o făcut-o groasă; eri o făcut un baet și-amu plângе râsul de astă vară.

Peștorii văzând-o aşa de isteață, cum era și frumoasă și harnică, așteptără de veni și gospodarul. Dupa mai multe vorbe se înțeleseră și o porniră pe treabă. Peste două săptămâni s'a făcut o nuntă mândră și frumoasă, c'am jucat și eu la ea¹⁾.

V

Trei flacăi o pornit, odată, să se 'nsoaree. Pe drum ajung la o fântână și poposesc să bee apa. Iaca vine tocmai atunci și o fată mare, din sat, voinică și frumoasă, să iee apă în cofa. Unul din ei zice tovarășilor săi,

1) Păcălituri de aceste sunt multe pornografii în ele.

— Hai, măi, să nu spunem fetei cum ne cheamă: dacă ne-a întreabă; pe mine să spun că mă cheamă *Luncă*; pe tine, arătând al doilea tovarăș, am să zic că te cheama *Tufă*, iar pe tine, arătând pe al treilea tovarăș, am să zic că te cheamă *Boz*.

Fata, ajungând la fântâna, dă flacailor „buna ziua“ și-și umple cofele cu apă. Dupa mai multe săgi, în care flacaii căutau se păcăleasă pe fata, socotid-o cam proastă, ea-i întreabă,

— Da cum vă cheamă pe d-stră bădică?

— Pe mine mă cheamă *Luncă*, spuse flacăul cel mai isteț, mai frumos, pe ista îl cheama *Tufă* și pe ista *Boz*.

— I... ra !... că bine zici bădică, că eu eri am trecut printr'o luncă, m'am pus într'o tufă și m'am șters c'un boz ; nu cumva d-voastră ați fost?!

Flacaii văzându-se păcăliți de fata, și văzând că ea nu-i proastă, și cum era și voinica și frumoasă, *Luncă*, care era mai puțin păcălit, porni hârtii de cununie cu ea, după ce luă și blagoslovenia părînților¹⁾

Culese de M. Lupescu.

481. — Ce credea țiganul?

Un țigan plecând calare la un drum lung, pe când se întorcea printr'o padure și ese înainte un lup. El de frică se agăta de o crangă și se sui într'un copac, privind cu jind cum ospăta cumâiul lup din iapa! Dupa ce lupii își facură *fărțanul*, căci la bucate deagata se găsesc mulți tovarași, își căutără de treabă și peste țigan mai târziu dădu niște oameni ce erau dintr'un sat cu dânsul.

— Ce faci acolo, Puradel?

— Ce să fac; ia mai odihnescl

1) Din Com. Bogdănești Suceava de la Ana Cărlanescu.

— Da cum în copac? Și veniși pe jos atâta drum
iar iapa acasă?

— Ce tot spui de iapă! Lupu știe de știrea ei!?

— Cum, măi țigane? da parcă era la bordeiu când
trecurăm.

— E hei! bine ar fi să fie cum știți 'mnevoastră
dar să nu fie cum cred eu, mai zise ofiând țiganul, care
singur știa de pășania epei.

N. I. Munteanu.

482. — De vorbă

Unde te duci duduca
Cu căușul de grăunțe?

— La râsniță,....

— Da'de ce n'ai luat mai multe?

— Dacă n'are duduca de unde!...

483. — Porcul ungurilor

Zice că și Ungurii tae porc de Crăciun, da' încă, știi,
cu tacâm. Zice că ei după ce-l tae, îl pun, nesărat
se'nțelege, într'o covată mare, mare. Și apoi pun covata
după sobă ori pe cuptor. Când s'au împlinit trei zile
de *duhleală*, se duce unul din casă la covata ceia,
miroase țapân porcul, care-i cu tot cu *burhăe*, negrijit,
și apoi strigă cât ce poate la cei lalți aşa; — S'aude,
măi!.... Ș'atunci se cheamă că l'a sfîntit și au voe să
mănânce porcul!....

Sârbi, Dorohoi.

D. Gr. Furtună

484. — Țiganul și ciuliumeua

Un țigan, din întâmplare, nemeri odată la nașu-său
tocmai în vremea prânzului. Da nașlu-său: — la sezi fine

și tu la masă, de aruncă de 7-800 ori pe sub cel nas, că știi că ți-o fi foame!

Nașiu-său tocmai avea gâtita niște ciulamă de epure, iar țiganul nici lae, nici bălae, nici duță, nici descultă n'aștepta să fie rugat de două ori, și hai la masă, cum îmbucă, aşa îmbucă. Căra cu amândouă mânele, iar bucaturile se băteau la gura-i ca orbeții. După ce se satură bine :

— Mulțamim, nașicule, da fie că bună ciuliumea facuși din hal șoșoimangra! Halam să-ți hie!

— Ce ciuliumea mă fine, tu nu vezi că-i halmeș-balmeș.

— „Talmeș ne balmeș, da tare-i bună; ham să pun și pe Stancha mea să facă“ și c'un «sărut mâna» pleca acasă zicând mereu : halmeș-balmeș, talmeșbalmes.

La trându-l niște câni uita de halmeș-balmeș, și începu să zică : halea dealea, halea dealea !

Pe drum, zărește un mărtan (cotoiu, pisic, mărtoc) lângă un gard de mărăcini.

Ha ! ce mai halea dealea, o să fac eu din ast șoșoimandro, mai abitir ca la nașul, — și poc c'o gioarsă de pușcă. Ajuns acasă :

— Fa Stancho, fa, ține ast șoșoimandro, și... fa și tu o mâncare cu halea dealea, cum am mâncat la nașiu !

— Da ce-ai mâncat la nașiu mă?

— Ce-am mâncat ! Hapoi halea-dealea !

— Mă ai fi mâncat ciuliumea, nu halea-dealea !?

— Mă da cum era halea-dalea dela nașul ?

Țiganul scos din pepeni, văzând că nu se poate înțelege cu țigancă, pune mâna pe baros, poc ! poc ! în capul țigancii de-l facu drojdii, zicând : iote aşa a fos halea-dealea.

Da fiu-său : Haolea, teteo, facuși capul mamiilor balmeș balmeș !

— Na și ție hirel hal dracu, că ștai și nu spuneai ce-am mâncat eu la nașiu — omorându-l și pe el.

(Auzită Cherghești-Delj.)

I. Brătulescu

528. — Dreptatea sătă adeseori după ușă și în unghere

Un om, când era aproape de moarte, chemă pe singurul fiu ce avea, și-i zise:

— Dragul tatei, eu am să mor. Avere n'am ce-ți lăsa, dar te povătuiesc, cât îi fi și-i trai, să îi la adevară și la dreptate. Omul drept și cinstit trăește și-i omenit de toată lumea.

Nu trecu mult și omul muri. Feclorul rămase singur în toată gospodăria tatâni-su.

Intr'o zi se duce la târg cu niște gălni de vânzare. La rohatca îi iesă înainte o jidauca chioară.

— Cât cei badi pî guini?

— Să-mi dai câte doi franci de una, jupăneasă Chioară.

— Da di ci mă batgicurești moi; di ci mă faci chioară?

— D'apoi jupăneasă, d-ta nu știi că ești chioară; cum te batjocoresc?

Și evreica sare la om cu gura c'o batjocorește și se duce de-l spune unui sergent de uliță, care-și umflă gâtul la crâșma ei.

Sergentul nici una nici două îl ie și-l duce la poliție.

Acolo erau doi comisari: unul cărn și altul pleșuv.

Cum intră în launtru, comisarul cel cărn îl ia la cercetare; Omul îi zice:

— Să trăești domnule Cârnu, eu n'am batjocorit-o ci *i-am spus drept* cum este ea și cum îți zic și d-tale, domnule Cârnu, că ești cu nasul cărn.

Comisarul îi cărpește omului câteva palme că l-a insultat „în exercițiul funcțiunii”.

— Ce-s vinovat eu, domnule Chelbos, dacă și jupăneasa și d-lui și d-ta sunteți aşa? — Pe mine m'a învățat tata, când era aproape să moară, ca atât cât voi trăi bine în lume, să vorbesc drept și adevărat. Si fac aşa.

Comisarul pleșuv, om cu judecata, l-o sfătuilă așa :

— Ar fi tare bine, dragul meu, dacă toți oamenii ar iubii adevărul și dreptatea ; atunci n'ai păti, ce-ai păti. Dar lumea azi, nu-i ca mai de mult, să nu se supere de adevăr ; azi toți sunt cu nasul subțire și iubesc mai mult minciuna și nedreptatea, căci cu ele ajung sus și se îmbogătesc. Dreptatea și adevărul stau ghemulte pe după ușă, iar minciuna și fară de legile se lăfăesc în lume, cum le place. — Du-te, și până când adevărul și dreptatea ori birui, ține-le ascunse în sufletul tău.

Culeasă de M. Lupescu.

1859—74. — Vorbe adânci

- Nu-i de vină, că-l grădină, da-i păcat că are gard !
- După ce că nu-i frumos, mai săruta și mucos !
- N'a mâncaț nimic, de căt miezul dela nouă colaci și coaja i s'a făcut rouă 'n gură.

N. I. Munteanu

— Ia mărăciunile (spinul) de vârf. — Face treabă de măntueală.

— Nata-plata. — Unul îmbrăcat urât.

N. I. Popescu

- De unde nu-i, se varsă.
- Nu plătește bogatul, ci vinovatul.
- Dacă s'ar da baba jos din căruță, i-ar fi mai ușor epei.
- Nevoeșul se apucă și de-o burueană.
- Ceri la vadana și vadana-i duce dorul.
- Lupul cu slugi, nu face gâtul gros.
- Intrebarea, greș n'are.
- Ce folos că porții căciula, dacă capu-i barabulă.
- Soarecele când nu 'ncape în bortă, își mai leagă 'o tigvă de coada.
- Bogatul manână când vrea, caliceul când capătă și hoțul când îl pică.
- Rădem de unu, de doi, și dracul de noi.

M. Lupescu

CANTECE

2543 — 67

Frunză verde iarbă grasă,
M'o mânat maica la coasă,
Coasa-lată,
Iarba 'naltă.

Cosii două, trei poloage,
Foamea la pământ mă trage
Mă uitai pe Olt devale,
Văd nevasta, cu mâncare;
Mama mamei, cui o are!
Târziu mi-aduce mâncare.
Frunză verde mohor,
Luai coasa de picior,
S'o izbi de-un păducel
S'o rupsei de prin cătel.
S'am facut din cătel,
Un băltagel.

Si din masea o securice
Si p'ecai la cea luncuță,
Tăei două, trei zminceluțe,
Si făcut o vărsuliță
S'o pusei în cea topliță.
Eu am pus'o fără veste
S'am scos'o plină de pește
Eșii la drumul cel mare,
Pusei oca cinci parale
Iaca un harap calare...
Eu gândeam și el chitește,
Să-mi ia banii de pe pește.
Eu am pus mâna pe baltag,
Să-am dat vr'o opt în cap.
El striga : „aman, aman“!...
Eu mă'nturnai și-i mai
[dam...]

Frunză verde măr domnesc,

Fă-mă Doamne ce gândesc,
Fă-mă hulubaș popesc.
Să-mi iau zidu de-alungu,
Dughenile de-arându,
Să-mi privesc ibovnicu,
Cum mi-l duce saracu.
Ca mi-i strânge de pe văl,
Cu primari și vătăgei
Si mi-l mână ca pe boi,
Si mi-l tunde ca pe oi,
Si le dă păru'n gunoi.
Părul meu cel castaniu
La un căpi an în brâu,
Părul meu cel galghior,
La maijurul în chicior.
Vină maică, dumneata,
Si mi-l strânge 'ntr'o basma
Si-l scoate Duminica,
Sa priveasca ibovnica,
Si-l scoate la zile mari,
Sa-l priveasca fete mari !

Frunză verde măr domnesc,
Fă-mă Doamne ce gândesc,
Fă-mă hulubaș popesc,
Să mă sui pe zid domnesc,
Ca să stau și să privesc.
Sa iau zidu de-alungu,
Dughenile de-arându,
Să-mi privesc ibovnicu,
Cum mi-l duce saracu.
De l-a duce 'n car cu boi,
Poate a mai veni înapoi;
Da de la duce călărește,
Eu să nu mal trag nă-dejde !...

Foae verde s'o alună
 Cucușor cu pana sură,
 Ce-am vorbit gură la gură,
 Să nu-mi cântă la batătură,
 Să să-mi cântă la loc de ses,
 Să crească grâul mai des,
 Să iarba numai ovăs ;
 Să crească grâul mai rar
 Să iarba numai podbal.
 Da tu 'mi cântă la moșinoi,
 Tot a sfadă și război.
 Taci cucule nu cântă,
 C'oi lua pușca s'oi da,
 Să t'oi rupe aripă.
 Cu untura depe șele,
 Am să ung pușca la oțele ;
 Cu penile din codită,
 Am să fac puicii, rochiță ;
 Cu penile de pe cap,
 Am să-mi fac un comanac,
 Ca să fiu la fete drag,
 Să la neveste pe plac...

Frunză verde di-alunica,
 Mă suli în deal la stâncă,
 Mă uitai prin ses la luncă.
 Vazui lunca înfrunzită,
 Să puica împodobita ;
 Cu tulpan galben pe șele.

De când mama m'o făcut,
 Ibovnica n'am avut,
 Până'n iasta primăvară,
 Mi-am prins două între o sară :
 Una 'n deal și una 'n vale,
 Cea din vale ca o floare,
 Cea din deal ca un pahar,
 Trag pedeapsă de un an,

Tu te duci puiule duci,
 Ca drumul să te usuci,
 Nu ţi-i mila și păcat,
 M'ai iubit și mai lăsat ?
 M'ai iubit ca pe-o copilă,
 M'ai lăsat neagră străină ;
 M'ai iubit ca pe-o cucoană,
 M'ai lăsat ca pi-o vadăna ;
 Când ne dragostiam mai bine
 Ordin de plecare îți vine.
 Tot oi plângе s'oi oflă,
 Foc din gură mi-o chică.
 Un'ț'a fi calea mai grea,
 Te-ajunge jalea mea ;
 Un'ț'a fi calea ușoară,
 Te-ajunge foc și pară.
 Lung'ii drumul și pustii,
 Mult ma uit și nu mai vîi ;
 Lâng'ii drumul, lat îmi pare
 Tot Vasile mi să nazare.
 La dumbrava cea din jos,
 Tii minte că n'am pus jos
 Să era așa frumos! ...

Foae verde rozmarin,
 Ies afară văd senin
 Intru'n casă nu-i trai bun,
 Nică la Paști nică la Crăciun.
 Ies afară-i nourat,
 Intru'n casă supărăt
 Norocul l-am sămănat,
 El ca iarba s'o uscat,
 Norocul l-am răsadit ;
 El ca iarba s'o topit.
 Cuculeț pană surie,
 Tare rău îmi mai cântă mie!..
 Mi-ai cântat pe vârf de fag,

Ce nu mai trăesc cu drag ; Zăcă, zăcă boț să-l facă,
Mi-ai cântat pe moșntoi Tot o zis că nu-i sunt dragă.

Tot-a scârbă și-a război :

Mi-ai cântat mai mult zbu- — Frunză verde lozioară,
rând Cat ncă, Marghioală

Ca să umblu tot plângând. C -ai în gură Marioara ?

Câte slute și buzate,
Catincă, Marghioala

Toate 'n lume-o avut parte,

— Busuioç și tămăioară !

Numai eu că n'am avut

— D -mi și mie Marioară

De când mama m'o facut.

— N'are lița flori de dat,

Frunză verde trei caștane,
Astă-vară n'o plouat,

Căpitane, căpitane,

Dă-mi drumu dela cătane,

Să-mi mai duc plugu de

coarne.

Să mănânc mălai dospit,

Ca de supă m'am hrănit;

Că mă porți din sat în sat,

Ne băut și nemâncat.

Păsărica albă -'n sbor,

Ia-mă și pe mine 'n nor,

Si mă du unde mi-i dor

La Marița 'n foișor.

Să-i spun Mărițcăi aşa :

Ca mi s'a rupt inima

Ca de când s'a mobilitat,

Tare mult am mai oftat ;

Si pân s'a demobiliza,

Mi s'o rupe inima ...

Să mă port din țară 'n țară,

Tot cu inima amară.

Frunză verde stejarel,
La poarta lui Costăchel,
Crește-un măr și un vișinel,
Si tot crește și 'nflorește,
Costăchel se 'mbolnăvește.

Cat ncă, Marghioală

C -ai în gură Marioara ?

Catincă, Marghioala

— Busuioç și tămăioară !

— D -mi și mie Marioară

— N'are lița flori de dat,

Astă-vară n'o plouat,

S'am plătit de li-o udat :

Cu banii de pe sărutat ;

S'am plătit de li-o 'ngrădit

Cu banii de pe iubit.

S'am plătit de li-o udat :

La flăcăi făr de musteață

Cân 'sa 'nvăță a strâng'e'n
brață

Si-l săruti și nu ti-i greață.

Strâng'e'n brață momâiață,

Si sărută sloi de gheță.

Dă-mă mamă după Ghiorghii

Că mi-i drag mânâncă l-ar
corghii

Să nu mă dai după Vasile.

Că mi-i urât stuchi-l-ar cânii.

Dă-mă mamă după drag,

Să-mi cie și în pământ larg ;

Nu-mă da după urât,

Să cie și 'n pământ strâmt ...

Gh. Gh. Cardas.

Jud. Suceava

Frunză verde mărcine,

Arză-te focul, pădure,

Să se fac'un drum prin tine

Să mă duc la mănăstire, Când s'o împărțit noroacele
 Să văd fetele copile, Eu eram pe deal cu vacile;
 Toate cu rochiile *mure*, Când s'o împărțit norocul
 Numai una cu de căt; Eu eram pe deal cu porcul;
 Aceea-i iubită mea, Nu știu cum s'o împărțit
 Gu *harmuz* de *ceal* mașcta Că tare rău mi-o venit.
 De-umbalu toată vremea De-ar ști omul ce-ar ajunge
 bat; Mult ar suspina și-ar plângere;
 Cu *harmuz* de ceala bun, Dacă bei și mai mânânci
 De-umbalu eu fară *răzbun*. Par că nu te prea usuci
 Dușmancele-o sfătuit, Saracu sufletul meu
 Cărăușa mi-o 'ngrădit Cum înnoata'n sânge rău
 Nici cu pari, nici cu nnele. Ca un șarpe la dudău
 Numal cu cuvinte rele. Cu codița la otava
 Dare-or Dumnezeu un vânt, Din gură varsă otravă.
 Să dea gardul la pământ, Ca să-mi văd cărările.
 Râmâie nuelile,
 Ca să-mi văd cărările.

Oh, copilă, copiță,
 leși afară la poartă
 Si dă-mi apă și guriță,
 Ca guriță de-a matale
 Parcă i-o privighitoare,
 Nu cântă ziua pe soare;
 Cântă sara pe răcoare.
 Eu de sara c'oi veni,
 S'om vorbi
 S'om sfătui,
 Pentru traiul ce-a veni.

Basarabia

Stefan I. Moiseev

Plosea plină ni-i hodină¹⁾
 Da cea goală ne-omoără.

Dragi mi-s zilele tinereții
 Că mă sărutam cu toți băieții
 Iar amu la bătrânețe
 Mă trag toți de cele zdrențe²⁾

Gândul meu la tine zboară
 Pasărica albeoară
 Dar tu de ce m'ai lăsat
 Că de tine mi-o fost drag
 Da cum nu te-oi lăsa
 Nu mă iartă maică-mea.

Culese de M. Lupescu

1) Se căută la munte (Suceava) cându-s femeele la crășmă, csm pa-inginile la ochi..

2) Asemenea.

CRONICA

Arhiva din Iași, de-acum înainte, „Organul societății istorico-filologice din Iași”, în No. 1 (An. XXVII) pag. 81—2 publică două descăntice culese de T. T. Burada.

Rugare. D-nii abonați sunt rugați cu toată stăruința să ne trimite plată abonamentului la Administrație Zorleni, juh. Tulova.

ISBN serie 973-8076-81-1
ISBN: 978-973-152-083-4